

וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה

וזאת ליהודה

וזאת התורה הני מילי קמיני אשר הבינותי אני בעוניי מאשר עלתה מצודתי
מקצ'ה בחובר'ת שו'ת וענינים על סדר ארבעה טורים תז'ל כשל אמרתי,
בה' אלהים שמתי מבטחי שלא אנשל בדבר הלכה לעומת מחברתי, ושהדי'
במרומים מכאן מודעה רבה דלא ליקרא דיילי ודבית אבא אלא ליקבה'ו
ואם שניתי אתי תלין משונתי, וכפי פרושות השמים יאיר עיני בתורתו ויעזרני
על דבר כבוד שמו לעשות רצונו כרצוני אליך ה' אקרא חושה לעזרתה, והיו
עיני רואות הבית בהבנותו ירושלים הבנויה מלך ביופיו תחזינה עינינו כולנו
כאחד ישראל ויהודה, בעגלא ובזמן קריב אביר, הלא כה דברי זעירא דבי
רב הצב'י יהודה חיים הכהן מסלתון היו, בן לא'א
ועפ"ר הרב הגדול מעו"מ ראב"ד
מקדש בעי'ת דמשק יע"א כקש'ת כמנהג'י עזרא הכהן מסלתון
זצוק"ל זיע"א.

נדפס פה קהיר (מצרים) יע"א

שנה התרצ"ז לשינה

דפס לה ראפיד

וזאת התורה אשר שם משה לעיני בני ישראל

ואז עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה

וזאת הברכה אשר בירך משה את בני ישראל

הרבנות הראשית

בעובי מצרים ואנפיה

خاخانة مصر

وتواهبها

הסכמה

הסכמת חוד מעלת הרב הגדול מעוז ומגדול נר ישראל
המפורסם לש"ט ולתהלה ולתפארת עמרת בקש"ת
כמודר"ר חיים נחום שליט"א, ראש הרבנים בעי"ת מצרים
יע"א ואגפיה.

הן כל יקר דאתה שני ספר ט"ת "נזאת ליה נדח" אשר הציג לפני מ"ט רב רחומא יד"י אב בית דין מקודש והמלוין
חד מנן בר אבהן ובר אוריין, הדי"ג מש"מ כק"ט כמודר"ר יהודה חיים מסליתין נ"י והוא יושב אתנו בעדת תחמונני טל
כסא ההוראה, בני דינא רבה דש"נ מלכ"ס יט"א, ובתשנוג דחנ"ע עבדתי על פני הספר ה"נ, וקראתי דבריו כי שמו
וראיתי כי ללל במים אדירים, בהרבה טעמים אשר נתחדשו באלה ה"מים, ובכל טעין השמיק הרחיב ביד ה' הטובה עלינו
לברר ולהסביר עד כדי ברור ההלכה, להפיק ממשתתף אליהם דהלכתא, אשר לזה דרנע שחל ויגיש רבה, ובזה ראיתי את
גדלו, ואת ידו החזקה בט"ע ופוסקים ראשונים ואחרונים, באופן נפלא, ועליו נאמר כי עפתי כהן יסמרו דטת ותורה
יבקעו מפיהו, כי כק"י הוא בחדרי תורה, מוליא תשלומות לאורה, מעטנו טאה ועדורה, טרופה בכל וסמורה, מעיב דברים
נבונים, לאדבה ולרחבה, ובכל דבריו מכוונס להלכה, לזאת אמרתי כל מן דין שמוכח לן, ויהי טעם ה' עלינו, ויהי ה'
בשורו, להנפיל לאור חבורו, ויגדיל ויאדיר תורתו, ובדוכים יהיו המפיישים אותו, לקחת את ספרו סיקר, להציא
ברכה אל ביתם, ושלן חיים ה"א למחזיקים בה, ותומכיה מאנשי, כל דבט"ח פה קהיר, כיוס"ט טבת טענת הת"ל
ראש הדכנס בש"נ מלכ"ס יט"א ואגפיה

חיים נחום

הקדמת המחבר בשפה רפה מדבר

וְזֹאת התורה אשר שם משה היא נתונה מלפני אבינו מלכנו דם ונישא יודיע דבריו למשה בדרך רחמנא דיהב לן אוריין: תורה צוה לנו משה ראשון הוא לכם להדשי אמרות מהורות ומנהרות כי ימלל נבורות אור יקרות דאנון דכין, תורה הי תמימה כי הי יתן חכמה מאירת עינים לא יערכנה וזה פרויים ועל ידה זכין, לזכות את ישראל וזה מעליא דבר השוה לכל נפש עד המרת יה שמים זו שמעתי תורה שבכתב ותורה שבעל פה כמה מעלות, תורה ומצוה נקיים ומשפטים משוקדים בקנה אחת עולות, אשרי אדם מצא חכמה בינה ודעתה במוטב תלמא כהדא נפקין וכתרא שרין אשר לו נללו בתולות נגלות כמה מעלות, דמי לבר אלהין ועד עתיק יומין יניע מגלין לו דרי תורה, ובתורתו יהנה יומם ולילה לא פסיק נדאא מפומיה ויט שבמו לסכול דא העולה עול תורה, לומר מאהבה לא זו מתבנה אהבה שאינה תלורה בדבר כי אם בתורת הי הפצו לעובדה ולשומרה, אף היום לילו עמו והי עמו מלמד שהלכה במותו לתורות את בני ישראל את התוקים ואת התורות, משיב דברים נבחים ציצים ופרחים מעמו ונימוקו עמו דורש טוב לעמו בנגלות ובנסתרות, נודע בשערים שמו במעשיו ובמקומו דורש הלכה לדורות, זוכה ומוכה דולה ומשקה להשקות את העדרים פקודי הי ישרים אמרת הי צרופה, עוד זאת יתירה ראשית חכמה יראה הי היא העולה יסוד המעלה והיה פירו למאכל ועליהו לתרופה, אם אין יראה אין חכמה על אחת כמה וכמה הולך ביושרו תוכו כבדו יראה הי הוא אוצרו לא נצרכה אלא להערפה, טובים השנים מן האחד הגה סה טוב ומה נעים שבת אדם גם יחד מימיו נאמנים שפתותיו יושנים בשערים המצוינים לקוח את ספר התורה.

וְזֹאת ליהודה ויאמר איכ איפה מה אענה ומה אומר סה לתבן את דבר האוכל לדבר דבר או חצי דבר הישנין לזילותא, כל יודעי דת ודין היושנים על מדין מהכו עליה במערבא יביעו דבריו כל הוא ילעיו לי האכל תפל מבלי דלא ידע צורתא דשמעתהא אין חכמה ואין הבונה טועה בדבר טענה נכרא דלא חיו מה זה בן מזה מבכב דברים אנב חורפא משבשהא, שיתת הולין אלו דברים שאין להם שיעור כרי נסבא בקט ובפבא נכא ולא ידע מה נכא קטא רישא טיפא ומצעתא ישוב עמלו, על זאת אשיב הלא לאכונה נפשי יודעת מאוד ערכי עלי פחות שבערין רקין ואכין ובמה נהשב להכל דמה ולרש אין כל אין לו פת בסלו, אחיא ריקס ריקס והביר רק אין בו מים אין להם ואין מים לחמה של תורה כל שאינו בטקדא להשמיע במרום קולו, כרם נאמן עלי הדיין ועד בשחק נאמן שלא להתגדל ולהתהדר לעשות לי שם כשם הגדולים, אלא לשיש כל כוונתי פן ואולי בזה אוכל לכנסני מעוני ולטהרני מהסאי המזרים וקלים, וכמיש בהקדמת ספר לב אריה בשם הויל שבזמן שבת המקדש קיים אדם מקריב קרבן ומתכפר לו וכשארם כותב בספר סה שלומד היא העולה במקום קרבן ובוה פירש קרא דכתיב זכה ומנהג לא הפצה עולה והטאה לא שאלת או אמרתי הגה באתי במנהג ספר כתוב עלי שמגלת ספר עולה במקום קרבן ודבריו הם להחיות דיה שפלים, וכשם שמצינו בקרבן יש עולה ויורד איש לפי ערכו והביב לפניו יתברך קרבן העני תור ובני יונה וחייב להי משה פר ברוך הי כי הפליא, בן כל אדם כפי ערכו בתורה הי אשר קיבלה נשמתי בין רב למעט והן אני לא לדבנים גדולים עשיתי זאת כי אם לחלטידי דבי רב ולאשר כנלי, וזאת מודעה רבה דלא עשיתי בתחלת הפסקי דעים סדר גדולי המהברים לדבר בסדר התנצלות ועונה דהם עשו עיר במקום שמצינו גדולתם שם מצינו ענותנותם כרם אני הגבר ניכר שפהמי לא נחתר עצמי ושתיקותי די לי לבן כל הדן אותי לבק זכות וכו' ומתעט אשר הו לפני אמרתי הגה באתי וכו' ובכיוול אהשביה רחמנא כקרבן אשה לריה נחתה, ונקתי מטעם רב דנפדה בחיב בה כקדשים כליל לאישים לברר ולהקן כל ניהוק את השבי ואת המלקוח נכון לבו כמות, וכתוב זאת התורה לעולה דעל ידה מעלה ולקדוא לשבויים דדור ועוד אין צריך לקרבן עולה וכו' וזאת

הקדמת המחבר בשפה רפה מדבר

וזאת התורה עתה באתי להגיד הכתובי מאשר טפחתי ורביתי מראשית כל כבודי מלי ועירי מאשר הנין אלהים את עבדו, כל אדם אינו חיב אלא כשיעורו אחת ארובה ואחת קציה דרחיים בצוארו ועסוק בתורה כפי אשר השיג ידו, אני אברך לאל אשר נמל עלי טובות ושם חלקי מיושבי בית המדרש אשר לא עזב הסדר, כל ימי גדלתי בין ברתי דרבנן בעיר מולדתי עיית דמשק יציא עיר גדולה של הכמים ושל סופרים, כי אברהם ימים מקדם מי יתנו כדורו קדם מוקדם אתכונן בקומתן ובצביונן דגי מעלות דרבנן מבני ציון חקרים, נכפרים הכהנים הגדולים שרפי קודש הלולים על ישראל ועל רבנן מעלות דרבנן גדולי משפחתנו כמה מעלות טובות מאלופות מרובבות הם המדרשים, תורה וגדולה נהנין להו שביולי נכסתר ובגולה סיני ועוקרי הרים מהדרים מן המהדרים הסה דגבורים רוב מנין ורוב בנין מכל בנות עירי, ועשרת דרב גדולה לישראלים נאות תהלה מנייה עשרות ועשר עשר וציה מן אבא רחמנא אבי העוריי פארי ושרי, אשר נמלני מאו טובות בפולות ידועות ללכבות למלא כל שאלותי בתורת מהנין בדי כי שוקר אני על דברו כמה ידועות יגע ללמד אותי תורת הי יוסם ולילה ללמד וללמד הוא אבינו מלכנו רבי וסורי, הדרת דיקה סבא דמשפטים ראביד מקודש דהנין מעוים נקשית כמותריר **עזרא הכהן טראב מסלתן** יציא אשר כבר יצא מוטטון שלו כספיו הקדושים ארבעה ראשים, הראשון בקדש ספר **שערי עזרא** תשובות פסקי דינים עים ארבעה טורים ויהן אותם ראשים, ואחריו ליו קם **ספר עזרא** דרושים דודש טוב לעמו ליראי הי ולחושבי שמו ברוך שככה לו בעולמו ויבא השלישי ספר **ויאמר עזרא** עים התנך דרכים נהגדים מעשה הדורים מהדש הדושים והסור הרביעי ספר **מלי דעזרא** תשובות אשר בהסלה האל יתברך ובחסדיו עזרני להוציאוי לאור הדפוס ורצוף בתוכו מאשר הגני הי לעניד שמתי בתוכו בסוף כל סדר מהתת למדיו, שתי שומי מלי ועירי בטם קראתי **וזאת ליהודה** ברא כרעא באהרית דבר תלי הסדרה ראה קראתי בטם **וזאת ליהודה**.

וזאת הכרבה אל תתי ברבית הדינים קלה הדי עלי חוכה מרובה מדה טובה להורות להלל לשבח בשבת המניע לכתפים ויהי נא פי שנים, למעלה הדרת ויקרת ידורי טולה עם כתי לנהלה הנבירים הדינים מבהר עצמים יעלו באחד ומאתים מורה ומשבה טוב להורות לשתי עינות הנכבדות בקנה אחד נצמדים נמלי הסדים אנשי שם יהודי וחושביי עובדי מצרים יציא וציה נא אמון יציא סמכים לעד לעולם עשורים, כפתוריהם וקנתם כמה מעלות טובות מלאות וטובות האנשים האלה שלמים הנאהבים והנעשים שרים וסגנים פרחי שושנים, נדיבו עמים אשר הם היו לי בעזרי ויחילו כסף מוצא איש אשר נדבו לבו תוכו ורב מרכבו והיו נגולים, לסייעני בהדפסה ספרי הקטן הנה אלה מזה ואלה מזה תבון תפילתי אל אלהים אקרא אל גדול ועזר למען יאריכו ימים ושנים דשנים ורעננים, בעושר וכבוד ורוב הונם כסנים ובני בנים כי עין היום היא למחוקים בה ותוסבה מאישר ובהם מלאים כל טוב יצו הי איתם את הברכה, חלק עבודתם הסדר ואמיתם זכיה להם אלהים לטובה לאליי הככה אורך ימים בימינו דים על העלינה אלה יעמדו על הברכה, בכל אשר יפני ישיבילי ויצליחי בצלה העזרף ישלם הי להם בפעולם הטוב ותתי משכורתם שלימה על אהת כמה וכמה ולחת עליכם היום ברכה, גם הנה בוך לקחתי שמע הי קול יהודה הגתן לי נפשי בשאלתי שמע הי התנתי לבך ולהיות כללות משפחתי זכיה אבי, את שארית הנמצאה שיורי ברכה אנשים ונשים וסף כהנים ולויים השם נפשונו כהנים והסודים בארצות חושבים בעיר הפרוות ישובו בנים לנבולם אל עלין נואלם והאשר להם טובי טובי, ובעד אותתי שתי אהיות הנמצאות עולות בקנה אחד מלאות היו והתנים מן המנין הם ובניהם היו וכל אשר להם ישישו וישמחו יהיו דין ופרתו בעושר וכבוד ונכסים עד בא איש כבשר אליהו דהשבי, ואני אברך לטוב אם הבנים שמחה **פרידה** טובה אשר היתה לי בעזרי לעמוד על הסטמר הא למגמר על ההנהגה ועל העבודה, ובעד הבנים בני הגדול לפי נודלו רב דהומאי חוקר ונעלה לשים ולתהלה כהיר **עזרא** בשירות היו והוקרו ואסצחו יעמוד הי לעד לעולם ברא אולם על כל שכיות ההסדה ובעד בניי היו ואשר על ידו השני ידירי והמודי בן פורת **יוסף** היו ידירי דיה וסף איש מצליח בכל אשר יפנה ישיבילי ויצליח שם ידו ודה, והתנים המסולש המלאך **רפאל** היה בעזרו והיה אדירו ידו בצלחת בצלה העזרף ידו כולם הם ואהותם הנעימה תליא חיים וקיימים ברב הונא וברב הסדר, ובפי פרושות השמים אל אל בשמים אנא אל נא הושענא והשיעה נא שלח לנו משיח לפי תומו זה האיש הדור בלבשונו נר אלהים על ראשו לאמר לאסורים צאו כי באו מים עד מטבר פקד נפן זאת כל חסיד יתפלל אליך על נאח עת לעשות למען שמך הגדול והנורא הן ישיבה בענה אלהים במעון קדשו ויבן כמו רמים מקדשו, ונגנתה על חלה ירושלים הבניה עזי וחמרת יה וישבו בנים לנבולם מהנה שיכנה ומהנה ליה ויעני מהר קדשו בבית מקדשו, או תשמה בתולה בסתלי ובהורים וקנים יהיו ויאמרו כי פקד הי את עמו, ובא לציון נואל משיח לישראל ישמחו השמים ותל הארץ אין צותה ואין פרץ כי רוצה הי בעמו, בן ישי בראש יתי ונהמניה אל המקום אשר הוא תונה או יאסרו כעיים סרות שלה לעמו וערכה להי מנחת **יהודה**, בענוניך אכיר.

וּזְאֵת לַיהוּדָה

חלק או"ח סימן א. הלכות תפלה

ידיו כדי שיכול לבקר וכו' לאו למימרא דאינו מבקר אשר יצר בשעשה צרכיו אלא איב ידיו מלובלכות כעין ששפסק וכו' אלא היפ כל היום אחד שעשה צרכיו עד ש' לבקר אשר יצר אם היו ידיו מלובלכות וצריך ליטול ידיו ליטול כדי שיוכל לבקר אבל אשר יצר צריך לבקר אפ"י שידיו נקיות ע"כ ע"ש. ומכאן להפיש בן בדבריו שם שמים וי"ל ומהו צריך ליהדר שלא יטול כל ידיו אלא לפי הצורך להעביר הלבלוק מזה מזה והנשאלת היא בעבור שידיו מלובלכות אבל לענין ברבית אשר יצר מבקר אם היו נקיות בלי נטילת ידים, והוא שפסק מן וי"ל שם בסי' תרי"ג ס"ג בהלכות יוה"כ אם הטיל מים ושפסק בידו או עשה צרכיו וקנה מותר להתקין וכו' ואם הוציא להתפלל אפ"י לא קנה נמי מותר ליטול וכו' ע"ש. דמכאן דאם הטיל ולא שפסק אינו צריך נטילת ידים ונכ"ל ודק זה מדברי הראשונים וי"ל בהמשך כעו"ש:

והדוצרכבתי לזה לפי שהיה צריך ליהדר וי"ל שם בסי' תרי"ג סק"ב שכתב וי"ל ושפסק מטעם אבל בלא שפסק אין ליטול ידיו רק אם הוציא להתפלל במים אחרים וקשה הא כתב הטור בסי' הקניד בין בסי' בן ביוה"כ וכן שאר היום בשעשה צרכיו וצריך לבקר אשר יצר וי"ל ליטול ידיו ולמה הללא כאן בתפלה שהוא אנה כל היום ולפי שיש כאן (ע"ל שם) אין צריך לכתוב כאן דין שפסק כלל כיון שכתב פעם צ"ל אשר יצר וצ"ע עכ"ל ע"ש. ואהמ"ד קשה דמאי מקשה ע"ד מן מלשון הטור דהלא מן וי"ל שם בסי' הקניד לא כתב דבר הטור אלא כיא בסעף ט' כתב אם היו ידיו מלובלכות וכו' מותר להתקין וכו' וע"ז הנה מורים וי"ל ואם עשה צרכיו אם מותר להתקין דעו כמו ביום בפור וקדן ס' תרי"ג ע"כ. וא"כ אפ"י תימא דלדעת הטור אפ"י לא שפסק צריך נט"י כדי לבקר ברבית אשר יצר עכ"ז מן וי"ל לא ס"ל הכי וכמבואר דעתו בכמה מקומות דאם לא שפסק אין צריך נטילת ידים ומבקר אשר יצר וע"ז שדך לומר ע"ד אב"י נכרא אנכרא קא רמית, וכו' תימא דלדעת הטור וי"ל גם מן וי"ל בן ס"ל דאפ"י לא שפסק צריך נטילת ידים לברבית אשר יצר איב א"כ הלא יקשה לן דבר מן מדרית אדרית מסי' לע"ל בסי' ז' ס"ב הט"ל מים ולא

שפסק

שאלה מי שהטיל מים בשדה או במקום אחד שאינו ביה"כ ולא נגע בידיו כלל אם יכול להתפלל בלא נטילת ידים.

תשובה הנה מן וי"ל בבי' האו"ח ס' ז' הביא מ"ש בסמ"ג בסי' י"ד דפסק רבינו יעקב שהוציא להשתין מים אין צריך ליטול ידיו כלל אם לא שפסק בידיו וכו' ואפ"י אשר יצר לא היה מבקר רבינו מאיר אבל רבינו יצחק היה רגיל לבקר אשר יצר וכו' והנה מ"מ בפי' מה' תפלה וכתבו שדעת מהר"ם בדעת ר"י, ובסמ"ק ס' קעים כתוב וזהו מוסק שהוציא להשתין אין צריך ליטול ידיו כלל אם לא שפסק בידיו וכו' אבל ברבית אשר יצר מבקר וכו' ע"ש. וכן פסק בש"ע או"ח שם סעיפים וי"ל הט"ל מים ולא שפסק אפ"י שצריך לבקר אשר יצר אין צריך ליטול ידיו אלא משום נקיות או משום הבין ע"כ. ומכאן מדברי מן וי"ל בבי' שכן דעת הטור וי"ל ובמ"ש שם וי"ל דלפי' מ"ש רבינו י"א דלפנינו וכו' ה"ד כשלא שפסק שא"כ טעון נטילת ידים וכו' ונראה שעפ"י סברה זו כתב רבינו בסי' תע"ג נבי נטילת ידים לשיטתו וכו' דה"ק או יטול מים ושפסק וכו' דמזה מוכרח שכן ס"ל לטור וי"ל וכן נ"כ דעת הראשונים וי"ל ובמ"ש שם עוד בבי' וי"ל וזה הרשב"א כתב בתשי"ז וכו' וכן נראה מ"ש הראשונים בתשי"ז כלל ד' שהעושה צרכיו או הטיל מים אפ"י מעט צריך לבקר כיון שנפתחו נקביו וס"מ מן וי"ל ע"ז וי"ל וכו' דמ"מ שגפחתו נקביו הוא צריך לבקר לקב"ט אפ"י לא שפסק נמי צריך לבקר אשר יצר ע"כ:

אשר מזה יש להרגיש ע"מ"ש הטור בסי' הקניד הלכות ס"ב וי"ל וכן שאר היום אחד שעשה צרכיו צריך לבקר אשר יצר וי"ל ליטול ידיו ומהו צריך ליהדר שלא ליטול כל ידיו אלא לפי הצורך להעביר הלבלוק וכו' והן הם דברי הראשונים בסוף תענית ע"ש. דמזה נראה דס"ל לטור ולראשונים וי"ל דהט"ל מים אפ"י לא שפסק צריך ליטול ידיו כדי לבקר אשר יצר מדעתו דבריהם ולפי' מ"ש מן בסי' ז' לדעתם דהט"ל מים ולא שפסק אין צריך נטילת ומבקר אשר יצר. אלא דלזה כבר הרגיש מן וי"ל בבי' בסי' ז' שכתב וי"ל ומ"ש הראשונים בסוף סוכה תענית נבי ס"ב וכן כל היום אחד שעשה צרכיו יכול ליטול

שפסק אעפ"י שצריך לבקש אשר יצר אין צורך ליטול ידיו וכו' ובגמ' וזה אפי' בשאר הימים כ"ש ביוה"כ שאין להחזיר לו ליטול ידיו כ"א רוצה להתפלל, וא"כ מהו זה שכתב ולפי מ"ש שם אין צורך להתקב כ"א ר"ל שפשוט כלל כיון דבגמ' פסק צריך לבקש אשר יצר דמטמע אם לא כתב מן פה דין שפשוט הוה נראה אדרבא יותר קשה דבריו אהר"י, ומהנימא דאחרי' כל ה' לא אגס ליה איך אשהמ"ס מינה דמר דברי מין ז"ל בבי' מ"ש בסי' ה' הגי' דאילו הוה רואה אותם לא הוה כותב כן דשם משהו להראש' והטור ז"ל דס"ל בסברה זו לענין ברכה אשר יצר, והוק' דברי הטור דסי' הקניד' וישב"ס שם לענין ובגמ' ודו"ק מ"ש מין ז"ל בסי' ה' דס"ל מ"ס ולא שפסק אעפ"י שצריך לבקש אשר יצר אי"צ ליטול ידיו אלא משום נקיות או משום הבין ע"כ אשר שורש דבריו אלו הם מהנחת סימן פיג' מיה שבינת עשור ובסי' אורחות ה"ס כמ"ש מין שם בבי' נראה לפרש כוונתם כזה והסכמת מין נ"כ בדין זה הוא דאם אינו רוצה ללמוד תורה וכן אם אינו רוצה להתפלל עתה והס"ל מ"ס ולא שפסק אינו צריך ליטול ידיו ובספר ברכה אשר יצר אבל אם רוצה ללמוד תורה או רוצה להתפלל או צריך נטילת ידים, ובפרט מ"ש משום נקיות ד"ל נקיות לצורך הלמוד תורה, ומ"ש משום הבין ד"ל להתפלל ע"ד הבין לקראת אלהיך ישראל דאם רוצה ללמוד או להתפלל צריך ליטול ידיו, ויש אעפ"י שצריך לבקש אשר יצר אין צורך ליטול ידיו, אלא אם רוצה ללמוד או להתפלל והנה משום נקיות או משום הבין או צריך ליטול ידיו, וכדי שלא יתעצל האדם ואמר כיון דמותר לבקש ברכה אשר יצר בלי נטילה אי"כ מה לי ברכה מה לי ת"ת והפלה ולא יטול ידיו לכן כתבו ז"ל דצריך להתמיד באלו היש ואין צורך ליטול ידיו אלא משום נקיות או משום הבין שהם הלמוד תורה ולהתפלל ובגמ' :

ומצאתי סעד לדברי אלה כמה שראיתי בסי' פקודת אלעזר סי' ה' כי שכתב וז"ל ומכרה לומר הכוונת מין ז"ל לומר דהיכא דאין משום נקיות או משום הבין אין צורך ליטול ידיו כלל דא"כ אלא דלעולם ועד צריך ליטול אי"כ מאי נפקא מינה אם צריך ליטול משום נקיות וכו' או כמעט אחר כיון דסוף סוף הוא צריך ליטול וכו' יע"ש, הרי כמ"ש דאם לצורך ברכה אשר יצר להודא אין צורך ליטול ידיו אפילו מצד הומרא אלא לת"ת ולהפלה : **אלא** דאנכי הוואה למי' עמיד וצ"ה מין אבא ז"ל בסי' שער עזרא סי' ב' דמפרש בפשט לישן מן בשורע דמשום נקיות והבין דוקא כלי צורך ללמוד בתורה ולהתפלל צריך ליטול ידיו וכתב שרש להתמיד בה וליטול ידיו והכריח כן מכמה לשונות והגם שיש לישב כל הראיות עפ"י מ"ש בענין רכונותם ז"ל דמה שצריך ליטול הוא דוקא לצורך ת"ת והפלה הוה מ"ש משום נקיות והבין מ"ס הרב יצא מפי המלך עמיד וצ"ל ויש להתמיד משום נקיות והבין והיינו כדאי דמדינא אין צורך ליטול אלא משום נקיות והבין יש ליטול ידיו אפי' לברכה אשר יצר לתד' כיעו"ש.

וכן ראיתי להרב ישועות יעקב אות א' שכתב דיש להתמיד אף בלא שפסק דהישיבן שמא ינע בידיו בעת הסלת מי הנעים ע"ש והביד' בסי' כף ההי"ס בבלי שם אות ג' ע"ש : **וראיתי** בסי' יאודה יעלה ח"ב הגרמיה ד' קיין ע"ג שהביד' עמיד אבי העזרי וצ"ל שכתב הגה מין ז"ל כתב אין צריך ליטול ידיו אלא משום נקיות או משום הבין וכתב ע"ז שם וז"ל וד"ל פתח דבריו וז"ל הס"ל מ"ס ולא שפסק אעפ"י שצריך לבקש אשר יצר אין צורך לבקש אלא משום נקיות או משום הבין וכל קורא יבין וישיב' מדבר מין הסבוארים באר הוטב כוונת דבריו דמדינא אין צריך ליטול אף אם צריך להתפלל ולבקש ברכה אשר יצר או ברכה אחרת כ"א משום נקיות או משום הבין והוא דוקא הומרא בעלמא ע"ה, ודבריו ז"ל קשים לשמוע ראשונה כמ"ש ד"ל פתח דבריו מה ד"ל בזה ראפי' נשמט מ"ש מין בזה הלשון אעפ"י שצריך לבקש אשר יצר מאי הוה דהלא בתוך דבריו שם כתב זאת דהביד' הוה שכתב דכיון דצריך לבקש אשר יצר יטול ידיו אפי' בלא שפשוט ונה הביד' הנהגות סימן ה' תפלה שסיים אמנם ז"ל הוה ת"ל לבקש אשר יצר אף אחר קטנים וכו' וכתב ע"ז וז"ל דמיט אין צורך ליטול אא"כ שפסק היינו מדנא אין צריך ליטול אבל משום הבין נוטל ויכ"כ עוד כשהביד' מ"ש בפ"ז מהו ברכה דאין צריך ליטול מדנא אבל משום הבין יש לו ליטול וכן במיד' כתב וז"ל תכנא לדנא דבשאר הימים הגם דאין צריך ליטול מדנא מ"ס יש לו להתמיד וליטול ידיו משום הבין ע"כ כיעו"ש, ובזוה"ק ז"ל מכוארת ככ"ז הגם דמדינא אין צריך ליטול לברכה אשר יצר מ"ס יש להתמיד וליטול ידיו ובזוה"ק :

אין טענה לנכון דידן שהס"ל מ"ס ולא שפסק ורוצה להתפלל ע"ן לבין ז"ל בבי' סי' תרי"ג שכתב וס"ל ומהו אם רוצה להתפלל כיון דאפי' בלא קנה צריך ליטול ידיו אם עשה צרכיו נוטל את ידיו ואינו הישט כמו שכתבתי בשם הר"ן וכ"ש למה שכתבתי בסמוך בשם הגה"מ דשיך הבין אפילו בקטנים אף אם לא שפסק וכתבו נ"כ סמי' עמיד וכן פסק שם בשיע' סג' וז"ל אם הס"ל מ"ס ושפסק בידיו או עשה צרכיו וקנה מותר להתקין וכו' ואם רוצה להתפלל אפי' לא קנה נמי מותר ליטול וכו' ע"כ, והספיה ז"ל שם דבריו משה פקא כתב וז"ל ומ"ש הטור דוקא עושה צרכיו וקנה וכו' היינו דוקא שאינו רוצה להתפלל אבל אם רוצה להתפלל אף אם לא קנה או הס"ל מ"ס ולא שפסק נוטל ידיו וכ"כ הגה"מ והר"ן וכ"כ ב"י ע"כ, וזה אפי' ביוה"כ התירו לו ליטול ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו וא"כ כ"ש לשאר ימות השנה אם הס"ל מ"ס אפי' לא שפסק יש לו ליטול ידיו אם רוצה להתפלל, והבאה"ט ז"ל שם בסקי' כתב וז"ל ושפסק משמע אבל בלא שפשוט אין צריך ליטול ידיו רק אם רוצה להתפלל כמ"ש אה"ז ע"כ ע"ש, מכל זה נראה דאפי' הס"ל מ"ס בלא שפשוט אם רוצה להתפלל יש ליטול ידיו ובזוה"ק :

וזאת ליהודה

סימן ב.

שאלתני יידי כי בהיותך בעיר חפה חיו בהר הרמל בבית הספר אשר שם נתון ארנו אשר בו הספר תורה בצד מערב וגם הקריק לצד המערב מתפללים והקרת מהשיץ לידע על מה נוהגים פה להתפלל לצד מערב והשיב כי הצד הזה הוא פה נגד ירושתו ועין תימה יקרא כי רשום בזכרוננו שאסור להתפלל לצד מערב ואין מתפללים שם כן ולהיות שאין תהיי ספרים לכן רוצה לידע איך הדין נתון בזה:

תשובה יידי נאמן מ"ש ר"מ ה"ו כי זכר שכל הפוס' ז"ל אסרו להתפלל לצד מערב כי אם לשלש רוחות מזרח צפון דרום אחר אחר מהפוס' ז"ל דס"ל שאסור להתפלל לצד מערב ואדרבא מצונו להתוספתא והביד דטור באו"ה ס' ק"ן ומין הקדוש בשע שם סעף ה' כתב וז"ל אין פותחין פתח ביהמ"ב אלא כנגד הצד שמתפללים בו באותה העיר שאם מתפללים למערב יפתחו למערב וכו' ושורשה פתוח מהתוספתא לפי' התוס' וכתבנו הרי"ף והרא"ש ז"ל בפ"ק דמעילה ואם איתא שאסור להתפלל לצד מערב לא הו"ל למנקם דה מערב אפי' לדונמא כ"א על יאר רוחות ולא יעלה על לשונו דהו"ה דהוא אסור מעיקרא ועין להט"ז ז"ל או"ה ס' צ"ד סק"א שכתב וז"ל ואם התפלל למערב לא יתפוך פניו לצד דרום פניו לצפון או דרום ובדעבד י"ש לסמוך אמ"ד שבינה בכל מקום ע"ש. ועין להבא"ה שם שהביד הט"ז ושהרב יד אליהו חולק על הט"ז אבל גדול אחר הסכים עם הט"ז ע"ש. דמה מוכח דאין אסור להתפלל לצד מערב בעו"ש. אלא דשורר למותרות ז"ל בס' ר"ה או"ה ס' צ"ד שהביד התקונים תיקון כ"א ד' ג"ז ע"ב וז"ל ובג"ד אסור לצללא למערב דאיתו אחר דתמן אר"ם אחרים יעו"ש וקשה ע"מ"ש ה' נודע באו"ה ח"ב האו"ה ס' ז"ן דמה אסור יש אם מתפללים למערב יע"ש וצ"ע עכ"ל. ובדא"י דדברי התקונים אלו ומה שהקשה מהם מותרות ז"ל דם אשר נשרשים בזכות היום היו דשמעיהו דרב במבטח המיד והכיבה ליה ככל הפוס' ז"ל:

אלא דבאמת אהמיר קשה לעניד ע"ד מותרות ז"ל דמאי מקשה ע"ד הנו"ב ז"ל אשר אין דרכו לילך המיד בתש"ו כ"א לפי' הפשט כנודע ולפי' הפשט כל הפוס' ז"ל נראה מדבריהם דאין אסור להתפלל לצד מערב ואין הפרש בין הרוחות כלל וא"כ הרב נו"ב לא יתראה בדב"ו ואעיקרא מאי קושיא מדברי התקונים ע"ד הפשט. וכן ראיתי בס' פקודה אלעזר היא ס' צ"ד ס"ב שהביד התקונים הג"ל דכתב אסור לצללא למערב דאיתו אחר דתמן אר"ם אחרים ומה הקשה ע"ד הנודע ביהודה ח"ב האו"ה ס' ז"ן דמה אסור יש אם מתפלל למערב והנה בצ"ע ע"ש ועליו חסוף מלתי ועל הרוב שדכרו אלו העתק מדברי מותרות ז"ל ונשמט שם בעליו והגלע"ד דאעיקרא דמילתא

לא קשה ואפשר דלא פליגי הפשט והתקונים שדכרו דברי קבלה דם והוא דהפוס' ז"ל והרב נו"ב דבריהם על מקומות שהם למורה א"י ומתפללים לצד מערב כנגד א"י ועליהם אמר הנו"ב ז"ל דמה אסור יש אם מתפללים נגד מערב, ודברי התקונים אידי למקומות שמתפללים לשאר רוחות שהם נגד א"י, ועין כתב שאם מתפללים באותה עיר לצד מערב יש בזה אסור נוסף שגראה שמתפללים לאר"ם אחרים, ולא ראיתי דברי הנו"ב ז"ל בשורשם וא"ל נפל ט"ס בדברי מותרות ז"ל:

שור' הנו"ב ז"ל היא מהדורא תנינא ס' י"ג ה"ל גם בלא"ה וכו' מה אסור יש במשתתות למערב ודוקא בשעה שהצבור מתפללים שכולם משתתים למורה והוא משתתה למערב וגם בזה הלא יש פוסקים שהפוך פניו דוקא לצד דרומו פניו לביהמ"ב ועוד דשם הטעם הוא על נק' עמידתו בתפלה ה"פך מהעד שהצבור עומדים וכו' ע"ש. הרי לך דדברי' הרי נודע ביהודה ז"ל ברורים במ"ש בענין דהקפידא היא דוקא אם הוא מתפלל לצד אחר ממה שהצבור מתפללים ואם העיר הוא במזרחת של א"י וכדי שיהיו מתפללים נגד א"י מוכרחים שם להתפלל לצד מערב אין קפידא ועדיפא מנה אשמעין דאפי' הצבור מתפללים למורה והוא מתפלל לצד מערב הלא יש פוס' שהפוך פניו לצד וכו' וגם לדברי' המקובלים והתקונים בודאי שמו"ס בזה דאם מוכרחים שם להתפלל למערב כנגד א"י מותר ואין שום קפידא אלא באדם שמתפלל לצד מערב במקום שאין הצבור מתפללים לשם שאו יש קפידא יאסור נוסף בצד מערב שאו נכר שמתפלל לאר"ם אחרים חיו: **ועיין** להרב צדה לדרך מאמר א' כלל ב' פ"ב מ"ד ע"ב שנתן טעם למה תיקנו להתפלל לצד מערב הו"ל הכוונה בזה ידוע כי עובדי ע"ז היו בונים היכלי תועבותם להעמיד צורתם במקום עליונים ונבונים במשיח על ההרים הרמים וכו' ולכן בהר ארעית בהר המורה יהיה נבואה באותם ההרים ושם הנודע ענין ההר ובהר כזה מערב כי שם יהיה קודש הקדשים וז"ל שבעה במערב והסיבה שמתפללים לאותו רוח גם בהר בו להיות בית קדוש כי היתה אמונתם לעבוד השמש וכו' ופגועים למורה ולכן הפך אבותם פניו למערב כדי שיהיה אחריו חשמש וכו' ומאחר שכוונה אע"ה לשתור כוונתם אנהו מתפללים מול ירושלים לצד מערב ע"ש והביד אלו בס' ה"י אברהם ס' פ"ד וכתב עין ואנהו מתפללים לצד מזה לפי שאנהו במערב של א"י וכו' יע"ש. הרי בפשיטת דמקומות שמוכרחים להתפלל במערב להיות נגד א"י אין שום חשש אסור ובג"ל:

ועיין להרדכ"ו ז"ל ח"ב ס' הרחם שנשאל בס' שאנוהו ליכנס בבית המקדש וגמא עוסד בין בוחל מערבי ובין קודש הקדשים ואח"ל לא זה שבינה מכותל מערבי ובה קדש הקדשים אין שם שבינה לאיזה צד יתפוך פניו, והשיב שיהפוך פניו לבית קודש הקדשים ככל שאר המתפללים ואעפ"י שאמרו לא זה שבינה מכותל

מכותל מערבי ראש הכותל נבחר כמה אמות נמצא שהיא תלפיה רשות לעצמה וביה קה"ק אפי' בהורבנו בקדושתו הוא עומד וחו דאמרינן שכינה בכל מקום והו' דלא אוכל לציר שתהיה השכינה מצוייה בזהו בכותל מערבי בין מומתת הגברים ומה שארז"ל לא זה שכינה מכותל מערבי דומה למשה"ל שכינה במערב ר"ל במערבו של עולם וצר מערב נקרא כותל מערבי ומשה"ל לפיכך לא הרב כותל מערבי ר"ל שהוא מכון כנגד השכינה ולכן לא הרב עד היום הזה וזהו אשר מדבריו ז"ל נראה ברור שאין שום השש היו בהתפללו לצד מערב ובגדונו ז"ל שהאיש עומד בין כותל מערבי לבין בית קה"ק שיותר נכון להתפלל כנגד בית קה"ק שכל ישראל מתפלל כנגדו ונדע שדרכיו ז"ל ירו פרש שיר בגולה ובנסתר אלא שבדאי שבמקום שהעיר ההיא מתפללים לצד אהל, אשר הוא מכון כנגד בית קה"ק ובא אדם והתפלל לצד מערב שלא כמנהג העיר מודה הרב ז"ל שיש עליו איסור נוסף וכנ"ל הגם דאין נראה כן מפשט דבריו ז"ל אלא שלא יהיה מתנגד לדברי התקונים תיקן כ"א הגיל :

וזאת ליהודה

סימן ג.

היום ביד למטמנים התפיל.

מגלה רב אחאי טאן תהני בקשית כההיר רבינו מאיר פראנקו הי"ד ר"ס וריס דעה"ק הברון היו יהש"א. רב ונדול :

על דבר שדוים כחיד נ"י הוצה להשיב על מה שהקשו ע"ד מ"י דבי אבהו ז"ל ולקיים מ"ל דאבות מפר ביד' לראות הדברים בשורשן זאת אשכח מפני הכבוד כי הגה היום הזה ראיתי בכתב הגשלה לידך מהראב"ד דק"ק ודרכן הרב מדרכי נכון היו והרבה להפליא ע"ד מניין תהינן מ"י רבי אבהו ז"ל דע"א בסיה שערי החיים היא באו"ה כ"י ה' וז"ל או"י מה שכתב להלך ראי הקולא הוא בנף הרב עצמו או אין דנין ק"ו אבל הכא שהקולא הוא באדם בנן ק"י רמזות ודמורה שפיר דנין ק"ו יעו"ש זה נראה אההמ"ד נר דברי התוס' בשבת דקל"ז ע"ב בדיה דתניא שבת' דאגרונונים לא מצני למפסל אותו מהקרבנה ילפינן מערבין להומרא משום דסופו להקל הוא דאם לא מצא כ"א אגרונונים יא' וישב ובס"ל וכדאמרינן גבי סוכה יעו"ש. הרי להדיא דאע"י דליבא קולא כ"א באדם דווקא אפ"ה לא ילפינן דג"י סופו להקל ומה גם דהתוס' כתבו כדאיירי גבי סוכה וכו' הרי מוכה דאין שום הפרש ביניהם. גם מצד הסבא לענין דאההמ"ד נראה דאין מקום להלך בזה דבין דמים ע"י ההומרא שאתה מכ"א נרמט קולא הגם דהקולא היא אנה אלא באדם אפ"ה לא דיינינן ואמרינן הגה דבר על

מקומו דהיינו קודם שאנתנו דנים ק"ו היה כל אדם ואדם חייב לא כן עתה כשאנו דנים ק"ו הוי סופו להקל באדם שאין לו דק כדפ"ה דוקא שהוא יושב ובס"ל. וצע"י לע"ד הקלושה עכ"ד יצ"ו. ובתחלת ההשקפה אני לא ידעתי מאי ק"ל מדברי התוס' דשבת שם דגה הרב שע"ד ז"ל חלק דלא אמרינן כל דין שסופו להקל אינו דין כ"א באחד משני אופנים אם הקולא הוא בנף הרב וכו' או אפי' שאינה בנופו אלא באדם שאם לא ימצא ה"י מ"י. תתבס"ל מ"ע דהשב ז' ימים וכו' ביעו"ש והו' עצמו תרוין התוס' שם בשבת שכתבו מיהו לא דמא שפיר להדיא דהגם ודאי סופו להקל שאם לא ימצא אלא ה"י מ"י כל ימי הסוכה נמצא הסוכה עוברת וא"א לעשותה עוד אפי' ימצא אה"י אבל גבי קרבן אם אינו מוצא עכשיו אלא אגרונונים אח"י ימצא וא"י תהלתו וסופו להכשיר הוא ע"כ ואפשר דלזה נקטו התוספות בלשונם ובדוחק אומר ר"י דמוכח דישבה שאין עמה סמכה היא ותרוין התוספות שכתבו ומיהו הוא עצמו אופן השני שכתב השע"ר ז"ל והו' סעודה אלא דאנכי הוואה שעכ"ז הרב המשינ' היו עוד ידו נטרה ל"י דע"ק קושייתו אע"קא על ת"י ר"י עצמו דסוכה דס"ל רשעים הם ולא ס"ל להלך בין נוף הרב עצמו והו' נר חילוק השע"ר ז"ל. וגם לזאת אההמ"ה מדרב המקשה כי נדול מדרכי היו ל"ק כלל והוא במיש התוספות ז"ל בפסחים דכ"ז ע"ב וז"ל ח"ס"ה דגבי הסין ק"ל כ"י וכו' וז"ל דהא דק"ל רחם כ"י היינו דין אהל דילפינן מה מצני מנות וכו' יעו"ש. מוכה מדבריהם ז"ל רלא אמרינן כל דין שאתה דין תהלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין אלא דוקא למילף בק"ו אבל כמה מצני הגם שסופו להקל ילפינן וא"י מ"ש התוספות בשבת בשם ר"י שפיר נוכל לומר כן דהו' שם כמה מצני וצ"ן לתור ז"ל כלל מ"ה שכתב דדוקא בקל והומ"ד הוא דאמור דגנ כל דין שתהלתו וכו' אבל כמה מצני מודה רלא ש"ך לומר כל דין וכו' יעו"ש. הרי מוכה בפשיטות דכלל נקט דשאני מה מצני ל"א כל דין וכו' אלא רלא נסת"ק מדברי התוספות אלו יעו"ש. וצ"ן להרב כ"י אה"ן ז"ל היא. כ"י י"י שהבי"ד התוספות דפסחים שם וכתב הגה מבואר דעת דקושטא דמילתא דכל דין שיוצא קל בסופו אינו דין למילף בקל והומ"ד אבל כמה מצני ילפינן אע"י שקל בסופו אך מדברי התוספות בשבת דקל"ז ע"ב בדיה הוכי שכתבו מיהו ק"י אמאי. אצטרך למעם מומסום ואגרונונים שאינם כשרים לעולה תפיל דל"ף מערבין להומרא וכו' ות"י ר"י דאדרבא הו' קולא שאם לא מצא אלא אגרונונים יא' וישב ובס"ל אמרינן בסוכה וכו' ע"כ הגה ק"י ילפותא מערבין מה מצני הוא ואפ"ה כתב שבין שהוא קל בסופו לא ילפינן. ואפשר דכלא"ה דהו' דברי ר"י אלו שם מטעמא אהרינא לא השו' לזהות מטעם זה ע"כ הרי דמפשט פשיטא ליה להרבנאי ז"ל דשאני מה מצני מקל והומ"ד וישב למ"ש התוספות ז"ל בשבת שם רלא דהו' מטעם זה דכלא"ה דהו' דברי ר"י ולא

סימן ד.

שאלה על ענין הולכת ספר תורה לחיבה שנתנו בבית המדרש אחד אשר תחבה שם סמוכה להיכל לכן נהגו להוליך הספר תורה שם דרך שמאל שהוא דרך קצרה מההיכל לחיבה ונהגו כן עפ"י הוראת חכם, ושוב בא ח"ח אחד שם להתפלל ונעז בהם שאין להוליכו אלא דרך ימין ואפי' שהוא דרך ארוכה כפלי כפלים יורנו המורה בזה ושכחיה :

הנה נראה ברור שהוראת החיבה שהורה בזה להוליכו להסירה דרך קצרה ואפי' לצד שמאל דבריו ברורים בהנראה זו עפ"י מ"ש בפשיטות הרב מהר"י אלנאי ז"ל בסי' אמת לעינינו בשם המגיד סי' קמ"א והבידד דהדיא ז"ל בסי' לרור אמת שהוא קיצור סי' אמת לעינינו כנודע וזכ"ר ה' בית מנוחה שם, ושורש דברי המגיד ז"ל הם ע"ס שפסק מן בשיע שם שהעולה לחיבה עולה בדרך קצרה מקומו ויורד בדרך ארוכה ורק בששני הדרכים שנים עולה בדרך ימין ע"ש. ע"ז כתב המגיד שם סק"ז וז"ל לכאורה גם ההון כשמוליך ספר תורה לחיבה הדין כן וע"ז ב"י סוף סי' קכ"ה ע"ב :

ודבריו ברור מלפני כמיש מהציה השקל שם וז"ל וע"ז בבי' סי' קכ"ה ז"ל דהב"י כתב כשהתקן מוליך הספר תורה לביתה שאו פני ההון למערב לכן צריך להוליכה דרך צפון שאו היתה מולתו לימין וכשמחזירה להיכל שאו פניו להיכל שהוא במזרח וליך הספר תורה דרך דרום וכו' והוא לכאורה דלא כמ"א אך י"ל דהב"י מ"ר ששני הדרכים שנים באורך ע"ס והב"י ח"ס וק"י ח"ס : **והגם** דהרב מגיד ז"ל כתב זה בלשון לכאורה ומשמעות הלשון על הרוב דלא קאי הכי במסקנא וכמיש הרב בית חדש ח"ס סי' הציא דמסתו שכתבו התוספות בלשון לכאורה וכו' משמע דאין כן האמת וכו' ע"ש, ולכן דקדק ה' יד מלאני ז"ל בכללי החומ"ס וכתב מצדו וקאי הכי ע"ש, והגם שמצדו שהיה הפוסקים ז"ל להשתמש בלשון לכאורה בתחילה ולבסוף סותרים זאת כנודע מ"ס לעומת זו מצדו דמסכים את ידה"ם על מ"ש בלכאורה וכמיש ה' שד"י חסד בכללי הפוסקים סי' ס"ז סק"ה ואנכי בעניני נלע"ד דהרב מגיד ז"ל נזכר לומר דלדעתו לשון לכאורה קרינת וקאי הכי ואמנא לה כמיש הוא ז"ל באו"ה רס"י קכ"ה סק"א לכאורה משמע וכו' והקשה על דבריו ה' בית מאיר שם וז"ל הנהגה לכאורה אינו יודע מה הוא והבידד אלו ה' שד"י חסד שם וכתב ע"ז וז"ל וע"ז מן אבריה סי' תקי"ז סוף ק"א שכתב בלשון לכאורה אף שנראה שכן הוא האמת דעתו וכן הבין בדעתו הרב בית שמאל אהרן כהנא סי' ה' ע"ש עכ"ה, דמזה יש להוביח בדעת הרמנאי ז"ל דרגם נקט לשון לכאורה בניד בודאי שכן הוא דעתו באמת משה שמצדו כנראה מקומו הוא ז"ל נקט כן בלשון לכאורה ודעתו כן באמת, וע"ז סמך הרב כמנהגיה"א בספרו אמת לעינינו בפשיטות

זכ"ר שיר להגיד בזה בכלל זה יע"ש, ובאמת דאין אהנו צריכים לזה מאחר דהרוב מוכרח מאליו כפי מה שדחו התוספות עצמם שם דלא דמו זה לזה וכמיש השע"ר ז"ל בחילוק השני ובני"ל, ואעיקר החילוקים שכתב השע"ר ז"ל הניל שורשם פתוח להוזהר בסי' ש"ן ז"ל, דחילוק הראשון הלא תראה בסי' שד"ה סע"ד כי"פ כלל קניו שהבידד ה' לשם זכ"ר וה' יד"ו אליאן שפ"י כן בדברי התוספות דזכרם ע"ש וכתב שיה לימודי ה' השניו כמיש כהנא יכניהם נבי' מומאח לירה בילד שרצא מה וכו' ע"ש ולפי"ד ה' שע"ר רחמ"ס גם הנהגה כממאח לירה הוי הקולא בנ"ף הדבר שהל"ג ימים הוי דמי סוחר ובני"ל ובעת אינם מציא הפסדים הניל לראות בשורשם, וחילוק השני הוא מ"ש התוספות בשב"ה ובני"ל וע"ז להשד"ה שם שכתב וז"ל וראיתי ישוב נכון בדברי הרב בנ"ן ע"ז בזה"ש ההדשות סי' קס"ז וז"ל וי"ל לק"מ דכלל זה לא שייך אלא בא"ס שיושב ובטל ע"י הקיז מבטל המצוה כגון נבי' הסין וכו' וכן נבי' סוכה מבטל המצוה כשלא אכל בסוכה אבל במנהגות לא שייך זה במנהגות גרבה אין להם זמן קבוע ואפי' במנהגות חובה שהיא מנהג נכונים אמר"י במנהגות מנהגם וגססיהם אפי' לומר וז"ל סחר אפי' לעולם כמיש רש"י דבלא נודענו לו כמ"א לעולם וכן פסק הרמב"ם וא"כ כשיש"ש ובטל לא מבטל מצוה שיוכל לקיימה כשימצא אפי' אה"ו חובה ועוד דהרי הקל והומר לא הוי רק במנהגות הנאכלות ומנהג נכונים כולה כליל וכן במנהגות הבה"ח ליכא קל והומר דא"ה נאכלת ומנהגות הנאכלות שקבוע להם זמן דהיינו להם הפסח אינם טעונים טמן כראמרי' שם ואף דא"כ מנהג העומר שקבוע לה זמן וטעונה טמן אולי לענין מנהג העומר באמת לא הוי אמרי' קל והומר אבל אה"ו צריך קרא למעט משום כל שאר מנהגות הטענות טמן דשייך בהו קל והומר ושם בסי' ק"ל הביא ראה לסבירה בדבר ש"ן לו זמן קבוע לא שייך לומר שיהא יושב ובטל מ"ש התוספות בשב"ה דקל"ו דחילוק מהא דסוכה לקי"ן דבקי"ן אם אינו מוצא עתה אלא אנהוגיטם אה"ו זמן ימצא וא"כ החללה וסופו להחמיר משא"כ בארבעה מינים שאם לא ימצא אותם כל ימי סוכה נמצא המצוה עוברת ואי אפשר לעשות עוד אפי' ימצא אה"ו כן והרי סופו להקל עכ"ל וכו' וכתב ע"ז השד"ה ז"ל דהוא ישוב נכון ובכלל גדול בדין זה ע"ב יע"ש ובכן עפ"יה דברי הרב שע"ר רחמ"ס ז"ל ברורים ח"ס וק"י ח"ס, ויש עוד מה לדבר בכלל זה אלא שאין הפנאי מסכים ולא באחי כ"א לישב דברי מ"י הרב ה' אה"ו ז"ל שאין להחמיר אהר"ם כלל, וכמא כה"ד היו יום וזכה הלכ"ד וע"ה דבי' רב :

וזאת ליהודה

בפשיטות וסמך שני ידיו עליו ההדיא זיל בספר לדרו אמת וזו
 בית מנוחה ובנינו, ואל תשיבני ממיש הרב מן אנדרה זיל לכאורא
 וכו' ועין בית יוסף סוף סי' קכ"ה ע"ב דמוכח מזה דמיש סותר
 הלכאורא ואיכ לא קאי הכי ואין דעתו בן באמת דהלא ביאר
 דבריו הנאון מהצית השקל שם דהוא לעוררנו דיש להלק ביניהם
 דשם מירר כששני הדברים שוים ולא בן בניה שיש דרך קצרה
 וארוכה ילך בדרך הקצרה ועין להרב מאמר מרדכי שם סקט
 דכתב וזיל ואם שני הדברים שוין כיצ מן בבני על דברי מוהרא"י
 זיל ומסעם כל פינות וכו' וראיתי להרב עית שכתב עליו וזיל
 ומשמע מדברי המתבר ואם הדרך הקצר הוא בדרך שמאל אעפ"י
 בן עולה בו כיון שהוא קצר וצ"ע לדנא ע"ב וכו' עזי וזיל ולי
 הצעיר צ"ע על מה הצריך עין הנראה בזה מתוך דבריו הסיל
 דיש מקום להתפסק בדברי מוהר"י זיל במיש העולה דרך קצרה
 אם הוא דוקא כשהוא דרך ימין או"ד אפי' בדרך שמאל ולכן
 כתב ע"ד מן זיל וכו' שצ"ע לדנא ותומא דדברי מן מוכרחין
 דאי דברי מן מירר כשהוא דרך ימין לסיל למוהרא"י להביא
 ראיה מהחזק הדגנא לעורה נכנס בקצרה ויצא בארוכה ה"פוק לי
 מסעם דכל פינות ועוד מדכתם וכתב אני נזהר לעלות בפתח שהוא
 לי בדרך קצרה ממקומו בביהבינ משמע דבכל עין עולה בקצרה
 בן שיהיה דרך ימין או לא דאל"כ הי"ל לפרש ולא לכתום אלא
 ע"ב צ"ל כמיש מן זיל ע"ב ויש לישב לענין בדרך פשוטה
 בדעת הרב ע"ת דה"ל דמשמע מדברי מן זיל ומוהרא"י שהביא
 מוהרא"י זיל דאפי' בדרך שמאל כיון שהוא דרך קצרה עולה בו
 אלא שרוב עולת תמיד שהוא מרבני אשכנז שלא קיבלו עליהם
 לילך בעקבות מן זיל יש לעיין אם יתנהו בן הם אפי' שהוא
 נגר כל"ל בנכ"מ שכל פינות יהיו לדרך ימין בסתם כל"ל שום
 הילוק, ומוכרח שנה רבני אשכנז יסמינו מזה לדנא כיון דלא
 הנהי מזה הרמז זיל מוכח המורה בזה :

וראיתי כפי ים הגדול הגדולה להרב עמיתנו בתורה כמנהגיהם היו
 סי' ד שכתב בזה וזיל הנה המניא כתב רק בלכאורא
 ובשצ"ן לבני סי' קכ"ה מונתו כלל ספק להוור בו ודלא כהבנת
 המחצית השקל שם ששם כפי' קכ"ה בבני כתב כפי' דילפינן
 מהנהגים שמתוך דרך ימין גם להולכת ספר תורה להיכל שיהיה
 דרך ימין וגם בבאיהם כיצ בפשיטות, ובכל מקום הימין רוממה
 וכו' וצ"ן למקומות שאח"כ ירפנה דרך ימין יע"ש, ואתו דס"ר
 לדחות דברי הנאון המחצית השקל בפירוש דברי המן אנדרה זיל
 אשר ספרו בנוי ע"ד המניא זיל ומי לנו בקי בהדריו כמותו
 ומוכרח דהבין בדברי המניא זיל דמיש ב"שון לכאורא הוא קרימת
 לדעתו וכמיש בן במקום אחר ובמשיל ופירוש ועין להבני סי'
 קכ"ה דגם דשם מוכח דאין להלק ויש לילך דרך ימין מי"מ יש
 להלק דשם מירר כשני הדברים שוים ופשוט דבה לא תיקטי
 ממיש כפי' קכ"ה ואיכ במה מזה גדול לומר ודלא כהבנת המחצית

אם ממיש לכאורא ועיין וכו' כבר יישב זה במו"ס ואם ממיש
 בדרך ימין רוממה וכל פינות שאתה פונה וכו' וכו' אין זה חדשות.
 דהלא מודעת זאת דיש להקדים ולפנות תמיד לצד ימין אלא
 דמוהרא"י זיל יצא להלק דאם יש דרך קצרה אפי' בצד שמאל
 יש לילך בה למחר לקרות בתורה ומה למד המן אנדרה זיל
 גם להון כשמוליך הספר תורה לתוכה שילך בדרך קצרה וסעמם.
 שזה לכבוד התורה למחר לקרות בה ואין להלק ביניהם כמו
 שהילק שם כפי' ים הגדול שכתב וזיל וגם לפי המובן בכתביו
 מוהרא"י סי' קי"ט דמנהיג הדין שבסי' קמ"א איירי ביושב בבית
 שבפנים מביהבינ וצריך לעלות לספר תורה דרך הפתח שבה לא
 גובר כיצ שהולך לשמאל או לימין ורק הפתח שהוא עומד לעלו
 משא"כ אם הוא בתוך ביהבינ שבה הבימה באמצע אנהיג דגם
 בזה אפשר שילך לו בדרך ימין לעלות לספר תורה ואפי' לא
 נחלק בזה אין ראיה מהעליה לסית להולכת הסית וכמיש ע"כ
 וכו' ואתו הס"ר דדברי מוהרא"י זיל לא איירי ביושב בבית שבפנים
 מביהבינ וכו' כאשר פירש אלא איירי במגדל שהוא התוכה באמצע
 ביהבינ והתוכה יש לה שני פתחים דהיינו משני צדדיה מדרגות
 לעלות לה מצד דרום ומצד צפון וההיכל במזרח ומוהרא"י זיל
 היה מקום ישיבתו מביהבינ בצד דרום קרוב למדרגות והפתח של
 התוכה שכבד דרום וע"ז כתב מוהרא"י שהגם דק"ל כל פינות יהיו
 דרך ימין וזהו מהצורך להקיף לצד צפון ביהבינ ולעלות לתוכה
 מהפתח אשר שם שזהו דרך ימין מי"מ אני נזהר לעלות על המגדל
 בפתח שהוא לי בדרך קצרה ממקומו מביהבינ ויורד מהמדרגות
 והפתח של המגדל שכבד השני שהוא בדרך ארוכה לי עד מקומו
 והדרגים פשוטים וככן זהו שחדש לן לילך בדרך קצרה אפי'
 שהוא דרך שמאל וע"ז סמך המניא זיל בלכאורא גם בהולכת
 הסית משא"כ שוים בלעמא למחר לקרות בתורה וכו', ומיש
 זיל וראייה לזה שבני סי' קכ"ה שם נפתיע מהתהיך סי' צ"ה
 והרי הוא עצמו התהיך כי כפי' קי"ט דילך בדרך קצרה ועכ"ל
 דשאני עליה לסית מהולכת הסית ע"כ וצ"ה גם בזה הרואה יראה
 דאין זו ראיה ואדרבא משם ראיה להכריח דברי להתקרב לסית
 יש לילך בדרך קצרה רשם כפי' צ"ה כלל דבריו בתש"ו דגם
 דק"ל כל פינות יהיו דרך ימין מי"מ כל הקהל שבביהבינ יתקרב
 אל התוכה איש ממקומו בדרך קצרה ואח"כ יעשו הקפה לתוכה
 בדרך ימין בעיוש, ואיכ לדעת מוהרא"י זיל בכל 'אופן שהוא
 התקרבות לתורה אין בזה לומר כל פינות יהיו לדרך ימין אלא
 ילך בדרך קצרה ואיכ גם בהולכת הסית לתוכה כדי למחר ולקרות
 בה יש לילך בדרך קצרה ואיכ מה שסיים בזה"ל ואומנם בהולכת
 הסית הרי דעת מן בבני הוא דיוליבותו בדרך ימין ע"כ לא בן
 אחר וישב לזה הרב מהצית השקל זיל דשם מירר כששניהם שוין
 אבל כשאין שניהם שוין יש לילך בדרך קצרה וכמיש מוהרא"י
 זיל וההדיא זיל ובית מנוחה בפשיטות וכיז מן אנדרה כלל ליא

בפי' התוס' והראש' וז' ולא הבייר קיפ הראש' וז' עכ"ל יצ"ה
 הגה מא' הנקט בפשיטות בזה"ל אך הסוד בקיפ הראש' כתב וכו'
 הן אמר הרוב בעלי הכללים נקטו כן בסתם אלא אני בעניני
 בהחליל ההשקפה אמרתי אולי מסכתא זו דקיפ הראש' וז' אינם
 מהריב"ה וז' אלא מדיו הלמוד הראש' וז' ובמיש' השוני וז'
 בכלליו אות ל"ב ומשמע מדבריו חיו בהקדמת ספר משרים שכתב
 מסכתות נעשו ע"י תלמידיו הריו וז' וא"כ אין לתפוס על הריב"ה
 אלא כשהוזכר באותה מסכתא וא"א הראש' וז' וכו' ע"ש וא"כ
 אפשר המסת' ברבות לא מהריב"ה וז' אלא מדיו וז' ולזה
 שהראש' וז' ברוב דבריו נמשך אחר הרי"ף וז' אם לא שהולך
 עליו בפירושו ובמיש' כן היום וז' בכללי הראש' וז' כ"י כ"ה
 כ"ט כ"י מהפוסקים וז' יעו"ש והבא לא מצנו שהולך ע"ד
 הרי"ף וז' כ"י לכן בקיפ הראש' נקט בהרי"ף וז' והוצרכתי לזה
 ל"י שם מהדיו ולא מהריב"ה וז' הלא יקשה על הסוד וז'
 דא"כ בקיפ הראש' כתב ותר' מניחו רבנן רמונה דסיל הראש'
 אביו פסק בהרי"ף וז' ומצנו דבסוד או"ה כ"י ד"ה פסק ברעת
 התוס' נד דעת הראש' בדענין תדוריתו וא"ן כלל' בידן ולא
 פלוג הרב בעה"ס עם אביו ה"א דלא מפרש ל"ה בהד"א וע"ן
 להשו"ט בכלליו אות ל"ב ש"י דהוא החולק ריב"ה על פסק הראש'
 שבה"ש הא"י לתפוס עליו דשוב ל"א לסיכור דלא יאה כ"ה
 דבר הראש' יעו"ש וע"ן להבנתי וז' בכללי הפוס' וז' כלל ע'
 ובה"ס וז' ש"י כ"י אלא דאחר ההתבוננות נראה דקיפ הראש'
 וז' דמי ברבות חס מהריב"ה וז' דמק' פרק כיצד מברכין כ"י
 ס"ו כ' לא"א הראש' וז' אינו מברך וכו' ובפרק שלשה שאכלו
 כ"י י"ב כתב ואנו נראה לא"א הראש' וז' וס"י כ"י י"ט
 וא"א הראש' וז' כ' המתור' שבבבלין שא"ן עושין קמן צירוף
 לעשרה לכתמוז וכו' ומ"ן ההד"א בש"ז"ב שבבבלי' אות ה' סוף
 כ"י פקדו ובמהב"ד כ"י ש"א י"ה קיפ הראש' דברות להריב"ה
 וז' וע"ן להשו"ט וז' בכללי הפוסקים כ"י י"א סוף י"ז ע"ש
 מה מוכח במיש' היום יצ"ה בפשיטות דקיפ ברבות חס מהריב"ה
 וז' ובמש"ל ואשר נלע"ד לתרין מה שהקשה היום יצ"ה דא"כ
 כתב בקיפ הראש' וצריך שיברך בעשרה ותר' מניחו רבנן הפך
 דבר הראש' והוא דהב"ט בעה"ס וז' לשיטתו אר"ל דס"ל ברעת
 אביו וז' דסברה שמכ"א באהונת כן ס"ל לפסוק מזהה ובמיש'
 הרב יד מלאכי וז' בכללי הריב"ה וז' כ"י ה' וז' י"ט בידנו כלל
 גדול מקדמונו שכל סברה שמכ"א הסוד באהונת עליה יש לסמוך
 ס"י הדב"ה והרש"ם וז' בהראש' אמרין כן לדעת הסוד וזה
 למדתי ממיש' הב"י היום כ"י ה' שמיש' הסוד שכן מסקנת אביו
 הראש' הוכחתו ממיש' הראש' דעת הרי"ף לבסוף וכו' וכן נראה
 עוד ממיש' הב"י שם דס"י ע"ב וכו' וכו' יעו"ש והבא בידן ברבת
 הנומל שכתב שם הראש' בפסקו כ"י ה' ה"א כ"י כ' וכו' ולא
 אפשר א"ן עכ"ל וצ"ה להוסיף ובענין תדוריתו וס"י וז' אלפס לא

כתב

אות כ' ע"ש שור' כ"י כ"ה היום ח"ב למהדרי' בבלי יצ"ה שדעתו
 כן לחלק בין עלייה לסיה ובין הולכת הסיה לחיבה והל"ה דצריך
 בדרך ימין כמו שניתנה בימין כששיה מימנו א"ש דה' לכו וכו'
 אשר אברהם אות ה' יע"ש וא"ה הסל"ה דשם מידו כששנחם
 שוין וכמו שכתב הרב מהצ"ה השקל וז' וז' דבריו שם מיש'
 מיהו ממיש' כ"י קיפה משמע וכו' הן הם דבריו המניא שם במיש'
 וע"ן כ"י וכו' ישבם המהצ"ה השקל ובג"ל ובכ"ן אין עוד
 לערער בזה דבריו מהרי"א וז' וההד"א קיימים ומקנים אתבונן
 דכן נהגו וכן שמעתי שנהגו כזאת בבתי עיריות להולך הסיה
 בדרך קצרה הנלע"ד כתבתי:

זוהר ליהודה

דין ברכת הגומל, סימן ה.

י' להד"ש בכללי הרפ"ט.

רב אחאי ורב הונא' ס"י הרב המובהק המאיר כהן
 כמותר' יהודה היום הכהן טראב נ"ו יצ"ה לעד לעולם אב"ה
 מאחדשים באחד וכו' כ"י א"ה כ"י כ"ה כ"ה כ"ה כ"ה
 הנומל הראש' וז' בש"ס דברות פ"ק ה"א פסק דצריך עשרה
 ותר' רבנן להוסיף הפך סברה הרי"ף וז' והרמב"ם וז' וא"ל
 בקצור פסקי הראש' וז' כ"י ה"א כ"י כ"י כ"י כ"י כ"י
 בעשרה ותר' מניחו רבנן וזה הפך וסבור ה"ה לומר ה"ה
 מניחו ס"י אבל הפשתי בכל הדפוסים וכן כתב וקשה לשיבש
 כל הספרים וא"כ א"כ הסוד וז' כתב בקיצור פסקי הראש' הפך
 דבר אביו בפסקו וע"ן להרב ש"ר מניחו וז' באות כ"י ה"ט
 בהגב"י שהאר"ך הוא ומהד"א כ"י ד"ל התוס' והראש' וז' ולא
 העלו על שפתם דבר קיצור פסקי הראש' וז' ואתה שלום וכל
 אשר לך שלום חסד התקן וצ"ה דכ"י רב א"ל"א כ"י רב ה"ה כ"י טראב.

וזה אשר השבתי על דבריו רב הונא עליון למעלה כבוד מע'
 כ"י חנני הרב המובהק א"ר ב"ר רב כה"ה כ"י כ"י על"ה
 כמותר' א"ל"ה הכהן טראב ה"ו השל"א.

מאחרי פדחת סוכת שלום וחי' וכו' הג' בא להשיב מפני
 הכבוד כ"י כ"ה כ"ה כ"ה כ"ה כ"ה כ"ה כ"ה כ"ה כ"ה
 ע"ד רבנו בעה"ס בקיצור פסקי הראש' וז' והראש' וז' בש"ס
 דברות כ"י ה"א פסק דצריך עשרה ותר' רבנן להוסיף הפך
 סברה הרי"ף וז' והרמב"ם וז' א"כ א"כ הסוד בקיפ הראש' שם
 כ"י כ' פסק דצריך שיברך בעשרה ותר' מניחו רבנן וזה הפך
 וסבור ה"ה לומר הריב"ה מניחו ס"י אבל הפשתי בכל הדפוסים
 וכו' וקשה לשיבש הספרים וא"כ קשה א"כ כתב הפך פסקי אביו
 בפסקו וע"ן להבנתי וז' או"ה כ"י ה"ט כ"י כ"י כ"י כ"י כ"י

ה וואת או"ה ה' ברכת הגומל סי' ה ליהודה

שם וכן שהוא דעת הראש ז"ל בדעת התוספות כפי מה שיישב
הפרישה דברי מן הב"י ז"ל ביעווש כתב זה לדעתו ז"ל ולא
בדעת הטור ביעווש :

ובדילתיו בזה ראיתי לרוב דברי המודות שם ע"ד הראש ז"ל
סיקת שהבייר מן הב"י ז"ל שכתב מעמיתו דהריף
והרמב"ם ז"ל דס"ל תרי מעמיתו רבנן דכיון דמדי רבנן הוא נקטי'
לקולא. וכי ע"ז דיש לפקפק דאדרבא כיון דברכה זו אינה מהתורה
שאין ברכה מהתורה אלא ברהמיו וכו' איכ' והמרא היא זו
שמברכין אפי' בעשרה ולא מצריכין שיהיו י"ב וכן לשון התוספות
ועבדינן להומרא ואפי' ליכא תרי רבנן ע"כ אבל הטור כתב בשם
התוספות דבריו רבינו עבדינן להומרא ובעינן תריוויה וגם ע"ז
לשון רבינו הטור ק' דהא קולא היא וכו' ע"ש ולענין יש לתרין
במיש בשנים דברכות דניא ע"ז אמר ר"י ראשונים שא"ל שמא'
מה שחסידי ליתין אמר רב אשר הואיל וראשונים איבעיל' ולא
אפשיטא להו אן עבדי להומרא ע"כ ועיין בהגיה ע"ד הריף ז"ל
שם וז"ל אע"ג דרגו ספיקו דרי מיהו להדור מצוה קאמר דעבדי להומרא
אינ' משום דעיקר הדור מצוה דאורייתא הוא דכתוב זה אלי ואנוהו
והרשע' התנאה לפניו במצות ממיר אכיד ז"ל ע"כ ע"ש ולפי' ד
הבא נמי בברכת הטמל בודאי אם יהו עשרה ועוד נוסף עליהם
תרי רבנן בודאי תרי הודו מצוה? ותר' ולכן הטור והראש ז"ל
נידו מניסא האהרת ועבדינן להומרא ואפי' ליכא תרי רבנן אלא
גרי' עבדינן להומרא ובעינן תריוויה דאפי' שהוא מדרבנן אולי'ן
להומרא ובעינן תריוויה להדור מצוה ולניסא הראשונה דגם
ואפי' ליכא תרי רבנן ס"ל דהבא דאיכא טהרא כגד שיעטק
למהדר אתר תרי רבנן מלכד העשרה לא איתרי זה ולכן גרי'
ואפי' ליכא תרי רבנן וכמשיב הדין ז"ל כפי ע"פ והבייר הדין ז"ל
בכללי' הדינים אות ה"פ, משא"כ בשמאל' שחסידי ליתין דליכא
טהרא עבדינן להומרא ובעינן תריוויה כהלוק הדין ז"ל דיש
הדור ואין טהרא :

ועפ"י משי'ל בענינותן לחלק בדעת הראש ז"ל הגם שלא מצוה
חלוק זה בבעלי הכללים ז"ל ונוכל לומר מקום היותו לו
להתגר אפשר לענין להליין ולהדין בזה מה שהקשה השדה ז"ל
בכללי' הפוסקים סי' י"א סעיף י' ע"ד רש"ל והבנה"ג ז"ל שהבייר
ז"ל מוהר"ח ז"ל וז"ל ומוהר"ח בסי' כל הדין דכיה ע"ד רמז ע"ד
דברי הבנה"ג ז"ל סי' צ"א הגבי' אות ה' ע"גתי שם ובר קעטק
ע"ד הראש ז"ל כל הבשר סי' ל"ד וכתב דרש"ל בשיש סי' ע'
הבן דהראש פוסק כרביא מרביאיו בסוף וכתב על דבריו דאף
דמשתמשים הפוס' בכלל זה דסברא שמכא באהרונה היא עיקר
הבא שאני וכו' והכריח בן מדפסק הריב"ה בריה עשי' ולקוציד
לא זכתי להבין ד"ק דהרואה יראה דבמאי דאירי לא שייך כלל
זה דשם הביא סברה ר"ח בסתם בלי הכרח שם ושוב הביא סברה
רביא ונכחי' ר"ך הפוסקים לפסוק בסברא שמכא"כ בסתם כמיש
איה

כתב בן ע"כ מה דן את הדין הריב"ה ז"ל לדעת אביו הראש
ז"ל דס"ל כרב אלפס שהביא באהרונה ולכן כתב בקיצור פסק'
הראש ותר' מעמיתו רבנן, ואין לדחות זה לומר דהבא שאני שהפס'
הראש ז"ל סברת התוס' בסתם בראשונה ושוב כתב והריף לא
כי' והי"ל סתם ואח"כ י"א דהלכה בסתם וכמיש בן שם הדין ז"ל
בסי' ו' בדעת הטור וז"ל הא דאמר'י שכל סברא שמכא הטור
באהרונה עליה יש לסמוך הדין כשהמחבר יתחיל בפסק שלו וי'
כתב הרב פי' כ"כ וכו' ה' פי' כ"כ וכו' שדעתו בדעת האחרון
ואולם אם הוא מתחיל את הפסק בסתם ואח"כ יאמר וי"א או הרב
פי' כתב שדעתו הוא כמיש בתרי' בסתמא וכן דרך כל הפוסקים
וכי' יעו"ש. והבא ג"כ הראש ז"ל נקט סברה ראשונה בסתם
דבעינן עשרה ותר' רבנן רעבדינן להומרא ובעינן תריוויה ואח"כ
כי' והריף לא כתב בן דמות נראה שדעתו לפסוק בסתם. ולענין
יש לומר והוא שדיוק דהראש ז"ל בפסקו כמו קיצור דברי התוס'
ז"ל וכמיש הדין ז"ל סי' ל' שם וז"ל כל דברי הראש אינם רק
קיצור מדברי התוספות וכו' יעו"ש וא"כ הראש ז"ל כשמכא דברי
התוספות ז"ל בסתם ואח"כ בכתב וי"א וכו'צא לא נכלל בכלל זה
שאם הביא סברה ראשונה בסתם ואח"כ הדין אומרים וכו'צא דס"ל
בסתם כמיש בעלי הכללים דבריו הפוסקים ז"ל דכיון שדבריו הם
כמו קיצור דברי התוספות ז"ל וא"כ הבא שהבייר התוספות בסתם
ואח"כ כתב והריף לא כי' ז"ל בפשיטות דס"ל כהריף ז"ל שהבייר
באהרונה ומה גם לפי מה שנודע שהראש ז"ל דבריו תמיד לפסוק
ברב' הריף ז"ל אם לא שביאר בפירוש דלא ס"ל כהריף וכמיש
בן הדין ז"ל בשם מוהר"ח דק"ב וכו' מהפוסקים ז"ל וז"ל שם
בסי' כ"ה הראש ז"ל ברוב דבריו נמשך אחר הריף ז"ל אם לא
שהחלף עליו בפירוש וכו' יעו"ש נמצא לפי האמור דבקיצור פסק'
הראש ז"ל שם תפס בפשיטות דבריו בעל הטורים ז"ל דס"ל
לאביו הראש כפי הריף ז"ל ולשיטתה אולי' כיון שהביאה הראש
באהרונה ולכן כתב דצריך שירבך בעשרה ותר' מעמיתו רבנן בדעת
הריף ז"ל ברם בטור אריה סי' ר"ח לא הביא סברת אביו הראש
ז"ל כלל אלא בתחילה כתב סברת רב אלפס והרמב"ם ז"ל דצריך
לאודרי' כאנפי' עשרה ובאהרונה כי' אבל התוספות כתבו וכו' וכתבו
כיון דלא איפשיטא עבדינן להומרא ובעינן תריוויה מוכח דפסק'
בדעת התוספות שהבייר באהרונה ומה גם דכתבה כלשון אבל
וכמיש הדין ז"ל שם יעו"ש. ואם איתא דס"ל להטור בדעת הראש
אביו ז"ל דבעינן תריוויה כיון שסתם שם בוותיהו הו"ל להביא
בסוף אריה סברת אביו הראש ולפסוק כוותיה כדבריו תמיד נודע,
א"א מוכרח דהטור ז"ל לשיטתה אולי' בדעת אביו הראש ז"ל
שהבייר הריף ז"ל בסוף בן ס"ל דצריך עשרה ותר' מעמיתו רבנן,
ולכן בקיצור פסקי הראש תפס כסברת הריף ז"ל ובטור אריה
שלא יחלוק ע"ד הראש אביו ז"ל בפירוש לכן לא הביא דבריו
כלל כי' בשם התוספות דוקא והגם רמזן כפי' ז"ל כתב בזה

בסתם ושוב אחיז סבת הדין וז"ל דבין שהראש וז"ל הסיד
הנ"ל ומקצו דברי התוספות וז"ל אין לומר דסתם דבין שכן ז"ל
ולא כדעת הדין שהביד באחרונה אלא איכא סתברא ומה גם
שאין לומר שתולק ע"ד הדין וז"ל כ"א עד שיבאר בפ"י ולא
ס"ל כוונתו וכו' איש מ"ש בקצרה פסקו הראש וז"ל לרבונו
בעה"ס וז"ל ובכוונה מכוונת כבוד איה לא הביד אביו הראש
וז"ל בל"ל ובסך דבעין הווייתו להעמא בהתוספות וז"ל שלא יהיה
היו בתולק ע"ד אביו הראש וז"ל הגלעיד כתבתו :

וזאת ליהודה

סימן ו.

וזה אשר הוי ובהם מניין הרב עליון למעלה בענין ברכת
הגומל :

ר"א וזהו הרב המנהיג במנהיגו וזהו הרב המנהיג שדאב הוי
והשליא מאחדיו באחר וזהו :

ידורי עתה באנו להשיב מה שגלעית מ"ש היום דעל"ה ע"ד
להדין דברי קצרה פסקו הראש וז"ל עפ"י השו"ע וז"ל
בבב"א את ל"ב מ"ש מ"ש הוי בהקדמתו ל"ס המעשים מ"ש
מסתברת שהוא עשה ל"ס הקצרה וכו' האמת אחד כסתברת
בה"י שק"ס הראש וז"ל מהבית ב"י וז"ל הוי מהעשים בוכרתי
והן עתה ראיתי להיום הגדול וז"ל קצרה ע"א שכתב די הוי
הוי מ"ש לסו"ע לסו"ע שק"ס הראש וז"ל עשאו ואח"כ
כתב וזה מוכח לא ראיתי ולא שמעתי מ"י שתולק כזה וכתב י"ב
משו"ע מהבית שק"סות שכתב ומה ה"ק להבית וז"ל וכו' ע"ש וכו'
להתדיא וז"ל בשם הגדולים שכתב די הוי לסו"ע הרבית ב"י
בע"ש וזה הפך די השו"ע בבב"א והפסתי ע"י וראיתי להרב
המנהיג שכתב ששק ב"י הביא די השו"ע בבב"א הוי וה"ק עליו
דאין די הוי וז"ל על הרמזים כ"א על הסמנים אשר נפסקים ולא
הוי מסמנים בול"י והאריך בזה וכו' שכן הוא דעת היום וז"ל והתדיא
וז"ל וא"י מנין אע"י מ"י המעשים לראות המעשים בשו"ע :

ג מ"ש היום הוי להדין ע"מ שהקשיתי אני הענין על רביה
בק"ס הראש שהוא הפך די הראש וז"ל בפנים וכו' ורציתי
לומר שהרביה וז"ל ס"ל שדעת אביו וז"ל לפסוק בסברא שכתב
באחרונה שהוא מ"י הדין אף שה"ס הראשונה כתב אותה בכתב
ע"ן שהוא מ"י התוספות וכל דבריו הם קצרה די התוספות ל"כ
אינו נדון כסתם אלא כ"א וזהלכתא כ"א בכתב וכו' זה אחיה דבר
חמור דא"כ למה הראש וז"ל פעמים כ"א די התוספות בשם
אומרים ופעמים בסתם כ"א דלא ג"ס מדי וכו' להשתכחתי בא"י
מ"י היום בכתב"י אות די בכתב שרצה להשוות דעת התוספות ע"ס

איהו נופיה כמנהיג בכללי הפוסקים אות מ"ב בשם הרב מהריק"ו
ע"ש והוא חסד על שני המאורות רש"י ומהי"נ א"ך נעלם מעיני
העדה דבר זה והדבר פשוט דמה הבין הרביה דדעת הראש
לפסוק בריה ואצ"ל דכ"ן קיבל ממנו בע"מ כמ"ש המנהיג ומה בק"ק
נשתמש בדרך זה שכתב סבת ריה בסתם ואח"כ מ"י ורביא וכו'
ע"ש ובתוספותיה דבר וצ"ל לפ"י משי"ל דהגם דלהראש דדעת
הרביה וז"ל דכשמיא דברי הפוסקים הסברה שמיא באחרונה הוא
ע"ק מ"ס ה"ד כשמיא סברות הפוסקים הו"ן מדברי התוספות אבל
כשמיא סברת התוס' בסתם בראשונה ושוב כותב סברה אחת
א"י לא אמרי קי"ל כסתם מאחר דדברי הראש וז"ל כולם מוסכים
ע"ל אדני פ"ו בקצרה דברי התוספות אי"ב דבריו דברי התוספות
עצמם ושוב כשמיא סברה אחת בסוף האחרונה הוא ע"ק ובפרט
מ"ן הפרט כשמיא סברת הדין באחרונה ואינו תולק עליו בפירוש
נכון דין אמרין בודאי דסברה האחרונה הוא ע"ק וא"כ אפשר
דזו היתה כוונת רש"י והמנהיג וז"ל ולא נעלם מהם דבר דהכא
שאני דדברי הראש הם העתק דברי התוספות בדמותם ולא נגמם
בבב"א זה והגם דבאמת יש להלך ולהעדיף נכון קשיית השו"ע
ע"ל רש"י והמנהיג וז"ל מהכא בענין ברכת הגומל דהתם בע"ק
דברי התוספות וז"ל כתבו שם בפירושו אתמ"י דברי ריה ורביא
משא"כ הראש בפסקו סתם כדעת ריה ואח"כ דברי רביא בפ"י
וזהו הדין לבל"ל מ"ש דדעת הרביה כדעת הראש וז"ל הסברה
האחרונה הוא ע"ק ובכ"ן וזהו קשיית השו"ע וז"ל ע"ל רש"י
והמנהיג לדונתא דדעת הראש וז"ל כסתם שהוא מ"י ריה מ"ס
הנראה וראה ראשונה דהשו"ע וז"ל לא אחי ע"ל סתם הילוק זה
כל"ל אלא סתם כ"י תכל"ל המסור בדין ולרביה כל סברה שמיא
הראש באחרונה הוא ע"ק הדין כסתם וס"א ולא וכו' ע"ל לשונו
הילוק זה אם סתם הוא סברת התוספות או לא ומה גם דהכא
ברברי התוספות סברה הראשונה הוא בשם ריה וזהו וז"ל מעיני
בהקדמת רש"י בשי"ש על מ"ן שכתב מ"י בעלי התוספות תלמידו
ריה הוי לרוב מ"י שמונים בעלי התוספות הוי בפ"ק אחד לפני
ריה וכל אחד הניע להנראה וכו' ותלמידים לרוב אין מספר וכו'
ועי"ן להיום וז"ל דכללי התוספות מ"י מ"י ע"ש וא"כ הראש וז"ל
שתם בפסקו דברי ריה בסתם מ"י וז"ל נאה שהוא ע"ק בדברי
התוספות ועוד עי"ן שם להיום וז"ל מ"י ה' שכתב בשם המנהיג
דכשמיא אחד מ"סם לבעלי התוספות סברה אחת ופוסק אחד
מ"סם ל"סם להפך נובל לומר דאולי אחד כוונן על ריה והאחר
דבר על תוס' אחרים יע"ש מה מוכח דיש עדיפות לריה בדברי
התוספות משאר בעלי התוספות דאפי' הביא פוסק אחד בסתם
אמרי שהוא סברת ריה והאחר שמיא בשם בעלי התוספות אמרי'
ע"ל תוספות אחרים ולא ניקבו בשמות אשר מכל זה נלע"ד להל"ן
בער רש"י והמנהיג וז"ל מאשר חסד על דבריהם ה' שדי חסד וז"ל
וגם מה ניקה ל"י בענין ברכת הגומל שהראש וז"ל הביד התוס'

די המדרש בסידור כי ואפי' שזה היה דעת הראי"ש ז"ל וכו' שנראה דס"ל כפי הראשונה שהביא יעקב, ובה גם מה שרצה ה"ס לתרין עפי' הגהה זו ק"י הי' שד"ה על הכהני' ביד ס"י צ"א אז"ל לה יען שהכנהיג לא סליה:

גם מ"ש ה"ס ז"ל א"ל מוכרח לומר דהסוד ז"ל לשיטתיה אד"ל ברעת אביו הראי"ש ז"ל, שהביד' הרי"ף ז"ל בסוף כך ס"ל דצריך עשרה ותרי מנייני רבנן ולכן בקי"פ הראי"ש ז"ל תפס כס' הרי"ף ז"ל ובסוד או"ה שלא יחלוק ע"ד אביו הראי"ש ז"ל בפי' לכן לא הביא די כלל כיא בשם התוספות דוקא עכ"ד וכן תורת וכתבת בסוף די ובכונת מכוונת בסוד או"ה לא הביא די אביו הראי"ש כלל ופי' בהתוספות ז"ל דבעינן תירוטיו לתוספתא שלא יהיה כהולק ה"ו ע"ד אביו הראי"ש ז"ל עכ"ה, תמהני בזה אך ה"ס גי' עשה עצמו מעצמו העין מ"ש בתהי"ד שרצה לומר שא"כ שהוא מתלמדיו הי"ו ז"ל ולא מבני ריביה ז"ל דלא יקשה על הסוד דאך בקי"פ הראי"ש כתב ותרי מנייני רבנן דמוכח דס"ל דהראי"ש אביו פסק בהרי"ף ז"ל ומצינו דבסוד או"ה ס"י ה"ס פסק ברעת התוספות נ"ד דעת הראי"ש ז"ל וכו' ואנן כלל"א בידן דלא פליגי הרב בעה"ס ז"ל עם אביו הכ"א דלא מפרש ליה בהראי"ש וא"כ אך כתבת אה"כ ובסוד או"ה כ"י שלא יחלוק ע"ד הראי"ש אביו בפי' לכן לא הביא די כלל כיא כי בשם התוספות וכו' והה' תוספת דעדין להלכותיה דה"ו קיימת:

גם מ"ש ה"ס גי' לתרין קושיות הי' ליה ז"ל במה שהק' על מ"ן ז"ל שבי' דטעמיהו דהרי"ף והרמב"ם ז"ל דס"ל דתרי מנייני רבנן דבין דמדי רבנן הוא נקטינן לקולא וכו' ע"ז הי' ליה דיש לפקפק דבין דברכה זו אינה מן התורה שאין ברכה מן התורה אלא בהלכות וכו' וא"כ תוספתא היא זו שמכריזין אפי' בעשרה ולא מצריכין שיהיו י"ב וכן לשון התוס' ועבהינן לתוספתא ואפי' ליכא תרי ע"כ אבל הסוד כי בשם התוס' כ"י רבניו דעבדינן לתוספתא ובעינן תירוטיו וגם על לשון הסוד ק' דהא קולא וכו' ע"כ: ורצ"ה ה"ס גי' לתרין עפי' די הגהה אשר בהרי"ף ז"ל דאפי' בספיקו דרבנן להודור מצוה עבדינן לתוספתא אינ' משום דעיקר הודור מצוה דאמרינן היא משום זה אלי ואנוהו וכו' ולפי"ד הכ"א נ"י בברכת הגומל בודאי אם יהיו עשרה ועוד נוסף עליהם תרי רבנן בודאי ה"ו הודור מצוה יותר ולכן הראי"ש והסוד ז"ל נ"דו מניסא האתרת ועבדינן לתוספתא ואפי' ליכא תרי רבנן אלא גרסי אפי' עבדינן לתוספתא ובעינן תירוטיו דאך שהוא מדרבנן אולינן לתוספתא ובעינן תירוטיו להודור מצוה, ולניסא הראשונה דגרסי ואפי' ליכא תרי רבנן ס"ל דהכ"א ראינא מידהא כנ"ד שיצטרך למיחרר אתי' תרי רבנן מלבד העשרה לא אהמ"ר זה ולחכ"י גרסי ואפי' ליכא תרי רבנן וכו' וכמ"ש הרן בפי' ע"כ והביד' ה"ס ז"ל וכו' עכ"ד, גם בזה לא הבנתי מכוונת בזה דה"ו ליה ז"ל עיקר קושיותיו משום

הברכה והקולא והתוספתא היא משום הברכה דברכה זו אינה מן התורה וה"ס גי' אתי' עליה דהקולא והתוספתא משום הברכה של קיבוץ ה"כ ובפרט מ"ש בסוף רבניו ולניסא הראשונה דגרסי ואפי' ליכא תרי רבנן ס"ל דהכ"א ראינא מידהא כנ"ד שיצטרך למיחרר אתי' תרי רבנן מלבד העשרה לא אהמ"ר זה ולחכ"י גרסי ואפי' ליכא תרי רבנן, והנה אה"כ ראינא ליה אליה רבה ז"ל בפי' ה"ס אות הי' שבי' וז"ל והנה בלי"ה די ס"ה תמה על הסוד הא קולא היא אם אינו מכריז אלא כי"ו דהא פסק ברכות להקל וכן האריך שכינ' ולעני"ד לקיים דהסוד לטעמיה דפסק דיוצא ירי ברכה אפי' בפומיה מעשרה וא"כ אין הפלפול דעשרה ותרי רבנן אלא לכתח"י להיודור מצוה ושפיר כי הסוד דהנה תוספתא וז"כ ע"כ, וה"ו כמ"ש שח"רן ה"ס גי' אלא שעליו לא יפול הקושיא מה שהקשית' על ה"ס גי' וכמ"ש שיראה הדואה ועי"ן להפדיה ז"ל במ"ס ה"ס כנימוקי' על הגמרא וגם על הרמב"ם כה' ברכות ולח"י מכתבת המשיגה אלפמדרו בפי' י' מה' ברכות:

סימן ז.

וזה אשר השבתי ע"ד הי"ו בענין ברכת הגומל:

בכור מ"י מה תהי' הרב המובהק רב טבת"א במהדרא מראב הי"ו והש"א ז"ל:

ראיתי את הארי"ש ארי"ש טובה מה שהשיב ע"ד במ"ש ע"ד קי"פ הראי"ש ז"ל ורבינו בנו בעה"ס באות ס"י ה"ס וה"ס הי"ו ש"מ בשמות כהונה דוקא במצות דוקא ומפרש וזהו ליה ואנ"י אמיתו לקיים מצות קבלה ואשנה עוד משנה זאת או"ה: **הנה** תהילת דבריו כתב וז"ל מ"ש ה"ס יצ"ו רבתה"ל רצה לתרין דבריו קי"פ הראי"ש עפ"י השו"ג בכלליו אות ל"ב בשם הי"ו בהק' ל"י מ"ש"ם ש"ש מסכתות שהוא עשה להם קיצור וכו' האמת אנ"ד דמ"ש בתה"י דקי"פ הראי"ש ה"ס מדיכיה ל"י מה ש"ש"ם בוכה"י והן עתה ראיתי לה"ס שכי' כפי' ושוב כתב שם דה' מוסבם שם לא ראיתי ולא שמעתי כי שהולק בזה וכו' והדריא בשו"ג זה הפך מ"ש השו"ג בכלליו ושורר לה"י משק ביה' שהביד' השו"ג בכלליו והק' עליו דאין כו"ו ר"י על הרמ"ם כיא על הסימנים וכו' ות"ד יצ"ו והרואה דהא דגם אנ"י לא כיהשתי כלל זה רד"ק וברור הוא רריביה ז"ל הוא אשר פעל ועשה קי"פ הראי"ש וכתה"י דברי כתבתי בפי' דהן אמת דה"כ בכל בעלי הכללים נקט' כן בשם שהוא מדיכיה אלא דאולי' מסכת ברכות היא מדי"ו ולא עשאה הריביה לפי"ד השו"ג בכלליו ושוב הוכחתי שאין לומר כן ל"י מה שמצינו בקי"פ הראי"ש ז"ל דברכות כתב איא הראי"ש

הראש וכו' דמוכה שהם מריבית ויל' וכו' הברך דאפי' לפי'ד
השוני ויל' שיש צד לוי שיש מהם מריז מים לדאיתן עלה איז
לומר כן ביא סי' ברכות מריבית עצמו ואיז הנה הקושיא למקומה
דאך כי היפך דברי הראש בקיפ וברור :

ומ"ש עוד ויל' ומ"ש היום לתרין שהריבית סיל' לדעת אביו
שפוסק בסברא שמביא בסוף שהיא סי' הריף ויל' אף
שהסברה הראשונה כתבה בסתם יען שהיא סי' התוספות שכל דבריו
הם קיצור דברי התוספות לכן אינו נידון בסתם וי"א אלא ויל'
דסיל' כסי' שמביא באחרונה אחיה זה תמוה דאיכ' למה הראש ויל'
פעמים מביא דברי התוספות בסתם ופעמים בשם אומרים כיון
דלג"מ מדי עכ"ד יצ"ה ואחיה לא מצאתי כד' טביעה בהיה זה
שהיה בלאחר יד דמלכד שהדבר פשוט והחלוק הוא הראש ויל'
כיום פסקו שם במקום שדברי התוספות הם באו בסתם גם הראש
מביאם בסתם ובמקום שבדברי התוספות כי שטם היה או רביא
ור"י וכו'צא גם הראש מביא כן ועוד דאנכי בעיני עשיתי לחלוק
זה סמוכות שהם ושלש א' לפי'ד היום ויל' סי' ה' ככללי ריבית
דגם בהראש אמרין שכל סברה שמביא באחרונה עליה יש לסמוך
והוא ממש הסוד כהיום סי' ה' שכן ספקת אביו הראש הוכחתו
ממש הראש דעת הריף לבסוף ושלל תיבא דהבא יאנו דתי'
בסתם וי"א דהלכה בסתם שכן דרך כל הפוסקים וכו' עי' כתבתי
דהבא שאנו דהראש בכל דבריו אינם רק בקיצור מדברי התוספות
ובמ"ש היום שם כסי' ל' והינן הראש ויל' נקט דברי התוספות
כדבריו בקדוש ואח"כ כי והריף לא כ"כ ודעתו לפסוק בהריף ויל'
ולפי'ר כה וחוץ לחלוק זה כתבתי דהראש דבריו הסוד הוא
לפסוק כרבו הריף ויל' אם לא שביאר בפירוט דלא סיל' בהריף
ובמ"ש היום ויל' משם מזהר"ש ויל' שם כסי' ביה ע"ש :

ובנ"ד לא ביאר הראש דלא סיל' בהריף ויל' וטובל לפרש כפי
שטת וסתמות דברי הראש ויל' דסיל' בדעת התוספות ויל'
דבעי' תירויותיו כמו שמוכח מזהר"ש לישנו שם אלא ממה שמצינו
שכתב הסוד בקיפ הראש שם ותר' מעייתו וכן יז דעת הריף
ויל' ובמו שהקי' היום היו לכן הוכחתו ללכ"ן ולפי'ר כד' לתרין
דכור הסוד בקיפ הראש ויל' דדעת אביו לפסוק בהריף שהבי'ד
בסוף ויל' הבא סתם וי"א וגם דלא פליג עלי' בהדיא ואת עליה
ליתר חוץ לחלוק זה הוכחתי דממה שמצינו להסוד באחיה סי'
ר"ם הבי'ד הריף בהחיד ושוב כתב אבל התוספות כתבו באחרונה
דבעי' תירויותיו להוטרב אמאי בנו הסוד ויל' השמים דבריו ויל'
להבי'ד ולפסוק כוונתה כיון דסיל' בהתוספות אלא מוכיח דהסוד
סיל' בדעת אביו הראש דסיל' בהריף מכל' הגי' דכתבנא וכיון
דהסוד סיל' בהתוספות ויל' לכן לא הבי'ד אביו הראש באחיה שם
שלא ידעו היו כהלך על אביו וכיון דבעיקר דברי הראש אינו
מבואר כפי' דעתו ביא לפי' הכללין שכתבנו לדעת הסוד איכ' בזה

לא דתי' עוד זה כסוד כלל השני דקיי"ל דלא פליג הסוד על אביו
הובא דלא מפרש להדיא דזה לא מבואר בדברי הראש כפי' ובמשי"ל :
אשר מה מ"ש עוד היום יצ"ה לתק דחיתו ויל' וכן ראיתי
להשכח' שם בהב"י או"ד שהשווה דעת התוספות בהסדר

ובסוף דבריו כתב ואפשר שיהיה זה דעת הראש שגראה דסיל'
בסברא הראשונה שהביא ע"ש ע"כ אינה דחיה אחיה דהן אמה
דכ"ב מהפוס' כ"כ לדעת הראש דסיל' כסי' הראשונה שהיא דעת
התוספות ויל' וראשון לכל בית יוסף הוא מן ביתה יוסף שבי'ד
במ"ש בעניינותן שם לפי'ד הפרשה ויל' וכתבתי דזה לדעת מן
הבי' ויל' ולא לדעת הסוד כע"ש וכן עתה ראיתי ליה נהר שלום
שם שכתב ע"ד מן ויל' ומ"ש הבי' וכו' שהיא דעת הראש
אפי' דבפי' כי הראש כן הינו משום דהראש הניד גם דעת
הריף וז"ל מהצעת לישנו משמע דדעתו אינה מסבכת עמו ע"ש
וקיץ על הריא שלא הש' לסברת הראש והתוספות והיא דעת
החוקק ע"ש עכ"ד :

ובדרך אב הקיץ אהמ"ר ולא יליד דמאת שראנו להר"ה
והרמב"ם ויל' דפסקו דלא כהתוס' ולפעמינו אולי' מהו
מקי' על הריא דלא הש' לסי' התוס' ואעיקרא לא ידעתי על סי'
מהקדושים מהרמ"א ויל' אם הרב מן אברהם או אהר' ואין הסי'
מצא כעת אך שיהיה הן אמה דממה מהפוס' דפשיטא ליה
כדעת דברי הראש ויל' דסיל' כהתוס' אלא אכן כדדן ממה
קושיא הוכחתו לתרין כן בדעת הסוד ויל' ואח"ר הימים הראה
יהא החלוק בסתם וכן כמעט ונימקו עמו ואין להחיות באמת
הבנין להחיות במקומו ביא בראיות חזקות וטפ"ד יש כה בדיט
לפי'ר לתרין מה שהקי' השדה ויל' ככללי' הפוס' כי י"א עוד
דשיל' והנהניג דנעלם מהם דשם הביא סי' ר"ה בסתם ושוב כתב
סי' רביא דהלכה בסתם דמאתי דהראש ויל' לישנו הסוד הוא
לישון התוספות וקיצורם ור"ה הוא עיקר בדברי התוספות איכ' אן
זה ככללי' סתם ואח"כ י"א דהלכה בסתם ובמשי"ל ואין לדחות
ממש השכחתי שם ואפשר שיהיה זה דעת הראש דאח"כ משם
האיה בדרך אפשר אמה ואם אהא ויל' למקטס בפשי' כן ובכן
היבא דאית לן לתרין דברי מהקושיא לא שבקינן מלתרין ממש
שם בדרך אפשר :

ועיין שם להשכח' ויל' בסוף או"ב שכתב ויל' ויהא דמ"ש
הבי' וכו' דעת הראש ולא כי בפשיטות וכן דעת הראש ויל'
משום דנהי דדברי הראש ויל' הם מסודרים כן מ"ש כתב אח"כ
אבל הריף לא כ"כ ואפשר שכוונתו לומר אבל הריף לא כ"כ
ונקטין כוונתה או אבל הריף לא כ"כ ולא קי"ל הבי' ולכן כתב
וכ"כ דעת הראש ויל' דסי' בהתוספות ולא בהריף ע"כ :ומכתב
כן לדעת הבי' ויל' והוא לא הבריע מעצמו והינא ליה שם באות
ר' שכתב בדרך אפשר שפיר מצען לתרין דבריו לאחד מהצדדים
שיזכר לן היום :

יב וזאת או"ח ה' ברכת הגומל סי' ז ליהודה

"ותרי מניחו רבנן או דבעינן תרי רבנן מלבד ה"י בודאי הדור מצוה ה"י בתרומתו וכו' ולכן גידו התוס' והרא"ש מעורבת וכו' ולא ננעתי בדברי הל"ה וז"ל כלל הגלעיד כתבתי ושילום הל"ה וצ"ע דבי רב :

וזאת ליהודה

הלכות שבת סימן ח.

שאלה שליה צבור שבשעת התפילה והוא עומד להתפלל אותו בדיו בדמות מולד קמן כזה **||** של כחול ודופק נוקש

איתו על כף ידו השנית מאחוריה ותכף ומיד מקרב את המולד לאוזנו סמוך ממש לשמוע צלצול דק מהמולד הג' קול דק מן הדקק ואינו נשמע כלל לאהלים אפי' להסמוכים אליו ממש והשליה צבור זה כבר הורגל להתפלל בנענן עפי' הפיקת המולד הגוי' ובלעדי אלו יכול להתפלל בנענן הצורך לו בצבור ושואלים ה"ה בו אם מותר להשליה צבור לעשות זאת ביום שבת בעת עומדו להתפלל כבזה"כ והצבור שמחים לו ודברים העם לבוא לשמוע אל הדינה וא"ל התפילה של השליה צבור וערב להם מאוד אם יש צד הותר כזה או לא ושכמיה :

זאת אישיו לפי מעום ערבו דנתחלת החשקה לאכארא יש לאכור בנדי דהנה עיקרא דהאי מילתא בשום דביצה דל"ו עיב אמריו התם במתני' וא"ל הן משום שבות וכו' ולא מספחין ולא מקדקין ותרי עלה בנמצא תורה ששא יתקן כל' שרי עיב. ופסקה הרמב"ם ב"ב כ"ב ק"ו שבת והסוד וסמן וז"ל באויה סי' שליה יעשינו וסמן בב"י הביא משם התוספות שכתבו ע"ז ה"ל וסמו לדין שרי דהקא ביסחם שהיו בקאים לעשות כל' שרי שריק למינר אבל לדין אין אנו בקאים לעשות כל' שרי וליכא פסגה עיב וסם כתב ע"ז ה"ל ואע"י דבפ"ק רביצה אמרין שאעפ"י שנתבטל טעם הנזירה לא נתבטלה הנזירה התוספות מרבו זה למשקם מולין דשרו האידנא לפי שאין הנחשים מצוים במים וז"ל שם בפ"ק דע"ז עיב ולדעת התוספות וז"ל נראה דגם בנדי מותר דאין אנהו בקאים לעשות כל' שרי וליכא למינר, אלא דסמן וז"ל בב"י ס"ס עוד והבייר מהר"ק בשורש סי' בשם רבינו האי גאון וז"ל שכתב רבינו שמחה תורה מותר לרקד בשעה שאומרים קצופים לתורה דהנה בו הותר משום כבוד התורה כיון דלית ביה אלא משום שבות ונראה מדבריו דלית ליה הלוק בין זמן התלמוד לזמן רידן כמו שהל"ק התוס' דאיכא בלא כבוד התורה הנה שרי לרקד, וכ"כ שהוא דעת הפוסקים שלא הל"ק ב"ק אלא סתמו בדבריהם עיב מה מוכח דאין לסמוך על הל"ק התוספות בין ומניהם לזמן הזה מדסתמו הפוס' בדבריהם :

ומה שתפס ה"ס יצ"ו עלי' במ"ש אלא מוכרח ל"י הסוד לשיטתיה או"ל כדעת הרא"ש אב"ו שהבייר הר"ק וז"ל בסוד שכן ס"ל ובסוד או"ה סי' ר"ט שלא יחלוק על אב"ו בפ"י לא הבייר אלא כי בשם התוס' סתם וכן הורנו בסוד וכ"כ וכו' עשיתי עצמי מעלומי עיין דהלא בתחילה דברו כתבתי שאולי מר"ו ולא מריב"ה דלא יקשה על הסוד מק"פ הרא"ש למ"ש בסוד או"ה וכו' ואנן כללא בידן דלא פליג עם אב"ו היכא דלא מפרש בהר"א וכו' ואיכ' איך כתבתי אח"כ כ"י שלא יחלוק על אב"ו בפ"י לכן לא הבייר כלל כ"א כי בשם התוספות וכו' וזה ה"מ דלהלכות הדיו קיימת עכ"ד יצ"ו :

ואח"ה לא הו"א תפיסה כלל דהן אמת בתהייר כיב או"ל נוכח ליישב דקפ"ה הם מר"ו לפי"ד השו"ג שלא יקשה על בעו"ט ובג"ל כרם אתר הדפוס והישוב ראי' דמוכרח הדבר שהם מהסוד עצמו ובג"ל מ"ס ב"ן שלא פורש בהר"א דעת הרא"ש איך ס"ל הן אמת דלהסוד כדעת אב"ו הרא"ש סבר דס"ל כהר"ק וכמ"ש בק"פ הרא"ש וז"ל מ"ס השמים דבריו בסוד או"ה שלא יחלוק עליו בהר"א ולא ה"י הל"ק ע"ד שאינו מפורש בפ"י בדברי הרא"ש וז"ל וראייה לזה שלא מצונו שום פוסק שה"ק ע"ד הסוד מק"פ הרא"ש וז"ל ועיין להנחנו וז"ל באו"ה סי' קפ"ה בהנח"ט סוף אות " שכתב רבעה"ט לא כתב שביב אב"ו הרא"ש מה שלא בא מבורא בדבריו יע"ש והכא כנ"ד שלא בא מבורא בדברי הרא"ש וז"ל בפ"י תפס דלהסוד סי' דס"ל כהר"ק השמימו שלא יחלוק ע"ד בפ"י ובדור :

כתב עוד ה"ס יצ"ו עמ"ש ע"ד הל"ה וז"ל שהבייר מן הבי' וכתב דהומרא היא זו שמבדלים בי"ד ולא מצדדים שיהיו י"ב וכן לשון התוספות ועבדינן להומרא ואפי' ליכא תרי רבנן אבל הסוד כתב בשם התוספות כדברי רבינו דעבדינן להומרא ובעינן תרומתו ונס ע"ז ק' דהא קולא הוא וכו' דע"ז תירצתי עפי' הנה שבהר"ק וז"ל דלהדור מצוה עבדינן להומרא וכו' וע"ז תמה דהם יצ"ו דהל"ה עיקר קישיתו על הכרחה דא"נה מהת' והקולא וההומרא לנבי הברכה וא"ך תירצתי ע"ז דההומרא לנבי קובין היב ובפרט עמ"ש בסוד ולנרסא הראשונה וכו' דהכא דאיכא כההא לא אתמר זה וע"ז ה"ק דאיכ' ה"ל לקולא והתוספות נקט' להומרא וכו' ותרי יצ"ו :

הנה לא אכתו דדיוקן כזה נכון וי"ט אלא הרב"ם שכתבתי שם האמת יורה דרבו דמיש כזה לתרין כל' בוגתי הוא ע"ד התוס' וז"ל עצמם כפי משיש הל"ה בשתי הירסאות וע"ז תירצתי דכ"י מ"ש כהנה שבהר"ק וז"ל דלהדור מצוה עבדינן להומרא להצריך " ותרי רבנן ולנרסא הראשונה ס"ל דכיון דאיכא כההא כזה עבדינן להומרא ואפי' ליכא תרי רבנן, ולא כיוונתי בזה לעיקר דברי הל"ה כ"א עמ"ש שם בנרס' התוספות וז"ל ודוק בדברי וחשכה כן שכתבתי שם כזה"ל ולפי"ד ה"נ בברכת הגומל אם י"ז

גם אין להוכיח להתיר בנדל להשיין לרפוק בהמולג הניל על ידו ביום שיק בביהכניז מטעם דבין דלכבוד השבת והתפילה הוא עישה מותר שכן נראה מדברי רב האי ז"ל דהגם דיום שמחת תורה הוי ביום שבת מותר לרקד ולכבוד התורה והבא נמי לכבוד התפילה ולשמעו העם אל הרנה מותר, אלא דשאני התם דיום אחד המיוחד לשמחת התורה בו ביום התיר מותרות וז"ל דוקא דמוכה דלכבוד התורה הוא מרקה אבל הכא בנדל אי שרין להשיין לעשות כן בביהכניז בכל יום שבת בעת התפילה אהו לעשות כן בביתו ומדמי מילתא למילתא ואין מה ראיה לניד, ואעיקרא נס דברי מוהרי"ק ז"ל לא העלם מן ז"ל בשיע להתיר לרקד ביום שיק בשית ומה שהביא זה בב"י הוא לדחות דילוק התוס' ז"ל דלא שאני לן ללחך בין ומנהל לומן הנה ובדאי דאין להעלים עין מלמדות בשליח צבור העושה זאת בצבור בעת התפילה ולומר דמוטב שיהיו שוננין ולא יהיו מודין ובמיש בשום שם בפי המביא י"ן וז"ל אמיל רבא בר רב הון לאביי תן אין מספקין ואין מספקין ואין מרדקין והאידנא דהוה דעבדי הכי ולא אמרין להו ולא מדי אמיל הנה להם לישאלא מוטב שיהיו שוננין ולא יהיו מודין עייש והביאה ג"כ מן בב"י שם בענייני דשאני התם דהעושים זאת הוא בצנעא בביתם דוקא לכן לא אמרין להו ולמי דמוטב שיהיו שוננין וכו' אבל בצבור בביהכניז לא שיק לומר זאת אלא יש להוכיחם ולמנועם דעבדי אגורה דרבנן בפרהסיא ועיין בשיטה מקובצת ביצה ד' רמ"ד בשם הראשונים ז"ל שהעיד הרמב"ם ז"ל בשם רב גדול מהאשכנזים שהעיד בשם רבותיו הצרפתים ובכללם הרב הר"י והר"ם מהמגלה שלא נאמר מוטב שיהיו שוננים וכו' אלא לדחותם אבל בדור הזה שמקילים דאר לעשות סני לתורה ואפי' בדרבנן הוי מהנין וקנסין להו עד דלא יעבידו לא בשונן ולא במודר ושכן הוא ביהושע' והדבר נראה נכון והביד אלו הרב כתב סופר אויה סי' זין עייני:

גם אין להתיר בנדל מצד שקול הוצא מהדפיקה על היר בהמולג הניל הוא קול נמוך מאוד וקולו לא ישמע אפי' לאיש המתפלל בעדו כ"א להשליח צבור בתנו המולג סמוך לאוזנו ממש ואיך אין להוסיף לו וגם אין לומר בו שמא יתקן בלי שיר דלא קול איכא ולא שיר איכא ובוצא בזה ואיך יש להתיר בה תרא דעל בוצא בזה ודאי אדילי' כשנדר לא חלקו בין קול נמוך ביותר לקול גדול ובמיש הרמב"ם ז"ל בפסג' מהי שבת שאפילו להכות באצבע על הקרקע או על הלוח או אהת כנגד אהת בדרך המסודרים או לקטקש האגוז לתנוק או לשחק בו בזה כדי שישחק כל זה ובוצא בו אסור מורה שמא יתקן בלי שיר עי' ולא עדיף המולג בנדל מהבאת אצבע על הקרקע או על הלוח דאסור הרמב"ם ז"ל וגם יש מוכרה דאסור אפי' ליכא שום קול בהבאת האצבע על הקרקע ואסור מורה שמא יתקן בלי שיר ומנה לנרין רידן ממש דאסור:

אמנם יש לנו להלך בנדל דאחד הדואה בהמולג הניל דודאי לא יקרא בשם בלי דאין לו שום נקב ולא בית אחוזה כ"א שני ראשו פשוטם ונראה דלא יקרא עליו שם בלי כלל ואין להוסיף להחשיבות שהשני בהם הפוס' ז"ל דלא אסור בו אם השמעת קול בכלי שיר ובמיש הרמב"ם ז"ל והסוד והשוני סי' שליש סי' א' עיי' ובנדל אין שום השמעת קול והגם דבסי' שליש משמע דבכל דבר שהוא דרך שיר ובמיש המנן אברהם כס' שליש סי' א' הינו דוקא שהוא דרך שיר אבל בנדל בהמולג הניל אין בו דרך שיר ולא השמעת קול כי אם עד שישימנו התנו סמוך לאוזנו ממש ובכל זאת אין נשמע כלל לאהלים אפי' להסמוכים אליו כ"א לו דוקא קול דמורס דק מאוד ובהו יש לסמוך להקל בכל האיסור שהשני ז"ל שמא יתקן בלי שיר ובמולג הניל אינו בכלל זה:

ובכן בנדל יש להתיר ובפס' אחד משנה רב שבאו שני עדים שירים מר"א הו' והושבו שמו מוקי העיר והעירו עדות נמנה כי בזמן שני הרבנים הגדולים הרב יום טוב ישראל ז"ל והרב מרקאנו מרזאן ז"ל שהיו בתפילתם בביהכניז של הרב רבי יששעאל ז"ל הדועה פה קמה עי'א דהשליח צבור ושמו שאלתיאל בזמנם והיה מתפלל לפניהם ובירד בדמות המולג הניל עצמו ועי' היה מתפלל גם ביום השבת ולא הששו לאיסורא ולא מזה מה כלל ומכנה דשאני בזה דלא יקרא בלי ובניל ובכן מסבנו עין להתיר ואפשר ההתנאה עי' ב' הו' הוא בלאחר יד ולא להשיין בה שמא יתקן בלי שיר ואין להתיר אחר מעשה רב לפני ההרס הרבנים הניל ז"ל וכו':

וואת ליהודה

סימן ח ט.

על אודות הסכנה העשויה להרים הקול ולהשמיע לרבים לצחוק אם מותר להכניס מים חשיט' עד שיק מסעוד יום ולחשים אותה בביהכניז נהי השליח צבור והדרשן כדי שישמיעו הקהל קול השליח צבור. מזהב וכן קול הרב הדרשן בעומדו בתוך קהל הכ' דג"ה אחר העיין מדברי הפוס' ז"ל נראה דמותר ואין להוסיף כלל בין דהסכנה הזאת אינה עשויה לסלקת נטון או להשמיע קול נעים כי אם הרסת קול להשמיע למזהבין קול השליח צבור והרב הדרשן קול פשוט דוקא בלתי שום שינוי ולא אסור ז"ל כי אם להשמיע קול שיר ונטון ונעימות דוקא והגם ישמיעו שדין זה במהלוקת הוא יסור כמבואר בסור אויה סי' שליש דלדעת ר"ה ודעמיה ז"ל כל השמעת קול אפי' אינו סבין לומר אסור ולדעת ר"ה והר"ף ז"ל ודעמיה וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפי' כ"א מהי שבת שלא נאסר השמעת קול אלא במכין לומר אבל להקיש על הדלת שיר בענייני:

מכל מקום כיון דאנן בדידן בתריה דהרמב"ם ויל' אולעין והוא ויל' פסק יטל נאמר השמעת קול כי אם במבין לשיר וכן פסק מרן הב"י וכן העלה בשולחן המהור ובמ"ש מרן בש"ע או"ח סי' של"ח כ"א ויל' השמעת קול בכלי שיר אסור אבל להקיש על הדלת כשאנו דרך שיר מותר, והרא"י ויל' רוביד בשחיט סוף עירובין ובתבה שם מורים ויל' ויל' וכן אם לא עבד מעשה שיר ולכן אלו שמצמצמים בפיהם כמו צפור מותר לעשותו בשבת דאנו מנעים ואינו עושה מעשה ע"כ יע"ש, והרב ישי"ט הבי"ד הבא"ח שם כתב דכל משמע קול שאנו מבין לשמעה כגון שמש המקשקש לביכ"ג וכיוצא בזה מותר ע"כ :

ומינה לנרדן דידן שאנו עושה השי"ן והרב הדרשן שום מעשה ולא עבד שום שני' לא בפיו ולא ביד כי אם מתפלל בדרבו ועיי' המכונה הפתוחה מאתמול בעש"ק מב"י מאל"ה ומעצמה משמעת הקול בחזק למרחוק אין בה שום חשש אסור ועוד נוסף בנרדן דידן צד לתת"י שהם עושים דבר זה לצורך דבר מצוה שישמעו הקהל הרחוקים קול השי"ן והדרשן והקול נשמע למרחוק ולא יהיו כחש אשה לא יישמע לקול מלחשים לכן אדברא מצוה לעשות המכונה זו שישמעו העם והיו חכים בלשם באה"ה ויל' עיי' זה כמה שנים יש המניא בסק"א ויל' ואם נחננים מים בכלי מלא נקבים ומט"ף לחזק בלי מתכות כדי שישמע קול נעים כי קלא דזמנא אסור דהוי' בכלי שיר ולהול"ה מותר ואם מט"ף בחזק כדי שיקין הייטן אפילו לברא שירי דלא הוי' בכלי שיר שאין עושה בנעימה ובנחת וא"כ כ"ש הני פעמונים שבפירובת דלית בהו אסורא שאין בונתו שישמעו בנעימה ובנחת, ועוד כיון דלהול"ה שירי כ"ש לדבר מצוה ועוד דהאדנא י"ט להקל במ"ש רמ"א סי' של"ח סי' ויל' ויל' דבזה"ל הכל שיר דאין אנהו בקאים בעשיית כל' שיר וליכא למינה שםא יתקן כל' שיר דמילתא דלא יטות הוא ואפשר דע"ל זה נתנו להקל בכל עבד יע"ש, ובכן בנרדן דידן שחזק לדבר מצוה שישמעו הקהל קול התפילה והדרשה ואין בה שום מעשה ולא שיר ונכון כ"א קול פשוט בחזק להשמיע למרחוק מותר נמור הוא ואין לחוש לה כלל, וע"ש להשי"ך ויל' שמיכל משום דלצורך מצוה שישמעו העם וקומו וכו' ע"ש :

וראיתי לרב ר"ע אמת היא באו"ח סי' מ"ד שגשאל על הסומכ"א שהוא מכונה שמשמים בה מים ומשוך ממנה צמר עור ארוך לנכות את הדליקה אם יבול"ם הישראל להניע את הבה"ל דהמים עולים ע"י תנועה זו בצנור או דילמא אסור משום מכנה והביא שם מ"ש בש"ס דשבת ד' ק"ך דנרם כבו, רבנן סבירי מותר וד"י ס"ל דנרם כבוי אסור ועיי' הקשה מ"י הכונן ד"ס הורה וזהו מסייענו לענין שבת ד"ב ונמצא ש"ל סוגיאואת מתי אהר"י, והל"ך יש והבי' אחר מר דהכ"א דהיא נמא דלא עבד מעשה בשעת המלאכה רק שעושה המעשה ולאחר זמן על ידי אותו המעשה נרם שתיעשה המלאכה מאל"ה על ידי

דבר אחר והו' נרמא המותרת אף לענין שבת כדנפקא לן מקרא דלא תעשה כל מלאכה עשייה הוא דאסורא הא נרמא שירי אבל בשעושה המלאכה עצמה על ידי פעולתו אעפ"י שנעושה המלאכה בסיוע דבר אחר ה"ב דומ"א דוורה וזהו מסייענו וכו' ובסו"ד כתב דמים בתנועת הבה"ל נלע"ד דאין שום אסור אלא דלכתחילה לא משום דמיהו הו' לאנשי איסורא וכו' ע"ש, ומינה כל שכן לנרדן דידן דאין שום תנועה ולא אההה בשום דבר בהמכונה הנ"ל רק קול דברים המדברים כנגד המכונה בודאי שירי לכתחילה להשי"ן ולהרב להתפלל ולדרוש כנגדה ואין בה חשש אפילו מפני מראה העין :

ואין לאסור ולחוש שםא יתקלקל או"ח דבר בהמכונה ויבא לחקן ביום השבת דלזה לא הייטן וכמו שכן כתב הנאמן שואל ומשיב מהדורא וא"י סי' נ"ג בענין העמדה והערכה כלי משקולת והביא דברי הרב הר הכה"ל דלא שייך בזה משום בונה ולא משום מכה בפטיש ולא משום השמעת קול ולא משום שביחת כלים וס"ס שם ויל' ונס' אין לאסור דשםא יתקלקל ע"י ערכה ופסק חז"ק השלשלת ויבא לחקן דהא מתקן כל' לא הייטן בזמן הזה כמבואר בס' של"ח וכו' של"ח ומכ"ז בזה יצריך אומנות יפה לא הייטן בזה ע"כ יע"ש, ומינה יוצא לנרדנו דאין לחוש להשי"ט הנ"ל ויש להתיר בשופי בלי שום פקוק, ויותר מזה התיר הרב יערי דמעה סי' קצ"ד לדבר בתאליפון שהמצאו מהד"ש שמהר"ר אהר' עם הבידו בחזק כמה מאות פרסאות דמותר לדבר על ידו בשבת ואין בזה משום השמעת קול ומשום נדחת עשיית כל' שיר יע"ש, וכל שכן וק"ו לנ"ד שאין בהמכונה הנ"ל שום נגיעה בל"ל דלדעתו ויל' ודאי דאין לחוש לה כלל, והנ"ל דבספר בית יצחק שו"ת הו"ד ה"ב במפתחות סי' לא כתב דאסור לדבר בשבת ע"י תאליפון דמלכוד שמוכרת המדבר להכות מקודם בפעמון בעת שיצאה לדבר יש לאסור, עוד משום דע"י מנדח ז"ס האליקטרי נל"ד בה האליקטרי ואף אם מכה הפעמון ע"י הגביר יש לאסור יע"ש, מ"מ שאני נרדן דידן בהמכונה הנ"ל דאין בה שום מכה ונגיעה כלל ודאי דאפילו הרב בית יצחק ויל' דאס"ר שם מודה בהמכונה הנ"ל דמותר נמור הוא להניעה ביום עש"ק מב"י ולהתפלל כנגדה ועיי' לרב"ב כ"ך הרי"ם בב"י ה"ו סי' של"ח סק"ז שהבי"ד ה"י הנ"ל שאינם מציא ע"ש, גם אין לחוש בניד בהמכונה הנ"ל אם יוצאים העבד הרחוקים די הונתם בתפילת השי"ן והתקיעות דאפשר שישומעים קול הברה ובכן באנו למ"ש בש"ס אם קול הברה שמוע לא יצא דהאמת כפי דברי העם אשר שמעו קול התפילה מהשי"ן ברור להם דקול השי"ן והררשן הם עצמם ממש הקול בחזק ולא קול הברה כלל וברור, ובכן עפ"י האסור יש להתיר לחזק את המכונה הנ"ל בעש"ק כבעוד יום נר עמידת השי"ן ואין בה שום נגיעה ביום השבת והשי"ן או הדרשן והגוא"ם עומדים כנגדה ועיי' נשבע הקול בחזק ובקול רם למרחוק בזה אין לחוש כלל וכנ"ל :

שוב אחרי שכתבתי זה שמעתי באומרים לי דהמכנה הגיל י"ט בתוכה הניסם של האליקטריק ויש בה כח ע"י קול ההביל של העומד בנגדה הנם שאין איהוים בה הנם האליקטריק המצוי במקום התפילה וכיוצא ומעצמה היא דולקת ע"י ההביל ההוא ונעשה ע"י כח לתרים הקול ובכן הו"ל ממש שהשי"ן וכיוצא הוא המכנה את הבעדה ביום שבת ויש לאסור מטעם זה ולזהות שהן עתה לא נתברר לנו אך ומה עשיית המכנה הגיל לכן יש להקור ע"י ולע"י בה לעת הפנאי א"ה:

וזאת ליהודה

סימן י.

שאלה ע"ד האנציר שהוא עשוי בעין החר קטן העולים בו על ידי דפיקת יד בנפתור שמנע את הנר ההשכל האליקטריק אשר החדר הגיל תלוי בהם ועולים בו כל אחד להציתו השי"ן לו כמו שידוע בהבנינים פה ע"י מצרים שההצרות בנרים זה למעלה מזה אם מותר לעלות בו על ידי הנר שמנע את הנפתור הנר ביום השבת לעלות איש הישראלי להציתו ולביתו או לא:

תשובה נראה בשם דשבת דף קכ"ב ע"א גמ' שהר"ק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור עשה נ"י כבש לירד בו ונר אחרו ישראל ואם בשביל ישראל אסור ופסקה הרמב"ם בפ"ו מה שבת והסוד ומ"ן ו"ל בש"ע או"ח סי' טכ"ה סי' י"א ונכ"י דע"י ס"א ע"ש. ובגדון דין דהנר השומר העומד על הפתח המניע את הנפתור של ההשכל להעלות את הנר האנציר הגיל למעלה הוא ידוע שבשביל הישראל העולה שם וא"כ ה"ו ממש שעשה בשביל ישראל ואסור. ומ"ן חב"י ו"ל כתב משם הסמ"ג וכת"ל דאפי' שעושה הנר בקבלנות או בשכירות אסור ה"וא"ל והישראל נהנה מהמלאכה עצמה בשבת ואסור בכל ענין ופסקה מור"ם ו"ל שם ע"ש והנ"ב אם באופן דאנו עולה הישראל בזה האנציר לבדו אלא בצדוק עור נ"ים עמו שאנו ניכר שבשביל הישראל כפה הנר את הנפתור מ"ם יש לאסור מטעם דעבד כעובדן דהול והיישין לילולא דשבת ובמיש בש"ס דשבת דף קמ"ג ע"ב תנא לא יספוג ב"ן ולא יטפה בשמן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ופסקה הרמב"ם בפ' כ"ב מה שבת והסוד והשו"ע או"ח סי' טכ"ה ע"ש וכן פסק הרמב"ם והסוד והשו"ע או"ח בנ"י מקומות דאסור שלא יעשה בשבת במעשרו בת"ל יע"ע: **והחי' א'** ו"ל בסי' מה"ק ברכה סי' תקכ"ב אות ב' הביא משם הרב מר וקצעה שכתב ע"ש אין יוצאין בנכסא וכו' דע"י נ"ים שר' לכ"ע. וכתב ע"ז ו"ל ולי ההד"ס נראה דכ"ן דמשום דלולא דיו"ם ה"י היה דגם על ידי נ"ים אסור ושור' בסי'

י' יששכר דאסר ע"י נ"ים וט"ם באות נ' כתב משם הרב י"ם יששכר דמה שנתנו באו"ח מקומות לצאת בשבת וד"ס בנכסא וכו' אסור כשאין בהם צרכים לו ויש למנות בידם וכו' ע"ש. וט"ם באות א' בסוד כתב דהדביו ו"ל אסר בהצר המעורבת בשבת משום עובדן דהול וכתב והד"א ו"ל על זה דאפשר דביו"ם יורה הדביו ו"ל דוקא ביהודי אסור דכ"ן דאין עירוב והוצאה ביום חו"ס ל"ן לאסור ביהודי ויש פנים לומר דדעת הדביו דכ"ן דמשום עובדן דהול וילולא דיו"ם אסור היה אפי' בהצר המעורבת ע"ש. והרב יד דוד ו"ל ד' קפ"ג הבי"ד ה' נודע ביהודה ו"ל הוא סי' י"א שהתיר בע"ז מקפת המה ויש עירוב לצאת בפוראנאמנא ע"י נ"ים אפי' לסי' שאין בהם צרכים לו והבי"ד שע"י תשו' סי' ש"א אות ה"י ע"ש. וט"ם ח"ק על דביו וכתב דאין בדבריו הברע כלל והרב ע"ק דהם הבי"ד אלו והד"א בברכ"י סי' של"ם אות ט' הביא משם הרב הו"ח יאר' שכתב דלעבדן במסגרת עשויה כנשר מצד אל צד להתפלל בעשרה אין להקל ושהרב מוהר"ע ו"ל כתב הנ"ב מן הדין אסור וע"ן להם עבודת הדישני"ן סי' קכ"ו ולהרב שב יעקב סי' ט"ו שהאריך בצדדי ההיתר ושהגאון מוהר"ם ו"ל השיב לו ובסוף השט להחמיר וכו' ע"ש:

וע"י למחזיר הנדול מוהר"א ו"ל בסיה פ"י יצחק היה ד"א עכ"ל שהבי"ד אלו וכתב ו"ל באופן דכ"ן האומרים לצאת בנכסא בשבת וי"ם אפי' על ידי נ"ים ואפי' ה"ך התחום ויש עירוב לע"י עכ"ל אסור לישראל משום דמתחיל כעובדן דהול וא"כ וילולא לשבת וי"ם וה"ה והנ"ב הטעם לנ"י דאסור לרבו"ב בעולות התרומא בשבת וי"ם דומ"א דכסא מטעם הנ"י דאנו קאמ' שום הפרט ושום חלוק מדין כסא לרא' דנא דעולות דמה למעלה ומה למטה דבתרומתו כעובדן דהול וא"כ וילולא דשבת וי"ם אם לא לצורך דבר מצוה רבה וגם זה במחלוקת הוא שנוי כנ"ל ובפרט הכא דכ"לים לסי' ברנ"ל"ה ת"ך העיר כאשר היתה באומנה ס"ם אשר נתחדשו עולות אלו וכו' וגם צ"ך לברר אם אפשר לו ללכת בא"י דבזה נחלקו רבינו הסוד עם הדין וכו' ע"ש. וי"ם דביו ו"ל בטעם האסור ברכובת התרומא אפילו ע"י נ"י שייכים לנ"ן דין בחר האנציר הגיל לאסור אפילו על ידי נ"י דמה"י כעובדן דהול ואדרבא נ"ן דין ע"ד ס"י לאסור ובפרט באופן העולה הישראל לבדו בלתי נ"ים אחרים ת"ן מהשו"ע אלא עולה השוער הישראל עמו דוקא בלתי תערובת נ"ים אחרים עמו בודאי י"ש לאסור משום דעבד כעובדן דהול. וע"ן עוד להרב ו"ל ט"ם דהאר"ך למענתו ולא שייך לומר בזה הג"ה להם לישראל מוטב שיהיו שונעין ואל יהיו מדין ככמה טעמי מדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים וכ"ן דבניד סס"ק וקוב לודא דמקב"ל מ"ן ומצוה וחוב מ"י להוכיחם ולהד"ס האסור קודם שעשו כשנ"ה כי דנא ית"ב לאסור רכבת העולות אלו לישראל בשבתות וי"ם אי דמה"י כעובדן דהול ואי משום מראית הע"ן ע"ש. ומנה לנ"ן דין ממש

ממש והן אמת שיש שם ברכיבה התרומאי פרהסיא יותר בשווקים וברחובות ואוושא מילתא דכל העם הוא משא"כ בנ"ד דהאנציר הוא דוקא לפנינו מהשער של הכניסה מימין כל העם יודעים שזה עולה בדרך הגיל ובפרט כשהצד עליון למעלה הרבה וברור שלא יעלה בדרך המדרגות כיא בהאנציר הגיל הזה ניכר מפורסם והיו ממש בעושה עובדין דהול' ויש לאסור:

והגם החשיב עין ההגיון הראשון נאון יעקב היו ועמד עיני דבריו אלו והעלה דעת האוסרים הוא במקום שאינו מעורב אבל במקום דאיכא עירוב אפילו הסוברים דאסור על ידי ישראל יורו דעל ידי גוי מותר ביעושי דמזה יוצא לנ"ד דלא שייך בה זה דיש להתיר בשופי בלי שום השש. מ"ס הזה כמזהירא דיל' וישב כל דבריו וכתב בד' ו' ע"ד וז"ל הנה מ"ס דרש"י והרא"ש והרמב"ם וכו' כבר הוכחנו לעיל רבולתו מזה לאסור בשבת אף בדאיכא עירוב למי שאין רבים צריכים לו מההוא טעמא דאסור ביום משום דמיתוי דהך הול' והיה מהאי טעמא אסרי בשבת ג"כ אפי' דאיכא עירוב כיון דהיוגן כמה מתנותין ובריותיה ושי' ערוך דאסר בשבת מעשה חול כגויל איכא היה דגם לצאת במקל ובכסא אסרי למי שאין רבים צריכים לו גם בדאיכא עירוב משום דמיתוי דהך חול וכו' ע"ש:

ולא אכזה דבעיקר דבריו בתשובתו על דבריו מ"ס הרב הראשון נאון יעקב היו אנכי הדיל באלפ"י ראיתי שיש מה להשיב על דבריו וז"ל דכתב בד' ו' ע"ד וז"ל הנה פתה דבריו יאיר כתב וז"ל לזאת אשכח וכו' עד כגיל וכל מעין ישר הולך ישפוט בצדק דלא קיל למקן ב"י ע"ד רבינו הסוד ב"י שיא כי אם על מאי דמשמע למקן בדבריו הסוד המתיר למי שרבים צריכים לו לצאת בכסא להתיר גם בעיר שאינה מעורבת ואהא קיל דע"כ לא שרו רבנן אלא ביום שאין בו איסור הוצאה אבל בשבת ודאי דאסור גם למי שרבים צריכים לו ומטעם זה השמיטו הר"ף והרמב"ם והרא"ש וז"ל דין זה בהלכות שבת וכו' באופן דכל המיתה מן וז"ל על דבר הסוד אינה אלא על מה שהתיר הסוד למי שרבים צריכים לו לצאת בכסא בשבת להתיר גם בדאיכא עירוב אבל למי שאין רבים צריכים לו אד"ל ומורה מן דאסור גם בשבת אפילו בדאיכא עירוב משום דמיתוי כעובדין דהול' ואיכא זילתא דשבת מכ"ש דיום כדהיוגן לרש"י דפירש בפי' איין דטעמא דאיסורא דמיתוי כעובדין דהול' וביב הרמב"ם וא"כ מ"ס בשבת וכו' ולעדין ברור דכל הראשונים הר"ף והרמב"ם והרא"ש ומן וז"ל כולתו אולי ומזה לאסור בשבת לצאת בכסא כי שאין רבים צריכים לו גם במקום דאיכא עירוב מטעם זה דמיתוי כעובדין דהול' וכמ"ש בש"ס ובפוס' כמה דוכתי דאסרי שלא יעשה כמעשה חול וכו' ות"ד: **ואחר** המחזיר לא יכתיב להבין דבריו דהן אמת דחמיתה מן הב"י וז"ל על הסוד הוא כמה שהתיר למי שרבים צריכים לו לצאת בכסא בשבת להתיר בדאיכא עירוב אבל באופן דאיכא

עירוב מאן לימא לן ומה החכמה לומר בדעת מן וז"ל דס"ל דאסור אפי' למי שאין רבים צריכים לו ואדרבא יש לומר דלדעת מן וז"ל בזה הוא דוקא בדאיכא עירוב וא"כ בשבת דיש איסור יותר נוסף שהוא מדאורייתא ולכן השמיטו הר"ף והרמב"ם והרא"ש דין זה גבי שבת משום דס"ל דדוקא ביום דלא מיתער הוצאה בכח"ג אלא מדרבנן משום זילתא דיום וברבנן צריכים לו לא נהו רבנן אבל בשבת להתיר ודאי אסור ואפי' לרמב"ם וכו' וכל זה באופן דאיכא עירוב אבל בדאיכא עירוב אין עוד השש לומר דמיתוי כעובדין דהול' ודבריו מן הב"י וז"ל מוכיחים שכל דבריו בזה האופן דאיכא עירוב וכמ"ש בתהליך דבריו וז"ל ומשמע מדבריו שאפי' להוציא להתיר שר' כשרבים צריכים לו כשאר הוצאות הנזכרות בס"י זה וכו' והנה ברור באופן דאיכא עירוב וע"ז השמיטו דין זה הר"ף והרמב"ם והרא"ש בהלכות שבת דהוא אסור מדאורייתא ואין האיסור בזה משום עובדין דהול' אבל באופן שיש עירוב כולם וז"ל מדרם דאין עוד משום עובדין דהול' ומותר גם למי שאין רבים צריכים לו וזו היא כוונת הרב נאון יעקב כמזהירא יצ"ו והר"ן דין דיש לומר באופן שיש עירוב כולם וז"ל מדרם ומן וז"ל מכללם דיש להתיר ואין לחוש עוד לעובדין דהול' כיון שנעשה תיקון הול' שהוא העירוב והכל יודעים שכבר נעשה תיקון הול' לערב לכבוד השבת ואין עוד השש לעובדין דהול' דאי לא הויא הכי הוה ליה למקן וז"ל לפרש הכוונה אפי' במקום דאיכא עירוב דאעפ"י כן למי שאין רבים צריכים לו אסרי בכח"ג משום זילתא דיום וכן בשבת מכ"ש. אלא מוכיח דבמקום דאיכא עירוב אין כבד לאסור אפי' בשבת וכמ"ש דהגיון כמזהירא היו:

ובזה גם מ"ס אחיו בדעת הרשב"א דמורה דאסור בשבת גם בדאיכא עירוב אהמ"ד אין שום הכרה והוכחה בזה ועוד בזה עליו ובאו והשוו דעת שלשה הש"ס הגאונים מהרש"ל והגוב"י והש"ס וז"ל עם שלשה עמודי ההוראה הר"ף והרמב"ם והרא"ש וז"ל ומן וז"ל מכללם וכולם בדעה אחת דגם בשבת אם יש עירוב כמו שתקנו רז"ל אין עוד לחוש לעובדין דהול' ושרי בכל ענין ואין עוד מקום לאפשר פלוגתא בין גדולי הפוסקים וז"ל ובכן אודא לה המיתה הרב כמזהירא וז"ל שם דהפליא על שלשה הגאונים וז"ל דאך הסכימו יחד דבשבת בדאיכא עירוב ליכא זילתא דהלא יום יוכיח דלית ביה איסור הוצאה ואפי"ה אסרי משום זילתא דיום וכ"ש דבשבת איכא זילתא טפי מיום וכו' ביעושיב דאהמ"ד מעצמיהו הקדושים קשה דהלא הנה ביארו לנו טעמם דהן אמת דהמר לן שבת מיום ויש לחוש בו לעובדין דהול' וכו' מימ במקום שיש עירוב אין עוד לחוש לזה כיון דידוע לכל שעשו בו תקנתא דרבנן שהוא העירוב אלא לה חששה זאת כי אם באופן דכתב ארי יש זילתא אפי' הך העירוב משום שמורה בזה שרוצה לצאת למקום הרק כמבואר בדברי הגוב"י וז"ל ובנדון ענינות התיומאי שהם סבבים בתוך העיר דוקא ואין יוצאים ה"ן לעיר

לעיר כלל וירוע וברור לכל מהרוב בהם הוא הולך בתוך העיר
רוקא כנורע וא"כ בוראי אין לחוש להם ולדמותם כמי לכתף
דק"ל דאסור ופשוט:

אשר בזה נס ק"ל במיש שם ר' ד' ע"ב וז"ל אמנם אנכי הוראה
בגניד נכ המתירים שהם הגאונים הג' אולי ומדור בגיד
לאסור רכיבת העגלות בשבת הגם דאיכא עירוב למי שיהיה בין
רבים צריכים לו בין אין רבים 'צ"ל רמון מהרוב בעגלות אלו
תוך העיר בפרהסיא והוא ליה אינשי סברי אינהו שרוצה ללכת
למקום רחוק ובבחיג שייך לילתא. ספי לשבת וז"ל אפי' תוך
העירוב וזה דומה למאי דאסור בש"ס ופוס' לכתף ובמיש הנאן
הגובי' נופיה באותה תשובה לכתף שייך לילתא אפי' תוך העירוב
שזה מורה שרוצה לילך למקום רחוק ולפי' דאי נס בגיד יודה
הנאן רנח לרש"י אסור לרוב בעגלות אלו בשבת וז"ל הגם
דאיכא לירוב רורי פרהסיא ויותר מורה שזה רוצה לילך למקום
רחוק ספי מהיה לכתף זכיע מדור לאסור ואין מי שיהלוק ע"ז
זה"ל, ואהמיר געיר אמנא רמאי רפשיטא ליה לומר ברעת
הגאונים ז"ל לאסור בגידן העגלות הגיל אפי' באופן שיש עירוב
דמי לכתף והרואים סוכרים הרוצה לילך למקום רחוק הוראה יראה
דאין שייך לומר בן כלל והוא דבין שיש עירוב שהוא תיקון וז"ל
לשבת אין עוד מקום לחוש כלל לאסור משום עובדן דהול
שמכאור בדבריהם ז"ל שזה דוקא במקום שאין עירוב ובגידן
העגלות הגיל אין שום רמון לכתף דאסור בש"ס והפוס' ז"ל
דמשום וירוע לכל העגלות הגיל הם מסבכים בתוך העיר דוקא
יש להם על כל אהת סימן וכתוב ברש"י ידועה לכל שזה העגלה
הוא תלך לרחוב פלוני וזו לרחוב פלוני וכלם בתוך העיר דוקא
ובמקום רחוק מהשכונות יש אהת או שהיה עגלות הדועים שיוצאים
להיין לעיר ונרע לכל שהרוב באלו דוקא הוא להיין לעיר אבל
כל שאר העגלות ידועים ומפורסמים בשמם ובמקומם שאין יוצאים
היין למקום רחוק וא"כ לא דמי גידן העגלות לרין לכתף שמונה
בזה שרוצה לילך למקום רחוק וכבוד הדרת גאונ' דמהמירא ז"ל
אשר מעולם לא ראה ולא ידע סגנון ואופני רכיבת העגלות כתב
בן ואילו ראה וידע אין הם לא כתב בן הפשוט וברור דלא שייך
בהם לומר מהרואה סוכר שרוצה ללכת במקום רחוק ולא דמי
לכתף, ובכן גם הגאונים סריבין תלתא הגיל ז"ל החלוק שהלוקי
דדוקא באופן דליכא עירוב ובדאיכא עירוב שרי מדור נ"ב בגידן
העגלות דהלוק זה עורינו שריר וקיים ולא הייטין לאסור בדאיכא
עירוב ובגיל, וכמו בן יש להשיב ול"ישב כל מיש שם עפי' סגנון
זה דאחמיר ברור דבביר מן הב"י ז"ל ברעת הריף והרמב"ם
והרא"ש שהשמיטו דין זה בזה שבת הוא מטעם דברליכא עירוב
יש אסור מדאורייתא ולא משום דילתא אלא דבז"ל דליכא אסור
הוצאה ב"א מדרבנן לכן יש לחוש לזילתא דז"ל ובשבת באופן
דיש עירוב תו ליכא לחוש עוד לזילתא כיון דנעשה תיקון חז"ל

שהוא העירוב והוא טעם של שלשה גאונ' ישראל מהרש"ל
והגובי' והשו"ם ז"ל ובגיל:

ובתשובת הראש"ל נאן יעקב כמותיים היו שם הוכיח דבר
המתירם דס"ל דבשבת במקום שיש עירוב מותר
לצאה במקל ובכסא וליכא חששא לאסור משום עובדן דהול ואין
מי שאסור רק הסור לפי' המניא ז"ל והדרישה והרמב"ם ז"ל
שהבי"ד הכריזו וכתבו בפ" דאפי' להצר המעורבת אסור לצאת
במקל משום עובדן דהול ובגידן יש כססר עשרים ואחד פוסקים
המתירים ומכללם שלשה עמודי הוראה הריף והרמב"ם והרא"ש ז"ל
ומן ז"ל ותשובה זו נכונה על פה ע"ת מצדדים שקבלו עליהם
לרין כסבת הרמב"ם ז"ל שהוא מאירה דאתרא הדין וגם קבלו
עליהם לילך בעקבות מן ז"ל כנודע וזה שהשיב על זה הרב
כמהמירא ז"ל בגיל בבר כתבנו בעניינתן דאחמיר יש לעמוד
ולחשוב על כל דבריו בזה ובגיל ובכן אין עוד מקום לומר שיש
ספיא דניא דפלונתא דרבוותא בגידן העגלות הגיל ספק כסבת
המתירין ספק כסבת האוסרים ואין להתיר בזה לכתהולה ובמיש
הרא"ש ז"ל והעירוב וכו' שהארץ בזה כמהמירא ז"ל בעירוש.
דאעיקרא כיון שיש לפדש ולומר ברעת הרמב"ם ומן ז"ל דס"ל
דמותר בדאיכא עירוב בשבת דק"ל כמהמירא אין לעשות עוד ספק
גד דעת מן ז"ל ובמיש בן הגנהג יוד' מי קיה הגב"י אות ס"ב
וגם התק"ל ס"ב האה"ע ס"ב ז' וכן רבים ז"ל דק"ל כסבתה זו
ע"ת, והגם שיש מעיבה סבת התלקים ע"ז וס"ל ריש לעשות
ספק אפילו נגד סבת מן ז"ל ס"ס יש להעריך גידן העגלות
הגיל דאחמיר והרמב"ם ז"ל וס"ל בפ"ד פ"ט מן ז"ל דמה
שהשמיטו דין זה בשבת הוא דליכא עירוב ובדאיכא עירוב יש
להתיר ובגיל איכא אין לעשות עוד ספיא בפלונתא דרבוותא נגד
סבת מן ז"ל ובפרט נגד סבת הרמב"ם דס"ל בן והוא מאירה
דאתרא הדין:

עוד שם בדי ז' ע"ג כתב וז"ל והו דבר הוכחנו בטעם האיסור
לכתף וב"י דביש ברכיבת העגלות רגיר יותר הר פרהסיא
יותר מורה שרוצה לילך למקום רחוק ונרע ספי מלכתף וברא גם
הגובי' ודעימיה אולי ומדור אסור לרוב בהם בשבת בדאיכא
עירוב ואין מי שיהלוק ע"ז וב"י עירוש, ואחמיר בבר הוכחנו לע"ל
דלא דמי לכתף וליכא שום הוראה בהם שרוצה ללכת למקום
רחוק כי אם מסכנות ברעבות העיר דוקא ללכת כל אהר לביהו
ולכית קרובו בלתי שום חשש שהרואים יאמרו שרוצה ללכת למקום
רחוק וסינה גם למיש שם אה"ז ממש ז"ל והגם דנימא דנח בזה
איכא תולקים וס"ל דיש להתיר וכו' מ"ס בגיד כ"ע מדור לאסור
משום דאיכא בגיד ס"ס להתמיר נגד הר ספק בדרבנן והוא זה
שמא הלכה כסבת האוסרים וכו' וכל היכא דאיכא ס"ס להתמיר
אפי' בסי אסור ררבנן בוראי אסור ואוליין ביה לעמרא ובמיש
המשלים ז"ל וכו"כ פוס' ז"ל יעירוש, ואחמיר בבר כתבנו דלא
דמי

דמי כלל לכתב ברכיבת הענלות אלא לרכיבת הכסא ובגדא
עירוב מלכר סברת הגאונים מוהרש"ל והגוב"י והשו"ם והעמ"ק
דבפירוש ביאור דעתם להתיר באופן זה אלא רמ"ם יש לפרש בדעת
הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל בפ"ד מ"ן ז"ל והשמיטו דין זה
באיסור שבת משום שהוא אסור מדאורייתא ואין לאסור בו משום
זילות ועשיית העירוב שהוא תיקון דבר אין עוד שום חשש
משום עובדין דתול ובמש"ל :

וראיתי להרב זכח צדק ה"ב אורח ס"י כ"ד שכתב על רכיבת
ענלות הקיסור בתוך התחום דלדעת רש"ב והתוספות
והרא"ש ובעה"ת ומהר"ק ומ"ן ז"ל דמכלתו משמע דליכא עובדין
דתול בזה ע"ש ועיין שם בס"י ב"ה שהחלץ בין הקרון ובין הכסא
דכסא בשבילו דוקא יע"ש :

וראיתי בספר ים הגדול הגדולה לרב החומא הרב במוה"ר"ם ה"ן
באורח ס"י ב"ו שכתב על גזון דין וז"ל ואנחנו דאם
בשעה שעולה הישראל עולים עמו נכרים שרי וכו' י"ל דבהא
דאיכא נמי קצבה משותפת מישראל וכו' מותר ביון דאיכא כמו
ס"ם שמא נ"י אדעתא דשכרו שמקבל מני עבד ואח"ל אדעתא
דשכר שניהם שמא לצורך גזי העולה עם הישראל דהק עכשו
את הכפתור משא"כ בשעולה הישראל לבדו וכו' יע"ש והנה מלכד
הס"ם שיעשה קשה לשמוע דב"י דיקת שפיר הוא שם הר ספקא ונח
הספק הראשון צריך להיות על עכשו שמא אדעתא דשכרו שמקבל
מני עבד והוא על דיוקת הכפתור של עכשו ולא עוד אלא
דלפי דבריו יצו דבס"ם זו להתיר לעשות לכתחילה ולא וכ"ר
ש"ר לסברת הרא"ם ז"ל ודע"מ דאין להתיר באיסור דאורייתא
בס"ם ולא באיסור דרבנן בהר ספקא אלא דוקא בדעבד ולא
לכתחילה ועיין להרה"ג במוה"ר"א ז"ל שם ד' ז' ע"א שהאר"ך בזה
וכתב וז"ל ועם דרוב הפוס' פליגי עלייהו ומתירם בזה ובה
לכתחילה ונח אני נמשכתי אחר רוב הפוס' בכמה תשובות להתיר
לכתחילה מכה ס"ם ס"ם במקום דליכא פסידא ולא דבר מצוה ולא
טרתא מרובה ודאי יש לאסור לכתחילה לחוש לדברי הרא"ם ומ"ן
דאסרי לכתחילה ובמ"ש מוהר"ך ז"ל והרב פ"ם ובת"כ וראוי לחוש
לסברת גדולי האחרונים ז"ל דס"ל דאין להקל לכתחילה וכו' והרב
נחמה בבסקי הוכיח דהרמב"ם וכמה פוסקים ס"ל כהרא"ם ואס"ק
דלא סמכין אס"ם בדאורייתא לכתחילה וכו' ותו איכא למיחש
לסברת רבינו ברוך שהביאה המדכ"י בפ"ה דמצני דאפי' בס'
ברבנן אול"ן לחומרא והיה בס"ם בדאורייתא וכמה פוס' חששו
לצאת ידי סברתו ובמ"ש ה"י שער אשר ז"ל וכו' יעושיב דבן
הסכים להלכה ראין לסמוך על ס"ם בדאורייתא ובס' דרבנן להתיר
לכתחילה דלא כפסקי דאחרים ובג"ל והרב המהר"ר היו צ"ן על
תשובה זו שם בחשו' שאחר זו כיעושו ואך עשה פה ס"ם להתיר
בפשיטות לכתחילה ולא הש לכל הג"ל :

ובעיקר דברי במוה"ר"א ז"ל הג"ל כבר כתב ע"ז מנייר ע"ר
וצ"ח מ"ן אבא זצ"ל בס"ה מ"ל דעורא ד' מ"ב ע"ד
וז"ל וראיתי להפני" ז"ל שכלל סברת מ"ן ז"ל עם סברת הרא"ם
דס"ל דאין להתיר לכתחילה בס"ם בדאורייתא ובס' אחר דרבנן, ולא
זכר ש"ר לדברי הרב שער' ה"ם בלימוד כ"ב שהאר"ך שם והסכים
סברת הרא"ם עם סברת הפוס' דס"ל דאף לכתחילה מתירים ודוקא
בגדונו קאמר הכי דאין להתיר לכתחילה משום דלא באו הספיקות
מאל"הן ובג"ל ונח הביא דברי מ"ן בב"י והסכים דבריו בג"ל, ואנכי
הר"ל באל"פ בסה"ק שער' עורא דבאחי ראיה לדברי מ"ן בש"ע
דס"ל דבס"ם מתיר לכתחילה ונח בהשקפות הבאחי ראיה מדברי
מ"ן בס' אבק"ר ס"י ס"א דבס"ם בדאורייתא ובס' דרבנן מתיר
לכתחילה ע"ש, ונח בבתי דין ז"ל כתב וז"ל ועיין בס' שם
משמעון ד' ס"ה ע"ג ובמקומות אחרים שהבי"ד מ"ן ז"ל ומ"ש
רבני הפוס' ז"ל על דבריו ואין נח אחד שחם סברת הרא"ם שכן
ס"ל למ"ן ז"ל אלא אדרבא האר"ך שם מ"ש הפוס' על הרא"ם
והוצרכו לידחק ליישב דבריו בכמה פנים ע"ש, ובס"ה פני"י ה"א
בר' ר"א ע"ג הסמוכות שלו שכן ס"ל להרמב"ם ולמ"ן ז"ל
כהרא"ם ז"ל ממאי דפסק הרמב"ם בפ"ג מה ק"ש ה"ב ומ"ן ז"ל
בש"ע אורח ס"י פ"ג ס"ג וסמוכות, שלו מדברי הפרי"ה ז"ל ביעושיב,
ואנכי העבד נ"ל דמהם ליכא ראיה דבן ס"ל כהרא"ם ז"ל דדוקא
התם בן כתבו דיש לחוש לכתחילה דלא יקרא ק"ש לצאת בו י"ה
שהיא מדאורייתא, ועיין בס' שמש צדקה הא"ה ס"י ל' ד' מ"ג ע"א
דב"א מה שתירין דממה שפסק מ"ן בס' פ"ג אין ראיה דס"ל
כהרא"ם ז"ל דשאני התם דעיקרו מן התורה דכתוב והיה מהניך
קדוש, ותמה על הירוצו והוא דהרמב"ם ומ"ן ס"ל לכתחילה מ"הא
מחמתן וכו' ע"ש, ועיין בס' קול גדול לה' מוהר"ב דסה' ע"ג
שהבי"ד הרא"ם ז"ל וכמה הלכות שנאמרו בדבריו יעושיב עכ"ל בב"י:
ועל מה שכתב ע"ש בס' ים הגדול בעצם להתיר לעלות
בהאגנדר בשבת ע"ז נ"י אני קשה לי בא"ה בעצם מהם
ובפרט בעצם הראשון דהג"ל הדבר שבעל התעור נותן לשוער
שכירות חדשת והד"ס שם אין נותנים לו כלום או יתנו בתור
מתנה וא"כ הו"ל הדליק בשביל נ"י רמזת לישראל אפילו בשעושה
באותו שעה שדווקא הכפתור בשביל ישראל הדר בהצא, ומדג' סעם
זה אפילו בשבעל התעור יתנו וכו' דעיקר האיסור בקצב אין לו
הוכחה בש"ס וכמ"ש רש"ל בב"אורו על הסמ"ג וא"כ די לאסור
לאותו הישראל שהודלק בשבילו וקצב אבל לאסור גם לישראל
אחר ליהנות מאותו הגר תרתי לא עבדינן ע"ב, הרואה יראה דכבר
חמה על דברי רש"ל ז"ל אלו הא"ר שם אות ב' וכתב דהמדכ"י
והאגודה חגים וכל בו ק"מ כשיטת סמ"ג וס"ה לאסור גם בקצין
ועיין ג"ב בס' תוספת שבת אור"ב והיא כלל ס"ג אות ו' ע"ש ומהו
העדיפות אם קצין בעל התעור לומר תרתי לא עבדינן ובפרט אם
בעל התעור ישראלי, ומ"ש עוד שם וז"ל והוכחה לה' קצת מ"ש
הרפ"ג

כמה ראיות ומעשרות במרא והרשב"א האריך בחשו' בזה הרבה ותיד' ודבר מר וקצעה ז"ל הקשה על הרבני ז"ל דאך פשיטא ליה להרבני דמות' מהמשנה דהא דר"א ליתא ראמרין עלה במכירו אסור ואין לך מכירו ותי' מ"ז שאפי' עשתה לצרכה ה"ה הוא גם לצורכו מאחר שנה' לו במה שעשתה ורוצה ליהנות מאותה מלאכה ונתבאר ביהוש' שהובא בב"י בס"י זה ורצונו של נר ושל ישראל אסור ע"כ :

ועיין להרב פתח' ז"ל ד' ק"ה בחי' שייב רב' הרבני ז"ל ולא עשה מתחלה השפחה אלא לצרכה לבד ולא אסור במכירו אלא בתחלת עשיית' המלאכה וכו' ופ"ס שם דה"ל להקשות על הרבני ז"ל מהתוספתא וסבר' התוס' שכתבו דבמכירו אפילו בדבר שעשאו כבר יש לאסור וכו' וע"ש ומנה' לנדון דין והשו"ע הוא מכירו והרב' ידוע דעושה בשביל ישראל העולה עמו אין להתיר לדבר הרבני ב"י דבר' הרב פתח' וכו' לפי' ה' מ"ז וקצעה ז"ל ובני' ובפ"ס שאם נתי' ע"י אופי' הדת' ע"י קבלתה וקצבה חדשה ולדבר מצוה וגם ע"י עידוב באופן הראוי לפי' וכו' וצ"ל להג' מכתב' הפוס' האוסרים בזה כבר כתב הרבני ז"ל שאין ראוי להתיר דברים אלו וכו' והיישג' לפרק' נד' ופסק' מילתא למילתא ואתו להתיר באיסור הליל שבת בפומבי ואין להאריך עוד בזה העל'יד כתבתי :

זאת ליהודה

הלכות ברכות סימן יא.

על מה שנוסף תיבת אמן שלשה פעמים בברכת הלבנה אם יש חשש בזה לעשותם רצופים זה אחר זה או לא :
תשובה הן אמת דאנכי נתתי בזה שלא לומר שלשה תיבות אמן זה אחר רצופים כי אם לומר אמן נצח סלה ועד ד' תיבות אלו בכת אמת שלשה פעמים רצופים ולא כל תיבה בפני עצמה ונתתי בזה עפ"י מה שראיתי לעמוד הרמ"ז הרב הגא' רבי אליהו דע"א וגם שכן מנהגו ז"ל עפ"י רבי אבא אבי העזרי' דע"א ומקדים אתבונן שכן נהגו תמיד ע"י רמב"ם דע"א דור אחר דור וקבלה בדיעו דהששים לבי' דה"ל האוסר' שבע' שמע משתקין אותו והיה אמן אמן אלא רפה עובי' מצרים לא נהגו בזה כיא כולם כאחד אומרים בברכת הלבנה תיבות אמן שלשה פעמים רצופים ואין תשישים לבי' והיה אמן אמן לכן אמרתי ודאי עוד נרולה של סופרים בואת יש להם על מה לסתק' ואחיה אנכי עיקרא דדאי מילתא הוא בירושלמי' רמנלה פ"ד דאיתא התם עמי' במשנה האומר מידים מידים משתקים אותו אסור שם דר' רחמיא בצבור אבל ביחוד תתנונים ה"י ודכוותא אמן אמן ימנע שמע ע"כ :

ובין

הרמ"מ במש"ז אות י' דנו' שהר"ק בשביל הבירו הגי' וחבירו כוונתו לצורך ישראל יש להקל' ראין נראה בשלומו ע"ש. והי' כיון רגוי בשכירות החדשה בשביל ישראל ארעתי' הנפשיה עבד' הו"ל כהר"ק בשביל נוי דמות' לישראל אחר אפילו שההר"ק היתה עבור ישראל' כיון רגוי ארעתי' הנפשיה עבד' וכו' ותי' וכל עובר על זה היתה יקרא רמה דמות' יערוך זה לזה דהתם איירי שהגי' יושב עמם ונרנה מהאור ע"י הו' דבריהם ז"ל. אבל בני' שבעל' ההצר נתן שכירות חדשה לשוער על מנת שידליק הג' להדלים נוי או ישראל בעת שיעלה להצירו בורא' שאין שייך בזה לומר שהר"ק בשביל אחר כי אם שייך לומר דכיון שהגי' יש לו הנאה ארעתי' הנפשיה עבד' הגם שלא באמצעות בעל' ההצר ופשוט :

ומ"ש בטעם השני עפ"י מאי דקי"ל בס"י רע"ז סיד' דכשיש נר אחר כבר מותר לישראל ליהנות מנר שהר"ק הגי' בשבילה והי' כיון שיש מדרגות לעלות מותר לעלות גם באמצע' דהגם היתה תשישיה ותי' הרי גם בנר אור של שני נרות טוב יותר ואפי' שר' ע"כ גם בזה לדעת' רשאי' בנר האפשר לכל להתקרב אל הנר ולקרנות וליהנות ממנו שפיר אמרין דכשיש נר אחר כבר מותר ליהנות מנר שהר"ק הגי' משא"כ בנרון דין' במה שיש מדרגות לעלות אין הכל יכולים ליהנות ממנו ולעלות בו ובפ"ס אשר אין להם כח לעלות במדרגות ואת הוזהרת לאשר הרים בהצרות אשר למעלה ראש דהו"ל המדרגות כמאן רליתגו ממש דמי והו"ל כהר"ק נר בשאין נר מצד קודם לו ראשו וכו' וז"ל ע"כ דיש להאריך עוד בדבר' הפוס' ז"ל ובדבר' הרב כמהר"א ז"ל שם ובדבר' הרב כמהר"ם היו' בס"ה ימיה שם אלא דאין הפנאי מסכים עמי' בזה והגם דיש צדדים להתיר ולצאת י"ה הפוס' האוסרים ע"י איפנים שונים עבד' הורתי' לאחור כי מידאי הוראה אני ולא בי' הוא ועיין להרבני' ז"ל בישנות פ"י י' שנשאל בשפחה נזיה שלא נכלה ועשתה מלאכה בשבת לצרכה אם מותר לנו ליהנות באותה מלאכה והשיב וז"ל דבר' פשוט הוא שמותר ובמי' במשנה עשה נר כבש ליד' בו או שהר"ק את הג' וכו' אבל נרולה מותר' לישראל לסבב שתעשה מלאכה לצרכה כד' שיהיה הוא והריש כתב בשם רא"ם שצוה לשפחתו וכו' ואו היתה לוקחת נר לצורך עצמה והו' גם הם משתמשים לאורו ורית' תהי' שילך הגי' בל"י שבת בנר דלוק עם ישראל להביא את היין וכו' :

וכתב ע"י הרבני' ז"ל שם הו"ל והגה אודיעך שאין ראוי להתיר דברים אלו אלא לאותם שהם בני תורה שיוצאים עיקר' הדבר ובעמי' ולא אתו למסד' ולרמות מילתא למילתא ואפי' דברים המתירים והם נהגו בהם איסור' לא שהיה המנהג בטעות אלא שאבותם רצו להחמיר על עצמם או חכם אחר מורה אסרם להם משום נד' וכו' אי' אתה רשאי להתירם במנהגם רש' לזה

ומרן בב"י או"ה ס"י ס"א כתב וז"ל כתוב באוהל מעד האומר
אמן אמן משתקן אותו כאומר שמע שמע וכו' ואינו יודע מניין
לו ועוד דקרא כתיב אמן ואמן ואע"י דכתיב ויין נראה דאפילו
בלא ויין אין קפידא עכ"ל, וכבר הקשו על דברי מרן אלו דבריו
אוהל מעד הם שים ערוך בירושלמי דמנלה ודכוותא אמן אמן
שמע שמע וכו' ועיין לה' יד אהרן ז"ל שם בזה יע"ש, אשר מה
חששו כו"כ ראשונים כמלאכים לדברי הירושלמי דאמן אמן כאומר
מודים מודים דמשתקן אותו ולכן נמנעו מלומר תיבות אמן אמן
רצופים בברכת הלכנה אלא אומרים ארבע תיבות אנשי רצופים
וכופלים אותם ג"פ ובניל, ואנשי הרואה ריש למצוא להם סעד
וסמך למנהג שנהגו לאומרים אמן אמן רצופים עפ"י מ"ש הרב
מאמר מרדכי ז"ל שם באו"ה ס"י ס"א סעיף ד' וז"ל עיין במור
וב"י מחלוקת רש"י ודע"מ עם ר"ה ובה"ג ודע"מיהו ולדברי כולם
נראה לי דמי שקורא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ונוהג
לקרות כל פסוק שני פעמים מקרא ואח"כ התרגום וכדעת האר"י
והאחרונים ז"ל אין לו לחוש בפסוק שמע ישראל שלא לקרותו
שני פעמים רצופים ולא ש"ך בזה לומר דמיהו במקבל שתי
רשויות ח"ו דשאני הכא שהרי קראתו מוכתה עליו שהוא כופל
כל הפסוקים וסריכיה נק"מ ואז"ל וכו' בבה"ג ליכא למיחש כלל
עכ"ל, ומנהג לניד דנם בברכת הלכנה אין כופלין תיבת אמן לבר
אלא כופלין עוד תיבות נצה סלה ועד כל אחת שלשה פעמים
רצופים ובדרך זו לפי"ד הרב מאמר מרדכי אין לחוש לה כ"ל:
עוד יש להליץ בעד המנהג שנהגו שלא לחוש לכפל אמן אמן
במ"ש מרן ז"ל בב"י שם משם הרב יונה ז"ל ב"ה דברכות
ז"ל כל האומר שמע שמע כאומר מודים מודים ואמרין במרא
הא דאמר מלתא וכופלא הא דאמר פסוק וכופלו משתקן אותו
אבל כשכופל סלה אחת בלבד מננה הוי, ולפי פירוש זה קשה
מה שנהגו לכפול בסליחות פסוק של שמע ישראל אלא שאומרים
שביון שמנהג אבותיהם בידים מכמה שנים ואומרים אותו כל הקהל
מוכתא מלתא שאינם עושים לכוונת שתי רשויות ולא הישיגן
להבי ע"ב, ולפי"ז גם בניד שכופלים תיבות אמן שלשה פעמים
כל הקהל לא מבעיא שאין משתקן אותו אלא אפילו מננה לא
הי כיון שמנהג אבותיהם בידים מכמה שנים ואומרים זה כל
הקהל מוכה שאין עושים בן לכוונת שתי רשויות ח"ו ואין לחוש
לה כ"ל, והנה דמרן הב"י ז"ל שם כתב ע"ז וז"ל ומה שסען
להחיר מטעם שאומרים אותו כל הקהל קשה בעיני דבירושלמי
שכתב רבינו בסמך משמע איכא דקאמר דבצבור דוקא הששו
לשתי רשויות ואיכ כל שאומרים אותו כל הקהל איכא למיחש
ספי ושטא יש לומר דהתם כשאומר אותו יחד בצבור אבל
כשהקהל כולו אומרים אותו ליכא למיחש למדי ולענין הלכנה
נקפ"ג כהנך רבנותא דאסרי ע"ג, דמוכח מה דמרן ז"ל לית ליה
להא דר"י לומר דכיון שמנהג אבותיהם מכמה שנים ואומרים אותו

כל הקהל מוכה שאין עושים לכוונת שתי רשויות ומותר אלא
מסיק להלכה כהנך רבנותא דאסרי, והרי הדין בניד דלדעת מרן
ז"ל יש לאסור לומר תיבת אמן שלשה פעמים רצופים דבצבור
איכא למיחש ספי וכא"כ, רבנותא דאסרי ובניל, אלא דנם לזה
אפשר לעניד לומר בזה דמותר להם ואין לבטל מנהגם והוא
דמוכח דמנהג זה לומר אמן שלשה פעמים בברכת הלכנה הוא
מנהג קדמון עפ"י שהוכח במסכת סופרים ח"ב ובס' א"ה דף ע'
ע"א ע"ש ומנהג זה קודם שקיבלו עליהם הוראות מרן ז"ל ונודע
דבמנהג שנהגו כבר קודם פסק מרן ז"ל דנם דאח"כ קיבלו עליהם
סבתו ז"ל המנהג לא יוה ממקומו וכמו שכתב הרב שולחן נבואה
בבבלי מרן ז"ל ס"י יו"ד וז"ל הילכך אעפ"י שאח"כ נתפשטו
הוראותיו וקיבלו אותם מ"מ מנהג קדמון שקדם לו לא זה ממקומו
בין לקולא בין לתומרא וכמ"ש הוא עצמו ז"ל בב"י ליו"ד ס"י ל"ו
נבי ראה שמשפחה בקיתון וב"י שכתב שם וז"ל ולענין הלכה כיון
שהרי"ף והרמב"ם הסכימו לאסור להם שומעין אם לא במקום שנהגו
כדברי המתנין עכ"ל, הרי מבורר שהוא ז"ל הרשה דכל אחד יהיו
במנהגו אעפ"י שהוא הפך דעתו וז"ל ע"ש, ובכן גם בניד דמוכח
שמנהג קדמון הוא עפ"י מס' סופרים וא"ה נהגו הקהל בן לומר
שלשה פעמים אמן רצופים וסמכין בזה דוגמת מ"ש הרב יונה ז"ל
דכיון שנהגו בן מכמה שנים ואומרים אותו כל הקהל אין לחוש
לכוונת ב' רשויות, ואיכ גם אחר שקיבלו עליהם הוראות מרן ז"ל
דס"ל דאדרכא בצבור יש לחוש ספי מ"מ המנהג לא זה ממקומו
ומותר להם להתמיר עפ"י מנהגם לכפול תיבות אמן ג"פ בצבור
וביהודא וכמ"ש הש"ג ז"ל:

עוד יש לצדד ולהקל בנדין דידן האין לחוש בכפל אמן שלשה
פעמים רצופים עפ"י מ"ש הרב כסא אליהו ז"ל שם באות ב'
וכן כתב הרב נהמד למראה ז"ל שם וז"ל דמיש בירושלמי דלומר
אמן אמן איסורא איכא היד בנשיטתא אחת ולא פסיק טעמא
בנוויתו ברם בהפסק פורתא שרי והוא הטעם באמירת ה' אליהם
אמת שהרי אין החזן אומר שתיהם בנשיטתא אחת אלא בהפסק וכו'
ובבה"ג דאיכא הפסק פורתא שרי וכו' יע"ש, ובנדין דידן כשאומרים
תיבות אמן אמן שלשה פעמים רצופים בברכת הלכנה כן המנהג
לעשות הפסק פורתא ולא בנשיטתא אחת ואיכ לפי"ד הרב כסא
אליהו ונהג"ל ז"ל מותר ואין לחוש כלל והנה דמרדכי המגן
אברהם סעיף ק"ו שם נראה שמפסיק הרבה אפשר דלאו דוקא
ובהפסק פורתא סגי:

וראיתי למהר"ר כמות"ר ז"ל בספרו תבדוד שארית יעקב ח"ב ק"ק
הגדמ"ה בר' ב' ע"ג שהביא דברי הסור אורח חיים סימן
ס"א שכתב ע"ד הירושלמי שחלק דהרא דתימא בצבור אבל ביחד
שרי שכתב ונראה דאין לחלק ומה שכתב מרן ז"ל בב"ה יוסף
ע"ד ס' אוהל מעד שכתב דאומר אמן אמן כאומר שמע שמע
שכתב עליו ואינו יודע מנין לו ועוד דהא קרא אמר אמן ואמן
ואע"י

וזאת

או"ה ה' ברכות סימן יא

ליהודה כא

זאע"ג דהתם כתוב באמן ב' וז"ל נראה דאפילו בלא וז"ל אין קפידא והקשה על זה הפירוש הדש והביא דברי הגאון מהר"ל דבירושלמי פרק ד' דמגילה כתוב להדיא האומר אמן אמן באומר שמע שמע וכו' וכן כתב הרב קרבן העדה והביד הגדול הרב דר"ז ע"ש בירושלמי שם הביא דברי מ"ן הבית יוסף הג"ל וכתב וז"ל ותוס' דקוש"א א' ליתא דדברי אור"ח הם דברי סתם דשים הכא, וקוש"א ב' י"ל דדוד ב' אמר בחד ולא בצבור ובסמך אמר"י דהרא דתמא בצבור הוא דאסור לומר מורים מורים וכן אמן אמן ומדברי הב"י שם ובשיע נראה דס"ל כהירושלמי דבצבור הוא דאסור וביחוד שרי אף דהמור כתב שם ונראה דאין להלך בדשים דל"ן אינו מהלך לא אמר אלא שאין לסמך להקל ביחוד אבל בצבור אסור לומר אמן אמן וביחוד יש לתמוה מ"ש הסניא שם בשם הב"י והסמך ובסוף אמן וכו' ל"ב ע"למ"ת ע"כ, וע"ז הקשה שם וז"ל ולא וכת' להבין דברי קדושו במ"ש שמדברי הב"י והשיע נראה דס"ל כהירושלמי, דאדרבא מסתמך דברי מ"ן נראה דלא ס"ל כהירושלמי שיהי' כשיע בסי' זה ובסי' קביא סתם ולא חילק בין יחיד לצבור, גם בב"י בסי' זה לא הביא דברי הירושלמי וא"כ מהבין הוציא הרב ז"ל מדבריו בב"י ובשיע דס"ל כהירושלמי, גם מ"ש ע"ד המור בלא אמר אלא שאין לסמך להקל ביחוד וכו' אמר ראשו דאדרבא מ"ש המור בסי' קביא האומר מורים מורים משתקין אותו ולא הביא האי דנא הירושלמי בלא משמע דלא ס"ל כוותיה וכו' מ"ן בב"י לדעת המור ע"ש וצ"י עכ"ל ז"ל :

ואחריהם לענין נראה בזה דמ"ש הרב קרבן העדה בב"י ובשיע נראה דס"ל כהירושלמי כוותיה ז"ל ע"ש בב"י שם דברי הסמך שכתב ובמקום אחר מצאתי בירושלמי זאת אומרת בצבור אבל ביחוד מותר כה"ג עכ"ל וע"ל כתב מ"ן הב"י וכו' סמך ולא הע"ז ע"ז בל"ב ומה גם דשם אה"כ מ"ן הב"י בזה וכתב דב"י ומה כתב וז"ל והרב יונה כתב דל"פ פירש"י קשה מה שנהגו לכתוב בסליחות פסוק שמע ישראל אלא שאומרים שכוון שמונה אבותיהם וכו' ואומרים אותו כל הקהל מוכהא מילהא שאינם עושים לכונת שתי רשויות ולא הי'שגן להבי' ע"כ, וע"ז כתב מ"ן הב"י ומה שסע"ג להתיר סע"ס שאומרים אותו כל הקהל קשה בעיני בירושלמי שכתב דב"י בסמך משמע איפסא דקאמר דבצבור דוקא חששו ל"ב רשויות וא"כ כל שאומרים אותו כל הקהל איכא למחשש ס"י ושמא י"ל דהתם כשאומר אותו יחד בצבור אבל כשהקהל כולו אומרים אותו ל"ב למחשש למדי ולענין הלכה נקטינן כה"ג דביתא דאמרי ע"כ, מוכה מה דאנו מודה למ"ש המור ע"ז ונראה דאין להלך שכתב דבצבור דוקא חששו והגם שרצה שם ליישב בדרך שמא מ"ם להלכה אס"ק כהירושלמי, ובשיע שם ס' י"א כתב האומרים באשמורת בסליחות וביום הכיפורים בתפילה נצילה שני פעמים פסוק שמע ישראל יש ללמדם שלא

יאמרו ע"כ מוכה דס"ל כהירושלמי לאסור בצבור וע"ז סמך יספיק הרב קרבן העדה וכתב שמדברי הב"י והשיע נ"ל דבצבור הוא דאסור לומר וכו' :

ומ"ש עוד שם ע"ש הרב קרבן העדה דלא אמר המור אלא שאין לסמך להקל וכו' דאדרבא מ"ש המור בסי' קביא מורים מורים משתקים אותו ולא הביד הירושלמי משמע דלא ס"ל כוותיה ובמ"ש מ"ן הב"י ז"ל ע"כ הנה הגם דאע"קא הוראה נראה דברי הרב קרבן העדה בשם ל"שגו אינו מוכן דבין שהא ז"ל מהר"ן דאמן ואמן שאמר דוד הא הוזהר ביחוד אי"כ מה ד"ל במ"ש אף דהמור כתב שם ונראה שאין להלך לא אמר אלא שאין לסמך להקל ביחוד אבל בצבור אסור אי"כ אף דוד והוא ביחוד אמר אמן ואמן דמה נסת' תירוצו על הקוש"א ב' ובמכ"ה ד"ש המור לשון כזה אלא דגם קישו"ת מוה"ר ז"ל שם ע"ז דאדרבא מ"ש המור בסי' קביא מורים מורים משתקים אותו ולא הביד הירושלמי משמע דלא ס"ל כוותיה וכו' אהה"ר ת"ס אני ע"ז מה ד"ל בקוש"א זו הגם למה ליה להרחיק דודו למ"ש המור בסי' קביא דאין במקומו בסי' ס"א אמר בפירוש ע"ד הירושלמי ונראה דאין להלך דבכל ענין יש לאסור בין בצבור בין ביחוד ומ"ן הב"י בסי' קביא צ"ן למ"ש המור בסי' ס"א יע"ש, ע"ש ב"י ב' ע"כ הביד האנ"ן ז"ל בסי' ס"ב אוח"ל אומר ד' יוד צ"א ובס"ל דבריו כתב וז"ל וכו' דאית' להרב יד אהרן חפ"ס ע"ל מ"ן מה וכתב דמכ"ה"ס לומר דקרא אמן ואמן וז"ל הפסוק וכו' ואני תמיד בין על מ"ן בין על הרב ז"ל דהא מקרא מלא דבר הכתוב ואסירה האשה אמן אמן בלא וז"ל וגם בנחמיה ה' ויברך עזרא את העם ויענו כל העם אמן אמן וכו' ע"כ, וכתב שם ע"ז וז"ל הנה מלמד דלא ובר שיה' וכו' וכו' ועוד מ"ש ואני תמיד על מ"ן וע"ל ה"ז"ל מקרא דואסירה האשה אמן אמן ומקרא דנהמיה אההמ"ר ל"ז להבין ד"ק דבשולמא על ה"א שכתב ובמכ"ה"ס ל"ז דר"ז הפסוק הענין שפ"ר קא תהמה עליו מקרא דואסירה האשה אמן אמן ומקרא דנהמיה דהתם כתוב בלא וז"ל אמן לדברי מ"ן ב"י דק"ר בהר"ל דבין ב"י וכן בלא וז"ל אין קפידא דשרי אי"כ מאי מקשה עליו מפסוקים ה"ז"ל אדרבא הפסוקים ה"ג מסייצים ל"מ"ן דאף בלא וז"ל אין קפידא אי"כ מהו זה שכתב דאני תמיד על מ"ן וכו' ובעת דב"י עליו עכ"ל, ואההמ"ר כוונת האנ"ן ז"ל בתמידה זו דאדרבא היא דנהגת דה"ל למ"ן להביא שני פסוקים אלו ש"ש בהם אמן אמן בלא וז"ל סיעתא לדבריו ואח"כ יאמר וכו' קרא דכתב אמן ואמן בר"י דלא שגא ולא ה"ל למ"ן לשתוק משני פסוקים אלו המפורש בהם להדיא ולהביא פסוק אמן ואמן יצאנך לומר דאין קפידא בו"י זה קישו"ת האנ"ן ז"ל ודבריו ברורים לע"ד וכו' הקשה ק"י זו עצמה הרב מר וקציעה על מ"ן הב"י והביד האנ"ן ז"ל שם ע"ש :

ע"ש

עו"ש הביד האנין ז"ל שכתב והנה בירושלמי בברכות אמרי' הדא דתימא בצבור אכל ביהוד תתנונים הם ופי' הגאון מהרי"א ז"ל ביהוד תתנונים לא קאי אלא לשנים הראשונים אבל מנדים אפי' ביהוד אסור ע"כ. ואחרי קשה דמלבד דמברר הראשונים מוכח דאף לענין מידים נאמר הלוק זה דביחד מותר שהרי התוס' בריה אמר מידים הביאו הירוש' והו' וגם הסמ"ג והטור בס"י ס"א ע"ש זאת ועוד דמהירושלמי דמגילה מוכח היפך דאיתא התם הרא דתימא בצבור אבל ביהוד תתנונים הם ודכוותה אמן אמן שמע שמע ע"כ. הרי מבואר דאף למידים נאמר הלוק זה דכיון דאמר דכוותה שמע שמע ודאי דבמדיים איירי וקאמר דכוותה שמע וכו' וצ"ע. ועי' כתב שם וז"ל ובאמת דדברי הרי"א תמוהם וכו' אכן לתומר הנושא נלעדי לומר דהגרי"א נמשך לסברת הטור דנראה דס"ל דבמדיים בין ביהוד בין בצבור אסור ודלא כמ"ש האנין ז"ל דמברר הטור בס"י ס"א נראה דס"ל דאף במדיים אסור הלוק זה דהרואה יראה דהטור בס"י ס"א הביא דין שמע שמע דמשחקין אותו והביד הירושלמי שחלקו בין יהוד לצבור ודחה אותם וכו' ולא הביא דין מידים כלל. ובס"י קביא הביא דין מידים בסתם ולא זכיר להירוש' כלל מוכח דס"ל דבמדיים בין ביהוד בין בצבור אסור וכו' ותד' ע"ש. ואחמ"ס לא שייך לומר כאן דהגרי"א נמשך אחר סברת הטור דס"ל דבמדיים אסור בין ביהוד וכו'. דהגרי"א ז"ל לאו לסברת עצמו קאמר דתימא דס"ל כהטור אלא בדעת הש"ס דירושלמי דהלוק בין יהוד לצבור אסור דהלוק זה לא קאי אלא לשנים הראשונים שהם על קן צפור יגיעו דהמך ועל סובי הכר שמיך נאלו שחלקו בין יהוד לצבור אבל מידים אפי' ביהוד אסור. ועי' מקשה האנין ז"ל דהאמת הלוק זה של הירושלמי הוא על חלוקת מידים מידים דסוף המשנה ע"ה אמרו הרא דתימא וכו' וא"כ מהו זה דתימא דס"ל כסברת הטור ודלא שגא ליה וכו' דהגרי"א קאמר בדעת הירושלמי והטור לא ס"ל כהירושלמי דבשים דלין לא חלק. ועוד קשה אהמ"ס דהאנין וקאמר דמהטור בס"י ס"א מוכח דהלוק הירושלמי אף לענין מידים הוא מדהביא הלוק הירושלמי ברין שבע איכ' שמע ומידים אהת הם דסוף המשנה מידים מידים משחקים אותו וע"ה אמרו בירושלמי הרא דתימא בצבור אבל ביהוד תתנונים הם ולא על שתיים הראשונים. ומרן הב"י ז"ל בס"י קביא נתן טעם שלא הביא הטור הלוק הירוש' ברין מידים דכבר בס"י ס"א כתב ר"ה לא ס"ל אבל בודאי מודה דכינו הטור ז"ל דעיקר הלוק הירושלמי הוא על חלוקת מידים מידים אלא דכיון דבשים דלין לא חלקו לכן לא ס"ל כהירושלמי. ומה מאוד קשה לשמע לפרש בדעת הטור דס"ל דמ"ש בירושלמי הרא דתימא בצבור הוא על שמע ולא על מידים דבמדיים בכל עונא אסור ודלא כדברי התוס' שהביאו חלוק זה בירושלמי גם על מידים ובמו ששים ג' שם כיעו"ש. דכל עיקר המשנה על מידים מידים ומינה אמרו לשמע שמע ואך נ"מ דהלוק הירושלמי הרא דתימא בצבור הוא על

שמע ובמדיים בכל עונא אסור ואך נ"מ בדעת הטור כן אשר לא ראינו ולא נוכל לפרש ה"ו שכן ס"ל ואם בעבור שברין שמע הביא חלוק הירושלמי הרא דתימא בצבור וכו' ולא כן ברין מידים שסתם ולא הביא חלוק הירושלמי כבר ביאר לן מרן בב"י בס"י קביא דכבר ביאר בס"י ס"א נבי האומר שמע דאין נראה לחלק ולכן סתם הדברים באן ולא חלק כיעו"ש ומינה גם מה ששים שם ה"ל ומה שהקשה האנין ז"ל דמברר הירושלמי דמגילה דנראה ששים כמ"ש דכוותה אמן אמן שמע שמע דמה מוכח דאף למידים נאמר חלוק זה ד"ל דמ"ש דכוותה הכונה לעיקר הדין דמשחקין אותו ודלא כמ"ש הרב בנו ביריעות האוהל שם דדוחק לומר כן ובפרט דמברר מר אביו האנין ז"ל נראה שכן הבין לשון הירוש' דמ"ש דכוותה הוא לעיקר הדין דמשחקין אותו שכיב שם בדי י"ד ע"כ בקושייתו על ה' מר וקצתה כתב וז"ל הירושלמי מידים מידים משחקין אותו אמר ריש' כ"י יסבר פי' דוברי שקר וכו' ודכוותה אמן אמן שמע שמע ע"כ. הרי להרי"א שפי' דברי הירושלמי שאמר דכוותה וכו' הוא לעיקר הדין דמשחקין וברור עכ"ה. ואחמ"ס מלבד דקשה לשמע ולפרש מ"ש בירושלמי ודכוותה וכו' לעיקר הדין דמשחקין אותו ולאו אחילוקא בין צבור ליהוד וכאשר הרב יריעות האוהל ז"ל המלידה לזאת כתב ע"ז דוחק גדול הוא לומר כן ואין האמת כן כיעו"ש :

עוד בה דאך נוכל לומר דהאנין ז"ל כן הבין לשון הירוש' דמ"ש דכוותה הוא לעיקר הדין דמשחקין אותו ולא לחלוק בין צבור ליהוד דהא האנין ז"ל בדי י"ד ע"ה הביד הירושלמי בריה ואת ועוד אהרת וז"ל דאיתא בפ"ד הרא דתימא בצבור אבל ביהוד תתנונים הם ודכוותה אמן אמן וכו' ומינה בה קושייתו על הגאון הרי"א ז"ל ואך נ"מ דהאנין מברר דמ"ש דכוותה וכו' לאו אחילוקא ריהד ואיתו עצמו קרי ביהוד דהלוק זה אף לענין מידים דביחד מותר ובה עסיקין. ובר' י"ד ע"כ לקצ' הוא צריך ובר' להקשות על הרב מו"ק הביא כד' צורכו דאמן ושמע בהרא מהתא כמו במדיים דמשחקין אותו ובטה לבי כ' יסלה לי' הארון מהיר וישמה צדיק כ' אחד ממשפחתו הקרוב אליו יקוים ומשתעשע באמרתו וצ"ה :

שוב איתו ראיתי להרב פתח הרביר כ"י ס"א סוף קיד שהביא דברי מהרי"א ז"ל על הירושלמי שם שפי' אבל ביהוד תתנונים הם לא קאי אלא לשנים הראשונים אבל מידים אפילו ביהוד אסור ע"כ. וכתב עליו שדבריו דחוקים מאוד בס"י הירושלמי והו' היפך מה שהבינו התוס' והטור ודעימיהו ז"ל ויותר בירושלמי דמגילה פ"ד ששים ודכוותה אמן אמן שמע שמע דע"כ לפרשו אחלוקת מידים מידים היפך דבריו ז"ל ע"כ ודבריו ז"ל סתם כמ"ש האנין ז"ל בזה ושני נביאים מתנבאים בסגנון אחד ע"ש :

והנלע"ד בדעת הגאון הרי"א ז"ל מה שהוכרח לפרש אבל ביהוד תתנונים הם ודלא קאי אלא לשנים הראשונים אבל מידים

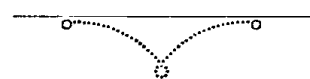
וואת או"ה' ברכות סימן יא יב ליהודה כג

מאיר עיני העולה היוו אבר והסכים על ידו הנאון ראשיל כמוהר"י אלישר ז"ל הוכיח בסיה קולת איש אויה סי' ו' בעשיב, אלא דזה דוקא בעולות העולות הין לתתם אבל העולות בתוך התתם מותר ובמשיב הרב זכח צדק שם בס' יד שכתב וז"ל על ענין עולות הקיסור דמותר לרכוב בתוך התתם וכו' ונביא לך ראיה לדברנו שהרי כתבו התוס' בעירובין ד' מ"ג בדיה הלכה כר"נ וכו' שרצה רש"ם להתיר ליכנס בקרון בשבת וכו' מליכנו וכו' הרי לסבת רש"ם אין בזה משום עוברין דהול' וכו' דאם איתא דיש בזה משום עוברין דהול' למה הור' בו מסעם דפגעו בו לסתם וכו' משמע דדוקא אם מליכנו הין לתתם אסור וכו' משמע דבתוך התתם מותר לרכוב בקרון ואם תאמר משום עוברין דהול' איכ' אפילו בתוך התתם אסור אלא ודאי דליכא בזה משום עוברין דהול' ועוד ראיה מן התוס' וכו' וכן ראיה מהרא"ש ז"ל ומדברי מהריק"ו ז"ל בשו"ע מה שכתב וניל דאין לאסור בקרון כשנוי מוליך בהמה וכו' ואפילו יתנו טרם עצמם הקרון אם הולכין הין לתתם אסור וכו' ע"כ הרי משמע דל"י בעה"ת ומהר"ק ז"ל דמותר לילך בתוך התתם בקרון בשבת אם טרם מליכין אותו משמע דמשום עוברין דהול' ליכא וכו' איכ' הרי לנו סבת רש"ם והתוס' והרא"ש ובה"ת ומהר"ק וס"ן ז"ל דמכילהו משמע דליכא עוברין דהול' בזה וסו"ד להנאון החס' חז' ס"י צ"ו ולא הרי עוברין דהול' אלא אם הולך בעולות הקיסור משום סתחו שיתקרב שם בשבת אסור ע"כ ובסו"ד כתב העולה מה שעקר הין דאין בזה עוברין דהול' רמ"ל לילך בעולות הקיסור בשבת בתוך התתם ואין בזה עוברין דהול' אלא דוקא אם הולך בשבת להתקרב לסתחו אסור כמיש התתם ז"ל וזהו ע"כ הרי דסתור הרב שם להור"א ברביב עולות הקיסור אפי' ביום השבת בתוך התתם ואין בזה עוברין דהול' כיא אם הולך להתקרב לסתחו אסור וכל שכן בנדון דידן ביום טוב דהוה בו מלאכת אוכל נפש והשו"ב הולכים לשהוט לצורך אוכל נפש ולשמחת יום בודאי שיש להתיר בשופ"י:

והרב הגדול מאיר כמוהר"א ז"ל בסיה פני יצחק היה סי' א' נשאל על הכיב עולות התרומאי בעיית מצרים יציא והשיב באורך לאסור דעכ"ר עוברין דהול' ושם הבי"ד הרב נאון יעקב הרה"ג כמוהר"ם היוו ובעת הראשיל יחשליא שהעלה להתיר ושם הור' הרב המחבר כמוהר"א ז"ל וזהו דבריו הראשונים והסכים לאיסורא כעושיב, ואני בעוניי דגם דאני כדאי ליכנס בין הרים הגדולים ולהכריע ביניהם עכ"ו כבר הבאתי דבריהם בדין האצנציר וכתבתי מה שנלע"ד דאחמ"ד מכבוד הרב הסה"כ כמוהר"א ז"ל מה שהעלה בדעת הרמב"ם ומ"ן ז"ל דס"ל דיש לאסור משום עוברין דהול' יש להשיב על דבריו והגם דהאמת יש לנו בזה הסן לילך להסורא דהור' פ"ין וחשיבין לקלקולא וכמו שהארך שם עכ"ו לענין דינא נלע"ד יש לצדד אפכא וכמיש הרה"ג כמוהר"ם היוו וכן מפורש לדעת הרב זכח צדק ז"ל דאין בזה עוברין דהול' ובני"ג וראיתי

מודים אפי' ביהוד אסור ע"כ רלשון השי"ם קשיתיה דאמר תהנוים הם ואם קאי נם על מודים הלא מודים אינה תהנוים אלא הוראה ואיך אמר תהנוים אלא מוכרח דמיש הורא דתימא בצבור על שלשתם קאי דגם מודים מודים בצבור אסור אבל ביהוד השנים הראשונים מותר דתהנוים הם ופשוט דלכן פ"י הנאון בן: **ומידי** עובר ראתי שם להרב פתח הדבור סי' י"ב שהביא להמנהג דנדון דידן במצרים יציא שנוהגים בברכת הלבנה לומר דוד מלך ישראל הויך אמן שלשה פעמים הופך הירושלמי וקשה דאיך הותר זה והמנהג הזה הובא במס' סופרים ה"ב ובא"ה ד' ע"י ע"א וההנ"ל ז"ל בס' מורה באצבע שכתב בפירוש יאמר אמן ג"פ וקשה ע"ז מדברי הירושלמי לסבת מורים והלכוש והפריה והאיה ז"ל דס"ל דקפידא איכא, וע"ז כתב וז"ל והיה נראה לתקן לומר אמן נצח סלה ועד בבת אחת שלשה פעמים ולא כל תיבה בפני עצמה אלא דאין אנתנו צריכים לזה רק שיפסיק מעט בנתיים ובה"י ס"י כמיש הרב פריה ז"ל, אינ' נם בלי הפסק דכל שאומרים אותו כל הקהל כאחד ליכא חשדא כמיש ר' יונה ואפי' כשאומר ברכת הלבנה ביהוד כל דליכא צבור בהדיה דליב וכו' עכ"ר ע"ש ושויש שכיוונתי לדעתו דיע כמיש"ל אלא דלהצר הטני שכתב לפ"ד ר' יונה דכל שאומרים אותו כל הקהל ליכא חשדא והא טצינו למ"ן הב"י הקשה ע"ד מהירושלמי דאדרכא בצבור חששו לבי רשויות והן אמת דתירין לזה שם בדרך שמא דהתם כשאומר יהוד בצבור ורבו זאת הפה"ה שם כמיש כל דליכא צבור בהדיה אבל מ"ן שם להלכה אסיק לאסור וע"ז היכרתה בעוניי לתירין רכבר נהני בן קודם שקיבלו הוראות מ"ן וכמיש"ל ואיך סתם בזה: **איך** שיהיה בנדון דידן לפי כל האסור מותר בשופ"י לילך כפי מנהגם אשר נוהגים לומר בברכת הלבנה היבנות אמן רצופים שלשה פעמים ואין לחוש כלל נם אנכי נלגתי כמנהגם אורל בקרמא אורל בנימוסא:

וואת ליהודה

הלכות יום טוב סימן יב.

אודות הששה ביום טוב תהלה וראש יש לדעת אם מותר להשיב לרכוב בעולות התרומאי ביום טוב לילך ולשהוט לצורך יו"ט במקולין שהוא רחוק הרבה משכונת היהודים אלא שהוא בתוך התתם האם מותר או לא: **הנה** הגם שמצינו לענין דכיבית עולות השימנפיר שהוא מסילה בהרצל ביום השבת רבו הפוס' ז"ל לאסור היה התתם מפור' ח"ו סי' ל"ז והרב זכח צדק ח"ב אויה סי' כ"ג אסר לרכוב בהם בשבת משום איסור תוסמן כעושי, והרה"ג כמוהר"ר נאון יעקב

וראיתי לרוב ראמר יצחק היא סי' ביה שנישאל אם מותר לומר לנוי בערב שבת להביא את הכלה בכסא לביהביג ביום שבת קודש והשיב הראיסור לצאת בכסא בשבת הוא משום דהיי עובדין דתול כמיש דשיי בפי' אין צדין דף ביה והביא דבריו מן בבית יוסף סימן תקכ"ב והיי אסור דרבנן ועל ידי נוי' הוי' שבות דשבות וכבר פסק מרן בסי' ש"ז ס"ח שאם יהיה לצורך הרבה או לדבר מצוה מותר בשבות דשבות וכו', והגם דהחידא בסי' סהב"ד סי' תקכ"ב דין ב' כתב ע"ד הרב מור וקציעה ברין הנסא וז"ל ולי' ההדיוט נראה דכיון דמשום ולתא דיום טוב אסרי' היה דעי' נוי' אסור וכי' הרב ים יששכר דאסור עיי' נוי' ע"ש. מי' יכולים אנהו לומר דהיינו דוקא בדבר שאין בו צורך הרבה אבל בכהניג דניד דאי אפשר לבא לביהביג בשבת תחונה ויש הפסד בסיטוף בגדיה וכתב הרב מרן אברהם בסי' ש"ז סוף סי' ק"ז דבמקום הפסד גדול יש להתיר עיי' נוי' וכו' והבי"ד המתביר שם דין ה' ע"ש ועוד מטעם מצוה וכו', ובניד דטעם יציאה בכסא היכא דליכא רהיר ולא כרמליה אינו אלא משום עובדין דתול דיכולים להתיר לבלה לבוא בכסא עיי' נוי' דהיי' דבר מצוה ובפרט וכו' ובמיש הכנהניג נבי' ננון וכו' ועיי' להרב פרי מעדים היא סי' ש"א דטטה להקל בכסא והבי"ד עיקרי הדט ע"ש. וסיים שם וז"ל וכל זה אני כותב להלכה אבל למעשה ירא אנכי להתיר בהה"ט במקום שאינם בלי' תורה דשכא' ידמו מילתא למילתא ויבואו להתיר אף בלא רבוי נשמים וכו' ע"ש :

ומזה יוצא דנודן דירן לילך השויב למקולין שהוא טקום רחוק הרבה ואין יכולת לילך רגלי ושוהט לכבוד יו"ט דהיי' דבר מצוה ובתוך התחום נכל' לסמוך ע"ד הפוס' המתירם. אלא בדי' לצאת י"ה דברי הרדב"ז ז"ל היא סי' ק' שכתב דאין להתיר במקום שיש לחוש לקלקולא וידמו מילתא למילתא וכו' וכן ג"כ למיש הרב ראמר יצחק הגיל דלמעשה יש לחוש להתיר במקום שאינם בני תורה שמא ידמו מילתא למילתא וכו' כנ"ל. לכן אין להתיר להם לרוב בענלות דגיל' ביו"ט בלכחם למקולים כ"א ברהוב שהוא רחוק משכונת היהודים שלא לחוש לאהרים להקל אפי' שלא לדבר מצוה :

ועיינ' להרהיג כמוהר"ה אלישר ז"ל בסיה משה האיש די' קציה מיש שם והעיד בגורלו שראה בבתי' השוי' למתדריע ז"ל שפלפל בזה והתיר ללכת בענלות המרומאי שבתוך התחום. ועוד הביא דברי הח"ס ז"ל והרב זכור צדק ז"ל הגיל וכתב בגורנו שהוא קרן שהרובב עצמו או דגרי' הרובב עמו מבטיר ומכנה הבאנון ועשו' כמו ענלות באסבליה כתב וז"ל דלפי' האסור בשבת ודאי אסור אף על ידי' נוי' כ"ש על ידי' ישראל אף ביו"ט לפי' דברי הרמב"ם ז"ל ומרן ז"ל בסי' תרס"ה שפסקו מתוך שהותרה הבערה לצורך וכו' ובפרט לדבר מצוה לצורך הפילה וכיוצא ודאי מותר, והגם רכשמה בידיו או בגלילו להבעיר הוי' מוציא איש

וקי"ל ברין אין מוציאין איש לא מהאבנים וכו' נראה שהוא אסור מדרבנן מטעם מוליד ולהרמב"ם ז"ל הוי' אסור מדרבנן מטעם דיכול לעשותו מעצמו והיי' שבות ועיי' נוי' הוי' שבות דשבות ולדבר מצוה שרי' וכו' והסור ומרן באו"ח סי' רע"ח בהבו שהביבוי' הוי' אסורא דרבנן וכמיש המציא והצי' ולרד"ן שקבלנו הוראותיו ז"ל נמצא דאסור כיבוי' אינו אלא שבות דרבנן ועיי' נוי' שבות דשבות ועיי' נוי' מותר לדבר מצוה וכיוצא. וכי' ה' בתי' בהנה היא סימן י"ה והפדיה בסי' קצ"ח סק"ג והי' שב יעקב או"ח סי' ס"ז מטעם דמלאכה שאינה צריכה לגופה הוי' שבות ואמרה לגי' הוי' שבות דשבות ע"ש. אשר מזה העלה שם כמוהר"ה ז"ל להתיר לרובב ביו"ט בקרן הרלוך עיי' הבערת הקיסוד ולדבר מצוה שרי' יעו"ש : **ודבריו** ז"ל הם בקרן שהרובב עצמו או שהרי' הרובב עמו הוא מבטיר ומכנה בשביל ישראל דוקא אבל בגורן דירן בענלות התרוממאי שהולך מעצמו ואינו מנהיג בשביל ישראל הרובב ובניד שהשויב הרובב לכבוד יו"ט ולדבר מצוה ודאי יש לסמוך ולהתיר בשו"פ להשויב לרובב בענלות התרוממאי. אלא כדי' לצאת ידי' הובת המהמירן ותוששין לקלקולא וגם לחוש לחילול השם הוי' שיאמרו התירו פרושין וכו' ואנו להקל באיסורין וכיוצא יש להם לחשוב לרובב במקום רחוק משכונת היהודים שלא לבוא לידו מכשול ותקלה על ידם הוי' ובניד :

אומנם אעיקרא על עיקר השחטה ביום טוב בופן הזה פה קדור יציא כמו צער בנפשי ואוי' אם אסור אוי' אם לא אומר דכמה משולות ואיסורין יוצא מזה. הן מוכרי' הבשר אשר שוקלים הבשר בידם ממש שלא עיי' נוי' ופעמים רבים שלוקחים כסף מהקונים כמעשהו בחול ממיש ואפילו במקולין העומד על הנאכלא איש הישראלי ירא והרד' לדבר ה' מקבל הבק' מהני' לפני' השויב כמעשהו בחול ממיש בלח' פוצה פה ומצפצף. ועוד אסור נוסף שנתחדש כנה' לצאת השויב לשחוט ביו"ט שני' וכל' השחטה אינה אלא לצורך התול דוקא ובומבין על שיאכלו השויב איה התוכה בשר מכל' בהמה וזה הערמה גדולה. דשוהטם בהמיה נכות ודקית לרוב ואנהו בני' הגולה קי"ל אין בין יו"ט או' ליו"ט שני' וכו' וצד לי' מאוד דכמה פעמים צעקתי וגרונתי עיי' בלתי' היעיל' הייב :

וראיתי להנאון שרי' חסד ז"ל במערכת יו"ט סימן א' אות י"ג שאסף וקיבין מחלוקת הפוס' ז"ל אם מותר לשהות בהמה גברי' לצורך ישראל' ביו"ט וכתב משם הרב אנכי' מלואים בשו"ת סי' ב' ג' שהאריך שם בזה וכתב אי' בשעת הדחק ולצורך שמהת יו"ט יש לסמוך על דעת בהיג' והרמב"ם לשהות אבל בשאין הכרה ואפשר הוא לשהות בערב יום טוב נראין דברי' הרב שב יעקב דאסור לכתחילה. וסיים שם ח"ל והנה כל זה הוא מעיקר הדין אבל נראה דבמקום שיש לחוש שמתחת זה יבואו ליד' כזה תקלות לזלול באיסורין ביום טוב יש להתיר להם דאסור וכו' שמא יבואו ליד' ולזול יו"ט במשקל ובנתנת סעות וכיוצא וכו' וידוע דבעוהיר אהסור

והרדב"ז ז"ל בהג' ס' התקעיה כתב לגדלו וז"ל ומה הפעם
אנו אוסרין את הבשר והגבינה במצרים אפילו משום
חשש כל דהו לא מן הרין אלא משום נדר וכמה פעמים אנו
מפקירין אותו ומתלקין לעניים משום מצור מילתא וכן ראינו הגידים
עושים בזמן שעבר והפעם שרם עמי הארץ ומקליין הרבה ואם
לא נאסור להם אפילו משום חששא הו' באים להתיר את האיסור
ויהיו מעשה המורה לשם שמים והוא יחיש יעזרנו עכ"ל
והשר"ח ז"ל שם האריך עוד בזה וכתב שהל' יום טוב של
שבועות באחד בשבת והיום גדול וקשה לאכול בשר
שנשים לפני שלשה וארבעה ימים כי קרוב שיסירה ועופות אין
בנמצא כל כך ולא התירו לשהם בהמה ביום ובשתי עיירות
הסמוכות שהיו ביום בהמן ומכיו בארצות כמערות בהל' והיה
הילול' ה' בפרהסיא קודם כמעות והקצב ישראל וכו' עד שנכנס
היום היפה לשכנינו וקלסה' בין האומות וכו', והביד' נאון אחד
שכתב לו בזה וז"ל עיד השחטה ביום של שבועות של שנה זו
אם מתיר לשהם בהמות של נכרי לצורך ישראל וכו' ומסק' כהיר
דמדינא שרי ורק מצד נדר והרמת מבשול אסר ומתקנא מכותא
דמלחמה ה' הוא נלהב והמורה שהקל שירא מדברת הכעיס שאמרו
ישאם לא יהיו להם יאכלו ביום הל' וכו' וא"ל יבטלו אחרים
ואדכא בדור שרבו הפורצים ראוי להחמיר ולגדור ביותר וכמיש
בשבת קב"ל ובדורנו זה אשר עלה הפורין בעותהר וזה היום אינם
בני תורה יישר הליה וכו' וכבר כתב הרמ"א בס' שליו דאף אם
יש חשש שיצא לתרבות דעה מדרך וכי' להשט' הילול' יום טוב
לכיים גם השט' הילול' ה' יחיש בשביל חשש אכילת איסור של
רשע או רשעים אחרים ובתשו' הרשב"א היא ס' ציה כתב כל
השומע למקל מפסיד וכל המורה להקל אינו מקבל שכר וכו'
זה תורף דבריו יעושים :

והוצרכתי לכתוב דבריו ז"ל באורך שאני בנמצא ביד כל אדם
ודבריו ז"ל היום וקיימים יוצאים מן הלב אלא דבעתהיר
בדור פרוין מי יתן שומע והגם שדברי השדה ז"ל ודברי הפוסקים
ז"ל שהביד' על מקומות שנהנו שלא לשהם ביום טוב כלל לא
בראשון ולא ביום שני מים כבר כתבו וביארו מעם מהגם דחששו
לקלקולא שלא לבוא ליד הילול' יום וכיוצא וא"כ גם למקומות
שנהנו לשהם ביום טוב בהיות שבעה ימים פדצו נדר האיסור
של הילול' יום במדה ובמסקולות בפומבי ומכיר הבשר שוקלים
ומקבלים מעות ואולי נ"מ יצטרכו לכתוב במעשהו בהל' ממש וזה
במקליין מקבלים מעות מהגויים בפרהסיא ואין לך הילול' ה' והילול'
יום גדול מזה וזה בפרט ששוחטים ביום שני לצורך התל' ממש
בלתי שום צורך להקל לבשל ולאכול ממנו כיא יצטרכו השו"ב
לעשות הערמה לאכול תחיבת בשר מכל בהמה והלוא ואולי
דשוחטים לרוב נסות ודקות לכן בודאי התקון בזה שלא לשהם
כלל ביום לא בראשון ולא בשני אפי' בעיר שנהנו לשהם ביום
וגם

אחסור דרי ויש לחוש לכל זה ואפי' שנאמר שיעמידו אדם להשניה
שלא יקנו במעות וכו' מכל מקום נפשי יודעת מאוד שלא יעשו
כן אלא יקנו במעות ביום טוב כמו בהל' ואף אם באמת ישנוחו
על זה פעם ושתים מים יבואו לקנות במעות וזה הרבה השחטה
ביום טוב כמו בהל' ממש ועוד כמה תקלות יבואו ע"י זה על
כן אני אוסר איסור עולם ואין רשות ואין לשהם בעיר הזאת
שום בהמה למכור ואין לתיר שחטה ביום טוב כי אם למי שיש
לו עופות או כבש לעצמו לביתו דוקא :

ומהרר"ף בס' דוח היום ס' תצו כתב שהנאין הקרי לב אין
ותקין שלא לשהם שום בהמה ביום טוב אפי' ביום
טוב שני מפני כמה הקלות היוצאות מהילול' יום טוב בכמה פרטים
ולכן נזר שלא לשהם הין מעופות כלל והן עוד היום מתקנים
ספד נזירתו ועוד כתב בשם מהרר"ה דכבשם הגדולים שיש קוצץ
בצמרן מן הרין יש למנוע שחיטתן שהסבין נפגם וקשה מאוד
שיתה השחטה בהבשר ואפי' מי שמוכרה לזה אין לשהם לו
ומיטב שיעשו משמחה יום טוב ממה שיעשו בהשט' איסור ע"כ
ועין כתב השדה עליו לבי לעשות סיי' שלא לבא ליד איסורין
היו וכו' ודאי אין זה שמחת יום כשכא הדבר ע"י איסור ואפי'
באיסור קל וכו' וכי' שקרוב לביא' שבוואו ע"י ליד' ביום איסורין
קלין וחמורין מסתברא ודאי שאין להתיר משום מלע' שמחת יום
וכי' ובדור בעיני שמפני כל הכשולות הגדולים הנאונים שלפנינו
שלא לשהם בהמה ביום טוב ומנה ותקין הוא משום נדר וס"ל לתורה
ואין לו תורה לדעת רוב הפוסקים כי' ה' בית שלמה ס' קי
ע"כ וס"ס שם ז"ל ובגדון שלפנינו אינו נראה בעיני לומר שקרוב
הדבר לבא ליד' מבשול איסור או איסורין אלא ודאי ובדור הוא
שיבואו לבמה איסורין חסאת הצבור והתיר וכן שיש בידנו לגדור
נדר מה נעשה ליום הפקודה ואנו עוברים הו' על ולפני עיר לא
תקן מבשול וכו' משום מסרע ידי עוברי עברה וכבר יהוה היום
באיסורין דרבנן אינא משום ולפני עיר לא תקן מבשול :

ובספר מני יהושע היא היום סוכי' ס' כתב דבאיסור דרבנן
מבשול מקרי ועובר מדאורייתא משום ולפני עיר במבשול
דרבנן והרב פתח הדבר ז"ל בחי' סוכי' כיה כתב דאין אדם
רשאי להקל בדבר שהוא מצד המרא לומר אינו אלא המרא
בעלמא דכל המרא בזמנה תורה היא כמי' הרב תולדות שמשון
ז"ל בפ"ג ראבות וכו' ושהקע הדבר ולא יאסר להתיר לשהם
בהמה ביום טוב בזה שיש חשש כמה מכשולים והעובר על זה
ושוחט ביום טוב חב' הוא וכו' ואת פושעים נמנה רח"ל הארבות
קצת בזה לפי שבעה ימים נמצאים הגפי לב אשר כל מנחתם למצוא
הן בעיני הראשים המסים עקלקלותם ובמה ימצא הן בעיני אס'
לא בעשות רצונו ומקלו ינד לו נקב כלל בשל ספרים הלך
אתר המקל ואם לפי הרין יש מקום להתיר לא יהשו על מה
שיוצא מה תמיד :

כו וזאת או"ה ה' ראש השנה סימן יג ליהודה

וגם כיון שאין שומעים הקצבים לנהור שלא לשקול ולקבל מעות ובכתיבה ניכר לכן יש למנוע מכירת בשר בההמית ביום כלל כ"א שחשבת עופות דוקא וה' יתקנו בעצה טובה מלפניו ויעזרני על דבר כבוד שמו אמר בן יהוה רצון :

וזאת ליהודה

הלכות ראש השנה סימן יג.

מה שהשבתי למר חתני הרב כמוהרי"א ח"ד ז"ל :
כבוד מעלת מר חתני הרב המו"ר רב סבחי"א כמוהרי"א הכהן טראב הי"ד ז"ל, רב ש"ר שלום ! מאהדרשים באהיר וכו' :
הגיעני גלידיק כאן בדי"ת והבייד מרן כב"י בקושיותו הודיעה באו"ה סי' תרפ"א ע"ד הסוד שהביא משם המו"ר מט"ל למלך וכו' שא"כ יוה"כ כמו עריה ומה יתרון יש לו ושם ה"י מרן ז"ל והפריה והמעריל הירצו לק"י מרן ז"ל דגם אם לא היו מתכפרין ה"י שלשים קודם יוה"כ אעפ"כ יוה"כ מכפר הכל משא"כ עריה והיינו רבותיה דיוה"כ עכ"ה והיום כתיב הקי על הפריה והמעריל דגם מרן הכ"י ידע זה וקושיותו ע"ד המט"ל שאמר שבכל פעם מכפר שליש וצ"ע עכ"ה יצ"ו :

ואנכי העבד אימא מילתא לעניד בכ"ו הפריה ז"ל דסי' מעריל אינו מצ"א והוא ראשונה יש לדקדק בלי המו"ר דבהחללה אמר יצאו נדולי המדינה לקראתו ומחל להם שליש אח"כ הבינונים מחל להם שליש באחרונה מחל להם הכל אמאי נקט הכ"ה הכ"ה ולא אמר כמו הראשונים ובינונים מחל להם שליש ובדאי דבזה נמחל הכל והול"ל גם פה מחל שליש גם בנמשל נקט בבינונים מחל להם ב' שלשים וביוה"כ מחל להם הכל אלא אפשר הו"ל דבראשונה יצאו נדולי העיר ובזה מחל להם שליש והם עצמם שיצאו לקראתו ולא לכללות אנשי המדינה וכן בטיגיה בבינונים מחל להם עצמם שליש מלבד שליש הראשון ונקט שליש הנקט על הגדולים וממילא נצאת הבינונים מחל ב' שלשים ולכן בנמשל נקט ב' שלשים וגם להם דוקא הוא שמחל ב' שלשים ולא בן לגדולים שלא נמחל כ"א שליש אחד ונשתנו הבינונים למחול להם יותר שליש כי סתם עיר ומדינה להמצא בינונים יותר ויותר ולכן עשה עדיפות למחל ב' ש' להם עצמם ובפעם נ' שיצאו הכל נדולי העיר והבינונים ושאר העם או עתה מחל לגדולים כ"ש ושל"ש הנשאר לבינונים והכל לשאר העם והגם דבאמת אין זה פשט דברי המט"ל ולא הנמשל עכ"ה נבי"ל שו"ו הוא מונוהם ובהו איש דברי הפריה שאמר שה"י מה שנשארו מהעונות ר"ל להיחידים ולבינונים מכפר יוה"כ וגם אם לא היו מתכפרים ה"י שלשים יוה"כ מכפר הכל ובהו איש דבאמת למה לא ת"י הפריה ז"ל ניכר

על עימית כ"א הפרש יוה"כ על עריה ועפ"ה איש הנכלל בזה הפרש עימית על עריה דנתכפר על דם שני שלשים וגם דמין הב"י ז"ל לא כיון לזה כלל :

ואצא הפש"י וראתי למנייר מארה דאתרין האי תנא דידן תהינן כמוהרי"א ז"ל בס"ה פנ"י היו ד"מ ע"ג שהבייד מרן ז"ל בנ"י ומ"ש הפריה ז"ל וכי ה"ל דפשט דברי מרן הכ"י מובנים שליש א' נה דעכ"פ יש לנכות עוד ב' ש' ושל"ש ב' ק' ממנו דהוא מהצ"ת הנשאר וישאר לו דבר מועט והאחרון ק' יותר דלא נשאר לו כלום. ברם מודריש חסאן ב"י חסדי דוד פ"י דברי מרן באו"ה דכו"י מרן ז"ל שאינו דומה כפרה שמכפר להם תהלה לכפרה שמכפר להם אח"כ דקשה הדבר לכפר אחר שכבר כיפר בפעם א' ושאינו ר"ה שהוא פעם א' וא"כ ההדוש של כיפור ועימית הוא שכבר כיפר פעם א' וע"ז כ' שם דהן אמת שדברי מרן סתומים וסובלים שני פירושים והרווחנו ת"י אחר מבין שני הפירושים דג"כ ע"כ. והרואה יראה דב' הפירושים עולים בקנה אחד וכוונה אחת להם דבשלמא במתנה ובנהגות צדקה יסרך לחלק ולומר דפעם א' קלה כמות שהוא ופעם ב' קשה הנהגה לנותן וכן פעם נ' ברם בנדרון הלוואה שהלווה אין לו לשלם ומבקש ומתהקן לפני המלוה למחול לו ה"א בודאי פעם א' אינה קשה למחול לו שליש דיש לו מה לנכות ב' שלשים וכיוצא ותרתם חסא טובה ומה אי"כ האל"ת שמוותר קמא קמא ה"ם דנשאר לו לנכות ובהו הו"ל ב' הפ"י פ"י אחד ואין שני :

ועמ"ש ה' חסיד ז"ל שם ע"ד הפריה ז"ל דאין זה נכון דמה יעשה בעימית דאעפ"י דהו"ל מה לכפר לא כיפרו אלא שליש וכי עימית דגם כמו יומא חזא שהוא עריה ע"כ וכי ע"ז מהרי"א ז"ל שם ולעדין דדברי הפריה נכונים ב"י פנים או נאמר דה"ל דהן אמת דקושיותו מימית נכונה ברם על יוה"כ אינה ק' או נאמר דעיקר ק"י מיוה"כ שהוא עיקר הכתוב בהנהיג ולא אפ"ל דכפרת יוה"כ תהיה כמות ובשנתרין ליוה"כ בנקל נוכל לתרין לעימית דשניהם לא תזכרו בת"י ויכולים אנו לומר דמפני שגזירותו נתעזרוהו לשוב קודם יום הדין וכאלה דברים ברם מרן אנ"כ דקשיתיה מיוה"כ קשיתיה גמ' מימית והפריה לא העתיק מק"י מרן כ"א חלוקת יוה"כ שהוא העיקר והא דעימית ממילא נפקא ופשוט עכ"ה :

ואחרימ"ר קשה לעניד בשני הפנים א' מ"ש דכו"י הפריה דהן אמת דקושיותו מעשרת ימי תשובה נכונה ברם על יוה"כ אינה קוש"א. כל ישר הולך יראה דלא כיון לזה הפריה כלל ודבריו הם דאין זה דקדוק כלל. והנלע"ד דגם בעשרת ימית דעת הפריה דמכפר לבינונים על שני שלשים הגם שלא שבו בערב ר"ה ובמו שהעתיק דברי המדרש שם לעיל מזה בסק"ב וא"כ הו"ל כמו מחלת יוה"כ שמתחל להם על ידו על הכל גם בעשרת ימית בן לבינונים שכתב שם בעשרת ימית בינונים מתענים ומותר להם שני שלשים וז"ל שהוא דיוק נכון. גם מ"ש בפ"י השני דעיקר הקוש"א

תשובה נרמזת בשם הסוכה ד' סי' ע"א וז"ל ה"ד העושה סוכה לעצמו אוסר ברוך שהחיינו וכו' נכנס לישב בה אוסר ברוך אשר קדשנו וכו' היתה עשויה ועומדת אם יכול להדש בה דבר מברך. אם לאו מברך לכשיכנס לישב בה מברך שהיה. אמר רב אשי הו"מ לרב בהגא דקאמר להו לכוהנא אקדושה ע"כ. ובתנא דתנא' בריה נכנס לישב בה וז"ל מדלא קאמר מברך שהיה דקדקו ספא בעשויה ועומדת ואין יכול להדש בה דבר משמע דנפיק אהא רבדין לעשייה שהחיינו וכו' ושם בין דסוכה מהמת ה' קאמריא סביה הוא דומן דידה אפ"י שבידך בתול פוסר הוא אף בהג דומן דידה כי קא אתי סתמא מועד קאמי אפי' בלא יום וכו' ע"כ. מוכה מזה ולסתמא דשים מברך שהחיינו בשעת עשייה ובתנא לישב בסוכה בשעה שנכנס בה והראש ז"ל שם כתב משם רב האי נאמן וז"ל הנכנס לסוכה הכירו לבקרו מנה ידוע הוא שמברך על הסוכה בין סעד בין לא סעד ע"כ. וכ"כ הסוד באו"ה סי' תרס"ז וז"ל מברכין על הסוכה בכל פעם ופעם שנכנס בה ואפילו הנכנס לסוכה הכירו לבקרו ערך לבקר וכו' כך כתבו הגאונים וכו' וז"ל דתם סגן בין שעיקר קביעות שאדם עושה בתוך הסוכה הוא האכילה מברך על האכילה ופוסר כל הדברים וכו' ע"כ. ומסר ז"ל בב"י כתב וז"ל ב"ב הראש והמדרש בשמו ובתנא המדרש וכן עמא דבר וגם הה"מ כתב שכן נהגו העולם שאין מברכים אלא על הסעודה כדעת ד"ת וכן פשט המנהג ע"כ. ומביאה ד"ת ודע"מ ז"ל א"ר ברדאסר ליה לעשות סוכה בביתו ולישב בה ואו אמרין דבין שעיקר קביעות שאדם עושה בתוך הסוכה הוא האכילה בודאי בזה אמרין שמברך על האכילה ופוסר כל הדברים. אבל בגיד דלא אפשר ליה לעשות הסוכה בביתו ואעיקרא הסוכה שעושים בביתו הוא לכל איש ואיש אשר לא יוכל לעשות סוכה מאפס מקום הראוי לה וגם האנשים הם עצמם סומכים על הסוכה העושים בביתו ה"ל לכל אחד ואחד באילו סיבות המיוחדות לו ושפיר מינן לומר בזה כסתמא דשים ראשו לכושיכנס בה מברך שתים ואפי' ד"ת ז"ל ודע"מ מודה בזה דעבדין כסתמא דשים ומברך שתים בשעה שנכנס בה ויוצא אדם בזה י"ד הוכחו ואפילו בלא אכילה ממש וב"ש הכא שמכ"א"ס פה הבאה כנסתן ומכ"א"ס עליהם שפיר י"ט להל"ן בעדס דיצאו י"ד הוכחם בזה בין דלא אפשר להו לעשות הסוכה בביתם וכוסבים על זאת הסוכה העשויה בביתו ויוצאים בזה י"ה ואפילו בלא קביעות אכילה ממש:

ובספר נהרות דמשק סי' ש"ס בתשובות הגאונים כתב בשם רב נחמניא נאמן ז"ל וז"ל לא מהייבני ישראל למיעבד סוכה אלא בביתיה בדירתיה היכא דאביל ושתי וגאני המגדל דירתו של כל השנה כולה אבל בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין מיוחדין אלא לישבה לתפילה ולתורה ואין מהייבני למיעבד שם סוכה אבל אם עושים שם סוכה בשביל עובדי דרבים שאינלים שם וישנים

הקושיא מוה"כ הכתובה בתורה וכשנותרין ליהויב בנקל נהרין לעשרת ימית דשניהם לא נזכרו בתורה וגאמר כי מפני שנזהרו לשוב קודם בא יום הרין ובאלה רבים וכו' גם בזה אהמ"ד לא מצנא לדחות דיוקו של מין ז"ל בנקל ולומר מפני שנזהרו לשוב קודם יום הרין בעריה עדיף כמו אשר התענו בעשרת הימים הם שלא נזכרו בתורה. ולעדין כפי שכתבתי לעיל דכוונת הפריה ז"ל להלק בין עריה ליהויב ומסנו נהרין לעשרת ימית דומה בדומה ממש דנס בעשרת ימית מכפר למי שלא שב בעריה מכפר על ידו שני שלישים ואיש כיוצא בה וכן קשה לי במיש שם עוד ע"כ הדיא ז"ל לתרין קושיית מין הב"י ז"ל דשליש יוה"כ הוא כעין עשויה"א דבי רבי שהוא שלישי הנשאר ע"כ. וכתב הרב כמורה"א ז"ל ה"ל אכן אי קשיא ע"ד הפריה ז"ל הא ק"ל דמדרב קודשו נראה דיהויב מכפר הכל לבדו ומיש דהשתא כיפר שלישי הוא לפי שקדמו כפרתם של שני שלישים הראשונים וזהו שקשה דאיכא למה זה תיקנו להתענות עריה ובעשרת ימית ללא צורך בין דיהויב מכפר הכל לבדו ע"כ. ותם אני לא אדע מה כה הקושיא על הפריה עצמו הלא מקרא מפורש בתורה כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל האטותיכם ואין זכר בתורה לא עשרת ימי תשובה ולא עריה אלא דאאיכא נהגו להתורה מדיה אלול ונהגו להתענות עריה וכן בעשרת ימית ובסוד כתב דיש סגן לזה מהמדרש וכו' ואיכא מה הקושיא על הפריה ז"ל בזה אשר מזה גם מה שהקשה שם עוד ע"ד הפריה וז"ל זאת ועוד דכפי המשל שהביא המדרש וכו' ודבריו שנכו ממני ולא ז"ל וכו' ודווקא ע"כ. אהמ"ד היראה יראה דאין זה קושיא כלל דכל המדרש הוא סגן למנהגם של ישראל וגם המדרש מודה בזה דאפי' לא התענו בערב ריה ולא שבו בעשרת ימית כ"א ביהויב לבקו עצמם של יוה"כ לבדו על ידו נסתל להם הכל בפשט דברי התורה אלא דלחע"פ וזירות תשובה נהגו להקדים לזה בסליחות ובתעניות אלו להוסיף דיהו תשובה ופסוק:

וזאת ליהודה

הלכות סוכה סימן יד.

שאלה בדין הסוכה שנהגו פה הקידה אנשים שאין להם מקום בהצריהם ובמדרותם לעשות סוכה כהלכתה לסיבה שרוב הבנינים מקורים והם על גב זה ולכן הם סומכים על הסוכה שעושים הקהל בביתו ובמקום סובים ראשונים ואחרונים ובשבת התי"מ מקדשים קידוש היום בסוכה אשר בביתו ואה"כ מברכים על פה הבאה כנסתן ועל הרוב אין אוכלים שיעור ברכה אחרונה אם יוצאים י"ח בזה או"ל ושכ"מ:

וישנים שם יפה הם עושים, אבל בני העיר לסמוך על סוכה של ביה"ב לצאת בה י"ה אין יוצאים אלא בסוכה של כל אחר ואחר בביתו, לפיכך בשעושי סוכה בביה"ב אין צריך לברך עליה שלא לעצמן עושים אלא לעובדי דרכים ע"כ :

ודבריו ז"ל ברור מללו לכל אדם דאפשר לו לעשות סוכה בביתו ודאי חייב לקיים מצות עשה בסוכה בביתו דוקא ולא לסמוך על סוכה העושים בביה"ב דשם אעיקרא דדנא אין חוב לעשות ומה שעושים שם לעובדי דרכים דוקא ולכן אין אדם יוצא ידי הובת מצו' בסוכה אלא בעשותו הסוכה בביתו דוקא, ובגרון ידון שאין באפשרות לעשות הסוכה בבית שפיר מודה גם רב נטרונאי נאון ז"ל דיוצא י"ה סוכה שבביה"ב ומברך שתים שהחיינו ולישב בסוכה בהכנסו שם ויוצא בזה י"ה ורהמנא לבה בעי, ומה שסיים שם בזה"ל לפיכך כשעושים סוכה בביה"ב אין צריך לברך עליה שלא לעצמן עושים כי אם לעובדי דרכים ע"כ, נלע"ד דכוונתו בזה לפי מ"ש הרא"ש והטור משם הנאונים דאפי' הנכנס לסוכה הביתו צריך לברך ברכת הסוכה, ולכן אחר שכתב פה שאין האדם יוצא י"ה מצות הסוכה כ"א בעשותו הסוכה בביתו דוקא ולא בביה"ב שהיא דוקא לעובדי אורחיה, איכ' כשלמא בסוכה שהיא עשויה בבית הביתו לצאת בה י"ה איכ' שפיר אמרין דהנכנס לסוכה הביתו צריך לברך דעשאה הביתו לעצמו לצאת בה י"ה אבל סוכה שבביה"ב שעשויה לעובדי דרכים דוקא אין צריך לברך שלא לעצמן עושים, ר"ל שאינה עשויה לצורך הביתו אדם ידוע לצאת בה י"ה אלא לעובדי דרכים, כן נלע"ד בדרך אפשר : **וראיתי** לעמוד וצ"ח מן אבא אבי העזרי' ז"ל בכ"י שהביא משם הרב בית השואבה ר' ע"ז בדינים השייכים לסוכה שאולה ונולה אות י"ג שהביד הרב רב נטרונאי נאון ז"ל הג"ל וכתב עליו וז"ל מכבוד בדבריו ז"ל שבני העיר אין יוצאים בסוכה שעושים בביה"ב או בביה"מ אפי' אם יאכלו שם כל סעודתם דאין בני העיר יוצאים אלא בסוכה שעושים כל אור"א בביתו ובדירתו דאכיל ונאני שם כל השנה כולה כי שם עושה סוכתו דוקא ויוצא בה תמורת דירתו שם כל השנה כולה ואין יוצאין בסוכה שבביה"ב ובביה"מ אלא עובדי דרכים דוקא עד שמפני כך כתב שאין בני העיר העושים סוכה בביתו ובבית דרכים לברך עליה ברכת שהחיינו שלא לעצמן עושים אלא לעובדי דרכים דוקא, ובאמת כי זה הוא חדוש גדול שלא יצא בה בן עיר י"ה אפי' שאוכל בה כל סעודתו, והוא נראה היפך הדין דאמרי רבנן כל האורה בישראל מלמד שכל ישראל דאייס לישב בסוכה אהת אלמא שאין צריך לעשות כל אחד סוכה לעצמו בביתו ודירתו דאכיל וגו' שם כל השנה כולה ויכולים כל ישראל לצאת בסוכה אהת ודעת דברי רנמיו ז"ל צ"ע עכ"ל, ואני אומר דדברי ה' בית השואבה ז"ל הם תמוהם שפירש דברי רנמיו ז"ל דמבואר בדבריו ז"ל דבני העיר אין יוצאים בסוכה בביה"ב ובבית דרכים אפי' אם יאכלו שם כל

סעודתם וכו' ושלכן כתב שאין בני העיר העושים סוכה בביתו ובבית דרכים לברך עליה ברכת שהחיינו והקשה עליו שזהו חדוש גדול וכו' והוא נראה היפך הדין דאמרי רבנן דאיהמיר כוונת רנמיו ז"ל הוא לענין חוב עשיית סוכה דלא מיהיבי ישראל לעשות סוכה אלא בביתו וכו' ואין להם לבני העיר לסמוך לענין חוב עשיית סוכה על סוכה של ביה"ב לצאת בה י"ה אין יוצאים אלא בסוכה של כל אור"א בביתו דהיינו שאין יוצאים י"ה עשיית סוכה אלא בסוכה של כל אור"א בביתו ולכן אין לברך זמן כשעושים סוכה בביה"ב שלא לעצמן עושים אלא לעובדי דרכים ולא עליה על דעה רנמיו ז"ל כלל לענין אכילה אם אכל בה בן עיר כל סעודתו שלא יצא בה י"ה כ"א דוקא כוונת דבריו לענין חוב עשיית סוכה, והוא שמדויק בתחילת דבריו שאמר לא מיהיבי ישראל למעבר סוכה וכו', וע"ז הוא שסיים דבריו וקאמר אין יוצאים אלא בסוכה של כל אור"א בביתו ואין לברך זמן בעשייתה וכו', אבל אם בן עיר אכל סעודתו בסוכה בביה"ב ודאי שיוצא בה ידי חובה ודבריו הם מוסכמים עם דברי הדין, ומאי דקאמר דאין לברך זמן וכו' יען דמערק דה"ן צריך לברך זמן אעשיית סוכה אבל עכשיו מסדר להו אכסא דברכתא וכו', ויצא לחלק בהברכה בין העושה בביתו ובדירתו לבין העושים בביה"ב וכו' : **ועיין** בהמרדכי סוף מס' סוכה סי' תשי"ג הבי"ד ה"ר קנין פירות האו"ה מערי' סי' אות כ"ה שכתב דלא נהני האידנא לברך זמן אעשיית סוכה כמו שהיו עושים בימי התנאים והאמוראים משום שאז כל אחד ואחד היה עושה סוכה לעצמו לפיכך היה מברך אבל עתה שעושה אחד למאה אין נראה שיברך העושה והשאר לא יברכו, וסומכין אהא דאמרין בפ' לולב הגזול רב כהנא מסדר להו אכסא דברכתא וכן, עמא דבר עכ"ל, וה' קנין פירות שם במערכת סי' אות כ"ה כתב הסעם שאין מברכים זמן אעשיית שופר כמו אשר מברכין אעשיית סוכה וכן למא לא יברכו זמן בעשיית מעילה ציצית ותפילין ע"ן בהמרדכי הג"ל דכתב דה"ס משום דשופר ומעילה עושים אותם לכמה שנים לא ש"ך ביה זמן דהא כמה פעמים בא אותו זמן משא"כ סוכה ולולב שעושים חדש ע"כ, באופן שדברי הרב בית השואבה שפירש דברי רנמיו שהם סובבים לענין אכילה והגיה דבריו בצ"ע אהה"ר דבריו הם צ"ע, ועיין שם בגהרות דמשק בשאלה שהובאה שם שהיא על חוב עשיית הסוכה ושע"ז כהא תשובתו ותול"ס :

ובדרך אגב ראיתי עוד להרב ביהש"ר ר' ז' בדינים השייכים למקום הראוי לעשות הסוכה באות ז' שהביא דברי מן בשו"ע אם קצץ האילן להבשרו ולהיות הוא עצמו מדמיכך כשר והוא שינענעו שינב"ה כל אחד לבדו ומניחו ל"ס צ"ל וכו' ואם לאו פסולה משום תעשה ולא מן העשוי, וכתב מור"ם ז"ל בהגהה אבל מותר לעשות סוכה הנה מותר או בית ולהסירו אח"כ ולא מקרי תעשה ולא מן העשוי והואיל ואין הפסול בסך עצמו ודלא

איך שיהיה לראתן עלה בגדן דירן שפיר מעגן להליין בעד אנשים שאין להם שום אפשרות לעשות הסוכה בביתם דיוצאים די הונתם בשופי על די הקידוש ומכרכים שם ואוכלים מעט פת הבאה בכסנין ואפילו שאין אוכלים כולם בשיעור ברכה אהזנה אלא איה אנשים מהם די בזה וכו' :

והגם דהריב"ש ז"ל בסי' שצ"א קרא ערער ע"ז שכתב וז"ל די נפשי בעירנו זאת שיהא עיר ואם בישראל, ויש בה אנשים חכמים וגבונים ודושים, ויש בה נ"כ רבים עמי הארץ, אין עושים סוכה בזה הסוכות, וכל העם אוכלים הוי' לסוכה רק שכלילה הראשון מקדשין באהו סוכה או שומעין הקידוש מפי המקדש כבודו ותולידים להם, ומדעתי כמו כן עושים שמעלה בשאר מקומות ארץ, ראה עתה איך הם בקיום בדרך מקדש שמעלה מפורסמת כזו מועים זה הפעול, ואין אני הפין לספר בנותם של ישראל תורה, דבריו ז"ל דבר אלהים הים הם שייכים למקומות אשר ביכולת ביד כל אחד ואחד לעשות סוכה בביתו ועכו"ם הם מתעצלים במצות סוכה ואין עושים אותה בביתם ע"ז דיבר הנביא דבאמת מועים בזה, אבל במקום שהבתים וההצרות סגורים ואין ביכולתם לעשות הסוכה בביתם בשום אופן ודאי אין להאשים אותם דמה יעשה ישראל וכמיש יהיה כמותהאיה ז"ל בסיה נהי שלום שהביד הריב"ש ז"ל אלו וכתב וז"ל ומה שיש להפוך בזכותם הוא, כי עתה נשתנו הבנינים, ואין בזה ההצרות שנתחדשו מקום לז"ל לעשות בו סוכה ולעלות אל הגג הוא קשה מאוד יען צריך לעלות כמה מעלות קשות ורעות, וגם שהגג הוא משותף לכל בני התצר ועל הרוב דרים בחצר אינם יתורים, ומחש לקלקלא, ואשר אדם התפין במצותו זה ומשתדל לקיים וכו' ע"ש :

גם מ"ש ההד"א ז"ל בסי' ה"ח שא"ל ה"א סי' ע"א דאפילו אם אוכל יותר ממצוה פת הבאה בכסנין לא יבדק ברכה הסוכה אם לא כשיקבע סעודתו על פת הבאה בכסנין וזהו דברי הרב ניר ז"ל ביד סי' ו' דפ"ל לברך בדעת הרמב"ם דהא בת ההולכים פליגי על הרמב"ם ושלם ל"גם כספק ברכות וכו' ביעו"ש, מוכרח לומר דכל זה בראשית ליה לעשות סוכה בביתו בדין או אמרין דצריך לעשות המצוה בחקנה ודוקא כשיקבע סעודתו על פת הבאה בכסנין יבדק ואם לא קבע אפי' אוכל יותר ממצוה לא יבדק כספק ברכות להקל, אבל אם לא אפשר בגרון דירן בויע סודו המבדק דלא דינען אפשר מולא אפשר ובהו דיש להם על מה שיטמא, ובמיש שם הרב נהי שלום וז"ל ולי נראה שבאלה המקומות שרבים וגבונים אין להם סוכה בביתם מהפעם שכתבתי לעיל, ובארם לסוכה שבניהב"ב בכל יום ובכל לילה ואוכלים פת הבאה בכסנין, דברתא להו להביא פת נראה ודאי שצריכים לברך כיון שיש הרוב לברך על ישיבתה אפי' בלא אכילה, אלא שנתנו לברכה בשעת אכילה ולאילו האנשים הרי הוא שעת סעודתם, כיון שאין להם סוכה בביתם ופשוט עכ"ד :

וכבר

ורלא בהיש מי שחולק וסובר דגם בכה"ג מקרי תעשה ולא מהי'ע ושכן פסק גם הרדב"ז ז"ל בישנות סי' רמ"ז דשרי ולא ה"י תעשה ולא מהי'ע ולא אמרי' הכי אלא ה"כא דנוף הסכך היה עשוי בפיסול מדברים המהונכים אבל הכא דנוף הסכך הוא כשר אלא שהתקרה נורמת לו אם הסיר את התקרה כשירה ואעפ"י שיש חולק בזה מי' הכי משמע פשוטא דהראי דהרלה עליה את הנפך ע"כ, ודלא כהרב לקט הקמה לאויה הלכות סוכה שכתב בשם הרדב"ז ת"א סי' רמ"ז שכתב ראם סיכך תחת המעובה ואח"כ פתח את המעובה שפיר קרינן ביה תעשה ולא מהי'ע ופסולה ע"כ, דאחריר דלא רק כלל ברברי הרדב"ז דבהדיא כתב שם להפך דבשירה דשפיר קרינן ביה תעשה ולמיה, כלומר דשפיר קרינן ביה בהסרתו המעובה אח"כ תעשה ולא ה"י מן העשוי וכדמסיים מילתיה בסעמא כנ"י עכ"ד, ואנכי הרואה דלא הו"ל להרב ביה השואבה ז"ל לכתוב ע"ז ולא רק כלל ברברי הרדב"ז מאחר רבדבריו שם כתוב בהדיא להפך איך הוא יעתיק דבריו לפסול את הכשר זה מהפלא, אבל מהראוי שנמו שפירש ברברי הרדב"ז כן יפרש ברברי הרב לקט הקמה ותול"מ, והיינו דאם אח"כ פתח המעובה שפיר קרינן בהסרתו המעובה אח"כ תעשה וכשרה ולא קרינן ביה דה"י ולא מן העשוי ופסולה זהו כוונת דבריו, והרב ביה"ש אוריתא קא מירתה ליה ואחריר איהו לא רק ברברי די לקט הקמה דכוונת דבריו כדכתיבנא והו' שמדויק ברבריו דקאמר שפיר קרינן ביה תעשה דתיבת שפיר וכו' הכי מוכח שפירוש דבריו כן כדכתיבנא ותול"מ, ולפי האי דפרישנא דהלשון הוא מורדף והכוונה דלא ה"י מן העשוי ופסולה אלא שפיר קרינן ביה תעשה וכשרה, אהנת לן דברי די קרינן פירות האויה ערך סוכה אות ע"ז שכתב וז"ל ואם סיכך תחת המעובה ואח"כ פתח המעובה שפיר קרינן ביה תעשה ולא מהי'ע ופסולה הרדב"ז בתשו' סימן רמ"ז ע"כ, ושם בדי' קפ"א ע"א ערך תעשה ולא מהי'ע כתב לענין שמוחר לעשות סוכה תחת המוכר או ביה ולהסירו אח"כ דלא מקרי תעשה ולמיה מאחר שאין הסכך בעצמו פסול וכמו שפסק מורים שם להדיא בסי' תרכ"ז וכו' ועין באות סי' אות סי' וע"ז ובענין זה דתעשה ולמיה ע"י פי' שנים למותר"ה סוגמנה ודע"מיה מר' כיו והלאה וכמו כן ע"י להרדב"ז סי' רמ"ז שכתב דסוכה העשויה עם הסכך בתוך הבית ואח"כ הסירו את המעובה אין בזה משום תעשה ולמיה יעו"ש ע"כ, ולכאורא לפי פשטן של דברים מאי דכתב על שם הרדב"ז כש"ה הלשונות הנ"ל הו' סתראי גינה ודחת קשה דמקודם מצין על אות סס"ך אות ע"ז ואח"כ מביא הלשון היפך ממאי דכתב שם, אלא ודאי דכוונה רבד"ו דבאות ע"ז הוא דהלשון מורדף שרי' שפיר קרינן ביה תעשה וכשרה ולא ה"י מן העשוי ופסולה וכו' ברברי די לקט הקמה ותול"מ ואחו' שפיר דברי הל"ק והק"ף ז"ל כנלע"ר עכ"ד תצוק"ל :

וכבר מצא זכות ללמד על בני העמים אשר אין לא ידם לעשות הסוכה בכיתם היה הרב זקן אהרן סי' קס"ה והבייר ההודיא במהביר בקונס"א סי' תרל"ט סקיב וז"ל מה שנחנו לעשות סוכה בבית הכנסת ולאכול שם הקהל כדת מפני שהם עניים ואין להם סוכה לזכר בעלמא הנהנו כן ורחמנא ליבא בעי ע"כ. וע"ז כתב הרמ"ה מאיד כמזהירא ב"ש ז"ל בסי' נהר מצרים ריש הלכות סוכה וז"ל ואולם זכות זאת מצא הרב ל"ד ע"י שאין בכוחם לעשות סוכה כלל, אכן למאי דאפשר ליה לעשות סוכה ורק מחמת עצלות. והוא סומך על סוכת הקהל לאכול כדת בלי ראשון ושני, הוא הכסיל אשר בחושך הולך כי מצות סוכה היא כל שבעה וכו', ואולם הוכחות רק למי שאין לו מקום, אכן לא למי שיש לו מקום שהלילה לסמוך ע"ז ולהיות מצות ה' קלה בעיניו הם ושלים עד כאן :

ובדרך אנכ ראתי מ"ש מן ז"ל בשו"ע או"ח סי' תרל"ב סי' א' שבי' בסוד בדיא בסוכה גדולה שיש בה יותר על הספקפסול שבעה ספחים על יום בין באמצע בין מן הצד בשלשה ספחים פסולה בפחות מני כשירה ע"כ. וכתב ע"ז המג"א ז"ל והבייר הבאה"ט שם דאנו מדוקדק ואפי' יש בה חשעה ומהנה סך פסול שלשה ספחים פסולה כיון דבי שקלת ליה לפסול ליבא הכשר סוכה ע"כ. ואחר המח"ר נלע"ד, לומר מלכד דדברי מן אלו הם דברי הר"ן ז"ל שם וכן נקט המור ז"ל שם והבייר בבי' שם וז"ל רבין דליבא בסוכה אלא שבעה בעינן שלא יהא בה מסנך פסול שלשה הנפיק מתחת לבוד ע"כ. ולזה נקט מן בשו"ע ז"ל כלשון המור והר"ן ז"ל, והם ז"ל הנקטו לשון זה לאשמעין כונה דההירא ע"ד דאפי' דאין בסוכה כשירה כי אם שבעה ספחים סנך פסול פחות משלשה כשירה ולכן נקטו לשון זה וברור :

ובכ"ן בנדרן דידן אם אפשר לאדם לעשות הסוכה בביתו ובגנו ויכול להתוב דינר ודא שאסור לו לסמוך על סוכת הקהל שבניהני, אבל בללא אפשר לו ובפרט אם הוא איש הלש הקן וסריחא ליה לעשות בביתו וכיוצא או כיון דנבאי ביהבינ עושים הסוכה אדעתא לצורך כל איש אשר אין באפשרות להם לעשות בכיתם וגם הבע"ב ניכ אשר אין להם יכולת לעשות סוכה בביתם סומכים על הסוכה שבניהני שפיר יוצאים י"ח סוכה בואה ומקדשים ומבדלים בה אפי' אכילה פת הבאה בכסנין בסעודת עראי דודאי רחמנא ליבא בעי ואין הקב"ה בא היו בטרונא עם בני ישראל ולא ימנע טוב להולכים בתמים :

וזאת ליהודה

סימן טו

שאלה שני שנים שהיו שותפים בסוכה, אחת ז"ל יום טוב ראשון קידשו קידוש יום טוב זה שלא בפני זה ואחד

מהם ברור לו ששכח לברך ברכת הסוכה בקידוש, אבל השכן השני היה בספק אם הוא בירך בקידוש ברכת הסוכה או לא, ולכן כשישבנו שניהם כל אחד על שולחנו לאכול, אמר האחד בעל הספק להבירו כיון כנכרת הסוכה להוציאני ידי חובתי, אלא שקדם זה ובירך ברכת המוציא קודם הבירו והמתין עד שבירך הבירו כל ברכת המוציא וענה אחריו אמן, ושוב שמע מסנו ברכת הסוכה וענה אמן, ושאל השואל ע"ז שבירך קודם והמתין להבירו שיעור כל ברכת המוציא אי הויא זה הפסק ובפרט שענה ניכ אחריו אמן או לא ושבתיה :

הנה נרמין בשם דברכות דף מ' עמוד א' וז"ל טול כרוך טול כרוך וז"ל אפי' אילו הכיאו מלח הכיאו לפתן אין לברך גביל לתורי צריך לברך, ורב ששח אמר אפי' גביל לתורי נמי אין צריך לברך דאמר רב יהודה אמר אסור לאדם שראכל קודם שיתן מאכל לבהמתו וכו', וכן פסק הרמב"ם בפ"א מה' ברכות דף ה' והמור כסי' קס"ז באו"ח כתב וז"ל ראכל מד ולא יסח בין ברכה לאכילה ואם שה בדברים בטלים צריך להחזיר ולברך ומהו שה בצורכי סעודה כמו קחו מפרוסת הדברה וכו', וכתב מן כבי' בפ' כיצד מברכין ופירש"י טול כרוך וכו' הכיאו מלח נמי אין צריך לברך שאף זו צורך ברכה יסתהא פרוסה של ברכה נאכל בטעם, נראה מדבריו שאעפ"י ששה בצורכי סעודה אם אינו דבר דשיך לפרוסת המוציא הוי הפסק וגביל לתורי השיב שיך לפרוסת המוציא וכו' וכן נראה מדברי רבינו זכ"ן מדברי המרדכי שכתב אבל אם שח דברים אחרים ולא שיבי' להמוציא צריך להחזיר ולברך, וכיני שהוא דעת התוספות שכתבו וכו' ואנו אין אנו רנילין להביא על השולחן לא מלח ולא לפתן משום דפת שלנו חשוב, משמע מדבריהם שהם סוברים דלדין הכיאו מלח הוי הפסק כיון דלאו צורך פרוסת המוציא הוא אפי' שהוא מצורכי סעודה, אבל הרמב"ם כתב בפ"א מה' ברכות ואם הפסיק בדברים מענין דברים שמבדלים עליו אין צריך לברך שנייה כיצד וכו', נראה מדבריו שכל שהשיחה מענין אכילה לא היא הפסק ואין צריך שהשיחה מענין פרוסת המוציא וכיון דפסק ברכות נקטנן לקולא עכ"ל, ואהמיר קשה הן מ"ש לדעת התוספות וכן לדעת הרמב"ם ז"ל דיש לומר דכולהו רבנן ס"ל דאין צורך שיהיה הדיבור דוקא בצורך פרוסת המוציא אלא בצורכי סעודה סתם, ומ"ש התוספות ואנהנו אין רנילים להביא על השולחן לא מלח ולא לפתן משום דפת שלנו חשוב אתו לאשמעין לאפוקי מ"ש שם בנמרא אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן, ע"ז אמרו כיון דפת שלנו חשוב הוא אין אנו רנילים להביא מלח ולפתן, ולא משום דבעינן דוקא דברים השייכים להמוציא, גם מ"ש הרמב"ם תנו לפלוגי לאכול, כודאי שהוא פירוש מ"ש בשם טול כרוך וכו' והבונה דמסתמא דלהקדושים אל הבוצע אין צריך להפסיק בדברים ולומר לו טול כרוך

ליהודה לא

עובד זה כדי שאלת שלום תלמיד לרב ותינו שלום עליך רבי
וימרה דכחבי לא הוי הפסק וכו' לפיכך מכאן דהוה כדי דבביר לא
השיב הפסק מפי מלכו השב הפסק בין אם בירך על הרוב ולא
עלה בידו בין ברבם שנחתים בה ולא יכול לברך אותה לפי שעה
עיה ואיכ' לפיכך בנד הפסק בשתוקה וזהו הרבה מבני דבביר
השיב הפסק אלא דבסי קים בהם שהדריא הולך על זה וכתב
דשתוקה לא השיב הפסק לא שנה מחובת לא שנה מועצת עיה.
והביר המנה עם סקד וכתב דלכתחילה ודאי לא מפסקין אבל
בדעבד אין בירך להויר ולברך אלא איכ' דביר בנתיים עיה וכו'
איה איה די ותי עיה איה מ' ועין קה הדיים בבלי שם איה סיו:
והרב עולה המד שם הקשה דבאן מוטע מפסק בשתוקה הוי
הפסק ואילו בסי קים מוטע דוקא אם הפסק בדבביר
אבל אם שיק אפילו וזה בסי לא הוי הפסק וזהו הוי ויל
המיש בסי קים דאם ישתק לא הויא הפסק דוקא בבית משהאלת
תלמיד רבם וכו' וסיים שם וזיל ונראה דאם הפסק במה שהוא
לצורך אפילו האנו הפסק ובסי לעין ברב המוציא בסי קים
עיה ובביר דאריא במל' שכן דאפי' בהפסק בדבביר שהוא לצורך
אפילו אמרו לא הוי הפסק ביש בהפסק בשתוקה אפי' ביהר
בביר דבביר לא הוי הפסק ונראה לעוד דבסי טעה ובירך המוציא
קודם הדין והפסק בשתוקה לצאת ייה ברב הסוכה הוי לצורך
אפילו ולא השיב הפסק ועין גם להם מאד מדיני שם סקד
החדש דאם לצורך אפי' לכתחילה שרי בין האנו מפסק בדבביר
עיה וקשה הללא הוי לאא מן הדין להנה בביר דהשתיה והפסק
בשתוקה ולפני לה מענין ברב המוציא ובסי הוי עולה המד
ובניל דשם בבית המוציא כתב מן בסי מים הכלבו דמים
לכתחילה לא יפסק כלל והביר מדיים שם ואיכ' דאם האנו
מפסק בדבביר אך נאסר דאם לצורך אפי' לכתחילה שרי וזיל:
וראיתי למהרשק ויל בבית לם הדיים חב' מ' ה' די מ' עיה
שכתב וזיל דאיהו ולי מדיים מדיים איה מ' קים
סוקה שכתב וזיל ותי וזיל דאם שיה המוציא והפסק בדבביר בין
ברב לאפילו ואחרים אפילו אחים ויל דעאי הם בביתם דהם
לא הפסקו ואמנא ליה מדיים מ' דים בבית סוב האלי ומוציא
אחרים בביתם אף שהוא לא היה דעתו שישתה ין עוד וכו' זה
מם וכו' עיה נראה מדברי ה' פדי מדיים דאפי' שיה המוציא
כל שלא הפסקו השומעים יצאו בביתם אלא דיש להשיב על
דבריו דיש לומר דכל ששה הסבך והפסק הנה ואבך גם
השומעים ברבם אינם יוצאים ייה והראיה מדברי מדיים שם איה
האיה דבביר מהשו' מהרש"ל שהביר בסי מסי' דין דהנה הסבך
לקח בידו מים מים ובירך ברב הנפן שסבור שהוא ין ומעם מים
ולא הפסק בדבביר אלא שהדגיש במעשמו שהוא מים ומעשה לא
הוי הפסק ומה גם דקיד' ין מוכר כל מדי מסיקם וגם מים ויל
איה כל שתייה שיה מים וכו' ועיד שאמרו הבא מלה לא הוי
הפסק

לב וזאת

או"ה ה' סוכה סימן טו מז

ליהודה

הפסק וא"כ השיב האי טעמא היום כאלו מעין השתתפות אבל הפסק דבור בודאי דהוי הפסק וגם הסומעים אינם יוצאים וכו' זה תורף דבריו :

ואחריהם מעשה'ק אמרנו דכוונת הרב פרי מגדים ז"ל דאם דעתו היה להוציא אחרים אפי' שאתר שטעם הכוס והיה מ"ם לא שחה עוד כלום ואפי' הפסק דבור בצדו יצאו אחרים בברכתו וכמו שפירש המנ"א ז"ל והרב עזריה בכוונת הדבר רמ"א ומ"ש בדרכי משה דאחרי מתרתי בעיני או שרבו להוציא אחרים או שהוא בעצמו היה רוצה לשתות עוד ואם הוא כיוון להוציא אחרים מוכרח ש"פ"ה הוא לא ישתה אח"כ אלא אם דוקא שישתו יצאו אחרים בברכתו והנם שהמנ"א שם צידד לומר בעיני האחרים שכוונתו לברכתו דלא יצאו משום שברכתו היתה לבטלה מכל מקום ס"ם שם שדעת רמ"א בדרכי משה ובאן בהנה משמע דיצאו ע"ש. ובודאי דר"ל אפי' שהמבדק לא שחה עוד אלא הפסק בדברים כיון שכיוון להוציא אחרים והם שחו בזה יצאו י"ה ואין צורך לברך עוד ובכ"ז מה יוצא ראיה לנהגו של הרב פרי מגדים דאפי' שהפסק הבוצע בדבור כיון דהם לא הפסיקו בדבור יצאו י"ה הובא בברכתו :

ומ"ש דהתם טעמא בעלמא וטעמא לא הוי הפסק, אחריו אין זה הטעם של מהחיי"ל ומור"ם ז"ל אלא משום שחה דעתו לשתות עוד י"ה והאחרים שלפניו משום שהם טועמים אח"כ ואפשר בזה דאפי' לא בלבד טעמא אלא הפסק ממש כשתוקה אם אין אחרים עמו ואם יש אחרים אפי' הפסק ממש בדברים דר"ל בתר טעמא. ועיין להמנ"א ומ"ש שם ה' מהצד השקל בדבריו גם מ"ש דקיי"ל יין פוסק כל מיני משקים קשה דה דוקא אם ביוך על היין ושחה ממנו בזה ודאי דאין צורך לברך עוד על ישתה משקים אבל בנדרון זה אין שייך לומר בזה טעם דין פוסק כל מיני משקים, גם מ"ש דאורי' אתר כל שתיה שחה מ"ם והר"ל כמיש הבא מלה לא הוי הפסק, גם בזה אחריו לא אמרו זה כמו נבי מלה דהוא צריך לעיכובא אלא עשה טובה ולא הוי לצורך היין ואעיקרא מהחיי"ל ומור"ם ל"א מטעמים אלו כלל כ"א לעצמו משום שחה בדעתו לשתות עוד ולאחרים משום דהיין לפניו גם דטועמים אח"כ וכנ"ל. ומ"ש ועיין להמנ"א שם יכתב וסידה אפשר לומר כיון שברוך ברכה לבטלה אף הם לא יצאו וכו' ע"כ גם בזה כבר ס"ם שם המנ"א שדעת רמ"א בדים ובאן בהנה משמע דיצאו ע"ש, גם מ"ש שם ראיה מהמנ"א דהוי והאריך וס"ם דבגדה אין הל"י בכוונת הנדר וכו' כי הוא בהדר וכו' משא"כ בנדר בכוונת השומע ברכה מהבירו וענה אמן לצאת בברכתו כי זה יצא י"ה הוא נ"כ בכוונה מכוונת מהמבדק, וכל דמיצאו בכוונת המבדק הנפסל מזה מה שהפסק וצריך להויר ולברך, אך יש מה לומר דישאר כוונת המבדק לפני השומע וכו' ע"ש. ואנכי הדל אחריי אסמא בדרך אפשר דשאני נבי נדר ונדר דמפורש בתורה ריש להנדר הפרה

דבעל והתרת חכם בדר"ל ושניהם וידועה היא לכן בודאי הנסמך אמרנו בזה סתמו כפירושו ואפ"ל שלא פירש אמרנו דלכך נתכוון מעיקרא בין לאסור בין להתיר אבל הכא נבי ברכת הנהנין הלא שניהם לבטל את הברכה ע"י הפסק דברים וכו' ודאי בזה לא אמרנו סתמו כפירושו ולכן אפשר דאמרנו בזה דמכיון דענה אמן לברכה הבירו הו"ל כאלו הוא ביוך הברכה לעצמו ממש ואינו הלוי כמעשה הבירו אח"כ דאפי' הפסק המבדק בדברים וכו' ויצא אין השומע מפסד הברכה :

ואם כנים אנתנו בזה גם מה שהקשה מזה על דברי הרב בית עובד ובית מנוחה במ"ש על דברי החק"ל ז"ל והעלה בפשיטות דאם שח הבוצע בין ברכה לאכילה והמסובין לא הפסיקו בשיחה בסילה דאפי' דהבוצע צריך להויר ולברך ברכת המוציא לעצמו אין המסובין צריכים לבין בברכתו השניה דכיון שהם לא הפסיקו יצאו בברכה ראשונה וכו', וכתב שם ע"ז דאדרבא כלפי' ל"א מסתברא דאפי' המסובין לא הפסיקו בשיחה במלה לא יצאו בברכתו וצריכים להויר ולברך ע"ש, אחריו נעיר בנו צריכה רבה ולא מוכרח הוא וכו' נ"כ הו"ל ספק ברכות ולהקל ושב ואל תעשה ער"ך : **ושו"ר** להרב פתח הדבור בס' קס"ז שם שהאריך בזה ויש לי מה ל"א ול"הן בדברי קודשיו ובפרט במה יכתב על דברי הרב בית מנוחה בזה א"א שאין העת מוכשר ואם ירצה ה' עוד נדבר בזה :

עכ"פ יצא לנו מהאמור דאין צריך עוד לברך ויצא י"ה הובא בברכה שברוך הבירו ל"ש בסוכה ובפרט שההפסק הוא לצורך וכמשי"ל הנלעיד בתבתי :

וזאת ליהודה

הלכות פורים סימן מז.

רב אחאי ורב רחמיא מעלת הרב המובהק המאיר כפר כמותריו יודעה היום הכהן הראב היוז עומר ה' לעד לעולם בריא אולם בן יד רצון אמן :

מאחדשו"ט באחרי וכו' וכו' כאן בדין ראיתי להרב ביה עובד ז"ל ברני ברכים המוקפים תמיה אות סי' שהביא מהחיד"א ז"ל בס' ברכי וז"ל בן עיר שנמצא בירושלים והיה דעתו להויר לעירו בליל י"ד והיה העיכוב בירושלים והעת נשמים וישב בירושלים הו"ל י"ד וס"ו יקרא בס"ו ולא ב"ד ויצא י"ה אליבא דכ"ע וכו' הרב מוה"ר בן הכ"ז ז"ל בחש"י כ"י סי' ס"ב ברכי ע"כ, רע"ן שהפסד היה לא זכינו לאורו לא זכינו להבין אמר קרשו במ"ש יקרא בס"ו ולא ב"ד ויצא י"ה אליבא דכ"ע דה"י מ"ן ז"ל בשיע' סי' תרפ"ח ס"ה כתב בן עיר שהלך לברך או בן בך שהלך לעיר

לעיר אם היה דעתו להחזיר למקומו בזמן קריאה ונתעכב ולא הור קורא במקומו וכו' וה' כמד הנלה הביא מ"ש היה ז"ל והוא מדברי רש"י ז"ל ב"ש שפירש בזמן קריאה היינו בזמן קריאת המקום שהוא עכשיו שם ויש שפירשו בזמן קריאה ביד מ"ש הבאה"ט ז"ל ובין למד ובין למד וקרא במקומו וא"כ בנרון הרב מהר"ם בן חב"ב ז"ל היה צריך שיקרא ביד במקומו כיון שהוא בן עיר והחזיר ז"ל הבי"ד וסגר עליהם המדבר וגם הבי"ד ז"ל הביא דברי ס"ק ז"ל באות ו' ואח"כ ב"ס הבי"ד מהר"ם ז"ל הגו' ולא העיר כלום וז"ל שפיר רבני האחרונים אינם מצויים אתנו לזאת היום כחיד יחפש עליהם וכו' הרב שרי המד ז"ל והדענו ובני ירדי ח"ד עזרא היינו תרין שמוה"רם בית ז"ל ד"ק בלשוננו שכתב והיה העת נשמים ובשביל כך לא הלך לעירו אי"כ הסה דעתו מכל וכל מעירו ובסא כחיד יגדל כהנדה ובנאיה ועזרא דבי רב :

אליהו בכור יעקב הכהן טראב ס"ט

סימן יז.

מה שהתבטל למד התני הרב כמנהגיו היינו :

מעלת הרב המובהק רב טה"א מר התני כמנהגיו אליהו הכהן טראב ידו שבו לעד אמן ז"ל. רב נכבד :

אורו עני וליהודים היתה אורה זו תורה במשפחה בעלת איש כחיד הסיח יקרא עיר הרביע בסדור כח פורים אולם שהבי"ד הרבני סני מוהרמב"ם ז"ל וז"ל בן עיר שנמצא בירושלים היו היה דעתו להחזיר בליל י"ד והעת נשמים ויש בירושלים חזו י"ד וסני יקרא בסני ולא ביר יוצא י"ה אליבא דביע וכו' ע"כ וקשה היה נגד מ"ש ס"ק ב"ס הרפ"ה ס"ה דלפ"ד דנרון מוהרמב"ם ז"ל היה צריך לקרות ביד בעירו וא"ך החזיר ז"ל סג עליהם המדבר וגם הרביע ז"ל א"ך בסני יש הבי"ד ס"ק ז"ל וב"ס הביא דברי מוהרמב"ם ז"ל בסתם תמיד כחיד יציו ועיו כי המד ביה הרבנא היינו תרין מוהרמב"ם ד"ק בלשוננו שכתב והיה העת נשמים ולזה לא הור לעירו דהסיה דעתו מעירו כלל עכ"ד היינו :

ואנכי בעוני תזכאת הינא ופירוקא לא הינא הכא דמ"ן ז"ל לא הלך אם הסיה דעתו או לא כיא סתם אם היה דעתו להחזיר ובתחילת ההשקפה אמרתי לחלק בין מ"ש ס"ק ז"ל בזה לנרון מוהרמב"ם ז"ל דמ"ן אירי דסעיקרא בעת הליתו מביטו עיר שיהוד לעירו בליל י"ד וכו' שידוע שכן ס"ה הראשונים ז"ל הר"ק והרא"ש והסור ז"ל דבשעה שיצא מביטו היה בדעתו להחזיר וכו' הנה בזה אם נתעכב באיזה סיבה קורא ביד ומוהרמב"ם ז"ל אירי ולא זכר רא"ש בעת נוסעו מעירו כלל אלא בעת שנמצא בירוש'

היה דעתו להחזיר בליל י"ד ושוב נתעכב ע"ז פסק מוהרמב"ם ז"ל דיקרא בסני ולא ביד ולכן ד"ק ב"ש בן עיר שנמצא בירושלים דוקא. אלא דגם בזה לא נתרונה צמאנו ושוב הפשתי לראות בזה וראתי שורש דברי מוהרמב"ם ז"ל והן הנה כבר נרפסו ב"סיה קול גדול להרב ז"ל ע"י רב"ן הסהא מניח הרה"ח מוהר"ש הרא"ה ע"ז בס"י א' ותמיד ז"ל ב"ן זה לפי מ"ש הר"ן ז"ל שם בבן עיר שהלך ללמד אם היה דעתו בליל י"ד להחזיר למקומו בליל סני קורא ביד ואם היה בדעתו בליל י"ד להתעכב שם בליל סני וכו' קורא עמ"ס ע"ש הרי כהנ"א דבית מהשבת ליל י"ד אול"ן והא"ך להסכים לדעת זו שכן ס"ל להרמב"ם והרמב"ן ז"ל כ"י הסלחמות כ"י הירושלמי וכן הסתם הבי' וב"ש"ע שכתב וז"ל אם היה דעתו להחזיר למקומו בזמן קריאה של י"ד וכו' הרי כהנ"א דפסק הרב דעתו וא"ן דעתו בזמן קריאה של י"ד הוא ולא כ"ה שהשב בעת שיצא מביטו וב"ש לפי מ"ש"ל בדעת ד"ר דהכל הל"ו ב"ר מעשה ולא ב"ר מהשבת דבין ד"שם בירושלים קורא בסני ואע"י הרא"ש פ"י דברי הר"ק דהרב הל"ו במונחיו בשעה שיצא מביטו ונראה שכן דעת הס"ר ז"ל כיון דהרמב"ן והאחרונים שם הר"ן ומהר"ק"א לא בן הסתם אלא ב"ר מהשבת ליל י"ד אול"ן ועוד דרש"י ז"ל ס"ל דלא אול" ב"ר מהשבת כיא ב"ר מעשיו ובין שהוא דעת הרוח ובמ"ש"ל לכן ב"ר מהשבת דעתו לשוב בירושלים י"ד וסני יקרא בסני ולא ביד וכו' ואם יקראנה ביד לא יצא י"ה לדעת ד"ס דפוסקים וז"ל הרא"ש והס"ר ואם יקראנה בסני יצא אליבא דביע דא"ר בן עיר שהתבטל לו מלילה בסני קורא בסני וכו' ולכן אם יקראנה ביד צריך להחזיר ולקרותה בסני וכו' עכ"ד ז"ל והחזיר ז"ל על הדברים סמ"ך דמ"ן ב"ש שנמצא בירושלים וז"ל דלא אס"ך אדעתיה ליתן בדעתו כצאתו מעירו וב"ש והיה דעתו ז"ל קודם ליל י"ד היה דעתו להחזיר לעירו אבל היה נשמים אה"כ ולכן בליל י"ד אין בדעתו לשוב לעירו וכו' וע"ז ס"ק שיקרא בסני ולא ביד והרביע אהמנותיה החזיר ז"ל ס"ק דהוא דא"ה בשורש דברי מוהרמב"ם וכו' וא"ן הנהגות שוות :

אמנם אני בעוני לא אכתה דאעיקרא דברי מוהרמב"ם ז"ל בתשו' זו לא וכו' להבין מקוצר המשיג והוא במ"ש שם בתחילת לדעת ד"ר ז"ל כ"י הסה"א שאמר דבא לא שנו אלא שעתיד להחזיר בליל י"ד דה"ל דלא אול"ן ב"ר מהשבת אלא אתר מעשה וד"ק לה מ"ש רש"י בבן ב"ך שהלך לעיר ודעתו להחזיר בליל י"ד אם קודם עמוד השחר יצא וכו' אינו צריך לקרות בליל י"ד הוא"ל וכו' לא י"ה יש וכו' הרי כהנ"א דא"ר דעתו להחזיר לא סני דלא לה"י פרו אלא בשיצא קודם עמוד השחר וכו' לא י"ה יש שמשע כהנ"א דאם נמלך בליל י"ד ונתעכב שם קורא ביד א"ר היתה דעתו להחזיר וכן בדעתו לשוב שם לא סני במהשבת אלא במעשה שכן כתב אבל אם אין עתיד לצאת משם בלילה אעפ"י שעמיד להחזיר ביום אתר נקרא פרו דמשמע ב"ר ישיבתו

שם אולען ולא בתר מחשבתו וכן כגון ע"ה וכו' וכן משמע בהדיא מדברי רש"י שכתב הראשון ו"ל דבגן ע"ה שהלך לסיך ואינו עתיד לצאת משם ל"ל מ"ו שהוא בדרך כשהוא היום הי"ל מוקף יום וקורא בס"ו וכו' הרי בהדיא דבענין שיהיה שם כשהוא היום ומחשבתו לא מהניא אלא המעשה וכו' ועין בלח"ס שפ"י דעת רש"י שכתב היה כמיש דהכל תלוי בתר המעשה ולא במחשבתו כלל עד כאן דבריו :

ואחריהם ונעיד מאי דדיק בלשון רש"י ו"ל שכתב אם קודם עמוד השחר יצא וכו' הו"ל וכו' לא יהיה שם דמות מוכה דבתר מעשה אולען ולא בתר מחשבתו כלל לאו מוכח הוא דיותר בפשיטות נ"ר הוונת רש"י ו"ל בזה ה"ל דמקורם היה בדעתו שיצא משם קודם עמוד השחר וע"ה זה כתב דאנו צריך לקרות בל"ל י"ד הו"ל דאעיקרא היה דעתו דביום לא יהיה שם, וכן מ"ש רש"י אבל אם אין עתיד לצאת משם בלילה וכו' ר"ל בדעתו ובמחשבתו היה בן ובודאי דלא אול"י בתר המעשה כלל וראייה גדולה על זה דמין ו"ל בבית יוסף וכו' הבייד רש"י והראשון והדיוק ו"ל אחריו ולא אסבך אדעתה להלך ביניהם בזה כלל ומאי דדיק הלל' ו"ל בלשון היום דהדבר תלוי במעשה כמיש ואין מתעכב שם ביום י"ד אין הוונתו בפשיטות שכן מ"ל לרש"י והמפרשים ו"ל שהבי' ד"שם דהדבר תלוי במעשה דוקא אלא ד"ל דהן אמת דמפשיט דב"ר היום נראה שהדבר תלוי במעשה ונראה שבה לפרש דב"ר הרמב"ם ו"ל ע"ז כתב דלא בא היום לפרש אלא ע"ז וכן הקריאה בע"ש ועוד קשה אם איתא דלרש"י ו"ל וסיעתיה מ"ל דלא אול"י בתר מחשבתו כלל אלא בתר מעשה אי"כ אעיקרא למ"ל להנא דהנ"ל ולדבא למעקט דעתו ואין דעתו תל"ל אם הו"ל למקומו וכו' ואם לאו וכו' אלא בודאי דמוכח דפשיטא ליה להנא דהנ"ל והיום דבתר מחשבתו אולען והגם אם המצא ימצא בדברי הראשון ו"ל ד"ש במשמע מלישונם לומר דאולען בתר מעשה ולא בתר מחשבתו יש לומר דלאו דוקא וכן מ"ש הדיוק דאם עתיד להויר למקומו בל"ל י"ד קורא בס"ו כיון שלא נשתהא שם וכו' אבל אם אין עתיד להויר ב"ד ונשתהא שם עד שיאור מנה וכו' קורא ב"ד ע"ה, וכתב ע"ז מהרמב"ם ו"ל משמע דלעולם בענין נשתהא שם והכל תלוי בתר המעשה ולא במחשבתו כלל כמיש הלל' ע"ה גם בזה ו"ל דדבריו לאו דוקא אלא כמיש הרמב"ם ו"ל בן ע"ה שהלך לסיך וכו' אם היה דעתו להויר למקומו בזמן קריאה ונתעכב ולא הו"ל דמוכח מדבריו דאול"י בתר מחשבתו גם בדברי הדיוק ו"ל נוכל לפרש בן הגם שהם בדוחק מעט :

ואם כגם אנהו בזה גם מ"ש עוד מהרמב"ם ו"ל שם וז"ל ודברי הר"ף סתומים ופ"י הר"ן על דרך רש"י ו"ל והבייד הר"ן ודיק עליו דמ"ש בתולדות דבריו אי"כ אפי' נתעכב כיון שנתעכב שלא מדעתו מזה משמע בהדיא דהכל תלוי בתר מחשבתו

וכו' ומ"ש אח"כ שלא היה בדעתו להויר למקומו באותה הלילה להתעכב כאן ביום י"ד ונתעכב קורא ביום י"ד דמות מוכה דמחשבתו להויר לא סגי' אלא תרת' בענין וכו' וזה הי"ך דבריו הראשונים דבתר דעתו אולען וע"ז הר"ן שם דהר"ן סבר דלכשיעקור דין ע"ז ויחשב כאותו מקום שהוא שם תרת' בענין מחשבתו ומעשה אבל כשאין אנו עוקרין לו דין מקומו באחד מהם ס"י וכו' וע"ש. ובהו רבו הדעות וחלוקי דנים ואחריהם ונעיד אמנא דכיון דלא מצינו כדאי סימנא בדברי הראשון ו"ל להלך בדין זה כ"א מאי דדיק הלל' מדברי היום וכל הוונתו ו"ל דהגם דמשמע מדבריו להלך בין מעשה למחשבתו לא אתי לפרושי דבריו רבינו הרמב"ם ו"ל וכלל בידעו דאפשי' פלוגתא לא מפשינן וגם בדברי הר"ן ו"ל יתפרש בדבריו דלאו דוקא אלא הכל בתר המחשבת והוא העיקר ולא נצטרך להלך בדברי הראשון ו"ל בחלוקים שהגם אלא ביום סברא אחת להם דמחשבתו עיקר ובג"ל :

אשר כזה גם מ"ש שם בדעת הרמב"ם ו"ל דס"ל בפ"י החלוק שחלף בדעת הר"ן ודלא כמיש הלל' ו"ל בדעת הרמב"ם דהמחשבת עיקר וחשיב ובהו חשיב נ"י סברות לפ"י דעת רש"י ו"ל הגם הדיוק ודעת הר"ן להר"ף ו"ל והרמב"ם ו"ל בפ"י החלוק שהלך בדברי הר"ן ו"ל ודלא כמיש הלל' בדעת הרמב"ם ו"ל. וכפ"י פ"י הלל' בדעת הרמב"ם ו"ל וכ"כ דעת ה"מ בפ"י דב"ר הרמב"ם דהמחשבת עיקר שכתב וכו' וכ"כ ה"מ שזה דעת רבינו גם הר"ף פ"י ע"ד הר"ן ד"ש ל"ו לומר שרבינו מסכים עם רבו הר"ף ו"ל ע"ה. וע"ז הק' רא"ד ית"ש בדעת רש"י דהמחשבת עיקר וזה לא יתכן כפי משי"ל בראייתו בהדיות ממשמעות דבריו רש"י ו"ל דהמעשה עיקר וכמיש היה וחלוקים בדדיא בשמו ובמשי"ל תמיד ואחריהם ונעיד לענין דלאו מוכח הוא אלא נוכל לפרש בדברי כל הפוסקים ו"ל דל"ל בסברה אחת דהמחשבת עיקר ואמר ה"רד"ק חלוק זה והדית ל"ן לפרש בן הוא נ"ה הלל' ו"ל וכתב בהבט דכל הוונתו להודיע דהן אמת דמשמע מדבריו היה שכתב בשם רש"י והמ"י דס"ל המעשה עיקר לא בא לפרש בן בדבריו רבינו אלא בא לפרש זמן הקריאה ולעולם נוכל לומר דגם לדעת רש"י והמפרשים מ"ל דלאו דוקא נקטו אלא סברה אחת לכולם דהמחשבת עיקר ובפשיטא מהנינן והיום והפוסקים ו"ל ובמשי"ל, גם מ"ש עוד שם והבייד לעיל בענין דה"ר אהרן דבריו הר"ן ו"ל שכתב אם היה דעתו ל"ל י"ד להויר למקומו וכו' דמות מנה דהעיקר מחשבתו ל"ל י"ד וע"ז כתב וכן הסכים הב"י בדעת הרמב"ם כמיש הר"ן וכן פסק מ"ן בשיע שכתב אם היה דעתו להויר בזמן קריאה של י"ד ה"י בהרי"א שפסק דרעתו ואין דעתו בזמן קריאה של י"ד ולא במה שחשב אשעה שיצא מביתו וכו' והגם דהראשון פ"י דברי הר"ף ונראה שכן דעת המור דהדבר תלוי בבחי' בשעה שצא מביתו, כיון שהרמב"ן והאחרונים שהם הר"ן וס"ן לא הסכימו בן וכו' תמיד, ואחריהם ונעיד אמנא דדבריו מ"ן ברו"ם בבית יוסף ובשי"ע

וואת אי"ה פורים סימן י"ח ליהודה - לה

לומר דהיה בין שנה צמוד וקודם שם במקומה אשר לפי דבריו
ז"ל אפשר לישב מיט ה' לחים בפ"א מה מילה עמיש תרמכים
שם הלכה א' וכן מבטלים תלמוד תורה וז"ל בפ"ק אמתו שמבטלין
ת"ת ק"ו מעבודה ובמקרא הקשו דאדרבא ת"ת חמרא ואמרו דת"ת
דרבם חמרא מעבודה וא"כ נראה לכאורה דתלמוד תורה דרבם
לא מבטלין מקמי מילה וכו' וא"כ קשה על דבריו ז"ל למה אמר
סהם מבטלין ת"ת ולא הילך בין יהודי לרבם וכו' ע"ש ויש לדחוק
עוד בדברי הרמב"ם ז"ל דלמה השמיט ת"ת ובאים שאמרו בש"ס
שמבטלים מעבודתם ובאים לשמוע ס"מ מכאן שמכו של בית רבי
שהיו מבטלים ת"ת ובאים וכו' דלפ"ד המניא ז"ל וכו' שביאר
דבריו הרב ד' אפרים ז"ל יש לומר דהרמב"ם ז"ל מירר בסתם בין
יהודי ובין רבם דמבטלים ת"ת למקרא מילה דברבם אין לומר
ובאים כיא מבטלים ת"ת ובמט"ל:

ובמהרה"ף ז"ל בספרו הפחד חיים ולפ"ד הביא קושיית הל"ח
והביא משם הרב בני שמואל שחידן ע"ז דרבם
דקאמר חסום הינו כל ישראל זה לא שייך אלא לימית המשיח
וכו' והקשה הרב ז"ל וז"ל ואחריהם דבריו המנחים אצ"ל דבבבא
מקומה מוכח דרבם לא הינו כל ישראל דקא וכו' ע"ש:

ואחריה"ר נע"י דלא וכו' טור שדכ"ד הרב בני שמואל ז"ל
אין כל חדש שכבר תורין כואת חכיה ז"ל וחכ"ד
המניא ובני' זמנן זה המבטלין ת"ת לשמוע מקרא מילה האתי
בכתב הקדוש לעשרת המצות הנא דבי אליהו וצ"ל שהביד הרב
מעיני ר"ב הוא ד' ק"ס ע"כ שפ"י ב"י הניטא שם ובמקרא דבריה
הוא הק"ל מבטלין ת"ת וכן שאר המצות בשביל קראת המילה
הוא דקא בקראת המילה של היום אבל בקראת המילה של
הלילה אין תורין שום מצוה של תורה משום דעיקר מצוותה ביום
יעשה וכו' הקשה ז"ל המלכד שלא מצונו לתפוסקם האינונים ואחרונים
ז"ל שחילקו בין קראת הלילה ושל היום כואת ומה משמע דאין
הפירוש ועוד דמבד"ו המדכ"ו ז"ל בפ"ק המילה ב"י השפיה שכתב
בס"ק דבריו ז"ל מהו מצאתי דלאחר שהתפללו ערבית בבית האבל
בליל פורים לעת קראת המילה מותר לילך לביהמ"ד דאפי' עבודה
דקרבן צמוד מילה היתה אע"ז העבודה היתה שבת דאמרי' בפ"ק
דמילה כהנים בעבודתם וכו' מבטלים ובאים לשמוע מ"ס וב"י
דהחיא אכילת דרבנן ע"כ ובמדינתו האיה מנה לאבל בליל פורים
משמע דהא דמבטלים הוא אפילו בקראת הלילה וע"ז לה' ע"ש
ב"י תרפ"ז שכתב ע"ש מ"ן בס"ב מבטלים וכו' ז"ל הילכך צריך
כל אדם אפילו עסוק במצוה רבה ליתור בה ביום ובלילה וכו'
הד"ן וכו' ע"ש וכו' המניא ב"י תרצ"ב סק"ז וז"ל מפלג המנהג
אחר שיתפללו ערבית וכו' וגם קראתה תוכה ספי שחרר כל המצוות
גדלים מפניה וכו' ע"ש באופן שדבריו צ"ע וצריך להתחייב בדבריו
הפוסקים ז"ל ע"ז דע"א וע"ז להרב משבצות והב ז"ל או"ה ס'
תרפ"ז שכתב שם דהא דכל המצות נדחין מפני מקרא מילה
ל"כא

ובשיע דלא אול"ן כהר מחשבת ל"ל י"ד אלא דעתו ואין דעתו
אדמיעקרא כשיצא מביהו ודבריהם אם מונתו להתור למקומה בל"ל
י"ד ולא אטיק אדעתיה ז"ל למחשבת ל"ל י"ד עצמה וכן הבינו
ה' באר הט"ל וס"א והבאה"ם ז"ל כיע"ש:

ובדרך אנ"כ ראיתי להרב מכתב המשיגה אלפנ"ד ז"ל בהלכות
מילה שם שחקי ע"ד מ"ן חכ"ס ז"ל מ"ס מוהר"ן הכהן
ז"ל ע"ש אבל לא יתכן וכו' וז"ל לא ידדתי לסוף דעתו מה
הקשה על פ"י ראשון דרבא נקם י"ד דקא אד"שא דמתני' וכו'
ואין מקום לקושיית הרב ע"כ ואחריהם דבריו מ"ן ז"ל ברור"ם בזה
וכבר הדין ז"ל כתב בן בפרדוש דהתחילת דבריו כתב אמר רבא
וכו' אבן כדך שהלך לעיר בלחוד קא וכו' ובבן ע"ה שהלך נמי
אמר"י שאם היה דעתו וכו' ומה שפ"י בן כדך שהלך לעיר תהלה
הינו משום דבההוא מפרש קרא דפרו"ן י' וכו' וכו' ומענה נפר"י
למקד ע"כ שורה לה' ראשון לציון ז"ל שחקי בן לפ"י היל' בתוך
דבריו ותחת העלמות שלא צ"ן ע"ד ז"ל המרכיבה ז"ל ולחיות
העת דהק לא יוכלה להאריך עוד וכו' תע"ז שצ"ן עליו הרב
לב שלם א"מא וגם שאר ספרים הנחוצים א"מא לע"ן בהם הלכ"ד
דע"א דבי רב:

וואת ליהודה

סימן י"ח

בש"ע או"ה ס' תרפ"ז סק"ז כי מבטלים תלמוד תורה לשמוע
מקרא מילה וכו' וכתב הכהן אברהם בסק"ז ז"ל משמע
דז"ל דאפילו תלמוד תורה דרבם וכו' ובמקרא משמע דלא מבטלים
דרבם וכו' ובית כתב תלמוד תורה דרבם הינו של כל ישראל
וכן משמע בהוספות בדיה ע"ס ע"ד וכו' מ"ס ז"ל דהא ע"כ
צ"כין לקרות המילה ומיהו יהודי צריך לבטל מלימודו לילך לקרות
בצבור אבל רבם לא שייך הא דאפילו כל יהודי לומר בפני עצמו
וכו' ופירש דבריו הרב ד' אפרים שם וס"א ז"ל וכו' ז"ל דהא
דאמרי' שאין לך דבר וכו' לא שייך לומר כי אם ביהודי שהוא
צריך לבטל מלימודו ולילך ולשמוע בצבור אבל רבם בין דפוק
ס"ק צ"כין לקרות המילה לא מיקרי דהיה ט"א"ל שאם רבם
לומדים מ"ן בעומדא דיושוע א"צ לבטל כלל לקראת המילה
דאי"כ אף ביהודי שביא לומר בפני עצמו נמי נ"מא הכי דהא נמי
מיקרי רבם מ"ן שמבטל כל אחד אלא ע"כ הו"א שאף רבם
שלומדים צ"כין לבטל מלימודם ולקרות המילה וא"כ לא מיקרי
ה' דהיה עכ"ל מדבריו מוכח דאפי' רבם מבטלים מת"ת כדי
לקרות המילה אלא דהפרש בין יהודי לרבם דביהודי מיקרי דהיה
שצריך לילך ממקומו לקרותה עם הצבור אבל ברבם לא שייך

לו וזאת אוֹת ה' פורים סימן יח יט כ ליהודה

למחרתי עמיה ויל בתי הנזכה שכתב מהלכות נראה שמתוך הירון רביע ע"ש, ולעיד נראה הוא חידוין מן בתי הני זכמיש, ומיש מן בסוף דבריו וכן בכל לילה ולילה הכוונ' שבכל לילה ימצאו שהם ממנה מעט דוקא ולא כולה וכמו שנעשה בלילה הראשונה ובניל :

וזאת ליהודה

הלכות תענית סימן כ.

כתב מן ויל בשו"ע או"ח סי' תקע"ה סעיף י"ג וז"ל אם ירדו להם נשמים בליל תעניתם קודם שעלה עמוד השחר אין אומרים הלל הגדול, וע"ז כתב ה' שולחן נבות יש בסקלי' וז"ל גם זה לשון הרשב"א ויל בס"י קי"ב וז"ל שאלת צבור שגורו תענית על הנשמים ובליל תענית ירדו נשמים מהו לומר הלל הגדול בבוקר קודם אכילה או נאמר שאין אומרים אותו אלא אחר אכילה שאין אומרים הלל הגדול אלא ביום מלאה תשובה קרוב אני לומר שאם ירדו להם נשמים בלילה שאין אומרים הלל הגדול כלל שאין מתחילין להתענות אלא מעמוד השחר וכו' ע"כ והמהני מהשואל והמשיב הוא נראה ערובה שם די' ביד שמואל הקטן נזר תעניתא וירדו להם נשמים קודם תנין התמה בסבורים העם לומר שבת של צבור הוא אמיל אמשול לכם משל למהוד וכו' הני לו ואל אשמע קולו הרי כל שנענו קודם שהתענו אותו שבת לצבור ולכן אין אומרים הלל דע"כ העם שסברו לומר שבת צבור הוא הו' סבורין לומר הלל ושמואל פשט להו' במשל שאין אומרים איך מאי קרוב אני לומר דקאמר הרשב"א וכן מן שהכיר בב"י ולא כתב דין זה מהמרא ועל"ע עכ"ד :

ואתחמ"ר אין כאן קשיא להרשב"א ויל ולא להשואל שם וכן למדן הב"י ויל דהסוד שהיה הוא ויל דבריו השים שפירוש מיש סברו העם לומר שבת של צבור הוא דר"ל שרצו לומר הלל הגדול קשה דמנין לו לומר זאת דפשיט ובהו הוא לענין דהמנהג דהעם סברו שמה מוכה שהאל"ה מוצה בצבור ושבת הוא להם שהקב"ה מוצה במעשיהם של צבור ואפי' שלא התענו עדיין, וע"ז ענה אותם שמואל הקטן דלא שבת להם, ולא נהני לענין הלל הגדול כלל וראיה לזה ממיש שם במרא ולשמואל הקטן שבת צבור כיצד וכו' אמר משרב היות נשם דקא אחר מורד הנשם ואתא משרא ע"ש, ולפ"ד השו"ע ויל איך לשמואל הקטן לא אמרין הלל הגדול אלא באופן זה שבעת שאמרו משיב היות וכו' מורד הנשם ואתא משרא או אומרים הניג ואם ירדו נשמים קודם הצות או אחר הצות אין אומרים הניג וזה לא שמענו מאן דפליג בזה אלא מוכרז שאין מוכרי השים ראיה לד"ן אמרת הלל הגדול אלא כמיש ודברי הרשב"א ויל ומדן הב"י הים וקיימים :

לכ"א מהפ"י זה ביום אבל של לילה דאין כיכ חובא וכו' וכיש לפסק המ"ז דבשל לילה אין נהנה מצוה דית לנמר מפני מקרא מנלה וכו' והנה בצע ע"ש, והרב מהר"ק ויל כתב בסיה הנה הים שם סקיה על דבריו וז"ל ולי הפעם נראה דאין ראיה מהתם והדבר הלוי בפרסומי ניסא ובליילה איכא פרסומי ניסא מפי מהיום דהקול נשמע ואיכא נהנה וכענין שאמרו בני מילה כראיתא בנמרא עניה, ואחרי דבריו ויל באו בפשיטות דהדבר הלוי בפרסומי ניסא ובליילה יש פרסומי ניסא מפי ובניל ולא זכיר שיר דברי הרב מערכי לב ויל דאדברא ממשט משרא ליה לאדך ניסא שכתב ע"ש דעבודה ות"ה נהים מפני מקרא מנלה וכיש שאר מצות הכל זה הוא דוקא לקראת המנלה דביום אבל בקראת המעלה דבלילה אין דוהים מצוה של תורה משום דעיקר מצוהה הוא ביום ע"כ ובניל, ועכ"פ גם מהר"ה ויל לא הביא סמכות לדבריו דביום גם ה' משי' צידד בדבריו והנה בצע והוא ויל ס"י עלינו המדבר :

וזאת ליהודה

הלכות חנוכה סימן יט.

בשור או"ח ה' הנזכה סי' תרע"ו וז"ל ולא מצאו אלא כך של שמן וכו' ולא היה בו אלא כדי להדליק יום א' ונעשה בו גם והדליקו בו ה' ימים וכו' והקשה מן בב"י דלמה קבעו ה' ימים כיון דשמן שבכך היה בו כדי להדליק לילה א' נמצא שלא נעשה הגם אלא כדי להלילה ולמה הוקנו ה' ימים, ותירץ על זה נ' תירוצים והתירין השלישי הוא שבליל ראשון נתנו כל השמן בנרות ודליקו כל הלילה ובבוקר מצאו הנרות מלאה שמן וכן בכל לילה ולילה ע"ש, וע"ז הקשה הפרי"ח ויל דבלילה האחרונה ליכא שום חזר גם ע"ש ולעיד נראה לתירץ דבנות מן בתירין ה' דבכל לילה יחסר מעט מהשמן ומעט השמן ההוא יספיק לכל הלילה וכן על זה הדרך עד שבלילה האחרונה מעט השמן הנשאר הספיק לכל הלילה יבנה הוי חזר גם גם בלילה האחרונה ומיש ובבוקר מצאו הנרות מלאים שמן לאו דוקא אלא דיל' שלא דליק כל השמן אלא מעט וכמיש הוא ויל שם וז"ל ולפי דבריהם וכו' איך ששכחו כל השמן במנורה ושבעה סגנו נדלק בכל לילה ע"ש, ואפשר שזהו כוונת מן ויל ונראה שיה' כי דעת הלבוש ויל שכתב וז"ל שאף ביום א' הכירו הגם שראו בביקר בעה הטבת הנרות שלא נשרף אלא דבר מועט מן השמן והיה ראוי וכו' ונעשה גם שעדיין היתה המנורה מלאה שמן עכ"ל, ודבריו אלה נראה בפשיטות דפירש כחידוין השלישי של מן הב"י ותפס בלשונו בתחלה שלא נשרף מהשמן אלא דבר מועט וסיים שעדיין מלאה שמן וזוהי מוכה דודאי לאו דוקא מלאה אלא לאפוקי שלא דלקה כולה וכן נאמר כיכ בדבריו מן ויל, ועיין להרב משרא משה

לה וואת ייִד'ה' שחיטה סימן א' ליהודה

טהנת שעשית נמצא בו ספק פסול וגם לילך לעשות נט עיי מסדר שהוא פסול אין זה אלא מהמדת הממון וגם ללמד שו"ב לאחד אוכל גוים והתרו בו ואינו יושמע לקול מוכה בו מודה עליו כי הפין כסף הוא ועפ"י החקיקה ו"ל הוא נפסל כסף ועוד החקיקה ו"ל הביא סמכין עיי מדברי הרשב"א ו"ל בס"י ה"ל דמוכה להדיא ההחשוד לדבר החמוד ממון השוד לכל איסורין דש"ך בזה השוד ממון עיי ועיין הרשדים הו"ד ס"י מא החמוד ממון זה אפילו שו"ב וזכר מהדריקוס ו"ל סמן נד עיי :

אלא ההרואה יראה להרב ידיו של משה הביר בהחקיקה היום בהטמכות ס"י קניב שהשיב עיד החקיקה ו"ל הגיל והכס שהחקיקה ו"ל יש מה והשיב עיד וחזק בדברו בעניניו מ"מ הלא תראה להר"ף ו"ל בס"י שער החסידים ח"ב סימן א' שהבייר החקיקה ו"ל במה שהשיב עיד הרב ישימ והמה עליו ועיד וישיב לדברי ה' ישימ ו"ל והלך ובתו"ד כתב ו"ל משא"כ בשו"ת שנגב ונ"ל דנס החשוד הוא על ממון מ"מ עיקר החשדא שאנו דנין עליה עתה אינו אלא על הכשר אם הוא כשרה או נבילה והנס האסתקף סמנה לחמוד ממון דבין שוטל שבר מן הכשרות אפטר דבשר זו נבילה הוא מ"מ לא השוד לכל/אוהו דבר מיקרי בין המעולם לא נחמד אנבילה ובטני איסורים חסידי ומשומד לדבר אחד אינו משומד לדבר אחר והן הם דברי התוספות ו"ל דמשום החשוד אנכיבה לא חשד אנבילה זה תורף הדבר :

ובן מבורח בחשובת מן באקד"ר ס"י קפ"ו וקפ"ה על הסכמה העשית בדמשק שלא לאכול מבשר הקצבים לצמן מה מפני שהיו חשודים על הגזילה וקצת מהרבנים לא היו חוצים להתורה לתוקף קשרי חמדותיה ובאומרים שנהשדו על הגזילה ועל הנבילה וכו' והרב מהר"ן ו"ל עמד בנגדו והשיב עיי המעולם לא נהשדו על הנבילה גזלה על הגזילה לכל ולא מהמה שהם חשודים על הגזילה נאמר שאפשר שיבואו ליד השד נבילה דהא ק"ל השוד על דבר אחד לא היו חשוד להזילה כדאיתא בבבכות' וכו' וזכר הרמב"ם וכו' גם הרשב"א ו"ל כתב בתשו"י ס"י שהוא מפורסם באחת מהעבודות שבתורה נאמן הוא כשא"י איסורין המשומד לדבר אחד לא היו משומד לדבר אחר וכו' והבי אס"י בביק דהולין היו דאבדו לו גידו וכו' ובתבו יש התוספות בזה נגבו ומשום החשוד אנכיבה לא חשד אנבילה וזכר השוד ביו"ד וסמן ו"ל סמן קצ"א הסכים לדבריו עיי :

ובינה יוצא לנרן דין דהשו"ב הגיל אעיקרא לא נחמד אנכיבה וגזילה היו כ"א הוא לוקה שבו ובפ' הגשמע שהוא היה מזה ימים מקדם תמיד היה מתעסק בזה לעשות ניין להקדיק היו ולא נתפס בממון של איסור בזה וביוצא בזה לכ"ע וגם החקיקה ו"ל מודה בגיד דאינו נקרא כסוג נמשל באיסור דהים לפסולו מלחיות שו"ב והנס ששדר ועשה גם לאו מיקרי עבר עבירה היו במוד אלא דסמך על מה שכבר נזכר פעמים ישב בצרוף ברה"ן

והנהג' על הדיוקים הנחוצים לנט ומסתמא עבר דין ובהלכה לפ"ד הפוס' הסדורים לפנינו בשולחן הערוך, ומה שנתמצא בנס שהוא ספק פסול אולי משנה הוא ואפשר דיש לו היתר עפ"י איזה פוסקים ו"ל ואין להניח מה לפסול שו"ב :

והרמב"ם ו"ל פ' י"ב מה עדות כתב דאינו נפסל לעדות אלא בעובר עבירה שפשיט איסורה ככל ישראל עיי' וכן פסק בשו"ת היום ס"י ליד ס' י"ד ו"ל אם העידו על אדם שחוזק במשדות שהלוח ברבית לא נפסל שחול'ם לומר בדרך שא"ן בו איסור הלוח או שהיה טועה ובסדר שא"ן איסור דבר שהוא ע"כ והרב ורע אמת ו"ל ביו"ד ס"י ד' הפך בזכות שהם שהעיד עליו שדעה להאכיל טריפות ל"ישראל ואישתבה דיעותא ביה ואפ"ה כתב הרב ו"ל ועוד דבין שהעיד המעיד על הרעותא הוא נ"ב אומנותו לפסס אומנות יש סברה נ"ב שאינו נאמן לפי שהוא נוגע בדבר ועושה מקנאת איש מרעהו וכל אומן שגא בני אומנותו וכו' עיי' ומה יוצא לניד למה שהעיד עליו שהם אחד שהוא נוגע בדבר אם הוא מכהישו הו"ל עד אחד בהכחשה ולא כלום הוא ובמיש מהדריקו ו"ל בתשו"י ס"י נ"ל באחד שהעיד על השוהם ששהם שלא בהנן והשוהם מכהישו דאינו נאמן עליו לפסולו דהו"ל עד אחד בהכחשלו דלא כלום הוא ובסקה מן ו"ל בשו"ע יו"ד סוסי' א' וזכר כמה מהפוס' עיי' והנס שחשבים הניד אינו מכהישו אלא הורה לדבריו מהמת יריש אשר לו אלא שנתן טעם וזכר לזה והוא סמך על הדריקות שיעשה אח"כ ומתביר מהם אם נטחמה במשדות אולי :

ועיין מהר"ב"א ו"ל והביר הנכונן יו"ד ס"י ליד ל"ו ששוהם המעיד על יו"ב אחד שיעצה טריפה מתחת ידו הו"ל נוגע בעדות עיי' ומהדריקו ו"ל בס"י נד"ל יש אסף וקבין סברת הפוס' ראשוני וא"ה ו"ל דאין לפסול שו"ב מהמת עדות שו"ב אחד שערך דהו"ל נוגע בעדות ועוד מהמת ישנא והקנאה שבעיניהם ויש הל"ים בדבר אין להעבידו עיי' ומה מוכה בגיד דאין לפסולו והשוהם האחר במאן דליתא דמי ראשו"י כל אומן שגא ב" אומנותו והקנאה ושנאה שבעיניהם גם זאת ואין לפסולו מזה :

ועל דבר אשר הודיעו בת"ד במכתבו עוד דפסס אחת אחד שהיה היה הוא מטפסף בסכנו והראה אותה ליה"ם ואמ"ל בת"ד שיהיה ולימ"ל לטפסף אחד שהיה שו"ב הוא שפשיטה והכשיר באומרו דהראה אותה להשו"ב הטני דהו"ל להראותה לבת"ד להסכים עליה הן אמת בדרך הישר הו"ל להראותה בסף לבת"ד קודם שיכשיר להסכים עמו בין יראה בהורבנה יראה עוד בבנינה אלא דמים לא מיקרי בזה יצאה טריפה מתחת ידו בין שיש נ"ב שו"ב שני והסכמו שניהם עליה דאין עוד מה להסדף שפיר אס"י דסמכין עליה בזה ואין להתיר אחריו בין שמהוק לן שהוא כשר יריש ובס"י הש"ך ו"ל ביו"ד ס"י ק"ט עמיש מן בשיע יש ס' י"ז ו"ל סבה שיעצה טריפה מתחת ידו אין לו הקנה לומר שיע

לברו ושאר שויב סומכים בשנים גם זו אין נחשב לגדנוד עכירה
דבנמה מקומות מצינו שסומכים והוא באחד הגם שאחר האמת
סומכים השנים מן האחד אלא שאין עליו תפיסה בזה :

ועל דבר שסמך שויב פהות מכן י"ח שנה ואפשר שהוא בן מין
שנה, הן אמת שהרמיה ז"ל בירד סי' א' סיה כתב שלא
ליתן קבלה למי שהוא פהות מכן י"ח שנה, כבר כתבו רבני
האחרונים ז"ל דהומרא יתירא הוא ואם הגער משכיל ולומר ניב
שוהם לכתהילה פהות מיה שנה וניב השיב והפריה והשוני שם
ומהרד"ה ז"ל בסיה סי' ו' סיב וסירם ע"ז ה"ל וכן הוא מנהגנו
אבל לא פהות מסיב ובגיד כתב כתיב שהוא בן מין שנה ומתירשיל
ז"ל הביד הסיב והבאהים ז"ל כתב ה"ל והכל לפי הרפתו וידעתו
של הגער וכן ראיתי נהגים שלא להקפיד על יותר מכן י"ג שנים
כל שרואים בו שהוא בקי חריו ואימון ידים ובה נברא ע"ש :
ועל דבר אשר התירש על הכת שנתקדשה לאחד ונישאת לאחד
וילדה לו בנים ואחר י"א שנים הודיע שהאשה נישאת בלתי
גם מהראשון ובתיר ביקש מהמקדש וכלה לה גם ושוב שמע
שנתקדשה קטנה ומיאנה ויצאה בלי גם וכו', גם בעני יפלא בזה
אלא שאולי השב כיון שלא ה"ל רב ומיון ועוד הפסית ואין
מנהג לכן התירש עד שנתמנה כתיב לרב עליהם אוי פרסם את
זה לתקן, אלא דלא ידעתי מה תיקן כתיב בזה שנתן המקדש
הראשון יא. אם פרסם על הבנים שהם ממרים וגם דהו"ל להודיע
לבהריון של האשה דמירך שתצא מזה ומה אתר דלרעתה שנישאת
לאחר והיא מקודשת נמנה לראשון :

ובאמת דתקף בקבלתי את ידיעת כתיב בענין זה הודעתי הן
כתוב כאן למעלה בזה"ל דע"ת ביהות יציא להודיעני
קישט דברי אמת בזה ה"ל הרב תנא דבי אליהו כאביה מסר לי
את מכתבו ומעיד במדעו הרב אליהו תניי כי הוא היה נוכח
במנפת בדעה אשר הרב הג' המנהג אביר יעקב ז"ל סדר הקדושים
וההנהגה אצלו בביתו היה נעשה אחר הקביע שהעידו שהיתה
קטנה בעת קבלת הקדושים בארנטינא ואביה בביתו מיה ע"ז
וכתב ושרטט לרבני איי תיו והסבימו שהקדושים בסלים כדוע
דברי הרמב"ם פ"ג מה"א ה' י"ג ומין ז"ל באה"ע סי' ל"ז סי' י"א,
ותיד ראוי הדינן במהר"ש בכתוב ה"ז ורב דהמא"י עגור כמותריא
דמוני המכין כאביה ניב כתב לי בזה"ל ואני באתי להשיב מפני
הכבוד על מכתבו לכתב לי כתיב ה"ז ע"ע הכת פי' כי אני בעצמי
הייתי מהעוקרים בעת ההיא בימי מלך מלך אבינו הועינו הרה"ג
במהר"ם ז"ל שהאשה הג' בעת שקבלה את הקדושים בבגוא
סארים הייתה קטנה פהותה מ"ב שנה והקדשו ע"ז מפי מגיד אמת
ומהשכנים שהיו בעת לרתה ואחרי שנתברר לביד של רבי ז"ל
שאביה מיה בדבר בעת ההיא וכמה סניפים אחרים היו לו לכיטור
הקדושים הגם ואין בהם מסע, קם דינא מאתו ופסקה למלחא
בסכנא תרפא והשיאה להאשה הג' בתוך ביתו ואני הייתי מאחד
הקדושים

שונג הייתי וכו' כתב שם משם מהר"י וז"ל סימן צ"ז בתשו'
שכתב ומתו' באדם שידוע שהוא יריש ומקדק, במעשיו דאין
מעבירין אותו דודאי משנה הוא וכו' ע"ש, וכיש בניד שחיו לא
יצאה טריפה מתה"י אגן מענינן ליה דודאי אחר השפשוף הוא
והשו"ב השני ראו הסבין בשירה והסבימו להבשר את הבתמה, וכן
כתב שם בסוף תשו' מהר"י וז"ל אבל באדם שאנתו מוהקים
בו שהוא יריש לא מהמרין ביה כולי האי וכו' ע"ש, דמה יוצא
ניב עוד לניד שהעיד עד אחר שדק בהמה נבילה והכשירה והוא
הפרישו ממנה מלבד דאולי גם בזה הוא מכוניו וה"ל עד אחר
בהכחשה דלאו כלום הוא, עוד בה דאם השויב דניד מוחק לן
בכשרות ולא יצאה טריפה מתה"י ממש לא מהמרין לפוסלו בהכי
אלא יש לומר דעדין הוא בודק אתו לידע אם נשחטה בכשרות או לא :
ופוק ה' מ"ש הראש ז"ל והביד מין בניי סי' ק"ים וז"ל ואם
הוציא טריפה מתחת ידו שנים ושלושה פעמים אם עשה
במדר או שלא חשש לבדוק בכל הצורך רשע הוא בעני ואף
אם היה מקבל עליו דברי חברות להיות זהיר מכאן ולהבא לא
היה לבי טתן לסמך עליו עוד ע"כ ע"ש, מוכה מזה דאפי' שהיו
יצאה טריפה מתה"י ב' ו' פעמים יש לו תרופה ותקנה ע"י שיקבל
עליו דברי חברות אלא דלכו ק"ל מהם בו אחר עשוהו את אלה
אבל בניד שחיו לא נכשל במרפה מתחת ידו לא אחת ולא שתיים
כ"א סעוס השנהגו ובאניה דברים אחרים אשר לא במדר ולא
במעל לעשותם שלא כיון איב בודאי שאין לפוסלו ולפסוק את
היותו וארצא אהמיר שה"ל לכתיד להוכיחו הוכחת מעלה לקבל
עליו להשגיח יפה ולוהו לקבל עליו דברי חברות לפקח תמיד
בענא פקחא בסלאכת שמים ודי בזה, וכמו שכתב הראש ז"ל בס'
מ"ס עמקים ח"ב סי' ב'ד והסבימו עמו כל רבני הא"י ז"ל דבשוחט
שיצאה ממש טריפה מתה"י דיקבל עליו דברי חברות וכו' יע"ש,
ועין מהר"ב"ל ח"א סימן נ"ג דיא דטבת החשוד על איסור דדבריהם
בדבר שיש בו חמור ממון דאמרי' דמעבירין אותו מ"ס בקבלת
דברי חברות סני ע"ש ועין משפ"ן ח"ב סי' כ"ט ולהפריה סקך
ע"ש, ועין עוד להמשפ"ן ח"ב סי' ב' על שויב אחר אשר באמת
השוהת התעיב להוציא טריפות מתה"י בסטך שנתיים ימים והעיו
פניו והתרים והסיה דברים קשים נגד מוהרש"ם ז"ל ונגד כל הור
העיד והסבימו לפוסלו וכו' ובסוף התשו' אחרי שהארך שם כתב
וה"ל הכלל העולה דהנה ראובן השויב זה פסול עד עשותו תשו'
ביתר שאת וכו' ע"ש, הן מנה ואוקי באחרין דאפי' שיצאה טריפה
לנמרי מה"י יש לן לקבלו בתשובה ולא לפוסלו לנמרי וכ"ש
בניד דהיו לא שייך לומר זאת :

ועל דבר אשר לימד שהיה ראש הפשי וכו' כיון שטוען שכבר
עשה תשובה אין לך דבר שעומד בפני התשובה ומוכה
ממ"ש כתיב ע"ז שלא נתפס בדבר מה אחר שלמד מלאכת השויב
איב אין להרדא אחריו בזה, ובכן גם מה שלימד שויב וסמך אותו

מ וואת יו"ד ה' שחיטה סימן א ב ליהודה

הקדמים בעת תהא זתיד יציו והוצרכתי להעתיק דבריהם היו
למזכרת שלא להרהר היו בזה ודיב :

ועל דבר אשר פעם אחת עשה מלך ולא פרע את המלכה, גם
בזה בודאי שאין להאשימו כי מרוב פחולות וברוב עם שהיה
עת המלכה נבהל ופחד ועיניו נרמה לו כאילו אין צורך להלך עוד
פריעה כי פרוץ הוא, ומסתמא ברור שלא במרד ולא במעל כ"א
מרוב פחדו מהקל העומדים עיניו חשב שכבר פרוץ ואין זה עון
אשר תטא כלל :

על כל אלן דהו נראה ברור דאין לפוסלו להשיב דניד כלל
אלא יל ברור דצריך עתה לקבל עליו תנאים נמורים בקניש
ראשונה דאין לו רשות להתערב בעניני נויק כלל כ"א בידעת
וברשות ברהיין בכל עיירות אחרים אשר בית ישראל נכון עליהם.
וגם בדברים המסורים לוועד העדה ולהסמנים ומשניהם על כללות
הקהל אין לו להכנס בתוכם שאינו שלו ובוה איש על מקומו
יכוא בשלום, וכלה נא אנכי מבקש מכתיד כי נגזר אסור מני
דרכו ובמחתי כי גם מכתיד יסכים בזה ואתה שלום וכו' :

וואת ליהודה

סימן ב.

שאלה בהמה נזה מסוכנת שנשחטה ולא פרכסה כ"א בזנבה
דוקא אשר נעשה בו פרכוס ממש אם די בזה או לא:
הגלה הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות מא ה' י"ג וי"ד בדני. הפרכוס
לא הוזכר פרכוס הזנב בבהמה הגם דבמחתי איהא דנשכשה
בזנבה כשירה והיה כתב ע"ד הרמב"ם ז"ל עוד נראה מן המשנה
שכל בהמה שנשכשה בזנבה הרי זה פרכוס ויש שם מחלוקת
בביתא וכתבו הרמב"ם והרשב"א ז"ל דהלכה כסתם משנה דמתניתא
דקתני ולא נשכש אלא גנבו לאו למימרא דוקא ע"ף אלא אפילו
בהמה בן ולרבותא נקט ע"ף שדחתי סבור דנשכוש וגם בעוף דבר
קל הוא ולא הוי פרכוס קמ"ל וכיש בבהמה עכ"ד, ומרן ז"ל בב"י
ע"מיש הסור יו"ד ס' י"ז בפרכוס בהמה נשכשה בזנבה כשירה
כתב ז"ל משנה בפי השוחט ופסק הרא"ש בן וכיז היה כשם
הרמב"ם והרשב"א דהלכה כסתם משנה ואציג דבמתניתא לא קתני
נשכוש וגם אלא בעוף וכי' לרבותא וכי' וכיש בבהמה ע"ב וסיים
ז"ל אבל הרמב"ם השמים נשכוש וגם בבהמה ונראה שפעמו משום
דמדאמר רבא הלכתא כי האי מתניתא משמע דאתא לאפוקי כל
סימן שלא נזכר בהיא מתניתא דלא מהגי ע"כ, וכשיע שם תפס
לשון הרמב"ם ז"ל ברקדוק והשמים פרכוס הזנב בבהמה, ולעדין
לומר בפשיטות דלדעת מרן ז"ל נשכוש וגם מהגי בבהמה, ומדבריו
בב"י הכי משמע דע"מיש הסור נשכשה בזנבה כשירה כתב שכי'ם

הרא"ש וכיז היה בשם הרמב"ם והרשב"א וכיזן הרא"ש והסור
והרמב"ם והרשב"א ז"ל הו"ל רוב בדעה זו והוא ז"ל דעתו לפסוק
בספרת הרוב הפוס' וכמיש בהקדמת הב"י יע"ש, ומיש אבל
הרמב"ם ז"ל לא הוזכר וכו' נראה שפעמו דרצה ליתן סעם להרמב"ם
ז"ל ולמה לא ס"ל אלא כרוב הפוס' דס"ל פרכוס וגם מהגי דהלכה
כסתם משנה, ומאי דנקט בשיע לשון הרמב"ם סריה נקט ואולי
כי זה דבר דרך הקודש והדין ודאי דס"ל דמהגי פרכוס תנא, ובהכי
ניחא לתרין מה שתמה הרב דברי המורות ז"ל על שהשמים מרן
בשיע שם כשכוש וגם שנראה דס"ל כהרמב"ם שהוא יחידא
נגד הרא"ש והרמב"ם והרשב"א וגם ס"ל בן יע"ש, ד"ל דגם מרן
ס"ל כוונתו דמהגי ואשמעינן בב"י בריהמט לשונו שכן ס"ל וכנ"ל,
ומורים ז"ל י"ל שכן הבין בדעת מרן בשיע ולכן לא הגיה עוד
כלום, והן אמת דאין לפרש בדברי מרן בשיע דמאי דנקט וגם
בעוף לרבותא נקט עוף וכיש בבהמה וכמיש הרמב"ם והרשב"א
והדין בפי' המתניתא דאיכ הו"ל למין לפרש בן בדברי הרמב"ם
ז"ל בפשיטות אלא מוכרח דאמרינן דתפס לשון הרמב"ם כדרכו
לדגא כרוב הפוס' שכתב בב"י וכנ"ל, ואפשר נ"ל לומר דהיה
ז"ל כוונתו בדברי הרמב"ם כמיש הרמב"ם והרשב"א במתניתא דנקט
נשכוש וגם בעוף לרבותא וכיש קבהמה וכן אפשר לפרש בדעה
הרי"ף ז"ל אלא מרן ז"ל לא רצה לפרש בן בדברי הרמב"ם ז"ל:
שוב דאחי קרוב לזה בספר יד דוד בוסין ז"ל שם הגב"י אורא
שכתב בשם מי' להרד"א בפי' מנן גבורים שכתב ע"ד מרן
הב"י שכתב ואפשר שהם סבורים דרב פליג עליה הו"ל עוד נראה
לומר דמיש היה דרב פליג אשמואל היינו במה שחדש שמואל
וכי' ובה הלכה כרב ולא הוצרכו הרמב"ם והרי"ף לאשמעינן דמכיש
דהך דהשיב במחתי נפקא וכו' ולכן לא הוצרכו הרי"ף והרמב"ם
ז"ל לכתובם אבל סימנים אחרים דהשיב רב כמו נועא והסילה ר"י
ודאי אם אתא הו"ל לכותבם וכי' אבל נשכשה באוונה וראי הלכה
כרב ולא כתבוהו מרוב פשיטותו זתיד וזה ע"ד שכתבו הרמב"ם
והרשב"א בנשכוש וגם וכנ"ל ודון מינה ואוקי באתרין ברעת הרי"ף
והרמב"ם ז"ל, אשר מה יוצא לגרוד בנשכשה בזנבה כיון דבמתני'
אתא דבשרה והרא"ש והסור והרמב"ם והרשב"א והיה ויש לפרש
ניב שכן דעת הרי"ף והרמב"ם ומרן ז"ל שכן ס"ל דבשירה יש
לסמוך דבשירה ופשוט :

וראיתי להשיג ז"ל שם סק"י ע"מיש מרן ואם לא פשטה לא
יד ולא רנל ולא כפסה כלל היו נבילה, כתב ז"ל לא
ידעתי מאי אתא לאשמעינן שהרי בתחלת הסימן כתב שחזה ולא
פרכסה כלל היו נבילה והו"ל יתור לשון במילות שונות, ועוד למה
לא כתב בן אחר פרכוס העוף שאם לא רפיף או לא נשכש
דנבילה, ואפשר לומר דבא לאפוקי דנשכוש הזנב בבהמה לא מהגי
משום דבמתניתא אתא דמהגי ובמתניתא לא הוזכר נשכוש וגם
אלא בעוף וסובר הרמב"ם דדוקא בעוף מהגי ולא בבהמה וכיז
רבינו

דצידד לומר דיש לפרש בדעת הרמב"ם ומין דס"ל כדעת הראשונים
ז"ל דס"ל דמהני כשבוש וזב בבהמה ונקם בעוף לרבותא וכמ"ש
גם אנכי בעניינותי כן לע"ל איך הגם שיש לריוק ביותר לשון אשר
בפשיטות יש לתרצו כמשי"ל איך הוד וכתב אהר דברי הכנהניג
ולענין הלכה וכו' לשווי הרמב"ם פליג וגנדר מין אחריו ולומר
בזה דאנן כתריותו נדרין ולא ככל הפוס' ז"ל ראשונים ואחרונים
כיון דיש בירנו לשווי דעתם ככל הפוס' ולמ"ל לאפוש פלונתא
בזה וספר כנהניג לא מציא כעת, וזאת ק"ל אההמ"ר ע"ד הרב
תורת וזה ס"י ע"ג סעף יו"ד שכתב בפשיטות וז"ל לפי דעת כל
הפוסקים נראה דכשבוש הונב מהני גם בבהמה אלא דלרמב"ם
וכך פסק מין דלא מהני והבי נק"שנן לאסור כשבוש וזב לבר
בבהמה וכי"ז השו"י ע"כ"ל ואההמ"ר אך נקם בפשיטות כן אהר
דברי הכנהניג ז"ל דיש לפרש דגם הרמב"ם ומין ס"ל ככל הפוס'
ז"ל וצ"ע, שו"ר דכן דעת הרב נתפס בנפך ז"ל שם שכתב ז"ל
ומ"ש עוד הפ"ה בסק"ו להקל כשבוש וזב בבהמה וכו' יראה
המעין לה' שמה שברין כשבוש הונב לא ספק להקל אלא כה"ס
וכו' והפ"ה ז"ל בכשבוש הונב חשש להתיר וכו' ע"ש, ואנכי
נלעיד דאין לנו להקל אפילו כה"ס כיון דמין ז"ל נסה דעתו
להחמיר וכבר קבלנו הוראותיו ז"ל להחמיר ובפרט שהוא איסור
תורה ועכ"פ מדי ספקא לא נפקא דראוי להחמיר בלאו הכי עכ"ד
יע"ש, והגם דיש להר"ש אההמ"ר דנקם בפשיטות לדעת מין ז"ל
דכשבוש וזב לא מהני ולא זכיר שו"ר לדברי הכנהניג ז"ל שכתב
ז"ל וז"ל שאף דעת הרמב"ם ורבינו בספר הקצו"ר כן דמהני כשבוש
וזב בבהמה וכו' וכו"ל והוא ז"ל סגר המדבר בזה, אלא דעכ"פ
אהר שרבינו הפוס' האחרונים הסכימו בזה להחמיר לכן ודאי דאין
להקל בכשבוש וזב בבהמה:

וזאת ליהודה

סימן ג.

בש"ע יו"ד ס"י י"ז סעף ד' השו"ת את המסובגת בלילה ולא
דע אם פרנסה הרי זו פסק נבילה ואסורה ע"כ, וע"ז
כתב בספר שולחן נבואה שם סק"ג וז"ל יש לתמוה על רבינו למה
לא תמה ניכ הבא על הרמב"ם כמ"ש שהוא אסורה דאטו עד
השתא לא ידעין דספקא דאורייתא לוטמא כמו שהקשה על
הרמב"ם כיון אחר כהניג בבי' בס"י מ"א נבי' נטל הכבוד וכו' וע"ן
במה שכתבתי בס"י מ"א סק"ד ע"כ, ור"ל שבס"י מ"א תירין שם
עפ"ד

רבינו בב"י דהרמב"ם השמים כשבוש וזב בבהמה ונראה שפעמו
דמראמר רבא הלכתא כי הא מתניתא משמע דאתא לאפוקי כל
סימן שלא הוזכר במתניתא ולא מהני ע"כ ולכך הוד וכתב אהר
סימנ' פרכס ברמה ואם לא פשטה וכו' היו נבילה, כלומר ואפילו
כשכשה בונבה לא מהני כמו שמהני בעוף עכ"ד, ונלע"ד לתרין
במה שהוד מין וכן ניכ לשון הרמב"ם וכתבו ואם לא פשטה לא
יר ולא רגל ולא כפפה כלל היו נבילה, הגם דקורס לזה בתחילה
כתבו שהמה ולא פרנסה כלל היו נבילה וכו', משום דבהמה
עצמה יש חלוק בין דקה לנסה לכן על בהמה נסה אסור ואם לא
פשטה לא יד ולא רגל היו נבילה אבל בעוף דאין חלוק בהם
לכן לא כתב בו ואם לא רפף וכו', ומה שחזרין הוא ז"ל דזה
בא לאפוקי כשבוש הונב בבהמה לא מהני וכו' וכי"ז רבינו בב"י
וכו' אההמ"ר אם איתא תירוצא גם בדעת הרמב"ם שגם הוא
תפס כה"ל לישנא אך מין בב"י לא ההיק דבריו בדעת הרמב"ם
ממה שהוד וכתב יותר לשון ואם לא פשטה וכו' היו נבילה כמ"ש
הוא ז"ל לדברי מין בש"ע אלא מוכרח דאין לפרש כן אלא
בדחויבנא:

עוד כתב שם ז"ל ואהר פותחי ראיתי להכנהניג בהגב"י הפס
להבנו כמה שכתב בב"י אבל הרמב"ם השמים כשבוש וזב
בבהמה וכו' כתב הרב ז"ל ג"ז אינו דאיכ מא פריך בנמרא לרבא
מאי קמ"ל כוליה תנינא ראי'מדיך לשווי עוף אצטריכא ליה דלא
תנן לימא הא קמ"ל כשבוש וזב לא מהני בבהמה ע"כ ולעדין
דאהני דהיה יכול לתרין זו אלא נהולת מנו תרין וכו' יע"ש,
ולעיד נראה לתרין דמה שלא תרין כן בנמרא דמשמע לה כנמי
לשון מא קמ"ל הכו' דמה באה לאשטעינן בבדייתא דבר שלא
אמרה כמתנותין ולכן תרין עוף קמ"ל שלא נשנה במשנה ולכן
לא תרין כשבוש וזב לא מהני קמ"ל ראדברא הקושיא מא רב
הרש אשטעי' בזה וכו"ל, וכתב עוד משם הכנהניג שטי"ם ז"ל
ולענין הלכה רבינו בס' הקצו"ר סתם בהרמב"ם כשבוש וזב לא
מהני אלא בעוף וכו' וז"ל שאף דעת הרמב"ם ורבינו בס' הקצו"ר
כן דמהני כשבוש וזב בבהמה כמו בעוף והא דלא הזכירו כשבוש
וזב בבהמה אלא בעוף לרבותא נקבי בעוף וכו' וכמ"ש היה וכו'
ע"כ, וע"ז תמה השו"י דאיכ הורא קושיא לדוכתא מה טעם הוד
הרמב"ם וכו' דאם לא פשטה יד וכו' דנבילה ואך שיהיה לענין
הלכה אע"ז דרכים ונבדרים תולקים על הרמב"ם היה הרמב"ן והרשב"א
והרא"ש והר"ן והיה והמוד ור"י דס"ל כשבוש וזב מהני גם רכני
האחרונים היה הכיה וכו' ושו"ך ושו"ם דס"ל כן מי"ם אגן בתר
הוראות רבינו מין ז"ל נירנא כין להקל בין להחמיר כמ"ש ככלל
ס"ו וכו' יע"ש, ואהר המהיר כיון דסמך ונראה בב"י הכנהניג ז"ל

מב וזאת יו"ד ה' שחיטה סימן ג ד ה ליהודה

עפ"י הכנהג ע"ש. ואני בעוני נ"ל לתרין דשאני הכא דליכא למחמה בן דביון דפסק קודם זה בסיא דאם לא פרכסה הוייה גבילה ולוקין עליה. לכן פה הוצרך לאשמייען דבלא ידע אם פרכסה הוייה ספק גבילה ואסורה באכילה ולא גבילה סמך דלוקין עליה ושפיר איצטרך בזה. ועין בספר נהפח בכסף היב סימן זה סקא דמוכח בן דאין לוקין על כסף גבילה ע"ש :

א בספר יד דוד די בוסין ז"ל על יו"ד סי' ה"י הגהות אות סי' כתב בשם הרשב"י בסי' יבין שמועה דף י"ו שאם בשעת שחיטה הבהמה נשמטה מתחת ידו ונפלה פסור אעפ"י שנוכל שבר וכו' והיה אם התרנגול חזק וכלע הסימנים והגדים הבבה פסור אעפ"י שנוכל שבר וכיכ בתשו' ע"כ והוא בתשובת ה"א סי' ק"ג וכן הבייד השוין בסוף מהדוש ב' בשוהם בסכין בדוקה ונמצאת פנומה דפסור השוהם כמיש כחוש"ע ה"ס סימן ש"ו ושכן הסכימו רבני שאלונקי בפסק א' כ"י והסכימו ע"ז ששה רבנים ע"ש :

ב אם נמצאת הסכין פנומה אחר ששחת בה כמה עופות בתב בספר יד דוד די בוסין סי' ה"י שצריך לראות בתשו' בעי ח"י יו"ד סי' קכ"ל והבייד השוין מהדוש א' מסתמחת ה"ס קכ"ל יע"ש. עוד במהדוש ג' יע"ש באות פ"ט דדוק ועין בספר רב ברנות ובסי' רב פל"ס לכמה ד"ה ז"ל בזה :

סימן ד.

בשו"ע יו"ד סי' ב' כתב מרן ז"ל בב"י וז"ל ומצאתי כתוב בעוף למעלה בקנה עד שיפוי כובע כמו לכהמה וכו' ובזונה למעלה בושט עד מבלעתה דהיא עדיף מהטה וכו' וסי' ע"ז בב"י וז"ל מ"ש בזונה למעלה בושט עד מבלעתה וכו' בריש פ' אלו טרפות לפרש מקום תורבין הושט וכו' ע"ש. ומורים בריש משה שם כתב ע"ז דאית' בב"י תמוה מאוד הא שכתב דבזונה שיעור תורבין הושט מבלעתה נראה שיהבין מ"ש כגמרא יונה א"ר דר' דא מבלעתה שזונה הוא שם עוף וטעות הוא בידו שזונה הוא שם הכס שאמר מפי ר' זירא וכו' ע"ש. וכיכ הרב פרי הווא דאשכחן בשים כגמרא דוכתי דיונה תלמידה דר' דר' וכן כאן אמר יונה אמר ור'א ולא אמר ובזונה שלא נסעה משאר מקומות וכו' ע"ש. וכיכ הביא ז"ל שם וכתב שכן מצונו בפי הגויקין גבי פעוסות עד כמה יונה אמר דר'א עד שתות וכו' ע"ש. וכיכ מהר"ם ז"ל בשי' על ה"ס דיונה ששנויה כאן פ"י שם הכס שאמר משמיה ר' דר' ובסויד צ"ן למין בב"י סי' כ' הג"ל ע"ש. אשר מזה ח"ס אנכי למה שראיתי בספר אשר לשלמה ז"ל שהביא דברי מהר"ם אלו ותמה עליו דאך מלאו לנו לפרש בן דנראה ר"ל בזין בזה ופירוש יונה הוא עוף וכו' ע"ש. וברינו תמוהם מאוד איך כתב בפשיטות בן ומקשה ע"ד מהר"ם אתר דמהר"ם ז"ל צ"ן

למרן בב"י לומר דהנה דהביא שם משם מ"כ והבינו דהוא עוף מ"ס האמת דיונה השנויה פה הוא שם הכס וכמיש כל הפוס' ז"ל : **וראיתי** להרב שולחן גבוה ז"ל שם סק"ג שכתב ע"ש מרן ובעוף הכל לפי גודלו וקוטנו כיכ הרמב"ם וכו' כלומר במין העוף שיש אווים גדולים שתורבין הושט שלהם גדול משל תרנגולים ושל תרנגול גדול משל תורים ובני יונה. ואין לומר דהכל לפי גודלו וקוטנו קאי אסין אחד ששיעור אחד לתורלים ושיעור אחד לקטנים דאיכ' גם לכהמה והיה לימא הכי דשאני ענל דך משור גדול וכן מצאתי. בשי' שכתב כדפרש"י ששיעור תורים לתור ושיעור אווים לתור והרב המפיה תולק ע"ז דכתב דאין חילוק בין יונה לשאר עופות דבטולן שיעורם שוה. ודברי תימה הוא זה דאבו תורבין הושט של יונים שוים הם לתורבין הושט של אווה תרול. ועוד דצ"ן בזה הסכמת כל הפוס' והלא התוס' בשם ריב"ם כתבו דשיעור ר' אצבעות דכתב רש"י היינו בראשית גדולים מכאן ואילך כל חד וחד לפי מה שהוא גודלו וגם הרמב"ם סובר בן דבסמך ואך כתב הסכמת כל הפוס' וצ"ע עכ"ד :

ואחרמ"ר גם המפיה ז"ל מ"ש ואין חילוק בין יונה לשאר עופות וכו' ר"ל כל מין עוף שאני מהשני ר"ל אווה שאני מתרנגול וכו' וכן היונה כשאר עופות שבמניה וכתב בן לאפוקי סמ"ש מרן בב"י בשם ס"כ דיונה האמור בשים עד מבלעתה ר"ל עוף היונה אלא יונה הוא שם הכס שאמר מ"ש ר' זירא וכמיש הוא ז"ל בסי' דרבי משה ותמה בזה ע"ד הב"י והביא שביכ הפוסקים ז"ל ע"ש. ולכן כתב שהסכמת כל הפוסקים ר"ל שיונה כשאר עופות והכל לפי גודלו וקוטנו ומשום. ועין בספר סוכ ל"שראל היא פ"א סימן ח"י יע"ש :

סימן ה.

ע"ן למהר"ה ז"ל בספרו הכהד נדב"ל סי' ע' הנשאל בסי' דרוסה שלא נודע אם עברו עליה י"ב חדש או לא. וכתב דלכאורא היה נראה להתיר מזה ספק ספקא סי' אם עברו י"ב חדש ממעשה הדריסה או לא ואת"ל לא עברו סי' אם הוא דרוסה או לא וגם דאין זה ס"ס המתהפך הרי נהנין להתיר וכמיש מהר"י בן ה"ב רבסרפיות לא בעינן מתהפך וכו' וכן ראיתי להכנהג יו"ד סי' מ"ו הגב"י אות סי' שהתיר תרנגולין המסורסין מסעם ס"ס ספק עברו י"ב חדש או לא ואת"ל ספק לא נקבו הדקין וכו' ע"ש. וע"ן להרב כמהר"א עזריאל בסי' כ"פ אהרן היא בדיני ס"ס סי' ו' סקיה שהבייר אלו ותמה עליו וז"ל ועמו הסיר דהבא ה"י ספק דרוסה ואת"ל דרוסה ספק עברו עליה י"ב חדש או לא משאיכ' בנדון הכנהג דה"י ור'א מסורס וכו' ובני הא כ"ע מורו דשרי ע"ש. וע"ז תירץ מר חתני מעלת הרב המובהק כמהר"ר אליהו

זאת י"ד ה' שחיטה סי' ה ו ז ח ליהודה מנ

זה לשונו אם בעד אחר של הראיה חסרה אונה זאת אלא בסוף האומה שבאותו הצד היתה בלימה גדולה כמו אונה אפ"י שדרך האונות להיות סמוכות זו לזו וכאן האומה מפסקת ביניהם כשירה ע"כ, וכתב השו"ע שם ע"ז ורבינו לא פירש באזה צד מן הראיה היה מעשה זה וגראה דסתמו בפירושו שהיה מעד שמאל דאם היה מעד ימין הוורדא משלמת וכו' אי נמי בעד ימין היה ולא היה שם וורדא להשלם וכו' וראשון נראה עיקר דאם היה בעד ימין וחסרה הוורדא לא היה נשאר בקולמס זהיר, ופשוט דכוונתו בזה דאם היה זה בעד ימין וחסרה הוורדא לא נשאר לנו עוד שום ספק דורא כשירה, ואחרי"כ נשאר לנו ספק לומר שדרך האונות להיות סמוכות זו לזו וכאן האומה מפסקת וע"ז הנצרך מן ד"ל לומר דעכ"ז אין לפוסלה בכך והו"א אתא לאשמענן ובהיר: עוד שם סי' ל"ז מהד"ש א' וז"ל כתב הרמ"ז וכן אם יש סוכא הלוייה על מקום שנקלף ג"ל דטרפה וכו' וע"ז כתב ואני שמעתי ולא אבין סדכא זו וכו' כיון שנקלף הקרום וכו' וא"י תחת מקום שנקלף זה לא יהיה וכו' ע"ש, ונלע"ז כמיש הרמ"ז על מקום שנקלף ג"ל נגלד ופ"י שקרום העליון בלה ונעשה תחתיו נגלד ושם נמצאת סדכא תלוייה ועלה קאי דברי הרמ"ז, וכן נ"ב י"ש ליישב בפשיטות מ"ש בן ע"ד מורים בסקיה נבי בועא והו"ק: עוד שם סק"ד כתב וז"ל ולכך נהגו בשאלונקיי לעשות נפיהה במ"ס פוטרם שלא יהיו קרם ביותר ורחביון הנקב ולא יבצבין וכו' ע"ש, ונה תפס בפשיטות כפי הר"ן וז"ל דבמ"ס קרם סותם הנקב במ"ס מרן בב"י בשמו אלא דלשון כוונן נקטו לה במ"ס על מ"ס המין העושים כוונן ולא על מ"ס קרם כעושים:

סימן ח.

ע"ז למין ז"ל כעו"ע ז"ד סי' ל"ז סעיף י"ג שכתב וז"ל ראה שיבשה אפ"י מקצתה טריפה והוא שהא"נ נפרכת בצפורן ע"כ וכתב הרב שולחן נבזה שם סק"ב וז"ל והוא שתחת נפרכת בצפורן, הסוד מ"ס אבל לא נפרכת בצפורן כשירה והם רב"י הריף והרא"ש וה"ס דהר"א ב"ר אב"י וכתב הב"ה הבי"ד כנה"ג דהם סוכרים דבאניה נפרכת בצפורן כשירה בתהליט בלא בדיקה ולכ"ן הוצרכו לנאר וכו' ולא הי"א דנפרכת בצפורן טריפה ובאניה נפרכת בצפורן אינה טריפה אלא צריכה בדיקה וכו' ובה"ג כתב אינה טריפה קצת ואינה נפרכת בצפורן מיהם אותה במ"ס וכו' ע"כ ומ"ן בב"י תמה ולמה צריכה בדיקה וכשירה היא כיון דאינה נפרכת בצפורן ושאינו צמקה דה"מ בצמקה בולה וכו' ע"כ, ואין זה קושי"א לע"ד דבה"ג סובר דאפ"י צמקה מקצתה צריכה בדיקה והיה ביבשה מקצתה אפ"י אינה נפרכת בצפורן וכו' וכמיש ב"ה הבי"ד הנה"ג שם, ונה מלכ"ר דה"ה שם כוונתו לתרין תמידת מ"ן הבי"ד וכמיש הנה"ג כנה"ג אוח

אלוהו הכהן טראב (ה"ו) ז"ל דמהר"ר"ה ז"ל או"ל לשיטתו רכתב בספר תורת זכה סימן מ"ב אות ד' סק"ז דהסכמת הפוסקים וכל רבני האחרונים ז"ל דלורא דרוסה לא מה"י י"ב הודש וכו' כמבואר בתשובת הדשביא סימן צ"ה וכו' ע"ש, והע"ד לזה דלשיטתו או"ל דשם בספר תורת זכה סמך לזה דין ספק דרוסה וכו' הג"ל יע"ש וז"ל יצ"ו ז"ל, אלא רמ"ש הדשביא ז"ל בס"י צ"ה דלורא דרוסה לא מה"י י"ב הודש הוא וקא"א א"ס נודע לנו שנכנסה ודאי בדריסה זו וכן כל ודאי טריפה וכו' וכמיש הש"ך ז"ל בסמך מ"ז סק"י, וע"ן להנה"ג ז"ל בתשו"י בעה"ס' וע"ן להרב שער המ"ס סי' מ"ז שם דמוכה דס"ל בדעת הדשביא בתשו"י שם דלורא דרוסה אידך ולא אשתמיס מה' מהר"ר"ה כל זה:

הלכות טריפות סימן ו.

ע"ז להשו"ע הלכות טריפות סי' ל"ה מהד"ש ז' וז"ל כתב הרא"ש שם וז"ל ויש שכתבו אי מ"ן האונות מעיקרן ועד סופן כלומר שהן דבוקות ואין הפרש ניכר ביניהם מיתנין סכנא טריפא ומפריקין ליה אי מפקא זקא ביניהן כלומר הנה ומבצבין המ"ס שנותנים שם הדא הוא וטרפה וא"י לא כשירה: והביאו הסוד וכן כתוב במנהגנו להריף ז"ל ראה שאין לה התוכא דאנוי אלא בולה שתי ערונות אם יש סדק ביניהם כשיעור טריפא דאסא ב"ן בעיקרן בין בסופן כשירה ואם לאו נוהגים מה שאלונקיי לפרקם בסבין הר' במקום שמשער בדעתו ששם התוכא דאנוי ואח"כ יבדוק בנפיהה אם יבצבין כל המקום שהתך טריפה ואם נשאר מקום שלא בצבין אפ"ל שהוא מעט כשירה דמוכהא מילתא טריפא כשירה דאנוי דאם לאו היה מבצבין כל המקום שהתך בסבין ע"כ וכו' הנה"ג ואחר שהבי"ד הרא"ש כתב וכו' מהרש"ם שמשע"י שכן נוהגים בשאלונקיי ודוקא כשבצבין כל המקום שהתך אבל אם נשאר מקום שלא בצבין אפ"י שהוא מעט וכו', וס"ס ע"ז שם וז"ל וא"כ צ"ל רמ"ש בתהליט במנה"ג הריף שיעור טריפא דאסא לאו דוקא אלא שנטר אחר לשון השיע דא"כ אך כתב בשלא בצבין אפ"ל מעט כשירה והלא צריך שיעור טריפא דאסא כשירה הוכר אלא לאו כדאמ"ן וז"ל, ואחרי"כ אינו מוכנה כלל דלעולם רצ"ך שיהיה הסדק כשיעור טריפא דאסא והיינו באופן שלא התך בסבין אבל באופן שהיו רבוקין האונות ונצטרך להתוך בסבין לבה"ק או ד"י אפ"י בשלא בצבין אפ"י מעט ראש"י שהיה שיעור טריפא דאסא והנה"ג אלא שכיון שהתך בסבין לא ניכר ופשוט:

סימן ז.

עוד שם בשולחן נבזה סי' ל"ה סק"ז מ"ן שם סעיף ט'

אות פ"ט וז"ל ובכר כתבתי בהנהיג דהביה תירץ המדה הב"י
דהניא ס"ל וכו' וא"כ אין כל חדש, עוד ת"ם אני עני במה שסיים
שם וז"ל ולענין הלכה הנהיג הרבה להשיב לדחות דברי הביח
שפסק כנהיג דאף שאינה נפרכת צריכה בדיקה וכו' אלא כשירה
בהללס בלא בדיקה ע"כ אבל המדה פסק כנהיג וכו' וכן נלע"ד
דלא נרע מסקום אטום דכל שיבשה הריאה ואינו עולה הקרום
בנפיתה הינו אטום וכ"כ הראב"ד ז"ל דיבש הוא שאינו עולה הקרום
בנפיתה והבי"ד הנהיג שם אות מ"ט וז"ל אבל לא נפרכת בצפורן
כשירה, ג"כ והלא אינו עולה בנפיתה אלא הכא מר"ד בשאינה
יבישה אלא מצד אחד שהרי עולה בנפיתה מצד האחר אבל אם
היא יבישה מצד לצד אפי' אינה נפרכת בצפורן מריפה ספני שאינו
עולה בנפיתה הראב"ד בתמיד ס"י י"א ע"כ, וביאור דבריו הוא להקשות
דאפי' אינה נפרכת בצפורן איך כשירה והלא אינו עולה בנפיתה
באותו מקום והי"ל כסקום אטום דאינו עולה בנפיתה וכו' אלא
שחשובתו לא הנהיג לענין דכיון דמשום אטום נענו בה מ"ל
שיכשה מצד אחד מ"ל שיכשה משני צדדים והלא כסקום אטום
אפי' מצד אחד מריפה וצ"ע ות"ד, ואחרי"כ ת"ם אני לא אדע
דאף שמצינו להפוס' ז"ל שפסקו בדין האטום שהוא אפי' בכ"ש
מ"ט הראב"ד ז"ל תולק בזה וס"ל שדין האטום דוקא מצד אל צד
ולא מצד אחד והכריח שכן הדין ומכל"ל הראיות כתב מדין זה
דריאה שיבשה מקצתה מריפה וכמו שיעו"ש הדברים בשורשן וגם
הנהיג ז"ל בס"י זה בהנהיג אות ל"ד ובהכ"י אות ע"ה הבי"ד
בגת"נתן ע"ש וכאן באות מ"ט קיצר בדבריו ותיקן הלשון כפי הצורך
לדין יבישה ולא כתב סיום הדברים שכתב שם ובדוא' שהאטום
אינו פוסל אלא כשהוא מצד לצד והעיקר כמו שהעתיקם באות
ל"ד ובכ"ש בדברי הראב"ד ז"ל בשורשם וזו היא שגרמה לו להקשות
זאת שלא דאה הדברים בשורשם כ"א בדברי הנהיג דוקא ואחרי"כ
אין שום קושי"א ואדרבא תימה שלא דאה דברי הנהיג שהביא
דברי הראב"ד בכמה מקומות, וגם קשה לי אני עני בדברי הנהיג
ז"ל דהנהיג כאן כתב בסוף דבריו ואין נראה מדברי הפוסקים ע"כ,
וביאור דבריו הם כמ"ש שם לעיל אות ל"ד אחר מה שכתב בשם
הראב"ד כתב ואין נראה כן מדברי רש"י וסמ"ג וכו' וכן נראה
מדברי הפוסקים דאטום אפי' שאינו מצד לצד מריפה וכו' ע"ש,
וכן ג"כ בהגב"י אות ע"ה אחר שכתב דברי הראב"ד כתב אך ק'
למה רש"י וסמ"ג לא חלקו חלוק זה וכו' וכתב ואולי דהיק מלבד
החלוק הזה יש עוד חלוק וכו' ע"כ ואחרי"כ איך נוכל לומר זה
כיון דנפקא מינה לדנא בין שני החלוקים דלחלוק הראב"ד דין
האטום מצד לצד ולחלוק רש"י וסמ"ג אפי' בכ"ש אי"כ כיון שלא
כתבו חלוק זה בפירוש אמינא דלא ס"ל כהראב"ד אלא כדעת
הפוסקים שאטום דינו בכ"ש מכלל חלוק כן בפירוש וצ"ע, ועיין
בשו"ג ס"י זה סק"ב :

ובהיותי בזה חזות קשה הוגד לי במה שראיתי להנהיג ז"ל
בהנהיגו שם אות ל"ג שכתב דברי הפוס' ז"ל
דס"ל דהאטום דינו בכ"ש כתב ולי"ג דאפילו לרש"י וכו' וכן להרשב"א
וכו' וכן ראיתי להראב"ד בספר חמ"ס דעים ס"י י"א והי"ד ק"ה
ע"ג והרזקה ס"י שביא שכתבו דהמ"ס הוא משום שאינו עולה
בנפיתה ה"י יבישה ופריפה אפי' אטום כל שהוא מטרף ע"כ,
ואחרי"כ קשה מ"ש וכן ראיתי להראב"ד וכו' ה"י יבישה ופריפה
אפי' בכ"ש דברי הראב"ד שם אפי' דס"ל שדין האטום הוא משום
דאינו עולה בנפיתה כדן יבישה ע"כ כתב שם דהאטום דינו מצד
לצד ולא בכ"ש וכמו שכן הוא ז"ל העתיק דבריו בסמך ונראה
לזה באות שאחריו מ"ש וצ"ע, ואם נאמר דנ"ס דרעת כהיג והרזקה
ז"ל שכתבו טעמו משום יבישה ס"ל כהראב"ד ז"ל דהאטום הוא
דוקא מצד לצד ולא בכל שהוא וכמו שהכריח הראב"ד לזה שם
מדין ראה שיבשה מריפה והוא שחאה נפרכת בצפורן אבל אינה
נפרכת לא והי"ל הוא ז"ל הוא אינה עולה בנפיתה אלא ודאי שאטום
מצד לצד ריבשה בכ"ש כיעו"ש, וא"כ כהיג והרזקה שכתבו שהאטום
מדין יבישה ס"ל כהראב"ד דבכ"ש לא מטרף, והגם דמצינו להבי"ה
ז"ל בס"י זה בדין יבישה הריאה כתב בדעת כהיג דס"ל דיבישה
הריאה אפי' אינה נפרכת בצפורן אינה כשירה בהללס אלא צריכה
בדיקה וא"כ מזה נוכל לומר דלכנהיג ז"ל אין כאן קושי"א מ"ש
הראב"ד ז"ל והלא אינה עולה בנפיתה דלכנהיג ע"כ צריכה בדיקה
עולה בנפיתה כשירה אי"כ ה"י הדין דלכנהיג ז"ל לאו מוכחה הוא
דס"ל כהראב"ד ואדרבא נהפוך הוא וכו"ל, מ"ס קשה דהלא מצינו
להנהיג ז"ל עצמו שם באות ק' הבי"ד הכ"ה ודחה אותם בשתי
ידים והעלה דלכנהיג ז"ל אם אינה נפרכת בצפורן כשירה בהללס
וסתמו בפירושו ע"ש וא"כ ס"ל כהראב"ד ז"ל וכמו שהכריח הראב"ד
ז"ל בכ"ש והלא אינה עולה בנפיתה וכו"ל וא"ך הוא ז"ל כתב
כאן וכן ראיתי להראב"ד וכהיג וכו' דאפי' אטום כ"ש מטרף, וכן
מ"ש בסיד וז"ל ולע"ס הנהיג וסיעתו משום דה"י יבישה וכו' וכן
יבישה פסולה בכ"ש וכו' וכן משמע לישנא דנמרא אטום בריאה
ולא אה"י ראה אטומה וכו' וכ"ס להראב"ד בס"י ת"ד וכו' ע"ש,
וקשה מה שדקשנו לעיל וגם מה שדקדק מלישנא דנמרא אחרי"כ
לאו מוכחה הוא דהלא הראב"ד בעל הממרא שדקדק בן אח"כ לא
חש לה אלא ס"ל מצד לצד ולא בכ"ש, ודווקא לומר שדברי
הנהיג הם לפי הס"ד של הראב"ד בתח"י דבריו דס"ל דאטום אפי'
בכ"ש כסברת הפוסקים דס"ל בן ואף שהראב"ד ה"י מזה לא חש
להביא וסמך ע"ש באות שאח"י וצ"ע :

ובדרך אנב זאת למזכרת דנידע שהאטום אינו מצוי וכמ"ש הרב
מהר"ח ז"ל בספר תורת זבה בס"י אי ברני אטום סק"י
ווי"ל זה ל"י קרוב ל"י שנה ולא בא לירי לא אטום וכו' וכן שמעתי
ממורי הרב כמורה"ר מודעי ז"ל שגם הוא שמי"ש ש"ס שנה ולא
בא לידו לא אטום ולא מראות הפוסלות וכו' ע"ש, והנה בשנת
התרי"ג

והנראה יראה בספר מטה יוסף ז"ל דלא תהי' בזה כי אם בסוכה שהלכה בהעברת יד הבדוק כעו"ש בד' ל"ז ע"ב ג'. וכן אין ראייה לדבריו ז"ל אלו מדברי הגה"נ ז"ל לומר דאפילו סוכה הניתקת בהגבהה אם נאבדה מותרת כי אם מוכה משם דאי אה"ל"ד ריעותא ונאבדה סריפה כעו"ש, וספר גבעת שאול אינו מצוי אית' לראות הדברים בשורשן, שו"ר למהר"ה ז"ל בספרו הבהר נדב' לכ' ת"א ס' ל"א מהספר ומוכה דהיא היא שרמה בספר תורת זכח שם ובתחילת דבריו הביא דברי המ"י והר"ב' והגה"נ ז"ל ושוב כתב ואף שדבריו הרב שבות יעקב ח"ב ס' ב' וכו' מכל מקום הג"ל ברין זה לסמוך על עדות הבדוק דאם הבדוק אומר דלדעתו היה מה שניתק בהגבהה ר"ר בעלמא ולא היה בית מדרש דהיינו סוכה ואם היה בודק לא תבצבין ראוי להכשיר ואם הבדוק אומר שהרגיש שהוא סוכה חזקה וספק בדיו שטא תבצבין סריפה וכו' ע"ש, וז"כ שם בס' תורת זכח באופן שלא נמצא ראש הסוכה בתוך כיעו"ש בסעף ז', אלא דאנכי הר"ר חזקה לי בדבריו שכתשוכה נדב' לב שם שכתב וז"ל ואף שדבריו הרב שבות יעקב בח"ב ס' ט' נראה דעתו דבעין זה אין להקל מ"מ הג"ל ברין זה וכו' ע"ש, ואח"כ יראה דהיא נראה להרב שבות יעקב שם דמוכה ר"ש להקל בסוכה עוברת במשמוש הד' בנחת אלא דבמקומות הגוה"ט לסמך הסוכה בהזק קצת ע"ז קאמר הרב ז"ל דאין להקל אם נאבדה דהו"ל תרי קו"ל דסתרי אחריו כעו"ש, וא"כ דבריו הרב שבות יעקב ז"ל מסכימים לדברי המטה יוסף והר"ב' ז"ל, ואף אית' דמ"ש הרב שבות יעקב דממעיין הסוכה בהזק קצת היא היא ההגבהה שלנו וע"ז כתב מהר"ה ז"ל בג"ל מ"מ לא הו"ל לסתום בדבריו דמוכה דהרב שבות יעקב מהמיר אפילו בסוכה העוברת בנחת:

ועוד קשה לי אנכי הר"ר דבריו אלו דמשמע לטעמו בזה נראה דהרב מ"י והגה"נ והר"ב' ז"ל אולי ומדו' לטעמו ז"ל אלא מדבריו הרב שבות יעקב חזקה לי דאין להקל ברין זה וע"ז כתב להקל ובג"ל, ואחר המהיר גם הם ז"ל לא אמרו כיא בסוכה העוברת במשמוש הד' דוקא ובודאי דלא נכלל בזה ההגבהה כלל כיא סוכה העוברת במשמוש הד' ר"ל בהעברת הד', והג"ה דהם ז"ל סתמו דבריהם ולא הלכו בפירושו כאשר הלך ה' שבות יעקב ז"ל מ"מ סתמו כפירושו כמפורש דמי כעו"ש בדבריהם, ואם נאמר דמ"ש המ"י והר"ב' ז"ל סוכה העוברת במשמוש הד' וההולכת בנחת ר"ל אפי' עשו הגבהה אלא דהגבהה היא בנחת ובקלות בהעברת הד' משא"כ לדברי השבות יעקב ז"ל, מלבד דאין כן במשמעות דבריהם כעו"ש, עוד בה דאי' אח"כ מאי חדש לנו מר"ה שכתב ומ"מ הג"ל ברין זה לסמוך על הבדוק וכו' ולא כבר שמענו זאת מדברי המ"י והר"ב' דאם ניתקת בהעברת הד' או בהגבהה בנחת ובקלות היא מותרת ואם לאו סריפה, ומכאן דזה ח"ל"א בהבדוק עצמו לפי מה שהרגיש בהסוכה

והתנינו בסדר מקץ יום ה' ראה מר התני רב סבחי"א הרב המובהק כמנה"י"א ז"ל ראה אתה שהיה בה מקום אטום אשר לא עבר בו הרוח ומשמושו היה קשה וענל כמדת מסבב בנינו וקרע את האטום דגו' וגם מצד אחד של הריאה וכמ"ש שם מהר"ה ז"ל ולא נמצא בו ליתא ואז הסכימו כל השו"ב כי אטום הוא דכל הסמיים איתגרו ביה דנתנו ג"כ רוק במקום שקרעו את האטום ולא בצבין והסריפו את הבהמה:

וקרוב לענין זה ברין ראה שנמצאת נפוחה כמו עיקר תריות של דקל אוסרים אותה מספק שכן פסק מ"ן בש"ע שם בסעף י"ב וכתב ע"ז שם השו"ב בסק"ט משם הב"י והב"ט דאסורה מספק לפי שאפשר שרפסם לא כיון להסריף אלא לאיכא דאמרי בהזוחא או לא"ד דשיעא אבל בנפוחה אפשר דמ"ל שהיא כשירה ומשויה כתב מספק וכו', וק"ל כיון דמספק ליה בארה איכא דאמרי מכשיר דרפס וכו' אך כתב רבינו לע"ל בסעף יו"ד בריאה שקשה כעין סריפה וראית הו"ל לכתוב אוסרין אותה מספק כמ"ש הב"י וכמ"ש הרמב"ם גם שם וכו' ע"ש, וע"ן בספר בית הלל שהקשה כעין זה וע"ן להפריה בקונס' אחרון שתירין לזה, וע"ן להרב חב"ש שהבי"ד בה"י ותירין כתידיק הפריה ביותר ביאר ע"ש, וע"ן בספר בית יעקב ס' קצו שהקשה כן ותירין דלא אמרי דסריפה מספק כי אם באיכא דאמרי דנפוחה והכריה זה מדברי הרמב"ם עצמו כעו"ש, וקשה דלפ"ד למה הרמב"ם ז"ל פסק בפ"ו מה' שחזקה ה' י"ה ברין ההזוחא שהיא סריפה מספק וכמ"ש ג"כ מ"ן הב"י והבי"ד הוא ז"ל עצמו שם כעו"ש:

ומ"ש שם בסעף ליה ע"ד מ"ן בש"ע ס' יו"ד ראה שיבשה כעין וכו' בשם הרשדים בס' מ"ד וז"ל ראה שקשה כעין אם היא כולה סריפה ע"ב, וב' ע"ז משמך להדיא דאם אינה כולה כך בשירה ולא ידעתי מניין לו זה שהרי על מ"מא דרפסם נאמרו בה הרבה איכא דאמרי וד' מנייהו הוא דמ"מא לנפוחה ופירש"י וכו' אפילו משהו סריפה וכו' וכשיעורא כל אפ"א שרם דאפילו משהו סריפה ומניין לו להרב ז"ל לכתוב דאם היא כולה סריפה וצ"ל ע"כ, ונלע"ד דמ"ס הוא וצ"ל ראה שקשה כעין או אם היא קלה סריפה, והם פסק מ"ן ומורים ז"ל בקיצור וספר מוהרשדים אינו מצוי לי לראות בשורש הדברים:

סימן פ.

ע"ן בספר תורת זכח למהר"ה ז"ל אות ד' סימן נו"ן ס' י"א הו"ל השתא דהוקבע המנוג בעיר תואת לבדוק כל סוכה הניתקת בהגבהה וכו' דההוב לבדוק בנפוחה אם נאבדה הריאה בלתי נפוחה או נחתכה דאינו יכול לעמוד על בדיקתה העלת' בתשובה דמותרת מדברי הרב מטה יוסף ח"ב ס' ו' וכו' ע"ש,

דחשיב ליה משום בריאותה ואם לא נשתיר כו"ת מריפה וכמיש
שם הרב ז"ל בתחילת דבריו והעיקר הוא פירוש שני ודבר
ומפרש יעו"ש :

שוב ראיתי להודיא ז"ל בסי' מהחוק ברכה בקונטרס אחרון סימן
הגיל ד' ק"א ע"ב ובתחילת דבריו הביא סוגית תולין דמי
ומה שפי' רש"י בפי' שני שכתב דסבר נשמה תלויה בו וריה
פליג בהא דהא שנינו אם אמר ערך כבדו עלי נותן דמי כולו
דהוא דבר שהנשמה תלויה בו וכו' ע"ש. ועין לה' משמרת
כתונה בה' לתולין על ד' מיו בדיה פירש"י וכו' ע"ש :

עוד הביא שם מ"ש הרב בית הלל וכתב אלא שדבריו אינם
מכוונים ואפריין נמטה להרב ביה אשר הורה נכר סוגיא זו
אבל בסגנון דקאמר הוא ז"ל יש להשיב שכתב ופירש"י ב' פירושים
והעיקר הוא פירוש שני ונעלם ממנו נמצא דמנהג והביא לשון
הש"ס ולשון רש"י הכל בסעות ברמזות שהתוספות וכפ"ש ה' ברכת
הובא וכו' ע"ש. ואחמ"ד לא זכיר שיר דנירסתו דא נירסת הרב
צאן קדשים שהביד הרב ברכת הובא והקשה עליו ובמש"ל. ואח"כ
דהרב ז"ל להבי' מחק' תיבות אלו כאשר הם בתוך העי' לכונה איב
לא הי"ל לכתוב דבריו והי"ל להקי' על רש"י בסגנון שכתב הוא
ז"ל והוא אליבא דנירסת ה' ברכת הובא והי"ל להוכיח זאת :

ולמה שהקשה עוד ע"ד הביא ולכן אם לא נשתיר כלום כשר
וכו' וכתב וז"ל ואנכי שפ"ה לא דק דהא דאין סברה זו
בעולם דאם לא נשתיר כלום כשר וכו' והו' דווקא ובסב"ל אשמן
איתמר ה"פ פשוט דריה מסריק בנשתיר כלום וליכא כדית וכו'
ע"ש. אחמ"ד דבריו הרב בית הלל ברור מללן שהם אליבא
דרש"י בפירוש שני ומילת כלום פעות סופר בורא' ובמש"ל בעניותן
ולכן כתב שם דלריה לא השיב הכבר ולזה אפי' לא נשתיר כו"ת
כשר וכו' שהוא אולי בפירוש שני ובמש"ל. ובעיקר נירסת הרב צאן
קדשים ומה שהקשה עוד ה' ברכת הובא ז"ל עין לה' מנהג מהנהג
על ד' פיו ע"א שכתב על דבריהם יעו"ש :

הלכות מליחה סימן י"א.

עין בשו"ע יו"ד סי' צ"א סעיף ה' וז"ל מליה שאני יכול לאכל
סחמת מליה וכו' כל זמן שלא הדיח סקרי אע"פ נאכל
סחמת מליה. וכל זמן שלא שראו במים דנו ברות לאסור כד'
ק"פ"ה. ואין חילוק בין מליה עליון ותפל תחתון למליה תחתון
ותפל עליון לעולם המליה מכליע בתפל וכו' ע"ש. וכתב הש"ך
בסק"ב וז"ל ולעיל סי' ע' סיד ולקמן סי' ק"ה סי' י"א פסק כסברת
הרשב"א להלק בין מליה בין עליון לתחתון. וצ"ל דדוקא לאסור
כולה דהינו בשמן יש חילוק אבל לאסור כד' ק"פ"ה בביתו אין
חילוק

בהסדא אם קלה כמות שהיא או הוקה וכנ"ל. וגם ברב"ר הרב
שכות יעקב יש לפרש כן ומ"א דאמר דוקא להמיעוק ביד דהוא
יותר מהנבנה וכמו שכן משמע מדבריו שבוה הוא שאסור :

אח"כ רב ראיתי להרהיג כמותריא ב"ש ז"ל בסיה' נהר מצרים
היא הלכות מריפות סי' ה' שכתב בענין תבנה קלה
שעושים בלתי נדנד האבר שבו הסדא וניתק המירכא וכו' ואם
אותו המקום נתק על ידי הטבה באופן שאי אפשר להתברר עוד
מסריפין וכו' ע"ש. ואחמ"ד לא הו"ל לפסוק בסכנא הריפא
דמסריפין דללא לפי"ד הרב כמותריא ז"ל בספר גרוב לב תלה
הרב בדברי הברוק ודוקא אם הברוק אמר בפי' שהנשמה שהיא
סדא הוקה וכפ"ד בידו שמה תכעבין או מסריפין וכנ"ל. ועין
בסי' צעיר דודם שבסו"ס אבני שוהם יו"ד סי' ס"ל ד' ה' ע"א
שהביא ענין זה בסדא עוברת בהעברת הד' ושוב נתתה הריאה יע"ש :

סימן יו"ד.

עין למען בשו"ע יו"ד סי' צ"א סעיף א' וז"ל הכבר מריפה
א"א"כ נשתיר כו"ת במקום מרה זכות וכו'. וכתב הרב בית
הלל ז"ל שם וז"ל עין בנמצא כפ"ק אלו מריפות ד' מיו שהקי'
משניות אחריו ה"פ בנמצא הא ריה הא ריש ופירש"י שם שני
פירושים והעיקר הוא ב' שני ונעלם ממנו נמצא דמ"י מנהג דף
פיו ע"א וז"ל אין מביאין מבית הבלים והתניא אין מביאין אנפקטין
ואם הביא מסי"ל והתניא ואם הביא כשר מפני וכו' אמרו ליק'
הא ריה הא ריש דריה וריק ליה וריש מבטל ליה וכו' ע"ש
מקצתן ע"ב. ופירש"י מפני וכו' ואם הביא כשר ע"ב איב נם
כאן בפי' אלו מריפות מה שמשני בנ"ה הא ריה הא ריש וכו'
נ"י כד' כמו שמשני נ"י שמן דריה וריק ליה לאו הש"ס וריש
מבטל ליה והשיב ליה ה"נ נ"י כד' דריה לא הויב הכבר ולכן
אפי' לא נשתיר כלום כשר אבל ריש השיב ליה כד' ולכן אם
לא נשתיר כלום מריפה וכן הוא פשוט פירוש הנמצא ולכן אמרו
בנמצא כהא דריה וריק וכו' וכו' ה"נ דנ"י שמן וכו' ע"ב. והנה
הנמצא שהביא הרב ז"ל בש"ס דמנהגת היא נירסת הרב צאן קדשים
ז"ל דנ"ס הנ"א והא תניא וכו' ואף שהרב בית הלל כתב והתניא
והתניא וכו' הוא דהא כעו"ש דכן נ"כ נירסתו ז"ל ברש"י ואם הביא
כשר נירסת ה' צאן קדשים ז"ל כעו"ש. אלא מ"ש ה"נ נ"י כד'
ריה לא הויב הכבר ולכן אפילו לא נשתיר כלום כשר אבל
ה"ש וכו' ולכן אם לא נשתיר כלום מריפה. אחמ"ד לא מצנו
לנרסא זו ולא ראנו מאן דס"ל כן דאפי' לא נשתיר כלום כשירה.
ומכירה דמי' נפל ובמקום תיבת כלום צ"ל כו"ת ואח"כ שפ"ד כפי'
פירוש שני דרש"י ז"ל בריוק דלריה וריק ליה דלא הש"ס ליה
ובסו"ס להעלות ארובה בשו"ר פורתא די ולריש כד' מסב"ל ליה

וואת יו"ד ה' מליחה סימן יא יב יג ליהודה מז

הוא דאך טההחיות של החרד הם של שני בני אדם הם מכילים את האיסור כשנתערב האיסור עם שתי התחיות החרד של שני בני אדם והרי הוא כמבואר במיש הריש ז"ל בפ"ו דהרמות משנה י"ב ופסקו מן ז"ל בש"ע יו"ד סימן קי"א ס"ו ז' ע"ש ובמיש האהדונים שם ובמיש הרשבי"א ז"ל בהורח הבית הארוך בד"ע התקנות בית ד' שער ב' ד' ק"א ע"ש והר"ם ע"כ, וגלעיד לתוך דשאנן הם בביתול אחד בששים שהם לא בלה דהתקנות איסור כמאן דליתא, כלל דבכלל בששים וא"כ לא איכפת לן דסוף סוף האיסור כבר נתבטל ברוב ואנו בעין משא"כ הכא, דהאיסור עדין נשאר בעולם קדם בעין אלא בטל ברוב ואין אנהו יודעים אחרת התוכן האיסור, וכן הראיות שהביא שם הקי"ל הם מירי באופן דהאיסור בעין ע"ש, ועין להרב י"ו שלמה ד' ק"א ע"ד שהביא דבר הקי"ל ז"ל הנ"ל והביא סעד להבדיל יע"ש, ועין בס' אמר יוסף ד' ק"א שהביא דהקי"ל, שו"ד להק"ל במ"ב שהיה בנו של הקי"ל הבידל הרבנים הנ"ל והשיב עליהם יע"ש, ועין לה"ד דה"ד ז"ל ס"י ק"ס ונהגים סק"ו שהבידל דהקי"ל ז"ל וכתב ועין במסכת ביצה ד' ה"ל במיש שם ולביתול שם וכלל לנבי יוסה וב"י ע"ש ע"כ, ונראה משם דאין להלך בין התקנות לא בלה להתקנות יב"ש כ"כ כמ"ל דבשים ביצה שם אין מוכחה שכתב נתערבו שם וכלל בעמה ובעת אין הספרים הנ"ל מצינים אצ"ל להחזיר על דבריהם אם יחבטו משי"ל :

סימן יג.

שאלה השש התכות בש"ע שנמלחו ויש תוכות בש"ע אחרת משקלה כלי"ו אחד כלי"ו מליחה ובין כל התכות הדיני השש התכות היה משקלם המשה כלי"ו ושוב שכתב ויעדו התכות ש"ל נמלחו עם השאר שנמלחו דסבורים כבר נמלחו גם הוא והבני הכל להתכות דקות אלא יאמרו מהתכות שנתערבו מהנו ברה"ם הטוהנת בש"ע דקה מן הדקה, ושוב הלך כל הבשר לארבע קדרות ארבע תבשילים יש לדעת האם נאסרו כל הארבע תבשילים שבארבע קדרות או לא ואח"כ נאסרו מהן דרך הכלים שנתבשלו בהם, ונחפזק השואל הו"ד לפי מ"ש מן בשו"ע יו"ד ס"י ק"ס סעף א' ב' דאם בשלם כולם כאחד אסורים אם אין בהם ששים איך בניד נ"כ שאין בהם ס' אסורים כיון שנכללו, או אם נאסר כיון שבשלם ב"י קדרות תול"ם לומר בכל קדרה שאין בה מהתכות שאינה מלווה ומותר לאוכלם אחד אחד דכשאוכל האחת אני אסור וכו', ובנאמרים סעף ו' הביא משם הבי"ה דלכשלם ב"י קדרות ש"ר ואסילו בשלן ב"י קדרות קודם שנועד להתקנות מותר לאוכלם אח"כ, ומכ"ן מה דה"י התכות בשלם ב"י קדרות ולדעת הבי"ה ש"ר, ובניד נ"כ נתערבו הכל ובשלם ב"י קדרות ושרי, או

אם

הלוקח וכו' ע"ש, ולפי דבריו ז"ל קשה לי במיש מן שם בסעף שאחר זה ה"ל היבא אמרין דאינו אסור אלא כרי קליפה בשא"ן שום אחת מהתכות שמנה שאם היתה שמינה כולה אסורה וכו' מפני שהשומן מפעפע ע"כ, הרי הביא דין שמנה דאסור בכללה ולא חילק כלל בין מליח עליון לתחתון ואך לא הקשה הש"ך ז"ל בזה ובפרט שביאר לן דבריו מן כאן שכתב בסק"ט ה"ל כלומר וכו' דאז"ל ה"א ומפ"ס לה"א וכו' וכו' ע"ש וכו' ק"ה ע"כ, וכאן ה"ל להר"ש על סוף דלא חילק פה שכתב שאם היתה שמינה בין עליון לתחתון, והגלעיד לתוך דמה שלא חילק פה בין עליון לתחתון משום דמין פה לא בא לאשמעין ע"ק הדין בשמינה אלא אנכ נרדא נקטה לכן סתם בה והשיך ז"ל דהקשה לו לע"ל בסיה דכלל שני הדעים וד' לכן כתב בן מה שאין בן פה :

א בש"ע ששהה שלשה ימים בלא מליחה ונמלח עם שאר בשר שאר הבשר מותר אפילו לקדרה והבשר ששהה שלשה ימים לכתחילה דא"ל להוש להחמיר שלא לצלותו ואסור לאוכלו אבל בדעבר שנמלח כבר יש לסמוך להתיר, הנהני ס"י ס"ס הנבי"א אות ד"ג וד"ה וכו' בתשו' הו"ד ס"י ק"י, אך אומנם הש"ך בס' נהי"ב סק"ט והמ"י כלל ד' סק"ט דעתם להתיר לכתחילה בצ"ל ולדורן נראה נ"כ להתיר לכתחילה בצ"ל, ועין בספר בית יהודה בקונ"י המנהגים דקיד סוף ע"ד, הרב באר המ"ס הו"ד ס"י כ"ז :

ב בש"ע ששהה שלשה ימים בלא מליחה והיתה ונעלם מהם והדינו וכללנו הבשר והוא ובשלונו בקדרה והריק מכלי א"ל כלי ע"י רב"י מסעפים ואח"כ וכו' הבשר והכלים אסורים והרי הוא כבשר שנתבטל בלא מליחה דהדין שזה בשניהם, וגם אם נשתחו הכלים לאחר מעלי"ע עכ"ז באיסוריהו קרימו, והב"י מוהרי"ש עמ"א ז"ל שהביא הו"ד"א בס' שו"ב הו"ד ס"י כ"ז הם דהיינו מנהלי"ה הפוסקים ז"ל, באר המ"ס הו"ד ס"י כ"ז וגם שם הארוך בכלים הבלועים בספק סרופה או מאיסור דמכ"ן ואינם בני זמן ודין כלי"הם אם יש להם תקנה ע"ש, האמנם ה' ערוך השולחן יו"ד ס"י ע"ג אות ה' כתב דמאחר דאינו אלא תוכות הנאנים ואינא מאן דמחזיר לבשלו אחר צליה הכלי מותר ושמים הרב עכ"ל דהרש"י סימן ס"ז ע"ש :

סימן יב.

עין להק"ל ז"ל הו"ד הוא ס"י צ"ה שהק"ר בדין יב"ש ביב"ש דק"ל דה' בתר בט"ל, אם השחי תכות הם של שני בני אדם כל אחד לאדם אחד אם ש"ך נ"כ בזה לומר דה' בתר בט"ל וכו' ע"ש, וראיהו להרב מ"ע י"ז ז"ל שהקשה על דבריו אלו ה"ל ולענ"ד לא ידענא מאי מספקא ליה למ"ד דהרי ה"א מלתא ברורה

מה כתב אם כן יש רבים ועצומים דס"ל דבמאי דנפיק מינה משערין וכיון שכן האי התיבה שנתבשלה בדמה אם יש נגד הדם ס' אמרין שמא הלכה כמיד במאי דנפיק מינה, וכן ראיתי למהר"ק"ש ס' ס"ס ה"ל ספק אם שהה במלח כשיעור מותר משום ס"ס ס' שמא שהה ואח"כ לא שהה שמא הלכה כמיד בדבם הוצא משערין ע"ש. הרי מבואר דדעת הסוברים דבמאי דנפיק מינה משערין נכנס לבית הספק והוי ספק וכו' מותריש נאון כס' משפטים ישרים ס' ס"ד ה"ל בשר שנתבשל בלא מליחה איכא פלוגתא אי משערין בכוליה או במאי דנפיק מינה וכתב הראב"ד דבשר שלא נמלח במאי דנפיק מינה דדבר מועט הוא ובשל כס' וכו' ומשמע דמסתמא אמרי' דיש בקדירה ס' ולא כתבו אם יש בקדירה הרבה ס"ס או לא אלא סתמא כתבו להתיר וכו' וכי ה' תורת חסד ס' ד' מטעם ס"ס אי בכוליה משערין ע"ש:

אלא דהכנהו בתשוי' ס' ק"ו חלק על מהרש"ג ו"ל וכתב ו"ל ומה שצריך להתיר מטעם ס"ס לא נה"ל בהכי דאיכא דב"ל מסור בידנו דס"ס אפי' בדאורייתא לקולא ה"ד בס"ס דמצאות אבל בפלוגתא דרבוותא מאן ספין ומאן רקיע לעשותו ס"ס להתיר מאחר שמצינו שמהר"ב"ל ומהרש"ך במקומות רבים כתבו בס"ס בפלוגתא דרבוותא ה"ד הוא וע"ז ס"ס שם הרב ביא כבר עמדתי לעיל ס' ל"ב והבאתי משם רבים מהאחרונים דעבדין ס"ס בפלוגתא דרבוותא אפי' ביהוד נגד רבים בין בדבר שנפסק בש"ע נמי וכן בדבר שהוא משום מנהג כל דאיכא ספק אפילו בפלוגתא דרבוותא נכנס לבית הספק ע"ש:

ובכן בניד יש להתיר בתבשיל של ד' קדרות דמיד ספיקא לא נפקי, אלא בהכלים יש לומר דאם יש בכל אחד מהכלים ס' נגד הדם אשר בהתיבה לפי אומד הדעת יש להתיר הכלים, וע"ז להביא ו"ל שהאריך להתיר הכלים ועל צד הותר טוב שישוה הכלים בתבשיל בהם עד שיעבור מעט לעת ע"ש, ומנהג בניד שלא יבשלו בכלים כיא אחר מעליע ובג"ל:

וזאת ליהודה

סימן יד.

שאלה ארבעה תרגולות שנתבשלו בלי מליחה ביום עזורים לפעודה המפסקת וברור שאין בתבשיל ס' לבשל והתרגו' שלא נמלח ולזהות שהה שעת דוחק סכנתו אולי יש סברה דחכמה

אם נאמר כיון שנבשל קודם בשולם ואין האיסור עומד בעצמו בניד ובפרט שנשחק מהם והיו לה בלה ואין נקרא עוד יבש ביבש וצריך ס' לבטלם אפי' קודם בשולם ושכמיה:

תשובה הנה בדברי השאלה לא נתבאר אם הבשר שנשחק בשולם לבד או שנתן בהם בכל קדרה מהנשחק דאם נתן בכל קדרה מעט מהם יש לומר אולי שהתיבה שלא נמלחה היא היא התיבה שנמלחה ואז לא יצ"ך בזה לומר אדם אחד אוכלם וכל התיבה אמרין ה' של הותר כיון שמעורב בה מהתיבה שלא נמלחה ולא נודע ה' כי אם אחר הבישול ולא נתבשל קודם ה' בתרי דק"ל אין מתבשל ה' בתרי כיא אחר שנודע לו זאת כנודע, ובכן כהנין דיון שנבשל בולם ונשחק מהם ולא נודע איזה מהם נשחק או צריך ס' לבטלם ואין בכולם כדי לבטל, והמאכל אסור ה' לדעת ה"בית ו"ל, ואע"קא סברה ה"בית ו"ל כבר פליג עליו הש"ך בע"ש ו"ל כהנין נתב על הש"ך שדבריו דברי אלהים חיים, וע"ז להרב ובהו צדק ה"ב ד' ק"ג ע"א סעף מ' שכתב דהם הרב מ"י ו"ל השיב על הש"ך וכן מ"ש ה' ו"ל אמת חזיר ס' לא וכו' אבל הכא דליכא ס' יש להתיר, והם דה' שפיר נסתפק דממא כהנין אין אסור תורה דמן התורה בכל אפי' שלא נודע התערובת ומדברין הוא דא"ז בטל עד שנודע וא"ז ה"ל ספיקא דהנין ולקולא ס"ס הש"ך ודע"מיה ס"ל דמן התורה א"ז בטל קודם שנודע והש"ך ודע"מיה רבים נעשו לבני ה"בית והמני' וא"ז יש לאסור עד כאן דבריו:

ומינה כהנין דיון דכל הש"ך התיבות שסלקם המשה ב"ל והתורה לא נמלחה משקלה ב"ל אחר וזכרתי אחר שנמלחה אחר מהם ונהגתי ה"ד בודאי שאין בהם ס' אפילו אחר הבישול ואסורים: **אלא** יש להתקן עוד בניד שני ספיקות ראשונה דהו"ל בזה דם שבישלו ובהם שבישלו יש כו"ס מהפוסקים דס"ל דם שבישלו אינו אסור אלא מדרבנן והרב בן אברהם ד' מיד ע"ד כתב ו"ל דם שבישלו אינו אסור אלא מדרבנן וכמ"ש מ"ן בס"ס ס"ס ה"ל והא' נמי איסורא מדרבנן כיון דמליח כמותה ה"י דם שבישלו ואינו עומד עליו ע"ש, וכתב בדי"מ ה"ל ונראה דלא צריכים לפעמים דמליח כמותה ואפ"ה אינו אסור אלא מדרבנן דה"י הוא מבוטל לפנינו ע"ש, וכן עלה בהסכמה הפריה דיש ס' ס"ס ע"ש, וא"ז בניד ה"ל דם שבישלו דאיסורו מדרבנן:

ועוד איכא ספיקא אחרתא בניד אם נאמר דמשערין בכל ההתיבה שלא נמלחה לזהות ס' כנדרה, או משערין דוקא בהם הוצא כנדרה כסבית הראב"ד ו"ל ודע"מיה, והרב בן אברהם ו"ל שם ד

הערה — מן דף א' עד כאן ובה והדפוס אותם הארון מרדכי אהרן הכהן ארזי לעילי נשמת הרי"ו וע"ן אשתו הגססרת בקצות שנים מרת **שפיקה** נ"ע בת המנהג ס"ס קטש תנצית.

הזכרתי בפוס' דמשערי' בדם היוצא דוקא הגם הזכרתי הסב שפסק מין בשויע דצריך סי' נגד כל ההתיכה להיותה שעהיד סמכתי ואכלנו התבשיל ואחר יוחיז בלכתי לעיר הפשוט בספרי השינה וראיתי להחידא בברכיי שהביא ניד בעצמו ובסויד הציע בשם הראב"ד ו"ל שיש לשער בדם היוצא דוקא ולא כנגד ההתיכה ואז נחקרה דעתי שכדי הראב"ד ו"ל לסמוך עליו בשעהיד כזה והפס"ט והתענית דאורייתא ובודאי הוזהר לסברת מין ו"ל והגני מבקש ממני היום להניד אם יפה עשיתי אם לא ובפרט לענין הכלים דכולם צריכים שבויה ובפרט שיש צד להתיר דאחר ההדחה אנהגו רואים בעין כי לא יצא עוד דם כיא מזהל מעט הכמות לכן יודעני מה לעשות ושכחתי הלכיד ידדו הצעיר צאל"ה הלוי סי' :

תשובה ראיתי מי שידד עליון למעלה שאלת הכס הצ' השוכה ואבוא היום אל העין היבת עין ימין ולהשתעשע באמהותיו כי נעמו ואען ואומר דהן אמת דבשעהיד תכליל מזה האנוש אך ומה לעשות לפיכך ובפרט היותו בכפר שאין לו ספרים אפילו סי' שולחן ערוך יורה דב' כ"ד להנצל מאיסור, בדם כיון דלפיכך היום ברור לו בדתה מין דסיל שצריך סי' כנגד כל ההתיכה אך סמכת על סברה הפוסקים אשר כנגדו אפילו דסיל באמת דיש לשער בדם היוצא דוקא ואפילו בזה"ל הדבר בשעת הדחק דהלא נודע דקבלנו דבריו ואין לזוז ממנו ימין ושמאל אפילו בשעהיד כיא באופן היות כגדון הדין סי' עברנין אפילו נגד סי' מין ו"ל או אם בדבר מין ו"ל יש סתם ויש אומרים אמרנין דמיש סתם ו"א הוא כרי לסמוך על סי' הדין אומרים בשעהיד ולא לעשות נגד סי' מין בדבר שלא נזכר כלל בשויע אפילו ב"א ובמיש הכנהג ו"ל בכללי ויעין נ"כ לה"ם ו"ל יעו"ש, ומיש היום הדין שראת אהוב להחידא בברכיי וק"ל שסמך על הראב"ד ו"ל לשער בדם היוצא ולא בכל ההתיכה לא ראיתי זה בברכיי ואם באו"ל בספר אחר בודאי שיש ספיקות אחרים עמו כי לא די בזה ובני"ל, ואפילו בתענית יוחיז שהוא דאורייתא סמא בדיה לאכול אותה מאכלים אחרים אפילו בצים שלוקות וכיוצא ולא לזהות סברה מין מפני זה, גם מיש היום יציו שיש צד להתיר שאחר ההדחה אנהגו רואים בעין שלא יצא עוד דם כיא מזהל קטן הכמות, הלא נודע שהדחה לא תועיל כיא לדם שעיף הכשר והבשר שבפנים אינו יוצא כיא במליחה וכיוצא ה"פ :

והג"ה בשאלה המוצנת לפנינו אינו מבואר אם הדין המ"ס שבקדמה הותרם הרבה או"ל דאם היה האומן שהמים היו הותרם הרבה הו"ל נתינת התרנוני בדם כמו חליטה ממש ובמיש החידא ו"ל בשד"כ בשם מהר"ש עמאר ו"ל והבי"ד הזכיר יו"ד אור"ט יעו"ש, ועין להפ"ט סי' ס"ט סק"ה ש"כ עיר מין ו"ל שכתב שם ח"ל בשד שנהבשל בלא מליחה צריך שיהיה בתבשיל סי' כנגד אותו בשר ואז מותר הכל, כתב ו"ל עין בספר בר"י שהביא בשם נרול אחד דהיינו באם נתנו הבשר במים שאינם הותרם אבל

אם נתנו אותו במים הותרם הדין חליטה ומותר בדעבד בלא סי' כמבואר לקמן סי' ע"ג סי' וכו' והוא ו"ל שקיל ופ"ל קצת ומסרם דאם בזה הדבר שהיו המים הותרם מאוד ויש דוחק כגון שהוא עדיש ו"ל להקל ע"ש, ועין להחידא עמ"ד אב"י העו"ש, בספרו הבהיר מ"ל דעמאר ביו"ד סי' יו"ד שנשאל באופן כגון ממש וגם שהקדמה הו"ו בה מ"ס הותרם הרבה ועין הבי"ד החידא ו"ל ש"כ ממש מהר"ש עמאר ו"ל הני"ל וע"ס כי היה די בטעם זה להניד להתיר שם שהיו המים הותרם הרבה כמשיש ובמיש החידא ו"ל שם יצריך שיהיו המים הותרם מאוד ואם ברור הדבר שהיו המים הותרם מאוד ויש דוחק שיהיו עדיש ו"ל להקל ע"ש, וא"כ אין צורך לצ"ח ספיקות אחרות אם היה סי' כנגדו ועוד נלוח אליהם סברה הראב"ד ו"ל דמשערנין בדם היוצא דוקא אלא להיות דמין אבא הני"ל מר"א הוראה צ"ח כל המגופים להתיר גם אולי שלא נתברר כגד שם הדין המ"ס הותרם מאוד ולא היה שעהיד דע"ש באשר יעו"ש שם :

והג"ה הראב"ד ו"ל בסי' המיד סימן ו' הביא דטאלו מהר"ם בהתיכה שלא נמליחה דייט מהר"ם ונתונים טעם לדבריהם כזה דבמאי הנפיק מנה משערנין וכו' ועין השיבו הראב"ד ו"ל דמאי דבזה"ל אני מזהיר בה היתר דבמאי הנפיק מנה משערנין והקדמה טעם להתיר ומעשים כפי יום אנהגו עושים בכפות וקערות של חלב שנכנסות לקדירה של בשר או בהפך ואני מזהיר בדם להתיר, גם מפי מהר"ם הרב ו"ל ין פ"ט נעוהו וכו' הטעם כל דבר שהוא היתר להתיר אין משערנין אלא בטעם וכן הדין בהתיכה של בשר שאין איסורו אלא בטעם דם ויתר הוא הותר להכשיר ע"י מליחה אין משערנין אלא ביוצא ממנה ע"כ, וזהו כהנ"כ סי' אות ב"ה כתב ו"ל כתוב בא"י מעשה באשה אחת שבישלה בשר בלי מליחה וכו' והתירוה כהנ"כ המ"ס דבמאי הנפיק מנה משערנין והראב"ד ו"ל דוד דהק"ד ב"ד ו"ל ו"ל דבמאי הנפיק מנה משערנין וכו' והיה בהתיכה שבישלה בחלב יטבה דבמאי הנפיק מנה משערנין אם יש סי' בהתיכה כנגד החלב כג"ל וכו' וכו' בסי' המכריע לרבו יטעה הוא ו"ל סי' מ"ט דבמאי הנפיק מנה משערנין ע"ש :

ורא"י לר"ב בן אברהם אבוקאריה ו"ל די מ"ג ע"ג שהבי"ד וכתב ו"ל אך מיש היינו בהתיכה שבישלה בחלב יטבה דבמאי הנפיק מנה משערנין תפסר"ט מדבר הראב"ד הם דבר היסוד הלא כי הראב"ד אלא דוקא בהתיכה שנתבשלה בדם שאפשר להכשירה במליחה וכן בכפות וקערות של סתבת שהותרם להכשיר ע"י העלה אבל בחלב לכ"ע צריך לשער בכולה, ועין להרע"ה ש"ס אות י"ב מ"ס נקטנן דדעת ר"י אפילו בהתיכה נכילה משערנין במאי הנפיק מנה משערנין ולא בכל ההתיכה ע"כ, ואחמ"ד ח"ס אני על תמידתו זאת ולא ידעתי כוונת ח"לוקן מהתיכה בשר בלי מליחה וכפות וקערות וכו' להתנת בשר שיש בה חלב דה"ל שכתב הראב"ד ו"ל הוא ברור שהבשר ישרנו נתוכו

יש לו הנשר ע"י מליחה ואין בו עוד איסור דם וכן כפות וקערות של חלב שנכנסו לתוך קדרה של בשר או איפוא שכלוץ בהם איסור יש להם הבשר ע"י העולה ובוהו הנכשרו, וכן כיוצא בהם החיבה בשר שיש בה חלב אסורה משום חלב שבה ויש לה החר ע"י שנסר את החלב ממנה בכל אלו וכיוצא בהם ראסורם מסעם האיסור שיש בהם כגון דם וחלב או כביה כזן שהחזר להכשרו ולהתירו ע"י מליחה או הסרת החלב אין משערינן אלא כיוצא ממנה ובוהו איש דברי ר'יו שהביא משם האויה במיש והיה בתחילה שבישלה בחלב שבה דבמאי הנפיק מינה משערינן והסתייע מדברי הראב"ד דטעם אחד להם ובגיל, ואך הרב ז"ל הלך לנו את השורם אשר מזה הוליד דין חדש בדעת ר'יו דאפילו בתחילה נבילה משערינן במאי הנפיק מינה ולא בכל התחילה והעליות על לב בדעת שום פוסק דאעיקרא ויל כתר בעמא שנתנו הראב"ד ודעמייה דהגור להתירו ולהכשירו תה שייך גם בתחילה שיש בה חלב להסיר החלב ממנה והוכשרה בוה ובעת אין סי עהיש מציא לראות מיש בוה:

אשר מזה ק"ל עוד בדבריו מיש אחיו להקשות ע"ד מין כבי' בה' צ"נ שכתב בה' סיג ע"ד וז"ל אלא דק"ל ממש מין הכי' כבי' צ"נ עהיש הסור בשם בעהיע דאם בישל חלב בקדרה של בשר והוא בת זמנה ויש בה סי אכא מיר מבישל בה סמין שבישל בה עכשו, והקשה מין הכי' וז"ל ואיה דמטמע מדברי בעהיע דאפשר דבהלכ' שבקדרה יהיה סי כנגד כל הקדרה וכו' ואפשר דבעהיע סבר בהראב"ד ולא משערינן כבוליה אלא במאי הנפיק מינה כביש כבי' צ"ה עיש והכירו תמיהם הרי דלא כתב הראב"ד אלא בדבר התור להכשרו והוליל בדעת ר'יו ואויה דסיל דגם בשאר איסורם במאי הנפיק מינה משערינן ובזון שכן קשה על מין אמאי לא הקשה עליו מדאמרי' בגמ' כבוליה משערי' כמו שהק' בבבליה כבי' צ"ב, גם ק"ל ע"ד העהיש כבי' סיג אות י"ם שתמה ע"ד ר'יו ולא דבר דברי מין כבי' צ"נ שהשוה דעת בעהיע בקדרה לדעת הראב"ד ואך יתכן זה הרי דלא כי הראב"ד ויל דמשערי' במאי הנפיק מינה אלא דוקא בדבר שהגור להכשרו וכמו שהק' שם ע"ד ר'יו עכ"ה, ואחר המהיר גם דברי מין שם בהירוצו בדן קדרה ש"ב שבישל בה חלב שהביא בשם בעהיע גם שם הרי דבר שהגור להכשרו דקודם שבישל בה החלב ע"י העולה יוצא בליעת הבשר ובשר ובמיש בכפות וקערות דכל דבר שהגור להתירו משערי' כיוצא ממנו ואיין שיהיה סי כנגד כל הקדרה וה דעת ר'יו והאויה ואין חילוק ביניהם ובין דעת הראב"ד ויל לומר דס"ל דגם בשאר איסורם כגון נבילה וסריפה דמשערי' במאי הנפיק מינה דהתם סוים הוורם להתורם בהם כבוליה וכיוצא דאיא לתור להתיר בשום אופן צריך לשער בכל התחילה ובמישיל ובכן כל מתיחותו שם ע"ד מין ויל דהעהיש וכיוצא אחר הסחלה דבה אין להם ע"ם שישמכו ובמישיל:

שוב בא ליר סי עהיש והאיה שם כבי' סיג אות י"ם שהבי' ר'יו שם בשם אויה וז"ל והיה בתחילה שבישלה בחלב דבמאי הנפיק מינה משערי' אם יש בתחילה סי כנגד החלב ככל והתחילה אסורה ושאר התחיות מותרות ואם אין בתחילה סי נגד החלב הו"ל תחילה נבילה וצריך סי לבטלה מכל מה שיש בקדרה וכו' צ"ב ותמיהו דלא כי הראב"ד דמשערי' במאי הנפיק מינה אלא כבשר שנתבשל בדמו משום דאפשר להכשרו כסליחה וצלייה אבל בחלב לכ"ע צריך לשער בכל החלב דהא אפילו בחלב עשאוהו בתחילה נבילה דמשערי' כבוליה ועוד דאם יש בתחילה סי נגד החלב אמאי אין התחילה עצמה מותרת וכו' עכ"ה ע"ש, ובתחילה ההשקפה דבריו ויל אינם מובנים ולענין נר כבולות דבריו בקושי"א זו שהבין בדברי ר'יו ויל במיש והיה בתחילה שבישלה בחלב דבמאי הנפיק מינה משערי' ויל דהתחילה שנתבשלה בחלב שבה ומסתמא יתך וגם מהחלב ע"י התבשיל דבר מה וגשאר דבר מה בתחילה וע"ז כי האויה דמשערי' במאי הנפיק מינה עפ"י האומד כמה יתך וגם מהחלב אם יש בתחילה סי כנגד החלב שנמס בכל והתחילה אסורה ושאר התחיות מותרות ואם אין בה סי הו"ל תחילה נבילה וצריך סי לבטלה מכל מה שבקדרה, וע"ז הקשה ה' עהיש וכו' ותמיהו דלא כי הראב"ד דמשערי' במאי הנפיק מינה אלא כבשר שנתבשל בדמו דאפשר להכשרו כסליחה דיוצא ע"ז כל דהם אבל בחלב לכ"ע צריך לשער בכל החלב ולא במאי הנפיק מינה, וז"ל כזן ריש עוד מהחלב כעין דהא אפי' בחלב, ויל בחלב של כהמה בשירה עשאוהו בתחילה נבילה דמשערינן בכל החלב ולא במאי הנפיק מהחלב, ועוד דאם יש בתחילה סי נגד החלב אמאי אין התחילה מותרת, ויל לדעת האויה דס"ל בהראב"ד דמשערי' במאי הנפיק מינה דוקא ובסל כבי' כנגדה וכשרה דהו"ל כאלו יש סי כנגד כל האיסור איכ אכא אין התחילה עצמה מותרת ובמיש מין בשו"ע יוד סי' צ"ב מ"ד לא אסרו תחילה עצמה נ"ג אלא בבית אבל בשאר איסורין כ"י אפי' תחילה עצמה תותר להיות מותרת כבי' ששם דברי מין השו"ע ויל שם זה נלע"ד לפ' כבזי העהיש בקי' על האויה ע"ס כי באמת דהק"ם הם אבל אין קר העהיש כמו שהק' ה' בן אברהם שם על האויה ובין שם עליו כיעו"ש:

אלא דגם דנימא דהו הא כזי העהיש בוה אההמיר אעיקרא לא אסיק אדעתיה האויה ויל לומר דאם יש עדין חלב בתחילה אמרי' דבמאי הנפיק מינה משערי' אלא מיר בחלב שניתך כילו מהתחילה ועלה קאמר דמשערי' במאי הנפיק מינה ולא בכל התחילה כזן בשר שנתבשל כלי מליחה דמשערי' כיוצא ממנה וה"ם דתותר להתירה ע"י מליחה הו' נ"ב החרת להתירה ע"י הסרת החלב ממנה ובמישיל:

ומה שהקשה עוד שם וז"ל ועוד דאם יש בתחילה סי כנגד החלב אמאי אין התחילה עצמה מותרת, גם בוה אההמיר

וואת יו"ד ה' מליחה סימן יד ליהודה נא

ויל דרוק לומר שכל דברי הפוסקים זיל שריברו סתם בזה להתיר
היה באופן זה דמשערי' ביצא ממנה הוא לאפוקי דאין משערי'
בכולה ובמזכר לעיל :

איד שיהיה לענין נדון דידן נחזור להתיר הכלים כבר עמיד סין
אבא אבי העזרי וציל התיר בניד עמיד הרב רב פעלים זיל
הוא בידד סי' ו' שרארץ להוכיח דאם יש ספק אם יש סי' נד
האיסור העמד הכלים אהקתיהו דהיה הכלי בחוקת התיר ביעושיהו
והם אי נמא דבניד בודא אין סי' בתבשיל ובמים נד התרגולות
וגם לא היו המים הותתם בשנתנו התרגולות בקדירה יש להתיר
הכלים ובמים זה בן אברהם אבוקארא זיל ד' מיה עיד זיל ועדין
אני הוכח להתיר הכלים אפי' למיר דם שבישלו מחמת בספקי מהמיר
בראוריתא וכו' יש לנו דרון בשירותא דקדירה ומצאתי למהרש"ך
זיל בחיא סי' ע"ז בסי' איסור דאורייתא התיר הכלים במים סי' אם
דבר זה אסור ואחיל' שהוא אסור שמא לא יתן הכלי טעם בתבשיל
שמבשיל בו עכשו וכן דאית' להביד בידד סי' ע"ד שכתב דסי'
זה שמא לא יתן הכלי טעם בתבשיל המתבשיל בו כדי גים הוא
ספק נמיר ע"ש , ועיין להביד סי' מים והרניש שם שכתבו דספק
זה הוא סי' נמיר ע"ש מליחה במעמא וכו' הרדב"ז הוא סי' הציו
וכיו' הדעתי' סי' מא איה ז' וכתב שם דדעת המדיני' והראב"ד
דדעת מהרש"ך שהתיר בסי' זה שמא לא יתן הכלי טעם בתבשיל
ע"ש ואי' יש סי' והוא שמא הלכה במיד במאי דנפיק מינה
משערי' ואחיל' במיד דבכל התהיכה משערי' ולא נגד דם בלבד
שמא האי קדירה שמבשיל בה אינה נוהגת טעם לאסור בזה התבשיל
ושרי' לבשיל בה להתחילה וכו' אתר האומד יפה ראמדין כנגד דם
בלבד ויש סי' בהתיר ואפילו לדעה דסי' והרמב"ם והר"י דסי' דם
מבושיל דאורייתא מים ברא דמשערי' בכל האיסורים כנגד כל
ההתיכה ולא במאי דנפיק מינה הוא מדרבנן מהמיר בן דלא
ידעין כמה נפיק וזיין שכן בראי' בשר שנתבשיל בהם שבו ואמרו'
לית דיש סי' נגד דם איז הויל סיס בדרבנן סי' הלכה במיד
דמשערי' כנגד דם ואחיל' הלכה במיד דמשערי' בכולה שמא הכלי
אינו נותן טעם בתבשיל שיבשלו בו וסי' זה הוא ברבר דאסור
מדרבנן אפילו לרס"ל דדם מבושיל אסור דבר תורה וכו' יעושיהו ,
ובמיר כתב הויל העולה לנו שהכלים שנתבשיל בהם בשר בלי
מליחה וכו' ויש אומר יפה שיש סי' נגד דם הכלים מותרים
ועצוהים ושהו הכלים שיעבור עליהם מעליע שיהיו אגם ב"י ואפי'
בסי' דאורייתא שנתגלגל בדרבנן שרי במיש בראיות בהזוהת וכו'
וביש האב בבשר שיבשלו וכו' וכן האמור יש להתיר עכ"ד ,
והוצרכתי להביא דבריו באיזה דם' הגיל אינו מצוי ביד כל אדם
ודון סנה ואוקי' באחרין דיש לסמוך ולהתיר הכלים לבשיל בהם
להתחילה וצו"ש יצילנו משנאות הלכיד וערא דבי רב :

וואת ליהודה

ליק' כפי מיש בכונתו שהבין זיל דבין שיש עוד הלכ בהתיכה
שלא נחק' לכן אסרי' ההתיכה עצמה ולא רמי לבשר שנתבשיל
בלי מליחה דאין עוד שום איסור דם בעין משאיכ' הכא דיש עוד
הלכ שלא נחק' וכו' לפי משי' שהבין בן ברברו הריו זיל ובגיל'
וגם לפי מיש בעיוותין הנמס כל ההלכ עכ"ז ההתיכה אסורה דסי'ם
על הרוב נשאר מההלכ בהתיכה ולכן אסורה :

וראיתי להנהיג זיל בסי' סיס הנבי' סי' קפ"ו שהביד ריו זיל
ססים עיד האויה זיל הויל והיה בהתיכה שבישלה בהלכ
שבה רבמאי דנפיק מינה משערי' אם יש בהתיכה סי' כנגד כל
ההלכ במל' וההתיכה אסורה ושאר התיכות מותרות ואם אין בהתיכה
סי' כנגד ההלכ הויל התיכה דנבילה וצריך סי' לבטלה בכל מה
שבקדירה משאר התיכות ורק ורוב ע"כ , וכתב ע"ז למדנו מה
כמה דברים וכו' גם דסי' דאף בשאר איסורים התיכה עצמה נ"ג
מהצריכו בהתיכה עצמה סי' נגד האיסור שבה וכו' וחמה אני מא'
איהני במאי דסי' דלאו בכוליה משערי' אלא במאי דנפיק מינה
דרא בנדון שיהם אין נפקותא בזה דבין דאם לא היה סי' בהתיכה
העניג ואוסרת כל ההתיכות וצריך סי' כנגדה ואם היה בהתיכה
עצמה סי' כנגד דם למה הוצרכו לצידוק המים ביון בהתיכה עצמה
יש בה סי' ולכן נראה דבנדון האויה לא היה סי' בקדירה כנגד
כל ההתיכה אלא היה סי' בהתיכה נגד דם וכו' ולסברת הראב"ד
מותר שיש בהתיכה סי' לבטל דם ופיש דבר מועט הוא ובטל
בסי' לא עם צידוק המים קאמר אלא בסי' נגד ההתיכה ע"כ , מוכח
מדבריו זיל דסי' במיש ריו והיה בהתיכה שבישלה בהלכ שבה
וכו' אם יש בהתיכה סי' כנגד כל ההלכ במל' ואם אין בהתיכה סי'
וכו' התנאי הוה הוא סובב הולך גם עמשי' בהתיכה בשר שנתבשלה
בלי מליחה דמשערי' במאי דנפיק מינה וכו' ועלה קאי גם האי'
הילוקא אם יש בהתיכה סי' ואם לאו וכו' , והנראה יראה בפשט
דברי האויה דסי' דמסתמא אמרי' כל התיכה בשר יש בה סי' נגד
דם הוצא ממנה ודוקא בהתיכה בשר שנתבשלה בהלכ שבה כתב
ריו חילוק זה דאין כל ההתיכות שיהם בהלכ שבהם דיש אשר
בהם הלכ רב ויש אשר מעטים הלכיהם כנראה בן בהיש ועי' סי'
ריו אם יש סי' בהתיכה וכו' אבל לענין בשר שנתבשיל בלי מליחה
כל הפוסקים דסי' דדעת הראב"ד זיל נקמו סתם בלישום דמשערי'
במאי דנפיק מינה והראב"ד כתב אנהנו טהנים בה התיר מפי'
רבותינו ודעתו נוסח להתיר ומעשים בכל יום וכו' ומיש משערי'
ביצא ממנה לאפוקי שלא נשע' בכל ההתיכה עצמה וכן האויה
זיל כתב באשה שבישלה בשר בלי מליחה והתירוה כמה דבנים
דבמאי דנפיק מינה משערי' ולא נקמו דהיה בהתיכה סי' נגד דם
הוצא דמסתמא כל התיכה בשר יש בה סי' נגד דם ושאני התיכה
בשר שנתבשלה בהלכ שבה שכתב ריו שאם יש סי' בהתיכה ואם
לאו דבהלכ יש מעט ויש הרבה בהתיכה ואי' אינו מוכרח לומר
דנדון האויה היה באופן שיש בה סי' נגד דם שבה ובמיש הנהיג

סימן טו.

מעשה היה ביום ערב שבת אחר שמלחתי את הבשר ונס הדתותיו אחר המליחה ואז בא להם אורחים והביאו עוד בשר ושבתו ומלחו כל הבשר בחד בשר שבכר נמלה והנדה עם בשר שעדיין לא נמלה ולא זכרו זאת כי אם אחר שבשלוש בכמה קדרות ועי' שאלו מה יעשו בשעה הדחק כזה :

הנה מן בשו"ע ז"ל סי' ע' נראה דס"ל להתיר ע"י מליחה שנית כשלא נתבשלו אה"כ ע"ש, והרדב"ז ז"ל בס"י תל"ג נשאל באופן קרוב לזה וז"ל שאלה ממני על בשר שנמלה ולא הודה ונתנוהו עם בשר אחר שנמלה והודה הנה המכבש ונכבשו שניהם יחד אם נאסרו ומה תקנתו תשובה אם לא ישהה הבשר הזה שלא הודה במלחו כדי שיעור פליטה כל הדם אלא שעדיין פולט דם הדבר ברור אצלי שאסור לפי שהמלה מפליט דם מהבשר הזה ומבליעו בזה שבכר נמלה והנדה ואין לו תקנה כ"י מליחה אחרת דבשלמא הבשר שיש בתוכו דם ע"י שהמלה מוציא מה שבחיוכו מוציא ג"כ מה שבלע אבל בשר שנמלה כבר רוצא כל דמו מה שהוא בולע אינו יוצא ע"י מליחה, ואע"י שיש חולקים מ"מ זו היא סברה נכונה וכן נראה דעת הרשבי"א ז"ל וכ"י שהוא להתמיר, ומורה אני דכ"י בקליפה שהרי בבשר יששה במלחו יותר מבשעור כתב הרשבי"א שצריך קליפה שאין דם נכנס בו יותר מבדי קליפה וכו' ע"ש, בדבריו ז"ל יוצא לנדר באופן שנתבשלו דגם שנמלחו יחד מסתמא יש בהצטרפות כולם שיעור כדי קליפה, ויש להתיר ובפרט בשעה הדחק וערב שבת יש לסמוך בזה להק"י :

וראיתי בכתבי הקודש לעמוד וצ"ח מן אבא אבי העזרי ז"ל בכ"י וז"ל בשר שנמלה והנדה ואה"כ נמלה עם בשר שלא נמלה מן בשו"ע סי' ע' ס"ז פסק להתיר בדעבד ע"י מליחה שנית, וכתב הרב באר המים הויד סי' ב"ד דזה מירר שהבשר המלוח קודם תפל אבל אם נמלחו יחד שניהם שוב אין צורך למליחה שנית, גם הרב פאת נגב הויד סי' ו' התיר בפשיטות, ועיין בסה"ק שער עורה הויד סי' ה' אות א' מ"ט על דברי ה' אוהל יצחק כהן ז"ל ומ"ש הרב מע"ל שמואל סי' ה' הבייד הרב זכור"ל הויד על סי' ע', והן עתה ראיתי בספר יד דוד דבוסקן ז"ל בס"י ע' הנהיגו אות נ' דהביא בשם אוהל יצחק ד' ע"ה ע"ב דנדונו היה בערב שבת וכבר נתקן ההלכות דקות אחר שנתעדיב הכל יחד ומכת שהיה הענין בערב שבת והוא איסור דרבנן כי דם גמלה אין בו איסור אלא מדרבנן ויש פלוגתא בין הפוס' דרבים ס"ל דאין הדחה עושה סמיכה וכו' יש להתיר ע"ש, דנראה דגם הוא או"ל כסברה הרב אוהל יצחק ע"ש, ויש באות ד' צ"ח על דברי הרב ב"ד סי' י"ח ומצא בכתבתי יד למהר"ע אלנאבא ז"ל בעורבא שמלחה ההתיכה שנמלחה כבר והנדה עם התיכה שלא נמלחה יחד וכבר בשלום שתתיר אף דליכא סי' נגד הביק וכו'

דבולעו כך פולטו והוצרך לזה לכותבו לאפוקי ממיש הרב ב"ד בס"י י"ח דא' ליכא סי' נגד הביק דאסור דמיש בשו"ע דיש מתירן בכ"ז אין פ"י בלי מליחה שנית דפ"י זה אין לו שחר דלא נמצא סי' שאסור כך, דאדרבא פ"י זה הוא אמתי שכיב הראשונים הפדיה והבני דוד ומהר"י אלבעלי בסי' קה"י וגדפס בסו"ס ס"ל אורות, ולענין דגא אפי' שלא נתבשל עדיין מותרות כל החתיכות בלי מליחה שאה"כ ושכן הורה הלכה למעשה היה מותרת מוצרי ז"ל עכ"ל, ולא זכר שם הרב באר המים והפאניג ז"ל התירו בזה, והרב מע"ל שמואל הבייד הויד על סי' ע' ס"ל בסברת האהל יצחק ולא התיר אפי' שנמלחו יחד ואה"כ נתבשלו יחד כיא עד דאיכא סי' נגד אותה התיכה, והן עתה אנכי הוראה דיש לעמוד על דבריו דמלכד דרבים מהפוסקים שס"ל להתיר בדעבד וגם איכא רבים דק"י בסברה זו להתיר לכתחילה אפי' שלא נתבשלה עדיין בלי מלח אה"כ ובנו"ל מאחר שנתבשלו יחד, עוד בה שם הפוסקים דס"ל דגם אם נתבשלה צריך סי' הוד צריך סי' נגד הביק ולא צריך סי' נגד כל אותה התיכה, י"ן דכבר נודע מ"ש הפוס' ז"ל דכל דבר הנאסר מהסת בליעה מאחר שלא ע"י אור האש אינו נאסר אלא ביק, ועי' בשו"ת אב"ק סי' רס"ז בקונ"ס מליה כרותה כדי קליה דהמליחה איל"ה אוסרת אלא ביק עש"ב, ועיין בס"י ק"ה סעף ט' ובדברי הפוסקים ז"ל, ואך הוא הצריך סי' נגד כל אותה התיכה עכ"ל וצוק"ל, ודבר זה בפרטו אמת וצ"ל דיש לעמוד ע"ד ה' מע"ל שמואל ז"ל בכל הע"ל זכמו שכן מבואר הדגב: **ועיין** להרב פ"י הארמא ח"א דקטוב ע"י מ"ש ע"ד הרב מע"ל שמואל ז"ל גם בה"ד ד' כי ע"א ועיין להרב יד דוד דבוסקן ז"ל בס"י ק"ה הנהיגו אות ז"ך שכתב בשם הרב הגון פ"פאניג ז"ל שכתב בכ"י וז"ל התיכה בשר שנמלחה ושהה כבר שיעור מליחה והנדה ואה"כ נמלה עם בשר אחר שלא נמלה ושתתה שיעור מליחה שהדין הוא למולחה פעם שנית כמיש מן בס"י ע' וכו' כל הפוסקים אחרונים, אם אירע שבשלוה בלי מליחה אחת משעריס התבשיל בס' נגד קליפת אותה התיכה דאין אותה התיכה נאסרת כולה רק כדי קליפה כמבואר בסור וב"י שם וכ"פ מהר"י הויד סי' ה' וכן נראה להורות הלכה למעשה ולא כהרב מע"ל שמואל סי' ה' דפסק דבעינן סי' נגד כל ההתיכה ולא סגיא כנגד קליפת ההתיכה לפי שאין אנו בקיאין בין בשר בחוש לשמן נוהגים ליעזר בכל התיכה בס' יע"ש ד' י"ד ע"א דליחא דהא דק"ל דבתיכה שמינה אמרין אף במליחה דמספסע ככולה ובעינן ששים כנגד כל ההתיכה היינו דוקא בשהתיכה איסורה סתמא עצמה או שומן האיסור מספסע ככולה אבל בתיכה הבלועה מאיסור אינה אוסרת הכרתה אפילו ההתיכה שנבלע בה האיסור שמנה לפי שאין השומן שבה מולך עמו האיסור אלא למקום שהאיסור עצמו יכול לילך בספסעו לשם והיינו כדי קליפה וכמיש האר"ה והפרי"ה ס"קן ק"ה סק"ס וכ"ד וכמיש האחרונים ונפסק הרביד בפשיטות וכמיש עכ"ד

הוקא וברך כלל נקם מן למלחה. עוד שם בדיה או שמוצא
איתו וכו' כתב בספר וז"ל מיה דבר מן נפלאו ממנו שכתב
לדעת הרמב"ם ז"ל דהוקא דמצאן לפנים מהמחצה וכו' אמורים
וכו' ולא דגשיוהו אלא לתקדושת וכתב וז"ל והימה דהא בעין
הדקה המשתכרת וליכא וכו' ולפיכך צ"ל דמיש הרמב"ם כפי' דעין
שעובדן אותה בספר וכו' אייר דהין לקלקלן וכו' ואין זה במשמע
דבר רבנו וכו' ע"ש. וז"ל דעין להרב שער המלך הוא ד' ציד
ע"ד שהארץ שם בשוב דבר רבנו הסוד וברבר מוהרים ביה
ז"ל ורש"י ע"ש:

וראיתי להרב פירש הבק ז"ל ד' ניד ע"ג שכתב וז"ל המוצא
בסוד וכו' דבר רבנו צריכים מן הישוב ומן הקדוש
הצריך בזה ע"ש. ויש לנמסר לפי דברו על רבנו הגלילי ביהו
וכו' הכי ואם לא מצא בראשו וכו' מוהרים ואח"כ הגליל בדיא
והשתא העיקר הכי ואנו מצחקי תבדיל. ועוד דפירשטא דמקום
עבודתו דקאמר רבנו הינו לפני העין דהעבודות הם לפני העין
וכו' וא"כ הדברים קשים דלפי מיש דמקום עבודתה בין דרך כבוד
בין דרך כבוד אסור איך א"כ כתב דמצא כ"ס הלוי וכו' דמוהרים
והרי אין לפני מן הקלקלן גדולה מזו וכו' ולפי הנראה מדיחא
דדבר מן דהבין ברעה רבנו דמקום המיוחד לעבודתה לא ה"י
לפני העין ממש אלא בבית המיוחד וכו' ולא תתקדשה דעתו
ברבנו וכו' ע"ש. ואנכי הרל באלפ"י לא זכרתי להבין ד"ק ז"ל
האשונה מה שהקשה לפי' מן ז"ל דהעיקר הכי אהמיר ל"ק
מה אחר דכלל בסוד בדינו דהרמב"ם ז"ל הסוד נקום ליטא
החיים ברמותו בצלמו ובסוד המשתה בן הוא ודבר מוכח מצאנו
ובמיש הוא ז"ל בסוד הנקט היטא דמתנתין ושוב ספא דמתני'
וכו' ולא הצריך מן ז"ל לבאר זה היה פשוט. ומה שהקשה עוד
דמקום עבודתה הינו לפני העין וכו' ובג"ל. הנה אהר"י מלמד
דחלטון מטעם עוד בה דהנראה יראה שדבר מן בודים ומבוארים
לדעת רבנו דאם העין הוא יושבת במקום עבודתה אזי כל
נוגא אמורים. ואם העין היא יושבת הין ממקום עבודתה אזי
יש חילוק בין כו' וכו' ובמיש הוא ז"ל אה"י ומבואר זה מצאנו
בדבר מן ז"ל במיש וז"ל ורב א"כ בר היא דאמר וכו' אתא
למיסר דמתנתין דשריא במצא עליה וכו' וכן שריא וכו' לצלחה
ולא עליה וכו' אלא רמזא בראשה ומשמע דאם מצא לצלחה
בין דלא בראשה וכו' ע"ש. מה מוכח באופן דהעין היא הין
ממקום עבודתה וכו' יש חילוק ובג"ל. ולפי מיש מן ז"ל ברבר
החיים ברעה רבנו דהרמב"ם מבוארים ואין להקשות עוד בן
נראה לעניות דעתי כדור:

ומה שיישב הוא ז"ל שם ברעה רבנו דמיש בשים מצא בראשו
וכו' לאו הוקא אלא דבואה דהתחדא וכו' ומיש במשתה
מצא פריכ"י ענבים וכו' הינו אפי' בדרך היטא שהוא בראשו
וברך בדין אמורים וכו' וא"כ לאו הוקא בראשו וכו' ע"ש. ובר
קדמ

עכ"ד. וסיים שם הרב יד דוד וז"ל דעין מה שכתבתי בספר עי'
משם מהרים אלנאבה וז"ל ע"ש דעין בספר באר המים ספר כ"ד
ועין פריהא היא ד' קי"ז ע"ג מיש ע"ד המעיל שמואל וכו' וכו'
ד' ק' ע"א ע"ש עכ"ד. רמזנה מדבר הרב יד דוד ז"ל בזה שצ"ן
אהר דבר מוהר"ק ז"ל דבע"נ ס' נגד כד' קליפה למה שכתב
בס' ע' בשם מוהרים אלנאבה וספר באר המים דמונה בזה דיש
להתיר ולסמוך עליהם שהתירו אפילו שאין ששים נגד כד' קליפה
וכמבואר בדבריהם שם. ועוד דהם ז"ל התירו לענן דגא אפילו
באופן שלא נחבשלו דעין ומיש בנ"ד דכ"ד נחבשלו:

ובכן בנ"ד יש לסמוך ע"ד המוהרים ובפרט שכבר נחבשלו וגם
בשעה דהוק דהענן היה בעש"ק ובמיש הרב אהר"י ז"ק
ז"ל שהוא צורך שבת והוא איסור דרבנן ובפרט לפי דבר מוהרים
אלנאבה ז"ל דהתיר גם דליכא כד' קליפה ואפילו שלא בשעה
דהוק ובג"ל הנראה לעניות דעתי כהכתי:

הלכות ע"ז סימן מז.

כתב הסוד י"ד ס' קליש וז"ל כל דבר שמוצא בו קרב לפנים
אם מוצאים אותו בפני א"ל או שמוצא אותו לפנים וכו'
אסור שאנו תולין שעשה אותו מיום הקדושה וכו' והרמב"ם כתב
לפנים וכו' ואנחנו ראוים למוכח וכו' וכתב מן כב"י אחד שהביא
דבר הרמב"ם הנ"ל שגדלה מדבריו שהוא מפרש הוא דהן פריכ"י
ענבים וכו' אסור אלישא קאי דקתני מצא בראשו וכו' דהיינו
כשמצאן בראשה דמוכח דשלה הם וכו' ורב א"כ בר היא דאמר
וכו' אתא למיסר דמתנתין דשריא במצא עליה מעות וכו' וכן
שריא אפילו דבר הקרב ע"ג המוכח אצלם ולא עליה וכו' ה"ד
במצא הין לקלקלן וכו' ע"ש. ושוב כתב בן נ"ל ליישב דבר
הרמב"ם ז"ל אבל רבנו נראה שלא היה מפרש בן דבר הרמב"ם
דא"כ הו"ל להביא דבריו גם אחר דין מצא בראשו מעות וכו'
ע"ש. וראיתי להרב קהל יתודה אישנו ז"ל בדי' ד' ע"ג ע"ג בדיה
אם מוצא אותו בפני ע"ז וז"ל כתב מן ז"ל דלהרמב"ם הוקא
כשמצאן בראשה דמוכח דשלה הם וכו'. וקשה דא"כ אמאי לא
מיתו הסוד ז"ל דבריו ע"ז ברמיהו לקמן. ומן ז"ל מפי' הרמ"ש
כוצא מה ולא הרמ"ש בזה עכ"ד ז"ל. ולעוד אפשר דמין ז"ל
הרמ"ש גם בזה במיש דהו"ל להביא הסוד להביא דבר הרמב"ם
גם אחר דין מצא בראשו כמות וכו' והיינו לומר דהולך הרמב"ם
וס"ל דגם מיש לע"ל כל דבר שמוצא בו קרב לפנים הוא הוקא
אם מצא אותו בראשו כמיש שם מצא בראשו דבר שמוצא בו
קרב לגבי המוכח ה"ז אסור ע"ז. וזה נ"כ הו"ל להביא אחר מיש
דין מצא בראשו כמות וכו' דהנראה ס"ל להרמב"ם כהג"ל דבראשו

קדמו בזה הביא לפרש דברי הרמב"ם ע"ש ובסוד כתב וכו' האריך בדברי הרמב"ם וכתב שמהלוקה בין מצא בראשה למצא אצלה ואח"כ הקשה על דברי רבינו ולמאי דפרישית ליק ול"מ וכו' ע"ש. ומה שהק' ל"מ מן ז"ל דרבינו מפרש קלקן מקום עבודתו וע"ז כתב דרבינו לא פליג על דש"י ז"ל ראפוש' פלוגתא וכו' ומוציא דהלמודא הכי וכו' וגם מדברי הסוד לדעת רבינו נראה שהבין כדש"י וכו'. אהמיר הכרה מן בזה הוא דהרמב"ם ז"ל הוא בכל מקום נקט לשון השי"ס כצורתו וכמש"ל. וא"כ הכא דתפס לשון זה מה מוכח דמפרש קלקן מקום עבודתו, וע"ן להביא ז"ל שם נ"ב דכתב בן וס"ל ופירוש לפנים מן הקלקן לדעת הרמב"ם הוא מקום עבודתו וכו' ע"ש :

הלכות יין נסך סימן י"ז.

את זה שלח לידי מר חתני מ"ע הרב המובהק רב משה'א סבני עליה בקשית במהרי"ר אליהו הכהן מסלתון (ה"ו) ז"ל :

רב אחאי ורב העומא מ"ע הרב המובהק המאיר בברק רב כהנא במהרי"ר נ"י יהודה יעלה על כל מעלה רבה ותהילה עד ביאת הגאון אביר :

לשלים אין קץ :

מאחרי שם שלום טובה וברכה באהיר וכו' וכו' ידידי נשאלתי באחד מראי ה' רצוני לקחת אספדתו של י"ן נסך ורוצה להורר ולהוציא לעשותו שכן בניית מוכשרת האם מותר לעשות בן ולשנותו או לא, ואנכי השבתי דאסור ומנעתי אותו מלעשות דבר זה, ושוב נתתי אל לבי להפיש בספקן ש"ן אם כיוונתי אל האמת, ובחופשי ע"ז ראיתי להיות אדמת קודש ה"ב ס"י י"ג שהרב בנו נשאל על דבר זה והאריך הרבה ועלתה הסכמתו להתיר בין שהיא דעה של דעה, והפשתי עוד והאיר ה' את עיני וראיתי להתירא ז"ל בסיה מראית העין בסופו שנשאל דמורה אחר התיר את האיסורו ע"י שיצרפו צורף שני ונסמך ע"ד ה' ארמ"ק ה"ו. אם יש לסמך ע"ז או לא, והשיב הרב שאין לסמך ע"ד הרב ארמ"ק ה"ו וכפר ארמ"ק ועלתה הסכמתו לאסור וש"ש שיבונתו ל"ד גדול, ר"ען שאין כפרי רבני הא"י החדשים מצויים אצלנו כמו ס' שד"י המד וספרי רבני אשכנז ז"ל לדאות אם הם נ"ב הביאו ד"ו וכיצד עלתה הסכמתם, לזאת נא שיחפש כבודו ע"ז אם יש במחוק איהו ספרים וידועני, ומענין לענין ראיתי שכתיר היו בספרא דמאיר טב מ"י דעורא כו"ד ס"י ל"ו נשאל אם בשלו

שכר בכלי נכרי כל"י הכשר אם מותר לשותתו משום דסתם כל"י נזי"מ אינם בני יומן או"ל, ובתיר היו כתב דאין להקל בזה אפי' בדעבד וכו' יעו"ש, ונראה מדבריו דאפי' יש שי"ס בנגד הכלי אסור, וזה תימה דאשתמיס מנה דרו"ס דרבי גדול עסיר וציה מ"א ז"ל בסיה שערי עורא ב"ד מ"ה ע"ב ונ' שהסכימה דעתו ד"ע כס' הרב באה"מ ז"ל דאם יש שי"ס מותר, ולא עוד אלא דכל השכר שעשה בכמה פעמים ונתערבו יחד הם מצטרפים יחד לבטל בסי' כיעו"ש, האומנם דברי עסיר רבי אבהו ולחיה לא זכיתי להבין דבריו בהקשותיו על ה' וכו' לאכרתם ז"ל דלמה לא כתב שת"י"ס יב"ס הולק על ה' פרמ"א שאמר והוא מותר בדעבד וכו' שהנראה נראה דהרב ז"ל לא כתב שפרמ"א אסר אלא דוקא שנשאל ע"ז, והנראה נראה דברי הר' פרמ"א ז"ל שמתיר ואם נגזר אחר רבני הרב עיקרי הד"ס ז"ל ולכן מקשה על דברי הרב ז"ל זה דבר תימה דידענא בעסיר ר' אבהו ז"ל דהוא בקי בכל הדרר וטרהתי ל"י"טב דבריו ז"ל ע"י איהו ט"ס ולא יבולתי, וידועני הד"ס כתיר אם יש בידו לפרש דברי רבי אבהו ז"ל ואל" נא לבאר ל' באר היטב, ואנכי הד"ל קשה ל' על דברי הרב ז"ל ז"ל דמה הודוש מצא מדברי הד"ס יב"ס שמתיר בדעבד והלא הרמב"א ז"ל מותר וגם הל"א ז"ל הכי' בסוד דברי הרב שבות יעקב ז"ל שמתיר, וא"כ מה הודוש מצא מהר"ש יב"ס ומ"ש הל"א שבות יעקב הוא ט"ס וצ"ל שב יעקב והוא בס' ל"ג ושם מביא דברי הרמב"א שמתיר, ואולי שזה יכול להיות דהו' מונע רבי אבהו דע"א אלא דהלשון ע"ד תקון הרבה, והדך אנכי ראיתי להרב ע"ד השולחן ז"ד ס"י ק"ה אית ה' שכתב ז"ל מן הכ"י ז"ל למד הוסין מצד וק"ב בת"ש אבקי' מ' רט"ו דכל דבר הרף כמי הוסין וכו' ה"י בב"ש בשיעור התימה ע"ש, ואנכי תרואה לספק ז"ל שם שכתב בסוף התשובה ואני לא באתי ללמוד הוסין מצד להחמיר אלא להקל דבפחות מאותו שיעור לא נאסר אלא ב"ד ק"ל"ה אבל בב"ד אותו שיעור או יותר לא נהחנא התם לפרוש' שזה כבר נתבאר בתתי' הס'י וכו' עכ"ל, וזה נראה הפך דברי הרב ע"ד השולחן ז"ל וצ"ע, ושלים הכיר ועורא דבי רב :

אליהו בכור יעקב הכהן פראב ס"ט

סימן חי.

וזה אשר השבתי למ"ע מר חתני הרב עלין למעלה תנא רבי אליהו הדרת ומעלה מר חתני הרב המובהק שכן תורק רב משה'א במהרי"ר אליהו הכהן מסלתון היו יחש"א (ולחיה) :

אורו

וואת · יו"ד ה' יין נסך סימן חי · ליהודה נה

אורו עיני מאור תורתו והאורני שמה שמה תורה ובהחלית דין כתוב לאמר אודות אספירתו של יין נסך אם מותר להוציאו בנזית מוכשרת ולשתותו אויל ואסר ועם כי ראה ישה אדמיק היג כי יין שהרב בנו התיר בזה רהוי ויעה של ויעה כבר ההדיא ויל כסיה מראה העין בסוף כתב שאין לסמוך עיר האדמיק בזה וכיפר אדמתו ועלתה הסכמתו לאסור יעיש ולהיות שאין איתו ספרי דביר ההרשים ביקש ממני להפיש עיר אדון יקר . נכספה וגם כלתה נפשי למלאה בקשתו ועם כי הדמם האלה ימי המעשה ואין העת מוכשר לקיים שאלתו עכ"ז והנה אסר וקם לך ואבוא בקצר אמין . הנה ראיתי להרב גדול הדור האחרון רב מכלל כמותהיה כסיה רב פעלים היא יו"ד סי' ביד דכתב בפשיטות דלא שגא ויעה מדעה דיעה בנהגו שם שערף אחד בישראל שבר המדים ונתן שני תרגומים נבילה עצמה ושום פעם שנית עוד בישראל והוציא השבר מהם והויל ויעה דיעה ועין כתב דליש ויעה מדעה דיעה והביד ההדיא ויל שדחה דבר ה' אדמיק ויל וכתב ראין לסמוך עיר ואסר בכל גונא , ושוב כתב ויל ותמיה לי מוכא עיר המותרים בדעה דיעה דזה הפך הלכה פסוקה דקיל להלכה בלי הולק והוא דאם כסיה תבשיל של בשר בכיסוי של חלב או איפכא צירקסי כנגד כל הכיסוי הטעם שבכיסוי נכנס בתבשיל ובמיש בשיע יו"ד סי' ציג בהנהגה והטבא כביי ומוסכם להלכה והא הכא האיסור של הכיסוי הוא ויעה דיעה יען שלא היה ממשו של חלב בכיסוי אלא דיעתו דעלתה אליו ונבלעה בו ועה בשכיסו בו קדירה של בשר וצא ממנו ויעה ונכנסה לקדירה ונמצא ויעה זו הוצאה ממנו הוא ויעה דיעה , והדברים קיז דהא ויעה הוצאה מן הכיסוי לקדירה של בשר וצאה מדעה כלועה שאינה בעין , והויעה שיוצאה בערוף ימי של השבר וצא ממשקה שהוא בעין , ותמיה יתיר על ההדיא ויל אפא לא דזה דברי המותר בועה דיעה מדין הכיסוי דגוי שהוא הלכה בהנהגה , דהלא הריבויש הביא הראיה לאסור השבר מדין הויעה כל איסור והמתיר יצא להלך בין ויעה ליעה דיעה דסבר הדרכישיט מורה דיעה דיעה מותר , ובאמת דין זה של הכיסוי שהבאתי הוא הוכחתה דהמתיר עכיד יעיש , ובאמת אני שמעתי ולא אבין ואהתמיד לא הויא הוכחתה כלל דהגם שלא היה ממשו של חלב בכיסוי אלא דיעתו נבלעה בו עכ"ז הן עתה בשכיסו בו קדירה של בשר עיר הכשול והרתחה יצאה הויעה הראשונה עצמה שנבלעה בו ונכנסה לקדירה והריא ויעה הראשונה ולא ויעה דיעה אבל בשבר המכשילו פעם שנית השבר עצמו הראשון הוא ויעה והוצא ממנו פעם שנית הויל ממש ויעה דיעה ומגין לי להלך מדעה כלועה שאינה בעין ולעשות קיז וצליע , ומיש כחיר עמיש אני בעוני כפי מלי דעורא יו"ד סי' ציג בענין אם בשלו שבר ככלי נכיר כלי הכשר דאין להקל בזה אפילו בדעבד וכו' עיש , דנעלם ממני מיש עסיר וצית מן אבא אבי העזרי בסיה שעיז ד' מיה עכונג שהביד ה'

באחים ויל דאם יש סי' כנגד כל הכלי מותר והסכים בן להלכה שם כעושים , הנה לא אחד דבאמת נעלמו ממני בביחבו זאת אלא דבסוף דבריו שם כי בזה"ל ועין להי שדרי הסד מער ה' אית המין סי' ד' אית דהביד הפוסק המכרים בזה וכו' ועין דוואה שם בתחיל אית הביד ה' בית יהודה ויל הויל יין שרוף שמושבין אותו ככלי המין אסור לשתותו כפסה כיון שכל סופה וסופה שיוצאת אין בה שיעור לבטל ההמין אף שאחר שמתערב הכל אפשר שיש סי' כנגד ההמין מ"ס הרר נאסרה מתחיל ואין לה דורר עוד בתעורבה שאחרי ועוד שדרי הוא עושה להתחילה והוא פשוט לאסור וכן הנהגה וסם הביד ה' הכמה ומוסר ויל ותי ערוך השולחן שתמנו עיר ה' כ"י ויל ויישבם השדית שם ושוב כי והגם שיש לפקפק בדבר ה' כ"י ויל הויל הנה דאיתו להרב יד אדון כסיה סי' המין וכדכ"י שם שהביד בשתקה לבן נראה דבזמן להתמיד לאוסרו בשתיה וכו' עיש , ועין עיש כפי' ה' איש שהאריך שם ושוב שילה דבריו לראון אחד מנאני אשכנז והשם לו והנה ואשר אין הצינו להקיע עצמי לקבוע הלכה למעשה בזה שסבר דשו בהם הדם ואשר בהם ההמים סי' קך שצריך השגחה גדולה להסיר שם הקים עיר אופן וכו' ואחר כיו אחר שומר נפשו יחקר משהיה י"ש זה כפסה וגם דבר' ה' שוים היג סי' קיג דיש לאסור להתחילה וצוה על המקומות שעושים בן ובפטר שהביד ה' צמח ערוך הדמם ופי יענים עצמו לעשות ולהכריע גדול להקל וכו' ומה לנו להכניס עצמינו נה מה שהורה וכן במקום שיש הרבה חששות ואשר היתירים דופים בזה בכל אופן ולכן אין לנו להתיראם שלא להקל וזה ובפטר דלא לישביו להקל בהם יגם ה' בזה עכיר יעשים , ולכן אני בעוני כתבתי שם האין להקל בהם יגם וגם כבר נדע לזהים הויו שדך המציאים ובכשלים השבר ליהן קבא קבא ככלים בלי הערובת ומעשים הם אשר יעשו הכל בזה ושיב הלקים לכלים שונים וגם לאלו ההערובות כבר כתבו הפוסק בשם הכ"י ויל דלא מהני ולא מצא סי' באחים לראות שדריש דבריו ומה יעשה לדבריו הכ"י ודעמיסה ואם הביד ה' ביד ובדורא דאין להלך בזה מין להמין דלהכשר הכלים שוים ויעד דגם הרב שדרי הסד ויל שם לא ובר דבר הריבוי ובאחים ואילו החלוקים הם בזה יין מהמין וייל :

ומ"ש היום ביהר היו עיר מן אבא אבי העזרי וציל במיש עיר הנבדיל ויל שדרי פרמא לא אסר אלא שנואל עיר ושם התיר ואם נדר אחד העיקר הדמם ויל וכו' עיש , הנה בתחלת ההשקפה גם בעניי יפלא אלא דסדדוסה לשוננו ויל שם נראה לענין דבריו מן אבי העזרי וציל כדורם והוא דבריו על ספר וטיל אינו מרפוס הישן שבדינו כיא ברפוס השני שיש בו רגות נוספות ושם כתוב בסוף דיה ראקי הנה הויל ועין עיקרי הדמם סי' יג אינו שהביד הפ"י שאסר למי שעשה מים שדופים בכלי העכום שעושים בהם מים שדופים שלהם בלי הנעלה רק בשטפה

בשמיטה והדחה ובס' פרמ'א יעיש ע"כ, נראה מה שהרב פרמ'א
ס"ל כס' הפי' דאוסר בלי הנעלה, והנם דהפרמ'א שם התיר הוא
דוקא באופן שעשה לזורה הנעלה דוקא ולא הנעיל לשאר כלים
שהם בלי חרם כנראה בן מדבריו ה' פרמ'א ואין בידו ס' פרמ'א
לראות הדברים בשורשם, ושוב כתב שם יורה מ"ן שאינה מוכשרת
שהוציא בה שבר הנעלה להתיר בדעבד השכר תריש ימים ע"כ,
ועד הקשה עמ' מ"א ויל' דמפשיט דברי הר"ש ימים ויל' נראה
דהילק ע"ד הפי' והפרמ'א ויל' שהביד בתת' ומתיר בדעבד בלי
הנעלה וא"כ הו"ל להוכיח להביא דבריו לעיל אתר דברי הרפמ'א
והעיקרי הדין בשם הפי' דאסר לומר דהתריש ימים מתיר בדעבד
והפרמ'א שתתיר באופן שעשה הנעלה לזורה וכלי הנעלה אוסר,
והו' לענין ב"ח ק"י עמ' מ"א וצ"ל ע"ד הוכיח ויל' אלא דאחמ"ד
לע"ד אעקרא לא ק"י א' הנהן הרפמ'א שאני דמיר' שעשה לזורה
הנעלה ושאר הכלים הם בלי חרם ובני"ל נהגן ההר"ש ימים מירי
בדלא עשה הנעלה לזורה, ב' דהנהגה הנכונה יתביד עיקרית
שהביא מהפי' דאסר בלי הנעלה וס' ובס' הרפמ'א אינה מהוכיח
עצמו ב"א מורעו אחריו ובמ"ש בהקדמה השניה כע"ש, ובה אין
עוד ק"י על תכונתו, ובה יתרון משהק' בת"ד הו"ו ע"ד הוכיח
דמ' הדוש מצא בדברי ההר"ש ימים שמתיר בדעבד והלא גם
הפרמ'א מתיר דו"ל שהלכות הלוקים הם וגם לענין במגיד י"ט
להל"ן על הוכיח דבני בעלי האסופות דומין דרך אקראי מתוך
לימודם הו' רושמים איזה דין פרט למזמן וקמא קמא דמס' לידיו
הו' בזהבם ולימודם הו' בחבורתם הגדולים ובאשר בן הל"ן
החדיא ויל' בס' ע"ן ובה מצוי למיד אות לטון על מ"ן ונהנהג
ויל' יעיש, ומה שהק' בת"ד הו"ו ע"ש ה' ערוך השולחן י"ד
ס' ק"ה אות ה' שכתב מ"ן הבי' ויל' למד דומין מצוי וס' כ
כתשו' אבקי' ס' רט"ו דכל דבר חרף בטן חומין וכו' הו' כבוש
בשיעור התורה וכו' הנעלם ממנו סוף התשובה שם ש"כ ואני לא
באתי ללמוד חומין מצוי להחמיר אלא להקל דבפחות מכן איין
אלא כד' קליפה וזה נראה הוכ' דברי הערוה"ש ויל' ע"כ אחמ"ד
לא ה' התשו' עצמה שדיבר בה הערוה"ש והוא צ"ח על ס' רט"ו
ודבריו מ"ן שכתב ואני לא באתי וכו' הוא בסוף ס' רט"ו והם דם
בה ק' דסו"ס אישתימשה דברי מ"ן אלו, הלא כבר עמדו על
מדוכה זו רבים וגדולים בדברי מ"ן הבי' עצמו שם מסופה לרישה
ובמ"ש הש"ס ונהנהג והפריה והפריה ויל' וה' עפ"י מ"ש מ"ן
כתשו' אבקי' בס' רט"ו הגיל והשו"ו זו מכרדת ומתדעת דבריו
שבב"י ושבחשו"ס ס' רט"ו הקדמת לה, וגם ע"ז המה ה' יד דור
בוסק ויל' שם דלפי מה שפסק בס' הקצר בש"ע שם ק"ש דבריו
והנהגה בצ"ע, וע"ן לה' באר יעקב דו"ן ע"א מ"ש ע"ד הפריה
ל"שכס ולת"ן דברי מ"ן ול"ז להבין דין כזה ע"ש, ואני נסיר
להקיל ויל' י"ד ס' נ"ב בענין ביטול שכר או י"ט בכלי אסור
שאנו ב"י א' השוב דבר חרף או"ל דהארך הנהגה הדברים כזה

שם והביד הש"ס דע"ז עכברא בשכר'א וכו' ובסו"ד כתב ויל'
נראה דפשיט ליה דשכר'א אינו חרף כחומין ובכל' אלו בעת אני
נכוד בדין זה ע"כ, ולא זכר ש"ד מ"ש מ"ן באבקי' ס' רט"ו
כתשובתו על שאלה הרב"ע"ת ויל' ומ"ש דהא עכברא בשכר'א הו'
כבוש כחומין לא צדקת כזה דשכר'א אינו חומין וגם אינו חרף
במנוה ע"ש ודבריו אלו הם ראיה נכונה לדברי ההק"ל ויל' כע"ש
וצ"ע, ולזהו שהק' נתין לא יוכלתו לבוא בארובה ועמ' הס"ד
ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום ואני הפלתי כתבתו
והתחמתי בפני הח"ס והשלום אב"ר:

שוב אחי ראיתי בביתך לעמוד וצ"ח מ"ן אבא וצ"ל שבי ויל'
ע"ן בס' רב פעלים הוא הו"ד ס' כ"ד דכתב לא שנה וצ"ח
מ"ן וצ"ח דו"ע והביא ראיה מדבריו החדיא בספר מראה העין
דע"ז ע"כ, דמורה אתר תלד שיעשו השכר הקרא אגואה ארדינטי
עוד צ"ח אתר כד' שיהיה וצ"ח דו"ע והת' זה עפ"י אדמ"ק
ח"ב ביו"ד ס' י"ג והחדיא ויל' כתב דאין דבריו מתעורר ודחה
ראיתו ולכל' הרבהות אין ראיה כלל להתיר בצדק אתר ע"ש,
ומתה"ה שם תסה ע"ד הסתרים בועה דו"ע דהא הלכה פסוקה
דאם כ"סה תבטיל של כשר בבטוי של חלב או איכא צ"ח ס'
נגד כל הכיסוי אפ"ל אם הכיסוי נקוב למעלה שיוצא החלב דין
שם מ"ס הטעם שבכיסוי נכנס בתבטיל וגם בשורע י"ד ס' צ"ג
בהנהגה דין זה הביאו בב"י והוא מוסכם להלכה וע"ן שפ"ד שם
סק"ד, והא הכא האיסור של הכיסוי הוא וצ"ח דו"ע יע"ן דלא
הו' מוטעו של חלב בבטוי אלא וצ"ח דעלתה אלו ונכלעה בו
ועתה בלועה שאינה בעין, והו"ע שיוצאה בצדק שני של השכר
יוצא ממשהק שהוא בעין, ותמנ"ז על החדיא ויל' אסא' לא הו'
דבר המתיר בועה דו"ע מ"ן הכיסוי הו' שיהא הלכה בידה
וכו' ובאמת דין זה של הכיסוי הוא תוכחה להסמך עכ"ד, ואני
הראא דהמנהג הו' שכתב דהאיסור של הכיסוי הוא וצ"ח דו"ע
והדברים ק"י וכו', אחמ"ד לא בן אנו עמד דהם באיסור הכיסוי
הוא משום דע"י שמתחמם הכיסוי של חלב הו"ע שיהיה בלועה
מקודם בו הוא בעצמה יוצאת ממנו ויחדת לקדושה של כשר
ואוסרת קדושה י"ב ול"ן צ"ח ס' וכו' משא"כ בהראא דאנאיה
ארדינטי שיעשים צדוק אתר והו"ע שיוצאת בצדוק השני הוצ"ס
להתירו משום דהו"ל וצ"ח דו"ע והוא שנה ושנה מנהג דאיסור
הכיסוי דבכיסוי לא הו' וצ"ח דו"ע אלא הו"ע בעצמה שהא
בלועה בו מתחלב עכ"ש ע"י החם הוא נפלטת ממנו ויחדת לבשר
ואוסרת אותו, אבל תם בצדוק שני הו"ל וצ"ח דו"ע ול"ן המנהג
הוא תלד ע"י צדוק שני והחדיא ויל' דהא ראיתו וש"אין להתיר
בצדוק אתר צדוק, באופן דאין להקשות להסמך בצדוק אתר
צדוק מהכיסוי הגיל דשנא ושנא ול"ן החדיא ויל' לא תסה על
המתיר מ"ן הכיסוי הגיל ולע"ד דהו' פשוט ובכ"ד עכ"ד וצ"ל,
ואלו הן דברים שכתבתי בתהידי וש"ש שכתבתי כזה לר"י ויל':

וואת לירודה

הלכות מילה סימן י"ח.

ביום סיון תרפ"ט

ר"ב אחאי ז"ל רחמ"ל מעלה הרב המובהק הנאיד כבוד במוה"ר יונה חיים הכהן טראב נר"ו יארד וזוהר לעד לעולם וברא אולם בן יחי רצון אמן:

מאחדשו"ט באחד וכו' וכו' כאן ברית מעשה יסודת בשבוע העבר אשה אחת ילדה בן וכו' ביום ש"ק אחר שקיעת החמה ממש, י"ח שהגשים שהיו שם אצל הולדת אמה שבשעה שילדה כבר שקעה החמה, דהיינו שעה שנים עשר השבועים שנסאף לקראת המעריב רביע שעה והמילדת לא אמה להם כי אם קודם קראת המעריב בהמשה דקם ולואת שאלו אחי מתי היתה המילה אם ביום ש"ק או אחר או קודם והתק אמהי להם שבין שטולד אחר שקיעת החמה איב צריך למול ליום אי לט' בהוראת ה' ביד וההד"א ויל וכמנהג צ"ה"ק ירושלמי ועי"ה"ק הכתוב וכן אני וכו' שכן היו נוהגים בעירנו הוצא נגמי דמשק יע"א שתמיד היו שואלים אם נולד קודם שקיעת החמה או אחר שקיעתה והן עתה ראיתי לעצמי וצ"ח הרה"ח מה ה"י יע"א בסיה שער עזרה בדי' כינו ע"ד שהבי"ד הרה"ח במוה"ר ענתינו ויל כפי שמוכח מדבריו בפירושו דעד קראת המעריב ממש הוא ודאי ו"ס ויטול לשמתי ועמיד וצ"ח רב המ"א ויל סגד עליהם המדבר ולא ילדה דעתו בזה, אי לואת יודיעני אם היום כחור ישמע מעמיד מא ויל בזהם הנהו עדין נא לטון בקשה יודיעני בבואה ופשוט וכו"ס כחור יום ונשא ונכה כחור וכנאית הכ"ד וע"ה דבי רב:

אלוהו בכור יעקב הכהן טראב ס"ט

סימן י"ח.

וזאת היתה השוכחתי למניח הרב עליון למעלה:

כבוד מעלה הדרה זקרת מה התני הרב המובהק נגנה לו ברק רב סבחי"א בקשית במוה"ר אליו הכהן טראב סלחתי ה"י יחשלי"א (ו"י):

ראשית הנשי ונשי אליו יחדה ראשה ארזו ע"י כל מעני מלידיק ושויש כסויש הל"ית ודברים הנקטם כאנכ כאן ברית במעשה הנ"א לידו אורות ה"טק שטולד ביום שבת קודש אחר שקיעת החמה ממש דהיינו רביע שעה קודם קראת המעריב ילדה, והמילדת המתנה י"ד דקם ובישרה אותם קודם קראת המעריב בהמשה דקם וכו"ה ודקם שצריך למולו להסיעי כפי הוראת הרב ביד ויל וההד"א ויל כפי זכרנו שכן נוהגים בע"ה דמשק יע"א שהדבר הלוי בשקיעת החמה, ובראות כחור דברי עמיד וצ"ח כחור ל' אבי העזר בסיה שער עזרה די' כינו ע"ד

שהבי"ד הרה"ח במוה"ר יעקב ענתינו ויל שחב בבתי שמוכח מדבריו בפירושו דעד קראת המעריב ממש הוא ו"ס ודאי ויטול לשמונה: ועמיד מן אבא וצ"ל שם סגד עליהם המדבר ולא ילדה דעתו בזה, יע"א אדוני שאל אם שמעתי בענין זה דברים שבע"פ מפה קדוש עמיד די' אבא וצ"ל או לא:

ואע"י ואומר אמת וזהו הכי ישרושם בוכרנו בזה ההדבר הלוי בשקיעת החמה בסבת הרב ביד ויל אלא דאני יולד להחלים בדבר לאמת אם זה הכלל הוא שנה וש"ק לכל העמים, דאפשר ולא אמרין כלל זה כי אם בשאר לילות הולד דוקא דאז חלון בשקיעת החמה דאם שקעה ה"י לילה ומלין ליום השני ואם לאו ה"י יום ומלין לשמונה, אבל אי ה"י זה בליל ש"ק או במצאי ש"ק אילי' דהפסוק להומרא דהיינו בליל ש"ק עד קראת המעריב ה"י יום ומלין ליום שני ולא אולין בחד בלילן של שקיעת החמה ואין מלין ביום ש"ק וכן מ"ב ב"ס ש"ק דהפסוק להומרא:

ומה שחמה כחור ע"ד עמיד דבי אבא וצ"ל שסגד המדבר אחר שהביא דברי הרב במוה"ר ענתינו ויל ולא ילדה דעתו בזה, הנה מוכח דה"י יולד אבא דברי במוה"ר ויל אלא מה שצריך לו לנד ואנחנו לא נדע שם אם באילי' בכלל דבריו שהביא כדן בין השמשות סבת ה"י והנאנים וכו"ה ויל ושאר הפוסקים הבי"ד הרב ביד ויל, ושם העלה דעד המעריב ה"י יום וכו', ולכן לא הצריך עוד לעלו דעת ושתוקה כהנאה דמ"א, או אפשר דה"י דהיינו במילה שלא בזמנה אי ה"י יום שני ש"ק ה"י דה"י לכלילן דדברי הרב ביד ויל דוק בנולד כחור שהמילה מ"ב היתה כחור, אבל אם בשבת ה"י ואפילו יום שני ש"ק אולין להומרא ואין מלין ובמ"ש מן ויל, והנה דע"ס ה"י מ"ה להומרא ה"י ויל ויל ע"ה לא ח"ס ל"ה דצורחיה נקם דוקא למילה כחור שני ש"ק אי ה"י סק יל"א בזמנה וכמ"ל:

אלא דאציקרא אני בעניי ה"י ויל דברי הרה"ח במוה"ר ענתינו ויל במ"ש ה"י דהנני יאן מלין אפילו סק מילה יל"א בזמנה ביום שני כדעת מן רמ"ש ואין מלין ואפילו ביום שני ש"ק ה"י בזמנה כמנהג ר"ל כהר"ב נדע ביהודה ויל דכתב רמ"ש מן ואפי' ביום שני הוא אנכ שטפה דל"א ה"י אלא כתבה כמנהג וכל המענה מדבריו א"י אלא מן המהמ"ה והע"ה שם על ההד"א במהמ"ה שהבי"ד הרב נובי"ל ויל וכתב הוא ע"י אח"ב ולמעשה צריך להתחייב בדבר ע"כ דמה ההתחייבות בזה אחר שמתן בשו"ע פסק להדיא בן ואנחנו קבלנו ההוראה ע"כ יע"ה, ואחמ"ד הע"ה לע"ד נראה דאין זו קושי"א על הרב נובי"ל ויל דהוא מפרש דברי מן ביו"ד ס"י דס"ו מ"ש ואפילו ביום שני ש"ק ויל אם הוא מילה יל"א בזמנה בודאי נכון שטולד בערב שבת בין השמשות ובשבו"ע שאתר פסק שמיני חלו שני יום שני באחד בשבת ובשני בשבת שניטול ליום י"ב וכו' וכו' שהבי"ד

נה וזאת יו"ד ה' מילה סימן ד כא ליהודה

כן בהדיא הרב פתח תשובה שם סקין, וא"כ הרב נדע ביהודה ויל מפרט זה בדעת מן עצמו רמ"ש וכן א"ת הנה וז"ל מספק ואפי' וז"ל שני שני הוא באופן זה הנס הפשט הלשון לא משמע כן הוא אנב שפיה, וההדיא ויל במהביר אחר שהכין הרב נוב"י ויל כתב דלמעשה צריך להתיר בדבר אם נהלים לפרש בדעת מן ויל בזה הפירוש דבריו כמיש דנובי ויל דסידר בודאי שלא בזמנו או בספק מילה שלא בזמנה, וע"ז כתב וצריך להתיר בדבר, וא"כ אין להקשות על דבריו ולומר דמה צריך התיישבות בזה אחר שמן בשו"ע פסק להדיא כן ואנחנו קבלנו הוראותיו, דהלילה לומר בדעת ההדיא ויל לפסוק נדר פסק מן ויל אלא התיישבות למעשה אם נאמר בדעת מן ויל כפי פירוש ה' נוב"י ויל או כפשט לשון מן ויל, ושוב בשו"ע ברב"ה ובשרי ישריים כתב דדבריו מן כפשטם ובכוננה כתב כן דלא כמיש דנובי ויל ובעת אין ספירה ויל מצא:

ובענין זה מצאתי כתוב בבהיק לעסיד רבי אבא וצ"ל כתוב לאמר וז"ל ע"ן כפי הנדמיה שם משמעון ד' סיה ע"ז דכתב בענין מילה שלא בזמנה א' דהיא וז"ל שני שני דמין ויל פסק דלא דהיא, והאחרונים ויל המה עליו דלמה לא דהיא מטעם ס"ס פסק זמנו ואת"ל שלא בזמנו דלמה וז"ל ח"ל הוא, וי"ש וז"ל לפיך האויה שהכין הפתח בסי ק"י בכללי הסיס אות ה' וז"ל הו"ך דנביטת ישראל שהיו בבית הני וספק א' נהלפו או לא אין להתירם מכה ס"ס פסק אם נהלפו או לא ואת"ל דנהלפו יבא לא דועמרו בעיר קבת נבילה דבין ישיש חשט איסור דאורייתא אעפי' דמאורייתא מותר מטעם הרב ואסורם הו"ל מהמת המיעוט ה' בודאי איסור דאורייתא ומטעם אינו נהר בס"ס כזה עד שיהיו שני ספיקות מלבד הפסק הראשון ע"כ, וא"כ כיון דהו"ל אסור מילה שלים מהמת אותו ספק דהינו שטא חזם הוא קודש איב נעשה ודאי איסור ושוב בענין תרי ספיקין אחריו וא"כ בספק מילה שלים דלא יש כי אם ספק אחד אסור לבולו אפילו ביו"ט שני, ומה שהביא ראיה הרבנים הו"ל מ"ס מוכן ביו"ט כי דפסק מן דמותר כפי דבריו הרב שיעה ויל אינה ראיה דשאני התם דלא יש שום חשט איסור דאורייתא דמוקפה ה' מדרבנן, אטעם באן דלצד שהוא וז"ל ומילה שלים קפנע באיסור תורה אינו מותר אפילו בס"ס ע"ש דתמה על הרבנים האחרונים דאין לא וכו' דבריו האויה הו"ל והנה בצ"ע ע"ש, הנה מאי דפסקא ליה בפסק מוכן דלא יש שום חשט איסור תורה דמוקפה ה' מדרבנן, ע"ן בסה"ק שערי עזרה הו"ד ס"י ב' ד' ל"א ע"ד שהבאתי מיט כ"י בן אברהם בשו"ת ס"י ה' תשובה ממהר"י ק' יע"ש ויל בנוי שהביא דניס דורון לישראל ביו"ט כי אם מותרם בו ביום או לא דהאריך והביא ס' הפוסקים לאסור כמו ביו"ט א', והביא גם דבריו הר"ן ומה שהק' עליו רש"ל כפי א"יין ס"י ה' וז"ל פסק מוכן שהוא דאורייתא נדע מ"ס הנה"מין שהוא דרבנן אפי' ביוטא דס"ל להר"ן

כרב"י הדין וכו' יע"ש, הרי דכתבו ס' מוכן הוא מלאכה דאורייתא, וישובו שיישב בהא דפסק מן מילה שלים אף שהיא ספק לא דהיא וז"ל שני ספ"ס וכו', ע"ן ג"כ בסה"ק שערי עזרה ה' אויה ס"י כ"ג שהארכתי בזה והבאתי דבריו הר"ן מיד כמוהר"ע ויל וגם דבריו ה' כמוהר"י יוסיא ויל דהאריך דלא ק"ל בהא כס"ן ויל כפי הכלל אשר בידנו ממנו ויל ובפרט דבזה איבא חלטה ספיקין וכו' ע"ש עכ"ל וצ"ל:

אין שיהיה לענין דידן הן עתה ראיתי למנהגותי ויל בסיה לב ה"ס היב ס' קליד דסק"ל וטרי בענין זה באורך העלה דלא כל העתים שוות אלא אוליין להומרא לענין שבת וז"ל והוא דבשהוא בימות ההול ובעת הלילה שקעה החמה דהינו עשרה דק"ס קודם גמר שעה י"ב נמול ליום המחרת, ובשהוא בעי"ש אף ששקעה החמה כ"ף עוד שאנו ודאי ל"ל שבת שנראו ישרה כוכבים בלנונים רצופים, ואם הוא מעונ עד שיצא הפסק מלבו שודאי הוא לילה שהוא הצי שעה אחד הי"ב נמול למצא שבת ובנולד בשבת כל ששקעה החמה נמול למצא שבת אם לא בנולד סיו דק"ס קודם י"ב דנמול בשבת יע"ש, וש"ס יבזונותי בזכרתי שכתבתי לע"ל דבריו ויל וקדוב לזרזי ושם בעירנו דסק"ל יע"א אולי דבריו ממש, ומאי דשואלים על שקיעת החמה דוקא על ימות ההול, ובשבת וז"ל אוליין להומרא ובש"ס י:

וזאת ליהודה

הלכות מקואות סימן כא.

שאלה מאת קהל עדתנו שבארגנטינה וז"ל יודענו רבני היו על ענין מקוה כי מקרוב החד הרב המורה היו לסבול במקוה הנעשה מים הנמשכים מהנהר ע"י קנים אך הוא תשיט מקלקולא וע"ז אמרנו אם נק' הדבר מותר אין לנו לנהוג נזהרות מדעתנו דגם שנראים הדברים כמבואר ביו"ד ס"י ה"א סע"ק ל"ו, ברם המא יסאנע נמשכים בפעם אחת כי עובר על המים כמה דרחפין וינהו לסנעם ולזככם איב יש להסתפק בדבר לבן יבא דבריו הטוב ותשובתו מורה חצמה ויבטחיה:

תשובה הגם דידענא בנפשיא כי לא כינת אדם ל' ומה אני לעשת בארשת לדון ולהורות ובפרט דלא צ"ל דעתאי מעול העבור וההד ואולם לאהבת השואל כי רבה הא מאור לבן אמרתי אבוא בקצר אפי' ראשי פרקים וזה החלי זה יעזור לי כידא: **הנה** שאלה זו באה סתומה ותתומה שלא נתבאר בה צדדי החשט של הקלקולא ראם נאמר דבניד הקנים הנמשכים בהם מים מהנהר הם עשורים משל עין וחישטין מן ואולי אח"ז יהיה בהם נומות והגם דרמ"א ויל שם כתב דלא חישטין לזה אף אם היה בהם נומא והאל ולא עשאו אדם בכוננה כיעו"ש ס"ס הרי כתב

ע"י הפתיש ו"ל שם וי"ל ע"י הטב בהנחת מרחי דקדושתו כי
הקים ובמהרה"ק שורש נ"ו ובכ"י כאן ובתש"ו ט"ב הענא סימן
קמ"ג בהנה מביה שם וע"י בתש"ו תת"ס ס"י ר"א שהאר"ך בכ"ז
וכתב שם דהך טעמא דלא עיטא אדם בבונה צ"ע לפי המבואר
בהל"ן ד' י"ג ובהרמב"ם פ"ד מציא וברעיב מיד פ"ד דפרה וגם
דלדנא רוב הפוסקים יודו להשיטא הנעשה מאל"ה בתלויש ולא
פלגי אמרנא אלא מה שנעשה ע"י דקבון מה אחר שקבען
ומטעם דקבעו ולבנות הקקו כשר, וס"ס שם דלצאת ידי כל
הפיקות יעשה של מתכות דלא שליט בהם דקבון וכו' דהוא
בשר וישר לביע בלי פקפוק ע"י סילונות של מתכות וסמך למקוה
יעשה צנור של עץ הקקים בשפיו וכו' ע"ש, מה מוכח דהיינו
לקנים של עץ שיהיה אח"כ בהם נומות, אלא בידרא אין להניח
מה כלל דאעיקרא בניה שהדבר בערי ארנטינא בתור הדבר דכל
הסילונות והצנורות הם משל מתכות דאין להניח בהם כלל וכמו
הת"ס וי"ל שם וגם אין להניח בהם לפסול המקוה דהו"ל בשאובים
דבבר בא הדבר בארובה בספרי הפוסקים וי"ל דצנורות של מתכות
בין שאובים עשויים לקבלה אין לפסול מצד פסול דשאובים לביע
וכפרס אם הם מתוברים לקרקע ולבנות בשמים הם דנתבטלו עם
הקרקע ומה גם אם נעשו אח"כ באופן שמשך הסילונות עד
שפת המקוה והמים נמשכים אח"כ ע"י עין פשוט או ע"י הקרקע
כשר אליבא דביע וכמו ש' מ"ד בש"ע שם ס' ב"ה ע"ש והרמב"ם
בש"ס ובתורם ובניה שיהיה עשית המקוה נעשה ברובותם הם
מוכחין בישראל גדול שמו אשר אין הקקו ועשה בבא דהתרא
כ"ז עשה יפה בעתו, ואולי מאי דהיינו לקלקולא אח"כ הוא
הסילונות המשיכים הם מהנה"ל להסכנה הגדולה המסכנת ומוכנת
המים ושוב משיכים ממנה לפיכך גדולה ומהם להמקואות של
מתה, והחשיטא היא אולי תקלקלו הצנורות והסילונות ויצטרבו
לחקם ויבא"ם כי הצנורות וע"י הו"ל הים המעוים בהסכנה
ובשאר הסילונות שאובים ונפסלו וכמו שהי"ט להשיטה זו הרב
הראש"ל י"א איש יושלים וי"ל וכמו ש' לקמן בסוד, ובבר נרע
בהתרא דהסכנה עצמה בבר הארבו מה ראשונים ואחרונים וי"ל
דאעיקרא לא נעשה מכונה זו לקבל והריא בדין סילונות שלא
נעשו לקבלה דבשרים הם ואין פוסלים ועוד דנקיבה המכונה בודאי
בהם נקבים יותר גדולים משפופרת דגאד והו"ל הים שבסכנה
מתוברים לפי המעין והנהר, ובין שהסכנה בטלה מתחת בלי
ושהא גדולה ומהקת יותר מ"ס סאה ונקיבה נקב גדול ורחב ודאי
דאין להניח לה ובשרה המקוה למתה, ועוד לא היינון לפסול
המכונה האת לתפיסת ד"י אדם שהאדם הוא המתה"ל לעשות
פעולת הטעת המאכיל והו"ל שאובים, דהלא הראה ב"י משיבה

מלחמות ק"ק כל הספר כולו מלא ע"ב גדולו מראשו ועד סופו
נאני ורבי אשכנז וי"ל עצמו מספר ורובם ככולם הסכימו להכשיר
מקוה שאובה מכאן נובע ע"י ב"י מנוקב בהשטבה ואפילו הרבנים
הפוסלים יש מהם שהורו בהם והורו להכשיר משום דלא אפשר,
ובבר כתבו שם החובא רמ"א עליו לילך אחר סבת המקלין
במקום דלא יש בו נשמים ובמקום דלא אפשר יש לסמוך על
הסמך ובסכנות הנעשות בזהו אין עושה האדם שום פעולה
לאסור דהו"ל שאובה ע"י שהוא דוקא מכלול את האש וע"י בה
האש מתעורר הנולד ופועל להתעורר הסכנה ופועלת הולכת הים
למקוה וע"י במיש התשיבין הוא ס"י מ"ט בשם ס' המנהגות
שהשטבה צריך שתהיה במקוה דחוק כדי שתכלה בה המשיך
קודם שיגיע הים למקוה וליבא הפיכת ד' אדם ע"ש ומנהג ל"ד
במ"ש זה פשוט :

והר"ב הראש"ל י"א איש וי"ל שם אחר שהביא דברי הפוסקים
ו"ל מה כתב וי"ל באופן דכל הפיקות הנ"ל אין ספק
דהמקוה מתה"ל הוא הן כפאת המכונה שהוא גדולה מהקקו יותר
מ"ס סאה וגם הוא נקיבה נקב גדול ומשטשה לקרקע, וגם להפ"א
ל"בא למיחש וכו', וגם כל הצנורות והסילונות הם קבועות
בקרקע, ועל ספק דאח"כ ישיבין שהמים באים מהמעין לא היינון
להניחם ע"י מתה יש לעמוד אם נהר גילום מקר מעין נהר
גם לדין זה בין שכתב דהדבר נעשה גילום רבינו ע"י נשמים
ע"י להשיבין מתה וי"ל ס"י ר"א בהנ"ל ובהנ"ל שאם נקבין
סבת הפוסקים וי"ל ומיש מתה"ל הקאן וי"ל בתש"ו כ"י שהאר"ך
להוכיח ברקת היה דאפילו בנהרות שרבו הטמאים על הנהלים
מותר לפסול בהם ולפיכך התיר לפסול בנהר גילום ע"ש והרמב"ם
לכ"ז הוא האסר לפסול בנהר גילום ובבר כתבו המנהג עליו
לילך אחר סבת המקל ע"ב ע"ש :

וע"י למה"ל מותר"א וי"ל בספר פני יצחק היה בתש"ו למעלה
הרב במוה"ר עתניו וי"ל שהכשיר המקואות ישע"ה בע"י
מצרים ע"י סילונות וצנורות של מתכות המשיכים מים מנהר גילום
להסכנה הגדולה המסכנת ומוכנת הים ואח"כ מכלה את הים
להכניסות העשויים בבנין במקום נבוא ושוב משיבין אותם הים
בסילונות להמקואות והאר"ך בבא דהתרא יע"ש נפלאות מתנהגו
ו"ל וכן גם הרב במוה"ר בן ישע"ה היו בניה ומצד דבש האר"ך
יותר יותר על דין מה העשו במצרים הנ"ל והנהר באורך כ"ז
הי המוכה עליו וע"י הוא שהמים דהני ראש"ל וי"ל הנ"ל והסכים
גם מה דהני במוה"ר מ"י וי"ל ובנו הרב במתה"ס מ"י וי"ל וגם
הרב

הרב כמוהדיא הון ויל בסיה העלומות לב הין האריך בהתר זה יעוין שם באורך :

ובתב הרב ישא איש ויל בסיד וזיל ואם יוכל היום כתר בהתלחבותו לעשות צנורות ארוכים שיבואו מן הגר דרך ישר להמקואות שלא יעברו דרך המכונה תהיה מוכה את הרבים כדת וכהלכה רק סמך למקוה יעשה סילין קטן של עין, או המשיכה עין קרקע שיעור ג' טפחים ומעט בעיקר בכקשה זאת לעשות הצנורות דרך ישר מהגדר להמקואות החוששני בהמשך הופן יתקלקל איזה כלי או איזה צנור ויזכרו להקטן וביני בני מוכרחים לנהוג העליל ולסתום הצנורות שישקטו המים ממרוצתם וסתמו פי הצנורות והכלים ויהיה כלי בית קיבול והיו המים שאובים בכל הצנורות והכלים אין להם נקב כשפופרת הגדר וכו' איכא למיהש טובא דכרדי הוה עובדא כזאת וכו' ולכן בקשה אם אפשר לעשות הצנורות דרך ישר להמקוה עיי' השתדלות נמרין אם אפשר ואם באמת אי אפשר מפני איזה סיבה המונעת אשר לא אדענה הגני מסכים לעשות המקוה הגו' כאשר העלה היום כתיב עכיד יעיש, ואם באולי בניד מ'ש בטאלה החששו לקלקלא הוא הא החששא שהשש לה מ'י היהיג הראשיל איש ירושלים ויל מן בהמשך הופן יתקלקל איזה צנור או כלי ומאי דבעי בני בהכרח לסתום הצנורות מלבוא אל המכונה והיו שואבים ובניל מ'ם כבר הורה וכן והסכים דיש להקל אם אי אפשר להקן באופן אחר דהיינו להמשיך הצנורות דרך ישר מהגדר להמקואות, וכן עפיה ומדובר שפיר יכלים לעשות המקוה של טהרה עיי' סילנות והצנורות שהם קבועים בקרקע וגם עיי' מאכנא גדולה המהוקקת פי סאה ונקובה נקב כשפיה ומשמשת וכמיש דבני הפוסקים ויל המכיל ויל ס' שמה ומזהירי'ט ס' יז ומזהירי'ט ויל סימן הי ועוד הרבה מהפוסקים דבני האחרונים ויל ולכן בניד יש לסמוך להקל ולהתיר בעשיית הצנורות והמכונה באופן הגיל בלי שום פקפוק ואיה אטלה לידם המונע המכונה ההוללה העשויה בעיד מצרים ומצרייה תהי' להיות צמאנים ולראות אם היא דומה ושהה למכונתם והגני הוהם ברוב עין ושלום :

ובדרך אנכ ראיה להביא פה שמצאתי כתוב בכי לעטיר וצית מן אבא אבי העזרי וציל וזיל בעטין שאובה שהמשיכה עיין במקואות פ'ם מ'ז בתוספות וי'ם בדיה ד'י אומר בין כך וכו' והרביד ויל כיצ וזיל ועוד יש להשיג עליו מה שהיה התוספות וי'ם רוצה להשיג על הרמב'ם בפסקיו משום דגם הוא בפיה דתרומות מ'ז פסק דאין ההמשכה כשירה אלא אחר רוב כשירים וכאן פסק דשאובה שהמשיכה כולה כשירה, וזה יצא לו מפני שהעתיק הפ' מדברי הרי"ש ופסק והלכה העתיקה בפ' הרמב'ם

ולא הרגיש שאין עיין הפ' דומה זה לזה וכו' עיש, ודבריו אההיד נפלאו ממני דהרי התוס' וי'ם ויל בפ' בן הקשה על הרע'ים ויל במיש ותמהני על הרב שכתב שאין הלכה כד'א ש'ם דהלכה כד'י וכו' ובפיד מיד וכן בפיה דתרומות מ'ז מפרש דאין ההמשכה כשירה אלא אחר שכבר היו שם רוב מי נשמים הכשרים ופסק בן הלכה ואף במשנה ד' פ'ק דתרומות מפרש בן וזאת היא עיקר קוש'ת התוס' וי'ם על הרב ואח'כ מקשה ג'כ על הרמב'ם ויל ומאי חדוש השמיענו הרביד ויל, עיין עליו דמה לו להאריך כלשונו יש להשיג עליו וכו', היל'ל בדרך פשוטה יותר ריש להשיג עליו מה שהשיב על הרמב'ם מפירושו לפירושו, והשול'ד ויל ראה לדבריו וקלסיה ולא העיר עליו מה כלל, גם בתוספות רעיא ויל להביאו על שם הרביד ויל ולא העיר עליו מה כלל ולעיד כי הוא מהמיטה וצ'י עכיד וצוקיל, ואנכי הדל באלפ'י בהרמנותיה דמניד מן אבא וצ'ל אמנא דהן אמה דדברי הרביד ויל קשים לשמוע דמוכה שאלו הן הם דברי התוס' וי'ם ויל מ'ם אפשר ליישב בכו' הרביד ויל דכוונתו היא דהנה יש בדברי הרב הרביע ויל שהיה קשירות הן פירושו שפ' בדין שאובה שהמשיכה או כמו שפ' כאן אפי' המשיכה כולה, או כמו שפ' במקום אחר שההמשכה כשירה אחר רוב כשירים, ועוד יש להקשות עוד שפסק שכן הלכה על כל אהה מהם וזה קשה קטרא להלכתא אהלכתא, וכן ג'כ הרב'ם עצמם להרמב'ם ויל שפירש כאן דל'י אפילו המשיכה כולה כשירה, ובפיד פירש דאינו כשר אלא אחר הרוב, ובהכרחו בפסקיו מתהל'ת דבריו בפיד נראה דאפי' המשיכה כולה כשירה, ופסק אח'כ דאינה כשירה אלא אחר רוב הכשרים, ועי' כתב התוספ' וי'ם דבהכרחו בפסקיו לא קשיא דילמד סה'ם מן המפירש פירש דבריו אח'כ, אלא הקשה מפירושו לפירושו והנה בצ'ע, אבל לא הקשה לרוב רע'ים ויל אלא מפירושו לפירושו ובניל ועי' כתב הרביד ויל דעוד יש להשיג עליו מה שהיה התוס' וי'ם רוצה להשיג על הרמב'ם בפסקיו וכתב על זה דלא קשיא דיל' דילמד סה'ם מן המפירש, אבל לרוב רע'ים ויל קשה קשיא זו דגם הוא בפיה דתרומות מ'ז פסק דאין ההמשכה כשירה אלא אחר רוב כשירים והלכתא כהמב'ם וכאן פסק דשאובה שהמשיכה כולה כשירה, ועי' ס'ים דזה יצא לו וכו', והגם דפ'טם דברי התוס' וי'ם נראה דהבליע בתק דבריו קשיא זו הילכתא אהלכתא בדברי רע'ים ויל מ'ם דבריו כדורים דכוונתו להקשות מפירושו אפירושו ועי' דבר הרביד ויל דעוד יש להשיג עליו וכו' וכוה מתיישב ג'כ מה שהאריך בדבריו ולא כתב דיל'י'ט עליו מה שהשיג על הרמב'ם מפירושו לפירושו.

דזו כבד השני מפי' לפי' אלא דיש להשיב מפקדו כהלכה
אהלכא זה העלוי ואיש אהים :

וואת ליהודה

הלכות גדה סימן כב.

לענין מה שנתחדש שטובלים הנשים בבלי קצצה הצפורנים וגם
מה שצובעין צפורניהם אם יש להוש' לזה מהשש הציצה:
הנה הן אמת דמצאנו ראשו דהתמיד הפוסקים בזה ובמיש' השיך
דיל' ביריד סי' קציה על סעיף ב' באשה שישבה ליסול
ציפורן וזיל' נראה הובא דאפשר לה לחזור ולטבול אפילו לא
מצאה עד למחר ואפילו אומרת בה' לי' שלא היה שום לכלוך
התירו יש לה לחזור ולטבול משום דהצפורן עצמה הוצין אף בלא
שום מים ובמדרסה לי' שכן נהגים לתורות אצל הובא דלא אפשר
אין להתמיד בין שעברה הלילה ודמינו כתב שאם כבר שימשה
אין לה לטבול שנית דאפשר שנתעברה ואם באה להתמיד עליה
בטבילה שנית אחת מוציא לנו על איתו הולד ואם אירע בטילה
בהול' המועד כתב המדברי' דלא התחכם בעצמה אלא על ידי נכחיה
וכו' ועיין שם בבאח'ים סקב'ם שהביד' והאריך בזה יעיש' והרב
שולחן גבות שם האריך בזה וכתב דאם באנו להתמיד להצריכה
בטילה אחת הוי' הוציא דאנו לידי קולא שדרי' בזה הטבילה
שלנו היא בבית המרחץ של הוגר'ין שנועלין אותו בלילה וקשה
הרב וזוהי יהיה מריבה בין איש לאישה לכן נראה להקל בזה
וכו' ע"ש, דמות נראה דדוקא בדועבר' שישבה ליסול את הצפורן
וקשה הדבר או שכתב עברה לילה אחת וכו' או יש להקל, לא
כן מביד' דלכתחילה מנהגם צפורניהם ונדולים הדבה נראה דיש
להוש' לזה, אלא דבין דאעיקרא נטילה הצפורנים לטבילה אינה
גדה היא מנהג בעלמא ובמיש' מין בשניע שם סעיף ה' וזיל' צוואה
שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר הוצין כנגד הבשר אינו הוצין
ובצק שתחת הצפורן אפילו כנגד הבשר הוצין ואחרי' שלא כנגד
הבשר זה שהצפורן עורף על הבשר ולפי' שאין יכולות לבזבז' מה
נקרא כנגד הבשר או שלא כנגדו נהגו הנשים ליסול צפורניהם
בשעת טבילה, ובסעיף ב' כתב שם וזיל' דוקא בצק שתחת הצפורן
הוצין אבל הצפורן עצמה אינה הוצעת ואפילו אם היה גדולה
ועומדת להתך ופורה ועוברת מכנגד הבשר אינה הוצעת ע"ש,
אשר מזה יש להגיש על מיש' השיך זיל' שם בתוך דבריו וזיל'
משום דהצפורן עצמו הוצין אף בלא שום מים ובניל' דאך הפס
כן בפשיטות דהצפורן עצמו הוצין ואינו מציא כעס לדאות שורש
הדברים, עכ"פ כיון נטילה הצפורן אנקרא משום מנהג וגם שיהם

מקפדין יותר ליהודי שלא יהיה שום מים לכלוך בין כנגד הבשר
ובין שלא כנגד הבשר איב' בודאי שאין להוש' עוד לקצצה
הצפורנים, גם לענין הצבע שצובעים הצפורן יש להתיר בשופי
ובמיש' מין בשניע שם סעיף י' וזיל' צבע שצובעים הנשים על
פניהם וידיהם וסער' ראשן אינו הוצין, וכן מי' שהוא צבע
ודדו צבועות אינו הוצין ע"כ, והבאח'ים שם סקיה כתב ע"ז וזיל'
אעפ"י שהנהג' רוב השער' או כולו והרי' הוא כמנוס' של שער'
שאנו הוצין יגור' שהמראה מן הצבע אין בו ממש ואינו דומה
לדבר שהוצין דהם יש ממשות' הדבר כיב' דבשר יהיהם והרמב"ן
והרשב"א זיל' ע"כ, מזה מוכח לגיד' שאין להוש' להציצה בזה
שצובעים את הצפורנים ממהם מעשים הן ממה שהתיר מין בפירוש
בצבע ויהיו דאנו הוצין ועוד דהצבע הוא אין בו ממש, ועוד
שהן אינם מקפדות על הצבע ואחרב' הן עושים את הצבע ליופי'
וכישי' שאין בו ממש, ולכן אין להוש' גם לזה משום הציצה
ומחר' לטבול בזה לכתחילה, ועיין בס' אורחות יושר והביד'
הוביל' ידד' אות' י' והן מים הקליה עוד וזיל' אשה שנבעו ידד'
במי' אחרים וזקוקים ובמי' זהב ואלהינה אינם הוצעים לטבילה וכו'
ע"ש, ובפי' השמיעה שהצבע שצובעים בו הנשים צפורניהם הוא
דומה לצבעים הול' שהתיר הרב זיל' ולא בצבעים אחרים יושר
בהם ממשות' דאשר שם סקיה :

וראיתי לעשר' מין אבא אבי העזרי' וציל' בזה שער' עזרא
יוד' סי' כ"ז שהביד' הוביל' במיש' משם ספי' אורחות
יושר וגם מיש' ה' פדים סי' קצים סק'ם שכתב וזיל' ולפי' מיש'
הטיו' זיל' בס' קציה סק'ם להקל באשה שישבה ולא נטלה
צפורניה אם שימשה עם בעלה ואפילו אינה יודעת אם היה נקי
התה' הצפורן והכיה והשיך החסיה אפילו שידעת שהיה נקי הנה
הצפורן מאת' שכתב נהגו ליסול צפורניהם משות' הצפורן עצמו
הוצין, נלעזר' הדיוט' לה' יהיה נקי יש להקל בדבריו הטיו' או
בלנה לילה אחת עם בעלה אפילו שלא שימשה וכו' ע"ש, ומדברי'
זיל' מוכח דמיש' השיך דהצפורן עצמו הוצין הוא משום שכתב
נהגו ליסול' וזוהי נתפסם משיב' בעניניהן ע"ז בניל' אלא דלענין
נראה דבין דהתיר ממשות' זה ואחרב' נהגו להניח את הצפורנים
גדולות איב' בודאי דגם השיך זיל' ודעיסיה מדים דאין הוצין וגם
לכתחילה מתיר לטבול בהם ובמשיב' בעניניהן :

ועיין להרב באר' הים בירד' סימן כ"ז שכתב דאשה שצבעה
אחת מידה בצבע אלהינה ע"י שצבעה לכתה בצבע תנאי'
היו מוכלת לכתחילה ואין בה משום תצעה, אך אם נבעו ידד'
מאחרים רבים אעפ"י שהצבע אין בו ממש הוצין לטבילה דמקפדת
היא בכך וכל' שמקפיד עליו הוצין, ועם כ' יש מי' שהורה להקל
מי' מידה ספיא לא נפקא ובספיא דאורייתא להתירא וצריך שלא
תטבול עד שיטהרו ידד' ע"כ ע"ש, ודבריו זיל' הם לטבול סבה
ה' אורחות יושר זיל' תיג' אלא דעכ"ז דוקא בנהגו זיל' שהאשה
מקפדת

מקדח עליו ולא נחיל בצבע שנצבעו כמי אגודם אבל בניד שאדבא נחיל בהצבע הניל ועושים זה ליופי ודאי דיש להתיר בלי שום חשש ובניל :

וזאת ליהודה

א אשה שטת אחת בערב הרגל קודם הצות, אחר הצות מותרת ברהצות והפיפה כדי שתהיה מוכנת לטבילתה בערב, בספר באר המים שם סימן מ"ו :

ב עיין להרב פני אהרן יו"ד סי' ד' ד' ל'יו שכתב ה"ל ומיש משע שם אנה מתחלת לספור עד יום ה' וכו' הינו עד ולא עד בכלל דיום ה' הוא ראשון לספירתה וכו' שמכאן בב"י בדרכיבנא יעו"ש, ועי' הקשה ע"ז וצ"ח מ"ן אבא אבי העזרי' זי"ר דלמא לו להביא מ"ש בב"י ה"ר מכאן בפירוש בתשלום דברי מ"ן באותו סוף בעצמו שכתב הלכך יום ה' יהיה ראשון לספירתה, וגם מורים ז"ל בהגהה שם כתב וז"ל ותפסק יום ד' לעת ערב ויום ה' עולה למנין ע"ש והגיה בצ"ע, ואולי ברהק נאמר בדעת ה' פניא ז"ל שלא תפרש בדברי הטויע דתפס מלת עד דר"ל עד ועד בכלל ומיש הלכך יום ה' הוא ראשון ד"ל מסוף יום ה' הוא ראשון ודלא כמיש מורים ותפסק יום ה' וכו' לזה כתב הפניא דלשון עד ולא עד בכלל וכמיש בב"י שם דלא נקט ל"שון עד כלל, והן אמת ברהק גדול לפרש בן בדברי הטויע לפי שטה הלשון שם מ"ם בדרך אפסר יש ליישב דהו' היתה כוונת הפניא ז"ל :

ג בשו"ע יו"ד סי' קפ"ה סיד במורים ואם שמטה שלא בשעת וסתה ומצאה אחר תשמיש דם אפילו נמצא על עד שלא מיקרי אונס אפילו לא בדקה תחלה ואין צורך בפרה לא הוא ולא היא, וכתב הרב אשל אברהם ז"ל וז"ל וכששמטה שלא בשעת וסתה ואח"כ הרגשה ומצאה דם ולמהר מצאה ככתובה שלבשה אתמול דם ודאי דאין צורך בפרה כלל עיין בתשובת בית יהודה סי' ג' מן מפרש דברי רמ"א ע"ש והבייר הוביל דר"ל ע"ש, ועי' תמה מ"ן אבא אבי העזרי' זי"ר דמחזיק יצא לו להאשליא שהב"י מפרש דברי רמ"א בן דהרואה יראה שהב"י שם כתב על נדונו שהוא מיקרי אונס ואיין בפרה, ואין לומר דמיקרי טונג לפי מ"ש מבי' בסו"ד סוף קפ"ה דלדעת הרמב"ם וכו' לענין נראה דאף לדעתו לעולם מיקרי אונס מדלא מפליגן לאעכוהו שוגג אלא בשעת וסתה משמע דכל שאינו סמוך לוסתה לעולם הוי אונס וכו' הרמ"א ז"ל בהגהה עכ"ל, הרי דרבי' מביא ראיה מדברי רמ"א ז"ל דכל שלא וסתה מיקרי אונס ולא שוגג ולא פירש דברי רמ"א ז"ל כנדונו כמיש האשליא ז"ל כיא שדברי רמ"א דם כפשטם ומביא ראיה מדבריו לגנון שלו כיעו"ש עכ"ד ועוק"ל, ובאן הבן שואל מוסיר דשם הב"י ז"ל אהיו כתב ח"ל

ודע דמיש מורים ואם שמטה שלא בשעת וסתה ומצאה אחר התשמיש דם וכו' אנו ר"ל בשמטה בשעת וסתה דליתא וכו' אלא ר"ל ואם זו שמטה שלא בשעת וסתה לא נמצא דם עד אחר התשמיש וכו' יע"ש :

ד אשה שיש לה כאב באוניה והיא חרשת מעט ואפ"ל הרופאים שאם ינסו לה מ"ם באוניה מוקדם לה, אם יכולה ליתן מ"ך או צמר נפן בתוך אוניה לשתום את נקבי האוניה כדי שלא ינסו בהם מ"ם, עי' לעסיר מ"ן אבא אבי העזרי' בספרו הבהר שער צורה יו"ד סי' מ"ז שכתב שאם קושרת את המ"ך בחוט דבנה היא מכנסת המ"ך לפניו הרבה באוניה ואנה תישת דיוצא והא במשיכת החוט הקשור במ"ך והו' ליכא חשש בזה כיון שהיא מכנסת אותו לפניו כחלל הע"ף הרבה יעו"ש :

ה נשים שיש להם נקבים בשיניהן והרופאים סתמום בעופרת וכיוצא ואין בידם להסיר בשום אופן, וגם יש נשים שנפל להם שן א' או ב' ונתונים הרופאים אחרים במקומן והם קשורים עם שאר השיניים שלהן אינם תוצים בטבילה, אבל נשים שנפלן מהן כל השיניים ועשו להן שיניים מסודרים מעצם או עופרת או דא דאלו יש יכולת להסיר ולהניחם בלי שום כאב, אלו תוצין בטבילה, ועי' בב"י מ"ן שאל הא"י סי' ד' והי' בדברי הראש"י ישיא ברכה ז"ל ובדברי בנו החמ"א ז"ל ובהסכמת הרב אליהו דוד יצ"ו ע"ש :

הלכות תלמיד תורה סימן כג

שאלה מארגנטינה מאנשי קהל עדהנו אנשי שים ע"ת דמשק יצא המתגוררים בבואה סידים יצא וזה הוקף בדברים והוא תלית' הם מעת כואם לגור שם הם מתגוררים בכשרות ויהדות בדקדוקי מצות קל"ה והמורות ככל אשר נהגו בעיית הזאת נעמי דמשק יצא הם ואבותיהם ככל אשר תסוג ידם ובפרטות בעניני תלמוד תורה והתפלות וכיוצא לשמור ולעשות ולקיים ככל הבא מידם על ידי המנהלים והמשתדלים מידאי ה' והיטבי שמו להשגיח על כל זה, והנה בעתה מסיגו בית הספר הו' לשהי כמות, יש מהם רוצים להדש דבר להושיב בבתי הספר בתולות מורות ריש ג"כ נשים איז מכללם להיות מורות בבתי הספר הילדים נוספים על המורים אנשים ובהורים אשר הם מורים בבית הספר, ויש מהם שמיאנו בדבר זה להושיב בוערים ובתולות מורים ומורות כאחד בבית הספר דמקולם לא נסיונו כאלה לא אגורו ולא אבותנו ואבות אבותנו והיישין לקלקולא, ובה השנייה הרוצים בזה טוענים ריש כואת וכואת בכמה עירות הגפוצות בישראל שעשו זאת ולמה לנו להמנע מזה, וכו' הו' לשהי כמות בדיעות מהלוקת והסכמו ביניהם לתור ולשואל את פ' לעבוד על הר"ן ק"ל

חניקות וכו' כתב עד סוף הסימן הוא לשון הרמב"ם ויש להקשות מפני מה כתב כאן משום נדרו ולא משום יתרו וזה אמאי לא אסרנו ליה אפילו יש לו אשה בשאין אשתו עמו משום יתרו, וזהו כפי שגא איש דשרינן ספי כשיש לו אשה אלא שאנה עמו ובאשה אסור בשאין בעלה עמה, ונראה ראש המלמד חניקות מסתמא אינו מלמד בבית שהוא רד שם אלא בבית הספר שיושבם שם שורות שיהיה כל לומדי תורה כל לומדי משנה כל לומדי חלמוד איב אין שם יתרו כלל אלא השוא בעלמא נדרו בנשים ולפיכך אין איסור אלא באין לו אשה כלל אבל ביש לו אשה אעפ"י שאנה עמו אין להיש נב לנדרו אבל משום יתרו ליכא אבל אשה שאנה מלמדת לקטנים בבית הספר אלא בבית שהוא רדה ולשם ליכא השוא דייחוד בשאין בעלה עמה ומשום הכי נקט הרמב"ם בבית הספר גבי איש המלמד חניקות וכו' יע"ש, ודבריו ז"ל בהורים ברוך לשון הרמב"ם ז"ל דבאיש שהוא מלמד בבית הספר אין לאסור אלא בשאין לו אשה וכו' אבל האשה שאין הדרך ללכת וללמד בבית הספר אלא בבית וכו'. הנה מוכח דמסתמא שאין להאשה היתר ואין נזכר ללמד בבית הספר דהיינו לפריצות, ואף תשיבני דפוק חזי בכל הדעות ועדיהם נדולות ואפילו באי תני נהני בהורות אלו ללכת העדות והבחולות גם הנשים הפנויות וכיוצא ל"ל וללמד בבית הספר ואין פוגה פה עין ועשה להם כהיתר נמור, עין הנני מלכה ספה דהלא ענינו דאו בעבר היתה כוכ תקלות ופריצות היוצאות מה ובפרט בעת המלחמה אשר נהדרש דבר זה בענינו הוזה נעמי דמסק יציא להיות נשים ובחולות מלמדות וההין מורות בבית הספר ויצא מה פרוץ מרובה אשר פסחה המספחה צדעה סמארת בנסתר ובנעלה וענינו הוזה וכלות ולבינו בוער בתנור ואין מכבה רלחם ניתן התופשות וההדר והשכן הוא יצחיר סקרק ביניהם כשור שהור בימי ניסן ואין בידנו עוד לגדור פרצה זו אחר שכבר נפרצה ושועלים הלכו בה האליית יתור את פריצותנו :

ועיין לרבינו יהודה ז"ל שהביא משם הרמיה ז"ל שאפילו במקום שהתה פתח לרשות הרבים וכו' אם יש חיש לפריצות אסור לאשה ללמד חניקות שם והבי"ד הנהיג ז"ל באה"ע סימן כ"ב בהנח"ס ע"ש, וסינה לגיד רהגסין הורה ראפילו שהא ידועה אשה או בתולה צנועה וראת ה' על פניה על ידי שחיה חמד הולכת ללמד בבית הספר ויש שם אנשים ובתורים מרים וכיוצא ונגנסים ויוצאים ביתר מרעה אל רעה יצאו וסאריסך ובתיביך סמך יצאו, ודומה נדון דידן לגדון המחלוקת שבין מוהרש"ם ז"ל לבין הרב מהרמ"א ז"ל לענין דין הסעודתא שסותר אחד עשה סעודתא על סעודתו מהגכים ולסמס אשר יבואו על הספנה,

וזה

ועל האמת אם יש בזה דבר איסור או לא, ואנכי בעוניי הן אמת דהן כעת בעוה"ז כבר רשו בזה בכמה עירות גדולות ידועות בישראל ואין פוגה פה למנוע בזה, מימ באשר רשני בתות ההלכות בדבר זה הסכימו לקים ולאשר דברי ה"ל אם לקרב או להקל לכן אסרתי ללקט באומרים מפי סופרים וספרים לידע ולהודיע קושט דברי אמת ויהי אלהים יעודנו ע"ד כבוד שמו אביר:

הנה עיקרא דהאי מלחא בקדושתין ר' פיב משנה שם לא למד אדם רווק סופרים וכן לא חלמד אשה סופרים, ופירש"י סופרים מלמד חניקות כלומר לא יתיל רווק עצמו להיות מן הסופרים וכן לא חלמד אשה סופרים לא תתיל עצמה להיות ממלמדי חניקות, ודברי רש"י הללו ברורים ה"ל דהן אמת דיש להם היתר לאיש ולאשה ללמד חניקות האיש אפילו יש לו אשה ואשתו משמרתו והאשה אם יש לה איש דאימת בעלה עליה לדעת ה' הפרישה יע"ש מימ לא ילמד רווק מלאכה זו של מלמדי חניקות וכן לא חלמד אשה לא תתנול האשה ללמד מלאכה מלמדי חניקות מן ואולי יצטרכו האיש והאשה ללמד חניקות אפילו בזמן שלא יהיה לאיש אשה וכן האשה והרש"ן ליתוד ולכן אעיקרא לא יתנולו במלאכה זו ונתנו טעם לזה בנמרא רווק משום אבותם דנוקי אשה משום אבתא דנוקי ע"ש, ובסקה הרמב"ם ז"ל כפי כיב מהלכות איסור, ביאה ה' י"ג ובסוד אה"ע ס"י כיב ובין ז"ל בשו"ע שם, אלא דהפוסקים ז"ל ה"ל לא נקמו בלשונם לישנא דמתניהין בלשון סופרים כי אם תכלית דהין דמי שאין לו אשה לא ילמד חניקות וכן האשה לא חלמד קטנים דהיינו לנדרו וליתוד כיעוש, והן אמת דלכאורא מלישנא רמרא והפוסקים ז"ל דהטעם משום אבותיהם של ילדים ואבותיהם באים לבית הספר וכוה היישינן ישמחגרים בנשים ובתייהדים עמם ואיב יש לומר דהיינו דוקא באופן דהאיש המלמד חניקות הוא בביתו וכן האשה המלמדת חניקות בביתה כזה הוא דהיינו ואסרנו דאפילו אשתו עמו וכן האשה דאימת בעלה עליה עכ"ל דהיינו לאנדרו ויתוד ואסור, כ"ס בגדון דידן ובזמן הזה שהבית ספר חמד פתחו פתחו לרבים ויש כמה וכמה מלמדים אנשים ונשים ועל כולם יש איש אחר המנהל ומשגיח על כל דבר ודבר איב יש לומר דאין עוד חיש לנדרו וליתוד ובפרט בזמן הזה אין האמנות והאבות הולכים לבית הספר כלל וליכא שום חיש לזה ושפיר יש לומר בגדון דידן לא שייך איסור זה כלל ומותר נמור הוא: **אלא** דהעומד על הרבר יראה דאין להתיר לאשה להיות מלמדת בבית הספר כלל ראשונה דקרא נח"ב כל כבודה בת מלך פנימה ולא להיות רגילה לצאת ההוצה, ועוד פוק חזי מה שכתב הרב בית ז"ל שם ע"ש הפור מ' שאין לו אשה לא ילמד

פסחה המספחה בכ"ב מדנות ועירות גדולות ונעשה להם ענין זה היתר נמור ואין פוצה פה ומצפצף, מ"מ אשר ענין בשר לו ויש לו נש יראת ה' וזהו מהרה ויכול לעמוד בפרץ למנוע תקלה זו אישר. הלילה דאיתו חכם הרואה את הנוצח, דאנן בדין מה נעשה שאין בירנו לחקן את הפרצה שכבר נפרצה, ועיו נאמר אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר דכ"ב פרצות ותקלות יוצאות מזה ע"י דכ"ב בחורים ובתולות יושבים בבתי הסתרים וכיוצא ויש עתה מבני ברית ושאינם בני ברית ואין לך יום שאין קללתו מרובה מהבירו והושקם זה ב"ה נקשר אמיץ בעיניהם ועל הרוב מן בשאנו מינו ואין להרחיב ולבאר הרברים בזה כיב דהיישגן להלילה ה' חיו :

לכ"ן הלוח"י הוא נא איה ורע"י שמעוני איה ועמי אם יש בידכם לעמוד בפרץ ולמנוע מלהיות תעובת אנשים ונשים מלמדים בביתם כלל וכלל דהיישגן לתקלה ועשו סיני ונדר ככל הבא מידכם למנוע זה וכיש בבית הסתרי ופוק חיי מיש מוה"י קילון ו"ל בס"י פיה וז"ל יש לאסור משום חוקות הגוים דבר השי"ך בו נדרג פריצת נדר הצניעות וכו' שדברים אלו הם דברי שחץ ולא כאלה חלק יעקב אלא דרכם של ישראל להיות צנועים וכל כבודה בת מלך פנימה עביר, ומנה לעלן דירן ובפרט הללית יש איהם הכרים מקשיבים המשתדלים לקיים דברי הו"ל ולא מצנו אין גם אחד מהפוסקים ו"ל שדעתו להתיר איכ למה להם להנהגות ולהיות היו פורצי נדר הראשונים ו"ל בטהני חוק בקר ערתינו אנשי ש"ס היוו שרנסו דברים אלה באונם לקיים דברי הו"ל באהבה ולהיות כולם כאחד באהדות נמנה ולנדר נדרים וסינים כלל יצא חיו שום תקלה ולהיות הם חיו נמא במקן ושומע לנו ישכון בטה ושמיר אכיר :

וזאת ליהודה

סימן כד.

שאלה בית ספר תלמוד תורה המתפרנס מהקדש כך עצום שהקדישו אנשי הסד בעבור ללמד תורה לתלמידים תורה שבכתב ותורה שבע"פ דוקא ומסדרו ליר איש אחד סקיד נאמן להיות משנה עליו ולהנהיגו כרצונו והפירות היו דוקא לתלמוד תורה כ"ל וכן עשה והצליח שנים רבות לשמור ולעשות ולקיים ככל אשר צוו עליו בתלמוד תורה דוקא ולעת ערב ניכ בתי"ת ומלאכת הכתיבה כתיבת לשון הקודש, והפקיד הגוי בקנותו סדר ואת לבניו וכן נהגו בניו אחריו בדרך זו זמן רב, חק עתה שנחלש לימוד הלשונות בכל בתי ספר שבעיר והוא ולמלמדים שפית ולשון נכרות צרפתית וכיוצא, אין עוד חפץ לתלמידים לבוא ללמוד תלמוד תורה בבית הספר הגיל מסעם אפסית לימוד לשונות

ויהי היום בתוך הספינה קמו המשרתים שבתוכה הם עצמם ניצבו כמו נד וקשרו קשר ביניהם ושללו הסחורה והוא וכו' בעל הסחורה על מקבל הסחורה שישלם לו דמי סחורתו ומקבל אחריות הסחורה משיב דקבלתי עלי אם יהיה נזק ולסמאות מבוזין ולא עלתה על לבי זאת שהמשרתים של הספינה הם יגנבו וישוללו ומלתא דלא שביחא היא, ועיו השיב מוהרש"ם ו"ל בתחומי דתיב מקבל הסחורה לשלל ואפילו כתוב בשטר אחריות נכים וישוללים שיבואו על הספינה לאו לאפוקי אם יהיו מתוך הספינה שיהיה פסור אלא שכן דרך לכתוב בשטר וטופסי דשטרי הוא וכן הרן יעו"ש, ומוהרמ"א ו"ל פליג עיו ופסד את ראובן דהוי מילתא דלא שכיחא שבע"י הספינה יעשו כן וכל כהאי נווגא לא קביל עליה יעו"ש שם :

והנה בנדרן דירן דבר השש ערוה וק"ל אין אפסטרופוס לעריות איכ כל כהאי נווגא אפילו מוהרמ"א ו"ל מודה דהוי מילתא דשכיחא ודחיישגן מאנשי הספינה שהם בביה"ס דאין אפסטרופוס לעריות, ומי לנו גדול מרב עמרם הסדא דחיו קרא בחיל נדא בי עמרם, ולכן במקום דלא ניסו באלה אין להם לפרוין נדר זה ולבוא בטענה דמדע להם דהמורים והמורות ידועים ופסטרופוס להם דמיראי ה' והושבי שמו, דתשובתה כזרה דמלבר דיש לחוש שיבוא עת שיצטרכו למורים ומורות שאינם כיב ידאי ה' וצנועים ופרצה קדוה לנגב עוד בה דאפילו להיראים והרדים יש לחוש חיו דאין אפסטרופוס לעריות ובג"ל, ועיו בשו"ע יו"ד סימן רמ"ה ס' כיא דעמי"ש מין שם לא תלמד אשה תינוקות מפני אביהם שמכירים בניהם, כתב הבאה"ט שם מקי וז"ל כתב חיו ומשמע דלא מהני כאן יש לה בעל בעיר וכו' דלכך צריך דוקא ידור עמה כאיתו בית במקום שמלמדת ע"כ :

והמור ו"ל שם כתב חיו שני בתים זה לפניו זה - ונשים כפניו ואנשים בחצון או בהפך ופירשה אשה לבין אנשים או איש לבין הנשים הוששין משום יהוד, והקשה על זה בדרישה חיו וקשה דמשמע דאשה אהת בין אנשים הרבה הוששין משום יהוד והא סבר הראי"ש דאשה בין אנשים דרבה כשרים מותר ומה שתירין מהר"ש דלית לן בזמן הזה כשרים כדאמרין בגמרא אמר רב מי ימר כשרים כגון אגן אלא כגון רבי הגאון בר פפא והבירו וכו' דאפילו רב לא היה מחזיק נפשיה בכשר לענין זה כיש מן הסתם עכ"ל תירוצו זה נראה להרמב"ם וכו' והא שכתב רבינו ופירשה אשה לבין וכו' הוא מלשון המימוני בפי כיב סה"י איב ע"ש, והוא כתב יפה לפי סברתו דלית לן בזמן הזה כשרים ונמצא דאשה בין אנשים הרבה נמי הוששין משום יהוד וכו' וזת"ר ע"ש :

דרי ולהרמב"ם ו"ל דאין לן אנשים כשרים בזמן הזה להחיר משום יהוד והוא מלשונא דגמרא וא"כ בודאי דיש לחוש ולמנוע ההתערבות אנשים ונשים דהיישגן לתקלה, והן אסת דבעוהיר

את ידו מדק קיב ואליך ושם השבת השביח לימוד הלשונות ודין
בספר כך של רומי ובספר מעשה איש ע"ש :

וראיתי להרב שער הקדמ פראנקו ז"ל כתיב יו"ד ס"י כיג דף
כ"ה עמוד ג' שהביד הרב ורע אמת ז"ל שהארך בזה
ובסוד כתב להלך בין זמן השי"ם לזמננו זה שאנחנו יושבים בין
האומות מפורדים ביניהם צדיקים אנו ללמד אה בנינו לשון לעו
קריאה ובחיבה ולכן אנו מוכרחים לתת קצת זמן גם לזה שיצאו
לפעולם ולעבודתם והיו בכלל מיש התנא יפה ת"ת עם דרך ארץ
היה בכלל מלאכה ובתורה ע"ש :

ועל זה כתב הרב שם וז"ל ואמת אנכי לא אבחר דהן בעון
בהרענו זה ענינו הוראות כי לימוד לשונות העמים ובחיבתן
הוא אדם נחש וזה מוקשים לצד בהם נפשות נקיים ובפרט לילדים
היום דע"י הנוגס בספר הבלחים לא יקח כל הנוגס לבהם להקל
באזה דברים מיוחד תורשבעים וז"ל לפי מיעוט הפתחה בזמן
הרע הזה והסיון כי הקשה וכמה עבירות אבות ותולדות מתהרס
בסיבה זו כי עניות לא תיחיה מדה טובה לישראל ולכן תנחננו
לבתור הרע במיעוטו ללמד לשון המדינה ובחיבתה למען יוכלו
להצטרף די חיותם :

אך בתנאי שיהיה בהשגחה ראשי העדה להדריך את זה ביראה
הי כל היום לכל יתבטלו הנערים משליטה תפילות בכל יום
ובכל דבר הנוגע לתת לעבודת יישי ולתורה עיקר לימודם בתורה
הקדושה ובאזה שעות מן היום להתעסק בחיבה ולשון העם הנושב
עליה וכו'. ובלי ספק דגם הרב ורע אמת ז"ל לא התיר אלא
באופן זה דוקא זה תוקף דבריו, ענין הוראות דברים הנוצאים
מן הלב ובקוה"ד עולם הפוך ראינו הדקדוק ספל והספל עיקר
ההלמוד תורה לילדים די להם בשתי שעות או שלש לשבוע
דברי הימים ומעט שפה עברית וכוונא ובלי תפילה שמיני וענינו
הואות ומלות ואין מקשים ואין יומע החיוב, ולכן בודאי בנהון
היה עיקר המתנדבים והמקדישים כל כוננתם להחזיק הלימוד בתורה
דוקא וזהו ראו את תולד דבעוה"ד על ידי לימוד לשונות לעו
אין עוד לא תורה ולא תפילה ולא יסאד שורש יהדות בלב
הנערים אם אין תורה אין יראה וקרא כתיב על מה אבדה הארץ
על עונכם את תורתו ולכן בחור באיש פקיד נאמן ירא והרד אל
דבר הי' לטלא את הצונם להחזיק ולהשגיח על התלמוד תורה דוקא
וכן עשה וגם צוה ומסר ביד בניו אחריו ושמורו ררך הי' בכל אשר
ציוו המקדישים וכן קיימו בדבר הזה כיום שנים אין להם לפזרין
גור וללמד לשונות לעו הוין מתוהרנו הקדושה תורה שבכתב
ותורה שבעל פה, והגם שמינינו להפוסקים ז"ל שפתחו פתח להתיר
ללמד לשונות כוהיו לתל המלאכה וכיוצא וכג"ל, היינו דוקא
בסתר ושאינו נדון רידן דאעיקרא כל ההקדש על תנאי ועל מנת
ללמד תורה שבכתב ותורה שבעל פה ובחיבת לשון הקדש דוקא
מיראדם משאר לשונות ושפות שמא והשש לקקולא כאשר ראינו

לשונות הורים ולכן שאלו הפקידים הג"ל האם מותר ללמד לשונות
הורים בבית הספר שלהם ולשונות מדעת המקדישים או"ל, ואת"ל
דאין לשונות האם מותר להם לשונות התלמוד תורה מעור לעיר
אחרת לעשות תלמוד תורה לתוד דוקא בארץ או בתוצה לארץ
או"ל, יורנו המורה ושכמיה :

ואען ואמר כי לא כי הוא ומה אני לבוא בארשית מים להפצרת
השואל אמרתי אנלה דעתו בזה והוא דאעיקרא לענין לימוד
לשונות הורים בענינו ראינו ובאזהנו שמענו דברים תלמידים שלמדו
לשונם ובקוה"ד נעקרה היהדות ויריש מלבם ואשר יש לו עוד
שורש היהדות וראת הי' בלבו בקוה"ד הורתו ותפילתו מהשפה
ולחזין כי כל באיה לא ישובון מלבם ונפש ולכן הצנועים וההרדים
אל דבר הי' מושבים את ידיהם ובניהם מללמוד הלשונות, והגם
שכונן היה המלאכות והעסקים הכריחו ללמוד הלשונות מים לפחות
צריך שיהיו שאר השפות ספלים ללימוד הורתנו הקדושה ובמיש
הרהיג כמוריא הין ז"ל בסיה חעלומות לב היא ס"י די לעשות
החקין ללמד התלמידים תורה ומשנה וגמרא ושעה או שתי שעות
ביום ילמדו אותם בחיבה עברית וצרפתית שהיא צריכה לעיר תחת
השגחה מנהלים הין וראי הי' אשר ישיתו לבם עפ"י התנאים
הנוגעים לזה, וגם על זה האופן בזמן התנאי ובעת ההוא קמו
העיר מהנעדים לזה שדבר זה אסור ושהראשונים ההריו ע"י,
והרב מוה"ר"א ז"ל שם מרה למצוא הותר וסמך משה שמענו
בפ"ק דמנהרין הראשו שבני ישראל הם המנהרין צדיקים לידע
בכל לשון שלא ישמע מפי המתוהרמן וגם ראינו יוסף הצדיק
שנהלמד ע"י המלאך שבעים לשון והארץ שם להביא ראיות
משים דבוסה רמים ופרק מרובה ומשים ירושלמי בפ"ק דפאה
ומישי הרשב"ן ז"ל בבי לאבות בפ"ב במשנת הי' שקיד ללמוד
תורה ומישי הרב"ש בס"י מיה להתיר לשונות העמים שכתב וז"ל
ומה נראה שאין הספרים היום בכלל הגורר יסאם מצד שהם
כתובים בלשון יוונית הלשון לא נאסר מעולם וכולם היו בקאים
בו ואדרבא אמרנו במסכת מגילה לעו יונת לכל כשר ע"כ :

ולגם להרב ורע אמת ח"ב ס"י קיז כתב דעתה כוהיו שאנו מפורדים
ביניהם אנחנו צריכים לדעת לשונם ואף התלמיד חכם שמתוהר
אומענו צריך לזה וכך הוכחנו וכך יפה לנו ללמדם תורה עם
דרך ארץ וכי וכלכד שיהיה לימוד התורה עיקר ולימוד הלשונות
ספל ועיד וסדר אופן הלימוד שסידר הוא ז"ל כתב הודאי גם
רבני פולין האומרים יודו בזה ע"ש"ב, וכוה העלה שם להתיר
עפ"י החקין הג"ל שיהיה תית עיקר ושאר לשונות שעה אחת או
שתי ביום עם כחיבה עברית והסכמו עמו הויר העיר יע"א וגם
שם עלה בהסכמה הרהיג כמוריא אשכנזי ז"ל ויסכם אברום להתיר
על סדר האופן והחקין הג"ל ללמד לשונות הנצרך להם לפתחתם
יעו"ש והסכמו בזה רבני מערבא ז"ל ואחרים הסכים נ"כ היה
מתוהרף ז"ל כיעו"ש, ועין למוריא סלאני ז"ל בסיה אברום

בן בעינינו וסוף דבר הוכיח על תחלתו לכן אין להתיר בנדון דידן ללמד בהקדש שהוא ב"א תורה להוד דוקא, וראשונים כמלאכים ראו את הגולד ומכללם הרשבי"א ז"ל שהתיר בדרו על לימוד לשונות העמים, יע"ע, וכ"ש בנ"ד דאעיקרא על דעת כן לתלמוד תורה הקדשו ההקדש הזה בדוקא לכן אין להם לשנות כלל ובנוכח יע"ע :

פ"ש נבן לדעת אם יכולים המשגיחים והממונים לשנות ההקדש ולעשות לימוד התורה לתלמידי דבי רב מעיר הואת לעיר אחרת ואם להי"ל או לארץ ישראל דוקא מקום אשר בחר ה', הגה עיקרא דה"א מילתא פסקה מרן בשו"ע י"ד ס' ר"ת ס"ד וז"ל האומר תנו מאתים זה או ת"ק לביהכנים יתנו לביהכנים שהוא הנ"ל בעיר שהוא דר שם, וכן היה באומר תנו מאתים זה לעניים יתנו לעניי אותה העיר שהוא דר שם, וע"ש בסעיף ה', מזה מוכח דכל שכן לנדון דידן, שעיקר ההקדש שהקדישו המתנדבים לת"ת היה בעיר שהוא דר בה בודאי שאין לשנות ההקדש לעיר אחרת ואפ"ל לארץ ישראל, אלא יד הרוחה יכולה לדחות ולחלק דכל כיוצא בזה ודאי אוליין בחר אומדנא ואמרין באומדן דעתא דגם המקדישים יתיר לשנות מעירם לעיר אחרת ואפ"ל בהי"ל ובכלל שיהיה באופן לימוד תורה כהנן ובראוי ללמוד וללמד תורה שכתב ותורה שבע"פ ש"ס ופוסקים ולהוציא י"ך מוצ"ל להוציא לאור תעלומה :

ועיין בתשובת הרא"ם היא ס' נ"ג והוב"ד בשו"ע י"ד ס' ה"א ס"ה סק"ס דבג"ל הקדשות אוליין בחר אומדנא וכ"י יע"ש, ועיין בתשו"י שער אפרים ס' ס"ז ד' ס' ע"ב שכתב דמיש מורים בהנה י"ד ס' ר"נ סק"ד ד' דאם פירש הנותן ואמר שיתנו לעניי העיר או לעניי פלוני אין להם לשנות אפ"ל לת"ת הוא מדברי תשובת מהר"י ס' כ"ו והמע"ק שם יראה הוונתו בעניי העיר ידועים וא"כ מיש מורים לעניי העיר ר"ל בעניים ידועים ומיש או לעניי פלוני זה ואפ"ל זה קתני ואף שמדברי הרשבי"א בתשו"י הובאה בב"י לקמן סוסי' ר"נ"ג יראה לאסור אך הגה מהר"י"ק ס"מ קכ"ה הביא תשובת הרשבי"א אחרת סותרת לזאת ועל תשובת אחרת סמך מהר"י"ק וכ"כ הגו"ד בתשו"י י"ד כלל ג' ד' קכ"ה ע"ד וב"ד הג"ל ע"ד כתב ה"ש"א ז"ל דאפ"ל התנה המקדיש בפירוש שלא ישנו ההקדש מ"מ איבא אומדנא שאם היה יודע וכ"י ע"ש, ועיין בס' ארץ חרם י"ד ס' ה"ג שהבי"ד אלו ע"ש, ומינה כ"ש וק"ו לנדון דידן שאין באים לשנות מלימוד ת"ת למצוה אחרת כ"א המצוה עצמה של הלימוד תורה היא במקומה עומדת כדעת המקדישים ואומדנא דמוכח דנית"ל לעשות התיקון של הת"ת הג"ל אפ"ל בעיר אחרת וגם בהי"ל ופשוט :

וראיתי למ"ן ההג"ב ז"ל בס' בעית י"ד ס' ר"ך שנשאל בהקדש שהוקדש לאהת מעירי איי צפת ת"ו או ירושלים ת"ו לקבוע ת"ת שם ואח"כ הוציא לשנות ולתת לעירם תירי"א כי

נתדלדלה מאוד וכ"י והשיב עפ"י תשו"י מהר"ק"ו ז"ל דיכול לשנותה לצורך מצוה אחרת ומיש הראב"ד בס' תמיד ס' קכ"ו וקכ"ז שיחד שהתנדב לעניים כו"כ וכ"י אין יכולים לשנותה וכ"י ה"ד כשנבנו לצורך עניים ידועים וכ"י אבל כשהתנדב סתם יכולים לשנותה לדבר מצוה ואפ"ל לדעת הרשדים בהי"ד ס"מ קס"ט שמהמיר בדבר, היינו מפני יתור לשונו שפירש שיתחלק בערבי מסתם כמבואר שם ומכאן דלמר שה"י דעת הרשדים ז"ל בהרבה מתשו"י דפלוטא דרבוותא בהקדש עניים נקטינן לקולא ומהר"ב"ל ז"ל שכתב ב"ה"א ס' ס"ט דאפ"ל לדעת מהר"ק"ו המקדיש מעות לת"ת אין יכולים לשנותה לנישואי יתומות ה"ד משום דהשנינו ה"י מקדושה המורה לקדושה קלה אבל מקלה לתמורה משיבא דיכול לשנותה וכ"ש שם בפירוש, וכן מתבאר מדברי מהרשדים ז"ל בהע"ס ס' שני ונדולה מזו כתב מורי הרב ז"ל ב"ה"א ס' ס"ג דאפ"ל שאין השנינו לעירי"א כל שהשנינו אינו אלא שנינו מקום מלומדי תורה ללומדי תורה יכולים לשנותה עי"ן שם :

ומו"ז מוכח בנדון דידן שהיו קובעים הלימוד תלמוד תורה בעיר המקדישים והן עתה אשר נשתנו סדרי כוונתם דאין תקנה עוד פה לתלמיד בת"ת כאשר היתה באכנה ואדרכא והששים לביטול התורה והתפילה ולזה אין רוצים ללמד לשונות החרם ולסיבה זו נמנעו התלמידים לבוא שם ובג"ל ודאי יכולים המקדישים לשנות הת"ת מעיר זו לעיר אחרת וה"ו שנינו למעלייתא דע"ל י"ד זה ימצאו תלמידים ללמוד תורה דוקא וישננה ע"י כאותם נפשים ורצונם של המקדישים ולא ה"ו שנינו מדעת בעלים כלל :

ג"כ יש עוד טעם אחר בנדון דידן להתיר להפקדים ש"ס בכתם לשנות ולעשות הלימוד בעיר אחרת לקיים מהשבת המקדישים וגם מהשבתם ורצונם להיות הלימוד בתורה דוקא, והוא מטעם דאעיקרא המקדישים מינו פקיד מיוחד ע"י והפקיד מסד לבנו אחריו להיות במקומו לפקד ולהשגיח על הקדש זה דת"ת ותתת אבותך יהיו בגיך, אי"כ יש כח ביד הפקדים לשנות ולעשות בהקדש כמו שיראה בעיניהם וכ"ש מהרשדים ז"ל בה"ה"א ס"מ ל"ה דעך כאן לא פליגי הגו"ד רבוותא שכתב המרדכי בפ"ק דבתרא אלא בנותן סתם לצדקה ולא השלים לשום אדם עליה בפירוש, אבל אם השלים לשום אדם פקיד ושל"ס עליה לעשות כמו שיראה בעיניו, משיבא דלכ"ע אותו של"ס יכול לעשות כאשר יראה בעיניו ועי"ן בהר"י אורני ז"ל בס' ע"ב, דמזה נ"כ כתב הרב בע"ה ז"ל שם סע"ד לנדון דידה שהפקיד פקדים ריש יכולת בידם לעשות כאשר יראה בעיניהם יע"ש, ועי"ן עוד שם שהאר"ך הדי"ב ברב"ר דפוסקם ז"ל ובדברי מהר"ב"ל ז"ל ומהר"י הלוי ומהר"ס"ט ז"ל ובדברי מהרשדים ז"ל לענין פלוטא דרבוותא אם המנהיג יכול לומר קי"ל וכ"י וכתב ח"ל דע"כ לא קאמרי דאבין ומהר"ם דנקימן להעמרא הוא"ל ועלתה בתיקון ובן הרא"ש ז"ל שאין לבטל ההקדש אלא דוקא כבע"א דש"ס שהקדיש נכסו וכוונתו לה שאלה

לא הויה נתינה ואין העם אלא משום דכתיב ושבעו כדפדשה ע"כ, ואנכי עני תוקעה לי בזה, ראשונה במיש רש"י ויל' משום דכתיב ונתת ללוי לנח ובציר מהבי לא הוי נתינה דקרא זה שהוא בפדשה כי תבוא הוא במעשר עני שניתן בבית דעלה קאי קרא וכמיש במסכת נדרים דף פ"ד עמוד ב' וז"ל רבא אמר כאן במ"ע המחלוקת בתוך הבית דכתיב ביה נתינה ונתת ללוי לנח וכיו' משום הכי אסור ליה לאתהנוי, כאן במ"ע המחלוקת בנזון כיון דכתיב ביה והגתה בשעריך שרי ליה לאתהנוי ע"כ, מוכח מזה דקרא דכתיב ונתת ללוי לנח וכיו' במ"ע שבבית, ואך רש"י בענין שם דאירי במ"ע שבנזון מיהי עלה מקרא זה שהוא על מ"ע שבבית, ועוד מצין דאדריכה במ"ע שבבית קי"ל דלא בעי שיעור אלא כפי שדעה ואפילו אין בו כדי נתינה וכמו שכן פסק הרמב"ם בחבורו שם וכן בפירושו כ"ע"ש וקרא כתיב ביה ונתת דכ"י כדי נתינה, ואך במ"ע שבנזון דלא כתיב ביה לשון נתינה אצטרך ליתן לו שיעור דהיי, ועוד ה"ש ז"ל נופיה מלכד דלא הקשה קשיא זו ע"ד רש"י אלא דהה פירושו וכתב ואין העם אלא משום דכתיב ושבעו ע"כ, וקשה דנח במעשר עני היתן בבית שהוא כתיב בפי' כי תבוא כתיב ביה נ"כ ואכלו בשעריך ושבעו ושם לא בעינן כדי שביעה אלא כפי' דנזון וכנ"ל, והן אמת שיסוד דברי הר"ש מהרש"ל מ"ס קשה לן דא"כ למה במשנה אמרו אין פוהתין לעניים בנזון דקרא ולא בבית דנח במ"ע היתן בבית כתיב ושבעו דבעינן כדי שביעה, ובעינן זה משם קשה לן על דרשת הספ"ד מקרא דכתיב ושבעו בשני הפסוקים תן להם כדי שובעם ורש"י ז"ל דרש כן כפי' ראה וכפי' כי תבוא וביא"ם שם הראים ז"ל כ"ע"ש, הנראה דלא שאני להו במ"ע שבנזון למ"ע שבבית וקשה אוסרם מכאן אמרו אין פוהתין לעניים בנזון וכיו' דהלא כפי' תבוא אירי במ"ע שבבית ואך אמרו מכאן אמרו למחלק בנזון וקרא בבית אירי ואין צורך שם כדי שובעו וכנ"ל: **איברא** דהו"ל א"ל בהר טעמא דנזון לא שכיח כ"כ בעלי בתים אחרים לכן בעינן כדי שובעם של עניים ובבית דשכיחי אחרים לא בעינן מ"ס קרא כתיב ושבעו נח במ"ע שבבית, ואפשר דהתורה ציוותה על האדם דבין בבית ובין בשדה צריך שיהיו העניים טבעים ולכן כתבה בשניהם ושבעו, אלא דהו"ל הילק: כינדרם מילתא דמסתבר דבבית רש"י ר"ס בעלי בתים הנותנים לעניים אין צורך שם ליתן להם כל אחר כדי שבעם דבין בולם יהיו שבעים אבל בנזון דלא שכיח רבים צריך אפילו יהוד צריך ליתן להם כדי שובעם, וכו' אתי שפיר מה שחלקו הו"ל במ"ע שבנזון מסעשר עני שבבית תם דבשניהם כתיב ושבעו דשאני נזון דאין שם אחרים בעינן שיעור זה ובבית דשכיחי אחרים יש כדי שביעה כן הכל, אבל לרוך דברי רש"י וה"ש קשה וכוננו לעיל:

וראיתו

אתה אומר שנקטנן לקולא חזון ההקדש להיות הולין והיו איסורא דמעל בהקדש ולפיכך פסקו דבין דספק איסורא להומרא אבל בנזון שלפנינו דבין לסברת מוה"ר"ק ז"ל בין לסברת התולקים עליו הכל הוא להקדש אין הפדש ביניהם אלא אם יוכל לשנותו להקדש אחר לכ"ע נקטנן לקולא כיון שאין כאן איסור מעילה דהכל הוא להקדש וכדכתיבנא ופשוט וכיו', וגם משום מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום ליכא וכיו' והיו אין ביד כופין בזה אפילו שבשינוי יש מפני דרכי שלום וכיו' ע"ש:

מכל אליו דהו' נראה ברור יוצא לגיד דיבולים הפקדים לשנות ולעשות כפי דאות עניהם ולקבוע לימוד תורה לחלמדיהם באוזה עיר אשר ימצאו למלאה בקשתם ללימוד תורה שכתב ותורה שבע"פ ש"ס ופוסקים דוקא אפילו בהו"ל לקיים דעת ומחשבת המקדישים ש"א ילמדו לשונות העמים כלל וכמו שכתבנו דאמרין דעתיהו דהו"ל למייהו בהני ולא הוי בזה שינוי דעת דאדריכא בזה נתיקמה מחשבתם הראשונה:

והגם שמצאנו ראיו להרב המשי"ה ז"ל בספריו והרב במוה"א"ה כפי' תע"ל ומוה"ר"א פלאנ"י ז"ל השביתו ללימוד הלשונות וכנ"ל מ"ס לא אסיק אדעתיהו ז"ל דבהמשך הזמן בעוה"ז תתבטל לימוד התורה כלל וכלל וקרא בתנ"ך על מה אברהם הארץ וכיו', ועין להגאון התם סופר ז"ל בחי' ולהגאון שרי תשרי במסכת מקומות וכן הרב שער החצר ז"ל שהאריכו בנועם מוסרם בענין לימוד לשונות העמים יע"ע, ובנזון דין דאעיקרא כל דעת המקדישים הוא להחזיק בלימוד התורה דוקא ולא שאר הלשונות, ואם עתה ילמדו שאר הלשונות תתבטל מחשבתם ופעולתם בזה בודאי אמרי' דאמרין דעתיהו דהו"ל לשנות הית' מעיר לעיר כיון שלא התנו מעיקרא כפי' שהקדישו לטובת עירם דוקא, וגם מטעם דאעיקרא כיון דהפקידו פקד מיוחד על ההקדש ודאי דיכול הפקיד וכאי' בזהו הבאים אחריו לשנות ולעשות ככל אשר יחפצו ובפרט לקיים דברי המקדישים וכמיש מן ההב"ב ז"ל מ"ס כ"כ פוסקים ז"ל וכוננו לעיל הנלע"ד כתבתי:

וואת ליהודה

הלכות מעשר עני סימן כה.

בענין מעשר עני עיין במשנה דפאה פרק ה' משנה ה' אמרו אין פוהתין לעניים בנזון מחצ' קב חטים וקב שעורים וכיו' וכתב הר"ש ז"ל לעניים בנזון לכל עני ועני כשמחלקין מעשר עני בנזון נותנים לו כשיעור זה ואמרין בירושלמי מה טעם ואכלו כשעריך ושבעו תן להם כדי שישבעו וכיו', ושאר כל הפירות בירושלמי תני חובע אחד עוכלא תבלין וכיו', ובמ' בכל מערבין מיהי ושם פירש רש"י משום דכתיב ונתת ללוי לנח ובציר מהבי

וראיתי בתוספות אנשי שם אשר סביב המשניות שם שכתבו משם הרב משלים ויל וזיל ותמה במלים פיו היה דהא קרא דושבעו דמינה יליף לברי שביעה כתיב באותו פסוק דמיירי במעשר עני המתחלק בבית. וציל דסכינא תריפא מפסקא קראי ורישא דקרא ונתת מיירי במתנות עניים המתחלק בבית וספא דקרא ושבעו מיירי במעשר עני המתחלק בנזון עיש עכ"ד. איברא דשו"ש שכוונתי לדין בדיוק זה אלא דאפילו נפסק בסכינא תריפא לקרא ונימא דמיש בתהלת הקרא ונתת במיע המתחלק בבית מה נעשה למיש דשיי בש"ס עירובין דכתב במיע שמתחלק הרבה על הנזון קאי וקאמר אין פותחין לעני בנזון מהאי שיעור דכתיב ונתת ללוי וכו' דמוכה דקרא ונתת וכו' במיע היתן בנזון והביד הדיש וכו' והן אמת לפיכך ש"ס הנדרים דבריו ז"ל איש דרישא דקרא מיירי למיע שבבית וספא דושבעו למיע שבנזון אלא דהר"ם קשה דלמה לי קרא מה לכפול זה שלא במקומו הלא כפי האה שמיירי במיע בנזון כתיב קרא בפירושא איתמר ואכלו בשערך ושבעו ולהיות שבעת ס' משלים אי מצא לא דאיתי בשורש דבריו ז"ל: **וראיתי** כפי משנה ראשונה שנדפס עם פ"י הריב ותוספות ז"ס שכתב על משנה זו דפ"א שם וז"ל אין פותחין לעניים בנזון. תרי קראי כתיב במעשר עני הד כפי האה והנה בשערך ובא הלוי והגר ואכלו ושבעו. והד כפי כי תבוא כי תכלה לעשר וכו' ונתת ללוי ולגר וכו' ואכלו בשערך ושבעו. ובספ"י רמי להו אהדרי הכא כתיב והנתת והכא ונתת ומשני כאן בימות ההמה כאן בימות הגשמים בימותיהם שמונה בנזון והנתת ובימותיהם שהבנינו לבית ונתת. ומשמע דבנזון אין בעל הבית מחלקו אלא מניה ועניים באים ונוטלים ובבית מחלקו. וכן פירשיו והר"ן בנדרים דף פ"ד ולפי"ז משמע דהנהגה בנזון הינו כמו תעוב דכתיב בשאר מתנות עניים דמצותן לבו ולא לחלק כדלעיל רפ"ד וכו' תחזי שם בנדרים בהדיא וא"כ קשה מתניתין דבנזון קאי מה שייך למימר אין פותחין הא מניה הפקר והם באים ונוטלים ומנא ידע כמה עניים ינאו שיהא לכל אחד כשיעור. וגם הרב שכתב כשמתחלק בנזון וכו' הריש אינו מושב הא בנזון ליכא הלוקא כלל. איברא דבנמרא שם נמי נקט לה בלשון הלוקא דאמר כאן במתחלק בנזון וכו'. ונראה דמשמע להו והנהגה אינו לשון עזיבה סדלא כתיב תעוב. אלא הנהגה משמע נמי שנוטל בידו ומניה לפנייה כדתיב בספא ונותן לפנייה והם מחלקין וברישא שהמתנה מרובה הוא עצמו מחלק. אלא שיש חלוק בין הנהגה לנתנה שבהנהגה אין המתנה נקראת על שמי ואין לו רשות ליתן לסי שורצה אלא צריך ליתן לכולם בשוה והיינו דאמרין שאין בו טובת הנאה לבעלים. אבל בבית כתיב ונתת שהוא נותן לסי שרצה

ויש בו טובת הנאה. ומיהו הא דמתחלק בנזון היינו כשנודענו לו עניים כשהוא בנזון. ואם לא באו עובדין והם באים ונוטלין דוהנהגה שתי לשונות משמע לשון עזיבה ולשון מניה לפנייה בידים כדפירשית. והתוס' יו"ס דמייתי קרא ונתת לנו דמשמע שיש חלוקה במיע אינו מושב דההוא במעשר שבבית והכא הא בנזון איירי אלא והנהגה משמע נמי חלוקה עכ"ד:

והנהגה מה שהקשה הרב ז"ל לישנא דמתניתין דבנזון קאי דמה שייך לומר אין פותחין הא מניה הפקר והם באים ונוטלים וכו' והריב והריש שכתבו כשמתחלק בנזון אינו מושב דבנזון ליכא חלוקא וכן לישנא דנמרא וכו' ועיי' תירין דלשון והנהגה אינו לשון עזיבה אלא שנוטל בידו ומניה לפנייה וכו' והרואה יראה דאהמ"ד דהק' לחלק בן והלע"ד לפדש בדרך פשוטה דמתניתין דתני אין פותחין לעניים בנזון וכו' הוונתה הוא דכל בעיה שיש לו תמים ושעורים וכיוצא ויש לו לחלק מעשר עני בנזון אזי הוא מחלק להמיע חלקים חלקים חצי קב לחסם וקב קב לשעורים וכיוצא באחרים והעניים הבאים לנזון כל אחד לוקח חלק אחד מהמונחם בנזון הלוקח הלוקח. ובאלו אין להבעל הבית טובת הנאה דאינו נותן ע"ד העני וגם אינו מוסף וגורע דההלוקח מונחת שום לפנייה. וזוהו אתי שפיר לשון והנהגה ולשון עזיבה שהוא עובד בנזון וכל עני בא ונוטל חלקו. וגם לשון חלוקה שהבעל הבית מתחלק חלק חלק חלק כפי הגזר במתניתין ושייך בזה לומר אין פותחין דר"ל בתהלה בזה צריך לחלק כפי הטעם במתניתין:

ומה שהקשה על התירוש דמייתי קרא ונתת לנו וכו' דההוא במעשר שבבית והכא הא בנזון איירי וכו' בודאי שהרב תוס' יו"ס נגד אתר דבריו רש"י בעירובין שכיב וגם הריש הביד שם וגם עליהם ז"ל קשה קושיא זאת וכנ"ל:

ומיירי הפשי ראיתי להרה"ק במהדריה אל"ש"ר ז"ל בסיה שאל האיש דף קי"ד ע"א שכתב וז"ל ודרך אגב ראיתי להעיר על הרב תו"ס ז"ל שם בס"י פאה פיה מ"ה בדיה אין פותחין לעניים שכתב וז"ל פ"י הריב והריש כשמתחלק מעשר עני והר"ן עמהם דאילו בלקט שבה ופאה הר"ן לבו וכו' אבל במעשר עני כתיב ונתת לנו וכו' ע"כ. והרואה יראה דהפסוק הזה נאמר על מעשר עני המתחלק בבית אבל המתחלק בנזון עזיבה כתיב ביה כדאיתא בתע"ק ובנדרים וכאן מיירי במיע המתחלק בנזון אי"כ אך מייתי הפסוק הזה וגם הוא בעצמו כפי י"א דנדרים מ"ג הביא פסוק זה למיע המתחלק בבית וכעת צל"י עכ"ד ע"ש. וכבר כתבנו דהמיהא זו קיימת אע"פא לרש"י גם להריש שהביד וכנ"ל. ואפשר ליישב דבריו בדוחק דהן אמת דקרא זה כתיב במתחלק בבית אלא דלנבי לקט שכחה ופאה קאמר דאלו לא נאמר בזה

והדבר מזהירנו בספרו ההנהגה בן איש חי בהלכותיו סוף פרשת כי תבא כתב ח"ל וגם שכתב בית בפרדש לששה חדשים או לשנה, מאחר ששכר בפירוש לזמן שהוא יותר משלשים באופן שאין אחד מהם יכול להתור בו והולך שם מסלוליו היו מתחייב מיד ואצ"ל ההקל ביוזם ח"ל סי' קכ"ח סוף דאחר ל"י יסודות ויהיה וקבענה אנהו מורם דאין צריך להסדה אתר ל"י ולקבעה מחדש וכאשר הורה הדיין ביוסף אומין סי' ל"י עכ"ל :

ובכן כתב הרב מאיר הרה"ג במוה"ר ב"ש ז"ל בסיה נהר מצרים היא די ק"ך ח"ל בספרים המנהג ששום, שא"ש ששכר בית דירה לשנה או יותר בקונטרסו העשוי עפ"י גמטריה המסשלה שאז אינם יכולים להתור בהם לא השוכר ולא המשכיר, כאשר ינה כליו ומסלוליו שם, מנה מזוזה מיד ומכרך עליה וכו' והמנהג עפ"י הדיין ביוסף אומין סי' ל"י ע"ש :

ובכן אחרי שדברי האחרונים הנז"ל הסכימו באופן הגיל להנהיג המזוזה ולכרך תוך ל"י בתו"ל כן נהגו אחרים ובפרט אחר שכבר אסף וקיבץ הסדירה ז"ל שם דבויב רבנים הסכימו כן ושאין לחשוש לספק בדבריה אחר שכתב נהגו כן ובג"ל אי"ב א"ן עוד להנהיג בזה ומהנה המזוזה תוך שלשים ומכרך ובג"ל :

ואם קנה בית או בנה בית לעצמו בתו"ל אם ה"ב במזוזה מיד או אחר ל"י הרב הש"ס משה ז"ל בסי' ג'ן פשיטא ליה דה"ב במזוזה מיד ומכרך דדוקא השוכר אמרו, והא"י גדולה הב"י ז"ל בסי' רפ"ה ע"ד חז"ל מנה ז"ל דכתב שד"ן שואל בית בדין שוכר שכן משמע במראה, דכוונתו מדאמרו בנ"י בפרק התכלה דף מ"ד בדין ט"ל שאלה וכו', ה"י דמדתה שאלה ושכירות להדיר, וה"ן מנה דבי הכ"י דה"ב הלוקה ח"ב מיד כשלוש, ה"ה נמי הכ"ה הקונה ודאי ח"ב דאי לא"ה אי"ב מאי ה"ה נמי הכ"י דמית' בשים הא לא דמי ציצית למזוזה דהא במזוזה נ"ב הקנה פטור ובציצית הלוקה ח"ב אלא ודאי ש"ס דדמי להדיר דנ"ב במזוזה הלוקה ח"ב ע"ש, והנא"ן ההק"ל ז"ל בחז"ל ח"ל סי' קכ"ח מסופק בברכה אם יכרך ועכ"פ ח"ב להנהיג מיד ע"ש, ובסי' כ"ה אחרון ה"ז"ל מצינו מ"י אות כ"ב הקשה ע"ד סדרה ההנ"ך מנהג הכ"י והלבוש ז"ל סימן רפ"ז סעיף כ"ב דנראה מדבריהם דבמנהג וקנה ח"ב מיד ושכ"י ה"כ"ל היא דר"י בשמו, וגם ה"י ל"ב מכ"י ח"ל כ"ב דה"ב וישוא פשוט וחמה על הרב מהנה אברהם דר"י דע"ל מה שרמז ע"ד רבני הא"י ז"ל כולם אינו אלא בשוכר אבל במנהג אל"בא דכ"י ח"ב לקבוע ולכרך, והרב בית אהרן ז"ל שם חמה ע"ד ה"י ל"ב מכ"י דמאחר דע"ן ל"י דאח"כ מ"ש ההק"ל ז"ל בס"מ קב"ה א"ך לא הביט ע"ן במ"ש בסי' קכ"ז נ"ב בנה בית וקנה בתו"ל דספוקי ספיק"ל אי מכרך מיד או אחר ל"י והוא סותר מ"ש הוא ז"ל, ושוב צ"ח ע"ד סי' סוכה דוד ב"ה מזוזה דהעלה דהבונה ח"ב להנהיג ולכרך מיד, וסי"פ הוא ז"ל דלע"ן הלכה היה נראה דאין להנהיג דאין של ההנ"ך והלבוש וסוכה

כלל לשון נתינה אלא שדנים לבנו אבל מצדן בדין מעשה ע"י נאמר בו לשון נתינה :

הלכות מזוזה סימן כו.

לענין השוכר בית בתו"ל דק"ל דער שלשים יום פטור ממזוזה וכמ"ש מ"ן בשולחן ערוך יו"ד סימן רפ"ז, אם כתבו נ"י כונתאחו ביניהם כנהוג בימים אלו י"ש לדעת אם מותר לקבוע המזוזה בברכה תוך שלשים יום :

ענין להרב משהא דרכותא ז"ל שכתב דכל זה אם שוכר הבית על שלשים יום לתור וכו' אבל אם מתחילה דר אדעתא דיותר משלשים יום ח"ב במזוזה מיד ולכרך, והביא ראיה מדברי ג"י בה"מ ומהתוספות כ"פ התכלה דף מ"ד י"ע"ש, גם בספר זכות אבות למוה"ר קרי"א ז"ל בסי' כ"ד אות י"א כתב ע"ד מ"ן ז"ל דלע"ן ברכה אם דעה לקבוע בתוך שלשים יום נשאל על זה אם יכול לכרך וכו' ודאי מצי לכרך בתוך שלשים יום והביא ראיה לזה ע"ש, א"ך הנא"ן ההק"ל ז"ל בחז"ל ח"ל סימן קכ"ח האריך הרחב ולא הנהיג מנהג הורה והביא דברי הג"י והתוס' ז"ל ועכ"ז אס"ך ועלה בהסכמה לע"ן דנ"א דנ"ב בשכר ליותר משלשים יום דפטור, גם הביא דברי הדיין ז"ל ביוסף אומין סי' ל"י דאם כתב וכו' דה"ב ומניד פליג עליה וז"ל להלכה להורות לכל שואל דאין לקבוע מזוזה כלל תוך שלשים יום דמכ"ל בזה ע"ד מ"ש מנהג ואם קבעה קודם השלום שלשים יום קריב הדבר ל"י דלא קיים העשה גם לאחר שלשים יום וא"ן תקנה כי אם להסירה ולהורר ולקבועה לאחר שלשים יום ע"ש :

וראיתי להרב שדה תמ"ד ז"ל במערכת המ"ס די בית ע"ב דאחר שהאריך בענין זה וכתב דברי הדיין ז"ל ביוסף אומין הנ"ל כתב ח"ל ולפי זה עתה נהגנו על הרוב ששוכרים הבית לשנה או יותר וכותבים שטר על זה הנה השוכר בענין זה גם בתוצה לארץ ח"ב במזוזה לאחר וכו' והם דברי סי' ה"ר"א שגדמ"ח וסי' ע"ד גם הרב ע"ד הר"ב ביו"ס סי' ל"א סוף אות א' כתב בשם הרב משה יוסף ח"ב סי' ל"י דאם כתבו שטר וכו' ח"ב במזוזה מיד וכו' ושוב הבי"ד ההק"ל ז"ל הנ"ל והאריך בדברי רבני האחרונים ז"ל, ובדף כ"ב ע"ג כתב ח"ל ש"ס ה"ה שדעת ההק"ל ז"ל בקובע מזוזה תוך ל"י אינו מקיים העשה וכו' והו' בשוכר בית סתם אבל בשוכר ליותר מל"י לא כתב כן אלא כתב על דברי הדיין בזה ועכ"ז ל"ב מה"ס וכו' י"ע"ש ושם ברך כ"ס ע"א כתב ח"ל וא"ן להאריך בזה אחרי שמעיד בגדלו דעסא דבר לקבוע ולכרך מיד אי"ב כבר ידוע דבמקום מנהג לא אמרנון ספק ברכות להקל וכו' ואינהו בדירדו שפשוט המנהג בעירם אין לחוש לספק ברכות וכו' יע"ן שם :

עזרת וזאת יו"ד ה' מזוזה סימן כו כו ליהודה

וסוכת דוד והזכיר וזה לב מבין זיל סקמה ספיקו של התקיל וכו' וכתב דשמע דמורה"ק דל כתב בזה והעלה ראין לכתב להיש לס' התקיל זיל, וצ"ח ע"ש להזכיר ח"נ ר' פ"ה ויוסף אומ"ן ס' ל' וראש משביר היא חזיר ס' כ' יע"ש :

ואזהמ"ר מה שהקשה ע"ד הרב לב מבין זיל דמאתר דעין לו ראתה להתקיל זיל בס' קב"ה אך לא הביט עין במ"ש שם סמך ונראה בס' קב"ה נבי בונה בית או קונה בית בתו"ל דמפיק מספיק"ל אי מברך מ"ד או אחר שלשים יום וה' מותר נ"כ למ"ש הוא זיל וכנ"ל ע"כ אזהמ"ר הן אמת דבסמך קב"ה ספיק מספיק"ל אי מברך מ"ד או אחר ל' יום ומספיק ינה מ"ד מ"ש שם בס' קב"ה ד' קמ"ז ע"א מוכח דפשיטא ליה דבקנה או בנה בית דחייב מ"ד במזוזה ולא במ"ש בס' קב"ה דמספיק חייב להניח מ"ד ולא יברך אלא שם נקב למלחיה בפשיטות ממשמעות הש"ס והתוספות בע"ז דכ"א כ"ע"ש וסוכת דדעתו זיל כיון דמדינא בקנה ובנה בית בתו"ל חייב במזוזה מ"ד איכ"נ לענין הברכה דברך כיון דלאו מספיק מחייבין ליה ואתו שפיר דבר הרב לב מבין זיל :

וכזאת הוקשה לי בדברי מורה"ק זיל בספרו הבהיר הוה ח"ס חזיר ס' רפ"ו סעיף כ"ב בדיה ואולם שכתב ה"ז ואולם אנכי הרואה מ"ש מזה"ה זיל בס' קב"ה שנכתב בס' שנה בית וכו' ולפ"ד נראה דנ"כ בקנה בית לא חשיב דירה עד שלשים יום בתו"ל וכו' ומס' במ"ד ה"ז כי ע"כ צריך ישוב אם יש להתיר להניח לה מ"ד בברכה דלהניח נראה דמספיק ע"כ הרב להניח מ"ד ע"ש ועמ"ש הרב בני דוד וכו' כי כן נראה לעשות מעשה להחייב להניח מזוזה מ"ד ולענין ברכה בבא יום ל' יסירנה ויניחה וכו' יע"ש, ואזהמ"ר אך נקב בפשיטות בדעת התקיל זיל מ"ש בזה בס' קב"ה דהא בס' קב"ה ד' קמ"ז ע"א פשיטא ליה למ"ד התקיל זיל בקנה בית או בנה דחייב במזוזה מ"ד ומינה דחייב נ"כ בברכה מ"ד ואיין בבא יום שלשים שיסירנה ויניחה וכמ"ל, ועין שם בסו"ד שצ"ח לספר ח"ס ב"ד ס' פ"ו ושם בס' ח"ס ב"ד תפס בלשון השאלה בפשיטות דק"ל בלוקה בית שמעיה מ"ד מזוזה וכו' ואם יוכל להניחה בלילה וכו' וכתש"י שם כתב ה"ז חשונה נראה ל' בודאי דמותר להניח המזוזה בלילה ולברך עליה וכו' וצ"ח להתקיל בס' קב"ה יע"ש וצ"ע :

ודרד"ג מזה"ה הן בס' נ"ה שלום הלכות מזוזה כתב בבנה או קנה בית דאתר שראה להרמ"ז בהתקיל ס' קב"ה שנכתב בדבר לכן מספיק יניחה מ"ד בלי ברכה, ולאחר שלשים יום יסירנה ויניחה בברכה ע"ש, וגם ע"ד זיל קשה כי קושיין וכבר הקשה על דבריו בס' נהר מצרים כזאת יע"ש :

ודגנאן הרב שרי"ח זיל מערכת המ"ס אחר שאסף וקיבץ דברי הפוסקים זיל ראשונים ואחרונים הג"ל זיל כתב ב"ד למ"ד ע"כ ח"ל מכללן של דברים נראה שיש ללמוד בקונה או בונה

בית לעצמו שחייב במזוזה ח"כ"ה בבנייתו לרור בה והא עדיפא משוכר בית ליותר משלשים יום דמס' הרב דחייב במזוזה לאלתר כמובן, ובאמת שבמחלת כבוד נאון תורת התקיל דבריו הלושים בזה וכו' וראיתי לו בס' קב"ה ר' קמ"ה ע"ד בדיה ואף שהראה פנים להלכה דשוכר בית ליותר משלשים יום חייב במזוזה מ"ד וכו' ואם בשוכר בית לזמן ארוך יש צד לומר דחייב במזוזה מ"ד כ"ש בקונה או בונה בית לעצמו דחייב בה מ"ד ועינתי בסמך קב"ז וראיתי שלא העמק כדרכו ודבריו מעטים שם בנראה דלא נהח לעומקא דהא דנא וכל לנבי דידן דברי הרבנים הגו"ל דסבר דבונה בית דחייב במזוזה מ"ד נראים נכונים להלכה ע"כ ושם בעמוד ד' אחר שהבי"ד מורה"ק בספר רוח חיים כתב ה"ל וכו' כתבתי למעלה ע"ד התקיל זיל ולדעת דברי הרבנים הג"ל דנקט בפשיטות דקונה בית או בונה חייב במזוזה מ"ד שריחם וקרימ"ס הם ושפ"ד ע"ד דלא ח"ש"י ברא לספיקו של הגאון הק"ל שבמחלת כבוד נאנו אין דבריו מוכרחים ואין בדין נ"כ הכי את לן למינקט שדבריהם ברורים ועוד הביא דברי מורה"ק זיל בספר ח"ס ב"ד דקאמר דק"ל דקונה בית מ"ד מזוזה מ"ד יע"ש, ואזהמ"ר מכתוב נאנו אשר הופש כל דחייב וכו' לא א"ס ליה אך אשתמ"ס מינה דמר מ"ש התקיל זיל ב"ד קמ"ז ע"א דנקט שם בפשיטות דבקנה בית חייב במזוזה מ"ד וכנ"ל ובפ"ד דצ"ח שם סמך לה בדיה ואף וכו' וכנ"ל ואדרכא הוא זיל מתמה עליו בזה וצ"ח ע"ח :

איך יהיה הוצא לדנא א"כ"א דכ"ע דס"ל דבקנה בית או בונה לעצמו דחייב מ"ד במזוזה ומברך בלי שום ספק וכנ"ל :

וזאת ליהודה

הלכות כלאים סימן כו.

בשולחן ערוך יו"ד ס' רצ"ב סעיף א' כתב ה"ל צמר רחלים וצמר נמלים וכיוצא בו שסופן זה בזה וכוזה מ"ס אם היה החצ' מרחלים הרי הכל כצמר והרי הוא כלאים עם הפשתן ואם היה הרוב מהנמלים מותר לערבם עם הפשתן וכו', הלכך מ"ש שנתערב לו צמר עם פשתן מביא מ"ן אחר ומערבם עמרם ומבטל אחד מהם וכו', ועין להרב הר"רשה שהק' ע"ז מהא דק"ל אין מבטלין איסור לכתחילה, ותד"ן דלא ש"ך זה אלא באיסור שנתערב בהתר אבל התר שנתערב בהתר וע"י תערובת זה נאסר לא ש"ך ביה ב"ס"ל, וע"ז הקשה הוא זיל דהא בשר בחלב נ"כ התר בהתר ונעשה בתערובתו איסור ואס"יה איסור להספיק עליו ולבטלו, וצ"ל דהוא"ל ועדיין אינם מו"ס לא מחשיבין לאיסור הצמר והפשתן ומשום הכי שרי ע"כ, וקשה דחלוקו זיל הוא ניהו מ"ש מ"ן הב"י זיל משם הש"ס בס' זה והגם דדבריהם דם לענין אחר עכ"ז ה"ל

זאת וזאת יו"ד ה' כלאים סימן כו כה ליהודה עא

הוליל ובמיש מרן בב"י והשיט, וכן ניכ הרב הלבוש וזל שם שלל קושיא זאת ותירץ התירוצ' עצמו של הרב הררשה דאנו אסור בזה שלא נעשה כגד והקשה מהא דבשר והלב ותירץ כגיל ולא זכר שיר להניח, וראיתי להרב שולתן גבוה זיל שהקשה על הרב זיל הדבור ומרן זיל הבליעו תשובה זו ומדוע לא הוכיחם וגם הוא זיל לא זכר להלבוש שהק' קושיא זו ותירץ כגיל, ועיין להטיו זיל סקיא שכתב, וזיל ובררשה הקשה מיש וכו' ודחק להרין וכו' עוד הקשה כפררשה וכו' ומה שהק' בדררשה הא אין מבטלים אסור לכתחילה לקים דכאן אין אסור אלא הדבור וכו' ושפיר יש לנו רשות לבטל הדבור וכו' ולא אסורו אין מבטלים אלא כמיש אסור מצד עצמו וכו' ע"ש, ולענין דלבו תדוק הוא ניהו התירוצ' של הרב הררשה זיל ומהו אומרו לקים וכו' ואולי סיס נפל בדבריו וצ"ל והק' בדררשה וה"י והוא זיל מכירה להתירוצ' הדררשה במיש וא"ל הדמי וכו' ע"ש :

וראיתי להרב נע ישי זיל מערכת האלק' סימן קמ"א שכתב התירוצ' לזה מ"ס הדמי במיש כיכ הסיו' לישב קושיא של הדררשה וכו' ע"ש, ואחרי לא שלשו מאורות עיניו בדברי הרב הדררשה זיל ומסיום דבריו נראה שראה להדררשה בשורש דבריו עינין טס :

ועיין להרב כמחזיקי אמונא זיל בספרו הבהיר קהלה יעקב דף ד' ע"א שכתב וזיל ודע דרשתי תלוקין דינים נאמרו בזה דאין מבטלים אסור לכתחילה והשמים שם חילוק של הרב הדררשה הג"ל שעיקרו מהבור ומרן זיל ובמיש השוני זיל ובמשיג :

הלכות שומאת כהו סימן כה.

אל מל המנהג המנהג רב אחאי ורב רהוטאי הם המהמים מוקק שבעתים נמר וסביר הן גביר חד מינ' דהל ומקור רבנן ואיתו גמיה צורכא מרבנן ההבם השלם ידו בצלחות כמחיר מצליח הלוי היו יחשליא :

יכרה מכתבו הגיעני ושו"ט מסויש יהיר כן נהבשר חמיר מפורש ושלוש ב"ב היו אכ"ד ועל דבר שבעתה שנתהפך היום היו דמאי שגא בדין הבשר מכיו לענין לה וקורה אמרנן אפילו בהום כהל' שתהוב מראש הלוי מזה ומראש הלוי שכנגדו היה כקורה ממש, משיאכ בדין סוף סומאה לצאת לא הישיגין יהום כהול או חסי האליכתרך המשוכים מראש לחד מזה לראש להי שכנגדו ולא אמרנן דה"ל כפתח ממש ואסור לכהן לעבור וליכנס כעזרת ביהיגן שהמת כתובה ואפילו לא יש ע"ג השני לחיים כ"א החוט הזה וכיוצא בו ולדעת ד"ם היו דה"ל להמיר ולאסור לכהן לעבור כפתח כזה דשער ופתח נמור כמו דין הכשר מכיו זה תירץ דבריו ישמרו צורו ודחירו :

הכנים

עב וזאת יו"ד ה' מומאת כהן סימן כה ליהודה

הכהנים להקדים ולכנס בו בין יש לו פתח אחד ובין שיש לו
ב' פתחים עבד, ובניד שמביאים המת לביהמ"ד לסופרו או לעשות
שם צדוק הדין כמו אשר נהגים בעובדי מצרים יצא להבנים המת
לעזרת ביהמ"ד לעשות שם צדוק הדין ואומרים שם קדיש הדין
כבית צדוק הדין ולפי"ד ז"ל הדין אין לאסור לכהנים מלהכנס שם
ובניד נ"ב כשמביאים המת לביהמ"ד והעזרה בא לסמא את האוהל
ואין לחוש אם יקדים הכהן לכנס ע"ס וכמיש מין הביי בשם
מוה"ר"י וכמו שכן הסכים הה"ח ז"ל דבבית ציה אין להיט בן
שיש לו פתח א' או ב' פתחים :

ומוה"ר"מ ז"ל ח"א סי' צ"ו הבי"ד הפיה שם כתב דודאי אילו
היה טעם המהמרים בשום סוף מומאת לצאת היה
העיקר בדעת יש מתירין והיה לן לבטל המנהג אך באמת הטעם
הוא שמא יביאנו בפתח פתאום ויאהל עליהם ואף שלא מצנו
שחשו הכמים בדבר מים נכון לחדר במצות וכו' דמזה הורה אב"י
ה' המבי"ם ז"ל לכהן אחד שייכנס ביום השבת להצטרף שהמת שם
דמאחר דכל החשיטא שמא יבוא המת עליהם ובשבת לא יבוא
יעיש ובתש"י ה"ח ז"ל סי' ק"ג הדין הבי"ד מהמרים ז"ל וכתב
נמצא דהמהמרים הנהגים לחדר בזה טעמים בדבר משנה ומחזק בה
וכו' ואנחנו הודיעים שמהמת מה שנמצא בהם בפסקים הדין נהג
כן נמצא דלכתחילה מחזק בהו כיון שהוא הדין המטנה ע"ס יע"ש
והר"ב ז"ל אברהם הדין סי' י"ז האריך שם בפרט זה אם דין
סוף סופ"ל ה"ו מדאורייתא או מדרבנן ויצא לישע וליישוב
דבריו רש"י שלא יהיו סותרין וא"י דמילתא בדנא פלוגתא דאמוראי
היא ולהלכה ק"ל כדכ"ה ז"ל הושע"א דה"ר"א הרב"ן וכו' ע"ש
ושם ב"י סי' ע"ד כתב וז"ל אחי שכתבת דמומאת העזרה לצאת
אינה אלא תומרא בעלמא דנהגו הכהנים סלסול בעצמם וכו' הן
אמת דאנא נפשיא מודנא שאין להקל קולות הללו לפני עמא
דארעא פן היו יבואו ללולל במקום שיש חיש מומאת דאורייתא
או דרבנן וכו' מים יאמנו דברו לצנועים למשוך ויהם מלעזר
בכהנים וכו' ע"ש :

ועיין להרב משה אברהם אשכנזי בתש"י שכתב דמנהג שאמרו
ואחרי יצא שאין מהמרים הכהנים מלצאת בפתח ושערים
וכו' כ"א בפתח האי שהמת בחוכו דוקא ואח"כ הלכ"ס הכהנים
ויוצאים לפני המטה ועוברים כמה פתחים ואוהלים ויוצא שאח"כ
עובר המת שם אלא נהגים שאין עוברים הכהנים והמת בחד
תחת אוהל אחד יע"ש :

אשר סכל זה יוצא לניד דאפילו למקומות שנהגו הכהנים שלא
לעבור בפתח או אוהל שעתיד המת לעבור משם אין לעזר
בכהן ואף ברמיה בכהנים לכל ינמנו לעזרת ביהמ"ד בפתח העזר
בלה"ס וקורה שאין כהן רוחב ספה וכיש בזהו ברזל או חום
פשתן או של האליכתיך ואת"ל בקיו ממש הרבנים ז"ל :

ורא"י להרב החסיד בעל ספר כפי אהרן ז"ל בחיב סי' י"ב
שהשיב באורך וברוחב כ"ד ה' הסובה עליו והבי"ד רבני
הפוסקים ראשונים ואחרונים ז"ל וכו"כ מחלוקת דין סופ"ל אם
היא דאורייתא או דרבנן וגם בהכ"א דאורייתא השמים מפסיק אי
אמרנן סופ"ל או"ל דלדעת מהר"ש ליבא דין סוף סופ"ל בשערי
החצרות ושערי העיר הוא"ל ואורייתא השמים מפסיק וכפי מה שפירשו
הראשונים מתנ"י דפ"א דאהלות זולת סכרת מותרים שהנבאה
בפסקי מוה"ר"י ז"ל וכתב ע"ז מהר"ח ז"ל שידוע לנו שלא נהגו
הכהנים כן אלא מהמת סי' מותרים ה"נ ומדאורייתא לן שהסברא
הדין הוא הדין המשנה צריך לבטל מהנ"ס, וס"ס שם ה' כפי
אהרן ז"ל ונוסף הוא שיש להכריע בפי' דמתנ"י דאהלות ה"נ שהוא
כפי הדין והרמב"ם ורע"ב מכה הק"ו הדין נוסף על הכלל הגדול
דיתד ורבים הלכה כרבים גם הרשב"א סי' הדין פסק להדיא
כן והרי מחלוקת שני, ועוד מחלוקת שלישית אם יש דין סוף
סופ"ל בלילה וכמיש ה' פרי הארץ ז"ל סי' לפי"ד המבי"ם ז"ל
דהתיר בשבת דאין מוציאין המת ומה התיר ה' פרי הארץ לעבור
הכהנים בלילה דומיא השבת כיעו"ש ובתשובה למוה"ר"א אשכנזי ז"ל
אשר בזה דשאנן נהגו המבי"ם ז"ל בשבת דהו"י מילתא דשנוארא
לכל נפש שאין מוציאין המת בשבת מהמת איסורא אבל בלילה
שיש מקומות שמוציאין אימא מזה המבי"ם ומהמרים ז"ל וכן
הסכים ה' מטנת ר"א ח"ב סי' ל"ו יע"ש, ומה עשה שם ה' כפי
אהרן ז"ל סי' להתיר ושוב לרווחא דמילתא הביא סי' שלישית אי
אמרנן סופ"ל גם באדם או"ל דוקא הישגין בסופ"ל לסמא כל"ס
ולא אדם והאריך בזה כיעו"ש ובפ"ד כתב וז"ל ועוד מטעמא
אחרתא בגזין דדין אשר פתח החצר אינו כמו כל פתח החצרות
שבידושים שיש כיפה גדולה ע"ג הפתח אבל החצר והה' אין כיפה
גדולה עליו רק משקוף הפתח שהוא כדוחב חצי אמה עובי הכותל
דוקא ובהו יש להתיר בפשיטות דנהג כל טעם האיסור כתב
מהמרים ז"ל שם שהכהנים נהגו תומרא בעצמן פן יאהל על
המת פתח פתאום וזה אין שייך אלא בכיפה גדולה או"ל ית"ר
דכהן בתחת האוהל האחד והמת מצד האוהל השני והכהן לא
אדעיה ונמצא עומד באוהל המת וכן היה נהגו מהמרים ז"ל
בפתח הפונדק שרגילות להיות כיפה גדולה סמוך ממש לפתח
הפונדק ודומיא לשערי העיר שרגילות להיות כיפה גדולה שם וכן
שערי החצרות דכוותיהו משא"כ בהאי שערי החצר דניד שתב"ק
מכניסת שערי החצר יש או"ר השמים וכן הפתח אינו רחב כ"כ
באופן שהדק המציאות שיהיה המת עם הכהן כ"א המת בפנים
בהצר והכהן בח"ץ וכו' ואין כאן אוהל ושערי שניהם בכיוון
בתוך הפתח ממש שיהיה משקוף הפתח עליהם זה דוקא מאוד
כי אין דוחב בפתח וכו' וכמיש אם יבא המת עליו כ"כ בקירוב
הרי הוא רואה אותו ובקל יכרת תחת או"ר השמים מצד פנים או
מצד ח"ץ ובכה"נ דה"י מלאת דלא שכיחא והש"ס דהק דהוק

זואת יו"ד ה' טומאת כהן סימן כה ליהודה עג

גם ה' נהבי' וז' מודה דאין להחמיר עליו ועי' התרתי לו במשרבות לכהן דגדון דידן לצאת ולבוא דרך שער ההצר הוה בלי פקפוק עי' עש"ב, אשר מדבריו ז"ל מוכח דפתחו שערי ביהבי' שאין להם כיפה כ"א כחצי אמה בנין רוחב שעושים על שני הלהיים אין להרהר בלל על הכתנים הנכנסים לעזרת ביהבי' קודם כניסת המת לשם אפילו למקומות שנהגו כהתחמרים ובגיל, והנה שוהר הרב ז"ל שם בסמ"ן י"ג ופקפק בדבריו מותרים ז"ל והכריח מדבריו דכ"ל דסוף טומאת לצאת לאו מדרבנן אלא הלמים היא ומיש בלשון גזרי חכמים לאו דוקא והוא ע"ד שקורא הרמב"ם ז"ל לדבר שאינו מפורש בתורה אומר דברי סופרים ולכן אין להלק בן הול לשבת ואפילו אה"ל בפשט מותרים דהוי מדרבנן ממש גזרי חכמים אפ"ה אין להלק בן שבת להול דומיא אי הוי הלמים רמז לדבר כל מאי דתקון רבנן בעין דאורייתא תקון, ועוד פקפק שם ע"מ"ש בס"י הקודם לו להתיר בסופ"ל מכה ס"ס הגיל והעלה דאין להקל בסופ"ל היכא דאין האור מפסיק אבל באור מפסיק ודאי יש לסמוך ולהקל במיש בס"י הקודם מכה ס"ס כיעו"ש אין מזה סתירה למיש דגם בגיד בעזרת ביהבי' או אפילו אם יכניסו המת לביהבי' עצמה ס"ס אם יעמוד הכהן בעזרת ביהבי' תחת אור השמים אי' הו"ל אור השמים מפסיק ומותר לכהן לעבוד בפתח שערי עזרת ביהבי' העשוי בגיל בלי טום פקפוק ושם בס"י ט"ז הוה וכתב הרב בדקן טומאת כהן אם יש מת בהצר והכהן עובר בפתח ההצר אם יש להקל מטעם ס"ס במחלוקת הפוסקים טעם דתנן במסכת סוהרות כל מה שאח"כ מרבה ספיקות וספיקי ספיקות ברה"י טמא והאריך גם בזה שם ובספיד הביד ה' ודע אברהם בחזק"ט ס"י י"ז דאח"כ פלפלו האריך העלה דבין ישיש ספיקות רבות בדבר ודאי בתוך הכתם אין להתיר מהחא מתניתין דכל שאח"כ מרבה ספיקות וס"ס ברה"י טמא אך ברהוב הצר ביהבי' דהוי הדין כתב דיש להתיר מחמת כל הספיקות שיבאר שם וכן הסכים שם ה' כפי' ז"ל בספיד דאין לעשות ס"ס להתיר בטומאת כהן ברה"י כ"א ברה"י ע"ש, ובגיד דהוי בביהבי' ובעזרה דביהבי' דהו"ל ברה"י יש להתיר לכתנים מכה ס"ס ומכ"ש באופן שאין לפתח הוה כיפה כ"א חצי אמה בנין וכיוצא וכ"ש וק"ו ואין צריכה לפני' בהיות על שני הלהיים עמוד ברזל שאין ברהבו טפה וכיוצא בו וכ"ש לע"ל:

ועל דבר שנהגו מהדש בביהבי' הגדולה הנכנית מחדש להכניס לביהבי' עצמה ארונו של מת אם הוא איש מכובד ולהספידו שם הגני מבאר לר"ם היו כי לא נכון הדבר לעשות כן, ועי' מ"ש מ"ן ז"ל בשו"ע יו"ד ס"י שמיד ס"ס שכתב מספידין ת"ח ונשוחתים בביהבי' ובכ"המ"ד אבל לא שאר העם וב"ע"ף ד' סס"ק שם דהבם ואלוף וגאון מכניסים אותו לביהמ"ד ומניחים המטה

במקום שהוא דורש וכו' ע"ש, ומפ"ש דבריו מוכח להר"א דדוקא לת"ח ונשוחתים מספידים בביהבי' וז"ל הספד בלי הנכנת הארון לביהבי' אלא מספידין אותם שם ולהכנס ואלוף וגאון מכניסים אותו לביהמ"ד במקום שהוא דורש וכו' אבל לא לשאר העם ואפילו לאדם גדול ומכובד, ובגיד מלשון השאלה מוכח דמכניסים ארונו של מת לביהבי' הגם שהאיש המכובד אינו חכם וזה אינו כפי"ד מ"ן ז"ל, והאיתי תשובת הרב נתן עמרם ז"ל מאיד דגא אמ"ן לפנים והביד בס' העלמות לב ס"י ט"ז שכתב ז"ל ומעתה נבוא אל הביאור אם יש היתר להכניס מטה וארון של מת אדם חשוב ומפורסם בעיר גם בזה סבא"ר הדבר במסכת מ"ק דכ"ה ופסקו השו"ע ס"י שמיד ס"י ט"ז ז"ל מספידין היה בביהבי' ובכ"המ"ד אבל לא שאר העם עי' ה"ר להר"א שדוקא לת"ח שמותר להכניס הארון לביהבי' ולא לשאר אנשים ואפילו החשובים שבעיר עכ"ל, וגראה שהרב ז"ל מפ"ש פשיטא ליה דכוונת מ"ן ז"ל בשו"ע במיש מספידין היה בביהבי' וכו' שלחנ"ס הארון ישי' ג"כ לשם קאמר והלא כמ"ל ואתה תהיה דבבר תסה עליו שם הרב כמותרות ז"ל בהשו"י שאח"כ דפשוט מ"ש מ"ן ז"ל בס"י י"ג מספידין היה וכו' והינו הספד לבד לפי שלא הותר אפילו הספד לבד בביהבי' אלא אי' הוא הספד של רבים במיש במעלה דף י"ד וכו' והינו אם מת היה או אחד מגדולי העיר שכל בני העיר באים להספידו וכו' והינו דוקא הספד לבד ולא הנכנת ארון ומספידו הוא מוכרע במיש בס"י ד' שיתיר להבם ואלוף וגאון להכניס ארונו לביהבי' ואם לכל היתר וכו' מספידין בהנכנת הארון לביהבי' מאי אול"מ דהבם ואלוף וגאון (להכניס ארונו לביהבי') אלא מוכרע דמי' בס"י י"ג ה"ד על הספד לבד והדבר פשוט שהוא כן כי מה הנכונה הזאת ומה טעם יש בה להכניס ארון של מת לביהבי' מקום הישדאת שכינה וקבול תפילות ומה שיתיר רב האי גאון ז"ל בהבם ואלוף וגאון היינו להר כדרא ולהיות מקום שהוא דורש בו בחי' ולא לשאר ת"ח וכ"ש נשוחתים וק"ו ב"הם וכ"ש בפירוש מותרין ויגס"ר ז"ל דהחא דרפ"ם לא הכניסו ארון לביהבי' והביא ראיה מסתנה"ן וכו' והרב ה"ן רב האי דף קל"ז ע"ד הסכים על ידו והשיב ע"ד ה' דכ"ר שמואל ז"ל אשר הלק על דבריו דמכתנתין דאין מניחין ובין מפ"ש הסוגיא הוא בסברה מותרין ומעט וגמ"ק עמו ועל הסכמת הרב סבא קרישא מותרין עמרם ז"ל לאסור הנכנת הארון לביהבי' אפילו אם מת אי' מגדולי העיר כתב שם עי' הרב תע"ל ז"ל דלדעתו אפילו היה לא מצונו היתר כפגוש אלא דוקא בהבם ואלוף וגאון שהי' רב האי גאון ז"ל ופסקה השו"ע וכן נהגו כמעט בכל חפוצות ישראל וכמ"ל, ובספיד שם שיבת לראשי' הוועד שקיבלו דבריו בספ"י ואסרו אי"ש שלא להכניס שום ארון לביהבי'

עד וזאת יו"ד ה' מו"כ סימן כה כמ ליהודה

ובספר נהר מצרים היא בהלכות ביהמ"ד סיב כתב וז"ל במצרים יציא מעולם לא נהנו להבנים לשום ביהמ"ד ארון של מת כדי להספידו שם הלילה. אפילו ארון של תיה הלילה בים או איזה נכבד ויקר וכיש לשאול העם וז"ל להמפורש דניו ביו"ד סי' שמיר סיב שהוא חכם ואלף ראש העדה וכו' והצדק איהם כיון שמן הדין אסור ועין מיש. בספר נזה שלום למהרא"ה וז"ל שהחוק באיסור זה וכו' ומעתה תפוצץ נדר עונו יסא כי את קודש ה' הו"ל ואנחנו נקים עבד, ועד עתה המנהג פשוט במצרים שלא להבנים איהנו של שום מת לתוך ביהמ"ד כלל כ"א לעזרת ביהמ"ד דוקא ולאיש יקר ונכבד וכיוצא עושים תוספת כבוד במצעות ונרות יתירים לכבודו ובכ"ז נגיד שביהמ"ד חדשה ואין מנהג בעד להבנים ארון מת לתוך ביהמ"ד בודאי אין להם לנהוג בהכנסת שום מת לביהמ"ד כ"א מה שביאר מן בשו"ע שם סיב ושב ואל תעשה עדיף וכל זה יעשו עפ"י מ"ע ברה"ק היו וטע' חבר הנוער היו לאסור איסר בפירוט כ"א לעזרת ביהמ"ד דוקא ואיש על מקומו יבוא בשלום, הנלעיד כתבתי ועדא דבי רב :

וזאת ליהודה

סימן כמ.

את זה שלחתי ליד רב העומא חסיד לבאי במנהגים הלוי היו רב העומא החכם השלם במנהגיה צאל"ה הלוי היו יעזבד ה לעד כד"א :

ראיתי לרבים שהקשה עמיש אני בעוני הן קדם מפ' סופרים וספרים דאם אין בקורה שעיני שני לרבים שיעור ספה ממש אלא הוא דק מברול וכיוצא חכם שיש באורכו כדי לרבע ספה וכיוצא אנו מסמא להעובד מתחתיו ועין הק' היום היו מסמנה דאחלות פיו מיב וז"ל כל שפועי אהלות באוהלין אוהל שהוא יופע וזרד וסלה עד כאצבע סומאה באוהל וכו' וכו' הרביע וז"ל וכלה עד כאצבע מלמעלה לצד הג' דלא הריסין באוהל של סומאה אלא שיהיה בתוכו אור כשיעור ספה על ספה מרובע ע"כ, דמזה מוכח דאפי' בזה דק ארץ יש בו כדי לרבע ספה השוכ באוהל זהו הרשום בנדריו שהקי היום היו, וראיתי בשורש הדברים דאין מזה קישיא כלל ואדריבה מהתם סיעתא למיש בראשונה דאין לרבע האורך בזהב כ"א צריך שיהיה השיעור ספה בפועל ומיש הרביע וז"ל ספה על ספה ברום ספה מרובע ד"ל בפועל וכמו שכן מובא בפי' הרביע וז"ל בפני דאחלות מיב דכתב שם וז"ל ספה על ספה ברום ספה מרובע יסא היה רוחבו פחות מספת אעפ"י שהיה אורכו שני ספחים לא אמרין שם מה

לביהמ"ד וכתב בפי' הוכחות למנהג נצה וז"ל, יבין מאחר שבביהמ"ד הלוי שכניד חדשה היא ולא נהנו מקדם קדמיה להבנים ארון של מת לביהמ"ד לכן בודאי יש להם למנוע הדבר הזה ולבקש ממעלת ראשי הנוער שלא לעשות הספד באופן זה להבנים ארון שים לביהמ"ד אלא להצר העזרה של ביהמ"ד דוקא וכמיש הרמב"ם וז"ל בסי' פ"ד וז"ל והמנהג באסכנדריה שמיא"ם המה בהצר ביהמ"ד עד שתפלו הצבור ואח"כ יבואו הדיינים וההו"מ ואח"כ יבואו כל הקהל עם המיטה ויאמרו צדוק הדין ואח"כ מוליכים אותה לבית הקברות אם נקרא זה הספד רבים והשיב דאין זה נקרא הספד רבים וכו' ומה הוכיח שם התע"ל וז"ל דההספד והמטה בעזרת ביהמ"ד דוקא וכו' יע"ש, והגם שאחר כ"ז והנהג לאסור איסר להבנים את ארון שים לביהמ"ד אפילו לאחד מנדולי והשובי העיר וכנ"ל אחריו מצא מציאה בכ"ז מה שפסק הרה"ז משה פאד"ו ולזהו שהתיר להבנים איהנו שים לביהמ"ד אם הוא מנדולי ונשיא העדה כעו"ש מ"ס עוד ידו נטויה שם הרב כמהרא"ה וז"ל להשיב ע"ד ובסו"ד כי וז"ל וכבר ביארנו דהאי דינא לענין הספד דוקא שאם הוא הספד רבים שרי בביהמ"ד אבל הכנסת ארון לא התיר אלא להבם ואלוף ונאון כמיש בתשו' רב האי נאון וז"ל ובסקה מן בשו"ע בסי' שמיר ולא לזהו אחרים וכיש נשוחתים וקדושים וכן ראיתי עתה בתשו' מוה"רם טייק חו"ד הגדולה מן שימא שהביא מ"ס ספר הכמת אדם כלל ק"ן סי' ח"י שצוה על שנהנו להבנים את המת בביהמ"ד להספדו ושלמנו זה ממה שהבנינו שם את הנאון ד"א מו"לנא וז"ל ושראוי לבסל דבר זה, והמנהג על דבריו ממיש בירושלמי מסכת נזיר דף כ"ג כ"ד דמך ד"י נשיאה דף ד"ה ליעירא בני נשיאתא וכו' ובסדרש שהבנינו לרי' נשיאה ב"ה ביב, ועין כי מוה"רם טייק וז"ל שם דודאי דלהבם ואלוף ונאון שרי להבנים איהנו לביהמ"ד כמיש בשו"ע ומי לנו נדול מרי' נשיאה אך בזהו שאין דין היה אין להבנים שום אדם אפילו תיה לביהמ"ד עי"ב ושוב כתב שם דכן המנהג בכל הפציות ישראל שאין להבנים ארון המת לביהמ"ד ומ"ס ה' מ"פ וז"ל שמנהג קרום היה בנא אמין להבנים המת לביהמ"ד והל"ה מתשו' הרמב"ם וז"ל בתשו' פאר הדור סי' פ"ד כבר פקחתי עיני בתשו' הקדומה ופירשתי דבריו פירוט נכון ומברר הדיוק הן נתן עמ"ס וז"ל מיבן שהמנהג הקדום היה שלא להבנים שום מת לביהמ"ד וכן המס"ח שהתיר להם הכנסת המת לביהמ"ד לא התיר אלא לאנשים מבורים והיו מכבדים את ה' באורים גדולים והיה כבוד גדול לביהמ"ד כמיש בריק אך כיון שהתירו פרושים את הדבר לא היו מכהנים עוד בין השוכ וכו' כי מי יכול להתיר לאחד ולאסור לאחד ולגרום מהלוקת ואי"ה וקנאה ושנאה ולכן אסרתי להם בזה גדול וביד וזקה והתורה המנהג לכמו שהיה וחל"ה שנתקבלו דברי באהבה והבה ותשקוט הארץ וז"ל :

דסוכה שם כתב עין וכו' צא כזה מצני בפיו דאחלות כל שיפועי אוהלים כאלהים וכו' יעו"ש מוכה מברכו שם דבשים דסוכה דאמר דעמיהו דרבנן דסיל דשפועי אוהלים כאלהים רמו לאו סמנה דאחלות דאלתיה הנלי"ל דכן מוכה מספא דמנה" דמיהו הש"ס שם ואדבא הניל להראיש זיל להקשות הלכתא אהלכתא וכו' צא אלא מוכה דזה לאוד וזה לתעד וכמשי"ל, וראיתי לה קרבן נתנאל זיל שם שכתב עיד הראיש זיל הניל זיל אין להביא ראיה משם דהלכה כהכמים דמנה" דהא סתם הנא באחלות כוונתה דהם או"מ למימר שהאוהל רחב הגג סתם שאין משופע הוא קרי אוהל וכו' והרי כהדחיק מן הכולל סתם ולא מנה" ראיה מינה כיא דהשיב כולה אוהל אפי' במקום דאין סתם על סתם וכו' יעו"ש, הרי דחלק בפשיטות כמשי"ל ושי"ש דמונתי לדוג ולפי האמר אודא לה המיתת הו' מלאכת שלמה זיל ואשתמיט מינה דמי דהראיש זיל הכיא מל"ז הו' עצמה במיש וכו' צא כזה מצני בפיו דאחלות וכו' בשים דסוכה דשם ולא דוקיל כלל כזה ומוכה דחלוק דב' בניהם וכמשי"ל וראיתי הפין להאריך עוד כזה ואין עת להאריך ושי"ש האלף למד ולכלל אשר באהלים יצו הלכות וצדא דבי דב' :

וזאת ליהודה

א' עין שי"ש בראשו האחד הוהב סתם ובראשו השני אין בו הוהב סתם הוא סתם וכו' צא הסומא למקום השני על ידו, עין להרמב"ם זיל שם :

ב' תכשיט זהב וזכך וסכנות שהיו על איש או אשה כשעה שמתו דחשיבו ככלי מהכות שנגעו במת וכן בגדי דקסה הנקראים כלי מהכות שנגעו במת, הנהנים הנעשים אל הו' והנדים אל דברו צריכים לזהר שלא יגעו בהם, דרינו להקל בכלי מהכות שנגעו באוהל חמה וכתב ישי' אפטר ליהודי וכו', אבל במגע הדעת היום ונכבדים לאסור וכו' ראוי להחמיר ולזהר שלא יגעו בהם, כן העלה הרב כפי אהרן חוב הוי"ד סי' י"ד אתר שהאריך דהוב' בדברי הפוס' דאשונים ואהו זיל יעו"ש :

סימן ל.

ז'ה אשר כתב אלי רב הנזמר הרה"צ אביד דעיה ביהות ישי' מני"ד בקשות שבתו כהבוס היוו השליא :

היו להרש' סבת התרי"ן בא סי' וכבוד והדר העשרהו לפי'.

כבוד הרה"צ איש כהנ' בקשות מוה"ר יהודה הרב הכהן טראב שלי"מ אביד בעובי"י ברוך עמי מצרים ישי' :

ד"ג

מה שיתר על אורכו ברחבו ודבעה להבי קתני מרובע שערך שיהיה ברוחבו ספה ובאורכו ספה ע"כ, וכיפ הרמב"ם זיל בפ"ו על המשניות שם וז"ל ואמרו טעים מרובע כדי שלא תטעה ותחשוב שהוא כסדרת טעים אך שתהיה תמונתו כמיש בשיעור בקיה אמה על אמה ומה שדומה לזה ולזה הנהגה באמרו מרובע אולם אם היה פתח ברוחבו הרך משל חצי ספה ובאורכו גם או ד"ס הנה זה הפתח אינו מביא את הסומא אעפ"י שיש בשיעורו יותר מספה על ספה והוה ענין אמרו מרובע והבן זה ע"כ, הנה מבואר דמיש מרובע זיל ראין לחשוב מהאורך לרוחב ולרבע שיהיה שיעור ספה ברוחב אלא צריך שיהיה רחב ספה משש כפועל, ועין בפ"י הרי"ש ובפ"י הראיש זיל, וראיתי לה' מלאכת שלמה זיל בפ"י הגרמ"ה סביב פ"י הרביע והתוס' ז"ס שבי' ע"ז וז"ל כל שיפועי אוהלים כאלהים בפ"ק דסוכה הנה העושה סוכתו כעין צדק וכו' ר"י אליעזר פוסל מפני שאין לה גג והכמים מנשרין ומפרש התם בגמרא דעמיהו דרבנן משום דסיל דשפועי אוהלים כאלהים ע"כ ואליבא דר"י נתן ראיה התם רריא הוא הפוסל אפי' דהלכתא כוונתה ניהא קצת או נימא דמנה" דלא כריא אפי' להכמים שבודדו דאמרי התם דפליגי עליה בבריהא וסיל הריא הוא הסבשיר והכמים הם הפוסלים קשה דמי נימא דמנה" דלא כרבנן ועוד דקשה הלכתא אהלכתא דבההיא דסוכה קי"ל דהלכה כמאן דפסיל משום דשפועי אוהלים לאו כאלהים והכא סתמא הנה כל שיפועי אוה' כאלהים וצ"ע לעיד ולא מצאתי מי שדבר כזה אם יש להלך כמו שאכתוב בסמוך בסיד בשם הרי"ש והראיש זיל ועין בשי"ש שם בסוכה פ"ק סי' י"א עכ"ד, עוד כי שם בדיה וכלה עד כאצבע כי וז"ל פ"י הרמב"ם זיל וכלה לצד משה עד כאצבע ולישנא דמנה" כוונתה דיקא דקתני וזרר וכלה וכו' וכתבו הראיש והרי"ש זיל ואע"ז דלענין שבת אמרי' בפ"י הולין דכילת התנים שאין בונה ספה מותר לנטותה ומותר לפרקא בשבת דלא הויא אוהל כיון דאין בונה ספה לענין טומאת אוהל שאני בראיהא בתוספתא וכו' ע"כ עכ"ד אובא"ו חובית והוצרכתי להעתיק דבריו כולם שאינם במציאות כ"כ, ולעני"ד נראה להלך דלא תיקשי דמנה" דלא כרבנן ועוד ק"י הלכתא אהלכתא וכו' דבההיא דאחלות סוף סוף יש אוהל למעלה ואפשר דהנה יש בו למעלה יתר על ספה אלא דשיפוע האוהל כלה עד כאצבע למטה מהג איכ עכ"כ יש גג למעלה וע"ז אמרו כל שיפועי אוהלים כאלהים שאם יש טומאה תחת הגג שהוא קררי אוהל גם כלים שהתח השיפוע סמאים, אבל בשים דסוכה דהנה העושה סוכתו כמין צדק או שסמכה לכולל מירי שאין שום גג כלל לא ספה ולא פתח סמכה ולכן גם בשים דפירשו טעם רבנן משום דשפועי אוהלים כאלהים לאו סמנה" דאחלות מנה" לה כיא דסיל לרבנן דשיפועי אוהלים כאלהים רמו ודיקי בלישנא דשים בחינה דמו ולא נקטו סתם בלישנא דמנה" רלאו סמנה" מיתו לה, והראיש זיל בפסקיו בשים

רב גדולי !

בענין הכנסת ארון המת לביהיבני, לשעבר הראה לי ידין הדר צאליה לוי יציו מה שכתב בתיר היו בענין זה ואנכי או רשמתי בזה ולחיות כי כתיר למד במקצוע זה יעס לי להעתיק בזה מדבריו :

הרב העלמות לב חלק נ' סימן ס"ז הביא דהרב המפיה נסתיע מתשובת פאר הדרור סי' ע"ז וכו', והנה כל מבין ישפוט בצדק דכוונת הרמב"ם אף שכתב מביאים המת בהצר בית הכנסת הכולנה היא שהיו מנהיג אותו רק לזמן קצר עד שיגמרו התפילה משום לזעזע לרש ובפרט שהיו עשופים בפל"ת ומדוקק כלשונו באומרו עד שיתפללו דר"ל דאחרי התפלה היו מכניסין אותו לביהיבניס והם אומרים תוך ביהיבניס והמטה היתה ה"ן לביהיבניס אך יתיתם לומר ואח"כ יבואו הקהל עם המטה הלא כבר המטה מונחת ועומדת בהצר בית הכנסת כמה שכתב בתהלת רבדיו, ומה אנכי רואה דכל קפידת הרמב"ם הוא רק משום ההספר דלא הותר רק אם הוא של רבים או של ת"ח ונשותיהם דהוי בשל רבים כמיש במעלה ובזיוז סי' שט"ד סעיף י"ט וכו' הביא דת"ח ונשותיהם מספדין והוא הספר לתוד בלא כניסת הארון, ובסעיף שלאחריו הביא שהוא הספר וכניסת הארון להכנס וא"לוק ונאמן, ולפי הגרואה דהרמב"ם לא ס"ל כפי רב האי נאמן דרק להכנס וא"לוק ונאמן מכניסין ומספדין דהא כתב בהשו"ת הגי' אחד מגדולי העיד, וכדי לאחד דעתו עם סברת רב האי נאמן נזכר לפירש דזה נכלל בשם א"לוק :

א"י שיהיה הרב העלמות לב כפי' ס"ז כתב בביאור תשובת זו, ולדברי א"י הכרת מכאן שהיו מפורש שהיו מביאים המת בהצר ביהיבני ואמנם נפלאותי על דבריו ואההמיר דברי הרמב"ם פשוטים כמיש, ובס"י ה"י נסתיע מהרב מוהר"ם שיק ואההמיר לא ידעתי כמה נסתיע ולא רמי לנדון השאלה אשר היא הכנסת הארון בלי הספר, ונדון מהר"ם שיק הוא הכנסת הארון עם הספר ורצו כמדותה להכניס ולהספיד ת"ח פשוט, ואף שכתב להכניס המת פשוט דהבר שלא טעו כ"כ במת פשוט אדם רעלמא, וע"ז ענה להם שראוי לבטל והם ממש דבריו מ"ן הכנס וא"לוק ונאמן, ולא בא רק לחוק דבריו מ"ן שרם רצו לדמות כמה שעשו לריא מוילנא, ואנכי מתפלל על הרב מוהר"ם שיק דמדוע העריך להסתיע מ"ן דאין דין ת"ח בזמן הזה הלא אף אם היה לנו דין ת"ח מ"מ הכנס לתוד ות"ח לתוד ולכן בסעיף י"ט כתב מ"ן היה ונשותיהם ובסעיף כ"י נקם הכנס א"לוק ונאמן וכו' בקצרה הרב מוהר"ם שיק כתב זה משום שהיתה עוברא ורצו לדמות סילתא למילתא לכן כתב והוא דין מ"ן ז"ל הגי', אך הרב העלמות לב א"ז מציאה מצא סתירה להרב המפיה ז"ל את זה כתבתי משום שראיתי באר"ן הטובה ע"ד גדולה של חכמים ושל סופרים והם מקילים

בזה וכלי ספק דראשונים כמלאכים יסדו מנהג זה על אזה יסוד והפשתי בספרים ולא מצאתי ובעזרה אשוב להפיש בזה את זה רשמתי למזכרת והגני השויט באה"ר :

העיד **שבתי בחכמי** ס"ט

הלכות אבילות סימן לא.

רב אחאי ורב רחומאי דחם והמחים לנו לעיניס הרהיג דאכ"ר מקורש דע"ת בירוח יציא נקש"ת כמותריר שבתו בחבוס היו יחשליא :

ברא"ש אמר האת ליהודה ויאמר אורו עיני מליריק אמרות מהורות והיו למאורות ונתבשרתי כשויש שיטנליא תל"ת, עמיש בענין האשה שנישאת עפ"י הקרה ברהיגין א"ן לנו עוד להרהר היו דודאי הכל נעשה עפ"י התורה כרת ובהלכה ובפרט שעידיו מתוכו ידין ר' אליהו היו שהוא היה בחיפהה אחר החקירה והדרישה וז"ב :

ועל דבר הכנסת ארון המת לביהיבני אשר הן מקדם השבתי בזה ר"ב אחאי כמותריר מצליה הלוי היו הן עתה מכתיר היו רשם בזה וז"ל ה' העיל ה"ג סי' ס"ז הבירד ה' המפיה שנסתיע מתשו' פאר הדרור סי' ע"ז וכו' וכל מבין ישפוט בצדק דאף שכתב הרמב"ם מביאים את המת בהצר ביהיבני ר"ל שמיניהם אותו שם עד נמר תפילתם וזה דקדוק עד שיתפללו דר"ל שאחר התפלה מכניסים אותו לביהיבני וז"ל ואח"כ יבואו כל הקהל עם המטה וכו' ומה אנכי רואה דכל קפידת הרמב"ם הוא רק משום ההספר דלא הותר רק אם הוא של רבים או ת"ח דהוי בשל רבים כמיש במעלה ובזיוז סי' שט"ד סעיף י"ט וכו' הביא דה"ה מספדין והוא הספר לתוד בלא כניסת הארון, ובסעיף לא ס"ל כפי רב האי נאמן דרק להכנס וא"לוק ונאמן, ולפי הגרואה דהרמב"ם לא ס"ל כפי רב האי נאמן דרק להכנס וא"לוק ונאמן מכניסין ומספדין דהא כתב בהשו"ת הגי' אחד מגדולי העיד, וכדי לאחד דעתו עם סברת רב האי נאמן ז"ל נזכר לפירש דזה נכלל בשם א"לוק עכ"ר ה"ם כתיר היו :

הנה מ"ש ה"ם כתיר היו כפי' תשו' הרמב"ם ז"ל בפה"ד הוא נהו מ"ש המפיה ז"ל בדעת הרמב"ם ז"ל וכן מביאר שם כפי' העיל ה"ג סי' י"ז ד' ל"ה ע"ג באר הסב, והאמת הוא דהרואה יראה כמיש הרהיג כמותרירא הון ז"ל כפי' תשו' זו דאההמיר דחק יא"ת מרתק הוא והגם דאחר תשו' המפיה ז"ל חזר עוד שם כפי' ה"י כי הו"ל ומ"ש ה' ז"ל שמתנג קרוב היה להכניס המת לביהיבני וחלילה מתשו' הרמב"ם ז"ל בפאיה נ"ס ע"ז פקחתי ע"ז בתשו' הקורמת ופידשתי רבדיו מ"ן נכון ע"כ, אההמיר הפ"ה"ש

הפי' המנוחה והמנוחה בדיוק לשון הרמב"ם ז"ל הוא כמיש המפיה ז"ל, ומיש היום כתר היו ומה אנכי הוא הכל קפידת הרמב"ם רק משום ההפך דלא הוהר אלא של רבים וכו' ע"כ מוכיח שכן הוא הכל עיקר שאלת השואל להרמב"ם הוא עמיש בה הפלה פ"א הו' ואין מספידים בהם אלא הספד של רבים ע"ז שאלו על מנהג אסגנדריא שמביאים המת וכו' אם זה נקרא הספד של רבים או"ל, וע"ז השיב דאין זה נקרא הספד של רבים וכו' ולא נחת להכנסת ארון וא"כ כל יסוד השאלה ותשוב' זו אם נקרא הספד של רבים ומכנה לומר בדעת הרמב"ם ז"ל בתשוב' זו דאם הו' הספד של רבים אין לאסור בהכנסת ארון לביה"כ, דכיון שהשואל מירש דבריו בפי' דהמנהג באסגנדריא שמביאים את המת וכו' עד שיתפללו הצבור וכו' וכמו שפי' הספיה ז"ל בזה דאחר התפלה יניחו את הארון לביה"כ ובתשוב' הרמב"ם שם לא הקפיד בזה כלל כי אם הו' הספד של רבים ובהיותו הספד רבים אין להושי עוד להכנסת ארון לביה"כ ופשוט:

ומ"ש עוד כתר היו ולפי הנראה הרמב"ם לא ס"ל כפי רב האי נאמן דהא להם וא"לוק נאמן מנסיין ומספידין דהא כתב בתשוב' הנו' אחד מגדולי העיר, ואולי נכלל לפרש דהא נכלל בשם א"לוק וזהו היו, גם ע"ז ש"ל כתר היו דהא לזהר דהא לתור מיט הרמב"ם ז"ל בה הפלה ובתשוב' פאה לאסור הספד בביה"כ כ"א הספד של רבים הוא משי' דמכלה רבים דאסור אין מספידין בהם הספד של יחיד אלא של רבים ופירשו' ש"ל הו' שמת וכו' ועוד שם פרס ספרה לכלהיה בני בנישתא וכו' שיה לענין הספד בביה"כ כמבואר שם, ומיש הסוד בשם רב האי נאמן ז"ל ופסקה מין ביוד מ"י דשים ס' כ' חכם וא"לוק נאמן מנסיין אותו לביה"מ וכו' הוא בעבור דשם הו' מדרשו שיהו דורש ישם ע"ז כתב רב האי נאמן ז"ל דלכבודו שיהו דורש ישם לעם מנסיין אותו לשם וספידין אותו, ולא שייך בה לומר הרמב"ם פ"ג בזה ונצטרך לומר בדרך אולי דהא שכתב אחד מגדולי נכלל בשם א"לוק דודאי אח"כ זה הדין במיט דמנהג הרמב"ם בזה דאם לת"ח ונשותיהם תהיו לעשות הספד בביה"כ והי"ל הספד של רבים ולא קפיד להכנסת ארון לביה"כ כלל בזה וכמו שמבואר בתשוב' פאר דהוה בפי' פי' המפיה ז"ל והיום היו יסיר המסב"ם בזה כמסיל כיש להם וא"לוק נאמן להכנס אותו לבית מדרשו מקום שיהו דורש שם ולספדו שם וזה ברור:

ומה שהו כתר היו וכתב ז"ל איך שיהיה ה' העיל יש כתב בביאור תשוב' זו ולדרי אין הכרה מכאן ונפלאה' על דבריו ואחרי דברי הרמב"ם פשוטם כמיש עבד היו, וע"ז כבר כתבו לע"ל דפי' הרמב"ם ז"ל בתשוב' זו שכתב כתר בדמות בצלםם הם דברי המפיה ז"ל והי"ל לרוב היו לומר בביאור דהקדק נוסח יתור לפרש כמיש המפיה ז"ל ור"כ:

עוד כתב כתר היו ז"ל וישם כפי העיל בפי' היו נסתיע מה' מוהרים שיק ואחרי"כ לא ידעתי כמה נסתיע ולא דמי לענין השאלה אשר היא הכנסת הארון בלי הספד וענין מוהרים שיק היא הכנסת הארון עם הספד ובמדרומה שרצו להכניס ולהספיד היה פשוט וע"ז ענה להם שראוי לבטל והם ממש דברי מין חכם וא"לוק נאמן וכו' להק דברי מין זהו יצ"ו, גם ע"ז ת"ס אני לא אדע ע"ז וע"ז מהלק לנו את השון דנס ענין השאלה שם בפי' היו הכנסת הארון עם הספד שכיב הי"ל הנחה היום כאשר שאלו ממני להדקעם דעתי אם יכולים להכניס את המת לביה"כ ולהספדו שם וכו' וע"ז השיב גדולה השו' הרב חק נתן ז"ל והנהיג מוהרי"א חון ז"ל בעיניו, והסוד שנסתיע מדברי מוהרים שיק ז"ל הוא דלפי"ד המפיה ז"ל להכניס אותו של מה לביה"כ אם הספד שיה מותר נמור הוא גם לפי פירושו שפי' דברי הרמב"ם בפאה הכל הקפידה הו' אי הו' הספד של רבים או"ל ובהיותו הספד של רבים מותר להכניס אותו והאיה לזה שלא אסר שם בתשוב' פאה ולא עלה על דל שפתיו לאסור זה עם כי השואל שאל ע"ז ולפי"ד מוכנה לומר דנס מין ז"ל ביוד מ"י דשים ס' י"ט מספידין היה וכו' בן ס"ל בהרמב"ם ז"ל דלהכניס אותו לביה"כ כמות הספד שיה מותר, אשר לא בן לדעת הרב כמותהיה ז"ל דהוא ספדש דאפילו הספד רבים אין להכניס הארון לביה"כ ומיש הרמב"ם בתשוב' פאה שמביאים המת כהנר ביה"כ עד שיתפללו הצבור וכו' ואח"כ יבואו כל הקהל עם המטה וכו' ז"ל שיעמדו עד פחה ביה"כ ולא יניסו הארון לביה"כ ולפי"ד גם מיש מין בשווע ייד שם ס' י"ט מספידין היה ונשותיהם וכו' הוא בלי הכנסת ארון, וע"ז נסתיע מדברי מוהרים שיק ז"ל דאין להכניס הארון אפילו בהספד רבים, והן אמת דיש להניש עוד מוהרים שיק ז"ל וגם עוד דהנהיג מוהרי"א חון ז"ל דנקטו בלישניהו דלהכנס וא"לוק נאמן שיה להכניס אותו לביה"כ, ואחרי"כ דברי רב האי נאמן ז"ל הוא לומר דהמנהג להכניס אותו של נאמן וכו' לבית מדרשו במקום שיהו דורש שם ולהספדו שם ולא דיבר בביה"כ בהם ובמש"ל, אלא דאעיקר דבריו ה' מוהרי"א חון ז"ל בזה אחרי"כ קשים לע"ד והוא דמשמח לשונו שם נראה דדיל דמה שכתב ה' המפיה ז"ל ע"ז ה' חק נתן ז"ל שהשמים ת"כ נשותיהם יפה תמה וכו' אך מה שדריך ה' המפיה ז"ל שמספידים וכו' דהיו להכניס ארונם כבר ביארו דהיו לענין הספד וקא אבל הכנסת ארון לא תהר וכו' יע"ש, והנראה יראה דדיוק זה דהיו להכניס ארונם הוא מה"כ חק נתן ז"ל עצמו ובמיש בסניר הי"ל ומעתה הבא נבא אל הביאור דאם יהיה מותר להכניס מטה או ארון ש"ם וכו' גם בזה מצאנו דהנר מסורש בס"ק דכ"ה ופי' מין בשווע ייד ס' שמיר הי"ל מספידין תיה בביה"כ וכו' הר' בהרי"א שדוקא לת"ח מותר להכניס הארון לביה"כ וכו' זה המפיה ז"ל שם הבייר אלו ועבר עליהם בשתוקה דשיר המסב"ם בפי' זה בעיניו:

וּמִשֵּׁ הַיּוֹם כְּתוּב הָיָה בְּסִיּוֹם דְּבִרְוֹ וְזִיל וְאֵנִי מִתְפַּלֵּא עַל מוֹהָרִים שֶׁיֵּן דְּמִדּוּעַ הוֹצֵךְ לְהַסְתִּיעַ מִדִּין דְּאֵין תִּיהוּ כּוֹהִיז הָלֵא אָף אִם לָנוּ דִין תִּיהוּ מִיָּם חֲכָם לְהוֹד וְתִיהוּ לְהוֹד וּלְכֵן מִדִּין בְּסִי יִיט כְּתוּב תִּיהוּ וְנִשְׁוֹתִיהֶם וּבְסִי כִי כְּתוּב חֲכָם אֵלֶיךָ וְכוּ' עֲבִיד הָיָה, אֲנִי מִתְפַּלֵּא בּוֹה עַל פְּלִיאָתוֹ וְעַל הַתִּלּוּק הוּא דְהָלֵא שׁוֹרֵשׁ דִּין דְּתִית וְנִשְׁוֹתִיהֶם הוּא בְּשִׁים דְּמַגִּילָה דֶּךָ בִּיה וְשֵׁם לֹא נִזְכַּר תִּיהוּ אֲלֵא סִתָּם קָאָמֵר הִכִּי דְּמִי הַסְפֵּד שֶׁל רַבִּים מִהוּ רַב הַסְפֵּד וְכוּ' וְדִשְׁנִי פִי הַסְפֵּד שֶׁל רַבִּים שֶׁל תִּיהוּ שְׁמָהּ וְכוּ' וּבִדְרֵא דְלֵאוּ דּוֹקָא חֲלֵמֵד אֲלֵא אֲשֵׁנִת לִישָׁן הוּא וְהָכֵן בְּכֻלָּל וּבְחֻשׁוֹ הַסְפִּיה זִיל שֵׁם דֶּךָ לִיָּה לֵיָּא כְּתוּב עַל פִּירִשְׁנִי זֶה וְזִיל וְפִי הַסְפֵּד שֶׁל רַבִּים שֶׁל תִּיהוּ יִשְׁכַּת נִרְאָה עֲמֵנוּ מִדְּחִינֵיא בְּהוֹסַפְתָּא הוֹכָאָה בְּסִי שְׁכַת דֶּךָ קִיָּה וּבְמִיָּךְ דֶּךָ כִּיָּה חֲכָם שְׁמָהּ הַכֵּל קְרִיבִיו וְכוּ' וְאִתְּהֵא דָתָם כֵּל הַמַּתְעַצֵּל בְּהַסְפֵּד שֶׁל חֲכָם רֵאזִי לְקוֹבְרוֹ בַּחֲדָיו אֲמַסְיִיל פִּי הַסְפֵּד שֶׁל רַבִּים בְּתִיהוּ שְׁמָהּ וְכוּ' וְסִיָּם יִיט וְזִיל מִתְבָּאֵר מִדְּבִיר הַרְיָף זִיל לְהוֹדִיעַ מִהוּ הַסְפֵּד שֶׁל רַבִּים שְׁרִיף שְׁמָהּ אִיזֵה חֲכָם מְגִדּוּלִי הָעִיר וְכוּ' וְכִיָּם הַרְמִיבִים בְּפִיָּא מִהִי תַפִּילָה וְאֵין מִסְפִּידִין בְּהֵם אֲלֵא הַסְפֵּד שֶׁל רַבִּים כְּנֻן שִׁיחָה שֵׁם הַסְפֵּד נִדּוּלִי חֲכָמִי אִוְתָהּ. הָעִיר שְׂכַל הָעָם בָּאִים וְכוּ' יַעֲרִישׁ, וְכֵן הוּא פְּשִׁוּם בְּדַעַת מִדִּין דְּאֵין כּוֹז לְחַלֵּק אֲלֵא הַסֵּס לִישָׁן דִּשְׁנִי זִיל וְאִשְׁנִית לִישָׁן הוּא וּבְסִיָּךְ כִי נֶקֶם לִישָׁנָה דְּרַב הָאִי נֶאֱוֵן זִיל וּפְשִׁוּם הוּא לְעִנְיָד: וּמִשֵּׁ הַיּוֹם הָיָה בְּסוּד וְזִיל אֶךְ הָרַב תַּעֲלִימוּתָהּ לֹב אִיזֵה מִצִּיאָה מִצֵּא סְתוּרָה לְהָרַב הַסְפִּיה זִיל עֵיב, כְּבֵר כְּתִבְתִּי לְעִיל דְּנִסְתִּיעַ מִדְּבִירֵי דְּאֵין לְהַנְטִים הָאֵרֶן שִׁיָּם לְבִיהִיבִין בְּהַסְפֵּד אִפִּילוּ שֶׁל רַבִּים אֲלֵא כְּהַסְפִּיה זִיל דְּפִשְׁיָה לִיָּה דְּהַנְטָה הָאֵרֶן בְּהַסְפֵּד שֶׁל רַבִּים מוֹהֵר וּבְסִיָּיל:

וּבְדִיּוּתִי בּוֹה רֵאזִי לְהַרְהוֹץ מִיד כְּמוֹהֵרֵיא בִּישׁ זִיל בְּסִיָּה נִהֵר מַצֵּרִים הוּא דִי יִיד יִשְׁכַּתָּה בְּשִׁלּוּלִית הֶנְהֵר וְזִיל בְּסִפֵּד מִנְהִי מַצֵּרִים הָרֵאזִוֵּן כְּתוּב בְּסִי זֶה עֲרִישׁ מִדִּין זִיל דְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת אֵין מִסְפִּידִין בְּהֵם אֲאִים הַסְפֵּד שֶׁל רַבִּים וְכוּ' כְּתוּב הָרַב הַמַּחְבֵּד זִיל וְזִיל וּבְמַצֵּרִים יִשׁ לָהֶם כּוֹתֵל מוֹהֵד וְנִקְרָא כּוֹתֵל הָאֲבָלִים שִׁשִּׁים יוֹשְׁבִים הָאֲבָלִים וְאִסְמִיָּים צִדּוּק הָרִין שְׁלֹחַה נִכְנָה מִתְחַלֵּלָה וְאִזֵּו כְּשֹׂאֵר בִּיהִיבִין אֲלֵא לֶכֶךְ הוֹקֵצָה וְכֵךְ הִתְנוּ בִּיאָה סִיָּן עִיָּו וְעִיָּן בְּסִיָּא זִיל עֵיב, וְעִיָּו כִי שֵׁם וְזִיל וּבִזְנוּתָה דְּבִרְוֹ בְּרִוְחָה דְּלַחֲלִין מִיָּב עַל מִנְהֵ מַצֵּרִים וְאִסְמִיָּים צִדּוּק הָרִין וְהַסְכָּה מִמִּישׁ הַרְמִיבִים בְּפִאִיה וּבְמִו שִׁכִּים כְּסִיָּא זִיל דְּהוֹסֵב כְּעִיָּנוּ מִנְהֵ מַצֵּרִים וְעַל צִיְהִיק תִּיהוּ אִסּוּ זִיל וְקָלִים עַל הָרַב הַמַּחְבֵּד דְּמֵה סְמִכּוּתָהּ הִכִּיא מִתְשׁוּ פִאִיה לְמִנְהֵ מַצֵּרִים דְּשִׁשִּׁים חֲבֵרָא דְּשֵׁם כְּתוּב דְּבְמַצֵּרִים הִיָּל כּוֹתֵל מוֹהֵד וְנִקְרָא כּוֹתֵל הָאֲבָלִים שְׁלֹחַה נִכְנָה מִתְחַלֵּלָה וְאֵין לֹו דִין בִּיהִיבִין דְּלֶכֶךְ הוֹקֵצָה וְכֵךְ הִתְנוּ וְכוּ' וְנִמְצֵא דְכּוֹתֵלָה זֶה מִתְחַלֵּלָה כְּנִיָּנוּ לֹא נִתְקַדֵּשׁ בְּקִדּוּשַׁת בִּיהִיבִין וְכוּ' וּמִצִּיאָה זֶה אֵין לֶה זִכַּר הַיּוֹם בְּבִיהִיבִין דִּידִין וְכוּ' וְאִדְרַבָּא כֵּל בְּתִי כְּנִסְיוֹת דִּידִין כְּנִיָּים לְשֵׁם קְדוּשַׁת בִּיהִיבִין וְכוּ' וּמִקָּם הָאֲבָלִים נִכְבֵּר בְּשׁוּרָה

הַתְּחַתּוּנָה בְּבִיהִיבִין כִּי מִשְׁנִים מְקוּמָם יוֹשְׁבִים שֵׁם וְכוּ' וְאִים מִקָּם יוֹשְׁעִינוּ לִזְמָן הוּא שְׂכַל בִּיהִיבִין הוּא קְדוּשַׁת בִּיהִיבִין וּבְסִיָּה נִסְתַּלֵּק עֲרִישְׁוֹ שֶׁל הִי כְּסִיָּא וְכוּ' וְחִיד, וְאִתְּהִמִּיר אֲנִי תִרְוָה שְׁאֵין חִיָּמָה עַל הִי מִנְהִי מַצֵּרִים זִיל שְׁחִיבִיד הַרְמִיבִים זִיל בְּתִשְׁוִי פִאִיה וְכֵם מֵה שְׁצִיָּן עַל סִי כְּסִיָּא זִיל וְהוּא בְּהִיָּה הֶנְהֵר מוֹהֵדָה רְבּוּמָן הַרְמִיבִים זִיל הוּוּ קוֹרֵם לְמִקָּם יוֹשְׁבֵי הָאֲבָלִים כּוֹתֵל הָאֲבָלִים וְשׁוּב בְּמִשְׁךְ הַיָּמִים נִמְנְעוּ מִלְּקָרוֹת שֵׁם זֶה כּוֹתֵל הָאֲבָלִים בְּדִאִתָּם שְׁכִימִים שְׁאֵין אֲבָלִים בְּבִיהִיבִין יוֹשְׁבִים שֵׁם אֲנִשׁ הַקָּהֵל הָאֲהִיָּים אֲשֶׁר שֵׁם מְקוּמָם הַמִּיד וְכוּ' שְׁלֹא יִיקְרָא עֲלֵיהֶם שֵׁם זֶה וְכִיָּה אִוְתָם לָכֵם הִיָּו בְּהַרְהוּרִים וּכְיוּצָא לֶכֶן נִמְנְעוּ מִלְּקָרוֹת שֵׁם זֶה אֲלֵא דְהַמְנָה הַלֵּךְ וְשׁוֹדֵר דְּבִרְוֹתָה אֲבָלִים בְּבִיהִיבִין יוֹשְׁבִים שֵׁם וְאֲנִשׁ הַקָּהֵל הַמַּחְסִידִים לְשִׁכַּת שֵׁם מִשְׁנִים מְקוּמָם בְּאִוְתָם הַיָּמִים לְפָנֵת מְקוּם לְהָאֲבָלִים וְכֹאֲשֶׁר הַמְנָה הוּא הוּוֹה עַד הַיּוֹם כְּמַצֵּרִים, וְכֵם בְּעִיָּת דְּמִשְׁךְ יַעֲיָא כֵּן הַמְנָה הוּוֹה בְּכֵל הַקָּהֵלֹות בְּסִתָּם כְּלִי לְקָרוֹת הַכּוֹתֵל הַיּוֹשְׁבִים שֵׁם כּוֹתֵל הָאֲבָלִים כִּידּוּעַ, וְכֵם זֶה שִׁיָּךְ שְׁפִיר מַעַם רְבִינוּ הַרְמִיבִים זִיל שְׁלֹחַה נִכְנָה מִתְחַלֵּלָה אֲדַעְתָּא לִישָׁב שֵׁם הָאֲבָלִים וְלִזְכֹּר לָהֶם צִדּוּק הָרִין וְהַסְכָּבּוֹת, וְכִיָּשׁ הַרְמִיבִים זִיל שֵׁם וְאִזֵּו כְּשֹׂאֵר בִּיהִיבִין אֲלֵא לֶכֶךְ הוֹקֵצָה וְכֵךְ הִתְנוּ זִיל שְׁיִטְבוּ שֵׁם הָאֲבָלִים בְּהַנְטָה נִדּוּלָה וְלִזְכֹּר לָהֶם צִיָּה וּכְיוּצָא וְאֵין הַכּוֹזִי הִיָּו שְׁכִמְקוּם הַכּוֹתֵל שְׁיִוְשְׁבִים הָאֲבָלִים אִזֵּו מְקוֹדֵשׁ בְּקִדּוּשַׁת בִּיהִיבִין הִיָּו אֲלֵא כֵּל דִין קְדוּשַׁת בִּיהִיבִין יִשׁ לֹו דְהֵא בְּיוֹם שְׁאֵין אֲבָלִים בְּבִיהִיבִין שֵׁם יוֹשְׁבִים מִאֲנִשׁ הַקָּהֵל וּמִתְפַּלֵּלִים שֵׁם בִּיאָן שׁוֹם הַפִּדֵשׁ מִשְׁאֵר מְקוּמוֹת בִּיהִיבִין וְכִיָּשׁ הַרְמִיבִים שְׁלֹחַה נִכְנָה מִתְחַלֵּלָה וְאִזֵּו מִשְׁאֵר בִּיהִיבִין זִיל לְעִיָּן זֶה דּוֹקָא לִזְכֹּר שֵׁם צִדּוּק הָרִין וְהַסְכָּבּוֹת וּכְיוּצָא הִיָּו דְּנִלְעִיד בְּפִשְׁיָוֹת בְּכוּ' הִי מִנְהִי מַצֵּרִים וּבְדִבְרֵי הַרְמִיבִים זִיל וְאֵין עוֹד שׁוֹם חִיָּמָה כְּלֵל וְכֵם שְׁצִיָּן עוֹד הִי כְּסִיָּא זִיל כְּבִיר הַרְהוֹץ כְּמוֹהֵרֵיא זִיל בְּסִיָּה נִהֵר שְׁלֹחַה הַקִּשָּׁה עוֹד וּבְסִיָּשׁ שֵׁם הָרַב תַּעֲלִימוּתָהּ לֹב יַעֲרִין שֵׁם:

וּמִשֵּׁ הַיּוֹם הָיָה יִשְׁכַּתִּין הַטּוֹבָה מְקוֹלִין כּוֹה, כֵּם בְּעִיָּת דְּמִשְׁךְ יַעֲיָא נִהֵנִים לְהַנְטִים אֵרֶן שֶׁל מֵה תִיהוּ וּכְיוּצָא לְבִיהִיבִין וּכְמוֹנִי יִשְׁכַּבָּא מַעֲלָה הַרְהוֹץ אֲלִיעֵזֶר שְׁלֵמָה אֲלִסְפֵּהֲרִי זִיל כְּתוּב רַב הָרֵאזִי לְרִמְשֵׁךְ כִּיטֵל מִנְהֵ זֶה וּמִנְהֵ שְׁלֹא לְהַנְטִים שׁוֹם אֵרֶן לְבִיהִיבִין אֲלֵא יִשְׁאֲתִירוּ הוּוֹר לְמִנְהֵם:

וְיִידִי יִשׁ לִי לְרַבֵּר בְּעִיָּן זֶה אֲלֵא שְׁהַעַת נִתּוּן מִאִיד וְעִמּוּ הַסִּיד וּכְטָא כְּתוּב הָיָה יוֹדִים וְנִשָּׂא וְכֵה כְּתוּבִיר וּכְנִאִיה הַלְבִיד נִאֲמָן אֲהַכְתּוּ וְנִמְצֵא לְהַטּוֹבָתָה:

הַצִּיד

יהודה חיים דכהן מראב מסלתון

סִיָּם

וואס איז די אבילות מימן לב לב ליהודה עמ

וזה אשר הוא והשבים מעלת הרב עליון למעלה היום :

לכבוד ראש הרה"צ כהנא רבה שלשלת יחסין במעלות יהודה
היום הבין מסלולן היום שלישית בירא :

רב גדול בישראל !

אחרי דשוט באחר ובן קיבלתי יקרת גלדיק אחר עני כל
מעיתי והנני בא להשיב על הערותיו אלי :

הערותו הראשונה על דברי בשיט ומה אנכי הוצא דכל קפידת
הרמב"ם רק משום ההספד דלא הותר אלא של רבים
ובן, ובתור העיר עלי הלא מוכרח הוא והביא את כל דברי התשובה
דאיירי רק על ההספד ובן, וסלה לי בתור כי מי לא ידע בכל
אלה, רק דמונתי בזה הוא והרמב"ם ויל לא זכר על דל שפתו
עני ההכנסה באילו אין הדבר הזה ראוי לדון כי בארז אופן
שיחה גם על איש פשוט ובן ואהבא בתור הניא דמשיק לי
בזה, דקפידת הרמב"ם רק על ההספד :

וואס ליהודה ! כוננתי ממוצאת בזה עמיט היום בתור מוחל
ומה אנכי הוצא ובן, הדבר הזה מוכרח
מעצמו שכן הם דברי הרמב"ם ויל ופשוט :

הערותו השנית עמיט ולפי הנראה הרמב"ם לא סיל דבר הא
נאין והשבים בתור דין לתור היה לתור ובן, והאמת
לא הבנתי את הערות כלל בזה ודבריו התמימים, דמונתי דבר
פשוטה דהנראה יראה דלמאורא דברי הרמב"ם מותרים לדבריו רב
הא, והנהגון הוא שיה בדברי הרמב"ם בתור מללן בהגון השאלה
שהו מבנין לביהמ"ד כל מה ובן ושוואלים אי צריך למעשה הבן,
והשבים להם הרמב"ם דאמר דאין זה נקרא של רבים רק בשם
אחד מנהולי העיר ובן, איב מוכן מה דאמר מנהולי העיר מבנין
ומספדין ורב הא נאין נקט רק חכם ואליף ושיא ולמאורא בתור
דאמר מנהולי העיר ואת אומרת דיש נדולים הרבה בעיר ואחר מהם
נעדר, ובאמת אין זה נקרא אליף, כי הם אליף הוא כמי נשיא
שהוא רק לבדו גדול העיר ואין הרמב"ם מנהל להבנים ולמספדין,
ועל זה כתבתי ואלי טיפל לפרט הזה נכלל דיל אחר מנהולי
העיר נכלל בשם אליף דמבנין ומספדין בדברי רב הא, ואנכי
מודה בזה כי ישום זה הוא רק על צד הדיוק שאלא להחיות
במהלוקה, ולפי מיש לעיל נראה שיהיה מנהל קדוש ובן ולבן לא
העיר על עצם הכניסה או לאורך ניסא מנהל :

וואס ליהודה ! גם בזה דברי יסתבתי לא התווסים כי אם
בא בקצרה, והוא הרב הא נאין אין נדנו

ואינו מדבר בהספד בבית הכנסת כי אם בבית מדרשו של חכם
ואליף ונאין מקום שהיה לומר כל אחד מהם ומלמד לעם דלכבודו
מבנין אחר לבית מדרשו, ועל זה לא דיבר הרמב"ם ויל כי
אם לבית הכנסת מהם והוא דינא דמרא ולזה כתבתי דזה לתור
ורב הא נאין לתור דהוא ויל הדיש לני ואת, אלא דהוא גם
הרמב"ם מודה בזה וכיש הוא ובמשיק :

עוד העיר על דברי מה שכתבתי על הרב העלמות לב דמשיק
מנהלים שיק, כוננתי בזה כי באלמנהגיה אין הספד רק
בסוקי דהמ"ד ובמו שהאריך הרב המפיד, לא בן בהגון הרב מותרים
שיק הוא הספד במלי דהרשא כדוע מנהל אישנו, ואיב אינם
שום הגונים, הנהגון מותרים שיק הכנסת ארון עם הספד ממש
בדרשא ופשוט :

וואס ליהודה ! גם בזה הוצא יראה דשוט הם הנהגון הרב
במחלואה ויל הנקט בלשון השאלה להבנים
את המה לביהמ"ד להספדו ובן, הם בדברי מותרים שיק ויל
שהביד הוא שם נקט לישון זה להבנים המה מביהמ"ד להספדו
ובן ולבן נסתיע ממנו ומסתמא אין להלק מנהל לומר דזה
בסוקי דהמ"ד וזה בדרשא ובתור :

והערותו על שהתפלאתי על דברי מותרים שיק דמדוע העיר
להסתיע מדן דאין היה בזמן הזה, ובתור הביא בזה
דבשים כתוב חכם שמה ובן היה ובן, הנני מכאן את שיהיה
היה לישון רב הא נאין חכם ואליף ונאין ובן כל מעין בצדק
יששים דאין כוננתי על מה שאנחנו קוראים תיה, רק חכם דמרא
לנאין שיהא הרב הראשי או אבד וספה בתור כשמואל בתור,
ובמשיק הני העיר בן לני עני דקשה למנא עתה שלשה מעלות
אלו, ואלי טעם זה צוה אחר הבנים באומרי שלא יספידו,
כמבואר בסי היום בזה ובן עד ואין רק אלא שופם שבמדין, כי
רב הא לא נכנס בסיו של אותו הדין היה ונשתתבם דזה לתור
זה לתור דאיירי הכנסת ארון עם ההספד, איב בצדק יש להקשות
היה לתור וחכם לתור דהוא דבר לנאין ופשוט, וכן מהלוקה
שיצו העם לדמות מהם שהספדוהו להניא שיהיה נאין אחר,
ובאמת אין מה בתורה כלל להגב הספיד דאיירי רק בהכנסת ארון
בלי הספד דלפי סבתו הם רק בסוקי דהמ"ד ובן עיט :

וואס ליהודה ! גם בזה פשוט דמותרים שיק ויל כוננתי
דאפילו באופן שיהיה בים חכם ואליף ונאין
בזהו אם מה אחר מהם אסרין דאין לני דין היה מנהל ונאין
להבנים ארון של מה אחר מהם לביהמ"ד ואיב אין עוד להלק,
ובד כתבתי לעיל דלישון הפוסקים בזה חכם או היה הכל אחר
ולישון תיה שכתב אשנתי לישון הוא ובמו שמוצא בפדשי
והשבים ובמשיק ובתור :

וואס ליהודה

מעית פודט סעיד יעיא

סימן לב

היום טוב להודש אלול החמ"ס התציה לצידה

כבוד הדרת ומעלת מעיר הרב המובהק רב כהנא רבה מנהל
טהור נקשית כמנהגיה יהודה היום הבין מסלולן היום דהשליש :

פ וואת יו"ד ה' אבילות סימן לג לך ליהודה

רב גדלי :

מאחר שם שלום באהר ודין וכו' ותפילתי קבע אחת ושבע למען יאריך ימים על מסלולו בדבות הטובה טובה בפולה שש ושמה הוא ובניו וזיו כיריא :

הנה בעתה אהליפיק ועמו הסיר להשיבנו דבר אחת לאחת לדעת אך לעשות :

ראשונה ענין הקריעה על המת ללא באיה בנר צריך לקרוע האם בבגד התחתון של הדיעה בפרטות קודעים ולא בבגד שעל בנר הדיעה או החוב הוא לקרוע בבגד העליון שעל בנר הדיעה :

שנית ענין הדיעה הדיים אחר שנקבר המת מקדם קדמתה לא היה מים מצויים תמיד בביתו והיו נוהגים להורר כל הקהל לבית הכנסת והדיעהים שם והיו הדיים אנשים הוררים לביתם או לעסקם בלתי הדיעה ידיתם ואפילו מנהגם בעלמא הוא אך מנהג אבותינו תורה הוא ובעת הכיוא מים לעורך ביהקב והם מצויים תמיד ועיקר קביעותם מצד פתח הביתו והם קבועים ברחוק יותר מדי אמות מהקברים האם יוכלו הקהל לרחוק מאלו המים ולהקל הטורה מעל הקהל או צריכים לילך לביהמ"ד לרחוק ובניא אמן יציא המים מצויים בביתו קרובים להפתח ומהם הקהל והדיעהים את ידיתם ואחרי כל אחד ילך למקומו בשלום :

שלישית בענין אבל ללא שיהיה יום שביעי יטלו ביום שבת והשבת עולה לו למען שבעה ומקנתו כולו כשאר

ימים שהוא אינו מפקיץ האבילות בדיוע וכו' ופה אומרים שמנהגם מימי הדבנים הקודמים בנרון כזה להפסיק לו האבילות להאכל מים ששי אחרי הצהרים ועולה לו השבעה ואמרת' שהם שלא להטיל מים בקדרים והאכל אינו מוטלים שבעה אלא עד יום שבת בבוקר ומנהג עיית נא יציא בנרון כזה שהאכלים באים לביהמ"ד אחר גמר תפילת שחרית בא הדין לפניהם קודם הוצאת ספר התורה ומוציאם מאכלים וזה אפשר כדי שיוכלו לקרוא בתורה עם הצבור : **רביעית** לענין בדיקה או הגהה הסיה לפרשת השבוע מסעות או הבוקר וכו' ראשית צריכים למודעי האם מן העורך לבדיקה זאת ואי אפשר לקרוא בסית בלתי בדיקה פרשת השבוע ובפרט שיש בה ספרי תורות שהעתיקי בהרבה דבוקים ופירושים או יכולים לקרוא בהם בלתי בדיקה. שנית האם יוכל השיין בעצמו לבדוק הסיה ובניו שידוע אומרים ויל שמונה על השיין לקרות פרשת השבוע שמונת בסית שעתידין לקרוא בו בשבת כדי להגיה מסעות ודבוק ויהקנה ומה נראה שיהיין בעצמו יוכל וכו' , **שלישית** בדין סיה שנמצא חסר תיין שעטניו ניין דאין להוציא לכתחילה עד שתקנהו לנו לדעת האם זה דווקא בשנמצא כולו חסר התנין הגי דאין להוציא וכו' או לאו דווקא אלא כשנמצא בו איזה אותיות של שעטניו ניין חסרים תנין שלא יוצאוהו עוד לכתחילה עד אחר שתקנהו :

נא יהי' להודיענו דעתו דעת עליין בזה ובמקדמ והנינו מצפה לתשובתו הדמחה ושכמיה ואין להאריך כיו בשלמא דמר שישלליא כיד אהבו הדוביש ושלים :

הענין **משה הררי** סים

סימן לג.

וזה אשר השבתי למעלתו היו :

כבוד רב הכיור רב סכהליא סולת נקיה החכם השלם כמנהיגו משה יעקב הררי היו יחשליא :

מאחדשו"ט באהר ודין וכו' זאת אומרת מקבלת נלדיך ושויש מושיש ומתסיה עלי שאני מתמיד בכתבים לשי

ידיו אי כבר השבתי עדיך תוים ולא באתי אליו אחרי שאין לי זמן והאליית יודע כי גם עתה כדווקא ובבער עד שמצאתי מקום פטור לראות בדבוק ולחשיבו תשובה מאהבה בקיעה גמרי :

א על דבר הקריעה על המת באיה בנר אם בבגד העליון שעל בנר הדיעה או בבגד התחתון של הדיעה בפרטות. ומסתמיות

הדין מוכח הנהגים במחיק לקרוע בבגד הדיעה לכתחילה ועני הגני מודיע דלפניו הרבה בחר שאין לקרוע בבגד התחתון הסמך

לכשר ובבית מן כשרוע יוד כי שים כי כי היל קרוע ספה בבגד העליון ודין ועל אייא קרוע כל בנריו וזים שם איין

לקרוע אפרקסותו ויש מפרשים שהוא בנר הדיעה ויים שהוא בנר העליון הנקרא קאפיה וכו' ופשיט המנהג וכו' ולקרוע על אייא גם

ההלוק הנקרא קאמטיא וכתב מורים ואין נוהגים מן שאין קרעים בנר שהוא של הדיעה וכו' עיש ודיל בזה הדגם דבאריא קרוע

כל בנריו בנר של הדיעה אינו נקרא בנר ואין קרעים אותו מה מוכח דבית שאני מועיל בקריעה בו לחוד על שאר הקרובים.

ועיין להרב קמה סולת בה קריעה שכתב ויל יש להסתפק אם קרע בבגד התחתון אם יצא והשבעה כתב דלכתחילה צריך לקרוע

בנר העליון אך אם קרע התחתון יצא וזים בסית הוצאת והביא משם הנר והדיים דפסקו דבריעבד יצא וזהו ראיותו של הרב

תורת חסר ויל דהצריך לקרוע פעם שנית עיש עכיד. ועיין בספר נהר מצרים דף קל"ז סעיף י"ב שכתב שנהג לקרוע הקאמיה וזה

בארופא הוא בנר גולה ונראה ולא הפאנליא הסמכה לבשר שהוא עשויה לקבל הדיעה ופסורה מהקריעה וכו' ובבנר עדיי די בקפסאן

כי הוא בנר העליון הגיאה אכן הכתובת אינה נראית כמבין עיני. אשר סכל זה מוכח שאין לקרוע בבגד התחתון של הדיעה כלל

אלא דאם קרע יש לסמך על השבעה והגיה והדיים וזית הוצאת דבריעבד יצא :

ב על ענין הדיעה ידים בהתחם מן לוויית המת אם יכולים לרחיק במים שבביתו שנתחדש שם מקוה מים או יש לרחיק

במקום

במקום אחר כמו בביהמ"ד וכיוצא, הגה אעיקרא המעט לרה"צ
 ידים כהורות מלוויית המת יש כו"כ מעטים שונים דהנה כפי הורת
 האדם להרמב"ן ויל דס"ל ע"א כתב נהנו לקנה בעפר ולרה"צ
 במים שהם חסדים לצידת האדם וכו' דה"ס והעפר אלו חסו
 למיתה ולצידה וכו' ובפי רבותי שמעתי קבלה שבידו שהוא רמו
 לטהרת הטומאה לומר וכו' ולענין שלשה דברים אלו במים ואפר
 ואזוב זה טעם יפה עכ"ל, והכל בו בס"י ק"א כתב שמראה
 עצמו שאינו מטיה דעתו מבורן יום המיתה והאבילות ובתשובות
 הגאונים כתבו כדי להפסיק המיתה וי"א משום נקיות וי"א שהוא
 רמו למשיה ידנו לא שפכו את הדם הזה וענינו לא ראו וכו'
 ע"ן בספר ה"י אבותם ס"י שפי"ב, ולכל הטעמים הנז"ל אין לחוש
 בנפילה דיו באיזה מקום שיחה אלא אפילו בבית הקברות וזהו,
 והן אמת דלמעט אחר נ"כ הכותב בספרים דהרה"צ בשו"ס מלוויית
 המת ה"י שהיה זה והחיצונים המתאווים בשם הם עוד מתאווים
 בידו המלוים ולכן רוחצים ידיו והו"ו טעם נ"כ שאין מנבים את
 הדיוס מהרה"צ ההוא ולמעט זה יש מקום לחוש שאין לרה"צ
 בבית הקברות דמה הועילו חסדים בחק' מים הוואה יראה בספר
 מעבר יבק ד"ל והוכיח בספר קמה סולת בחלומות אבילות מוכה
 דום לטעם זה אין לחוש שכתב' ה"ל כתב בספר מעבר יבק ה"ל
 קודם צאתם מבית הקברות ויהיו ידיו מלוב טעם הנכתב במדע
 שהוא להבדיל הרה"צ השוכנות על הדיוס עוד רמו כי ידנו לא
 שפכו את הדם הזה וכו' וישפכו מים על ידיו נ"כ ולא ינכנס
 וכו' יש להקפיד שלא ינכנס אדם לבית קודם שיהיו ידיו נ"כ
 בהעדר ביהמ"ד ומנה אבותיו הורה הוא ע"כ יע"ש, דמות מוכה
 בפי' שאין לחוש מלדחוק בביה"ק ואדרבא כתב הקדום צאתם
 מביה"ק ויהיו ידיו וכו' ומה שנהנו לרה"צ בביה"ק הוא הקדום
 לבית לביתם הם נכנסים לביהמ"ד לישב שם מעט כמיש במיד
 ובני"ל ולא היה מים בביה"ק אבל עתה ישיש מים בביה"ק יספיק
 ויכלו לרה"צ י"ס:

ג וע"ד אבל שח"ח ש"ל ביום שיק שנהנום במחוק להפסיק
 האבילות מים ישי אחר הצהרים ועולה לו ה"י, הדיוס היו
 אמ"ל שהם ילא לחט"ל מים בקדשים לומר שנהנום מים הרבנים
 הקדושים והאכל א"ו משלים כ"א ביום ש"ק בבוקר מודע וזהו,
 דע ידיו המנה זה יש לו טורח בדברי הפוסקים ויל אלא דאין
 עושים זאת כ"א סמוך לשקיעת החמה ולא להפסיק לו האבילות
 כ"א מדברים של פרהסא דהיו ללבוש בגדי שבת העליונים
 הגנלים וגדלים וכן ללבוש מעליו אבל דברים שבצעצה נוגע עד
 יום ש"ק בבוקר אחר היתה השמש שכן כתב בספר וקן אהרן
 ס"י ק"ב שנשאל על קהלות שנהנו הם ואבותיהם להוציא את האכל
 מאבילותו כשמת לו מת באחד בשבת מכ"אם אותו איזה מאותו
 לביהמ"ד בערב ש"ק סמוך לשקיעת החמה ויש אומרים לו קצת
 פסוקים בפי' מנהגם ועכ"ל נהג ב"ל ש"ק ההוא שהוא ליל

שבועי לאבילותו דברים שבצעצה וע"ז שאלו האם יש בטשות
 במנהג זה עפי' הדין וכו' או ד"למא מנהג בעלמא הוא ואין בטשות
 למנהגם וע"ז במנהג הספרדים וכו' וע"ז השיב ה"ל תשובה מנהג
 זה מנהג ותיקן הוא והבנים תקנתו ולכבוד שבת עשו ולתורות
 את בני ישראל שבבר שלמו י"א אבלו ועמך כולם צדיקים ושארן
 אבילות בשבת כדאיתא ביהושע'למי בדת ה' היא העשיר זו שבת
 ולא יסוף עצב עמה סמך שאין אבילות בשבת כד"א כי נעצב
 המלך על בנו ואעפ"י שדברים שבצעצה נוגע מים אבילות הספרדסות
 אצל הכל נהנה מפני השבת והה המעשה יעשה פרסום שירדעו
 הכל שאבילות סרה, אבל כשהל שבת באמצע השבוע של אבילות
 לא חששו כ"ן שבמצאי שבת תהי לאבלי וצדיקים אתם לנהנו
 מנהג זה כ"ן שהוא טוב וכו' וזהו שהוא מנהג אבותיהם קרי ביה ואל
 תבוש תורת אמך ועכ"ל יש ממש במנהג זה עפי' הדין וכו'
 ובסיד כתב הכלל העולה לענין המנהג שנהנו אבותיהם אין ראוי
 לבטלו מהמעט שהוכיחו שמהנה ותיקם הוא וכו' שאם באת
 לבטל נראה שמתעט ישיש אבילות בשבת נמנעו מלעשות ולתוצא
 האכל מקרב ש"ק מאבילותו וה"י סוף בבבד שבת אשר הוא
 עכירה תפארת וכו' ע"ש, והוצרכו להביא דיוק שאינו מצי
 ביד כל אדם ומכאן מדויק שמהנה זה יסודתו בחי' קדוש וכו'
 שאין להרהר אחריו ולבטלו היו אלא דיש להסביר לע"ס במחק
 שפתיים ולתוהוים לעשות ענין זה סמוך לשקיעת החמה ובפירושא
 איתר זה דוקא לדברים שבפירושא אבל דברים שבצעצה נוגע
 ובני"ל, ובכ"ז דה דוקא למקומות שנהנו בזה מקום קרבתה ב"ס
 המנהג פשוט כיום הפועל ישראל דאין עושים זאת כלל כ"א
 ביום ש"ק בבוקר אחר הפילת ישיה"ת בא"ס המנהגים אצלו ואומרים
 פסוקים לא יבוא עוד שמשך וכו' ובמנהג נ"א וכן מנהג דמשק
 יע"א וכן נהנו בעדות ובמ"ס תהיה ויל בספר טוב עין ס"י ה"י
 יע"ש אלא הסגרים נהנו שאין האכל יוצא לבית ביום ההוא
 ובמ"ס בספר נהר מצרים הלכות אבילות סמן קיד ע"ש, שיהי
 להרה"צ כמנהגא ביש ויל בבית ובמ"ס דבש סמן בית שמשאל
 בזה מאה חנה שנהנו במנהג זה לפי"ד הרב וקן אהרן ויל וכו'
 וע"ז תרבה לתמוה ע"ז והאריך וגם תמה ע"ד הרב וקן אהרן ויל
 והדואה יראה דאח"כ י"ש לרשב כל דבריו כע"ש ובעת אין
 להאריך בזה:

ד ולענין להוציא ס"ת שאינו ברוך קודם שיקראו בו בצבור,
 הנה מוכיחו זה שכל הס"ת הם מנהגים בעת קניותם ובפ"ס
 ס"ת אשר קראו בו בצבור כו"כ שנים והם בחוקת כשרות אין עוד
 חשש אם יוצאונו בצבור בלי בדיקה קודם, אלא להמנהג להחליטה
 לברוך הסופר בכל שבוע את הס"ת המוכן לקרות בו ובמ"ס שכן
 המנהג פשוט בדמשק יע"א ובמ"ס מצרים ובמ"ס ב"י נהר מצרים
 יו"ד הלכות ס"ת ס"י י"ג יע"ש וזה בחר, ואם יכול השי"ן עצמו
 להיות הוא הבורך ס"ת ולקרות בו פירשת השבוע הן אמת דיש
 לחוש

לחוש ללעז ויותר טוב לימנע מזה ע"ד ולזות יספתים תהק מן.
אלא דלפיד אין חיש בזה וכבר ראנו ב"ח רבנים שהיו ש"ן
והם עצמם היו בודקים הסית ואין היששים ללעז השאננים:

ה' וע"ד התנן של הסית אם הפסול דוקא אם הפס התנן כולו
אבל אם יש תנן בסית הסדום וכיוצא אם יש לפסול תהי' כבר
נודע ריש מהלוקת בזה דלדעת ר"ח והרא"ש והטור ו"ל בהנ"ד
רס"י ע"ד ומ"ן בב"י א"ח ס"י ל"ו כתב דבן יש לדקדק מהב"ד
בעל התרומה וההנחות והאגור דכל סית שאין בו תנן של אותיות
שעטנו ג"ן פסול ולהרמב"ם ו"ל והעומה ס"ל דהתנן שצדקנים
באותיות שעטנו ג"ן דוקא במוזה נרדא ולא בתפילין ובסית יע"ש,
וע"ן בזה להרה"ג בטהורא ה"ן ו"ל בפי העלומות לב הוא ס"י ה'
מא"ה שיש שלשה תשובות מרבני ע"ה או"מ יע"א באורך
וכרוזב להתיר באם כבר הוציא הסית ומהירא ו"ל שם הסבים
כן וכתב ו"ל ס"ף דבר א"י אומר כי האדמות בזה יגיעה בשר
דאנהו אין ל"ו אלא דעת מ"ן ו"ל בשו"ע שכתב בפשיטות ק"א
לא עשה התנן לא פסל וכוונתו בחזקת דבין שכתב נכתב הסית
הי"ל כדעבר והספר כשר ובכש"ל, וב"ן ודאי שאם הקהל יש
להם סית בתנן אין ראוי להוציא הסית שאין בו תנן דראוי
לעשות מצוה מן המובחר, ואם אין להם סית אחר או שכבר
עלה אותו שאין בו תנן אין ראוי להוציא אחר תהנו, אלא
קורין בו ומכריזים עליו ברבות המורה לפניה ולאחריה ובכ"ש
הרמב"ם ו"ל בתשובת פאר הדור בטו"ס ודעת, וכן הסכמת הרב
במהרה"ק ו"ל בספר לב חיים ח"ב ב"ף ק"י וק"ה וראו"ס הדברים
לפי"ק שאמרם וז"ל, ועוד הביא שם דברי הרה"ג בטהורא אלעזר
ה"ן ו"ל בסית על ספר רא"ם דגם הוא ט"ר הסכים לזה ע"ש,
וע"ן עוד בספר העלומות לב ח"ג בליקטיו סימן א' יע"ש שקורין
בו ומכריזים להתחילה וע"ן לספר יהודה יע"ה הגדולה י"ד סימן
רפ"ה יע"ש, דמוזה מה ראש"ל בסית שאין בו תנן כלל להתחילה
אין להוציא ואם הוציא ונמצא שאין בו תנן בין של אותיות
שעטנו ג"ן בין כולו בלא תנן אין להוציא אחר ובכ"ל ושלום:

וזאת ליהודה

א' הנוק כל שלשים יום ויום ל"י בכלל אין מתאבלים עליו,
שו"ע י"ד סימן שע"ד סע"ף ה', וע"ן בספר רב פעלים' הוא
הי"ד סימן מ"ט שכתב דלכאורה י"ל לדעת הב"ה והש"ך בסימן
שי"ה סע"ף ק"ם העלו להלכה אם הבן הוא בן כ"ט יום וי"ב
יום והאצ"ג ח"ט בן חדש נטור וכולי לפדותו, אי"ב היה
לענין אבילות בן דבנטי' מתאבלים עליו, אך המניא בא"ה סימן
ש"ל"ס סע"ף ק"ה פליג עליה לענין הפדיון וכתב דהיה לענין
אבילות דלא מהני בכ"ס אי"ב חשיג' חלקים ושנים הרב פנים
מאירות והרב פרמ"א חלקו על הב"ה והש"ך, והרב פתח תשובה
הבי"ד ספר כתר כהנא דהעיקר בהמניא ושי"ה מהניא פליג על
הש"ך ל"ן נראה ע"ק דב"י אבילות אול"ן לקולא ואין מתאבלין
שכן המנהג ידוע ע"ש, וע"כ שם בסימן ה' הנוק שמת ביום ל"א

ללידתו אך לא שלשים יום שלשים בשעות מעלי' דמהר"ש
ו"ל בשוא"ל ומשיב, תנינא ח"ג סימן ח"י כתב כל שבאמת מה
בתוך מעלי' השעות אפרין למפרע דמת מכה שהיה נפל ובה
הכל מודים וכו', ומהר"ח ו"ל שם כתב ריש להורות בד"י דלא
הל האבילות וק"ל דהלכה כדברי המיקל באב"ל, ובכ"ל אין מנהג
ידוע וכו"ד בדבר זה ול"ן יש להורות להקל ע"ש, וגם בדמשק
ע"א אין מנהג ידוע מזה ובדאי ריש להורות להקל, וע"ן בספ"ר
אר"ן ח"ג י"ד סימן שע"ד סע"ף ה' :

ב' אשה שילדה ואחר כ"י או כ"י ימים מתה ועדיין לא פסקו
דמיה, ל"נא קיבדן אותה בבגדיה כדן תנו, אלא דהמנהג
בפאלנ"ק יע"א לעשות לה רחצה ופ"ק ה"י מאי עמא דבר ואין
לשנות, ואם אין מנהג בע"ד יעשו ע"י הר"ן דכ"י ששופעת דם
אין מטהרין אותה ואין מלבישין אותה אלא קיבדים אותה כשאר
מתים, י"ד דור קראבו ו"ל בס"ן ק"ד בשם מהרה"ג ו"ל והוא
ו"ל הסכים עמו בס"ן ק"ה, וע"ן להרה"ג מא"ד בסית נהר מצרים
הלכות אבילות סע"ף ס"ג שהביא סתם דברי הבא"ה שם שכתב
דגם אחר ב"י ימים מתה וכבר פסק הר"ם א"י מטהרין אותה כשאר
מתים ובסכסא דאם לא פסק עדיין אחר ב"י ימים אין מטהרין
אותה ובכ"ש הרב י"ד דור ת"ל :

ג' כי שמת לו מת ב"י לחדש צריך שיפסק מלומר קד"ש
ביום י"ב לחדש שהוא ס"ף י"א חודש מסיחת הסת ולא כמו
שטועים המון העם שפוסקים הקד"ש ביום ח"ג דיום ח"ג הוא
מחדש ח"ג שאין לו"מ בו קד"ש, כ"ס הרב שכותב יע"כ ח"ב
סימן קכ"ט וכן ראה מהבית האגונים שהנהיג בן ע"ש ובש"י
בנהג י"ד ס"ף סימן ח"ג הביא בשם מהר"ל ו"ל סימן ח"ב דאין
אימרים קד"ש כל י"ב חודש אלא י"א חודש וכו', והוא ו"ל דהנה
לומר כל י"ב חודש הסר שבוע אחד דבין שהטעם הוא משום
דמשפט דשנים בנהגם י"ב חודש כל שחזר יום א' מהבית ס"י
ע"ש, והש"ן ו"ל ב"י ק"ן הביא בשם מהרה"ג ו"ל דהקד"ש
מועיל לעילוי הטמא ומטעם זה יש לאומרו כל ח"ב חודש וכו'
והביא שם דברי השב"ח ע"ש, גם החד"א בשו"ב י"ד ס"י שעי'
א"ה כתב ל"י מ"ש הא"י ו"ל דהקד"ש מועיל ג"כ להעלות נשמתו
נראה שראש קד"ש כל י"ב חודש אלא מפני ההמון יפחות שבוע
אחד כמ"ש מהנהג ע"ש והבי"ד הכולל ח"ג ד' ס"א :

וע"ן נהר מצרים הלכות אבילות סע"ף ק"ס שכתב המנהג במצרים
שהבן אומר קד"ש על א"י וכו' ופוסקים רק שבוע אחד
מבי"ה, וע"ן למהר"ח ו"ל בסית רב פעלים ח"ג י"ד סימן ל"ב
שהא"ך בזה וכתב בכוונת דברי החיד"א בשו"ב שפדחת שבוע
אחרון מוכיח לפ"ש בוגתו שבוע אחרון של י"א חודש דהא
ודאי ס"ף ח"ב יותר טוב וכו' לעשות לתועלת הנפטר להבטיחו
ל"ע ולהעלותו ממדרגה למדרגה ע"כ בוגתו לומר להפסיק בשבוע
האחרון של י"א חודש, אך המנהג פה בכלל להפסיק מאמדת
הקד"ש רק בשבוע ראשון של יב"ה וכו' ע"ש :

וזאת **אבן העזר ה' אישות סימן א** **ליהודה** **פג**

שלא ישא ונטבע עין ועבר ונטא באופן דעבד איסורא דין הוא שיערשנה ולא יועיל לו לקיים האשה שנטא דהא קי"ל בדבא דסיל דכל מיד דאמר דהמנא לא תיעבד אי עבד לא מהני עבדו וס"י"ם על זה הרב על הבבא ויל שם וז"ל הרי נראה בבבא דהרב קא' בסבית מותרות כסאן ויל דמונת התנאי אנו אלא שלא ישא אשה אחרת ולא שלא יעמוד בנישואין עמה ביום הדקדק שם באותה השוכה בעינו וראה דהרב ויל הרי בו מהא סבית והסבית סביתו בסבית מותרות שמיש אחיב ויל דמונת התנאי הוא יען שיעדו שאין האשה יכולה לסבול עדותה לבעלה אשה אחרת כי בלי ספק האשה השניה מנעת אישות ממנה ומתקנאה עין קנאה גדולה כי קנאה צרה וכו' ע"כ. הרי דהרב סבבים והולך דמונת התנאי שלא יעמוד בנישואין עם אשה אחרת ובטעם זה דחה הרב לאשה הראשונה, ובסוף התשובה כתב דהטוב והישר שלא יעזר אשתו הראשונה ובהו יחה נקי מהו ומישראל לבאת י"ח הנאי הסבוב בכתובה של הראשונה וכו' הרי בהדא דכיון פשוט לחדש ויל דמונת התנאי שלא יעמוד בנישואין עם אשה אחרת וכו' והרי :

ונלע"ד דנכח לומר כמזכיר מותרות ויל כזה ששלל דבריו וכתב דהא ליתא דכיון שהתנה ונטבע עין וכו' דין הוא שיערשנה וכו' הוא מהא טעמא שכתב מותרות ויל דהתנאי הוא ויל שלא יעמוד בנישואין וכו' ובכל עת הוא עובד על השבועה ולכן ירשנה, ואיך אין שייך לומר בבבא דהדריז דס' סבית ו' מותרות כסאן אלא יוכל דבריו בסבית מותרות דהרי שלא יעמוד בנישואין ולכן ירשנה ואיך מראשית דבריו ועד סוף כולם בודקה אחת ולכיל לטובה הוי למתירין ויל דהתנאי בתשובה אחת מראש דבריו לטובם דאיש לומר בקנה אחת עולות וטובות :

אך יתירה לפי דבריו ויל בנד שנטא אשה אחרת על אשתו שלא ברשותה ושלא ברשות ביד הוב האיש לנרש אשתו השניה הקא בעבדין כל שעה על השבועה שנטבע לאשתו הראשונה, וזכר הרב תומת ישראל בס' קסוב וז"ל והמנא דבה השבועה הכתובה דאין לכתוב להעניש ולסור האיש הוה וללחוש בשמו וללמדו כיון שהמנעיה ומה ועובר בכל עת על שבועתו כל עוד שמקובה וכו' האיסרה יוכל לתור להתאפק להיות בעד ההוא לעני כל ישראל איש פוגע בכל הנע בתקנה ועובר המיד על השבועה וכאיש אשר צדקה עשה וכו' עליו חברים והוא נמנה בכלל ישראל המשרים ע"כ, וזכר בס' קסיה וז"ל העולה מדברך שהא האיש ראוי לנרש דשעה זו וכו' ואם מטעם שהוא נשוי וכו' והוא עובר על שבועתו ומחמת דברים אלו נראה שיפדיו ממנו עד אשר ירש והואה אני כי כדאי למסור עליו לאפדיו, באיסורא וכו' ע"כ והובד אלו שם בס' ערוך ע"כ, וכן הא סבית הראים ויל בס' י"ד דכתב דהמנא קא' בלא יקום וכו' ע"כ : ולזה :

מעשה היה באיש אחד שהיה נשוי עם אשה נעדרת ואחר שהי שנים והתור עבד מהלוקת ומדוכה עם אשתו והלך לו לעיר אחרת ונטא אשה שניה על אשתו הראשונה בלי שום טענה ועשה הנישואין שלא ברשותה ושלא ברשות ביד ושיקר באומר שהוא עדין אינו נשוי ונמצא שעבר על השבועה שנטבע בעת נישואי הראשונה שלא ישא אשה אחרת עליה כ"א ברשותה וברשות ביד, ואשתו הראשונה באה בטענה דכפי תנאי הכתובה לא אהני מעשיו והוב לנרש את השניה ולשוב אליה, והוא כסאן בזה ויושב עם אשה השניה יש לדעת להובין שורה הדין נמה בזה : **השוכה** הנה נודע מ"ש מותרות ויל הוב ס' ע"כ וז"ל ואין לומר דכיון שעבר ונטא מה שעשה עשוי ואין מחובין אותו לנרש דהוי שהתנה עמה שלא ישא אשה אחרת עליה אך אמנם לא התנה שאם נטא שיערשנה דהא ליתא דכיון שהתנה שלא ישא ונטבע עין ועבר ונטא באופן דעבד איסורא דין הוא שיערשנה ולא יועיל לו לקיים אשה השניה דקי"ל הלכה כדבא דסיל כל מיד דאמר דהמנא לא תיעבד אי עבד לא מהני עבדו דפשיטא הוא דהנישא אשה על אשתו ועובר על שבועתו שנטבע בעת הנישואין יכולה אשתו הראשונה לחדו לנרש האשה שנטא ותור ע"כ, והאיה להרב על הבבא ויל באה"ע ס' ה' וביד הוי ע"ד כתב וז"ל ממה נתיי אכן ששבועה ראובן שנטבע לאשתו הראשונה האם נאמר מאחר ששבר עבר על שבועתו ושוב אין לו תקנה אך אם ירשנה והרי זה ננטבע על הכפר ואכלו הנשאל ומתורין לו, אי דלמא מאחר שנטבע שבועה זו לתועלת האשה ולדעתה איך דעתה דאך אם ישא אשה אחרת שיערשנה ולא באישות עמה כלל ואריא דשבועה רביע עליה בכל עת ובכל שעה ולא דמי לנטבע על הכפר ואכלו דשם כבר אכל הכפר ואיסורא דעבר עבר ואין עוד איסור מהמנא לא כן בנד שנטעל יום ובכל עת עובר על שבועתו, וכתב דלכאורא נראה במהלוקת שני דלדעת הרב מותרות כסאן ויל הובא במותרות הוה ס' קל"ג וגרסו באחד שנטבע למשורכתי שלא לקדש וכו' שום אשה כי אם למשורכתי ועבר וקדש אשה אחרת ונשאל אם נכח לכתב אותו בהרמיה לנרש את השניה ובספ דמאחר ששבר עבר על שבועתו משעה שקדש ולא נטבע שלא יעמוד בנישואין וכו' דק שלא יקדש וכו' והרי עבר על כך ואפי' ירשנה אינו מתקן כלום, אמנם מותרות ויל שם באותה תשובה חלק עליו וכתב דאוסמא דמוכה ואין סתרי דמשמשבעין אותו שלא יקדש אשה אחרת ויל שלא יעמוד בנישואין עמה וכו' ואין ספק דאריא דשבועה רביע עליה בכל עת ובכל הנע אפי' אחר שנטאה, והנה מותרות ויל הוב ס' ע"כ בראשית אמרו נראה דסיל בסבית מותרות כסאן ויל שכתב וז"ל ואין לומר שכוון שעבר ונטא מה שעשה עשוי ואין מחובין אותו לנרש דהוי שהתנה עמה שלא ישא אשה אחרת עליה אך אמנם לא התנה שאם נטא שיערשנה דהא ליתא דכיון שהתנה

פר וזאת אה"ע ה' אישות סימן א ב ליהודה

וליהיות שפה ע"ת מצרים עם עיר נא אמן יע"א תמיד הם שתי אהות מהתנים בבהיין של שתי המדינות על הרוב בדיעה אחת מוכן הרבנים הקדמונים ויל כמדע לכן הודענו הן כתוב על דנא פתם בנ"ד למיע בדהיין של ע"ת נא אמן יע"א וזה לשונו:

כבוד מעלת ותהלת הרבני בי דינא רבנא דע"ת נא אמן יע"א יח"ל"א:

מאחדש"ט באהיר וכו' אהות הדין כבר נודע לרבים כהיר שנטא אשה שניה על אשתו הראשונה על לא חסם בכפה וכלי שום עון מרד בה ועיננה ובכל יום תמיד באה לב"ד וצווקת וכוונת על קושי ערפו אשר במרד ובמקל עוב אהות יהודה ונלמודה והביא צרתה בצדה ונטא אשה אהרת בעהרמות ותהבולות ורמס את ביד התמימים שבידושתיו באמור להם כי הוא רחוק ואינו נשוי ושניה שמו ושם משפחתו, לכן בדאיתנו את עלבון האשה הראשונה וגם למערד מילתא שלא יעשו עוד אהרים במותו והיו היו בנות ישראל ענוות ואלמנות חיות אשתנו לחיות דעתנו עם היום היו ונהיה בדיעה אחת ובהסכמה אחת כאשר הנהגו בן המרד נודע, ומכאן דברים מהפוסקים ראשונים ואחרונים ויל האריכו בזה דיש לבדהיין לעמוד בכל חוקה עם הכעל המרד באשתו הראשונה ונטא אשה אהרת עליה ובמיש הרב הנסח ישרים ויל ותמיד דכפני המרד השבועה דבהובת דאוי להעניט וליסר האיש ההוא כיון שהמקשה דמה ועובר בכל עת על שבועתו כל עוד שמקשה כי איכס נזיל להתאפק לחיות בעיר ההוא לעני כל ישראל איש פועל בכל הנה בתקנה וכו' ועובר תמיד על השבועה ובאיש אשר צדקה עשה יכרו עליו חברים והוא נכנה בכלל ישראל הכשרים והבידו ה' צה"ס אהיע סי' ה' וכתב ש"כ"ס הראים ויל, וביים מוה"ר"ק"ש ויל באהיע סי' א' וביים ה' נחלה לאישותו ומהר"א"י והרב משפ"ן ויל דהוא באיסור שבועה כל ימיו וביים המיד ויל ועין לה' על הכסף שם דהארך בדברי הפוס' ויל ואס"ק בן יע"ש, והגם דשם בס' ו' השיב על דבריו הרב מוה"ר"ש"י ויל באורך, עכ"ל הנה הרב על הכסף ויטב הכל והוק דבריו הראשונים ובהסכמה עלה לדעת הפוסקים ויל לעשות בזה הרחקה דרית ויל ובמיש ניכ שם דכ"י ע"י ויל אהאן לס"פא מהא סל"ק"ן דראובן זה הבא בשאלה הרי הוא עובר בכל יום על שבועתו אין הנה בלא פגע וההוב מוסל עליו לנרש את השניה אפי' בעים וכו' שהרי אסורה עליו ועובר בקום עשה על שבועתו בכל ביאה וביאה ואם היו ראובן זה יעמד במורדו שלא לנרשה ראוי לנור עליו בהרמות ועדוים כרי שפדוהי מאשתו השניה וכו' או לעשות לו הרחקה דרית או לנור עליו במורת עירן וכו' ע"ש, ועין בס' שמהה לאיש ריש ד' מינ בענין ראובן שרוצה לנרש אשתו הראשונה בלי עין שכתב ויל דאם השואל וינר רוצה לנרשה ולשלם לה סכ' כתובתה מבלי

שום סכנה פשיטא דצריך לפייסה כרי שתתרגע להתנרש וכל זה הוא אפי' הוא וזונ שני כיש אם הוא וזונ ראשון דאליבא דכ"י שני המשלה וכלת' פיוס ורצונה לא יוכל לנרשה וכו' ובפרט אם יש איה הנאי בכתובה דודאי ח"ב לקים תנאו ולית נה דפרקניה ע"ש, ואפי' באופן דשהתה עשר שנים ולא ילדה דהאיש בא בסענה כפי תנאי הכתוב בכתובה לישא אשה אהרת גם בזה הארך הרב כמורה"א"ה ויל בס' תעלומות לב ח"ב סי' ב' והעלה דהוב לפייסה והפיוס עד כפלים על סך כתובתה ושם הביד דהרבי' מ"ש בזה יע"ש, וכיש בנ"ד שכלכד כל הצער שציער אותה בעבר והוזה מצד המזונות ונטא אשה אהרת עליה עוד בה אנו רוצה לשלם לה סך הכתובה כי אם הצי מה שקיבל מידה מעות מדורים בעת נישואיה, לכן הסכמנו בנדרן דידן ובכוננא בו היו לעשות בזה הרחקה דרית עד שיפרושו מאשתו השניה ונרשנה ובמיש דכ"י הפוס' ויל וכניל או שיפס' את אשתו הראשונה באיה אופן עד שתתרגע להתנרש וכו' כל העם יסמנו ויראו ולא יודין עוד לעשות בזה, ובכן מהכים אנהנו לחיות דעתם בזה ונדעונו באר היטב עד שנהיה בדיעה ובהסכמה אחת ושלום:

וזאת ליהודה

סימן ב.

וזאת היתה השוכה בדהיין דע"ת נא אמן יע"א:

לכבוד מעלת הרבני וכו' היום עד העולם כירא:

מ"ש במכתב הדין לשון הרב על הכסף אהיע סי' ה' ו' כי עין שההוב מוסל עליו לנרש אפי' בעים וכו' שהרי אסורה עליו ועובר בקויע על שבועתו בכל ביאה, ואם יעמד במרדו ולא ינרש ראוי לנור עליו בהרמות ועדוים כרי שיפרושו ממנה או לעשות לו הרחקה דרית וכו' עכ"ל, לעניד מ"ש הרב על הכסף כך הוא לפי מסקנתו שם שרוב הפוסקים ס"ל דכופין לנרש ונטא אשה אהרת על אשתו העבר על שבועתו, אך שם בס' ו' האריך הרב מוה"ר"ש"י בר פלגותיה לדעת דבריו, ואף שהרב שם הור' ליישב דבריו, מ"ס מהא סל"ק דרבים מהפוסקים ס"ל דאין כופין לנרש והגם דהרדב"ז היא סי' רביא ומהר"ק"ש בערך להם סי' א' נשים דבריהם לבסיה לא באופן ישר אלא בעקפין, ובדבריו מהר"ק"ש ניכ יש ספק לפי"ד מוה"ר"ש"י ע"ש, ומכאן שס"ק ויל בתשובתו ס"ל בתרם הנמיה דאין כופין במיש הבנהי סי' א' דנהים ס"ק סי' ו' ובס' קניד ע"ש, והי נויב ניכ ח"ב סי' צ' והבא בפחד השוכה סי' א' ס"ק ב' ובס' קניד ס"ק ה', וגם הרב על הכסף סי' ו' ד' ל"ג ע"י כתב דאין לנו בה לנרש לנרש, פשיטא שאין מנרן אותו ניכ כמורש מורים סי' קניד סק"ד כיד בשם המרבי דכל הכא שאין כופין אין מנרן וגם הפרטה מאשתו בעל כרה ע"י המלכות או ע"י נדויו ניכ לא נזיל לעשות במיש מוה"ר"ק"ש

נרשתי, שאם היה בהן או בנדחתה או יש לו אשה אחרת מותרת בלא נט' ועיש כנתיב וכו' מותרת בנאחלי יעקב סי' ק"א בענין שנדרה הנאתו אחר הנדושתין ע"ש, וא"כ כיון דבנדון הנד' אמרין דאדם עושה בעילתו בעילת זנות כ"ש במקדש נדר ההסכמה כשהיא על אשתו או בבית לנדושה, וכוונתו בזה אמרין דבעילתו בעילת זנות ולא אשתו היא, וגם הרב חיים ב"ר שמשון שער החיים ח"ב סי' כ"ז בכוונתו בזה, ואמנם בב"י שנהיה בהסכמה אחת רצונו לעמוד על דעת קדשם שהל"כו רב"ר זה, שבנדון זה מפקיעין את הנשואין שנשואה לו בעשרה שלא ברשות ברה"ק בשלוקה אותה על אשתו, או באופן שהוא אסורה לו בלא"ה כמו בבית לנדושה וכו', וכו' בשו"ת אבן יקה הנבא בספר הנד' אסור ח"ב סי' קמ"ט דביאה אסורה לא קניא ליה לבעל, ואם יסב"ט ע"י ע"י או יש לנו דעה ה"ן בהסכמה ההפקעה הדדית אף בזמננו זה שעושים גם נשואין, עם קדושי כסף באופנים הנד' ושלום! והנהם עלה בשם מטלל מקום הרב הראשי ה' :

יעקב משה שולידאני

סי'

סימן ג.

וואת היתה תשובתו ע"ד הרב עליון למעלה ה"ו :

לכבוד הרה"ק מנחם מנחם יעקב משה שולידאני ה"ו מ"ס הרב הראשי בנא אמן י"א :

מאחדשו"ט באהרן וכו' אודות האיש פי' בהן שנשא אשה בלי רשות ביד אשה נדושה ע"י עשרה מזה המשה שנים מ"ס ובעת ע"כ אותה נסע לעיר אחרת וגש"א שם אשה אחרת וקשה להשיב סמ"ג נ"ב הן שהוא מתעקש וגם שנאמר בספר עם קונסול האיטלקי, והנה שבענין מקדש בעשרה בלי רשות ביד ובכ"י יושבים יחד בזה עברו חילוקי דעות בין ע"י מצרים ובין נא, ובנדון זה שהוא בהן גש"א נדושה האסורה עליו, ובן אם נשא אשה על אשתו שמלכד אסור בהסכמה ישנו באיסור אחר, ודעת חיים ה"ו שנוכל להפקיע הקדושתין גם בישוב עמה ולדע לו נ"כ על סמך הסכמת הפקעת הקדושתין, והול"ה מבייש הבאים באה"ע סי' קמ"ט בענין מ' שנתחד עם נדושתו שאם היה בהן או יש לו אשה אחרת מותרת בלא נט' וכו' וא"כ כיון שבנדון הנד' אמרין דאדם עושה בעילתו בעילת זנות כ"ש במקדש נדר ההסכמה בבית לנדושה, וכשנשוא אשה על אשתו וכוונתו בזה אמרין דבעילתו בעילת זנות ולא אשתו היא, זה חוקך דבריו יצ"ו :

הנה

מותרת בנאחלי יעקב סי' קל"ה והאריך בזה על הכסף ד' כ"ג ע"נ משום דהפדושה חשיבה כנדר :

ואמנם ההרהק דר"ת שנוכח בדב"ק, הנס שמהריב"ל ובמה פוס' פקפקו בדבר כמיש כנתיב סי' קנ"ד הנ"ס אות ל"ה כבר בירר בצל הכסף שם ד' ל"ה ובפחד יצחק נ"כ אות ס"ב ד' קב"ב, שלא כל הדעות שוים, ובנדון דירן עושים ההרהק דר"ת ובפרט שמהריק"ש דאמ"א דר"ת סמכין בע"י מצרים סליה כמיש בערך להם סי' קנ"ד סי' כ"א ובאה"ל יעקב סי' כ"ז וק"ו, ושם דעת מ"ן כן בתשובה הנד' שם ובכ"י סי' קנ"ד, ובפרט בנד"ד דא"כא תתי' לדעותא, שעבר על שבושתו, וגם מורד מהשמים על אשתו הראשונה שכתב מ"ן רס"י ע"ז ובס"י קנ"ד סי' ומהריק"ש רמב"ן לנ"ש מדמ"א, וזה המור מנושא אשה על אשתו כמבואר בפוס' ובצל הכסף שם :

וזהבדל בין הפרשה להרהק לפי"ד הפוסקים הוא, שההפדושה הוא שמפדשין את התומא בעצמו מן הקהל, אך ההרהק הוא שמפדשין את הקהל מהתומא, ואין לביד שום דבר עם התומא בעצמו לשיקרא נט' מעושה, וזוטה ההרהק כפי המבואר בב"י ובמהריק"ש המבואר שם הוא שמכדוין בקהל ובכ"י כנסות, הדעו שפלוני נשא אשה על אשתו ועבר על שבושתו ועל המנהג שבמצרים ולכן באלה המנהגים ובנדון דירן דר"ת ו"ל הנד' נזדים על כל איש ואשה מהקד"ק הנה להתחלק מהאיש הנד' בכל מ"ן ההרהק, שלא לדבר עמו ושלא לשאת ולתת איתו, ולא יבקרו בחלוטיו ולא להלוותו ולא לעשות לו שום טובה ועסק ואפ"ל להאכילו ולהשקותו, הבדלו מהאיש הזה כל זמן שלא נירש את אשתו השניה פלונית בת פלוני :

ורק שקדם ההכרזה ה"ו, צריך התראה בבדוהין או ע"י שני עדים בשם בדוהין שאם לא ינרשנה יבדו ההרהק דר"ת וכמיש הנכ"י הנד' בכוונתו בזה, ואז א"ל בזה יפ"ס את הראשונה כפי שדמ"א לבדוהין כפי יכולתו בנדע ושלום :

אחר איזה ימים עוד בא מכתב מבדוהין דנא אמן י"א וז"ל הן עתה קבלתי שאלה אודות איש פלוני בהן שנשא אשה נדושה בלי הדעת ביד כ"א ע"י עשרה, ובעת ע"כ אותה נסע להו"ל וגם שם לקח לו אשה אחרת, ודורשים להפקיע נשואי הראשונה שהיא הפסית לנשא עפ"י ההסכמה הדדית, ואמנם ה"ו שבענין זה שישבה ע"י עברו חילוקי דעות בבדוהין דע"י מצרים ובין בדוהין דע"י נא, ואם נצרכה נט' נאחו בספר עם הקונסול האיטלקי :

והנה בנדון זה ובכוונתו בזה שהוא בהן שאסורה עליו הנדושה, ובן למשל אם לקח אשה על אשתו, שמלכד איסור ההסכמה ישנו באיסור אחר, דעתי הקבנה הוא שנוכל להפקיע הנשואין גם כשישב עמה ולדע לו נ"כ, על סמך ההסכמה של ההפקעה, וח"ל כמיש הבאים סי' קמ"ט בענין מ' שנתחד עם

פּו וואָט אה"ע ה' אישות סימן ג ד ליהודה

הנה לידן מדינא ליה כהנא והוא בנוד בבחן שגשא נרושה שהורו המורים מטעם דכל שאינו יכול לקיימה או בעלתו בעילת זנות ולא היטבן שבעל לשם קידושין, והגם דהכנהיג זיל שם פקדן בזה דכל שהקידושין תופסין בה יש להוש ששא לשם קידושין בעל מים מסוף דבריו מוכה דעשה לצד השני דלשם זנות בעל שכתב זיל ונראה דכל שאינו יכול לקיימה לא אמרין שבעל לשם קידושין ע"כ, אמנם הנושא אשה על אשתו הגם דהייב להוציא את השנייה מכה חמור השבועה שנשבע שלא ישא אשה אחרת על אשתו וכמו שכן העלה הרב על הכסף הוא אהיז סימן ה' מים לא מקרי ידע שאינו יכול לקיימה ובעל לשם זנות ולא לשם קידושין, דייק דאזכר אדעתיה שיהיה לקימה ע"י שיפ"ס אשתו הראשונה ברצי כסף וכוונתו, ועוד דבנושא אשה על אשתו גם לרעת מהר"ם ז"ל ס"י א' דלא היטבן דלשם קידושין בעל אלא בעילתו בע"ז, מים הוינן להכנהיג זיל שם שהביא סברה הפוסקים זיל דס"ל דהייטבן אפילו בכחזי דבעל לשם קידושין והביד הבאחים יש ע"ש, ולכן די לנו לעמוד בשלנו לענין כהן שגשא נרושה דמקרי אינו יכול לקיימה טעמך על לאו דאורייתא אמרין בעילתו בעילת זנות ולא בעל לשם קידושין, ואז סבירן על הסכמת הפקעת הקידושין והצא בלא נט, והגה הרואה יראה שערין עומד לנדותו בזה דבריו הרדב"ז זיל מים בהיא ס"י הע"ז במי שגשא אשתו בפני שונתה תחתיו שכתב דאם נתיחד אנה צריכה גם ע"ש, וזה דראי דאמרין דלשם קידושין בעל ע"ש, והבריו דלא כסברה הרב מהר"ם אלאטק"ר ס"י פיה שאם נרושה ממני שונתה תחתיו אפילו ראה שנבעלה אנה צריכה גם שני דודאי דלשם זנות בעל ולא לשם קידושין דמדע ידע שלא יכול לקיימה ואפובי מסתמא למיז והביד הבאחים שם, ואזי מזה יוצא דלהרדב"ז זיל לא ס"ל לומר הלוק זה המדע ידע שאינו יכול לקיימה וכבזי אלא אמרין דלשם קידושין בעל, והורו הרן גם לגדן דרין בבחן שגשא נרושה לא אמרין מדע ידע וכזי אלא לשם קידושין בעל וצריכה גם, ואנן בידן בעיית מצדים דבתריה דהרדב"ז זיל נרדן איב יש לומר דהרדב"ז זיל ס"ל בנוד דצריכה גם דלשם קידושין בעל, אלא דגם לזה יש לומר דגם הרדב"ז זיל בנוד בבחן הנושא נרושה וזהו מזה לומר דמדע ידע שאסור לקיימה ובעל בזי ולא צריכה גם, והוא שדבריו זיל הוא דוקא באופן שגשא על שונתה תחתיו דאם התורה אינו עובר על איסור לאו דאורייתא, בזה כתב דאינו בועל אלא לשם ק"י וצריכה גם, אבל באופן שיש איסור לאו דאורייתא בנוד בבחן הנושא נרושה ס"ל דמדע ידע שאסור לקיימה וכבזי ולא לשם קידושין בעל ואינה צריכה גם :

ועוד נלעיד בנוד שיש עוד סנף להקל עפ"י הרדב"ז זיל טפיה והביד הפחיש זיל שם וזיל וכן הרן במי שהוא פירון בעריות ונזיל לבוא ביאות אסורות דכין דלא קפיד בהכי לא בעל

לשם קידושין אלא לשם זנות בעלמא כשאר ביאותיו וכן כבואר בדבריו הרבי"ש שהביא ב"י בס"י זה, וגם מדבריו תהיה שהביא לעיל ס"י פ"ג ס"א בהגה ע"ש, ובנוד דבעיהיז כהן זה דלא קפיד על ביאות אסורות ומעשיו מוכיחים ע"ז דקודם עשוהו הקידושין בלי רשות ב"ד נודע לבריה"ן בזה ושלחו שליח ב"ד אליו לביתו והוכיחו והתרה בו דתשטר ואל תעשה זאת שהוא אסורה לו כן התורה שהוא כהן והוא נרושה ולא אבה שמע וגשא בעשרה ודאי אמרין בזה דלא בעל לשם קידושין אלא לשם זנות בעל ובה יפה כח ההסכמה להפקיע קידושיו ואין צריכה גם :

עוד יש לצק בנוד סנף לבסוף מעשיו ולא להצריכה גם דהאשה זאת כין דכבר מנורשת מבעלה הראשון יש לסמוך על המקלין שלא להצריכה גם שני מהאיש הלזה דבזה ה"ל מנורשת שני פעמים וכזיב אנשים שלא ידעו עוד בה ליטא אותה דהיי"ש לסברה רש"י והרן והג"י זיל דס"ל דגם במנורשת שני פעמים אין ליטאנה כרין קסלנות וכמיש זה מורים זיל כשיע אהיז סוף סימן י"ב, והגם דס"ס שם מורים זיל דהה"מ בשם התוספות פלגי ע"ז וס"ל דקסלנות דוקא הוא דאסור מטום סגתא ולא במנושה שני פעמים ושכן עיקר ע"ש, מים ליטאנה מזה דאיכא כזיב אינשי דהיי"ש להומא ולא קפצי עלה זבני ותשאר אילנות חיות והוא רבה בשנים וכן תצא לתרבות דעה היו בדהיי"ש הכי כמה מהפוסקים זיל וע"ן להרד"ק כמותרי"א זיל בסיה פניי היה באהיז סימן ה' דק ע"ש שבו לנדותו, וס"ס שם דמסעם זה לתד יש להקל עליה לפוסקה בלא גם כלל כין דלפיד יש לנו להתירה בלא גם בכלל כל הספ"ס הג"ל, והגה לנוד יש להוש לזה ולהקל בצדוק מ"ש לעיל, וצו"ס אכיר הלכיד ההתם באהבה ומעיהר בערו עתה ה"מ והשלום :

וואָט ליהודה

סימן ג ד.

כהן אחד נירש אשתו אחר כמה תרואות מבריה"ן אליהם שלא יוכלו להורר להגשא וע"ז שהוא כהן ואסור בגרושה ולא שמעו ולא חסו אונם ונתגרשו ואחר איה ימים באה האשה לבריה"ן והגידה להם שהוא מעוברת והורה ע"ז תבעל ואחר הסטה ונדשים עשה קרוב דעות ביניהם וקידש אותה בשני עדים שלא ברשות ב"ד וישבו יחד ואהיב באו לב"ד לנמור הגישואין באומרים שכין שהוא נרושתו וגם שהוא מעוברת עדיין ממנו אולי יש תקוה להורר, והתבררתי לבאר להם ולהסביר להם שזה לאו מפורש בתורה ואשה נרושה מאישה לא יקרו והרמב"ם ב"י י"ז מהלכות איסורי ביאה וכן בשו"ע אהיז ס"י ו' פסקו דכהן אסור מן התורה בגרושה ואפילו אנה אלא ספק נרושה צריך להוציא בין שנתגרשה מהאורחין בין

ברבים או נהר להם החרם ואם יתמידו במרם תודיענו כדי שיעזבו הפתחין לעצמות הקדושות וההנהגות ותחדשו עליהם החרם עוד ברבים אם לא ישובו כי לא יתכן להתרשל בבני המעשה הרע הזה הגדול להרים יד במדי ולכפור במשה ובתורתו הקדושה בגלוי ובפרהסיא ונתעלם מזה והלילה להיות להם ביד פנים בזה או שנפחד משום אדם או נעשה להם בידו ובעל הרחמים ארך אפים יהיה להם למוטב עבד והביד אליו הבני שם "עיש" ועין גיב בסי ויאמר יצחק חיה ה' קניה עיש, והם שהנהיגו ויל באהיז שם בהבני סיק י"ב כתב דעל בהגים שבומניו שאין להם כתב והם נפל מכותה בין הפוס' ועין ודיא הבני סקיב ובאהיז סקיב, מים תרואה יראה להם שדי חמד ויל בלעף הכללים מעיד כי בלעף ציב שאכף איש סדוק לרבוני הפוסקים ראשונים ואחרונים שרבונו בזה ושללמה הסכמת רבני האחרונים דבהגים שבומניו הם כהני ודאי ואין להקל בהם אפילו בהגם השערה עיש, ובמיד בראות הבעל שאין תקנה שיחזור לה חוכמה לנרשנה :

וואת ליהודה

סימן ה.

שאלה באיזה יתירות נשואה עם בעלה בשלום ובמישור בנא אמן ונסעה לעובדי מצרים אצל אמה והתה שם כמו עשרים יום וכלנאיה בעלה שנתאחדה שם נסע גם הוא אצלה למצרים והיה מוכר שם ומסבב בסחרתו עד קרוב לחצות לילה, ולילה אחת לא יוכל לסבב בסחרתו כמנהג והור לבית בתחלת הלילה וראה בהדרו שיש בו אחד בתורה עם אשתו ונכחל מראות ברע ואמר צאת הני מהבית שאל לאשתו מה זה ועים זה והשיבה שהם פרסוה הבית וענה אמן בעיני, ואחרי עשה בן בעודמה להחזיר להבית כי וני לילת בתחלת הלילה וראה שהני מתמיד בכל לילה ומתחדד עם אשתו, וראה גיב שנים הסוגו בהדר השני מתחדדת עם נני אחר, ואז צעק על אשתו עין והשיבה שהן אמת חיות עמך באהבה אבל עתה נשתנו סדרי ואמורה עוד אני לך ותמים המינה לביד ובבואה העיזה פניה בפני הביר גיב והאמר שכבר דעתה נשתנה ועתה אמורה עוד ליישב עם בעלה, ובשמוע הבעל בן הסנים היום לנרשנה ודא היתה מעוברת וקיבלה על עצמה בתנאי ועים שהוא מתחבת בהעובר לזון וכו' ונתנרשנה ופירשו להם בביר שנתנרשנה בשום שם דע וכתבו בן בפירוש בפנקס בדהיץ בנהג ודלכה עם הני הני והתה עמו וילדה בן זכר ומלאה אותו בזמנו, ואחר עבדו קרוב לשנה אחת עזבה את הני ובאו האיש והאשה הניל להחזיר ועין, והודיעו הביר להם שאמור להחזיר בפי אשר הודיעו להם והם עומדים בדעתם להחזיר ועין יש לדעת אם יש צד היתר להחזיר להנשא ועין אייל ושכמיה :

בין שנתנרשנה בן הנישואין ואפילו היה נט פוסל בכהונה ובפין אותו להנציא יעיש, ולחות שהבעל עם הארץ נמור והצהיר נוכר עליו ואדוק הרבה והושק להחזירה אמר אלי שהוא ימכור את כהונתו ואינו הפין בכהונה וגם שהוא מוכן לקצוין את אצבעו לעשות בעצמו ובנופו מים ובה היה מותר להחזיר נרושתו וכאשר בן הושבים הרבה מההמנים עמי הארץ, וכבר כתב בזה הגאון רב נטונאי גאון והביד מרן הבני ויל באהיז סי' ו' וזיל כתב רב נטונאי בהן הנסיב נרושה או אחת מהפסולות ושמיחו יתיה תרי הלחא ומני ולא שבקה ואמר לא יחא לי דליתו בהן משמתין ליה לעולם עד הפירוש מינה ומגרש לה דאמרין וקדשתו בעל כרתו עיב, ובה אודא לה מה שאמר שאינו הפין בכהונה ומכונה ועל שאמר שיעשה בנופו מים וקצוין אצבעו, גם עין מכואר מדברי הגאונים שהביד שם מרן הבני וזיל ובתשובה אחת לגאון מתבעי לאפדושינון ואכדיו עליהו דליפרשו בהגים מנייה דלא יתקלו בהו ומהבעי לשמונה עד הפירוש מינה ואלקוה ואי הייטין דאזיל לזוכתא אחרנא ופרס ידיה קייצין ליה לראש אצבעותיה וקבעין ביה מכא דלא ליפרס ידיה עיב, מכואר גיב מואת דמה ישקוצין ראש אצבעותיו ועושים בו מים הוא חוקא שלא לישא את כפיו אבל לא שיהיה מותר לו לישא נרושה ובהו :

והנה מדברי הגאון ויל הביר מוכה דנקצין ראשי אצבעותיו הוי מים ואינו נושא כפיו ועין להרדביו ויל היה סי' שני אלפים קיו והביד ה' ביים ויל ה' גיב אות ה' דבהן שנקבעה ידו לא ישא את כפיו אפי' במקום שמכנסים פניהם וידהם וכו' יעיש ומדברי הגאון וזיל מוכה דאפי' נקצין ראש אצבעו הוי מים ובניל, והרביש בסי' שמה כתב אשת בהן שיש בה היה נט והיא ליטבת החת בעלה מופין אותו בשוטים או בכל כפיה שיכולו עד שיציאנה עשיב :

והרמב"ם ויל כתב בפתחה שלחה בנא אמן על בהן שנשא נרושה וההרים ישנים במצרים ואלקאחורה ושלח הפתחה למקום שעשה שם המעשה הרע וישיחיוכו אותם בשמם וההרים כל בר ישראל ובה ישראל שישא והן עמהם ויאכל וישתה וישב עמהם הך ארבע אמות וזי שיבנם עמהם לשמחה ולאבילות ויהיה בהם וזי שישתתף עמהם בהים ובמותם והיב למקול ארונם כשימותו וקבורתו יהיה בלא צדוק הדין ולהראות שמהם וישטון באוכרם וצוה לנשים בתכלית האוהרה מלהבנם עם הוניה בשום מקום ואפילו לבית המרחץ וכוה ראוי לו השומעים בקול הרב שנפדיש ונכריל כל הקמים עליו ועוברים על מצוה שמצותיו ולא נניה בנינו וביניהם שתוף ולא שריכות בשום ענין ולא בשום פנים עד שישבו להשיח וכשישובו ינרשנה ויבואו שניהם לביד וליקח כל אחד מהם מכה מדרות וישבע כל אחד מהם בבית המקדש שלא ישובו לעשות כמעשה הזה לעולם ולא ישא נשים בעבירה לעולם ותודו את עונם ברבים כמו שמר

הנה עיקר דהאי מילתא במהני דמינן פד המוציא את אשתו משום שם דע לא יהיה וכו' ובגמ' אהא עלה אמר יוסף בר מנחם אמר נחמן והוא שאמר לה משום שיר אני מוציאך וכו' קסבר טעמא מאי משום קלקולא אי אמר לה הכי מצי מקלקל לה וכו' ופירש"י טעמא מאי דמהני משום קלקולא שלא יקלקלה על בעלה לאחר שהנשא לאהר ואמר אילו היתי יודע שהדבריה בדאם וכו' לא היתי מנישך וכו' ובשורשהך היה בדעתי להתוודע אם ימצאו דברים בדאם וגמלא נט בטרל ובניה מן הזני ממורים לפיכך אומרים לו קודם גירושין הוי יודע שלא תהיהנה עולמית ושוב אנו נאמן לומר בן שנין שידע שאמר לו להתוודע ולא חש להמתין ולבדוק אחר הדברים גילה בדעתו וכו' ע"כ, ואי לא לא מצי לקלקל לה שהרי לא אמר שמוציאה משום שיר וכוין דלא מצי לקלקלה משום שם לא אמר לו להתוודע עד שלא נישת ע"כ, איכא דאמרי אמר רבי בר מנחם אמר נחמן צריך שיאמר לה הוי יודעת שמשום שיר אני מוציאך קסבר טעמא מאי כדי שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעדות הילכך צריך שיאמר לה, ופירש"י וצריך שיאמר לה תקנו הכמים שיאמר לה בן ומיהו בין אמר ובין לא אמר לא יהיה ע"כ, וסיימו יום ביום תנא כלישנא קמא אמר רבי מנחם ביה אמר המוציא את אשתו משום שיר לא יהיה וכו' שם הלך הנשוא לאחר וגמלא דבריה בדאם ואמר אילו היתי יודע שכן תא אפי' אם הוי נהנים לי אפי' מאה מנה לא היתי מנישך וגמלא הני בטרל ובניה ממורים לפיכך אומרים לו הוי יודע שהמוציא אשתו משום שם דע לא יהיה וכו' ע"כ, ובספק הדמים ה"ל בב"י מהו מנישך וז"ל המוציא את אשתו משום שיר וכו' אומרים לו הודיעה שבענין זה אתה מוציאה כדי ליסרה ודע שאין אתה מהווה לעולם וכו' ובתב היה דבניו פסק כלישנא בתרא להחמיר דאפי' לא אמר משום שיר וכו' ובספק כלישנא קמא ג"כ הדין לקלקולא. בין שאמר לה, ואפשר שהוא מפרש דלישנא בתרא מוסף על לישנא קמא להתמיה שאעפ"י שלא אמר לה לא יהיה ומיהו כשאמיל ג"כ איכא משום קלקולא וכו' ע"כ, והמנה באהוע סי' יוד פסק כלישנא קמא ע"כ, ובין ז"ל שם בב"י האריך בזה והכריח הדממים פוסק בתרי לישנא דשם כמיט היה ז"ל ע"כ, ומכנה מפרשטא דנמרא והפוסקים ז"ל הג"ל רמיז הכיד להמניש כשאומר לה משום שם דע אני מוציאך הוא דלישנא קמא דדוקא כשאמיל משום שיר אני מוציאך אי אומרים לו הוי יודע שהמוציא את אשתו וכו' אבל דלישנא בתרא דתקנה הו"ל לומר בן ובין אמר ובין לא אמר לא יהיה ובפירש"י אוי אין צריך להביד לומר לו הוי יודע וכו' בענין, ובזה תקשה לי אני עני בדברי הבית ז"ל שם בדריה ומיט דבניו ובפל דבריו וכו' ושהביד היה שכתב שפסק דבניו בתרי לישנא וכו' וכתב הו"ל ולענין דנראה מלשון הרמב"ם דה"ל הדין לקלקולא אפי' לא אמר לה כמיט אומרים

לו הודיעה וכו' ודע שאין אתה וכו' הוי יודע וכו' אינו תלוי במיט משום שם דע אני מוציאך דאם לא בן הו"ל אעפ"י דע וכו' אלא הודעה אחרית היא אינם תלויים וכו' וכו' וטעמו של הרמב"ם בזה משום דבבביתא דה"כ דלישנא קמא משמע שהמא דאחי לקלקלה אפי' לא אמיל משום שם דע וכו' דסוף סוף איכא לעו והכי נקטין דאפי' לא אמר לה כל עיקר משום שיר וכו' צריכים לומר הוי יודע וכו' דהיינון ללעו דמקלקלא וכו' ע"כ, ואחמיר אין זה במשמעות השם והרמב"ם ז"ל והפוסק אלא דלישנא קמא דוקא כשאמיל משום שיר אני מוציאך ואי אומיל הוי יודע וכו' ובמה שהכריח שם הבית ז"ל עצמו קודם זה בדריה ומיט דדוקא משום שאמיל משום שיר וכו' פסק כלישנא קמא דדוקא כשאמיל משום שיר וכו' מצי לקלקלה ובביתא דה"כ גמ' חזי נמי לפיכך אומרים לו הוי יודע וכו', הויש דבניו ואי יאמרו לו דאלמא דכלא אמיל משום שיר בטרל דברים אין צריך לומר לו הוי יודע כיון דלא מצי לקלקלה כך עולה הפסק מפרשטא של שמועה וכו' תראיש ענין, מוכה מהו דהוא ז"ל עצמו מוכה בביתא דה"כ דדוקא כשאמיל משום שיר וכו' דתני לפיכך וכו', ואך כתב אח"כ דלעת הרמב"ם דהיינון לקלקולא אפי' לא אמר לה וכו' וטעמו משום דבביתא דה"כ דלישנא קמא משמע שהמא דמצי לקלקלה אפי' לא אמיל משום שיר וכו', והנה דין עתה מפרש ומתיר תירוין אחר ממיט לעיל מיט לענין קשה:

וראיתי להרב הפארט שמואל אשר סב"ב הראיש ז"ל שכתב שם ה"ל והראיה של הראיש ז"ל שכתב וכן הלכתא כלישנא קמא בטעם דסיפא אילונית דהוי מטעם קלקולא אינה ראיה דשםא אף לישנא בתרא מודה דהיינון לקלקולא מיט מפרשטא קמא משום פרוצותא דאז אסורה בכל ענין אפי' לא אמר הכי ותהיו מתניתין כפשטא לעולם לא יהיה בין אמר ובין לא אמר וכו' וכן נראה בענין להתמיה ואח"כ עיינו בדברי הרמב"ם ומצאתי בדברי ע"כ, ואחמיר מלבד דפשטא המוציא כפי פירש"י והמנ"י מוכה בהדיא דהתפיש בין לישנא קמא לבתרא דלישנא קמא דוקא כאשר לה היינון לקלקולא, וללישנא בתרא בין אמר לה ובין לא אמיל לא יהיה וליכא חששה לקלקולא דלישנא בתרא, עוד בה שנקט בפשיטות דלעת הרמב"ם בן ולא וכו' שיר לדברי היה וסוף הב"י שפ"י בדעת הרמב"ם שפסק בתרי לישנא קמא ובתרא דלישנא קמא כדאמיל וללישנא בתרא כדלא אמיל בפירוש, והרב קרבן נחנאל ז"ל שם סי' קנ"א כתב הו"ל יש להקשות אמא לישנא דפרוצות מיט נמי דהייש לקלקולא אלא שמוסף כמצימה להחמיר הכי דשיך פרוצות לא יהיה אפי' לא אמר, וז"ל דלישנא קמא נמי את ביה תמרא דהבית דין צריכים לומר לו הוי יודע וכו' ובביתא דתנא מוהיה דלישנא בתרא לא מסיים דצריך לומר לו הכיד הוי יודע שם דלא חש לקלקולא אפי'

פני איה הביד מנהיגין ויל ויל בספר הים ושלום סימן עיה
 דאשה שיש עליה חשדא בעד אחד והבעל מאמין לדבריו שוויא
 אנפשיה דהיא ואם הוה הבעל בלי אסתלא שהיא מותרת ומתניא
 הדרתו וכו' ע"ש, ודן זה שסבא הרב זכרנו להרם ויל אתי
 במכיש מעו"ש, ועין חשוכה בברי כהנה סי' נ' הביד הי' פתחו
 חשוכה במן קטני קליו שדעתו נ"ב דנס באומר שראה אשתו
 ונתת ביד בועז אותו להוציא ובכואר שם הסעס במן שיכול
 להורר בו בלי אסתלא יעו"ש, אלא דהרואה יראה שהדבר בא
 מפרש באר הוסב בדבריו מן השו"ע אה"ע סימן קע"ה סי' ז"ד
 ויל מי שהוציא קול על אשתו שזנתה ואמר שנתברר לו הדבר
 ואח"כ אמר אלו אמת אלא שמתת הכעס שהבעסתו הוציא קול
 זה אם נהן אסתלא לדבריו מותרת ואם לאו אסורה לו ע"כ,
 ועין בפתיש שם סקיד שהביד הרב נכנה שאול ויל אם האסתלא
 צריך אמת וסוב הביד הראש ויל בהרא דהאסתלא הוא מה
 שאמר בהמת הכעס שהבעסתו וכו' יעו"ש, ואהה"ד מהרב זכרנו
 להרם ויל שהלך לו להביא עצות מהה"ק ולא זכר שיה' דברי
 מן בשיע היל :

ועיין למהרה"ק ויל בספר הים ושלום הוב סימן עיה בא"ש
 דאשה שנתגרשו ולא היה כתוב בפנקס ביד שנתגרשו משום
 שיה' אלא אח"כ כבואם להנשא הו"ל עליהם הכס שיאמרו סוכה
 הנידושין ע"ש ועל מה, והשם הא"ש שנתגרשה שני פעמים אחת
 עם חתנה ואחת שנתגרשה בבית י"י וכו' וישו"ב באי שני עדים
 והעידו שקדשם שנתגרשה היה בא לבד ומתגרש על אשתו שבת"הדת
 כמה פעמים ומשונה נדרשה, ועין בתב הרב ויל דהנס דהי' משיל
 כחלמות אישות פ"ט חטו וכו' הי' פני איה סימן ס"ז דאשה
 שיש עליה חשדא בעד אחד ומאמין הבעל לדבריו שוויא אנפשיה
 התיבא דאיו"א ואם הוה הבעל בלי אסתלא שהיא מותרת ומתניא
 הדרתו ועיין הדין לומר הקולל תלוי בציאור אם הוה מן האמת
 מעו"ש, זה הוקא למה שערדין עם אשתו ולא נדרש, ב"ס ב"י
 שזכר נדרשה משום שיה' בודאי הנסוח לא מהני הדרתו אפילו שלא
 היה עדים וכו' בשיש עדים והוא בזה, ועין מהר"י בסאן סימן
 פ"ז קכ"ד, ומנה יוצא ל"ט לנהן דדן שבענין דאח הבעל את
 חטו ד' זה עדים כל לילה ולילה כתיבה עם אשתו ובאנו
 שמע כפי האשה וגם בפני ביד העניה פניה והאמר שנתגרשה על
 בעלה ועל הכל שאחד שנתגרשה בעבור זה נשארה קשורה בכלל
 עם הגוי עצמו כמו שנה אחת בודאי הנסוח שאסורה להו"ד עוד
 להנשא לבעלה ופשוט :

ואל תשיבני משיח הרה"ג מהר"א ה"ן ויל בתשו' בסיה העלויות
 ל"ב תיד סימן כ"ה בנדון שהיה כתוב ורשום בפנקס ביד
 שהוציא את האשה משום שיה', ועכ"ה התי' שם להנה ולתנשא
 יחד, דהרם שאני שבעת הנידושין לא מורש בהדיא ענין השיד
 רק הביד ששבעו קול הברה מולעז שהיה עליה אמרו לסופר
 שיכתוב

אפי' להטמא וה"ד ע"ש, וגם בזה אהה"ד לא זכרנו להבין דין
 דמוכר בכוונת קושיהו שם דלישנא בתרא נ"מ דהיי"ש לקלקלא
 בהובא דאמ"ל אלא שמוס"ק להטמא בדשי"ך פריצות לא יהיה
 אפי' לא אמר וא"כ מאי מתרין דבתניא בזה"ה דלישנא בתרא
 לא מסיס דצ"ל הביד, כיון דלישנא בתרא אר"י בשי"ך פריצות
 ובלא אמ"ל לא שייך לומר הביד לבעל הוי יודע אלא בדאמ"ל
 משום שם רע וכו' וללישנא בתרא מורה דלישנא קמא בדאמ"ל
 משום שיה' וכו' ואומ"ל הביד הוי יודע וכו' דהיי"ש לקלקלא
 אלא שמוס"ק להטמא בשי"ך פריצות אפי' לא אמ"ל, ולא שייך
 עוד לומר בזה הוי יודע, וכן ביאר זה בפירוט היה לדעת הרמב"ם
 ויל ויל שם ואפשר שהוא מפרש דלישנא בתרא מוס"ק על
 לישנא קמא להטמא שאעפ"י שלא אמ"ל שלא יהיה, וזהו
 בשאמ"ל נ"ב איכא משום קלקלא ופעולם לכו"הו לישני כל הובא
 דאמ"ל מפני מה הוא מוציא איכא למו"ש לקלקלא וכו' יעו"ש,
 הרי בהרא דאם נאמר לישנא בתרא מוס"ק על לישנא קמא
 להטמא הו"נ דאמ"ל משום שם רע וכו' ואז מוכר דאמ"ל
 הביד הוי יודע וכו' הי"ש לקלקלא והי"כ דשי"ך פריצות אפילו
 לא אמ"ל ולא אמ"ל הוי יודע וכו' לא יהיה, ואין לפי"ש קושיהו
 ויל דאפילו לא אמ"ל הבעל משום שיה' וכו' דלישנא בתרא הי"ש
 לקלקלא דאפילו ללישנא קמא עצמו לא אמתה דהיי"ש לקלקלא
 אלא בדאמ"ל משום שיה' וכו' ואז הביד אומ"ל הוי יודע וכו'
 וא"כ כ"ש ללישנא בתרא דלא הי"ש לקלקלא אלא בדאמ"ל
 וכיון דלישנא בתרא בא להוסיף להטמא בהובא דשי"ך פריצות
 אפילו בלא אמ"ל הובא שייך לומר דצריך לומר לו הביד הוי
 יודע, ואין לומר דהרב קרבן נתנאל ויל מפרש לה במ"ש הביד
 ויל דבמוציא משום שיה' כ"ז לקלקלא אפילו לא אמ"ל משום
 שיה' וצריכים לומר לו הוי יודע וכו' ה"ן משמע כתבא דהיה
 דת"כ דלישנא קמא וכו' מעו"ש, דפ"שנו ויל בקי שכתב דהיי"ש
 לקלקלא אלא שמוס"ק להטמא הובא דשי"ך פריצות לא יהיה
 אפילו לא אמר ע"כ מוכח דבלא שייך פריצות אלא הי"ש
 לקלקלא אירי בדאמר לא וברור וצ"ע :

ומרן ויל בשו"ע אה"ע סימן י"ד סי' ה"א נ' סכנות במוציא
 שם רע וחשמים מ"ש בשיש בלישנא קמא בדאמר לה
 מפני שיה' אני מוציאך לפי"ק אומרים לו הביד הוי יודע ובמ"ש
 הרמב"ם והרא"ש שם וכעת אין אתי ספרים לראות אם כתבו
 בזה הפוסקים ויל :

ובדר"ך אנ"ב ראהו להרב זכרנו להרם ה"ב עק"ד א"א שכתב
 ויל האומר בפני עדים שאשתו ונתת ואח"כ נהן אסתלא
 לדבריו וכו' אם מותרת לו או דילמא שוויא אנפשיה התיבה
 דאיוסור, ועין הביד מורים ויל בסי' קט"ו באשה שאמרה שזנתה
 ואח"כ נתנה אסתלא לדבריה דנאמנת וכו' ע"ש, ואהה"ד דין זה
 אח"כ במכיש משיח הי' משיל הלכות אישות פ"ט דסו', והרב

והוא ככלל אחות אבי האב דלמטה דידה ערוה ואית ספרים דגרסי
 לה בהדיא ע"כ, ואיתא שם אמר אנשר באשת אהו אבי אביו
 ובאשת אבי אביו, אמר רב הלל רב אשי לרבי הוה לי
 שנייה מר בריה דרבינא וכו', ואסיק דמר בריה דרבינא לא התם
 עלה, ובתנן התוספות וז"ל אמר אנשר וכו' פסק ריה דהלכה
 כאמר וכן בשאלתות הרב אהא, וכן משמע דסבר רב אשי
 דקאמר היתא נמי דכתיבת לאסורא לאו מר בריה דרבינא התם
 עלה, ולר"י נראה דאין הלכה כאמר דסוויא דנמרא בהחלין
 ולא כוותיה וכו' ע"ש, והטור באה"ע סימן ט"ז כתב וז"ל ובאשת
 אחי אבי אביו ואחות אבי האב ואחות אם האב פסק ר"י שדם
 אסורות מדרבנן ובשאלתות פסק שהם מותרות וכן פסק ריה
 ומסקנתו איא הראש וז"ל בדברי ר"י ע"כ, ומרן ז"ל בב"י שם כתב
 מ"ש בשם והתוספות הג"ל וס"ס והרא"ש כתב שתי הסברות ולא
 הבריע ועב"י משמע לרבינו דבדברי ר"י ס"ל מדהביא דבריו לבסוף,
 והרמב"ם בפ"א מהלכות אישות לא מנה הג' הרי במגן השניות
 משמע להדיא שהוא פוסק כאמר והר"ף השמיט הא' בע"א ומ"א
 דאיתמר עלה, ובתנן גמיה מימני דמדדילנ דברי אמר משמע
 דס"ל דלית הלכתא כוותיה ואין דבריהם נראים כלל אלא מדאשמיט
 בע"א זו ומ"א דאיתמר עלה ולא כתב אלא בריה דמה הם שניות
 וביראת דיה משמע בהדיא דהך דקא' אסור וכל אע"כ שרי
 ואעפ"י שכתבו התנאים שהר"ף נראה שסובר בדברי ר"י העלו
 דבין דלא איתמר בהדיא דאין הלכה כאמר והך דתרי דאבשר
 אמר איבעיא לן בנמרא ולא אפשיטא ובשל ספרים הלך אהי
 המיקל ע"כ, ובתנאים בדק הכיח כתב מרן ז"ל ומ"ש דבני אחות
 אם האב אעפ"י שלא נזכר בנמרא איכא למגמרי מהך הרי דלמטה
 מנה ערוה כי הך שהרי אחות אמו אסורה מן התורה ע"כ:

והנה מוכה מרהמת דברי מרן ז"ל אלא דס"ל לרינא להקל
 ובדברי אמר ובפרט מדהכריח לדעת הרמב"ם והר"ף
 דס"ל כאמר דמתיר ודלא כר"י בעל התוספות דהו"ל הר"ף
 והרמב"ם ז"ל בדעת אחת נזכר סברת הרא"ש ז"ל, ומה גם דסברת
 הרא"ש לאו בפירוטא איתמר אלא מכלל מדהביא סברת ר"י
 באהרונה משמע לרבינו הסור דכן ס"ל, וכל לנבי דר"י אביו הר"ל
 רואה דאי מהא לא אריא והוא דהן אמת דכלל נכול מבור לנו
 בדינו לדעת הרא"ש דסברה שמביא באהרונה כן ס"ל וכמ"ש הרב
 יד מלאכי ז"ל בכללי הריב"ה אות ה' ע"ש, מ"ס אפשר להקל
 בזה כמה שכבר נודע נ"ב כלל אחר בדינו דהרא"ש ז"ל המיד
 נקט לישנא דהתוספות ז"ל, והתוספות ז"ל בזה נקטו בדבריהם
 בראשונה דברי הריה פסק כאמר וכן בשאלתות הרב אהא
 ואח"כ כתבו ונראה לר"י דאין הלכה כאמר וכו' והרא"ש ז"ל
 סיכיה נקט ותס' לישנא דהתוספות דהביאו סברת ר"י באהרונה,
 ואפשר דבהא לא שייך לומר דמדדינא דברי ר"י באהרונה דס"ל
 כוותיה דאפשר וקרוכ לודאי דלישנא דהתוספות נקט וסריכיה נקט
 ואח

שיכתוב שיש הש"ש שיר והסופר לא דקדק וכתב שהוציאה משום
 שיר וכמו שמבאר בהטעמה שם, וע"ז כתב הרב שם דלכל
 הסברות שהביא מרן בשו"ע בעינן שעב"ס עיקר המריבה שבניהם
 היתה על דבר ערוה ואז אפילו לא הודיעה שממני כך הוא מוציאה
 לא יחיד, אבל אם לא היה שום נזיל דעת של הבעל שמוציאה
 משום שיר אין לאסורה וכו' ולכן הסכמתי להתירה לו ולרווחה
 דמילתא קיבל הומדת הגמרא שמעולם לא ראה בה דבר ערוה
 ולא נרשה אלא מהמת הקטורים של קדושה והם היו מציאים
 עליה שיר וכו' עכ"ד ע"ש, משא"כ בג"ד שלא היה קשורין כלל
 בינו לבניה והנהיגין היו אעקרא בעבור שקנא לה בהתייחרה
 עם גווי והיא לא שבעה ולא היתה אהן ואח"כ בעזות מצה
 אמה לו וכן אמה בב"ד שבאמת נאסרה עליו שזנתה תחתיו
 ובעת הנידושין אמרו זה בפירוש אין סברה לומר כזה להתיר
 להם לחזור ולהנשא וע"ז:

והגם שראיתי להרב יד הוד קראמו ז"ל כס"י ק"ו באשה שנהשרה
 על איש אחד טרדה אותה בעלה שוכנת במטה עם איש
 אחד והודית לדבריו ונרשה והלכה ונישאת להנחשד והרה ממנו
 רצאו עליה עוה"ם שהוא אסורה לו, והעלה שם דמותה דהודאתה
 שזנתה ועשתה נק' המעשה לאו כלום היא כ"א בדרך איברים
 הדיוק ונשוק ונפיק וממילא היא מותרת לבעלה וגם לבעל לא
 נאסרה, והסכמתי לדבריו שני דברים ז"ל ע"ש, שאני נזון דידן
 דבעת הנידושין אסור בפירוש דמג"ש משום שיר ובג"ל וכו',
 וע"ז בספר נודע ביהודה מהות האה"ע סימן כ"ה שכתב דעפ"י
 הודאתה בעצמה על זנותה ה"כ בעלה להוציאה במבואר באהרונים
 ע"ש, וגם יש לעיין שם בס"מ כי בזה:

היוצא לענין דנא בדין דידן דאשה זו אסורה לחזור לבעלה
 ואין להתירה כלל מאחר דבעת הנידושין אמרו בפירוש
 בב"ד דמשום שיר מג"ש ובתנן זאת נפגם ביד האין להתירה
 ע"למית ובדור:

וזאת ליהודה

סימן ו.

שאלה בהרי אהר יש לו אחות אם אמו והיא בעירה ל"מים
 ונפשו חשקה בה לקחתה לו לאשה האם מותר מדנא
 לישא אחות אם אמו או לא ויכחיה:

הנה בש"ס יכסות דף כ"א ע"כ איתא שלח ליה רב משרשיא
 לרב פפי לומר רבינו אשת אהו אבי האב ואחות אבי
 האב מהו מלמטה ערוה למעלה נמי נזירי ביה או דילמא הא
 איתפלג דהא וכו', ובתנן ע"ז התוספות שם בדיה אשת אח אבי
 האב ואחות אבי האב מהו וז"ל הנה מצי למיכני אחות אם האב

ואתו כלשנא דהתוספות נמשך, ולכן מן בניו כתב דמשמע לרבינו דמבדרי ר"י ס"ל מדהביא דבריו לבסוף דמוכח דלית לא ס"ל בן דאין במשמעות דבריו הראשון בן הנקט דבריו התוספות בדמותם בצלמם:

ואפשר עוד דמיש מן הב"י דמשמע לרבינו וכו' הוא לפי דבריו ה' יד מלאכי ו"ל דשוויעתו להטור וסמך הב"י ו"ל תולקים בזה דלהטור ו"ל ס"ל בדעת הראשון דהסברה שכתבא באחרונה בן ס"ל ולמכן הב"י ס"ל דלא הבריע ומספקא ליה ובמ"ו שהארץ שם באות ה' ע"ש, וע"ן לחרב פתח הדבור ו"ל ח"ב סימן ר"ל"ב אות י"א שהחליט שם דמין תולק על הטור בזה ובכל מקום שכותב שסברה אחרונה היא עיקר הוא לדעת הטור ול"ה לא ס"ל אלא מספקא ליה, ולדעתי קלה כמות שהוא יש לומר דמיש בענין זה דיש לומר דתפס לשון התוספות כמנהגו ובמ"ו, אשר מזה יש לומר גם כן דאין שייך בזה לומר ולהכריח דס"ל להראשון בסברת דין מדאריך לבאר סברת דין ביאור דרב יוחנן מדברי התוספות ובמיש המנהג ו"ל ביוזד סי' קכ"ג הגב"י אות ס"ו ו"ל שכתבא הראשון סברות הפוסקים ובסברא אחת מאריך בה מוכרח דמוותיק ס"ל ע"ש, המוכרח דלא מיקרי בזה מאריך בסברא ש"ל ר"י כי אם ביאור דבריו ר"י דוקא ובמ"ו, ומה מוכרח לומר ויציא לז"ל דלדעת מן מותר לישא אהות אם האם המותר דמוותא אמיר, ולדעת מן הב"י ו"ל דהר"ף והרמב"ם והראשון בזה מותרין בדעת אמיר והו"ל שלשה עמודי תורה מלכד סברת דיה ושאולות דרי אחא שהביאו התוספות שם, וגם תחת מיטתו הם שכתבו שהר"ף ו"ל נראה דס"ל מדברי ר"י העל"י וכו' דבשל סופים הלך אחר המקל, ולכן מן בשורע שם נראה שדעתו להתיר וכתב הר"ן ולא ביאר להדיא דהלך אחר הר"ף והרמב"ם ו"ל דהשמיטו דין זה ולא כתבוהו להדיא:

שוב ראיה למותרותין ו"ל בסמן צ"ח שנטאל אם מותר לישא אהות אבי אמו וע"ז פסק הרב במותריא קאשטרו להתיר והסבירו עמו שלשה עמודי תורה בע"ש, ושוב הר"ן דמותרים למותרותין ו"ל ובתחלת דבריו כתב ו"ל הן אמת דרבו המתירים ובמיש הטור והב"י באר"ע סימן ט"ו אמנם קשה הרבה כי כלל גדול כ"ל גדולי המורים האחרונים הנהו לפסוק בהר"ף חיובא דאין בעל"י התוספות תולקים עליו משמע דהובא דבעל"י התוספות תולקים פוסקים כותביה והב"י ר"י בעל התוספות פוסק לאיסור בפירוט, והר"ף כתבו התנות שסובר בב"י ה"י דר"י שהוא בעל התוס', ה"י שהר"ף ר"י שהוא בעל התוספות ס"ל לאסור ע"כ:

ואח"כ ונעיר יש לומר בזה דאיכא מסתברא בדעת הר"ף שדעתו לפסוק באמיר דמוותיק פסק דיה שהוא רבו של הר"ף ו"ל ומסתמא לא פליג על רבו ח"ו, ובב"י העד העד לנו ההדיא ו"ל בסיה שם הגדולים בשם הר"ף שכתב ו"ל הר"ף הלסיד דיה ו"ן ור"י בעל התוספות היה אומר כי ודאי היה הקדוש

שיתה עליו כשהיבר, והלכות וכו' וכו' האין בספר הדעות בשם הג"י יע"ן שם:

דמ"ז נראה דהותר נאות לנו לומר שדעתו לפסוק ביה רבו ולא ברי' שהוא סעוד עליו אחריו, הן אמת דיש לומר דת"ר ר"י הו' בעל"י התוספות ור"י דכתבו התוספות משמו דלא פסק באמיר הוא ר"י הוקן ובמיש הראשון ו"ל בפסקו פה ו"ל ור"י הוקן לא פסק באמיר וכו' ומיש ההדיא ו"ל דר"י בעל התוספות היה אומר דהיה הקדוש שיתה על הר"ף הוא ר"י השני שאינו הוקן דלפעמים נקרא דרביא ובמיש בספר מנחת ספר ע"ן פ"ד והר"ף במ"ו י"א דהמחברים אותו מ"ו, וע"ן לחרב משק ביתו במ"ו התוספות אות מ"ו, מ"ס שאני הכא דיה ס"ל באמיר והוא רבו של הר"ף יש לומר דמוותיק ס"ל, גם מיש עוד שם ו"ל והראשון נ"ב אב"י וכו' יע"ב אל רבו לפסוק להתיר דהראשון מגדולי הפוסקים האחרונים שראה דבריו התוספות והר"ף האוסרים וראה שאולות ויהי פוסקים להקל ולא נטה אחריהם ולא נעלם כלל זה מהראשון וכו' יע"ן שם:

ואח"כ כבר כתבנו לעיל לדעת הר"ף ו"ל דהוא לא פליג על רבו דיה ו"ל וגם הראשון ו"ל נקט דבריו ההם בדמותם בצלמם והם כתבו סברת דיה ושאולות דרב אחא בראשונה ואחריהם דבריו ר"י ונעיר אחי לשונם וא"כ אין שייך פה לומר דהסברה שכתב לבסוף כוונתה ס"ל אלא יש לומר דהראשון מספקא ליה ובמיש מן הב"י ו"ל דלהטור ס"ל שבין שהביא דבריו ר"י באחרונה בן ס"ל ולמכן הב"י ל"ה לא סבירא ליה ובמ"ו: **ואם** נ"ס אהנו בזה הם שמענו ראשון שם למותרותין ו"ל בסיד שכתב והכריח דס"ל להראשון בסברת דין מדאריך דבריו ר"י וביאור בע"ש, גם בזה אהמיר אין מזה ראיה דהר"ב כלל מדברי התוספות עצמם והראשון ו"ל ביאור דבא דבריהם בקציה וע"ן למותרותין שביאורם בן על ישבא דבריהם בקציה וביאורם ו"ל, ובכן אין לנו אלא דבריו מן הב"י ו"ל שראה דבריו הראשון בבואר הדברים וכתב דלהטור ס"ל שבין שהראשון הבי"ר ר"י באחרונה בן ס"ל הנראה דל"ה לא סבירא ליה ובמ"ו, וגם מיש שם ו"ל וכן הראשון ו"ל כלל ל"ב מיטתו דס"ל בב"י ע"כ, אהמיר אין במשמעות דבריו בן ובפ"ס שכתב שם ואפ"ל לרבינו ר"י שפסק דאין הלכתא באמיר משמע דל"ה לא ס"ל ובב"י הקשה בן ה' י"א אר"ע סימן ט"ו הגב"י סי' י"א ע"ש, אלא דהרואה יראה דמותרותין ו"ל עצמו שם כתב בסיד ו"ל והמקל לא הפסד כי גדולים וסופים המקילים והמחמיר הבוא עליו בזה ע"ש, ה"י דלא חס"ס לאסור ב"א דבריו באו שם דרך פלפול ביה עם במותריא קאשטרו בע"ש:

גם מיש שם ביה עוד ראיה להתם המורה שכתב דרך פשוטה שתרמכים ו"ל מהמחמיר ובאמת בן נראה מדבריו אמנם ראיה בתשובת החכם השלם במוריא סגדרי שכתב דקדוק אמיר והגאני שדקדק

שדקק הרמב"ם ז"ל יסביל ישיש להם הפסק כתב בלכד ובאשת
אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן ראב בין מן האם סתם
ולא כתב בלכד בודאי כוונתו לכל הפחות דמסקא ליה ולכן סתם
והתם הדברים לא לאסור ולא להתיר בודאי לא להניח דקדק
הרמב"ם בדבריו ונכון הוא נמצא הרמב"ם נתפדדה התבילה ע"כ.
ואהחמיר ונעיר הנה דפה סתם הרמב"ם ז"ל ולא כתב בלכד מוכה
דכן סיל בלכד הוא וכמו שכן הבין מן הבין ז"ל בפשיטות
בדעת הרמב"ם וכן הבין בפירוש הרב הוספת י"ט שם בפיה"מ
פ"ב דיבמות מ"ד ב"ה שנות וכו' שכתב ה"ל ע"ד הר"ב ז"ל
שם ז"ש הסתן בדברי הרב ה"ל למכתב ואם אבי אביו בלכד.
ובספרים שבידנו יש הורסא בדברי הר"ב ז"ל וזה בספרי הרמב"ם.
וכן הנה בדברי הרמב"ם דבירושלמי אשר ממנו יצא להם אם אבי
אמו בלכד שם הוספו נ"כ לק"י. ובהרמב"ם מבואר יותר ההסרן
שהרי מנה שיהם עשרים ובשתעמוד למען הנה אחד וכו' ומיש
ואשת אחד האב וכו' עד וכלת בני כולם בלכד מוטעם ובספרה
הרמב"ם וסיעתו ע"כ. הרי דפשיטא ליה להתוספות י"ט בדעת
הרמב"ם דבאשת אחי האב מהאם ואשת אחי האב וכו' דהם בלכד
הנה דהתם בהם ובמנו נקח לדעת הרב בפיה"מ ובמנו שכן
ס"ל למען הבין בדבריו. ומוכחה לומר דמה שהבינו מן הבין
ז"ל להתוספות י"ט ואחרים בוצא בהם בדעת הרמב"ם ז"ל בפשיטות
ידעתו כאלו דהכונה בלכד קאמר הנה שלא אמר כן בפירוש
הוא הרמב"ם שם ס"ס בדבריו ואמר נמצאו השניות שאין להם
הפסק די וכו' מוכה מה דאלו הרי דוקא שאין להם הפסק וכל
השאר הם בלכד ואין שום ספקא בניהם אלא או בלכד או

שאין להם הפסק:

באופן הוצא לרובן דרך באותה אם האם דמיא להניל אין
לאסור והספק לא הפסד ובג"ל. אלא דלא אסור
דלעשות מעשה לא מלאכי לבי לסמוך ע"י ומי"א הוראה אני
ובפ"ט בענין שנית לערוה לכן עשינו בזה כמה הקרות ודרישות
אם כבר נעשה כזאת הלכה למעשה ואחר ההיך העידו עדים
נאמנים מאנשי ארצן וזה ה"ל ע"א דכן נעשה מעשה משפחה
הנה העידה שם נשוא בנה אחד את אחות אם אמו בשופי
בהסכמת רבני הארץ הרי וזהו שלא יאמר שום הקלה על דינו אביר:

וזאת ליהודה

סימן ז.

מעשה היה בראובן נשוי אשה והוליד ממנה בנים ובנות והוא
החל הסאן והשקק נפשו באשה פגוה ועוב אשתו
ובנו ויהי לו הנה לישבת אצלה להיות עמה בבית פלגש וזה
כי יסאלתו ריעו מה זאת הלא ידע אתה ומשיב כי שמע מאחד

הם שאין אסור כלל בדבר כי פגוה הוא ופילגש מותרת בלי
כתובה וכלי קידושין ובשומעו שהעם מרגלים עליו בקלא דלא
פסיק עמד השואל ושאל לדעת האם באמת. אסור מדנא לשבת
עם האשה שיהיה לו או"ל ושכמיה:

הנה על ענין זה כבר עמדו בו רבני הפוסקים ז"ל ראשונים
ואחרונים הלא בס"פ והרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' מלכים כתב
שהפילגש שהוא המיוחדת לאדם אחד אסורה להדיוס ולא הותרה
כ"א למלך דוקא. ומדבריו מן הכים ז"ל שם מוכה שהבין בדברי
הרמב"ם ז"ל שם דלא אסור נירא להדיוס אלא מדאורייתא שכיב
בס"ד ומאחר שרבינו סבור שהכא על הפגוה שלא לשם קידושין
לוקח כמיש איך הדיוס אסור בפילגש ע"כ אשר מה יש להדיוס
ע"ד הדיוס כמותראית ז"ל בס"ה תע"ל ה"נ די מה ע"ד שכתב
ע"ד הרמב"ם ז"ל אלו ה"ל אפשר דהם בפילגש אינא עכים אסור
נירא ואפשר מדרבנן אבל לא אסור לאו ולכן כתב אסורה
להדיוס ולא כתב שהוא מחייבי לאוין וכו' ע"כ. ואהחיד איך סתם
בפשיטות בדעת הרמב"ם דאסור נירא לבד בפילגש ולא וכו'
בדבריו מן הכים תע"ל. ואעקרא לא הול"ל אפשר דדבר כ"כ
הד"ק והע"י ע"ן כוונתו והסור באה"ע ס"י כ"ז כתב ה"ל שם
אין האשה נחשבת איז אלא ע"י קידושין שנתקדשה בראי אבל
אם בא עליה בלא קידושין ל"שם וזה לוקח משום לא היתה
קדשה והוא ונה האסורה בתורה ואפ"ל לא בא עליה לשם וזה
אלא לשם אישות ב"ו לבניה אינה נחשבת כאשתו אפ"ל אם
יהיה אלא אדמא כופין אותו להוציאה מביתו וכו' איז הראי"ש
ז"ל בהשוכה פגוה המותרת בבית האובן וצ"א קלא דלא פסיק
שמתירה עמה ל"מ שבני משפחה יכולים למהות ב"ו שהוא פגם
להם שהיתה פילגשו אלא ב"ד כופין אותו להוציאה מביתו שדבר
ידוע שהוא בושה לסבול נמצא שבוטל נדה וכו' ע"ש. ודבריו
ז"ל בזה מל"ו דבהתחילת דבריו קאמר דבלא קידושין ל"שם וזה
הוא ונה האסורה בתורה ולוקח עליה משום לא היתה קדשה.
וזהר אשמיעין דאפ"ל לא בא עליה לשם וזה אלא לשם אישות
ב"ו לבניה אינה נחשבת כאשתו אפ"ל אם יהיה וכו' כופין אותו
להוציאה מביתו ובדאי דהס"ס הוא לא משום ונה דהריא קדשה
אלא משום פגם לה שיושבת עמו בלא קידושין ואפ"ל שאינה
מופקדת לאהרם אלא מיוחדת לו דוקא וע"ל קאמר וכו' הראי"ש
ז"ל בתש"י פגוה שמתירה עמה לא מבעיא שבני משפחה יכולים
למהות בו שהוא פגם להם שהיתה פילגשו אלא ב"ד כופין אותו
להוציאה שהוא בושה לסבול נמצא שבוטל נדה ודבריו הראי"ש
ז"ל הריה לדבריו האחרונים ב"ש ואפ"ל לא בא עליה לשם
ונה אלא לשם אישות דאין ס"ס לזה שנקראת ונה וכו' וזה
דבריו הראי"ש ז"ל ב"ש לא מבעיא שבני משפחה יכולים למהות
ב"ו שדבריו אינו משום ונה אלא משום פגם להם שהיתה פילגש
זה הב"ד כופין אותו להוציאה שהוא בושה לסבול נמצא כו"ל
נדה

והנה האטו לעצמיתו בתורה דם הכובא הדינו במהדיים היוו בסוף ים הגדול והדמיה כמש בדו קליט שכתב בענין זה ובתחילת כתב וז"ל והיה הוצה לומר האיסור לדעת הרמבם הוא ספק דרב מנחם אסאן המקדש בבואה משום פריצותא במקדושין י"ב והרמבם פיר מהלכות אישות ושו"ע סי' כ"ז סוף ואלון מהדו"ס אסור דאבא פריצותא ע"ש. ויש להשיב ע"ז דרב מנחם דקא אס מקדש בפריש בבואה בעדים דהיי פריצותא בפני עדים של יחיד ובפשיטא התוספות יעו"ש. אבל אם הוצה לבוא עליה בלי כהונה ובלי קידושין לא הו פריצותא לדעת רב ולא מנחם עליה. וא"כ הפילוש להסבירם שהוא בלי כהונה ובלי קידושין אלא שיתחד לו אשה פנויה לית בה משום פריצותא כמו המקדש בבואה ע"י עדים. ולהסבירם שפילוש בקידושין ובלי כהונה. ה"ל בקידושין בלא או שטר ואין פריצותא גם לרב ובב"י הרמבם וז"ל פסקה לרא דרב בפני מהוא הו כ"א וז"ל ובפרק כ"א מהלכות איסורי ביאה יעו"ש.

והנה לענין נראה פשוט ובמה דענין הפילוש לשהיה נקראת פילוש הוא באחד מן אופנים או אם הו"ל שפחה ונתנויה בדו להביעל לאהויה ובמה שעמדו בן אהיהם ויעקב אציה עם השפחות ה"ל ובלילה ואלפס וכו' וכו'. כי הקו"ה אבא העבירה ואח"כ יעקב לו אי לבנו דהוא הוא דאין קידושין כהדש אלא כפי קדושה הן הם כפי קדושה או זו דמ"א לפילוש והם השוב הו"א אשתו כמש מ"ס דמ"א לפילוש דאין מקדשה עתה אלא כ"עוד על כפי מקדשה. ו"י שיתחד לו בתולה או אשה פנויה בלי כהונה ובלי קידושין וז"ש ע"ה באשתי לכל דבר זו ט"ב נקראת פילוש כמש. אשר לפי אופן הכי הו"ל ראיה בבואה הדיא וז"ל הנספה עם שו"ע אח"כ ב"ש וח"מ וז"ל שכתב ע"ד ס'ן באח"כ סי' כ"ז סק"ז הו"ל כ"ס הרמבם בפ"ד מהלכות פלגים האמה מותרת אלא לפ"ק אבל להדו"ס אסור והפ"ס ע"ז הרמבם מכלל וזהו ע"ש וז"ל ישראל שמואל נשאו פילגשים ופילגש בגבעה אם היה אסור לא היה אסור בפריש"א בפני כל ישראל פילגש ולא היה חל"ק אצל המ"ס בפריש"א. אבל הרמבם עם הור"ן י"ש"ב להפ"ס הרמבם על הרמבם בדבריו שכתב ההדו"ס אסור אלא באמה העבירה בלבד אשר יעוד ובמהני איו"י כל הו"ל ע"כ. יע"ש. הנה ישב דבר הרמבם בזה מדבריו עצמו שכתב אלא באמה העבירה וזכרה ודא י"ש"ב אופנים שונים אחרים בפילוש דכ"ס אסור להדו"ס הם ע"ד שכתבנו ובהם דבריו הפוסקים וז"ל ראשונים ואחרונים. ולחיות שראתי שם בספר הגיל שד"ך בדרך אחרת בזה והבדיל לפ"ש בה דעת הרמבם וז"ל ועליה בנה יסוד והיה דברים אשר לא יאזר לדברם על גז"ל ונאנו ישראל כמו הרמבם והראב"ד וכל רבני הדורות ולומר עליהם שישבו באפליה ח"ו. ובאמת דשנאה גדולה זו לדבר בן זמי כהדו"ס זה או לפני פניו שיתפלל להרים ראש נדו נאנו עליה וצ"ח שיחשבו בעל שמועה

נדח ולא נחת הראי"ש וז"ל בתהלת דבריו למעם ונה כלל כע"ע. והוצרכתי לכתוב זה לפי שראיתי לחרב ביה וז"ל שם שכתב ע"ד הסור אלו הו"ל ומ"ש וז"ל איך הראי"ש וז"ל איבא להמיה דמאי זכ"ן דהלא לא אסר הראי"ש אלא משום איסור נדה ומשמע דהוא דאינה בושה למסבול דידוע הנהרצת לפילוש אין בה איסור הנה דרבינו כתב דיש בה איסור הנה ואפ"ל אם יהיה וא"כ הוא חל"ק אסורת הראי"ש אביו וכן מצאתי שהקשה מהרש"ל ע"כ. ואחר א"ל מהלכות משני הגאונים האחרים וז"ל וע"ד דבריו המ"ד במ"ש ואפ"ל לא בא עליה משום וזהו אלא ל"ש אישות מלמ"א הנהא בא לאשמיעין ולא על הו"ה דלע"ל דהוא לוקה עליה משום לא תהיה קדשה ובהו אשמיעין דאפ"ל לא מקד"א הנה כופין אותו להוציאה משום פילוש דפנים למשפחה ובהו והסור וז"ל סתם דבריו וס"ך ע"ש הראי"ש וז"ל בבואה דהם וע"ז קאמר וז"ל איך הראי"ש והדברים וז"ל אחר בסורת הפוסקים וז"ל שביארו דבריו הרמבם וז"ל במ"ש ביה מלכ"ס פ"ג דפילוש מותרת לס"ך ואסורה להרו"ס דהם האסורה להרו"ס דבמל"ך אמה בושה למסבול ולהרו"ס בושה למסבול והו"י בוע"ל נדה יע"ע.

ומ"ש הכי וז"ל שם לת"ן הו"ל ולע"ד לק"מ דרבינו דקדק מדבריו הראי"ש שכתב לא מביע"א שבו משפחה וז"ל אלא דאפ"ל ל"כא משום איסור נדה הנהרצת לפילוש ויהיה לו דאינה בושה למסבול אפ"ה אסורה עליה משום ונה דאם לא היה משום ונה למה יהו מעכבים עליה דמה פ"ס יש כאן אלא ע"כ דס"ל דפילוש אין להתיר אלא בקדושין וזהו כ"ס מהד"ך דכ"א פילוש בקדושין בלא כהונה ובלא קדושין אין לה דין פילוש אלא הנה ובה יע"ש. ואח"כ וע"ד אין לפרש בן בדבריו הראי"ש כלל דבפירוש נותן טעם הראי"ש וז"ל שכו"פ בני משפחה להוציאה שפ"ס להם שתהיה פילגש ולא טעם ונה ופירוש לא מביע"א הוא דל"ס שבו משפחה ויב"ל"ס להוציאה מטעם פ"ס להם שתהיה פילגש ולא בקדושין בדרך אישות אלא גם המ"ד כופין אותו להוציאה שהוא בושה למסבול. והם שכתב בלשון שאתו ל"ש בדבר המ"ד במ"ש וז"ל איך הראי"ש וז"ל כסנ"ן אחר מ"ס ע"ד"ן ח"ס בדעת הראי"ש דהוא ונה ולע"ד דאין זה כמשמעות דבריו הראי"ש וז"ל. ועוד דאם בדבריו וז"ל הו"ל כופין משום ונה דעובר בלא דלא תהיה קדשה ולוקה ובמשי"ש הסור בתה"ד. וזכורה אני לומר דהנה נדמה אחרת להרמבם מהרש"ל והכ"ה וז"ל בדבריו המ"ד וז"ל ע"ד ש"ס :

איך שיהיה הוצה לניד דאין להתיר פילוש להדו"ס דמ"א בושה הוא למסבול ובפרט דעל הרוב בענין כזה שיתחד לו אשה פנויה הוא בושה להביא ממנו בנים ומהתעברת ומהתעברת ממנו וכל בעלזתו הו"ל שו"ל הורע לדין ולבהלה. ובפרט בנד שז"ב אשת נעוריו אשתו העיקרת שנשאה בכהונה ובקדושין וחושק לו אשה ניה בלי כתי' ובלי קדו"ה לא יעשה בן בישראל :

בזה וזה למדנו מהכתוב ואת בנותיכם יקה לרקחות וכו' וכו' הרביש סי' שצ"ח ואין ספק שהרמב"ם מצא לו ספק מהפוסק הנזכר עכ"ל, אתו הסיד דלא כן כוונת הרמב"ם דהפילנש היא אמה העבריה דזו למד לו להוד ומיש קרא ואת בנותיכם יקה וכו' בסתם בנות ישראל אם ירצה המלך לקחת בת פילנש בלי כתובה וקדושין למד בדא"ל ולמד בדא"ל וכלל להשתמש בהם לרקחות וכו' ואין זה באמה העבריה דוקא:

ג מה שסיים שם דעיקר טעמיהן דהרמב"ם ממש במהדרין שם דפילנשים דרוד בלא כתובה ובלא קדושין וכו' מה ידענו דאמה שנאסרה להדיוס הותרה למלך וכו', גם בזה אתו הסיד דמה זו סמיכה וכו' הרואה יראה דהורה מכהן ואין בזה סמיכה, והותר קשה כמה שסיים וז"ל ובוה מבואר כוונת מ"ש הביר גבי הגר והתן אותה לו לאשה ולא לפילנש ונרחק הראים בסופו ה"י שרה להבין הכוונה ע"ש שתי' שר"ל לפיכך ולא למשכב ואין מוכן לזה וביותר דשרה מסרה את הגר לאברהם לבנים, אך לפי דברינו הפירוש פשוט דר"ל לפיכך ולא לשפחות כמו שדחתה מקודם אצל שרה שדחתה שפחה עכ"ל דהרואה דבריו אלו יתמה ראשונה כמה שדחתה דברי הראים דאין מוכן וביותר דשרה מסרה את הגר לאברהם לבנים, מה י"ז קי"ט אדרבא זו היא כוונת הראים דשרה מסרה הגר לאברהם לפיכך שתלך בגו' ולא לישכב בעלמא, עוד שנית מ"ש דלפיכך הפי' פשוט שר"ל לפיכך ולא לשפחות כמו שדחתה וכו' קשה דאדרבא מהפוסק מוכיח נגד זה הפירוש ממש, דהלא בת"ב שאמר שדחתה הגר והראי כי דחתה ותקל נכדתה בעיניה והענינה ישרי ותבהה מסנה ואמר ה"י לה שובי אל גביתך והתעני תחת ידיה, מוכח מה דעוד הוא בסוג שפחה ממש ולא לפיכך דוקא ופשוט:

ג מ"ש עוד שם וז"ל ודע דבאמת הרמב"ם למד החלוק בין מלך להדיוס גם כחה הסתירה ש"ס בין הבבלי והירושלמי בענין הפילנש דבבבלי אמר רב דפילנשים בלא כתובה וקדושין ואילו בירושלמי פיה דכתובות פלגי ר"י ורי"ם אי פילנש בכתובה או בלא כתובה מכלל הפיטויל דקדושין יש בה ובבר נבוכי בזה ראשונים ואחרונים הראים פרשת ה"י שרה והדביו סי' רכ"ז וכו' ע"ש את שני התלמודים להחליקם בזה ואני תמה ע"י שר"ב יחלוק על ההנאים, ועוד דבירושלמי שם מסים במילתיה דר"י אמר רב זו דברי ר"י ורי"ם אבל הכמים אומרים וכו' ע"ש, משמע דהכמים גבי ס"ל דפילנש בקדושין, ולכן ג"ל דזה המקור לדיוס של הרמב"ם להלק בין מלך להדיוס שהבבלי שהוא ברור בלא כתובה ובלא קדושין והירושלמי אי"ר בסתם פילנש שבתוך שהותרה להדיוס וכו' שהם ע"י ייעוד שהוא קדושה וכו' וזהו יעו"ש, ודבריו קשים דהרואה יראה שם להראים והדביו ז"ל שם דלא נבוכי ולא נתנו לב להלק בין הבבלי והירושלמי בלא אלא לפי גרסת רש"י ז"ל בבבלי פילנשים בלי כתובה וקדושין דר"ל בלא

שניהם

שמועה נגדו כנודע, ע"כ אם אסרה לעמוד בדבריו בקצת אמיץ ולראות העמדה דבריו נגד כל רבני הפוסקים ראשונים ואחרונים, והנה כלל דבריו שם הוא בא לפירוש דאמה העבריה היא הפילנש שדבר בה הרמב"ם ז"ל ולמלך הותר לו לבעול אמה העבריה בלי יעוד ולהטירה ג"כ לשפחות ובמ"ש ואת בנותיכם יקה לשפחות וכו' ולהדיוס אסור לו לבעול בלי יעוד ותשאר שפחה ואם ינהנה לאמה העבריה לשפחות ולא יבוא עליה מותר דלביאה ושפחות אסור ולשפחות לבד מותר, והכריח זה מדברי המכילתא ומש"ס קדושין ומדברי התוספות וכתב דה"פ ומבואר במכילתא ע"י בבגדו בה שכתבו דאם לא יעד אינו רשאי לקיימה, וד"ק מנה דאינו רשאי לקיימה לביאה ולשפחות אלא לשפחות לבד וה"ל, ונוראות נפלאות בדבריו ראשונה במנהג שצותה התורה על דין אמה העבריה ביעוד ובנתיקן פרייה ובסמיכים הלא בודאי ש"ס בהם בעם כהן ובמלך דגם המלך בקטנה אמה עבריה צריך לקיים בה מה שצותה תורה ביעוד ופדיון, והגם דיש רשות למלך ליקח מבנות ישראל לרקחות וכו' שישרתוהו אבל בקטנה אמה העבריה מותר ג"כ הוא בכל מה שצותה התורה בהם ככל איש ישראל דכל האמור בפרשת מלך מותר בו, כל האמור דוקא שדחתה לו, ועוד מה שכתב דה"פ ומבואר במכילתא ע"י בבגדו בה שכתבו דאם לא יעד אינו רשאי לקיימה, וד"ק מנה דאינו רשאי לקיימה לביאה ולשפחות אלא לשפחות לבד, וה"מ בזה כן דבר שמה פה דכל מנהג זו למד דהתורה חסה על בנות ישראל ואמה זו שתהא כל זמן מניחתה לשפחות לכן מנהג ע"י ליעדה לו או לבנו או לנע מפדוניה או הנא בסמיכים וה"י הוא בשאר כל בנות ישראל אם אינו הוצה ליעדה ומה תהי' למדק דאינו רשאי לקיימה לביאה ולשפחות, גם מה שד"ק מ"ש קדושין י"ם יעדה נזהר בה מנהג אישות ואינו נזהר בה מנהג שפחות, וד"ק ומנהג נמי דכשנותה בה מנהג שפחות אינו מותר לבוא עליה וסיים וכו' התוספות בק"ה דהי' שבת דא"י שיכול ליעדה בע"ס צריך להודיעה ולשם קדושין מיעדה, מכלל דשלא לשם קדושין אסור לבוא עליה ולשפחות קנאה וכו' ע"ש, גם בזה לא ש"ך למדק ענין ביאה אסור או מותר וכמשי"ל דה"ס והתוספות אתו לאשמיעין דהתורה חסה לתקנות בנות ישראל ולהוציאם מעבדות להזהר ולכן דרשו יעדה נזהר בה מנהג אישות וכו' אלא כאשתו לכל דבר ולאו למדק אם אסור לבוא עליה או"ל דאין במשמעות קרא זאת ובדאי דה"י הוא ככל בנות ישראל וכו' שלא יעדה א"ן לבוא עליה בין הדיוס בין המלך דש"ס הם בדין אמה העבריה ככל מצות התורה וכמשי"ל, ומנהג מה שסיים שם וכתב וז"ל נמצא דאיסור הפילנש דקא' בה הרמב"ם בפ"ד מהלכות טלנים דגו' היא באמה העבריה שהיא לשפחות ורובין ליתדה לביאה בלי יעוד שאסורה מפורש בתורה כנו', וע"ז הוא שכתב ג"כ דהתורה למלך ובדמיים בפי' שהפילנשים שילוקה לארמיתו הם לביאה ולשפחות

וַזֹּאת אֵת הָאִשּׁוֹת סִימָן לַיהוּדָה צֶה

ימי לנו גדול בהפוסקים האחרונים כהנאן יעבין ז"ל ופוק ז"ל
 מיש עיד הדירא ז"ל במהביר אויה ס"י קניג ז"ל ונבחרתי מראות
 ואשתומם בשעה מפני הדי שנשתלחה לכתוב בן על גדולי עולם
 הרשביא ורבינו ירוחם ומרן שאין הבני דורנו כדאין להיות
 תלמידהם בהבנה ויראה תלת סמכי קשום וקדושי עליונים ע"כ גם
 שם בסמן רמז כתב עוד עיד הגאון יעבין ז"ל וסדרה ליה מארה
 שכותב על הרמבין כאשר דבר איש אל רעהו ומי שם פה לומר
 על אחד המורה ברבנותא קטאי אשר משאתו יתרו אלום שלא
 יחד לעומק הענין וסדרה כוליה נופא בראותו להרב הנזכר בסדר
 ריבדו על הראשונים עכ"ל :

וַאֲתָה תהיה להנאן המפורסם במהרי"י משה זקן ז"ל בס"ה כרך
 של רוסי דף ס"ז ע"ג שכתב ז"ל ואורתי כנבר הלצי וכו'
 כי קנא קנאתי על אחד מן הראשונים הנכבד דברו בספר בשמים
 ראש סמן שמיא אשר הן בעין אחד מאתרוני אחרונים שבדורנו
 וכו' ואל בינתו נשען להחליט ולחפז דברים אשר לא בן וכו'
 אשר ע"כ אמרתי וכו' להראות לכל באי עולם כי טובה צפונה
 של ראשונים מכדין של אחרונים וכו' ומי יאמר לקדמון שבפוסקים
 למה הפיש כך ומי בעל דברים יוש וישים פניו נהושה לאמר
 להר מבני עלייה מדרי קדמאי וכו' לאמר לו למה תפיש וכו' הא
 ודאי האיש אשר יעשה אחת מאלה דבריו לעו והיו בלא הוי.
 הדברים ק"ו אם דברי אותו קדמון בנויים על אדני פו וכו' וכו'
 וס"ס ברי מיה ע"ג וז"ל ואחד כל אלה הדברים מי זה מהשך
 דעה במלין ולפני מלכים יתיצב ולשונו כהרם הדת להחליט
 ולהפאית דברים אשר לא בן על הספר הנזכר כמו שיעשה בעל
 התם סופר סמן ישיבד המכה אריש בשבט פיו ובדאיה הלושה
 וכו' להסתהא וכו' יהרום בעם ברול ועופרת בן שני הצא לבנה
 וכו' מדויק ספר בשמים ראש סמן שמיא אוי לעינים שכתב דא
 אוי לאתום שכתב שמועו מה ראה על ככה ! מה הגע אליו !
 העבודה ! יבא רקב בעצמי ותהתי ארנו ! איך היתה כזאת בישראל !
 ואיך יהיה זה לאתרון שבדורנו להחליט כזאת ולדבר נבונה נבונה
 בכלי הכיא בידו משה עשרת אלפים גמלים דאיות והלואי ואולי
 ולעת כזאת יעמוד קנה במקומו ולשתקיל מלוליה וכו' ותיד.
 ודבריו ז"ל אשה ועדק דברים הוצאים מן הלב כי הלב בוער
 כתנה בראותו דברים על גדולי הראשונים וה אפילו שהמשיב נאן
 מפורסם ומי לנו גדול באחרוני הפוסקים כהנאן התם סופר ז"ל
 ועבין כתב עליו את כל הדברים האלה ואנן מה נענה אבתרה
 בראותנו כימינו ובזמנינו זה לדבר כזאת על הרמבין והראב"ד וכל
 רבני הדורות שאחריהם שנששו באפילה היו ונפל כל הסוד שבנו
 עליו הרמבין והראב"ד את התר הפילוש וכו' אשר לא יוכשר
 לדבר

שניהם יהי אלא בקדושין כתב הרא"ם ז"ל דיש קצת ראייה לזה
 מהירושלמי. גם הרדב"ז לא דיבר בזה ואת היותר דלא השווה
 לחלוקים במשיר הרואה שם, ועוד מהו התימה שאיך רב יהלוק
 על התנאים, והלא מפורש בשם כתובות ד' ה' ע"א רב תנא הוא
 ופליג, וכתב הרב הליכות עולם בשיב פ"ב עמשול רב תנא ופליג
 ור' דיא תנא ופליג דפשימא שאינם תנאים שלא הוזכרו לא
 במשנה ולא בבביתא אלא ר"ל שהם חשובים כמו תנאים וכוללים
 לחלוק על משנה ובביתא יע"ש, ועיין לה' יד מלאכי אות תקנ"ג
 דריה ורב הוזכרו בבביתא לדעת גדולי עולם ע"ש, ועיין להרד"א
 ביוסף אומין ס"י מ"ז באורך מה ע"ש, ואיך איך כתב בפשימא
 דאך רב יהלוק על התנאים ואשתמים מנה דבר כ"ז :

ומאחר זה מ"ש עוד שם רפ"ז נסתלקו כל התמידות שהמהו
 עליו הרמבין וזולתו דבבבלי מירי בסלך בלא כתובה
 וקידושין, ובירושלמי כהם פילוש להרוס וכן מה שהשב הרמבין
 שהאיסור להרוס שכתב הרמב"ם הוא סמסע זונה או קדשה וכו',
 וכן מה שרצו האחרונים לבאר דברי הרמב"ם שהוא מדרבנן שבושה
 לסבול וכו' כ"ז ליתא דהאיסור הוא באמת משום אמה העבדיה
 בלא יעוד שאסורה מהתורה כסלם דלא יתנוג בה מנהג שפחות
 ואישות בבת אחת אלא או שפחות או אישות וכו' שלא יעדה
 הרי היא אמה אצלו ואסור לבוא עליה, ונפקא מינה לפי שסתי
 זו בדעת הרמב"ם, הפנויה דעלמא שלא נקנת לשפחות ידועה
 ליהודה לו לכיאה בלי קדושין אין זו ככלל פילוש שכתבין ובבבלי
 והיא הפנויה שכתב הרמב"ם פהיא שאסורה בין להרוס בין למלך
 וכו', באופן שפ"י שפתי ואת בדעת הרמב"ם נפל כל הסוד
 שבנו עליו הרמבין והראב"ד את התר פילוש הפנויה דלא ראי
 פנויה המיוחדת לכיאה בלי קדושין שנדברו בה הרמבין והפוסקים
 שאחריו כדאי הפילוש שכתבין ובבלי וירושלמי ותיד, ואיתו הסיד
 דאדרבא הבין שבנה הוא בדעת הרמב"ם הוא בלתי יסוד כלל
 וכמשי"ל והבנין שבנו הרמבין והרא"ם והרדב"ז והבאים אחריהם
 הם בנויים על יסודים חזקים ואין צריכים הם לנו לחוק בדבריהם
 ולא לסתלקותנו והלילה לנו להחדר אחר דבריהם ולדבר תועה
 היו על עומק עיונם ובפרט מה שסיים עוד שם ה"ל וכו' פשוט
 וברור לדעתי הקצרה וחשיבה מאוד על הראב"ד והרמבין וכל רבני
 הדורות שאחריהם שנששו באפילה בענין זה ואילו היו מעמיקים
 בדברי הרמב"ם לא היו נוטים הצרה להשוב שיש מין פילוש
 כפנויה שלא נמכרה לאמה ובאמת אין פילוש אלא אמה העבדיה
 וחדוש הוא שהדשה תורה בה עכ"ל, ובאמת בראותי דברים אלו
 על גדולי עולם ניהעתי לאחורי ועמדתי מרעד כי מה אנהגו ברור
 הזה ומה כחזו לדבר קשות על ההרים הגדולים שרפי קודש הלולים

והתבין הק נכריה להם ואינם פנים עוד לעשותיהם הנשואות להם וכמשיה מים גזרים ומהק ומה וצא כוב תקלות ומחלוקות גדולות, לכן יש לנהוג נדר ולאסור איסור בזה, אלא אם יהיה האופן האשתי נאסרה עליו או פירשה ממנו שלא ברצונו ולא יוכל לשתלה עפ"י נמוסיהם או בהכרח יש לשמוך על הפוסקים הסתרים ולעשות ע"י ברהיין וכתבו הנאים ביניהם וכמשיה כשהראיה ז"ל בספר העלומות לב ח"ג דף מ"ז ע"ג וז"ל כיו בשמירהה לו בסתר ואינו חפין לעלות הדבר מידאו או בשרהו סבני אדם וע"כ לא הלך לסבול, ואולם כאשר מיהרה בפוסקי ובגלוי וכדושה ביד אין כאן יראה ואין כאן ב"שה וכו' ובפרט שהביד כאשר יחזו את הדבר ויחזו אותה על מהרה וע"כ יתר הדברים שראוי להתנות בעיהם, ואין אני אומר להתיר לכל איש וחפין להשביע את יצרו ולסאס באשת נעוריו היו להעלות על הלב אלא כאשר יתה האופן בעד התופש והדור שלא יוכל לישא איא בניסואן ואשתו נאסרה או הפירשה ממנו ולא יוכל לשתלה עפ"י נמוסיהם או למצוה יחשב להתיר לו ליהד לו אשה ישראלית עם הנאים הצריכים ובראש כולם שתסבול לנהוג וכו' וכו' וראוי לעשות כל אלו הנאים בכתב ובתחלת האיש והאשה ויתר יע"ש, ובראי כאשר יתה זה ע"י ברהיין הם נודאי יתקרו ה"ב ויענו נאמנה אם נתין הדבר לעשות זאת ואין היטות תקלה הוצאת ממנה ואו יוכלו הביד לשמוך עוד הפוסקים הסתרים ואם לא לא תהיה זאת ע"י ברהיין בודאי איסור נמור ליהד לו אשה ובגלוי ובשרהו הדבר ע"י ברהיין עפ"י הגיל בודאי שאין לחוש עוד שכל לשם קדושין בעל שעיז השטש שם בספר ים הגדול ולכן כתב שיש להוסיף בשטר הדוב שאינו מחבין לבא עליה לשם אישות וקדושין כלל וכו' הנראה בזה שאין לחוש לזה מאחר שנעשו הנאים שביניהם בברהיין ולא קדשה בכסף מעשי מוכיחים שאין דעתו לקדשה לא קדושי כסף ולא קדושי ביאה כיו לפילנט ולכן לא הש לזה מהראיה ז"ל בספר העלומות לב שם, והם שכתבו זאת לעשות בגלוי האמת אשר דלא מלאנו לבי לעשות מעשה להתחלה אפילו ע"י ברהיין ואירע מעשה מקרוב עד ועד בגלל באהר כשר ורא שמים והאשה אשה קושה ועונה בעלה בסיבות מחכות ע"י הקונסול וז"ל שיהיו לחוק השלום ביניהם ובעוהו ז"ל דשלוס קטעא ועפ"י התענות ושהוא בה לא יוכל לנהוג ולא ישא איא עליה ומשכתי די מלעשות חלבתא למעשה ליהד לו פילנט עפ"י סדר מהראיה ז"ל דלא האתי ולא שמעתי מעשו בזה בברהיין ומכירה שהצטעק מושכים את ידיהם בזה מחשבת תקלה הוצאת ממנה ה"ב וצ"י י"ס דמין בודאי הלכיד הצעד:

יהודה חיים הכהן מסלתון

ס"ט

לדבר כזאת אפילו על דב פישט שכדורנו והלילה לנו לדבר דבר והצי דבר ולננוע היו בעומק עיונם של הראשונים ז"ל ובפרט בנד דכל תרואה דבריהם ישפוט בעדק דמנוים על קו הדינה ויסוד חוק בדעה הרמב"ם ז"ל ובגל, ומיש מין בכים פ"א מהו אישות דברו יש בהך דהיה האסור שהפילנט שכתבך היא באמה העבריה וז"ל מודה הוא ס"ל דיש פילנט בפניה סתם ולא דיש שאין מין פילנט אלא באמה העבריה דוקא, וכן מיש דדיק והדיש בן פרתון במהרה הערך בפירוש פילנט שהוא שפחה שנתגירה או אמה העבריה שזוקקה לתשמיש והביד שם דף קל"ז לחוק יסוד השפחה שדרך בה כעו"ש, הן בעת ספרים אלו אינם מצויים החלה אלא שכל כוננה בזה לענין פישט הפילנט היא או שפחה טייה שנתגירה או עברית שמעקר לקחתה לקחה לו לתשמיש ומאי דנקטו אמה העבריה אין דיש על אמה העבריה שדיבר בה הכתוב אלא דיש שפחה סתם היא על הנזירה והעבריה קרייה אמה ואם לקחה מעיקרא לתשמיש קרייה פילנט לדברי הדיק והדיש הן פרתון ז"ל ובראי שיהם נ"ב מידו ראה העבריה שדיבר בה הכתוב וכו' יסבור איש את בנה לאמה כשמידעה אה"כ לו או לבנו הו קרייה אשה נמורה ואין עוד עליה שם אמה כלל: **א"י** שיהיה נלעיד האין להתיר פילנט בזהו ויש לאסור וכמשיה תדכיו ז"ל שם בסמין ז"ל באורך לאסור וכתב וז"ל והיו יודע שאפילו הדמיון המתיר אם היה בזמנו זה שיהם פירצם בשפחה ובביאות אסורות היה גם הוא אסור הרע שכתב באמה השוכה בעצמה ז"ל ואתה דבי ה' היך במקום הוההם מן הפילנט שאם ידעו מן ההיתר ינו ופדעו רבואו עליהם בנדרהן ע"כ, ומצתה אהר דן ק"ו במקשמו ובזמנו זה וגם הרשביא ז"ל שהתיר הפילנט לא התיר אלא ע"י קדושין דלדעתו ז"ל זו היא הפילנט אכל בלא קדושין מודה הוא האסור וכו' וז"ל כלל דמילתא דכל פילנט אסור בזמן הזה לכל אדם אפילו לגדול שבישראל בין ע"י קדושין בין שלא ע"י קדושין דשלא בקדושין דרי אסר הרמב"ם והמאירי ז"ל וכן נראה סדרה הדיק, והרשביא לא התיר אלא ע"י קדושין וכו' ואילו בקדושין כולם אסורים הוין מהרשביא דאפילו הראב"ד מודה הוא דאיכא איסורא כל שכן בזה הרע קוה וכו' ה"לך בין שהדור פרוץ בביאות אסורות אין ראוי להתנות להם אפילו הדבר המותר בדי לית נדר וס"ל לתורה כיש שמדעא הפילנט אסור להריוס ובדכתיבא ה"לך אם לא רצה להוציאה ממשכנתא ליה עד יחצאנה או עד שישאנה כדמיו בקדושין ח"ב ובתוכה וס"ל לא הוה ויתר, ואם הדכיו ז"ל שכתב בן בזמנו כיש אגן בזמנו זה רבעוהו הדור פרוץ יותר ויתר והתפטרות פרצה ופשה המספחה ונחיל בהפקרא ושיבך התרא ואכל איסורא יש לחוש ביותר ולא להתיר להם ובזמנו זה ענינו הוצאות שיש אנשים אשר להם נשים כשירות וילדו להם בנים ובנות וע"כ לא נחיל בהתרא והילכים ומיהדים להם אזה פנויה

שאלה מעשה היה באחד שהבטיח חתן בחברת הסניטורא הירועה שהוא להבטחה היו האדם ואופן הסניטורא היה שאם יזכה ויחיה עשרים שנה מוכן כתובת ההבטחה או לסוף העשרים שנה החברה הנזכרת תפרע בידו כך ת"ק נזכה ואם ימות היו חתן העשרים שנה או יפרעו כך ת"ק נזכה ביד אשתו פלוגית וכתבו נזיר כנזכר והאיש הנזכר נלכד והלויש חתן העשרים שנה וחזים במות האיש הלכה אשתו עפ"י הדין הנזכר ונכתה כך ת"ק נזכה בידה עספ"א. ואין בעובדון המנוח הנזכר כי אם שני מאות והמשים נזכה דוקא, ושם כתובת האלמנה הוא בסך ת"ק נזכה והן עתה תבעה לנכות כתובתה מהעובדון הנמצא להמנוח הנזכר בסעודה שכן שקיבלה מחברת הסניטורא הוא לעצמה דוקא מלבד שם כתובתה, ונזכר זה מועדים הורשים שהם ת"ק נזכה שקיבלה מהחברה הנזכרת הן הם יהיו נכזין שם כתובתה והעובדון הנמצא יהיה להורשים ואדרבא הם יש להם זכות יותר שבפי מנה העד"שואם אין בעובדון שיעור כך שתי כתובות או חלקים הורשים עם האשה כל העובדון של המנוח ואיך יש להם זכות במה שקיבלה מהחברה כך מאה וכזה נזכה עד שיהיה בזה חלוקת העובדון הנמצא בפי המנוח כנודע יש לנו לדעת אם יש זכות הוליה להאשה האלמנה הנזכרת בסך הבטחה הסניטורא לה לעצמה דוקא מלבד שם כתובתה או יש זכות גם להורשים וכו' ויטבתי:

הגדה בענין מה של חברת הסניטורא לא מצאתי דבר מפורש בספרי הפוסקים המורים תחת ידי בעת ולחיות שדבר הזה נפקא מינה מוכח לדעת הן לענין ירושה בין הורשים עצמם והן לענין בין האלמנה והורשים אם נאמר שזכות בה מי אשר כתוב בשמו דוקא ואין לזרם איתו לפזר או לא:

הגדה ראשונה יש לעמוד בזה אם כוונה הכותב נזיר זה בחברת הסניטורא בשם אחר כמו בנזיר שהבעל כתב הדין בשם אשתו שאם היו ימות בחתן העשרים שנה יתנו הפרעון ליד אשתו והוא נתן ופזר מיד הדש בהודעו דבר הקצוב בפי יטבתהו, אם כוונה הכותב זה שהוא הבעל כוונתו בזה בחזרת מתנה שיהיה הכסף נתון במתנה לאשתו, יש להסתפק בזה דהויא מתנה בדבר שלא בא לעולם שכן איתר כתב נזיר הנזכר בשם לא היה עדיין היה הסמך בעולם כי אם בא הדין אחר מזה הבעל ואיך הלא קי"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ופסקה מן בש"ע ה"ם סימן ד"ם ס"ד וז"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין במסר בין במתנת ברא וכו' כיצד מה שחוציא טרדה זו מסור לך מה שחוציא אילן זה נתון לך מה שתלד בהמה זו נתון לך אפילו היתה מעוברת לא קנה כלום וכו' רובל להודר בו אפילו אחר שתלד הפרה וכו' ע"ש, וכתב ע"ז שם הרב פתיש טקין ח"ל עכ"ה שכתב אבל יכול להיות עצמי ברשבי"ל וכו' וע"ן בחשובת ריע איני סו"י קמ"א שכתב בשם הנהניג ב"י דאפי' בלשון חובב אם מה נתון קודם שבאו הפירות לעולם אין הורשים

הרבים ליתן אותם ע"ש, ובנדון דידן חנם אי נכח דהוי' בפי שהיה עצמו בלשון חובב לא באו הפירות כי אם אחר מזהו שכל מנת בן נתן הכסף אם ימות קודם זמן העשרים שנה יתנו כך הדין נזכה לאשתו וש"ך לומר בזה דבמיתו נפלו נכסי קמי יתמי ואין הורשים הרבים ליתן הכסף לאשתו, וגם אפילו הבעל עצמו היה יכול להודר בו וכמ"ש שם מן בש"ע, והם דבנזיר הבעל לא הודו ובכר תפסה האלמנה בהכסף הנזכר, מ"ס כ"ז שהכסף של הסניטורא לא קנו כי אם אחר מזהו ואז נפלו נכסי קמי יתמי ואפילו כבר תפסה איתו מועיל והוי' הורשים שקמו תחתיו הן הם הבעלים עצמם ויכולים להודר מהמתנה אפילו אחר שנדלו הפירות מאחר ליתם וכמ"ש שם מן ז"ל דכ"ל להודר בו אפילו אחר שתלד הפרה וכו' ע"ש, והם שמים מן ז"ל שם ה"ל ואם תפס חלוקת הפירות אין מציאין מידו, וגם לפיכך היתה בסמך ש"ך בשם הנמ"י ופסקה מורים ז"ל דאפילו לא תפס אלא כתב ליה שם ובס"ד ליה חסד כמאן דתפס דמיא ע"ש, ובנזיר משעה כתיבה נזיר הסניטורא ביד האשה שהוא מקבלת המתנה הוי' כתפסה דלא בפקדון מנה, מ"ס ה"ז בפירוש כתב הסמ"ע ז"ל שם דבסניטורא חסד אינו כשסמ"ד לו חסד אחר שכתב לעולם ואז כתב כאלו באו לידו יע"ש, ואפילו נמצא באופן שהנזיר נסמך לזה בידה כבר מ"ס איתו מועיל דבסניטורא חסד לידה הוא קודם שבאו הפירות לעולם ולא קמ"א, ואין לדחות הסמ"ע להס"ד ז"ל שתפס ע"ז וכתב דאין האשה מהנמ"י לזה דבשם שם דבס"ד דבין כתב חסד כמאן דתפס וכו', ובסניטורא כתב ואפשר דבסמ"ע ה"ן שיעדים יא חסד בידו בשעה שבא לעולם ע"ש ע"ש, הנה מלבד דקשה לפרש פירוש זה בדבר הסמ"ע ז"ל דכוונת הסמ"ע בזהו דה"ל הסמ"ע של חסד תחת אחר שבאו הפירות וכו' צ"ל לעולם וכו' ע"ש, והוא ז"ל ידע חסד הנמ"י ז"ל בדבריו מש"ש, עוד בה אעקרא מ"ש הנמ"י וכו' עתה דבכתב חסד ובסניטורא ליד הקונה שקנה אפילו דשבי"ל ה"ז בשם בזה העש"י בקט"ש ובתהו"ל והוי' כתב מש"ש, ב"ס בנזיר דהוי' שם של נכרים במתנות והודאות כבר פסק מן ז"ל בשו"ע ה"ם סימן ס"ה מ"א דבס"ד מתנות כגון שרי נתנה לך שיעקר הקנין נעשה ע"י חסד נכרים חסדים בו וכן שרי הודאות שפלוני היתה לפלוני שהוא חייב לו ובפירות שרם בעדים שלהם או שרי מהלכות אעפ"י שיש בהם כל הדברים האלו ה"ז הם כהרס יע"ש, והם הדאיש והסוד והרביש ז"ל והרשבי"א ז"ל כולם כתבו דבמקום שכתב הסמ"ע המלך לכתוב כל הדברים בערכאות כל השטרות כשרים אפילו שטרות מתנות מכה דנא דמלכותא דנא וכ"ש במקום שנתנו להבטחה כשרים וכמ"ש בן מורים שם ע"ש, כבר כתב ע"ז הנהניג ז"ל בהגהותיו אות י"ג שם שם הפוסקים הראשונים בלתי ערכאות מקבלי שוחדא נזכה, גם ה' נכועות עולם ז"ל כתב ב"י ד' דבמסמ"ע זה כבר הסכימו כל האחרונים ז"ל להשטרות אשר נעשו בעש"י

צח וזאת אה"ע ה' כתובות סימן ה' ליהודה

לא מעלו כלל אפילו בשער מבר וביש כשטר מהנה ועין בספר משיש הנהם איה הנבי את כוב ועין להרב שער אשר זיל החוים סי' זך שהארך בזה והביד הפוסקים ראשונים ואתונים דסיל שבין שאין המלך מקפיד אם ידעו עפ"י הדין לזכא זה מעט דנא דיד דבי עיש :

וכ"ש בנד שאין ניד ושטר של הכרת הסתרתא שריא לערובא דנא דהמלך מקפיד בזה ודנא דיד, וגם אין להמלכות שום הנאה ותועלת בזה כלל כי אם עסק זה ע"י הכרת שותפים הפוסקים בזה להנאת עצמם ולהועלתם זה ודא דלא שייך לומר בו דנא דיד ונמיס המלכות, וגם אין נקרא זה מענה הסתרים לילך אחר נמיסיהם ובמיש מן השיע בהימ סימן ל"א סיב זיל וכן כל דבר שנתנו התנאים לקנות בו כגון שנתן פרוטה למכור וכו' דזה הוא דבר מהדש שעשו נמיסיהם והקנות מעצמם, ועין להפתיש שם שהביד השו"ע רמ"א שם הנהגה מרדכי דאסמכתא לא קניא אלא בדבר שובא לעולם אבל לא בדבר שלביל, וגם בסבת החיים זיל דסיל דקניא בדבר שלביל דיד הובא שנתנו ומכין שנתנו סמכא דעתיה עיש :

להנה הם דקיי"ל מצוה לקיים דברי המה ובמיש מן זיל בשיע היום סימן ה"ב ודנא ואפילו צוה כשהוא ברא בזה שמת מצוה לקיים דבריו ובמיש באה"ע סימן נ"ד ולדברי מהר"ב זיל כהא סימן ס"ג ומטה וקפ"י סימן ה' מצוה לקיים דברי המה אמר"י הגם בדבר שלביל ודבר שאין בו ממש והביד דבר שזה יצחק מערכת מ"ס דף קפ"ג ענני, ועין בספר אהרן דף ס"ז ע"א יעו"ש, ובנד שכתב הגיה בשם אשתי ענין כשהן הסתרתא הי"ל אפילו צוה שכן דענו להיות כך של הסתרתא לאשתי ושייך בזה לומר מצוה על הורשים לקיים דברי המה, מ"ס י"ט לומר דזה באופן שהצוה כזוה ויש גילוי דעת מהמצוה אם היא מתנה נמורה אפ"ל דודא אם צוה ונלה דעתו ליתן כך כוב לפי וביצא בזה יש לומר אפילו אם יהיה איה כמכר והלוקי דעות מ"ס אמר"י מצוה לקיים דברי המה ואפילו כשצוה והוא ברא, כ"ס בנד דאין ביד לן רמיש בשם אשתי הוא לשם מתנה נמורה כי אם לשתיהה אשתי מוסמכת בזה לפידען כך כתובתה ואין כוונתו להיות לה לבדה אלא שאם היו ימות תו"ד ה"י שנה אזי יהיה כך הביטחון של הסתרתא בכלל עובדו ויעשו בו כדן ובתחיל, והעד לזה שאין כוונתו להיות לה מתנה נמורה שהתנאי הוא אם יהיה הוא זה בתשלום ה"י שנה יבנה כך התיק בינה הוא בעצמו ואין לאשתי כלום, וזהו ה"י כמו אומדנא דמכר דלא כדן בזה ליתן לה לאשתי מתנה נמורה ולמלך, וזה הורשים מה אלא מצוה עלינו להחזיק ביד הורשים ככל הכא מדינו ולומר כני' ובמיש מהרשדים זיל בהי"מ סימן ש"ז כסוף התשו"ע זיל להיות אמת כי מצוה להעמיד הורשה ברא"ה לה וכו' ויש להורות שאין לו לדון אחר אומרת דעתנו הוטה לכוונת

המוריש אלא אחרכא צריכים אנהו לקיים חוקת הורשים בכל האפשר והסנים עמו הרב משה אלמושניו זיל והביד אלו בספר אהרן אהרן ד"ס דף ל"ח ע"ש :

וי"ש למצוא זאת להאשה הנד לעבדא מהה שמענו דאנו למתירים זיל הובד במדכי סופיק דמציעא סימן הנד זיל ופסק הדים דאף הברא שאמר נתן לפלגו כך וכך אם ימות זה נקרא מצוה מהמת מיתה וקנה וכן משמע מתוך פירש"י דהבא ע"כ, ודעתו זיל שבין שהובד מיתה ואמ"י שאמר מיתה נתן לפי כוב דנו כדן מצוה מהמת מיתה ומכא"ל בשיע סי' נ"ד דמצוה מהמת מיתה עדיף מהמת שבים דאעפ"י דקיי"ל דבר שבים ככתובין ובמסורין דמו ולא בעיא קנין ולא שום דבר ההקנאה מ"ס ה"ד במתנה בבולה אבל מתנה במקצת לא בעי קנין ובמיש שם בשיע בס"י ע"ש, וא"כ בנד שכתב אם ימות תו"ד עשרים שנה יהיו לאשתו מכא"ל דבר שחשוב על מיתתו ומשמע מה שממש כמו מצוה מהמת מיתה הוא, וא"כ אין צורך עוד לא קנין ולא שום דבר ההקנאה דמאי למתנה שבים דקניא בדבור, ועין להרב עיקרי הדט האיה דף ע"א וע"כ דהארך בזה ועין להרב כפי אהרן זיל דף קס"ה ע"ד שהארך בזה והביד גזילי הראשו זיל דלא סיל בסבת מותרים זיל בזה וגם דמותרים זיל עצמו יש שהי תשובות בדברי הסתרים זיל ע"ש שהעסק בפלפול עצום בדברי הפוסקים זיל בסבת מותרים זיל ובד קמ"ס ע"ד כתב שם זיל ואח"י ודע"י לנו אלהים את כל זאת ובנו לדון דתשובת מותרים השנית היא מוסמכת מ"ס גזילי האחרונים זיל היה מתקין זיל ומורים ומתירי"ל ומתירי"ש והוא סבת דית זיל דהבא דאיכא שם ובתוב בו מה"ס אם לא אהר"י כי ע"י לאה"ס או דאיכא ובנו של שטר דמי אפילו כתוב בו כל אלו הדברים המתנה קיימה גם בלתי קנין וכו' וס"ס אחר כל השאלה וס"א שם בדף קנ"א סוף ע"ד דסבת מותרים זיל בזה יצאה בהנמא וראשה פרע ולא יודעה הוא דרבוני שפחה והרשב"ן והמכ"ס ומתירי"ש זיל קמ"י בשיטתיה וכן מהר"ש עזריאל זיל זה ביד בהי"מ דק"ל כתב דרבוני במהלוקת הוא שנוי והוסף הרב לומר דדעת מן זיל בשיע כסימן נ"ד ס"ס הוא בדעת מותרים ודעת מורים זיל שם הוא בדעת התלמים על מותרים ע"ש, ועי"ש הסוף ע"י ד"ס עוד כוב מהפוסקים גזילי המורים האחרונים זיל דס"ל בסבת מותרים זיל יעו"ש, ובנד דכתוב בניי הסתרתא באזה יום ובאלה הדש וביצא הי"ל ובנו של שטר מוכה עלינו וכו' אין צורך קנין ולא שום אחר מהקנינים דכין דבמתנת שבים דענין לה הי"ל ככתובים ובמסורין דמו ובניל ובמיש כן הרב כפי אהרן זיל לענו"ש ע"ש, ומה גם דהאשה הנד כב"י הפסח בנכס"י של הסתרתא ויבולה לומר ק"י"ל בהפוסקים דקיי"ל בש"י מותרים ודע"יה זיל :

אלא דיש להשיב על זה ראשונה דבנד ענין כשהן הסתרתא לא הקנה מתנה זו כי אם לפי נמיסיהם הכרת הסתרתא

וַיָּבֹאוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְעוּ אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר עָשָׂה אֵלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר עָשָׂה אֵלָיו

בבית הגיר ואין דעה וכוונתו להקנות ממש הימא בזה הענין
מצוה מחמת מיתה וכו' וכו', והם דבנותאות העשויות בעד
אירופא עיי' נכדים דנים בדין שטר גמור וכל דיני שטר והדין
להו' וכמיש מותרשים זיל בתיים סימן סיה וציו' ומותרין אדרבוי'
סימן תיד לענין הכונסיות לא מצא למסקנ' פרעתי בדין שטר
גמור וכן העלה ה' מים זיל בתיים סימן ל'א דף סיה עמוד ב'
וכי' הרב משכנות הרועים מערכת ב' אות כ"ג ולי' ע"ש, ועיין
בבנה"ג תי"ט סימן ר"א הנביי אות מ"ב שצ"ן בשם כ"וב פוסקים
ראשו' וא"ה דבמקום שנתנו שלא לומר פרעתי על בתי' מנהגם
מנהג ודינו בדין שטר גמור ע"ש, ועוד שם באות ס"ל מ"ש בשם
מותרשי' ח"ב סימן ק"ב בהקונסאות העשויה בפראנקא דין שטר
גמור יש להם ע"ש, מ"ס כתר הרב כפי' אותן זיל אחד שהביד
להקט' הפוסקים הגיל לא קיים צוואה הנד"ד העשויה עפ"י נמיס'
אירופא מסעמים הגיל כ"א מתורת מנהג וכמיש הרבני' בהדשות
סימן ס"ו וז"ל ולי' כלל שאם הינו לענין ידושה חז' דאין הכנהג
ואין התנאי מבסל' אותו, אבל אין אנו באים לדון אלא על הכנהג
אם הוא מתנה או"ה ובין שנתנו לקיים שטר מתנות העולים
בערכאותיהם מנהג מבסל' הלכה ע"כ :

וְעֵינֵינוּ להרב עיקר הרס הא"ה דף ע' שהאריך שם והביד שלשה
רמזים גדולים דפ"ל'ו בהבנתם ואסקו' דמנהג' שהצוואה
קיימת ושרירה והם העידו בנידון שכן המנהג פשוט בכל עדי'
איטאליא ושאר מקומות לקיים צוואות כאלו והמנהג ההוא נכון
וישר' לדעת גדולי הפוסקים והמחברים ואין לק' מנהג' ותקין גדול'
מה שכל הכיד מוסהין בעיריות ההם מאשרים ומקיימים צוואות
כאלו העולים בערכאות ש"ג ומנהג המנהג שהוא דבר גדול בהנאי
שבמסקן ע"ן שם :

דְּהַנָּה מוכה משם ומדבר הרב במותרין צוראל והנאון האש"ל
במותרין אשכנזי זיל בתישו' כי באה שם כ"ס רפ"א שדוקא
שפ"י מתנות וצוואות אשר אשרים וקיימים רבני' הפוסקים נאנו'
עולם זיל אסרין מנהג' ותקין' הוא באשר סמכו את ידיהם עליו,
ברם בניד אשר חדשים מקובל כאו' הבורות ואמירות בעין סתירות
וכל התנאה להם אין בזה צד לומר שהוא כשטר' צוואות ומתנות
העולים בערכאות ש"ג שקיימים הפוסקים זיל מצד המנהג וכמיש
ה' עיקר הדט שם דף ע"ד סוף ע"ד וז"ל ועיי' שנשאלתי בדבר'
שככלל אם תקראנה כאלה ולא יהיו הנכסים ראויים כללד' לירשיהם
אלא יהיו מותרים ועומדים ביד הורשים מה יהיה משפטם ודגם,
אף ע"ז פקחתי ע"ז ברבני' רבני' הפוסקים הגיל ואח"י דבריו לא
אשנה רבין סמוכות למנהג' ויש לו סמוכות ממש' שמנהג' ותקין'
הוא ודיינים מוסמים ומפורסמים ולא של' המדן נלע"ד דאח"י
הולכים עכ"ד ע"ש, אשר דבריו זיל נראה שלא יכנו' בניד' ולא
נעשה ענין זה בהבנתם רבנים ודיינים לומר כן ולא סמכו את
ידיהם עליו וא"כ אפשר ולא נכנס זה בסוג כל דבר' שבמסקן

המנהג הוא עיקר לבסל' הלכה, וכבר כתבנו דאומדנא דמוכח
שדעת הכעל בעת כתיבת נד"ה המותרין דאין בדעתו ליתן לאשתו
בהורת מתנה גמורה כי אם שתהיה מוסמכת בזה לפדעון כך כתובתה,
הלא כתב שם דאם ישאר בתיים עד סוף העשרים שנה או יהיה
הבקר לו לשמו דוקא אלא דאם ימות ינתן לאשתו, מוכח מה
דלא הקנה לה במתנה גמורה את הבקר ההוא והז"ל לדתנות דדגם
שישאר בתיים אח"י זמן העשרים שנה ינתנו לאשתו ולבאי' כחה
של האשה ומדלא התנה כן אומדנא דמוכח דלאו לשם מתנה
גמורה לה לבדה כ"א מונתו בזה שיהיה כך הנכס כלול בכלל
עובדו והנהגה כתובתה נד"ה, ובכן אין לומר בניד' זמנו של שטר'
מוכח דמדיים נתנם לה במתנה אשר לדעת מותרים זיל והעשויה
ס"ל קנתה בזה אלא כוונתו הוא דבניד' אין ש"ך לומר בדעתו
להקנות מהם וכנ"ל וא"כ בקף המותרין הוא ש"ך בכלל עובדו
ובמה שכתבתי לעיל :

והנאון הראש"ל במותרין אשכנזי זיל בתישו' שכתב' כפי'א סימן
י"ג האריך הרבה וכתב דבענין דגם הישראל' נהנו כן ונמשינו
אח"י מנהג' הנריים דבדות המנהג' שזה בכללם או הוא דאסרין'
מנהג' מבסל' הלכה וכמיש' ההק"ל בתיים ח"ב סימן מ"ט וכ"כ ל"ש
דבר' הראב"ד זיל, והביא תשובת מותרשים ומותריב"ל זיל ודע'
ועיין בספר הקק"ל לב שם ובספר' גדי' לב שם ובספר' ישרי' לב
אות' מ' סימן ס"ה דבזה לא נשאר שום פקוק א"כ"א דמ"ע עכ"ד :

שְׁמוּנָה מוכה דוקא אם נכתב לו' שכן נהנו גם הור' ישראל'
לדון ולקיים נדירות אלו לזכות מ' שנכתב על שמו דוקא,
ובניד' שלא נכתב ולא נשמע שקיימו וקבלו עליהם הורשים לדון
בנדירות אלו לשם הכתוב בשמו דוקא אי"כ צריכים אנו לדון כפי'
דין הנהגתו הקדושה ויש לומר דלא נכתב האשה בזה כ"א יהיה
הבקר הזה בכלל עובדו וכמיש' :

וְאִחֶיהָ מהבדחין ט"ה דעה דעני' לקראת מלך רב הראב"ד דע"ה
נא אסרין מניח' דהנהג' במותרין אשכנזי הינו לחנות דעתו
ד"ע בזה, ותשובתו דהסתה אביא בקצרה תייד' והוא דבתיים הא"ה
אין לק' ידושה ישאין בה סכסוכים כאלה או שהמורש הסכים את
הינו או שקנה קרקעות או נדירות ע"ך כד"י מונס' בשם אשתו
או בשם אחד מבני', ע"כ, זה מנהגנו בעסקים מסוככים כאלה
לדחות המשפט מיום ליום ומתדוש להודיש עד אשר נכלל לפשר
כן עני' העדדים וא"כ על מקומו יבא בשלום :

וּבְאִשְׁרָם ברה"ק ישנו לדון ואין מוסר אותם מלפנין הרין כפי'
אשר יורו אותם מן השטים, הנה האמת יורה דרכו
באשר לפי' הדין ההפדה ותקנותיה המאושרים מהמסכילה, הא"ש
אשר ידו אותו המכסיה ושמו כתוב על הפולים הוא יוכה ויכתב
את הבקר המוכסיה אח"י מות המכסיה, וגם לפי' דין תהוקין יוכה
הא"ש והוא בכתובת שמו לבד על הפולים וביה גמורה דלא נע'
מדין סמומא ומנהג' הסתרים, ומה גם תוקים קבועים ומפורסמים
ומאושרים

ומאשרים מכל המלכות וזה ברור, גם סבוב הדיוט אשר ההבנה נותנת נוסף על הסבובים שנתן המכסה, אשר דין דבר שלא בא לעולם יש להם, גם המה יוכה בהם האיש המתוב שבו על הפולים מדין סמומאטא בגי' ובמיש הראיש ויל' בכלליו כלל יין סימן כ' בדין הכרת הנאבילה דהוי דבר שלא בא לעולם ושאינו ברשותו, ובכל זאת כיון שנתנו כך הוי קנין בדאמרינן האי סמומאטא קני עד כאן לשונו :

ולתוספת יצוין לזכות האלמנה כאשר כבר נבחה האלמנה את סבוב הכסותן גם שהוא דבר שלא בא לעולם כבר זכרה בו ואין מציאין מידה ובמיש מן בהמים סימן ר"ט סיג דאם קדם גבה אין מציאין מידו ע"ש :

ועל יסוד השני שהמנה נלה דעתו, דכחות האשה היתה אהרי מותו ובשעת מיתה כבר בא יד הורשים בהסך הנזכר, גם ע"ז איהם הסיר דלענין דדין הוי מה שפסק מן בהמים סי' ה"ג סיב וז"ל מצוה לקיים דברי המת, אפילו ברא שצוה ומת, והוא שנתנו עכשיו לשליש לשם כך עכ"ל, וכתב המרדכי בפרק מ' שבת סימן תר"ל וז"ל ור"ה פסק דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא היכא דהושתלש ביד השליש מתחילה, לכן דלא זכו בה הורשים בשעת ירושה עכ"ל, והנה המא בגיד הבעל כיום אשר הבטיח את חייו, השליש את הכסף ביד ההבנה וצוה להתן לאשתו אם ימות וכתב את שמה בהפולים ובקידה ההבנה הם והורים סאד בסמנה זו לקיים דברי המת ולמסור את הכסף רק ביד האשה, כי לפי חוקי ההבנה ותקנותיה מיום אשר נכתב הפולים ושעת מיתה זכתה האשה בכסף הכסותן וזכה נמורה וכל הוחת שבעולם לא ידעו את פקידה ההבנה להעביר הכסף לאיש אחר, וגם לפי דין תוחזק מאחר שהבעל השליש הכסף לתתו לאשתו אחרי מותו יורשו אחרי לא זכו בכסף בשעת מיתה כמיש המרדכי וז"ל בפ"י דברי ר"ת הגי' :

ובזהותי מה נצטב כמו נד לנתי תשובת מהר"ם במרדכי פרק יש נחלין סימן הקצים הביאה בקיצור דרכי משה ה"ם סימן ה"ג באשה שהפקידה פקדון ביד שמעון ואמרה לו אם אצטרך ממנו תנו לי ואם הוא המית תנוהו לראובן בני, והשיב דלא שייך בזה משום מצוה לקיים דברי המת דהוי לא השליש מתחלה לכן ופיריה דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא היכא דהושתלש מתחלה לכן, והמא הרי לא השלישנו לכן אלא עיקרא מה שהפקידה בידו לצורך עצמה היה שאם הצטרך שיתנוהו לה עש"ב, נראה לכאורה מדברי מהר"ם וז"ל דלא אמרינן מצוה לקיים דיה רק בהשליש הדבר בהחלט לתתו לאחר אחר מותו, אבל אם היה דעתו להחזיר ולקחתו אם יצטרך לו לא אמרינן מלדיה, וא"כ המא בגיד הרי ההשליש לא היתה התלשית לאשתו כיון שלפי חוקי ההבנה יוכל להחזיר לקחת הכסף אם יצטרך לו :

אך האד ה' את עיני וראיתי בתשובות מהר"י וז"ל וז"ל שכתב בסמן קע"ז וז"ל ומיש מר דלא הוי מצוה לקיים דיה כיון שאם היתה האשה צריכה להסך היתה לוקחת אותם, משמע מתוך דברך אפילו לא אמרה האשה אם אצטרך אקחם אלא אפילו בסתמא דעתה כך, לעיין מר במרדכי פ' י"ג בהש"י מהר"ם ששמע בהדיא דוקא אם התנה כך כשהשליש הסעות אבל בסתמא לא ע"כ, למדנו מדבריו שהעיקר בזה הוא דברי השליש בעת ההשליש, אבל בסתמא שיכול להחזיר לקחת הפקדון, כיון שלא אמר הנאי זה בפירוש אמרינן שפיר מצוה לקיים דברי המת, ודייק שפיר דברי מהר"ם שכתב וז"ל והרי לא השלישנו לכן אלא עיקרה מה שהפקידה בידו לצורך עצמה היה שאם הצטרך שיתנוהו לה, והמא בגיד אכן סהדי כי כל המכסה את הדין לזכות אשתו, עיקר כוונתו ודבריו בעת הכסותן הוא לצורך אשתו ולכונתה, שלא תתבזה אשתו ולא תצטרך לבריות אחריו, ואם לפי חוקי ההבנה יש לו הזכות להחזיר ולקחתו אם יצטרך, הוי רק בסתמא כמיש מהר"י וז"ל אבל ברור כשמיש כי לא אמר הנאי זה בעת ההשליש, וא"כ דין מצוה לקיים דברי המת שררה וקיימת בגידן דין עד כאן דבריו יצו :

והנה אנכי הוואה לענין דאחיהוד יש להשיב על דבריו, ראשונה מ"ש על יסוד הראשון שבגיד שהמכסה בגיד הסתרתא לאשתו הוי דבר שלא בא לעולם וזכרה האשה מדין סמומאטא ובמיש הראיש בכלליו כלל יין סימן כ' בדין הכרת הנאבילה דהוי דבר שלא בא לעולם ושאינו ברשותו ובכל זאת כיון שנתנו כן הוי קנין בדאמרינן האי סמומאטא קני, ובפירש כיון שנכתב גם שהוא דבר שלא ביל' כבר זכרה בו ואין מציאין מידה ובמיש בש"ה"ג סי' ר"ט דאם קדם גבה אין מציאין מידו ובכן נפל היסוד הראשון ע"כ, מאי דתפס בפירושו דגם בדבר שלא בא לעולם זכתה האשה מדברי הראיש וז"ל בדין הכרת הנאבילה, הוואה יראה שדין זה במחלוקת הוא שג"י ובמיש בתשו' רמ"א וז"ל סי' קל"ד דהרב ישיש פ"ה דביק סי' מ' הביא מ"ש המרדכי דאסמומאטא לא מצוה דקנה רק בדבר שבלעיו דהוי כמו קני נמור אבל ברבר שלא בא לעולם לא מהני אסמומאטא וכ"כ בהש"י המרדכי וז"ל ע"כ וכ"כ בסי' קצ"ה"ה, ובסי' בה"מ סי' זה והוכיח שם תשו' רש"י סי' ל"ד שכתב דבאורחא מהני שטר אף שהוא בדבר שלב"ל כיון שהוא מנהג ודמי לאסמומאטא ע"ש, וכתב דאפשר דמשם הוא נ"כ מרגא דמלכותא מיש :

ועיין להגאון פתיש כס"י ר"א מהר"ם סיב שהביד וכתב ע"ז ואולם בתשו' ה"ם מהר"ם סי' מ"ז אית ב כתב בפירושו דסמומאטא מהני גם בדשכ"ל דכ"כ הראיש בתשו' כלל יין סי' כ' דאם מנהג העולם להקנות בשטר הכירות דברים שלב"ל מהני מסעם סמומאטא וכתב דמיש במרדכי פ"ה דמילה וכו' דאין סמומאטא מועיל לדבר שלב"ל מפני שלא נתנו לידור למהל' וכו' :

אבל

וואת אה"ע ה' כתובות סימן ה' ליהודה קא

מעבדנו, דהנע עצמך שענין זה של הבטחון היה בעיר שלא נהנו בה תקנה שאם לא נשאר מעבדנו כך שהי כתובות דהלוקן האלמנה והיורשים אלא שנהגים שעמים טובה האלמנה המיד כך כתובתה במשולם ואפילו שלא ישרא בעובדן ליהודים וכמו שנהגים בן בעיר דמשק יצא וכוונא בה בנדע, אם עשה שם הבעל במהן חיו בשם אשתו ואין בנכס עובדנו היא כגד כתובת האשה, האם נאמר דמות הבעל ראשונה הנכה כך הבטחון כיצד לה במתנה וגם הנכה כך כתובתה מעבדנו ולא יהיה הנאת יהודה לבנו ולירשיו כלל אלא כל ההנאה והעובדן לאשתו וירשיו בלא כלום, אחמא, אלא מוכרה דכל כונת הבעל בזה שיהיה לאשתו מה לנכס כתובתה ויצטרף הבטחון עם נכס עובדנו וירשיו בו בדרך, או לפתע שנאמר שהנכה מה הכסף של הבטחון כך כתובתה דוקא ולא הנע יד בעבדנו כלל:

ומ"ש דמתשו מזהרים במלכתי משמע הדין משיב דמים נראה דלא אמרין מצוה לדיה אלא בהשליש הפקדון בהללם להתו לו אחרי מיתו אבל אם היה דעתו להתיר הוא בו אם יצטרך לו לא אמרין מצוה לדיה, ובמיד דלפי חקי התורה יכול להתיר אם יצטרך לא הוא ההלכה לאשתו, וישיב לזה לפיכך מהדיו דמהדריס אידי דוקא אם התנה בן בששליש הפקדון אבל בהתמא לא ע"כ, ובמיד אפילו דלפי חקי התורה וכות יש לו בין שלא אמר הוא בפירוש בעת ההשליש חיי בהתמא וא"כ חיי מלדיה חייב יצא אחריה מלכד דלפי הטעמה ביד עשו הנאי בפירוש אם ישרא הוא בהרים יקה הכסף הוא ואם ימנע תקום הוא זה חיי הנאי בפירוש, עוד בה דמין דלפי חקי התורה אם יצטרך למעות תהיו יקה מעותיו היה במפורש דמי ובהנא בפירושו וא"כ אין עוד בזה מצוה לקיים דברי הת:

ואעיקר שטרי הבטחון אלו לא נכתבו לנו מהדברים דקיימי וקבלו עליהם היהודים ללכת עמי נמשכים הדוקא בהיות המנהג שזה גם בישראל אמרין מנהג מבטל הלכה וכמיש הקהל היום סימן מ"ט, והביד מהירשדים ומהדכיל ודעו ויל ועין בספר גרם לב שם ובספר הקקן לב ובספר ישרי לב או"כ סימן ס"ה דבזה אין שום מקום אליבא דכ"ע ע"כ:

באופן דלפי הכתוב לעיל נלעיד דאין להנכות להאשה הניד כי אם ביד הבטחון שהוא חיק נעיה כגד פדעון כך כתובתה דאמרין סוף דעת הבעל שכוונתו בזה שלא התבזה אשתו ולא יהיה לה מה לנכות, וזה ג"כ בעבור שכבר תפסה, ומה שבעתה שיהי הוא מהנה ודעוה לנכות מלכד זה שפי כתובתה מעבדנו אין במענה זו עיקר אלא שפי הבטחון הוא פדעון כך כתובתה וכמישיל דלעיד כתבתי וצו"כ וסין:

וואת ליהודה

אכל הראש, כתשו מיד שנהנו להנכות דברים שלביל ומשורה מהני ע"כ ע"ש, אשר מה נראה דהוא שנוי במחלוקת והבא דרכותא ס"ל דלא קנה ברבר שלביל ובפרט רבן ס"ל להדריכו ז"ל, ונדע דבעיית מצרים נתנו וקיבלו עליהם לדון בהדריכו דהוא ז"ל מאריה דארעא דמצרים, וא"כ י"ל דלא קנתה האשה בניד דהוי' רבר שלביל ואפילו תפסה לא מהני הפיסחה וכמיש הדריכו ז"ל בחדשות ס"י תהיה דבמקום שנהגים לפסוק ברעה תרמכים ז"ל אין לומר קי"ל ואי חפסי מפקדן מינה ואחריו נמשכו כל רבני האחרונים ע"ן כמיש אות אבנר, וכן בכל מקום שנהגים לפסוק ברעה מין ז"ל לא מצו למימר קי"ל, ובמיד שלא מצנו דין זה מפורש ברעה מין ז"ל, כיון דמצנו שהביאו הפוסקים לדעת הדריכו ז"ל שהוא מאיד ודינן כוותיה שכן ס"ל דברבר שלא ב"ל לא מהני אסמכתא איכ ודאי דהכי דדינן כוותיה ואפילו חפסי מפקדן מינה וע"ן שכיב הרב בפ"א הלך א דף קניב ע"ד ע"ן שם:

גם מ"ש על יסוד השני דכתבנו דבשעת מיתה כבר וכו' בכל עובדנו יורשו אחריו וכבר נפלו נכסי קמי יתמי, כתב ע"ז דנדון דידן הוא מה שפסק מין מצוה לקיים דברי הת אפילו ברא שצוה ומה שהוא שנתנו גבשו לעולם לשים כך, ובתב המרדכי שם דהבא דהושלש ביד השליש מתחלה לכך מצוה לקיים דברי הת ולא וכו' הורשים בניל, גם בזה יש להשיב דמה שפסק מין ז"ל וגם דברי ר"ת הוא באופן דהושלש הכסף עצמו או השטר שצוה עליו הוא בדבר שכבר בא לעולם, אבל בדבר שלא בא לעולם כנדון דידן, אמרין דמדה ר"ת וסין ז"ל בזה דלא מקרי הושלש ונתן ביד שלישי ושפיר אמרין דוכו בו הורשים ולא ש"ך בזה לומר מצוה לקיים דברי הת, ואעיקר גם דין זה דמצוה לקיים דברי הת במחלוקת הוא שנוי אי ש"ך באופן דבר שלא בא לעולם וכמיש בנתיב סימן דבין אות ליב וע"ן שדיה מערכת מ' ד' ס"ה ע"ד בדיה ועוד ע"ש:

והגם דשם בספר שדיה כתב דהרב אשר לשלמה הביא דברי הנהיג שהביא מחלוקת אי אמרין מצוה לדיה גם בדבר שלא בא לעולם ובתב על דבריו שלא זכר שיר שהרב המיד מ"ט כיב מהי מכוה ומזהרימים היא סימן ס"ל כתבו אליבא דהרמכים בדבר שלא ב"ל מעמא דמצוה לדיה והאריך שם ע"ש, עכ"ז לענין נראה ודאי רבנדון דידן מורה הרמכים ז"ל דלא ש"ך בזה לומר מצוה לדיה, דהבעל עצמו שכתב ניד הסגורהא זה בשם אשתו כל כוונתו שלא התבזה אשתו שלא יהיה לה מה לנכות כתובתה לחיות בה ולכן עשה זאת ככוונה שתנבה מה כך כתובתה ויהיה כסף זה בכלל עובדנו ותהנה אשתו והורשים בכלל, אבל הלילה לומר שבין בזה הבעל שתנבה אשתו כך הבטחון שהוא ממש כגד כתובתה במתנה נמורה ותחזור ותנבה מעבדנו כך כתובתה וישארו בנז וירשיו עניים ורקים כמיש בלי ידשה

סימן מ.

מעשה היה באיש כהן שנשא אישה בהזקק בתולה ולית לה מטרמא כלום והוא עשה לה כל בנדי התופה, ובלי ליהחפה בבוקר השכים ובא לבדהיין וסען פתה פתיה מצאתי ולא מצאתי בתולים לנערה, והוים שלתי רופא מובהק הדוע לביד ובדקה ובא הרופא לביד ואמר שדרוסת איש ממש ככל נשים הנשואות מוכן רב, והיא טענה שהיה לה הסימנות באותו מקום ועיי' ההיכוך ונתנת סם שה אשור בתוליה והכחשה הרופא דכיו דברים בטלים ביא דרוסת איש את ושתקה ולא ענתה עוד, וסען הבעל דהרי זאת מקה טעות ורוצה תרים לנרשה ואין לה עליו כלום, והאשה ההיא הרבתה עליו דעים בבקשה וההגונים עד שמרוב ההפצרות מאנשים נכבדים ואמיל בפירוש שהן אמת שכתובתה היתה בסך אלף ותק והמשים נניה מצרי עין הן עתה לא ירשנה והכתובה הראשונה במילה וכתוב לה כאשר יחפון ונתרצו האיש והאשה להרש כתובתה ולעשותה בין הכל בסך המשים נניה מצרי וכתבו מעשה ביד בפירושא איתמר דלסיבת שלא מצא לה בתולים טען בביד עיו ונתרצו ביניהם שלא לנרשה ולהשאיר בביתה ככל הנשים ונתבטלה כתובתה הראשונה ועשה לה כתובה בסך ק' נניה ובתנאי ועי' שהתנהג בצניעות ואם ראה בה איה פריצות וכיוצא אי נאמן צפיד הקל וכו' והתמו הבדיין והאיש והאשה עכיו, ושוב אחר עכור שני הודשים באה האשה הגיל לבדהיין בטענה דכל מטיז הבית לא שכן עמה כלל וגם תמיד בבית יש מריבות וצניקות בינו ובין אמו ואחותיו וגם יש בתוך הבית אחת הישק בה ומונעתה מלהתקרב אליה לכן צריך לשכור לה בית דדה מיוחדת לו ולה דוקא, והוא משיב שהן אמת שלא שכן עמה מליל ההופה בעבור שלכו מהם עדין לסיבת שלא מצא לה בתולים ובקרב ימים עוד יתקרבו הלבבות ויהיו ככל איש ואשה וראיה לזה כי כל המריבות שבינו לבין אמו ואחותיו אין שום דבר עמה ביא באהבה ואחה ולכן אין עליו לשכור בית מיוחד להם, ועיו טוענת היא בביד או מהננת או ירש ויפרע לה כל סכי כתובתה הראשונה שהיא עיקר ותוס' בסך אלף ותק והמשים נניה מצרי ולא כפי הכתוב בטענת כי היתה מתילה בטעות על הכל יורנו המורה ושכסיה :

תשובה הנה נודע בטוען למחנה ההופה הכף אחר ב'אה ראשונה שפתה פתיה מצא ולא מצא דם בתולים ומקוה מקה טעות כבר פסק הרמב"ם ז"ל בפי י"א מהלכות אישות והסוד ומין בשויע אהיע סימן ס"ה סעיף ה' דמפסדה עיקר כתובה אבל תוספת יש לה אלא איכ' נודע בראיה ברורה שהיתה בעולה או שהודית לו שהוא בעולה קודם שהתארס והטעתו וכו' ע"ש, ובגדון דין שאחר שבדקה הרופא הדוע לבדהיין ואמר שדרוסת איש ממש היה אין לך ראיה ברורה יותר מזה והמיד בדהיין

למעשה כזאת סומכים על הרופא ובפרט שהוא עצמה שהתקף אומרת שעיי' היכוך באצבעה נשרו בתוליה אחר בדיקה הרופא ואמר שהיא דרוסת איש נדונית בשתיחה ובוה הורא ראיה גדולה ולכן בודאי שמדינא הפסדה עיקר כתובה ותוספת דמקה טעות הוא שהטעתו, ובדבר זה אי' סמכין על דברי הרופאים או לא הנה נודע שהוא מחלוקת בין רבני הפוסקים ראשונים ואחרונים ז"ל וכבר האריכו בוה תרי אשלי רבנני בספר משה האיש בסימן כ"ה וכו' ושניהם ז"ל דעתם כזה לסמך עיד הרופאים ובסוף סי' כ"ט כתב הרב המ"א ז"ל וז"ל שמורים ז"ל והרב פנים מאירות, והרב הי"ן ז"ל ס"ל דלא סמכין עיד הרופאים, וכן הרב דבר שמואל ז"ל בסימן פ"ז ושל"א ושל"ו סובר דאין לסמך עי"ב, ומהר"ם מלובלין ס"ל דאם אפשר לנו לבדד סמכין על דבריהם, אמנם הרא"ש ז"ל ומהר"ק והראב"ד וסרן הב"י והרב עבודת הגרשוני והרב דרע אמת ז"ל כוללו ס"ל וסמכין עיד הרופאים כאשר הוכחנו למעלה, וכן ראוי להרב שואל ומשיב ז"ל במהדורא תליתאה בחיב סימן מ' דסובר דיש לסמך עיד הרופאים, וכן הרב תרי בשמים ז"ל בחיב סימן תכ"א פלפל בוה ונראה שסובר דיש לסמך על דבריהם יע"ש, ואף דלפי הגרמא שרבו המתירים על האוסרים ומה גם דהרב דרע אמת ז"ל כתב בסימן פ"ז דלכיע סמכין שפיר אדברי הרופאים בעלמא אם לא במקום דאיתיהוק איפורא ברואה דם מחמת תשמיש שלשה פעמים או הכא דאפשר לבהיר כמו הגי קליפות וכו' דנמצא דלכא הולק בוה, עכ"ו עד שיסכימו עוד גדולי ההוראה וכו' יע"ש, ועי' בספר אבני האפוד סימן ע"ט או"א ובסימן ק"י באות י"ב ע"ש, ואין בדין מצאנו ראיו פה בבדהיין דתוליים בוה עפי' הרופאים הידועים להם בבית התולים של ישראל כגודע, ובכן כיון דהרופא הדוע לבדהיין בדק אותה והוא בא והעיד עפי' יהדותו שדרוסת איש היא ומה גם שהאשה עצמה שהקה עוד וכתובתה דמ"א איכ' הורא בוה ראיה ברורה והפסדה עיקר כתובה ותוס' ובעיקר דין התוספת שפסקו הפוסקים ז"ל דהפסדה עיקר כתובה אבל התוס' יש לה אלא איכ' נודע בראיה ברורה וכו' והיא סברה הגאונים שהביד הסור שם ז"ל כתבו הגאונים שאין נאמן להפסדה אלא מנה מאתים אבל הוכחת שכתב לה מדעתו אינו נאמן להפסדה וכי' הרמב"ם שאינו נאמן להפסדה התוספת אלא איכ' נודע לו בראיה ברורה וכו' ע"ש, וסרן בב"י כתב דהרא"ש כתב עיו איני כחולק עיד הגאון אבל מתוך הסברה נראה דמהימן גם לענין התוס' ודבר דיוע דלשם הבית תופה וביאה תוסף לה וכי' הכי דאמרינן לענין מנה מאתים הקה אין אדם מורה בסעודה ומפסדה ואם היה שונאה דהה מנרשה וכו' גם לענין התוס' שאינו מוסף לה אלא בשעת תופה האך נאמר שמשעת תופה כתב לה ולמחר בבוקר נחתה ונטרשה אלא ודאי מענינו אמת ולהכי מנרשה ואדעתא דהכי לא תוסף לה ע"כ, וסי' סרן הב"י עיו ואעפי' שכתב הרא"ש דמתוך הסברה נראה דמהימן

התוספת שהם אלף ותקין זהוב חיים לפירוש לה שהוא כתב לה מדליה לחיבת ב'אה וזוא כל צערו על הביאה שבמקום חיבה א'יבה, אלא מוכרה וברור שכל כוונת הגאונים והפוסקים ז"ל שהיו בזה הוא על התוספת שכתבו לעיל וברור:

ובגדרון דין אין אנו צריכים לזה דיון שהוכר הדבר על די רופא מוכר שהיה דרוסה איש לא פעם אי ובי' כיא כשאר נשים ממש וגם שאחיה היא נדונה בשתיקה אין לך עוד דאיה ברורה יותר מה וברור שהפסדה עיקר כתובה והתוס' וזה גם שאחיה נודע הדבר שהיתה עם השוק אחד במדינת הים שנה אחת וגם בהרחה לעיר חסד משרבת דרכיה, אלא שכרוב ההפצרות ודברי פיוסם האדורא מצוה הוא עושה שלא לנרשה ובוצא נהרצה להנחה אצלו וגם ששעד הכלה הם ביקשו שיכתוב לה כתובה מחדש כששד כתובתה דאין לה כיא סך חסדים נעיה דוקא וקשו מעבד בזה וכתבתי ועל מנת שהתנהג בעצמות חסד ובי' ולא נזכר שום זכר מהלכה כלל, איב בורא שאין עוד שום זכר וזה לששד כתובתה הראשונה כלל ומשש בהים העשבר שזה, וסנה שאין שייך עוד לומר בזה שהוא מהלכה על כך כתובתה ולסעון אחיה שהיתה מהלכה בעצות דיון שהוכר בראיה ברורה בזה הפסדה עיקר כתובה ותוספת וכל זה פשוט וברור:

והוצרכתי להאריך ולבאר זאת על שהיו בענין דיון דין דאחר כיא אחד מחזיר הבית שרשם וכתב ודעתו להפוך הקערה על פיה ולהחזיר את הבעל בכל כך הכתובה הראשונה שהם אלף ותקין זהובים ולהחזיר שיהיה הדבר המזה לרבים לכן אמרו להחזיר על דבריו אחת לאחת אלא שאין להאריך כיא בקצר אמין:

ראשית העש' כתב ז"ל כל ההפצות של הכתובה לא היה אלא עפ"י פטרה ודעיה היא באותו זמן ולא דנא ועין ז"ל שבזון שמהלכה היא על הנאי שיהיה איתה בשלום ובמישור ובי' ובזון ששום הראשון שנעשה הפטרה ביניהם לא עמד בדבריו כלל ולא קיים הבטחתו, שמעך ממנה ענינה וזה איתה במהלוקה, גם מהלכה נהבטלה והורה כתובתה למקומה וז"ל, ובינא בזה ראיתי בהנהגה אפוד סימן סיו אות אי עש"ש הנהגה שם וז"ל אע"י דק"ל אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה אע"פ שמהלכה לו אם מהלכה מהמה שהוא רוצה להוצאה לפי שראה בה דבר כעור אינו אסור לשהות עמה בלא כתובה, הרשים ז"ל בהשוכה כי ואין נראה לי ע"כ, וכתב עין בהנהגה אפוד בשם רב אחד שגם דעת הרשים הוא רעדין כתובתה עליו דאף שמהלכה לו כדי שלא יגרשנה ששום הביעור אבל אם יגרשנה צריך ליתן לה כתובתה במשולם ותאמר לו לא מהלכתי אלא שלא תגרשני ובי' ע"ש ואפילו היתה המחילה בשבועה ק"ל דיכיל אדעתא דהבי' לא נשבעתי דאם ידעה שלא יהיה איתה בשלום בראוי לא נשבעה, וכ"ש במחילה סתם בלא שבועה וז"ל עכ"ל, והרואה יראה דאין מה

דמהמן גם לענין התוספת מאחר שכתב אינו כחולק ע"ד הגאון סתם רבינו כדעת הגאון ומה שהקשה הראש' על פסק הגאון ז"ל דליק דהא בנמרא אמרי' חכמים הקטו לבנות ישראל לבתולה מאת"ם ולאמנה מנה והם האמינהו וכ"ו והם אמרו והם אמרו, אבל בתוספת שאינו מתקנת חכמים לא האמינהו, וכתב היה יש מי שכתב שאין זה אלא בסוען פ"פ מצאתי אבל בסוען שלא מצא רם נאמן אפילו להפסדה תוספת אעפ"י שהיא מכהתת ואומרת מצא ואמר וזה דעת הרשביא ז"ל וכ"ו ע"ש, גם הרב ב"ה ז"ל שם הבייר הראש' מ"ש ע"ד הגאון ובי' וכמ"ש מן כבי' י"טב הוא ז"ל אלא שהביא ראיה מ"ש כ"ס ח"פ אלמנה ניונן אמר שמואל לא שנו אלא מנה מאת"ם אבל תוספת יש להם ופירש"י אבל תוספות יש להם דמהנה בעלמא יהוב לה כתובה ביאה ע"כ, והכא נ"ל הכא דבעיקר כתובה איהו לא קא יהוב לה אלא שהם תיקנו והם אמרו ונאמן להפסדה עיקר כתובה מסעם דאין אדם טורה ובי' אבל לא התוס' והב"י כהר"ם הם ע"כ ע"ש, והנה לענינות דעתו נראה כדור דבריו הגאונים בזה ומ"ש הפוסקים ז"ל בזה וזהו נאמן להפסדה התוספת אלא עיקר כתובה היינו התוספת שהיו מוספים ביניהם כמו תוספת שליש על המנה מאת"ם, וזהו שפיר נזכר לומר דהוא נאמן להפסדה מה שתיקנו עיקר כתובה שהוא מאת"ם אבל התוספת שהוא שליש מאת"ם דזה תוסף לה מדליה אינו נאמן להפסדה וכמו שנתן טעם לזה מן הכ"ו והביא ז"ל דעיקר כתובה הם אמרו ותיקנו והם אמרו הנאמן להפסדה אבל על התוס' לא האמינהו דמהנה יהוב לה כתובה ביאה, ונפקא מינה בזה דלומננו זה ד"ש תוספת מרובה על העיקר אלפי אלפים והנהגה מהכא הנה לומר לאינו נאמן כי אם להפסדה המאת"ם וזו אבל התוספת שהם אלף אלפים דנינו זהב לא הפסדה וכפ"ש שאם דבריו הם אמת אלא שאין בידו לבדד והוא צד לו ולביאתו הנמאסת אחד שסמאנה דרוסת איש ואין בתולים לענינה מה זו חיבה ומה זו ביאה צד לו מלכר על רוב הוצאותיו שהלכו לאיבוד וצד לו מלכו דלא מצא לה בתולים, ואיך אף נאמר לו דמדינא הוא פסור מעיקר כתובה שהם מאת"ם וזו ואולם הרב הוא היב על כל התוספת שהם אלפים זהב, אלא ודאי דמוכרת הוא דהגאונים ז"ל ודעיהו כל כוונתם על התוספת הקרובה לעיקר שהוא לשליש או למחצית שהיו מוספים על המאת"ם ולמרבנה בכל על העיקר שיהיה עוד תוספת מאת"ם זה בזה אמרו הנאמן דוקא על העיקר להפסדה ר"י וזו והתוס' שליש או ק' או ר' אינו נאמן להפסדה:

דמזה יוצא לגרונ דין שהאשה אין לה מדליה כלום והוא תוסף לה מדליה תוספת על המאת"ם סך אלף והמש' מאות והמשים והובים אך נשפוט ונאמר להמשיכים לברדין מרוב דאנה שלא מצא בתולים ואם היה באופן שאין בידו לבדד לומר לו דהרין הוא הפסדה דוקא עיקר הכתובה שהם מאת"ם וזו אבל

מה ראיה לניד, דשם מירי ראה בה דבר ביעור דאינה מפסדת שום דבר מכתובתה דעדיין בה שמה כתובתה במקומו עומד משאיכ בניד אתר שנתבררה סענתו ושטר כתובתה הספא בעלמא הוא, ועוד דשם מירי דמחילה כתובתה בעיפ ולא בשטר ועיז שקיים משאיכ בניד מלכד דמחילה לא שייך הכא אלא מדינא אין לה עוד כתובה כלל עוד בה דעשו מעביר בזה וגם בתכו בשטר כתובה ולא בלשון מחילה כלל אלא דעל שלא מצא לה בהולים ונתרצה לקיימה באופן זה לעשות לה כתובה בסך המשים נניה ובכן לא ננע כיו לניד דמחילה אין כאן, ומיש והוא יהיה איתה בשלום והו מהפופר דכריה נקם לכתוב בניד ומעביר בין איש ואשה עיז ועיז ליב הצדדים אבל בניד לא היה עליו שום הנאי ולא היה בניהם שום מיעוט שלום אלא מהורת ליל הופתה טען טענה זו ואדרבא היה כל התנאי עליה דאם יראה בה איזה דבר שלא הלך בצניעות כרצונו שהוא נאמן עפי דיבורו הקל אפילו בלי עדים ונירשנה, וגם עתה לא טענה שלא הלך עמה בשלום אלא מריבה עם אמו ואחותיו, ומה שטענה דלא שכב עמה זה שני הודשים לא מפני זה נאמר דאדעתא דהכי לא מחילה דאעיקרא לא מהורת מחילה בסל ישטר כתובתה אלא מדינא ובניל, ועוד דהוא טוען דטעם דריוו דשלום קטעא דלכו מהסם על טעשה הרע שנפל בנורלו ולכן מתרחק מקרוב אליה אלא דלא יבצר בהמשך היסם ויקרבו הלכות ויהיה עמה ככל הנשים ואיכ בניד גם הרשים ויל שהביד ה' הנור אפוד הגיל דהכב שעדין שטר כתובתה עליו ומחילתה אינה מחילה ידו בניד דאין בה שטר כתובתה הראשו כלום דאין בניד שום ענין מחילה ואין לה עוד שום סוית ממנו ובניל :

אשר מה גם מיש עוד וייל והרמב"ם בהלכות מכירה פ"י ה"ג כתב וייל בדיא שצריך מודעות בסבר או בפשרה אבל במתנה או במחילה הולכין אחר גילוי דעת העותן שאם אינו רוצה להקנות בכל לבו לא קנה המקבל ע"כ, ומהר"ם ח"ב תי"מ ס"י מ"ט כתב דמחילה כמתנה והיכא דידעין באונסיה אין צריך מודעה ויישב תשו' הרא"ש שבטור סימן קי"ה, ובגדולנו אף לפשטות דברי הרא"ש אין מחילתה מחילה כיון שלא מן הרין יכול לנרשה, והאונס ידוע לכל, ובערוך השולחן אהיז סימן קי"ה הביא בי תשובות דטביא והשביט סימן שמיא דנידע מניד ובמחילה בכתב וכיז ביטלו מחילתה לנמרי אפילו שכתבה לו התקבלתי ע"כ, ובניד המחילה היתה באונס בראותה שמתקוסם עמה ורוצה לנרשה, וכיז להדיא רמ"א אהיז סימן קי"ה ס"ה אנסה למחול בנזן שהיה מתקוסם עמה תמיד ומחלה לו ברי שהשכ עמו בשלוה מחילה במילה אפי' שלא מסרה מודעא השו' הרשביא סימן תקפ"ג ופסקה מוהריקיש גיכ בערך להם וייל היה מתקוסם עמה כרי שתמחול ומחילה לו כרי לישב עמו בשלוה אעפי' שלא מסרה מודעא המחילה במילה דכל שיש בידו לעשות אונס ומפחדה הוא אונס ע"כ, וכין דברי

השו"ע שכתב שם המוחלת כתובתה וכיז והוא שיהיו הדברים הדעת סומכת עליהם ולא יהיו וכיז או דברי תימה וכיז ואין לך דבר תימה גדול מה שנים השני להופתה המחול בסכום גדול כזה של אלק ותיק לרא מצרי וכיז תידי, וכל עובר על דברים אלו יתמה אף מלאו לבו לכתוב דברים אלו שאדרבא הם סיעתא לניד שהוא פסיד ועשיר והאשה אין לה כלום והוא דבר ברור ונדוע לכל שלא היה שום קבסה ומרבה בניהם כי אם בראותו שאין דם בתולים ופתח פתוח שאל לה מה זאת אמרה לו שהיא בחיכוך באצבעה שהייל המימות נשרו בתוליה ואז אמר לה איכ נודיע לבדוהין והשכים לביד ותבעה ושפטו שיבדקה הרופא הגדוע להביד דוקא ולא אחר בנהגו שהוא נאמן להביד והרופא ה"מ אמיל שאת הרופא איש ממש והוא נאמלח ותקף הביאה אנשים נכבדים לרצותי שיהיה עמה ובניל, איכ מה דמית ערוך ומה שייך פה להביא סברות הפוסקים דמחילה בטענה ובאונס ואפילו בלי מודעה אחר שהוא כיו בידעה ברהיין והדין דין אמת ובפסק מין אהיז סימן ס"ה דאין לה עיקר ותוספת בשנועד בבדור והאיה נמורה שהיתה בעולה, והיא קיבלה עליה את הדין דודעה בעצמה ולא זו בלבד אלא שהיא טענה ראשונה אמרה דהגם שאין לה עליו כלום יתרצה להניחה ולא ינרשנה והוא אלו רוצה עד שהירבתה עליו רעים עד שנתפייס ואיכ מה שייך לומר בניד אונס וקסמות והפחדות, וגם אין לחוש למיש מין תשו' אהיז ד' ס"ה ע"א דכין שכותבים בכתובות שלנו ולא יפתה שתמחול לו כתובתה ונשבע עיז דאין מחילתה מחילה, דבניד אין זכר לפהי שתמחול אלא אדרבא מן הדין הוא דאין לה שום סוית עליו כלל ובניל לכן גם מיש סיוע לדבריו מתשו' אהיז הגיל אין מה שום סיעתא :

עוד כתב וייל וכאן בניד ידוע לנו שהאשה הסכנה השנה שעי' טענה בתולים טבא לביד הפסיד כל כתובתה ותתגרש בעל כחה, ולכן נתרצת במה שהוא ולא עויא אפילו החמשים נניה לא דרשה היא וחשבה לוותר על הכל שהיה בדעתה שינרשנה ולא תחול כלום, ומכיון שנאמרת עפי' הדין לא היתה מפסדה אלא עיקר כתובה ולא תוספת אפילו אם היתה טענתו טענה, וכיש שטענתו אינה טענה כמו שנבאר להלן, איכ מחילתה בטענת היתה והורה בה ובמיש כל הפוסקים הגו' ובמו שהארץ ב"י כסא שלמה לנארו סימן ה' מרף למיד עד דף ליה להנכיה דכל שהשכ הבעיד שהדין נותן להיבז ועל פסק זה נתפטר דיו יכול לבטל הפשרה וכיז וכיש בראי איתתא, ובמיש הרשדים בת"י סימן שביא דנשי לאו דנא נמרי וכיז ובספר כסא שלמה שם הביא דאיות לזה מכמה פוסקים ואפילו בדליכא הנלים לדבר דנא הכי וכיש בניד דבר ברור שלא ידעה הדין ואפילו נעשה הפשרה בפני הביד ותמימי עליה חללת ביד לא אסרין דקיבל עליו בחורה חוב אעפי' שהוא פסור מן הדין שכיב הכסא שלמה שם והארץ

והאר"ק בזה וכתב כשהביר אמרו לו טובה לך הפשרה והי"ל המעוהו שחשב שהדין מה"בו ויכול להודו בו הרי שאפילו נעשית ע"י ביד הזור עבד :

ג ע"ז אין צורך לכפול הדברים רבני"ד לא ש"ך שום מהל"ה ושם פשרה כלל ועוד מה ש"ך מה בנ"ד בטענה שהשבה שבוה הפסד כל כתובתה ותהניש וכיון שבאמת עפ"י הדין אינה מפסדת אלא ע"ק כתובה ולא תוספת וכו'. אתמהה כיון שנתאמת להב"ד עפ"י הרופא וכו' ונ"ל והיא שתק ותתקן בהודאה מה יש ראייה נזילה מזה כיון רמזשים בכל יום רמזשים על הפוסקים ז"ל דמ"ל רמזינן ופסקין לבי"ד הרופא ונ"ל מלבד כך וכך ענינים :

עוד ח"ל מעתה נבוא לעי"ק דינא אם טענתו כיום שלאחר התופה ימצא פ"פ היה בה כרי להפסדה כתובתה ולנרשה בעי"ב, דנ"ס בזה דבריו מהכ"ל ימצאו, וא"י היא טענה ביום ההוא שהיה מעט דם בחלוק, וכיון שכן הרי ק"ל ראפולו טיפת דם כהר"ל מצילה מטענה בתולים ובפרט שהוא בוגרת שכתב פוסקים מ"ל דאין לה טענה דמים וע"ן בספר תעלומות לב דף צ"ט עמוד נ' וד"ל, ב"י שנתה"ה עמה קודם התופה כמה פעמים וא"כ אין לה טענה בתולים כמ"ש בש"ע א"ס"י ס"ח, נ"י דאין תעודת הרופא מספקת, כיון שהביאה אח"ז תעודה מרופא אחר נגד זה, והי"ל חד לנבי דר, ד"י ואפילו אם היתה תעודת הרופא לבה ואין אחר לא בזה הפסד כתובתה, דבב"ר הארי"ב הפוסקים אם יש לסמוך על הרופא וכאשר יצ"ע, ה"י אפילו אם היתה טענתו על התולים אמת בכל הצדדים, והו"ד רק לענין ע"ק כתובה של מאתים זה, אבל על התוס' מהחייב בה, וכמ"ש הרמב"ם והש"ע סימן ס"ח ס"ה וכו' מההר"ק"ש בספר אה"י יעקב סימן ע"א ע"ש, ובנ"ד הטיב"ע הוא שלא נבעלה קודם והוא תהיה סתם על מי שטוען עליה שקר עבד :

דג"ה מ"ש בסי' א' והוא טענה שהיה מעט דם, טענה זו לא נשמעה להב"ד כלל ואם היה א"ך י"שכמו שינרקה הרופא, וא"ך תקבל היא זאת אחר שיש אפילו טיפת דם, ואולי שהשבה לסעון זאת בשקר ובדאותה שדבריו הבעל נזרה שבשקר ובכחש ובכזב לא טענה עוד זאת כלל וא"כ אין מזה שום יסוד, ועל מ"ש בסי' ב' שנתה"ה עמה קודם התופה כמה פעמים, הוא לא טענה זאת שאם יש עמה אפילו שמ"ן דבר בהתה"ה עמו קודם התופה היתה מספיקה אותו על פניו ולמה לה לסעון טענות אחרות, ועל מ"ש בסי' ג' שיש תעודת רופא אחר נגד תעודת הרופא, כבר השיבו הב"ד ע"ז דאין נאמן להם ודו"שינן לדוף ושוהד וכדוצא והרופא שהוא ש"ך להב"ד הוא דוקא שזאמנים לו וכן טען הבעל עצמו, ועמ"ש בס"ד שבתעודת הרופא לא תפסד כתובתה ד"ש מהפוסקים דמ"ל שאין לסמוך על הרופא, כבר כתבנו לעיל דמלבד דברו הפוסקים ז"ל דמ"ל ד"ש לסמוך על הרופאים לכתחילה

וכמ"ש בש"י פסקי דינים ע"ז באורך בספר משה הא"ש בסי' כ"ה וכו' וכמ"ש עוד בה דמ"ש בסי' כ"ה יום ששומכים על הרופאים בכל כדוצא בזה כדע"י, ומ"ש בסי' דאפילו טענתו על התולים אמת לא הפסד אלא ע"ק כתובה שהם ר"י וזו ולא ההוס' וכו' ובנ"ל, והו"ד דוקא אם לא נתאמת בב"ד אבל בנ"ד שנתאמת להב"ד ביהוד נמור בהעדרת הרופא ושתק ותתקן בהודאה ומשאר מעשים הידועים ותפסדמו אה"כ, מ"י דיון ויאמר דלא הפסד ב"א מאתים זה שהם ע"ק כתובה אבל התוס' שהם א"לף ותקין ליהא מצ"י מהחייב ליפרע לה אחר כ"כ עדיה זה לא שמענו, ובכ"ר כתבנו לעיל מה שנלע"ד בספר הגאונים ז"ל דמ"ל דבש"אן ראייה כדורה שלא הפסדה התוספת דכוונתם על התוספת הדינה במונחים לשלש ולמהצ"ח או כפל מאתים על ע"ק הכתובה שהם מאתים, ולא באופן זמני זה שמוספים כ"כ בסי' בנ"ד שאין לה מדינה כלום וע"ה לה תוספת א"לף ותקין דנ"י זהב ואם הבעל טען טענה בתולים והטענה אמת אלא שהיה באופן שאין ב"ד לברר א"ך נהד"ו בא"לף ותקין דנ"י זהב והוא הטענה בודאי שאין הדעת סובלת זה, ואדרבא יש לחוש בזה ליה"ד יד לפושעים שהבהולות לא יסמכו את בתוליהם ויעשו מה שלבם הפין ביוצאם שאם אין ב"ד הבעל ראייה כדורה לא יפסדו כי אם מאתים וזהו מכל כפי הכתובה אלא מנכ"ה דנ"ס הגאונים ז"ל והעמידו מידים בזהו שהתוס' מנכ"ה על העי"ק כ"כ שאין לה גם התוס' ומלבד זה בנ"ד אין אנו צריכים לזה דבב"ר נהד"ו מ"ש דאין בתולים לה ובכ"ר ה"י וא"כ שאין עוד זכר לשטר כתובתה הראשון שבב"ר הל"ך ה"ל :

וע"ן להחלי"ל ז"ל באה"ע סימן פ"א בב"ד שכתב ז"ל דאם נכסה בחזקת בתולה ונמצאה בעולה אפילו מנה לית לה זיכ"ל לנרשה דה"י מקה טעות ואין בזה חסד נמניה וכו' אך אם זה נ"ס אם בא לנרש מצד איסור סוטה וכו' משא"כ אם בא לנרש מצד מקה טעות כ"י צד איסור לא טענה כי אם דמפסדת כתובתה ותוספת אבל מה שכתבנו לו אינה מפסדת, וע"ן בהש"ב"ן ה"ב סימן צ"א והב"ד מ"ן הב"י בשם מצאתי כתוב וגם ראייה בתש"ו ב"ה שלמה אה"ע סימן י"ג שעמד על ענין זה ואין עת להתירשב בדבריו עם מ"ש עב"ד, ומנה לנ"ד דנתבאר בכל הני"ל אין עוד לה שום סו"ת כלל, ועפ"יה גם יש להשיב ע"ס שס"ס הי"ל ובנ"ד דיון צריך לכפותו להת כתובה במוש"ל ולנרשה וכמ"ש מההר"ק"ש בסמן קניד שהורגל לכעוס תמיד ולהוציא נשיו אפשר שכו"פן אותו להוציא ולתת כתובה דאי' לסיק בהדיה בכל עת בדנא ודינ"י, ועוד שהוא מורד מתשמיש ופורש מנה וזהו טענה הקצובה לו ע"כ, ואם בנדרו שפורש לפעמים טענה כתב מההר"ק"ש כן, מה נאמר בנ"ד שמו"ס שזאח והוא פירוש ממנה ומורגל בקפסות פשיטא דכו"פן אותו להוציא ולתת כתובתה במוש"ל ואם לאו יתחייב במונותיה כאשר יושת עליו עב"ד, הנה לענין המדינות

קו וזאת אה"ע ה' כתובות סימן ט' ליהודה

המריבות והקטנות כבר היא מורה שאין בינו לבניה שום מריבה וכן נ"כ אין בנה לבין אמו ואחותיו יום מסה ומריבה ובניל אלא במענה העונה שהוא פורש ממנה הן אמה שהוא משיב שלבו מהם על שלא מצא לה בתולים ובקרב הימים אולי יחקרבו הלבנות, מימ ביון שהוא מוענת שיש אהה בבית והיא המונעת אותו מלהתקרב לאשתו והוא הושק בה בודאי שיש לדון בזה כמיש מוריקיש ויל בסמן קניד והוא סברת הריבש ויל בסמן קניד ועין למורים ויל בסמן קניד סי' כ"א ועין מיש שם ה' פתח חשובה סקליא ע"ש והוא שיש לגרשה וליתן לה כתובה כפי מה שכתב לה בהמעבד ובמסר כתובה עצמה שהוא סך המשים נניח דוקא אבל על סך כתובתה הקודם אין להיכנס כלל והרי הוא כהרס הנשבר ככל אשר כתבנו לעיל בעניינותן ופשוט וברור:

וזאת ליהודה

סימן י"ד.

שאלה איזה התובעת מבעלה שישכור לה מזה לדור עם בעלה לבדם במענה שאינה יכולה לדור עם המותה שהוא מריעה ומצירה לה בדבריה הקשים בנדים ואפילו שעה אחת אינה יכולה לדור עם המותה דאינה סובלת סביעה ולכן הלכה לבית אביה ותבעה את בעלה בבדיה לישכור לה בית דירה לבדם, והבעל טוען שאינו מזה את אמו לבדה ואינו נפרד ממנה משום עשה רביבד אב ואם ומיכן לקיים כפי יסורת הדין וירדנו המורה ושכניה:

תשובה הנה נודע דשורש דבר זה הוא מחשבות הריף ויל סימן ט"ו והביד הרב המער משנה ויל על מיש הרמב"ם ויל בפי' י"ג מהלכות אישות ויל וכן הוא שאמרה אין רצוני שיכנסו אצלי אביך ואמך ואחותך שומעין לה שאין בופין את האדם שיכנסו אחרים ברישותו וכו' ועין כתב היה שם ויל כי כ"כ הריף בחשו' סימן ט"ו ובהשנות איא אימתי בומן שהם נאות בנבולה אבל אם הוא באה בנבולם אין מוצאים אותם במקומם בשבילה אפ"י שהמורד שלו ואין להם זכות בו הואיל ורוצה בעמדתם אבל מבקשים ממנו שלא יצער אותה בדירתם ע"כ, ואני אומר אין אדם דר עם נחש בכפיפה אלא כך הוא עיקר הדבר שאם נראה לביד שהם מריעים ומצרים לה ונורמן לה קטטה עם בעלה הדין עמה ואם לאו לא כל כמינה וכו' ומה יפה כח הבעל מבה לפי שהמורד הוא של בעל ואינו שלה ולמיכך אינה יכולה למחות על ידן אלא במענה וזו דעתי עכ"ל היה ויל, ובמספר מישרים נתיב כיג היה כתב מיש תשובה רב אלפס אם היא או היא טוענים שאין רצונם לדור עם המותן כך הוא המנהג

בכל בתי דין שכל מי שנתפס בכך שומעין לו ונותנים להם אשה נאמנת שתדור עמם עד שתברר להם על ידי מי מהם מתגלגל ע"כ, והביד דרכי משה והפרישה שם יעו"ש:

אשר מזה מוכח לניד שבענת האשה אלימחא הוא דאעיקרא מרביר ההשנות ברוד דיש לחלק אם הוא בנבולם או אם בנבולה, ובניד דהבעל הוא המוצא והמביא ופירע כל התוצאות ושיכירות דירה ומלכד זה הוא המוצא על אמו כל הצורך לה מונות ונסות ורפואות וכיוצא בודאי שאין שייך בזה לומר שהוא באה בנבולם ולא עוד אלא שהאשה בענתה הוא שישכור לה דירה במקום מיוחד לה ולהוציא כל התוצאות בפי יכולתו, ולענין את אמו בכבודה ויוצא עליה כרצונו, בבניד אפילו לדעת הראב"ד ויל בהשנות מודה דבענת האשה בזה הדין עמה ובופין את הבעל לישכור לה דירה לבדה, ומה גם לפי"ד היה ויל דאם נראה להביד שהם מריעים ומצרים לה ונורמן קטטה בינה ובין בעלה הדין עמה, ובניד שיש נגלים לדבר והוכחה גדולה שנראה לביד שהאם מריעה ומצירה לכלתה שבאו אנשים הקרובים אל המותה הם הגידו והעירו לפני ברה"י על המותה שהבירה חמד ממש מכאיבים ומדאיבים את לב כלתה וכוונתה כמדקרות הרב אין בדיה עוד יותר מזה, והגם שסוים אין עדות בזה מפי אנשים כשרים וזים להעיד ע"ז אלא עדות קרובים הודעים בזה, מיס בודאי שאין להרהר ע"ז אלא שהועיל עדותם בזה ולא נרע מעדות אשה דאולי שמועלת עדותה בזה וכמיש כן ה' דרכי משה מ"ב ר"א ויל שנתנים להם אשה נאמנת שתדור עמם לברר ע"י מי מהם מתגלגל המריבה ובניד שיש אנשים המעידים על הכעסות והדברים קשים של המות עם כלתה יש לומר בזה שנראה להביד בירוד נמור שהאם מריעה ומצירה לכלתה, ועוד שהוא נורמת מריבה וקטטה בין הבעל ואשתו עד שבסכנתה עזבה את בעלה והלכה לבית אביה והוא מעוברת ואין ברצונה להחזיר לביתה שמריבה ומחלוקת גדולה בין האשה ובעלה וכ"ז בסכנת המות איכ בניד יש שחם דעות שמריעה ומצירה לה ונורמת מריבה בינה ובין בעלה לבן היב הבעל לישכור לה בית דירה לחדם:

וראיתי להרב בית מאיר ויל שם שהביא דברי הרמב"ם ויל דס"ל דבאמו ואחותו מן הסתם נאמנת לומר שמריעים לה שהם מן הנשים השונאות אותה והביד הרב פתח תשובה באה"ע סימן ע"ד סי' א' ע"ש, ובניד שבענתה על המותה שהוא שונאת אותה אין צורך הוכחה וראייה לביד בזה ואפילו לדעת היה והמור והשויע דס"ל דצריך שידאה לביד שהן מריעין לה וכו' בניד שיש להביד הוכחה וראייה מרביר אנשים הקרובים למותה ובניד בודאי שבופין בזה לבעל לישכור לה בית דירה הוא עם בעלה לבדם:

ועין להבאן מוה"י אבן מינש ויל בחשו' סימן ק"א דכל שאין ברור בעדים אין מהיכים אותו להפריד משולחן אביו ואם

תמאן

זמן ראו זיל דערבנה נשים טעט טענה זו ולכן נהגנו לכתב לעמוד על האמת שלא יהא מהמת קנאה אשה מאת דעותה. משא"כ לפי דין דאין צריך לכתב ולפיוזיז הויל הר"ף והרמב"ם והנאון זיל שהב"ד מהרים סימן פ"א בדעת אהת שלפוס דנא אין צריך לכתב כלל ב"א דעפ"י דיבורה שהכנא ואינה צריכה להביא ראיה לדבריה :

וכתב עוד גם הרב משכנות הרועים זיל דברי הרמב"ם וז"ש על דבריו היה זיל גם מ"ש הראב"ד ע"ז הויל והראב"ד כתב אמתו בזמן שהן באות בנבולה אבל אם היא באה בנבולין אין מציצאין אותן מסקנות אעפ"י שהמזדור שלו ואין להם בו זכות הוצא והוא הוצא בעמידתו וכו' ע"כ, וע"ז דקדק שם רמב"ם אבל אם היא באה בנבולין נראה נה דלא מצו להוציאן מסקנות כיון דמזדור דידהו ה"י אבל אם תבעה למזדור לה מזדור ברוכתא אהרנא אע"ז דהב"ק אדעא דידה וליקום באדעא אהרנא וכו' שפיר שומעין לה, אלא רמב"ם הו הוצא הוצעה בעמידתן הויל שהוצעה הוא בעמידתן עמו במהצעתו ומשמע דלא מצו למיפק למזדור לה במקום אחר, ומס' שהוכחנו מזדור רבנו וכו' וכן מ"ש הר"ף דהמלגל המריבה נדחה מפני חבירו מזדור ואילו דהוכא דהמזדור שלהם אינם נדחים מפניה אע"ז שמהר"ן ומצירים לה ועל הבעל דמ"א למזדור לה מזדור במקום אחר דמהכא תול' שהם נדחים מפניה וכו' אלא שמע מנה דהר"ף והרמב"ם מזדור דהכא שהמזדור של אביו או של קרובו אע"ז דאיתנו מלגלי המריבה ומצירין אינם נדחים מפניה וכו' וזדעת הראב"ד בזה אבל כמ"ש שהפיוז על המידה לומר דאם ההצר של הבעל והוא הוצעה בעמידתן שומעין לו דהב"ק קשה לטמנע וז"ל, ואהיהמיר מה שדיק מר במה שכתב הו הוצא והוא הוצעה בעמידתן ר"ל שהוצעה הוא בעמידתן עמו במהצעתו ומשמע דלא מצו למיפק למזדור לה במקום אחר אין צריך לומר דיוק זה כלל, אלא ר"ל דהוצא' שהוא הוצעה בעמידתן דאביו ואמו וקרוביו באותו מזדור שהם דרים בו, איך אין להוציאם מ"סם אלא ישכור לאשתו מזדור אחר ונ"ה אביו ואמו במזדור שהו דרים בו כיון שהוא באה בנבולם שהם הו דרים במזדור ההוא קודם שתכנא הוא והו אפילו שהמזדור הוא שלו וכ"ש אם המזדור הוא שלהם והוא באה בנבולם שהי"ב הבעל למזדור לה מזדור אחר, ולא עלה על דעה הראב"ד זיל לומר שאם ההצר שלו והוא הוצעה בעמידתן עמו ר"ל שידורו אביו ואמו והוא עמם על שולחן אחר שאינו ח"ב לשכור בית אחר וכו' שומעין לו, אלא ר"ל שהוצעה הוא שאביו ואמו דרים ועומדים במזדור שהו דרים בו קודם ואפילו ההצר שלו בזה שומעין לה ולא לו אלא ישכור לה בית אחר, ואיך מ"ש בסו"ד על דברי הראב"ד בזה שהפיוז על המידה והדבר קשה לטמנע אההדור אין זה כוונת הראב"ד כלל ב"א מ"ש בעניותן ודברי הראב"ד נזכרו לכרעה הם חיים וקיימים :

עוד

יתמאן דנים אותה כמורדת, וס"ס שם דאם אביו ואמו דנים במקום מוכשר להם והוא פורע עמם הלך בשכירות של הדירה טענהה טענה ותורה הבהרה בידה ע"כ, והו' לדעתו זיל דכל שאין לה ביורר אינה נאמנת כיעו"ש, ומנה לניד שכל השכירות של הדירה הוא מהבן שהוא בעלה של בלחה בודאי ש"ש לבקף את הבעל לשכור לה בית דירה לכתב וכו' :

ולדבר משכנות הרועים זיל דף ע"ד גשאל שם בעין דין דדן והשיב גדולה תשובה ובהחללה דבריו ראו הביא לנו תשו' הר"ף זיל שהוב"ד בספר מישורים ובספר דרכי משה ובפרישה זיל שכתב שנותנים לו אשה נאמנת שהעמוד עמם וכו' ושוב הביד השוכות מותרים ב"י השוכות הארוכות סימן פ"א ראיהו להשוכות גאון הויל והאשה הקובלת על בעלה אי אפשר לדור עם אהך ואהיהמיר המתירים ומתירים אותו ח"ב הבעל להוציא מ"סם ולדור בבית אחר ואם לאו יוציא ויהן כתובה ולחיים ניהנה ולא לצער גם את אהת להוציא את דורתו מן הבית אשר הוא מקבצת אותה ונורסת המחלוקת ביניהם וכו' ע"כ, וע"ז דיק הרב משכנות הרועים שם דהא דלא קאמר דמצידין אשה נאמנת מ"ש הר"ף דהק' לומר דב"י הנאון לא הו' נהני בזה, והנראה פשוט בדבריו דקושטא קא טענה ומשפט הלשון הכי מוכח שכתב המתירים והמתירים וכו' שהוא מקבצת ונורסת המחלוקת וכו' נראים הדברים דאחברר לביד האי מילתא וליכא טאן דמכחיש לה ואה"ז דאי הו' מכחשין לה הו' עבד כמנהג הביד שכתב הר"ף עב"ד, ואהיהמיר אין במשפט הלשון משמעות מ"ש בסענת האשה שאמרה אי אפשר לדור עם אהך ואהיהמיר המתירים וכו' דאחברר לביד האי מילתא, דברור כי דברים אלו הם טענת האשה האומרת בן הוא וכמ"ש הרמב"ם זיל שם בפיוז מהלכות אישות הי"ד הויל וכן היא האומרת אין רצוני וכו' ואיני שוכנת עמם מפני שהן מרעין ומצירים לי שומעין לה וכו' ומסתמות דברי הרמב"ם מוכח דאפילו אין מי שמכחיש לה אין צריך ביורר לביד וכמ"ש הרב בית מאיר זיל לדעת הרמב"ם זיל וגם הנאון שהוב"ד בהשוכות מהרים זיל בדעת הרמב"ם זיל דאין צריך ביורר לביד, ודקשרא לן דברי הר"ף זיל ב"י השוכות דסימן ט"ז שהביאה הרב המגיד זיל דס"ל בספר הרמב"ם דאין צריך ביורר ואילו בהשוכות הר"ף סימן ר"ל"ה כתב דנוהגין אשה נאמנת שהב"ד להביד דנראה דפלגין בהדייהו וכמו שכן דיק שם ה' משכנות הרועים זיל והוכרז לישב ה' רמב"ם שם נ"ה דשם מירר שהוא נל"ו וידוע ואין מי שמכחיש וכאוסף שנהב"ד לביד ע"כ כיעו"ש, אהיהמיר לעניד נראה דזה מדווחק ואין משפט הלשון בן אלא מ"סם ד"ש להלך בזה ולהר"ף זיל בסיון ט"ז שהביא היה ע"ש הרמב"ם זיל דאין צריך ביורר הוא מצד הדין, דאין צריך לכתב כלל לדעת הר"ף והרמב"ם אלא נאמנת עפ"י דיבורה, ברם מצד הכנה נהגו אח"כ בכל בתי דינין לכתב ע"י אשה נאמנת, ואולי כמ"סם שביאותו

עוד כתב שם המשכחור וז"ל ע"ד הה"מ וז"ל שכתב שאם נראה להב"ד שהם מרעין ומצדיקין לה וכו' הדין עמה ואם לאו לא כל הימנה וכו' יפה כח הבעל מכה האשה לפי שהמדות הוא של הבעל ולא שלה וכו' ע"כ. והנראה דהה"מ מוכח ודא"ן דהינא דהמדות שלה כגון שהוא מנכס מלוג הימני לה במענה לדחותה מפניה כדק"ל גבי מנורשת כדכתיבנא. אלא כשהמדות שלו ואפילו בתורת שכירות כזה יפה כח הבעל מכה האשה אעפ"י שהבעל חייב במדות לאשתו מימ הש"ב שפ"ד דידה יפה כוחו מכה ותי"ד יע"ש. והנראה יראה בפשט דברי הה"מ וז"ל דלא נחת להל"ק בין אם המדות דידה ר"ל שלו או בשכירות שנתן הבעל בין אם המדות הוא נכס מלוג של האשה דבין זה ובין זה נקרא המדות של בעל ולגבי אביו או אמו או קרובי האשה הבעל ואשתו יד שניהם שזה דאם הבעל מוצין לגבי קרוביה אמרנן שההצד הוא רשותו של הבעל ולגבי מענה האשה על אביו ואמו של בעל לדחותה מלפניה אמרנן שהמדות הוא רשותה וכמו שד"ק הוא וז"ל לעיל מזה ע"ד הרמב"ם וז"ל. ומה אם האשה מוצינה על בעלה לשכור לה בית דירה לבדם בלי יסוד ביהוד להב"ד שהם מרעין לה לאו כל הימנה. וע"ז סי"ט הר"ב המנד ובעמא טע"ס לפי שהמדות של בעל ואינה שלה. וז"ל דהא"ש והאשה זה כנגד זה אפילו שההצד מנכס מלוג של האשה נקרא המדות של בעל ואינה יכולה לכופף בעלה בלי ביהוד להב"ד שהם מרעין ומצדיקין לה שהמדות הוא של בעל ולגבי דירה ואינו נקרא שלה לגבי בעלה ושאינו אשה במירושתן דשאני לן אם הצד דידה או דידה ומי נראה מפני כ"י. אבל באשה דעלמא עם בעלה כגיד אפילו כנגד מלוג שלה קרוי הצד של בעל ולגבי האשה זה נראה פשוט בדברי ה"ה וז"ל :

אין שיהיה הם דבגדון המשכחור וז"ל הסב"ס והעלה שם דא"ן במענה האשה לכופף את בעלה לשכור לה בית דירה לבדם שאני התם מניד ונכה מורא ביניהם. ראשונה דשם מירי בכ"ן הסוכך על שולחן אביו שאינו מוציא הוצאות הבית ולא שכירות דירה וכיוצא. סט"א"כ בגדון דידן שכל הוצאות הם מהבעל שהוא המוציא כל ההוצאות ועל אמו. ועוד דשם לא איתברר להב"ד שהאם מרעיה ומצירה לכלתה. ואילו בגיד הש"ב שפ"ד דאיתברר להב"ד שפ"ד ומצירה לה ע"י אנשים הקרובים להאם שמעידים עליה ונותנים אמל"א לרבררם שהמותה קודם גישואי בנה היתה דרה עם בנה הגדול וכלתה בעבור שהמותה תמיד היתה מרעיה ומצירה לה לא איהדר להו ותמיד היה מריבה ביניהם ואין לך ביהוד גדולה מזה :

ועיין למהריק"ש וז"ל בתשו' סימן ק' שהאר"ך בענין זה בדברי הרי"ף והרמב"ם וז"ל והה"מ והב"ד תשובת הרשב"א וז"ל והסב"ס דבריהם לדעת אלה דכולהו מלכי ס"ל דצריך ביהוד לב"ד כמ"ש הרי"ף וז"ל רמזיבין אשה נאמנת לדעת ממי מתגלגל המריבה.

והסב"ס עמו שם גדולי הרבנים וז"ל כיעו"ש. ובגיד אפילו תימא דלהרי"ף והרמב"ם וז"ל ס"ל דצריך ביהוד לב"ד וכמ"ש הרבנים וז"ל שם מי"ט מ"י לברר ע"י אשה נאמנת כיעו"ש. ובגיד דאיתברר לב"ד ע"י אנשים הקרובים לשני הצדדים ומעידים על המותה והאמת כן הוא שמרעיה ומצירה לה וע"ז מוכח מריבה בינה ובין בעלה גם הרי"ף והרמב"ם והרשב"א ומהריק"ש וז"ל וכל הרבנים וז"ל מורים בזה דהייב הבעל לשכור לאשתו מדור אתר לדור הוא והוא לבדם :

ולא אכנה דבהחלת ההשקפה בשאלה בגדון דידן עלה בדעתו להל"ק דאפשר דכל דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים הסדברים בזה וס"ל דצריך ביהוד לב"ד וכיוצא הינו באופן שאביו ואמו קיימים והוא סוכך על שולחנם בזה הצרכו וז"ל לברר ולחקור אם טענת הכלה אמת שהמותה היא המרעיה ומצירה לה. אבל בגדון בגדון דידן שהאם קיימת דוקא והוא המוציא כל ההוצאות לא ש"ך לומר זה יכולה האשה דניד להכריח את בעלה לשכור לה בית דירה לבדם ובפרט לדעת הרמב"ם וז"ל שהביא ה"י בית מאיר וז"ל דאמו ואחותה שהם מהגשים השונאים אותה יש לומר דמן הסתם נאמנת בטענתה ואין צורך ביהוד להב"ד כלל. אלא דאחרי ה"ה דברי הרשב"א וז"ל סימן תלכ"ב שגשאל בראובן ואמו שיש להם בתים משותפים ומענת אשתו. שא"ן רצונה לדור עם אמו שנתנת קטנה וכו' והייב שאינה יכולה לטעון זה שהוא חייב ככבודם ובמוראם של אב ואם והב"ד הרמב"ם וז"ל ע"ז. והביא דבריהם מהריק"ש וז"ל ומתריא כנגדן וז"ל שם בתשו' סימן ק' והשוו דעת הרמב"ם וז"ל לדעת הרשב"א וז"ל דבזה ג"כ צריך הב"ד לברר. ושם מירי שדרם האשה ובעלה עם המותה דוקא ולא נחתה וז"ל להל"ק בין סוכך על שולחן או"א ביהוד או האם לבדה כגיד דבכל עונא צריך ביהוד לב"ד :

גם מוכח לפ"ד מהריק"ש וכל הרבנים אשר איתו עמו המסב"ס ומעריבים דצריך ביהוד להב"ד הינו ע"י אשה נאמנת וכמ"ש הרי"ף וז"ל ובגיד שנתברר להב"ד ע"י אנשים הקרובים בודאי דלא נרע"י מאשה נאמנת וקרי שפ"ד איתברר לב"ד והייב הבעל לשכור לה בית דירה לדור לבדם :

ומהריק"ש וז"ל בנימקו' לש"ע בספר ערך להם סימן ע"ד בסוף הסמן כתב וז"ל דוקא שנתברר לבית דין שאומרת אמת כגון ששמו אשה עסה וידעו שהם מלגלים המריבה וכו' ע"ש. אשר מזה תמיד אני עני על מ"ש מגיד הרה"ט מאיר כמוריא ב"ש וז"ל בספרו הבהיר נהר מצרים ח"כ הלכות כתובות סימן כ"א וז"ל אין אנו מהייבים את הבעל לעשות לה מדור לעצמה אם לא כאשר יתברר לב"ד ביהוד גויש עפ"י שני עדים שהמותה וקרובי הבעל מרעין לה וכו' כי"כ מהריק"ש כנגדתינו שם וכתב שם שהסב"ס עמו דבני מצרים וכ"כ בתשו' סימן ק' יע"ש ותי"ד. ואהה"מ לא הצריך שם מהריק"ש וז"ל ביהוד בשני עדים

הקט עדים וראיה אשכנז לישן הוא הדאי אויל ומודה לכל הגי רבנותא דסיל דדי עיי אשה נאמנת ובכך בנר שהעידו אנשים הקדושים לשני הצדדים לכלה והמונה ואמר שהאמת הוא דהמונה מרעיה ומצירה לה לכן ה"ב הבעל לשכור לה בית לדור בה הוא ואשתו לבהם ובניל :

וזאת ליהודה

סימן יא.

שאלה אשה שאנה רוצה לישב עם בעלה ואמרה בו בטענה שבעלה מכה אותה וסכלה ממנו מזירות כמה פעמים והיתה מעלמת זה מאביה ואמה עד שראתה שאינה יכולה לבטל עוד הסכומים ומזירות אכזריות זאת הוזהרת גלתה להם אז אתה טענה כיצור ומיאות הסנעיל את נפשה במעשה אשר הוא עושה עמה המד אשר לא יעלו על לב ולא יזכרו עד שמואסת ואין לה נפש אפילו לאכול ולשתות ובעת שהיא מסרבת עמו הוא מכה אותה ומשכר בליים בהמה עד שהתעורר עמי לדברים סכומים, ולכן מאסה מלשבת עמו כי חשש בה סכומה, והוא מיום נישואיה יושבת בבית דירה עם בית אביה וכל מסלוליה ובמדיה הוא תפוסה בהם, ומשאר תחת יד אביה מעיקר הדמיון כך שבע מאות גיטה שהלוחה אותם אביה לאתרים לזיוה היום, ובעת שהיה מהלוקה בין האשה ובעלה כמכר עשו עיקול משני הצדדים אצל הלוחה הנ"ל שלא יתן הכסף לשום אחד משני הצדדים עד שיעמדו לפני ביהמ"ד, והבעל טוען כיון שאין האשה רוצה להיות בשלום עם בעלה יש לה דין מזהרת ואין לה לא כתובה ולא חוספה, ויש לו לקחת כל הכסף ומסלולים והאשה טוענת דאדברא אני אהבה עולם אהבתיהו אלא טעני הסכומים והאכזריות האכזריות הן הם סיבה שהרחיק את האהבה שאינה יכולה עוד לראות פניו כי דמי עליה כאריא ארבא, ולכן צריך לפינע לה כל הכסף של הדמיון שקיבל מהזרים בעת ההפסה מלכה כך כסף ההלואה שביד הלוחה כניל, ועוד שהוא חייב במזונותיה כל זמן שלא ירשנה, ע"כ אל"ן דהו נדעה נדפה לחזק דין מטה ושכמיה :

תשובה תה נדע כי דין זה כמה מהפסקים ויל ראשונים ואחרונים היתה בספריהם הארזי למעניהם בענינים אלו ובזמנא בהם, ואעיקרא בסוגנת מאים עלי אי בעיא לתת אסתלא לדבריה ע"כ ועל מה מאסה בו הנה לדעת הרמב"ם ויל והר"ף ויל והרשב"א במזונות סוכן קליה ובחזק סוכן תחום ותקע"ב סיל ולא בעיקר אסתלא, והרב פרי צדק סוכן כי כתב דגם סוכן ויל שהעתיק דברי הרמב"ם ויל ולא הוכר אסתלא סיל כוונתה דלא בעיא אסתלא ע"כ, והרב פועל צדק בסוכן די יישוב שתי תשובות הרשב"א

עדים כלל וכן בדברי הרמב"ם ויל שם בתשו' אין שום זכר לעדים כיא בירור לכיד עיי אשה נאמנת וקא, גם הרב כמנהגא עוראל ויל בספר און אהרן מערכת די אות כיו הביר הרב דבר משה בתשו' שכתב דצריך שהאמת הענין לכיד בעדים וראיה ברורה ע"כ, ובעת אין ספר דבר משה מצוי איתי לראות שורש הדברים דהצריך עדים בזה דלא נזכר בכל רבוי הפוסקים ויל זאת ובניל, וגם הוא ויל לא העיר עליו בזה ואולי אשכנז לישן הוא ולעולם די עיי אשה נאמנת ובניל :

שוב ראיה להרב דבר משה סימן ל"ג שהאר"ך בענין זה והבי"ד הר"ף והרמב"ם ויל ומ"ש היה ויל ומ"ש הרב פמ"א ויל ובד" קניה ע"כ כתב ויל וכן מוכח מ"ש מהר"ם בשם הרב פלס"א נאון הבי"ד די פמ"א וכו' ורומה לזה כתוב בתשו' מהר"ם סימן פ"א ויל ובהשובת הנאונים מצאתי וכו' האשה הקובלת על בעלה אי אפ"י לדור עם אמן ואחיהו"ך המהר"ם ומנהגים אותי חייב הבעל להוציאה משם לגור בבית אחר ואם לאו יוציא דהן כתובה וכו' ולחיים נהנה ולא לצער ע"כ, הרי דמן דהן יש להוציאה משם לגור בבית אחר ואם איתא לדברי הרב השואל דלהוציאה בבית אחר חייב אפילו בלא עדים וראיה לישמע"ן רבנותא, ודוק לומר דעל פ"ה אנו דין ולא שיש ביהר בדבר דמלבד דכ"י זה לא דבר בענין שדיברו שאר מרבנותא דלדוריהו ויל בענין ביהר וכו' ועוד דהויל לפרש ולא לכתום, ועוד דהרי הרב פמ"א סמך דברו עם דברי הרמב"ם ודע"מיה דבוליהו בהרא שיטה קר"י ומהתמה על הרב השואל שהביאה לשיעור ואדברא איכא משמע כמ"ש דהרי ואחיהו גם דברי הר"ף בתשו' סי' ס"ג ודברי הרמב"ם ויל בפרק י"ג מהלכות אישות באו בסתם דאם טענה שאמך ואחיהו"ך מצרים ומרעים לי שומעין לה, גם דברי הנאון שהביד מהר"ם ויל באו בסתם שכן דין שומעין לה לילי שראינו לר"ף ויל בתשו' רס"י קט"ו שכתב דהנה בבתי דין לברר עיי אשה נאמנת ולהשנות דברי הר"ף ויל בשתי התשובות וגם דברי הרמב"ם דלא לפלוג ע"ד הר"ף ויל אמרן דגם לדעת הרמב"ם א"ר באופן שנתברר לכיד כן אבל אין לומר שגם דברי הנאון מירי באופן זה דכבר נתברר לכיד ולהקשות ע"ד הרב השואל בזה דהויל להנאון לפרש ולא לכתום ואדברא סתמי בפירושו דלא בעי ביהר לכיד :

א"י שיהיה העולה מכל זה בדרך דין לא סובע"א לדברי הר"ף בתשו' סי' ס"ג והרמב"ם ומ"ן ויל דנקטו בלישונם סתם דאם טענה האשה דהמונה מרעיה ומצירה לה דנאמנת בלי שום ביהר לכיד ומה גם לפי"ד הרב בית מאיר לדעת הרמב"ם בסוגנת לנבי המונה השונאת אותה הנאמנת וכ"ש לפי דברי מהר"י בן מנחם ויל דאם הוא מודע מהתכדות נאמנת אפילו בלי ביהר לכיד, אלא אפילו לדברי מהר"ק"ש ומהר"א מנחם ויל וכל הרבנים ויל דע"מיהו כולם נקטו דבירור עיי אשה נאמנת וגם הרב דבר משה

קי וואת אה"ע ה' כתובות סימן יא ליהודה

הרשביא ז"ל דסתרי אהרדו בזה והוא דאם באה האשה בסענת מאים עלי והיא תפוסה בנדוניתא אין צריך טעם למה, ואם באה להוציא נדוניתא מהבעל וגם מה שכלה ואבד ממנה או צריכה לתת טעם ואסתלא לדבריה למה הוא מאים עליה ע"ש, ועיין לעציר וציה מרן אבא אבי העזרי בסיה שערי עזרה שהאריך בזה בדף ע"ד ע"א וכתב דמין ז"ל ס"ל בן בהלוק זה דאם תפוסה בנדוניא אין צריך טעם ואסתלא, ואם אינה תפוסה או צריך שתתן אסתלא ומוציאין מיד הבעל כל סבי נדוניתא והבייד מוהרשדים ז"ל ומהר"ם אלשיך ז"ל דס"ל בסוענת מאים עלי בלא טענה ובלא אסתלא אינו חייב לא מונונה ולא כתובה ולא אפילו מה שהכניסה לו ע"ש, וס"ס שם בדי עיר ע"ג וז"ל נמצא אי בעיא אסתלא לדבריה למה מאים עליה כדי להוציא מיד הבעל לדעת מרן בפלוגתא סתניא דלדעת הרב פרי צדיק ז"ל לא בעיא אסתלא, ועיין בספר משכנות הרועים מערכת מים אות רכ"ט שכתב דמ"ש מרן בס"ב דנוטלה בלאותוהו הקימם הוא אפילו לא תפסה אותם, וד"ק בן גיב מדברי מורים שם במ"ש ע"ד מרן וי"א דאפילו בנכסי צאן כורס אינה נוטלת אלא מה שהפסה ושכן מס"ס דברי הרשבי"ש ז"ל ובן היה דן אביו ז"ל ושכן העלה הרב פרי צדיק ז"ל בס"מ ב"י, ואעפ"י שאינה נוהגת אסתלא לדבריה נוטלת אותם מיד הבעל דלהרמב"ם ומרן והרשב"א ז"ל ס"ל הכי דאין צריך שום אסתלא והבייד הרב און אהרן ז"ל מערכת מים אות כ"ט, כ"ס כפי דברי הרב פועל צדק ז"ל אם באה להוציא מהתת יד הבעל בעיא אסתלא לפי"ד מרן ז"ל עכ"ד ע"ש :

דמזה יוצא לגיד שיש טענה ואסתלא לדבריה משהי סיבות נחולות ודבריה נכרים שהם דברי אמת בודאי דלדעת מרן ז"ל אליבא דכ"ע דמלכד מה שהפסה בנדוניתא גם כל הנשאר לה כסף בנדוניתא בידו ובד אחרים יש להוציא מיד הבעל וליתן ביד האשה כלל שום ספק, וכמו שכן כתב הרב ויאמר יצחק ז"ל היא סימן קצו די קציב שאקף וקיבין סכרות הפוסקים וכתב שהראשונים והאחרונים ז"ל הכי ס"ל דנכסי ציב נוטלתן מיד אפי" אם לא נירש, ואפילו אם הם ביד הבעל מוציאם אותם מידו ונותנים אותם לה ע"כ ע"ש, וכ"ש כשהיא תפוסה בנכסי נדוניתא ואפילו היתה התפיסה על ידי אביה שהפס בעד כהו את נכסי נדוניתא מהניא תפיסתו כאלו תפסה הוא עצמה וכמו שכתב מהר"ם ז"ל באה"ע סימן ע"ז סיג ובן פסק הבית בסדור דיני המורדת ומא"ס עלי :

והנה כדי לצאת מידי פלוגתא בדעת מרן ז"ל אם לא תפסה אי צריך אסתלא או לא, קודם כל צריך להקוד מהאשה עצמה בבדו"ח ושחט"קן טענותיה לפניהם וכמו שכן מבואר בש"ס

כתובות דס"ג ובהרמב"ם פי"ד מהלכות אישות ה' ה' ובתרי"ף ז"ל והרא"ש בפסקיו שם וכן במרן ז"ל ובי"ב מהריק"ש ז"ל שם בהגותיו על השו"ע שכתב שולחן לה מהב"ד כתב וז"ל מפשט לשון הפוסקים נראה שאין התראת הבעל כלום ולא דמיא לעוברת על דת שמתרה בה אפילו בלא עדים דהתם ליה האמה והכל שולחו אבל המא זה הוא בינה ובין בעלה לפיכך צריך שהביד ידונו ביניהם וזה פשוט עכ"ד, ועיין להרב שדי המד בהלכות אישות סימן כ"י אות ק' שעמד בזה והעלה דלא מצי בלי התראת ביד ע"ש, והרב פא"ט נגב כתשו' סימן ס"ז הבייד הרב מס"ס יוסף והרב פ"י משה שכתבו שכל הגן י"ב הודש נמנע ומתחילים רק משעה שהתרה בו ביד וישלחו לה לאמר שתאמר להם טעמא מאי טאמא בו וכו' ע"ש, וכבר הרה"ט מאיר כוהנרי"א ב"ש ז"ל בקונט' אם במדד אסף איש מהור דברי הפוסקים ז"ל מ"ש בזה ובסוד כתב דדוקא אחר התראת בית דין בהאשה המורדת או מתחילים הוכיח של המורדת ולא קודם ע"ש, ולכן בגיד קודם כ"ד צריך הביד לידע באמת הסיבה שאינה רוצה עוד ליישב עם בעלה, ראשונה דאולי האשה נהוה עיניה באיש אחר ומוציא, שנית אולי כי טענתה באופן דבעינא ליה ומצערנא ליה והוא מורדת נמיתה, לכן אם נתאמת לדבריהן סבת טענת האשה במא"ס עליה ע"ס וע"ס ובפרט כעניני השמיש שעושה דברים מסוערים אשר לא יעלו על לב ולא יוכחו היו בודאי שאין לה דין מורדת דבעינא ליה ומצערנא ליה לדון אותה דיוצאת בלא כתובה, אלא יש לה להיכיו ליתן לה כל מה שהכניסה מלבד כל בניה ומלכד כל המתנות שנתנו לה אביה ואמה וקרוביה וכמ"ל :

ועיין להרב עדות בעקב ז"ל סימן ל"ו שכתב בא"ש המא על אשתו שלא כדרכה וסבלה צער מזה וע"ז טאמא בו בטענת מאים עלי, ופסק שם שאין לה דין מורדת והי"ב הבעל לנרשט שא"א לתקן זאת שהוא מסורה בידו באישון לילה וא"א לשים שומר עליהם והי"ב לשלם לה כתובתה וגם הי"ב להבעל במזונות שאכלה בבית אביה עד שנודש ע"ש, וגדון ד"ק אתי במ"ש וקל והומר שהאשה יש לה צער גדול יותר מביאה שלא כדרכה וכבוד אלהים הסתר דבר שהוא טוענת שהבעל מסררה לתת חמיה הבית בפיה ושם מוריע ורע ואם לא תהדצה בזה מכה אותה מכות נמרצות ומרוב המאוסות שיהיה לה בזה השב איזה ימים בלא אכילה כלל שלא יהיה לה נפש האוה דנפשה מדה לה והיא רכה וענוגה, ומי יערב אל לבו לשפוט ולדון באשה הזאת דין מורדת דבעינא ליה ומצערנא ליה כתובה, אלא צריך להציל את העשוקה הזאת באופן שתצא לפחות במה שהכניסה מעות בעין ובגדיה והמתנות שנתנו קרוביה ומוציא הכל נתן להאשה

וואת אה'ע ה' כתובות סימן יא ליהודה קיא

תוים וכמיש מוהריקש ויל באה'ע בהגותו לסי' ע"ז ע"ש, וכי
הרב שבות יעקב סימן ק"ה ומוהרי"ן ויל שם :

והרב ויאמר יצחק היא סימן קכ"ז כתב שרבני הפוס' ראשונים
ואחרונים כן ס'ל דנציב נטלתן מיד אפילו אם לא נירש
ואפילו אם הם ביד הבעל מוציאן אותם מידו ומהניס אותם ביד
האשה ע"ש ב"ד קכ"ז ע"ד, ואת הותרת ב"ד שמוענת שמכה
אותה הבעל על לא תמס בכפה מדוב כעסו ועשו כמה פעמים
שלום ע"י אנשים ידועים וזה דרכו כס' שמכה אותה ואפי' שהיו
דרם בבית אביה ולא יהוש להם כלל ולכן יזהר נאמא בענינה
מסיבת הקבאות, ולכן מוכרת דבניד אין לה דין מורדת כלל
וכמיש הרב פני משה סימן נ"ה באיש שהיה מכה אשתו והיא
סבלה במר נפשה רוע מדותיה יכני והעלה שם דאין לה דין
מורדת אלא דין מאים עלי מהקבאות וכ"ז ע"ש, ודון מינה ואוקי
באתרין דסבלה כמה הבאות ממנו במשך זמן שבתה עמו ואפילו
בדר בבית אביה ומשולחן אביה יאכל וזה מוכח בטבעו ומנו
אשר לא טוב בשני מדות הרעות תרחי לרעיותא אינה יכולה לסבול
עוד ובכן לא יקרא לה בשם מורדת להפסדה סך כתובתה כ"א
בדין מאים עלי ויש לה כל מה ששהבניסה אם מהם ועד שרף
נעל, אלא שהבנדים והבניטין שעשה לה הבעל מניסו הכל יורה
תחת רשות הברית עד אשר שיימסר הגם ליד האשה ואז יסרום
להבעל ולא ימסרו להבעל שמה לא נירש ויען האשה וכמו שכתב
מוהריקש ויל בערך להם סימן ע"ז ס"ב מדברי הרדב"ז ויל וכן
משמע מדברי הרמב"ם ויל וכן דעת מוהרי"ל ויל ע"ש, ועין
להביש והח"מ והבית ויל סוף סימן ע"ז שכתב דאם נאבד או
ננב איזה דבר מנדוניתה חייב הבעל לשלם יע"ש :

וב"ש הרב משכנות הרועים ויל במערי' מים אות רכ"ב דהמדות
שנתן אבי הבעל וכאן ליד ההתן שאינו מחויב לה כיעו"ש,
היינו דוקא באופן שהאשה מורדת נמורה דבעינא ליה ומצערנא
ליה בלתי שום סיבה אבל ב"ד שמאסה בבעלה בסבת שה'ם
רעות צער הגפיש וצער הטף צער הנף כצד מכות אשר מכה
אוהה בלי שום עין ואשמה, וצער הגפיש אשר עושה בהאווה
המאסה שנותן ונומר בפיה אשר אפילו החיות והבהמות לא יסבלו
דבר מכוער כזה והיא בת יחודה רכה וענוה חלילה להפסדה דבר
ממה שהבניסה כסף ושוה כסף מה שהבניסה עמה וכמיש'ל :

ומה ששען הבעל דכין שישיבה עמו כל משך זמן עיבורה ולדיתה
וכיוצא ולא טענה מזה כלום קודם ואיב אין בטענותיה כלום
ואולי ענינה נהנה באיש אחר, על זאת הסיבה האשה דהן אמת
שסבלה כל משיו הגיל ונדונית בשות'קה יאננה בדעתה אולי
במשך הוים ישוב מדרכו הרעה וישבו בשלוח בשלום וכמישור,

וכדאותה שאין תקנה להחלתה ועוד מתנהג בשתים רעות הגיל
אינה יכולה עוד לסבול וכמו שכתב בהשבות מהר"ם ויל בסימן
התקצ"ז ויל ואפילו שיש לה בנים ממנו עכ"ז הוא תאמר עד
עכשו הייתי סבורה לקבל אבל עכשו איני יכולה עוד לקבל ע"כ,
והבית ויל כתב ע"ז בסוף סימן ע"ז בבאור דני מאים עלי בקצרה
הלכך אחר שתשבע או הסלה תרם דענין לה בדנא דמתכותא
המפורש בסעף ב' ע"ש, אשר מדבריו ויל יש סיעתא לניד דאין
להפסיד האשה כלום ממה שהיא הבניסה כי אם שתסול מלכד
בדירה ותבטיחה שהבניסה גם כל כסף מעות בעין ומתנות שנתנו
קדושה ובגיל :

והגם דבעיקר דין המוענת מאים עלי נהלקו הפוסקים ויל אם
כופין הבעל לניש וכו' שהאר"י בזה הוסיף בספרדס
ומכללם עין למיש הרב משכנות הרועים ויל מערי' מים אות רכ"ב
ע"ש מים כיון דאנדרא ביה כל זמן שלא נירשה ואסורה לנישא
לאחר צורך ליתן לה מהותה כ"ז שלא נירש וכמיש בזה באורך
מאד ההניג כמותריא ביש והעלה בסיה קניט אם במיד דלדעת
הר"ף והרמב"ם והרא"ש והטור זמן ויל דאחר יכיה מוכן אשר
עמנו דין מתחיל בשוונותה כאשר פוסקים עליו ברה"ן עין
שם באורך בפ"ק ח' :

ועיין עוד בקניט אם במיד בפ"ס שהביד הבית בסדר מורדת
ומיע בסוף סימן ע"ז ס"א וכתב שהם יתחייב ויל שם
הש"ע על הבית ויל ופסק אף אם אביה תפס היו כאלו תפס
השליח ולא ממנו אלא איב עדין לא בא לידו התנו והנה אצל
אביה ע"ש, מים כבד כתב ע"ז רפ"ש ויל סק"ס שהנאק אורם
והוים הלך על הביש והוים והעדיק דברי הרמ"א ויל ומה
העלה שם דתפיסה האב בעד ביה הניא תפיסה מעל"א ע"ש :
דמנה יוצא לענין דין דמה שתפס האב הכסף בעד ביה הניא
תפיסה כאלו הוא עצמה תפסה ונעבה סך נדוניתה מהם
ופשוט :

ועיין להבנהג אה'ע סימן ע"ז ומהם אות ח' כי יויד דבטענה
שאנה יכולה לסבול רוע טבעו לא הויל מורדת ע"ש,
ועין משכנות הרועים מערי' מים אות ר"ס דף ר"ס ע"כ ע"ש :

סימן יב.

שאלה איש ששהתה אשתו יוהר מזיד שנים שלא ילדה ורוצה
לנישא אשה אחרת ולניש אשתו הראשונה ולהיות
שכתובתה מרובה וקשה עליו לפרוע לה סך כתובתה לכן פיתה
אותה

קִיב וּזְאת אַהֲעֵ ה' כְּתוּבוֹת סִימָן יב ליהודה

אֹתָהּ בְּרִצּוֹ דְּבָרִים וְנִשְׁתַּחֲוּ בִּנְיָהִם וְכִתְבוּ הַנָּאִים בְּאוֹפֶן זֶה שֶׁהָיָה מְקַבֵּל מִרְצוֹנָה הַטּוֹב לְהִתְנַשֵּׁשׁ וּלְקַבֵּל אֶת נִסָּה מִיַּד בְּעֵלָה וְתִקְרַע כְּתוּבָתָהּ, וְהוּא מִתְחַיֵּב לִיתֵן בִּידָה מִיַּד הָרֹדֶף בְּחֻדְשׁוֹ לְצוּרֶךְ פְּרִנְסָתָהּ וּבְסוֹת וּכְיוּצָא סֶךְ חֲמִשָּׁה נִינְיָה לְחֹדֶשׁ כֹּל יָמֵי הַיָּהּ, וְגַם בְּסִנְדָּתָא לְהַנְאִתָּה שֶׁאֵם יָמוֹת הוּא תָקָה מִהַסְנוּדָתָא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נִינְיָה, וְאֵם מִתָּה הָיָה הוּא יוֹרֶשָׁה, וְכִתְבוּ נִינְיָ מִפּוֹרֶשׁ בְּתַנְאִים אֱלוֹ וְהַתְמָה בְּתַיִמָּת יִדָּה בְּלִי שׁוֹם קִנְיָן כְּתוּבִיל כָּלֵל, וְשׁוֹב אַחֵר יָמִים חֹרֶה בָּהּ בְּשַׁעֲנָה הָיָה חֹשֶׁשֶׁת וְקִרְבֵּי לְרֹדָא דְּאַחֵר שִׁישָׁא אִשָּׁה אֲחֵרָה לֹא יָקִים דְּבָרוֹ וְיִנְיָהּ בְּרַעַב וּבְחֹסֶר כֹּל וְאִנְיָה יִכְוֹלָה לְעַמּוֹד עִמּוֹ בְּרִנְיָה וְרִנְיָה וְאִין לֹא שׁוֹם מִשְׁעָן וּמִשְׁעִנָּה, וְגַם הַסְנוּדָתָא פֶּן וְאוּלֵי אַחֵר אִינְיָה יָמִים לֹא יִפְרַע וְתַתְּכַסֵּל מֵאֲלִיָּה, וְנוֹתַנָּה אִמְתֵּלָא לָזֶה שֶׁהוּא פִּתְהָ אֹתָהּ לְקַבֵּל תְּנָאִים אֱלוֹ וְלִהְיוֹת עִיזָא שֶׁהוּא הָיָה אִימֵר שֶׁהוּא לְשִׁישׁ מִתְּבִיין וְתַמִּיד הוּא מוֹכֵן לְהַשְׁנִיחַ עָלֶיהָ דְּהַבִּיבָה עָלֶיהָ בְּיוֹתֵר הָרֹעָה לְקַחַת לֹא אִשָּׁה בַּת בָּנִים וְאִפִּילוֹ שֶׁתְּהִיָּה עִנְיָה וּבְעוֹדָה דְּכָל כּוֹנֵתוֹ לְהָקִים וְרַע, וְהִנֵּה בַּעֲתָה הָיָה רֵאשִׁית דְּמִקְדָּשׁ הַגִּירוּשִׁין הוּא הוֹשֵׁק בְּתוֹלָה רַבָּה וְעוֹנָנָה יִפֹּת תּוֹרָה וְתַמִּיד מוֹצֵא הַיִּצְאוֹת עָלֶיהָ לְרֹב וְזֹמָה מַעֲשֵׂיו מוֹכִיחִים שֶׁלֹּא לְשִׁישׁ עוֹשֶׂה כִּיֹּא לְמִלְאֵת תְּאוֹתָיו, וְלִכֵּן הִישָׁשֶׁת הוּא פֶּן אַחֵר הַגִּירוּשִׁין בְּנוֹשְׂאוֹ אֶת אִשָּׁה אֲחֵרָה יַעֲזוֹב אֹתָהּ בְּלִי חֲמֵלָה וּלְכֵן חֹרֶה בָּהּ וְאִנְיָה רֹעָה לְהִתְנַשֵּׁשׁ כִּי אִם אַחֵר יִשְׁפֹּרַע לֹא כֹל סֶךְ כְּתוּבָתָהּ וְיִצְרִי וְאִחִיב יִשָּׂא אִשָּׁה אֲחֵרָה וְכֹל תְּנָאִים שֶׁעָשָׂה עָלֶיהָ הֵם בְּמִלִּים וּמִחִלְתָּה עַל שֶׁעָבָד כְּתוּבָתָהּ אִינְיָה מִחִלְתָּה דְּבִטְעוֹת וְרִמְאֻת נַעֲשָׂה זֶה עֵינִי, יוֹדִיעֵנִי מִה שְׁוֹרֵת הָרִין נִסָּה בֹּהַ וּשְׂבָמִיָּא:

הַשׁוּבָה הִנֵּה לְכֹאֲחֵרָה נִרְאָה וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת אִיכְרָה וְכֹתָהּ בְּשִׁמְרָה כְּתוּבָתָהּ עִיזָא שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ תְּנָאִים שֶׁעָשָׂה בִּנְיָהִם וְהַתְמָה בְּחַיִּימָת יִדָּה עֵינִי תְּנָאִים שֶׁעָשָׂה בִּנְיָהִם וְהָאִמְתֵּלָא שְׂטוּעָנָה בָּהּ הוּא בְּמִלְחָה וְכִמִּישׁ מוֹהֲרִימִים וְיָלֵךְ הוּא סִימָן קָמִיט דָּאֵם עָשָׂה מַעֲשֶׂה אִפִּילוֹ עִיזָא כְּתִיבָה אִיכְרָה וְכֹתָהּ וְלֹא מִהֵנִי עוֹד אִמְתֵּלָא יְעִישׁ, וּבְנִיד בִּינֵן שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ אֶת תְּנָאִים וְהַתְמָה בְּחַיִּימָת יִדָּה שׁוֹב אִין מוֹעִילָה שׁוֹם אִמְתֵּלָא, וּבְפִרְט דְּקוֹדֶם דְּהַתְמָה עַל הַגִּירָה שֶׁל תְּנָאִים יִישׁ אֲנִישִׁים שֶׁתְּהִיָּה בָּהּ וְהוֹדִיעָה שֶׁהָיָה אִינְיָ מוֹכֵן לֹא כִּיֹּא רַע הוּא לֹא יִלָּא הִיטָּה אִין לָהֶם וְהַתְמָה וְקִבְּלָה עַל עֲצָמָה אִיכְרָה וְהוֹרָה אִינְיָה וְהִיבֵּת לְקִיִּים כֹּל תְּנָאִים שֶׁנִּשְׁתַּחֲוּ בִּנְיָהִם וְתִקְבֵּל נִסָּה:

אַלֵּא רַבְּנֵי דִּין שֶׁהָאִשָּׁה מִבְּאֵרֶת וּמִפְּרִשֶׁת אִופֶּן הַרְמָאוֹת שֶׁעָשָׂה הִבְעֵל הָאִמָּה יוֹדָה דְּרַבּוֹ דִּישׁ יָדִים מוֹכִיחוֹת דְּהַצֵּרֶךְ עִם הָאִשָּׁה וְהוּא דְּהָאִישׁ הַגּוֹבֵר בִּינוֹ לְבִינָה בִּיאָר לֹא בִּלְחָשׁ שֶׁהוּא אִפִּילוֹ יָתֵן לָהּ נֶם עֵכִיז הוּא נוֹרֵג עִמָּה בְּדֶרֶךְ אִישׁ וְאִשָּׁה מִמֶּשׁ בִּסְתֵר וְהִיא בְּמַחֲשָׁךְ מַעֲשִׂדֶם כְּאִשֶּׁר הָיָה בְּאִמְנָה אִתּוֹ וְנִלְחָה סוֹר זֶה וְנִשְׁבַּעַת שְׂבוּעָה הַסּוֹדָה שֶׁהִבְעֵל פִּתְהָ אֹתָהּ בְּאוֹמְרוֹ לֹא שֶׁכֵּן עָשָׂה כֹּרֵב אֲנִישִׁים וְדוֹקָא לְעִנְיָ הַרְאוּם שֶׁתְּהִיָּה שׁוֹב בְּשִׁנְדוּדָה לֹא שְׂדֵכֵר זֶה אִכְרָה וְלֹא זֶה הַדֶּרֶךְ נִשִּׁים הַבְּשֻׁרוֹת וְגַם שֶׁאֵם תְּתִיחֵד

עִמּוֹ בְּפִנֵּי עֵדִים הָיָה צְרִיכָה נֶם אַחֵר וְלֹא תוֹכֵל לְהַנְשֵׂא לְאַחֵר בְּלִתִּי נֶם וְאִיכְרָה מִזֶּה נִתְאַמְתָּ לֹא שֶׁהִבְעֵל בְּרִמְאוֹת עָשָׂה כִּיֹּא לְאַבְדֵּי זְכוּתָהּ מִשְׁמֵר כְּתוּבָתָהּ, לְכֵן כֹּל מִה שֶׁעָשָׂתָה תְּנָאִים וְהַתְמָה הִכֵּל נַעֲשָׂה בְּטַעוֹת וּבְרִמְאוֹת וְעִבִּיד אִינְיָשׁ דְּסַעֲיָ, וְעִינֵן לְמוֹהֲרִים אֲלִישֶׁךְ וְיָלֵךְ בְּתַשׁוּיָּה סִימָן מִי שֶׁכָּתַב שֶׁהָרִין יִישׁ לֹא רְשׁוֹת דְּרִין עִיזָא אֹמְרָנָה מוֹכִיחוֹת לְהוֹצֵא מִמֶּן וְהַבִּיד אֱלוֹ הִרְבַּ פָּתָה יָם עֶרְךָ דִּי אֹתָהּ כִּיֹּם יְעִישׁ, וּבְנִיד יִישׁ אֹמְרָנָה מוֹכִיחָה שֶׁהָאִשָּׁה מִה שֶׁנִּתְרַצְתָּה בֹּהַ בְּחֻשְׁבָּה שֶׁהִבְעֵל יִתְמִיד אֲחִיכְתּוֹ אִתָּה וְהוֹדָה אִתּוֹ עִמּוֹ כְּמֵאֵה וְקִדֵּם וּבְרִאוּתָהּ שֶׁמַּעֲתָה עוֹב אֹתָהּ וְנִסָּה לְכֹו לְאִשָּׁה צְעִירָה וְכִנְיָל בּוֹדָא בְּרֹב הַיָּמִים תִּשְׁאֵר הָיָה צוֹעֲקָה וְאִינְיָה נַעֲנָה וּבִכֵּן אִינְיָה רֹעָה לְהִתְנַשֵּׁשׁ עַד שִׁירְצָנָה וְיִשְׁלֵם כֹּל סְכָּו כְּתוּבָתָהּ, וְעִינֵן בֹּהַ לְהִרְבַּ בֵּית דִּין סִימָן אִי מוֹיֵד מִי יִיג דְּנִרְאָה דְּאִפִּילוֹ עִבִּיד מַעֲשֶׂה לְאִסּוּר יִכְוֹל לְהוֹרֵר, וְהֵן אִמָּה דְּבִסְטָן קִפְיָה סִיב מְבוֹאֵר דְּכָל שֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה לֹא מִהֵנִי אִמְתֵּלָא לְהַתִּיר אֶת הָאִסּוּר, שֶׁאִנִּי תִתֵּן דְּהַמִּירָא אִסּוּרָא וְאִין לְהַתִּיר אֶת הָאִסּוּר אַחֵר שֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה וּבְנִדוֹן דִּין לֹא שִׁיךְ זֶה:

וְעִינֵן בְּתַשׁוּיָּה מוֹהֲרִים אֲלִישֶׁךְ וְיָלֵךְ סִימָן יִיד דְּכָל שֶׁעָנֵן דָּאֵם אִסְקֵי אֲדַעֲתִיהָ שֶׁהָרִין עִמּוֹ אִי הוֹוִיָּא מִלְּתָא דְּעִבִּיד אִינְיָשׁ לְמַסְעִי נֶאֱמָן עִישׁ, וְעִינֵן לְמִרְן מוֹהֲרִיקָא וְיָלֵךְ וְהַבִּיד הִי מִשְׁכָּנֹת הַרְעִים מַעֲרִי מִי סִימָן מִי שֶׁכָּתַב בְּמִי שֶׁנִּתְפַּשֵּׁר עִם הַבִּירוֹ בְּשִׁכִּיל שֶׁאִמְלִיל אַחֵר מִהַבְּמִים שֶׁאִין הָרִין עִמּוֹ הוּיָא מְשֻׁרָה בְּטַעוֹת עִישׁ, דְּמֹה יוֹצֵא לְנִיד שְׂמוּכָה שֶׁכֵּל אִשֶּׁר עָשָׂתָה הָאִשָּׁה הַגּוֹבֵרָה הִיא בְּטַעוֹת בְּחֻשְׁבָּה שֶׁתְּהִיָּה עִם בְּעֵלָה כְּדֶרֶךְ אִישׁ וְאִשָּׁתּוֹ כְּאִשֶּׁר פִּתְהָ אֹתָהּ וְיָדִים מוֹכִיחוֹת עֵינִי זֶה בּוֹדָא יִשְׁאֵסוֹר לְהַחֲזִיק בִּיד הִכְעֵל כּוֹאֵת וְאִין לִיהֵן לֹא רְשׁוֹת לִישָׂא אִיֹּא וְגַם אִין לֹא לְנִרְשׁ כִּיֹּא עַד שִׁשְׁלֵם כֹּל זְכוּתָהּ, וְאִם יִתְבָּרֵר לְהַבִּיד שֶׁאִין לֹא לְשֵׁלֵם כֹּל סְכָּו כְּתוּבָתָהּ בְּמוֹשֵׁלֵם יָתֵן מִיֹּד אִשֶּׁר יַעֲלֶה בִּידוֹ לְשֵׁלֵם וְאִי יַעֲשֵׂה כְּמוֹ שֶׁמִּסְתַּרְרִים לְבַעֲיָה כְּנוֹדֵעַ וְכִמּוֹ שְׂכִיב הַדְּבִיז וְיָלֵךְ:

וְעוֹד בְּנִיד יִישׁ לְחֹשׁ וְלִכְסֵל הַשִּׁיּוּי שֶׁנִּשְׁתַּחֲוּ בִּנְיָהִם כְּכֹל הַגִּירָה מִמֶּה שְׂבִיִּאֲרָה הָאִשָּׁה דְּאִךְ הוּא דְּבָרִים בִּינוֹ לְבִינָה בִּינוֹ שֶׁלְכֹו נֶם אַחֵר הַגִּירוּשִׁין לֹא יִהְיֶה דְּבַר הוֹצֵץ בִּינוֹ לְבִינָה וּכְיוֹן שֶׁלְכֹו נֶם בָּהּ בּוֹדָא שִׁבָּא עָלֶיהָ אֲחִיב וְאִם יִהְיֶה עֲדִים שֶׁנִּתְיִידוֹ יִהְיֶה אֲחִיב אִי צְרִיכָה נֶם מִמֶּנּוּ וְאוּלֵי תִנְשָׂא אֲחִיב לְאַחֵר בְּלִתִּי נֶם וְלִכֵּן בּוֹדָא כִּשְׂחִידָה הָאוֹפֶּן שִׁפְרַע לֹא כְּתוּבָתָהּ וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם עֶסֶק זֶה עִם זֶה אֲחִיב תִּתְכַסֵּל חֲשֵׁשָׁא הַגִּירָה וְכֹל אַחֵר עַל מִקּוֹמָה יָבֵא בְּשִׁלּוֹם וְאִיכְרָה אֲעִיקְרָא הַשִּׁיּוּי שֶׁנִּשְׁתַּחֲוּ בִּנְיָהִם בְּכֹל הוּא מִתְּשִׁיבָא זֶה: **וְהִנֵּה** שְׂבִיִּיר הַשִּׁיּוּי וְהַתְּנָאִים שֶׁהִתְמָה בָּהּ כְּבֹר מִחִלְתָּה עַל זְכוּתָהּ שֶׁבִּשְׂמֵר כְּתִי וְסִילְקָה שֶׁעָבָד כְּתוּבָתָהּ וְסִילּוֹק שֶׁעָבָד הַכְּתוּבָה הִי כְּמִחִלְתָּה וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב הִרְבַּ מִשְׁכָּנֹת הַרְעִים מַעֲרִי מִי אֹתָהּ רִיִּם יְעִישׁ, וְגַם שֶׁפִּדְּשׁוּ לָהּ מִקּוֹדֶם שׁוֹה לֹא טוֹב לָהּ וְלֹא קִבְּלָה מִמֶּה וְהַתְמָה בְּחַיִּימָת יִדָּה וְקִבְּלָה כֹּל תְּנָאִים, עֵכִיז הֵנִי עֲצָמָךְ שׁוֹה נִקְרָא מִחִלְתָּה מִה שֶׁאִינוֹ כֵּן בְּאִמָּה שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה כֵּן בְּפִירוּשׁ שֶׁמִּחִלְתָּה עֵינִי

זאת אה' ה' כתובות סימן יב ליהודה קיג

ע"כ הנ"ל כתובתה ונס לא נעשה בקנין בתהויל הכל בסל מעיקרא: ועיין עוד למען ז"ל בספר אבקי"ר סימן קס"ב שכתב בפירוש המחילה בטעות אפילו בכתב שובר ופיסור ומחילה ואפילו נשבע אינה בלתי כזו דבטעות הם ע"ש, ועיין נ"כ בספר בני אברהם ה"ח סימן כ"ג דין מחילה בטעות מ"ש בשם הפוסקים דכולם פסקו דמחילה בטעות לא תוויא מחילה ואפילו בקנין ושבועה ע"ש, וכ"כ הרשב"ש ז"ל סימן תקפ"ב דמחילה בטעות אף בקנין ושבועה אינה מחילה בשם הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות מנהרין ע"ש, והנ"ל שהרב משכננת הוועים מע"י מ' אות י"ב כתב בשם הפריה דמחילה יבטעות לא הו"א מחילה דוקא בע"פ אבל בכתב הו"א מחילה יע"ש, עכ"ל מלבד דהפריה יש לומר שדבריו באופן דיש קנאות משא"כ בנ"ד עוד בה דאנו אין לנו אלא דברי מ"ן ז"ל מ"ש באבקי"ר ונס לפי"ד הרמב"ם וב"ש הרשב"ש ז"ל וב"ל:

ועיין מהרשד"ר ח"ד סימן שבי' שכתב דמחילה בדבר שהדעת מצו טע' נכ"ל לומר דטעה יע"ש, ועיין שם נ"כ בה"ד סימן ר"ד ושכ"ד דאם היה עם הארץ ולא ידע וכו' אמרין מחילה בטעות הו"א ע"ש, אשר מה יוצא לנ"ד שהאשה שנתרצה עם בעלה לפירוע לה סך כתובתה באופן זה ליהן לה ה' נעיה להודיע וכתוב נ"ד סודתה והבטחה שתמיד יהיה איתה עמה וכו' והאמת כי ודאי דברמאות עשה כל זה ובפרט הראשה דנ"ד היא ממש פתלת וכל ידעה מה איב הו"ל כמו איש עם הארץ שכתב היסודים בסמ"ן ר"ד ושכ"ד הו"א מחילתו מחילה בטעות ובמחילה היא, ועיין עוד להרשד"ם ז"ל י"ד סימן ק"א דכ"י הכ"י דמחילה בטעות נשבע שבועה אין כאן קנין אין כאן הדין פשרה בטעות נשבע לקיים הפשרה פשרה אין כאן שבועה אין כאן יע"ש, ועיין הרי"י אר"י ז"ל סימן פ"א והר"ן ז"ל סימן קנ"ט והרי"י הלוי סימן ס"ז ע"ש:

ועיין למהר"ף ז"ל בסיה נגד ח"ם מע"י מ"ס אות ס"ז שהביא באחד שכתב עליו שטר והתם ונתנו ביד שלישי וכו' וסו"ק ראובן דאדעתא דהכי לא מהל' לו שעבוד זה כי אם אדעתא שיתן הקרוב הנכנס לטמון וכל שלא נתן לא מהל' והו"י מחילה בטעות כי מה שנתפ"ס בעד ה"וב שמעון וכו' לא היה כי אם באומדנא דמוכח שיהיה בידו הנכנס וכו' כי כן פסקנו את הדין דהקרוב של שמעון ה"ב בכל הפך הגו' בלי ספק ורא"ה לזה מ"ש הרא"ש ז"ל בכמה מהשובותיו כי האומדנא נכ"ס הוא העיקר ובפרט מ"ש בב"ל ס"ה סימן י"ט ועוד דכתב הרא"ש ז"ל בספר הזה התגובה סימן כ"י על ענין כיוצא בזה דאמרין דאדעתא דהכי לא מהל' ועיין ב"ש ובפוסקים ובספר ובשיע' ח"ם סימן רמ"א וכו' ובכ"ז האחרונים ז"ל וכו' ע"ש, אשר מה מוכח לנ"ד שלא מהל' שעבוד כתובה כיא אדעתא שישנו יחד באהבה וחיבה וכו' וב"ל ולכן היא נחפזת ולא נתנה אל לבנה להנשא עוד לאיש

אחר, והנה בעתה כשומעה שעטן זה יש בו צד איסור ולא כן הנשים הכשרות ועדיין היא צעירה לימים וסב לכתוב מן רו מלכות ארמלו ואין גושאין אותה בלי כסף נדוניא לכן נלתה דעתה שכל מה שעשתה ה"י בטעות ולא הו"א מחילה כלל וא"כ שטר כתובתה הוא עדין עומד בתוקפו וה"ב לפירוע לה כתובתה מלבד הרצו וב"ש מעלת הה"ח כמהר"א ח"ן ז"ל בסיה תעלומות לב ה"ב אה"ע סימן כ"י דף ל"ז ע"א הו"ל לנ"דו כאי"ש ששהה עם אשתו יותר מעשרה שנים ולא ירלה לו זשיק וכו' והוצה לנ"ש אשתו ראשונה וכו' כתב ע"ז שם דכ"ן דכל כותבה לשי"ש לקיים מצוה פ"ד יכול לישא אשה אחרת, ושלל לעשות מריבה בתוך ביתו, או דלא יחבו ליה אחרת בהיות איתו אשה ראשונה, מה"ב לנ"ש הראשונה וכ"ן לקבל אותה לקבל נשה, ומקטע אתבונן שפ"ס אותה הבעל לקבל נשה כראשונה, ומס"ף לה על כתובתה כ"י יכולתו, ומעשה שהיה בירושלים ה"ו בזמן מזה הנאון ח"ד ב"דא ודא"ה ודא"ה את הבעל יהיה אמר בב"ל כתובתה, וכ"ז לה"ב נכ"י ז"ל בסמ"י ק"ב וכו' וכו' הה"ח אי"ש ירושלים בסיה ששהה לאיש סימן ה' דף ל"ז ע"א הו"ל דוקא באשה ראשונה דאפילו מוכח מירד עליו דטעות משהל"ם ליקח לה דבר מה יתר על כתובתה לשי"ש וכו' וכו' הה"ח ה"א סימן שבי' דיש לו תקנה שפ"ס אותה וכו' וכו' להס"ף על כתובתה וכו' יע"ש:

ועוד יש טענה בנ"ד להאשה דמחילה והשו"י שעשו ביניהם בסל מעיקרו דה"א צווקת ואומרת דהן אמת דנשתתונו ביד התנאים ה"ל אבל כ"ז מ"ב פיתונו דבריו שאין ביכולתו לפירוע לי סך כתובתו דמסקו וה"ב וב"ל, אבל הן עתה נחב"ד לי שיש ביכולתו לפירוע לי כתובתו וה"י ע"י עדים וכדור איב ב"דא' התנאים ב"ל"ם וח"י לפירוע לה סך כתובתה והמחילה בשילה וב"ל שכן כתב הר"ב ד"ו של משה ב"ח"ם סימן ס"ג דאם סו"ק דמה שמהל' לו לא היה אלא מפני שאמר טא"ן לאל ירו לפירוע ועכ"ל ב"דא' שכתב היה לו דמעתה טענה יע"ש, והן טענה וא"כ באה"ן דיש בידה של האשה דאמור הוא רש' לו איב המחילה בשילה וה"ב לפירוע לה סך כתובתה משלם זאת הוזתרת וב"ל: **ומלבד** כ"ז בנ"ד כ"ן שהר"י והשו"י שהיה ביניהם על יד פיתונו הבעל שר"מ אותה ופיהה אותה שנתרצה בזה ה"ו בסל הוא מעיקרו כ"ן הנשבע בעת ההפשה שלא יפתה שתמהל' לו על כתובתה וכותבים זה התנאי בפירוש כתובה איב אין מחילתה מחילה וב"ש מ"ן אה"ע בתש"י סימן ק' דף מ"ה ע"א יע"ש, ועיין נ"כ מ"ש הרמ"א אה"ע סימן ק"ה ס"ה דאם מחלה לו ע"י שהיה מתקומם עמה ומחלה כ"ז שתשב עמו בשילה מחילה במילה אפילו שלא מסרה מודעה תש"י הרשב"א סימן תקפ"ג, וכ"כ מהר"ק"ש ז"ל בספר ערך להם בפירוש וס"ס דכל שיש אונס ומסחדה ה"י אונס ע"ש:

ועיין

קיד וזאת אהיע ה' כתובות סימן יב יג יד ליהודה

סימן יד.

וזת אשר השבתי עיד הרב עלין למעלה.

כבוד מעלה ותהלת מר התני תנא דבי אליהו היו (ויל).

מאחדשו באהיר וכו' כאן בדין אודות תרי נשי אלמנה ונרושה ונמצא בידם שטר כתובה בלי עדים הגה העומדת אודות תרי נשי אלמנה ונרושה שלא נמצא בידם שטר כתובה העומדת על קו השלום נקל הוא מאוד לתקן עפ"י מ"ש בתרי היו, ברם האלמנה הרוצה לנכות כת' מחו"ק האמת אנדר שקשה בעיני להנכות לה כת' אפילו ע"י שבועה, הסצינו לדעת מן זיל אהיע סימן קטיו שפסק אלמנה אם אין שום בידה אינה טובה במקום שכותבים כת' ובנרושה אם טען הבעל פרעתי אינה טובה ואפילו לדעת ר"י שהביד הסור והמדב' והשוכות סימוני שהביא מורים זיל שם בשם "יא שמנבין לה במקום שכותבים כתב בסוד אבל לא נהנו בסדנות אלו להנכות בלי כתובה, ומדברי הבנהג זיל שם שכתב עיד מהרש"ך זיל נראה דס"ל שהנדרות שרם הם בין אם אין חתימות העדים בכתובה או אם אין בידה שטר כתובה שפסקה מן זיל כיעו"ש, ועם שיש לעדור בין כי הנדונה מ"ם החששות ק"ובות זה לזה כאשר מוכן הדבר מעצמו, והגם דבעידת ע"ת דמשק יציא כל הכתובות הם נתונים אצל קרובי האשה כהנהג והחששה קרובה לומר דשכנו אשה היא כהנהג ועל הרוב איננה פיועה מ"ם הרואה יראה לעסור וצ"ת מן אבא אבי העזרי דע"א בסיה שערי עזרא אהיע סימן ס"ז שהאר"ך בזה באלמנה אפילו תפסה בסלסלים ואין שטר כתובה בידה מוציאין מדה ונותנים ליהודים זה לדעת מן זיל כיעו"ש, והגם דאנשי הדל הרני נעיר ואמנא דאהירי ח"ל להניש להשטא זאת למקומות שאין האשה יודעת שטר כת' תוכן הוא בדמשק יציא וכמו דשו"ר חילוק זה בפירוש איתמר בספר ואמר יצחק הוא דף ק"ה שאינו מצוי בעיני דמשק וז"ל (אהר שהביד מן בשיע אהיע סימן ק' הנזכר) והשיך שם סק"ס כתב ז"ל דפשיטא דמדינא אף בכתובה הישנין לפירעון כשנמצא ביד אחר לאחר שנתארמלה וכו' אלא הכא הינו מצד הכנהג כמיש בידסביא שהביא ב"י וכו' וכ"כ בעי"ש שכן דרך הגשם להפקיד כתובה וכו' ע"כ, מוכה מה דאפילו נמצא ביד הזורש אחר שנתארמלה יחזיר לה כיון שדרך הגשם להפקיד שטר הכתובה אצל הוולת ולפי"ו אגן בדין שמנהג פשוט בכל עיר המערכ ליתן הכתובה ביד אביה או אחר מקרובה מ' שטנא אפילו שטר הכתובה יהודי לא וסינה גילף דאף אם לא נקטא שטר כתובה בידה טובה כת' כיון שמעולם לא היה בידה ואפשר רמי שהופקד בידו נאבד סמנו רש לסמך בזה ע"י הרב ח"ם סימן נהו סק"ב וז"ל וליג שיט דיון בזה לפי ראות עיני הדין כי באמת בזהו לא שביה לפדוע הכתובה או למחיל בלי דיעת ביד ע"כ, ועיין וכו' וכו' ואין זה סותר לפסק

ועיין בספר כסא שלמה לניארו קיד סימן ה' שהאר"ך להנכות דכל שהבעל דין חשב שהדין נתן להיב' ועל סמך זה נהפשו עם בעל דינו היו יכול לבטל הפשרה בשטודע לו שהיה דין עמו, ועיין מהרשדים בהר"ם סימן שביא דנשי לאו דינא נמדי ויכולים לחזור בפשרתם כשיודע להם הדין ע"ש, ועיין בס' כסא שלמה הג"ל שם באורך דדבריו שריבים לניד:

באופן יצא לנו דדינא יתוב בניד דמה שעשו הנאים ביניהם האיש והאשה הג"ל וכתבו ניד תנאים והתמו שניהם יכולה האשה לחזור בה מכל הני טעמי תריצי הגויל ועדיין כה שטר כתובתה במקומו עומד ואינו יכול לישא אשה אחרת ולא לנרשה כיא עד שישלם לה כל סך כתובתה מלבד הריצוי והפיצו וכגויל הנלעיד כתבתי:

וזאת ליהודה

סימן יג.

דמשק יציא.

רב אחאי ורב הונא' כבוד הרב המובהק ומאיר בברק במהירי הנהג יעלה על כל מעלה דמה ותהילה אכ"ר:

מאחדשו באהיר ודין וכו' כאן בדין הגה בא לפני שהי כתובות בלא חתימות עדים כלל, האמת יען לא זכתה להנכות מסנו עומדים לנידושין וסדרתו לעשות שלום בעיהם ולעשות להם התקנה שהביא הרב פחד יצחק באות כי ערך כתובה במעשה שהובא לפני בדין שיהודי הבעל ותפוס קנויש מהדש וכתוב הטסה שיתכתבו מכתובה ולא עלה בידנו שעדיין הם בקטטה, והשנית היא אלמנה הרוצה לנכות כתובתה מן התיק והכתובה היא בלא עדים ולא ידענו מה לעשות יען לא ראינו לרבני האחרונים שהביאו דבר זה, רק זאת מצאתי להרב ההב"ב זיל כנהג אהיע סימן ק' הגה"ט אות ל"ג שהביא משם מהרש"ך ח"ג סימן מ"א שאם היא נרושה נאמן הבעל לומר פרעתי ואם היא אלמנה אין הורשים יכולים שמה פרע אבונא וכו', וההב"ב זיל שקיל וסדר בזה ולבסוף כתב ואעפ"י שדחתו ראיתו אפשר שהדין דין אמת עכ"ל וספר מהרש"ך אינו נמצא תח"י וגם לא ראיתי רבני אחרונים זיל המצויים אצלנו שהביאו דב"ז לזאת אח"א אה"ל שדראה בספר שדה חמד אם הביא ענין זה או"ל ומה דעתו בזה ושלמה דמר יסל"א ושלום הלכיד ועזרא דבי רב:

אליהו בכור יעקב הכהן טראב

ס"ט

וזאת אה"ע ה' כתובות סימן י"ד מ"ז ליהודה קמ"ו

לפסק מ"ן ו"ל דאם אין שטר כתובה בידה דאינה נוכה דמ"ן
א"ר ל"ך ה"ש דמסתמא היא היתה נוסלה בכתובה בידה ככל
ש"ה דעלמא וכו' וכו' וכן ראיתי הרב בפירושו להרמב"ם פ"י ופ'
ז"ל וז"ל הצ"ל ולענין שטר כתובה מתוך דברי הגמרה והפוסקים
ברור שדרכי היה ליתן ליד האשה לשמרו בהם בזה הזמן לא נהגו
כן וכו' ובזמן דאין שטר דלא נכנס בידה ואיכא אומדנא לביד
וכו' יש לנו דומה דבלא כתובה נבייה וכו' ע"כ נקבע דכל הכא
דאיכא טעמא דהוי לביד מוכינן לה ולביד אפילו דלא נקטא בהוי
בידה וכו' וגם מ"ן ו"ל לומר בזה מ"ן שלא באה הכתובה לידה
וכו', אלא דמצדו בספר יצ"ן ובזמן ח"א סימן קל"ג שדאר"ך בזה
ומסיק שאם תפסה תשבע עד כדי הדין ונוטלתן וכתב שם שבעת
האלמנה מכה המנהג שמפקדון הכתובה בבית אביה וכו' ואפ"ה
זכנה להורשים וכו' שכיב מ"א הרשבי"ש הלכה למעשה יעזיב נמצא
לפ"ן דעכ"פ מדי פלוטא לא נפקא, עכ"ד, ונראה נפלאותי על
כתיר פארי ושרי אבי העזרי דלא נחת עכ"פ לחלוק זה, ובניד
שא"ה התוס' בעדים לענין יש לצדד בזה שני צדדים או לומר
דמנע נדעא וכו' או לומר דאין בזה דין איכרה בכתובה כמ"ס
דמ"ס הא איכא כתובה ואפשר וקריב לודאי דשכח בעת ההוא
ונשארה כך ולזה דעתו צוטה עמ"י הסוד שאין העת מוכשר להאריך:

וזאת ליהודה

סימן מ"ז

וזה אשר השיב כבוד מעלת הרב עליון למעלה:

כבוד מעלת וכו' מאחדשים וכו' כאן בדין ואשר המה היום
על עשר וצית מ"א דע"א בסיה שער עזרא שלא נחת
לחלוק ה' יצ"ן ובזמן ו"ל סימן קל"ג לפי הנראה שהוא פליאה
נשגבה יען כי הוא ו"ל הופיט כל הדרי וכל ה' לא אג"ס היה
ובעת אין לי פנאי, ועין בהנהיג אה"ע סימן ס"ו הנחיש אות כי
ובהנ"י אות כיה שהביא דברי הדרכי ו"ל סימן ע"א ומהר"א
ענה"י ו"ל בסיה המנהג ומוכר הביא דבריו ועין להרב דר"י טעם
אה"ע סימן מ"ז ע"ש:

וזאת ליהודה! ועין שבת במ"ן סימן קצ"ט ובספר ע"ז
דור מערי כתובות סימן י"ט:

סימן מ"ז

שאלה ראובן טען על אשתו שזנתה עם שמעון אחיו שהיה
בביתו איזה חרשים אשר ביום נסעת אחיו מהעיר הגדה

הנהגה לכאורה נראה שהאשה הזאת אסורה על בעלה ואין לה
עוד עליו כפי כתובה לא עיקר ולא תוספת לפי הנראה
אחיו שהוא ונה עם אשתו והבעל האמין לזה ולכן סיפק ע"ד
אחיו וגם הוא הודית במכתבה ובמ"ש מ"ן ה"ש סימן קצ"ט פ"י
ו"ל מ"י שראת אשתו שזנתה או שאמר לו אחד מקרוביו או
מקרובותיה שהוא מאמנים וסומכת דעתו עליהם שזנתה אשתו בין
שהיה האומר איש בין שהיה אשה הוא"ל וסמכה דעתו לדבר
שהוא אמת הוי הרב להוציאה ואמר לו ללא עליה ויהן בכתובה
ואם הודית לו שזנתה הצא בלא כתובה ע"ש, וכתב עוד שם
בסעיף ו' וז"ל אין עדים שזנתה אלא שהוא אומרת שזנתה אין
הישיבין לדבר זה לאסרה על בעלה דשםא ע"ה נהגה באהר
אבל איכרה בכתובה ע"ק ותוספת ומה שאנו בעין מטה שהכניסה
לו וכו' ע"ש, וא"כ מנ"ה דין שאלו הורה לפניו וכתב בכת"י
שהנה עם אשתו וגם הוא הודית לדבריו וכתבה בכת"י כמה מכתבים
התנצלות ובקשה מבעלה שיסלח לה ע"ז ודאי דאמדין בין
שסמכת דעתו ע"ד אחיו ושורא אנפשיה התוס' דאסרה אמדין
ה"ב להוציאה ואיכרה בכתובה:

אלא

קפו וזאת

ועיין למהרי"ם מלובלין ז"ל סימן פ' שכתב דהא דק"ל אי מהמ"ן
 ליה כביתרי קייב להוציאה היד כששוותקת ואינה מבחישה
 אבל כשמכחישה ער אחר בהכחשה לאו כלום הוא כמיש הרשבי"א
 בתשו' וכן כתב הסוד וכו' וכן דעת מ"ן הבי' ז"ל להל"ק בין
 מבחשת לאינה מבחשת יע"ש ועיין להגאון פנים מאירות היא סימן
 קיד כד"ה ועוד מבואר דגדלו הוא שע"ה אחר העיד על אשת
 איש שזנתה ממנו והיה קל"א ולא פסוק והחזירה לבעלה אף אם
 יאמר הבעל רמהמן ליה כיון שהיא מבחשת ע"ש :

ועיין להרמב"ם ד"ל בפרק ביד מלכות אישות שכתב ד"ל א"ה
הוא דת יודות הוא מנהג הנצטות שנהנו בטת ישראל
וא"ל הן וכו' או שהיתה משחקת עם המהגרים וכו' בכל אחת מאלו
תבא בלא כתובה אם יש עדים ישתחרר בה ועברה על התרתה
וכו' ע"ש, ופסקה מ"ן בש"ע אה"ע ס"מ קט"ז סי' ד', והראש
בפסקי ס"ק ב"ל ל"ב והסבירו ד"ל כתבו להתראה צ"ח שיאמר
ל"ה בשעת ההתראה שאם תעשה עוד תפסד כתובתה ע"ש, ועיין
להרב ב"ה אה"ע ס"מ י"א שהביא מהלוקק הפוסקים ד"ל
אם ההתראה צריכה להיות בפירוש שיאמר ל"ה שאם תעשה עוד
תפסד כתובתה כמיש הראש ד"ל והענינה או אפילו התראה
בסתם יעשיב :

יצי

ועיין להרב דרבי נועם האהב סימן מג' ומד' בנורו ש"ש
אמר איך לו דבר אונס ומחמת אונסו הורה על עונש שהוא
נאף עם האשה פי אשת ראובן ונתן סימנים ואמר כיום סימנים
יש בה ובוצא, והביא שם תשובה שהשיב הרב דוד קונפורט ויל
שהביד הטור והרמב"א סימן אלק' רל"ז והרמב"ן ז"ל סימן קל"ג
שכתבו ה"ל ואעפ"י שהעני רשע בפניו והעני ע"ש שהוא רשע
שאנו נאמן ואפילו העני הוא ואחר עליה לפי שהוא חשוד על
העדות ואנו נאמן בעדות אשה בין לאפוקה בין לעיולה ובין
ואפילו בנד נתן סימנים במטה אפשר שנוהג עמה פריצות ומסתכל
במטה ובין ע"ש, ועני הכנס שם הרב דרבי נועם ז"ל וה"ל על
מה שהעני פנו אותו רשע ואמר שקלקל עמה יחיה חי כל שפתי
הלק"ק וה"ל ופסוק שאנו נאמן לאוסרה על בעלה כמיש הרב
הפוסק ובין אם הבעל אינו מאמין ואינו חושש לדבריו, אבל דעתו
נמה ומאמין מחמת אזה פריצות יראה בה ראוי להושיע ע"ש
ולגמרה וכו' ואפילו בפריצת כ"ס עד שפוצה מהתורה לגרשה
אמיה אינה נאסרת על בעלה להוציאה ממנו עפ"י בית דין ולא
להפסיקה במטה אבל אם הושיע לה ובא לגרשה מצוה קעבד
דוחה כ"ס פריצת ונתון לה כתובתה שכל שאין לביר כלבבו
לגרשה כמנום ונה לא אסרה כתובתה ובמיד אם הבעל הושיע
לעצמו ובא לגרשה יוצא הותר כתובת ע"ש, מה יוצא לגיר
העם שאמר הבעל אמר שהוא זונה עמה והוא אמרה במכתבים
בקשה מאשה למחול לה על עונת ועבשו אמרה שכל דבריה
ומכתביה הוא אחר אינם והיום מהבעל עליה וגם אעקרא לא אמרה
בכל המכתבים שדעתה עם אחר בעלה בפועל היא שעשתה מעשה
בעור הבוקר ונאף ובוצא בלתי שום זנות בפועל בזה בוראי
אמרין דמחשבה היא והרי"א מחשבת נמורה לאחד הבעל ולא
הפסדה הריבה וכמיש התורה ויל' רשפיר טולל לפרש דברי הגאון
והנאפת דנק' המעשה לא עשו אלא דרך שניעון ובין אפילו
שכבר היתה האשה שם בנורו אמרין דמפרשים דבריה ובין וכמיש
הרב דרבי נועם ז"ל כ"ס דאנו נאמן להפסדה כתובתה אפילו
שפוצה הושיע בנד ראין שום פריצות להאשה כלל דשפיר אמרי

וזאת אה"ע ה' כתובות סימן מז יז ליהודה קיז

דעין להרשבי"א ז"ל כה"י לכתובות דע"ב הבריה משי"ס הסוטה פי' אירוסה דכיה דבעי"א התראה כדי להפסדה כתובתה אבל אם רצה להוציא אפילו בלא התראה יוציא ויתן כתובה ושכן פסקו הר"ף והרמב"ם ז"ל דמתני' רפי' המדיר א"ר' בהתראה להפסיד כתובתה ושכן הוא דעת הראב"ד ז"ל דבראיכא התראה מפסדת כתובתה אמנם אם לא התרה בה אם רצה להוציא יוציא ויתן כתובה יע"ש. ועיין להרמב"ן ז"ל בסי' המגרש דאפילו לרי"ם דיוצאה בלא כתובה מי"ס אינה נאסרת שם לרי"י בן גורי דאינה מפסדת כתובתה מי"ס מצוה עליו לקרשה אלא להפסדה כתובתה צריך התראה יע"ש שם :

אלא העומר לנגדנו בדרון דרין הוא ראפילו דיתבנא לה כל דילה להאשה ואת רמה שהודית לו הוא לפי פיתוי הבעל דרצונו לנרש את אחיו מבידו ואם לא תכתוב בכתב ידה כזאת א"ר' והגוס עליה וביצא מי"ס אחרי ככתבה לו והתמה בהתי' התנצלות בכתב הראשון וכבר נסע אחיו לעיר אחרת למה לה עוד לתור ולכתוב לבעלה התנצלות שיסתיר לה על עונה וכיוצא אחרי שכבר נסע אחיו לעיר אחרת, ומדכתבה לו שהיא מידית על עונה ויסתור לה מזה מזה שהיא דנתה באמה עם אהי בעלה ולכן שפיר אמרי' הנאסרה בזה על בעלה ותצא בלא כתובה וכמו שפסקו הרמב"ם ז"ל בפרק כ"ד מהלכות אישות ופר' בשועי אה"ע סימן קס"ו דאם אין עדים שדנתה אלא שהיא אוסרת שדנתה וכו' אבל איברה כתובתה עיקר וחוספת ומה שאינו בעין ממה שהבניסה לו וכו' יע"ש. וא"כ בניד נ"ב אמרי' ראבדה כתובתה עיקר וחוספת אחר שהודית בכתב והתי' ובניל :

ברם גם לזה שפיר נזכר לומר רבין דמכחשת ומפרשת דבריה דכל כוונתי בכתבים שכתבתי לו הוא התנצלות על ענין דבענינים והשנעון ונשיקות שנעשה בינינו ולא שהיה ומה שמש חלילה אי"ב יבול"ם אנהנו לומר דלא איברה כתובתה, וגדולה כזאת עיין להרב מוהר"ר ז"ל בספר גר"ב לב ח"ב סימן י"ד בגדונו שהודית האשה שעברה עיר אחרת והורה וכיחשה שכתב בפר' מ' ע"ד וז"ל אבל כשהוא מכחשת עבדו ואוסרת דלא שמשתי אפילו איכא עדים שהודית מצה למיגר הודיתי אבל באמת לא שמשתי עמו וכו' וכמו שכתב הרב מישאח משה הא"ה סימן כ"ט דמהני הכחשת כזאת אף שהודית בפני שנים שעברה דמצי"א למיגר שקר דיברתי ומשטה היתי' כך וכו' ע"ש והשתא כיון שהיא מכחשת לפנינו וכו' גם הרב מוהר"י הלוי ז"ל יורה דא"ט יכול לנרשה וזה נראה ששום לכל רואי השמש וכ"ש וק"ו ראעיקרא הוראה ל"כא כמו שכתבאר בשאלה וכו' יע"ש :

דרון מינה ראוהו באתרין דעתה היא מכחשת דלא דנתה כלל והמכתבים שכתבה ע"צ ההכרת ואעיקרא אין בהם במשמעות שדנתה ממש שפיר נזכר לומר דלא הרי"א הוראה ולא הפסדה כתוב :

ועיין להרשבי"א מוהר"א הון ז"ל בסי' התעלומות לב' היא אה"ע סימן י"א הנ"ל ע"ד שכתב על דברים אלו שהשיג עליהם בספר בן הרמיה ז"ל אני אפרש כוונה הרמ"ז מדברי ה' מי"ס והכל תלמודו והוא להרמ"ז רצה לומר דגם אם הודית בפני עדים ששמשו בדה והורה בה ואמרה לעדים אמת שאמרה - לכם בן אבל שקר דיברתי דבכה"ג לא אמרי' אין דבריו של אה"ד במקום שנים מפני שאינה מכחשת לדברי העדים ואומרת להודים ולא אמרתי לכם בן דאז ודאי ראינה נאמנת, אלא היא מודה לדברי העדים שאמרה בן אבל מכחשת הענין, ובכונן דא ודאי דנאמנת כיון שהעדים לא ראו את האיסור בעיניהם אלא מפיה דם ה"ס והרי היא מודה גם עתה שאמרה בן אלא ששקר דיברה מאזה סעם כמ"ס איהא וזה מבואר ה' משאח משה שם. ועיין למוהר"ק"ו שורש פ"ב ופסקי מורים בסמן קס"ו סי' ועיין בב"ש סק"ל ואכפ"ל ע"כ יע"ש :

ובנ"ד שהיא מודה דנאמנת ככתבתי כל התנצלות וכתבתי בהתי' ממש אלא שלא כוונתי בזה לומר ממש כי ע"כ החשק וההוכחה וכיוצא בודאי שכל הרבנים ז"ל הנ"ל יודו בזה דשפיר שמה הכחשה ממש ואינה הוראה לשתפסד כתובתה דשפיר נזכר לומר בזה דיש לה כל סבי כתובתה עיקר וחוספת :

כל זה כתבתי בנחוצה דבה לפי הוראה מדברי רבני הראשונים והאחרונים ז"ל לפ"ס דנא דהרי"א לה מכחשת ושפיר יש לה כל סך כתובתה, אלא דעל צד הותר טוב נראה בניד דלא יעמדו דבריהם על דין הודה ממש אלא דמק' סוף יעשו איה עונש וקנס להאשה הזאת והוא דלא יתנו לה כ"א עיקר כתובתה ולא חוספת ובה יזכרו כל העדים ובפ"ס מהר"ה אלו שבעה"ד פרוין מודה על העומד ולא תנבה כ"א עיקר כתובה מה שהבניסה לו בעת החופה הנלע"ד כתבתי :

וזאת ליהודה

סימן יז.

שאלה אשה ששהתה עשר שנים ולא ילדה ובעל שרצה לקחת לו אשה אחרת לקיים מצוה פרו ורבו כי לא היה בראה, והאשה משיבה רמה שש שנים הפילה נפל עובר בשש חודשים לעובריה ולכן אין לו לישא אשה אחרת כי אם עד כלות איבעה שנים עוד ויהיו עשר שנים רצופות שלא הפילה ואולי ידעם ה' עליהם בקרב שנים אלו הלך לו ורע של ק"מה, ועל זה משיב הבעל שכיון שלא ילדה ממש ושיק אם בן מה שהפילה נפל הרי זה כאילו אינו והישיבים מצה גישואין והרי עשר שנים שלא ילדה ומעזה רוצה לישא אשה בדין וסובן הוא לשלם לה סך כתובתה, ואם תרצה לשנה עמו בבית לברה ופ"י למקם בספוקיהו, יורנו רבינו שורת הדין בזה ושכמיה :

תשובה

קיה וזאת אהע ה' כתובות סימן י' ליהודה

תשובה הגה עיקרא דהאי מילתא משנה היא בפרק הבא על יבמות דף ס"ד ע"א נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי לבטל וכו' ואם הפילה מונה משעה שהפילה וכו' ופסקה הרמב"ם והטור ומרן בש"ע אה"ע סימן קנ"ד, והרמב"ם ז"ל סימן ס"ז כתב שכל זה לפי שורת הדין לפי הנמרא אבל מה נעשה שלא ראנו מימנו ולא שמענו ממה דורות ביד שנוקק לזה לכוף ולהוציא באשה ששהתה עם בעלה עשר שנים ולא ילדה וכו' ע"ש, והבי"ד אלו באורך הרי"א ז"ל באה"ע סימן א' ובהגה סימן קנ"ד ס"י ע"ש, ובגדול דין שמועץ האיש הוציא לישא אשה אחרת כפי הנאי הכתובה שכתוב ולא ישא אשה אחרת עליה אלא איב שהתה עשר שנים ולא ילדה ושיק, וע"ז מוענת האשה שהפילה תו"ז העשר שנים וא"כ יש למנות העשר שנים מיום שהפילה, אנכי הראה לענין דאין בטענת האשה ממש לדמות טענת האיש, והוא דדינא דנמרא והפוסקים ז"ל בזה הוא לכוף את האיש לישא אשה בת בנים בשהתה עשר שנים ולא ילדה לו או כופין אותו ולא הוזה בראה וכמו שלמדו ד"ל מאברהם אבינו וכמו שכתבאר בש"ס ובהמור שם ואז יש להקל בין אם הפילה או לא הפילה דאם הפילה ניכר שהיא בת בנים, אבל הן עתה בטענת האיש המועין כפי הנאי הכתובה שכתובין בפירוש ולא ישא אשה אחרת אלא איב אם שהתה עשר שנים ולא ילדה לו ושיק שיצא מכלל נפל, מה מוכח שצריך שהלך ושיק ממש ולא נפל, ואם הפילה בתוך העשר שנים אין זה כלום ול"מ ולי"מ כיון שאינו ושיק וא"כ יש למנות לה העשר שנים מיום הגישות, ובעת לא ראיתי בספן שיין ספרו הפוסקים ז"ל שדרכו בנמצא בזה לדון דין בטענת האיש על אשתו כפי הנאי הכתובה שיש וזאת לאשה בטענת הפילה בתוך זמן העשר שנים, ומוכרח לומר דעמם ונמוקס ע"סם דכפי הנאי שכתוב בכתובה ושיק אין עוד בטענת הפילה כלום וכנ"ל, והן אמת שבב"ד בעי"ת דמשק יצא כנפן דא שואלים והקדים את הפילה או לא וכן בעוב"י מצ"ס יצא ובמיש הרה"ז טא"ד מעיד כמנהגא ב"ש ז"ל בספר נתי מצרים ח"ב סימן ט' וסימן כ"ז דנקם לה בפשימות בענין זה ששהתה עשר שנים ולא ילדה שהקדים אם הפילה או לא וסמך לה במיש כן ז"ל בע"ש, אזהמיר נמשכו בזה על פשטות לישנא דנמרא והפוסקים לענין כפ"ת האיש לישא אשה אם שהתה אשתו עשר שנים ולא ילדה כ" לא הוזה בראה וכו' אבל כנפן נדון דין שהאש בא טעון מכה הנאי כתובה שלא ילדה לו בזמן זה ושיק בודאי שאין ש"ך בזה לומר שאם הפילה אולא לה טענתו דכ"ס נפל הוא ולא ושיק ולא אשתהם להד מהפוסקים ז"ל לאשמעין בואת דגם בנדון בזה יש וזאת תולה להאשה בשפילה תו"ז העשר שנים, וכואת אשר השבתי על מה שכתב אלי כבוד מר התני הרב הנא דבי אליאז ז"ל מוסר דב וז"ל אני חסיה ע"ש בכתובה ולא ישא אשה אחרת עליה אלא

איב שהתה עשר שנים ולא ילדה ושיק וכן ראיתי בפוסקים וגראה דזה לאפוקי נפל וכמיש בספר מנהי מצרים בנוסח הכתובה באה"ע סימן ס"ז שכתובים בפירוש ולא ילדה ושיק שיצא מכלל נפל ע"כ, וזה הופך מה שפסק מרן ז"ל באה"ע סימן קנ"ד ס' י"ב הפילה מונה משעה שהפילה וכו' והוא מהמשנה דכתובות, וטבור הייתי לומר שמיש הפילה וכו' ה"ד לענין שנופין להוציא אבל לא לענין לישא אשה אחרת עליה שאז צריך ושיק, ואין לי פנאי להפיש בסי' הפוסקים ופה דמשק יצא ה"ד שואלים אם הפילה בתוך העשר שנים ורג"ל זה בפי' ההמון בידוע וזה הופך מ"ש בכתובה יורעני נא אם יש לו ידיעה בזה ואם שסע בזה מעטיר דבי אברהם יצא עכ"ד, וכבר השבתי ע"ז דמלכר דזה שכתובים בכתובה ולא ישא א"א עליה אלא אם כן שהתה עשר שנים וכו' לא ננע למה שאמרו במתני' ופסקוה הפוסקים דאם שהתה עשר שנים אינו רשאי לבטל וכו' דמה שאמרו במתני' ובפוסקים הוא דהביד כופין לאיש מטעם לקיים מצות פרו ורבו וכו' ולא מטעם הנאי כתובה, אבל רז"ל תיקנו כתובת בנאי כתובה בפירוש לומר ולא ישא איב איב שהתה עשר שנים ולא ילדה ושיק והבעל אח"כ טען עליה כפי הנאי הכתובה וכנ"ל, וגם לא ש"ך פה להקל שמה שאמרו הפילה וכו' ה"ד לענין שנופין להוציא ולא לענין לישא א"א עליה שאז צריך ושיק, דגם במיש הפילה וכו' שאמרו במתני' ובפוסקים ז"ל ד"ל או יוצא והן כתובה או ישא אשה אחרת שראויה לילד ולא דוקא כופין להוציא וכמיש בש"ס ובטור כן בפירוש וכן דעה ה"ר"ף והרא"ש בפירוש ועיין בפרישה שם. ס"ק מ"ב ש"ס ז"ל וכו' דאם ימצא אשה שהרצה להנשא לו והוא בנכס לפנינו מותר לקיים הראשונה ע"ש:

ואין להשיב ע"ז ממיש הכנה"ג ז"ל באה"ע סימן קנ"ד ח"ג ס' מטעם מורדשים ז"ל ה"ל נראה ה"כא דבא להוציא אחר עשר מפני שלא ילדה והיא אומרת שהפילה תוך עשר שנים וכו' דאם יש שם עדות נשים נאמנת ע"ש דמוכח מה דגם בטענת הפילה מועילה לאשה גם בנ"ד, דהרואה יראה למורדשים ז"ל שם וגם דברי הכנה"ג ז"ל הם לדברי ה"ס והפוסקים ז"ל בזה שנופין להבעל להוציא לקיים מצות פרו ולא מטעם הבא מכה הנאי הכתובה הכותבים בפירוש ושיק דאילו הבא מכה טענה זו שכותבים ושיק שיצא מכלל נפל גם הרשדים והכנה"ג ז"ל מודה דאין בטענת הפילה ממש לבטל טענת הבעל:

ובדיוותי בזה ראיתי להביא פה מאי דהוקשה לי בדברי הרב חזון עובדיה ז"ל דהגה רמ"א ז"ל בהגה אה"ע סימן א' ס"ג כתב דברי הרמב"ם ז"ל ה"ל ובזמן הזה נהגו שלא לכוף ע"ז, וכן מי שלא קיים פויר ובא לישא אשה שאינה בת בנים וכו' אצ"פ שמדינא היה לשהות בו לא נהגו מכה דורות לרקדק וכו' ואפ"ל בנשא אשה ושהה עמה עשר שנים וכו' לא נהגו לכוף אותו לנרשה וכו' ריב"ש סימן ס"ז ע"כ, ע"ש, וכתב ע"ז הח"מ

וואת אה"ע ה' כתובות סימן יז ליהודה קיט

המים סקיה וזיל הרב הוציא דין זה מתש"ו הריב"ש והמעיין שם יראה להיפך וזיל אם בשהתה עמו עשר שנים ולא ילדה אעפ"י כופין ואעפ"י שכבר נשואה לו כ"ש הוהקה להיות עקרה שאם בא לישא שמונעין אותו בכפיה שלא ישאנה ע"ש ע"כ. והנהאם בשורש דברי הריב"ש יקשה לו דמשם מפורש דהן הן הדברים שכתב שם וזיל אומנם כ"ז משורת הדין לפי דמרא אבל מה נעשה שלא ראנו בימנו ביד שנוקק לזה לבוקר ולהוציא באשה ששהתה עם בעלה וכו' וכן לא ראנו ביד שנוקק לשתות במי שנושא קמנה וכו' ע"כ. הרי לך. והריב"ש ביאר דלא נהנו וכו' וכמיש הרמ"א בשמו וא"כ מהו שבי' החיים זיל להמעיין שם יראה להיפך. אלא דע"ז כתב ה' בית שמואל שם לפרש דבריו וזיל ע"ן להחיים שכתב הריב"ש כתב להיפך וכוונתו הוא שהריב"ש סובר מ' שרוצה לישא אשה עקרה מסתבר מפי דכופין אותו ולהרמ"א משמע דמסתבר מפי לבוקר אפילו נשא כבר אשה ושהתה עשר שנים ע"ש. ופשוט דזיל בזה דהריב"ש שכתב לענין דנא דמי שרוצה לישא אשה עקרה מסתבר מפי שכופין אותו יותר מאם היה כבר נשוי עם אשה ושהתה ע"ש ולא ילדה יסבן נקט אם בשהתה עמו עשר שנים וכו' כ"ש הוהקה שאם בא לישא וכו' וא"כ כנראה במאי דלא נהנו לבוקר צריך הקו להיות אינכא דהיין דאפילו אם בא לישא אשה האנה בת בנים לא נהנו לבוקר כ"ש אם כבר נשיר אשה ששהתה ע"ש ולא ילדה דלא נהנו לבוקר. וא"כ וזיל הרמ"א לתפוס דין אשה ששהתה ע"ש וכו' דלא נהנו לבוקר ואח"כ בא לישא אשה וכו' דלא נהנו כמיש הריב"ש והנה לא נפקא מנה מידי לדנא דלא נהנו בשתהין אפיה החיים זיל תפס עליו בזה דצ"ל בהיפך. והן אבת ההרברים פשוטים הם הוצרכו לבאר זה הראיהו להרב הען הוכחה זיל דף י"ג ע"א שהבייד הרמ"א זיל ומיש ע"ד החיים זיל וס"ס ג' ה' ב"ש כתב ע"ן בח"ס שבי' הריב"ש כתב להיפך מכוננת מורים זיל. ואני ראיתי דברי מורים מפי' בדברי הריב"ש סימן הנוצר ואהבא אשתמים מהחיים מה שס"ס הריב"ש וכתב אמנם כ"ז שורת הדין לפי הנ"ל וכו' ע"ש. הרי לך שהן הן הדברים נופיתו שבי' מורים בשם הריב"ש וליק מדי על מורים ההריב"ש אמרם מצד הדין ורמ"א מדי' מדין מנה וכו' ע"ש. ואהבא כל דבריו מקשה אחת דהן אבת בפשט דברי החיים זיל יקשה זה אלא דאחר דברי דביש יפ"י כהנאו אין עוד קושיא. ועוד מ"ש דאשתמים מהחיים מה שס"ס הריב"ש דכ"ז משורת הדין וכו' ולא ראה ה"ו מ"ש החיים זיל בסקיד וזיל אבל מדברי הריב"ש אין ראיה דהם מדי' שאין כופין לגיש ואין מוחין מלישא אשה שאנה בת בנים ע"ש. מוכח דהחיים ראה כ"ז ועליו דדיה קשה כ"ז וצ"ע :

הוא למקום אם ילדה בן שנמנו סימנו שערו וצפונתו ולא היה שלשים יום, דלא אמרין בה שילדה ושיק אלא איב היה שלשים יום משם דבזה יצא מכלל נפל ודאי ואם לא היה לו יום ומה אין זאת ילדה ושיק ומונח לה מעה הגיטואין ואם היה שלשים יום ומה מונים מזה לדתה דהרי ילדה ושיק יצא מכלל נפל. ומבואר הלוקח זה בדברי מוהריק"ש זיל שם שכתב וזיל ודאי' נהגים שאם ילדה ומה ה"ך שלשים יום לא הישגין שמא בלו הדשו' אע"י שנמנו סימנו. ואפילו בנשבע שלא ישא אשה אחת אלא איב שהתה עשר שנים ולא ילדה ושיק וכו'. וזיל ס"ס למנהג ס"סם דהלשון בנ"א לא קרו וז"ל של קמא ב"א שנראה לעין שהיה שלשים יום ובין שהוא באה לעבב עליו שלא ישא המוציא מניה עכ"ד ע"ש. ולפי דבריו זיל לכן הוצרכו לבאר בכתובה אלא איב ילדה ושיק יצא מכלל נפל ד"ל שהיה שלשים יום ולא די בנמנו סימנו. והגם דלפי' מוהריק"ש זיל די במיש וז"ל של קמא דהלשון בנ"א לא קרו ליה ושיק ב"א שהיה לו עכ"ז ספ"י דהקני בזה לבאר ביאר הרב לומר יצא מכלל נפל שהיה שלשים יום בפועל. וגם לצאת י"ח כמה פירות שהבייד מוהריק"ש זיל בסימן ק"ה וזיל שם בכתובה שהתנו בה שיה' ליהודיה אם לא נשאר לה ולד של קמא וכו' וא"כ של קמא כל שכלו הדשו' וז"ל ל"ט הדשים נמורים. וז"ל אפילו אינם נמורים או שהיה שלם כסימנו אפילו נודע בודאי שהיה ה' שנה דיש הולקים בנודע שהוא ה' ה' וגמרו סימנו ופ"ל שהוא ודאי נפל וז"ל שהוא ספק וכו' ואם היה שלשים יום הרי הוא כש"ס לכל דבריו וכו'. ע"ש. ולכן הקנו לכתוב בפירוש בכתובה יצא מכלל נפל בהוספת דברים אלו לטעול כל הסבתות הגיל ב"א שהיה בפועל שלשים יום דבזה יצא מכלל נפל בודאי :

וראיתי להרב נוכח השולחן זיל באה"ע סימן י"א שהקד לענין בכתובה שכתבתי שלא ישא אשה אחת עליה אלא איב שהתה עשר שנים ולא ילדה ושיק. אם ילדה בתוך העשר שנים ולד שנמנו סימנו ומה ה"ך שלשים יום אי הישגין מזה הגיטואין או מזה לדתה אותו הולד. וע"ז הביא שם מ"ש מפי' התולין רש"ב"ג אומר כל ששהתה שלשים יום באדם אינו נפל דא לא שהתה ספקא ה"ו ופירש"י והלצה ולא מתיבמת וכן סק"ו הדברים והט"ו וס"ן בשמים יע"ש. מזה לענין אבילות קי"ל דכל שלא שהתה שלשים יום אין להתאבל עליו וכו' וכוונתא לענין הישבון ששהגים שאם מהה האשה ולא הניחה ושיק שיחיד דבעל ליהודיה. כתב הרשב"א והבייד מבי' סימן ק"ה דאולגין בתר לשון התנאי וגמטנו אהר"ו מהריב"ל זיל ומהרש"ם ומהרש"ך זיל וכו' פ"ס אהר"ם דכו להבעל דהוא הורש מכה דה"ן וירשי האשה מכה והקנה והזיל הבעל מוה"ק והמוציא מהביתו ע"ה וכו' וס"ס שם וזיל ולבאר נראה דגם בתנאי זה היה ראוי לומר בסברה הפוסקים הגיל דסקרי דרשיק אפילו לא היה שלשים יום וא"כ יכול לישא אשה

נחזור לענין דין נלע"ד בזה יסמך שהוצרכו לבאר בנוסח בכתובה פה עוב"י מצרים ונא אמרן יצא בזה הלשון אלא איב שהתה עשר שנים ולא ילדה ושיק יצא מכלל נפל.

קד וזאת אה"ע ה' כתובות סימן יז יה ליהודה

אשה אחרת עד שתהיה עשר שנים מיום שילדה אותו הולד. ביום לפיכך הדיבין ז"ל בהיה סימן שיא בציג שכתב בנדריו שהבעל מן הדין יכול לישא כמה נשים והוא באה עליו מכה התנאי ובין שהדבר פסק יד. הבעל על העליונה ולא יתבטל מפיו יעיש. ומנה לניד דכיון דספיקא הו"י הבעל עדיף וביב מוהריקש ז"ל סוסי קניד וז"ל וראיתי נהגים שאם ילדה זמית הך ל"י לא הישגן שמה כלל הודשו אפי' נדמרו צפורנו ושערו ואפי' בנשבע שלא ישא אשה אחרת וכו' וניל מעם ליה דלשון בניה לא קרו זשיק לולד אלא שהיה שלשים יום וכיון שהוא באה לעבד עליו שלא ישא המעיה וכו' שו"ר לא אמרין הכי ושאי התם שהורש בא להוציא מהזקת הבעל עכ"ל ע"ש :

אשר מדבריו ז"ל יוצא ברור לנדרן דידן דאפילו בולד שנמרו סימניו אם לא היה שלשים יום השבוע מיום הנישואין ובאילו לא ילדה כלל וכמפורש להדיא בדברי מוהריקש ז"ל וכן משמע מדברי הדיבין ז"ל וכן דעת הרב נוכח השולחן ז"ל שם, ומתחילה ע"ד ההנהגה מאיד כמותרא ב"ש ז"ל שכתב בפשיטות בספר נהר מצרים התקדים אם הפילה בתוך היום שנים וסיים במיש מן באה"ע סימן קניד אם הפילה אוי"ל ודברי מן בזה הוא דנא דשים לזמן את הבעל. ואם איתא איך יתאמרו דברי מן ז"ל עם המנהג שהביא מוהריקש ז"ל דאף בולד שנמרו סימניו אם לא היה ל"י יום לא ה"י זשיק ואפילו בנשבע וכו' והיה להי מעמא דב"ש ז"ל לא קרו זשיק אלא בהיה ל"י יום. וכן נ"כ במה שהקד הרב נוכח השולחן שם בולד שנמרו 'שערו' וסימניו ולא היה שלשים יום אי השבוע מיום לדתה או מעת הנישואין. ואם לפיכך כמותרא ב"ש ז"ל ברעת מן אפילו בהפילה מנע מיום שהפילה כ"ש וק"ו בילדה וגמרו סימניו אלא ודאי וברור דלא הישגן להפילה אוי"ל ואין בזה ממש לענין שהתה עשר שנים ולא ילדה והבעל מנע כפי תנאי הכתוב בכתובה והוצא לישא איא עליה אלא לידע אם היה הולד שלשים יום או לא :

ועל מה שהקשה שם הרב ערוך השולחן ז"ל ה"ל והנה מיש מוהריקש ז"ל מעם למנהג משום דלשון בניה הדבר מבואר בתשו' הרשב"א הביאה מן בהיה סימן מיב מהודש ה' שכתב ז"ל כלל נדול אמרו המעיה ולפיכך כל מוציא שם ידו על התהנונה ופעמים שיד בעל השטר עדיף בזמן שהלשון שאמר כולל לפי דעת השומעים ולפיכך הוקח וכו' ובהשו"י אחרת כתב כל שמשמעותו נכח לביד מתוך הכתב שהוא כן דנין אותו ואפי' ליפוי כח של בעל השטר יעיש. נראה ברור שכל שלשון בניה משמעותו כן דנין כמשמעותו ואפילו להוצא ומעתה ק"ל ע"ש דלנבי שו"ר ל"א הכי דשאי התם דהורש מוציא סיד הבעל דאי איתא שלשון בניה כן הו"ל לרין אף להוציא וכמבואר בדברי הרשב"א וצ"ע. וכן ראיתי בתשו' שבות יעקב היא סימן ק"ט שנשאל ע"ד ההושבון ואסוף דנא כתב דאף שלדינא נ"ל דבכה"ג

מיקרי זשיק דאולין בתר דוכא מ"מ בתנאים דמתנים בניה זע"ל ולשון התקנה הולכין אחר המנהג ולכ"א וכל שלא הי ל"י קודאין אותו נפל וכו' ע"כ. והנה שלא הביא ראיה לדבריו מ"מ מתשו' הרשב"א דניל יש דאיה וכו' וכן הור ושנה קושיא זו עוד בעמוד שני ע"ש. ואני ע"י נלעיד לתרין דנבי שו"ר שאני דלא אמרין הכי דשם הבעל הוא יורש דאורייתא ויורשי האשה הם באים מכה התקנה ואפשר דהרשב"א ז"ל עצמו מודה בזה ולא אמר כלל זה לפיכך כח של בעל השטר אפילו דהוציא כ"א באופן דשני הצדדים שרים ולא בן בנדרן התקנה של ההושבון שהורש בא מכה התקנה והבעל מוהק ביורש מדאורייתא לא אמר כלל זה. ואדרבא קשה על הרב שבות יעקב ז"ל דסי' דהולכין אחר לשון בניה וכל שלא הי שלשים יום קורין לו נפל וכו' וכו' העדף בה הורש שהוא מכה התקנה נגד הבעל שהוא מדאורייתא ואמר זה בלי ראיה ועלה כתב הרב ערה"ש ז"ל דיש ראיה לדבריו מתשובה הרשב"א ז"ל דאזהמ"ד אפשר דלא אמרה הרשב"א לכלל זה בכנין דא דהורש הכא מכה השטר והתקנה נגד הבעל שהוא יורש מדאורייתא ובניל ובכן נלעיד דדברי מוהריקש ז"ל ברורים הם בטעמם ודברי השב"י ז"ל והע"ש צריכים דאיה :

איך שיהיה לדאמן עליה בנדרן דידן נלעיד ברור דכפיד מוהריקש ז"ל ומשפעות דברי הדיבין ז"ל וברעת הרב נוכח השולחן ז"ל נראה ברור דאין בטענה האשה ששהתה עשר שנים ולא ילדה לומר דבתוך זמן העשר שנים הפילה דאין בטענה זו ממש כ"א באופן שילדה זשיק ממש שצא מכלל נפל שחה ל"י יום וכנ"ל :

וזאת ליהודה

סימן יח.

שומרת יבם שתבעה יבמה לרין להלויין לה והוא מנען שברור לו שיש תחת יד יבמתו עובדן מבעלה יותר על פדיון כתובתה ותתן לו המותר ואז יתלויין לה ונמשך פסק הדין כמי שנה אחת שבע היבם לסקום אחר והביד הקרו על עובדן המת ונתבאר שאין עתה כ"י בנכסים כ"א לפדיון כתובתה בצמצום ואיל"י הסד נ"כ להשלים הכתובה שהפסדו הנכסים והשביעו את האלמנה שבועה כדן ועכ"ז היבם מסאן להלויין והביד חבו ליבם במוזנות היבמה כ"ז שלא יתלויין. והבמה עפ"י פסק הביד הוציאה המשפט לפועל ע"י הממשלה אלא להיות שאין ליבם מלאכה באותו זמן לא יכלה לקחת מהיבם מה מהמוזנות שקצבו לה הביד והיתה ניוזת אצל קרוביה ואח"כ היבם היה לו עסק מלאכה והיתה לוקחת היבמה מוזנות שפסקו לה הבית דין מהיבם ע"י הממשלה. ושנב אח"י היבם חלין ליבמתו בבית דין ואח"כ עמדו לרין

זוהא אה"ע ה' כתובות סימן יח ליהודה קכא

לדין, הובמה טוענת כיון שהבית דין פסקו לה ממונות איב הוב
לפרוע כל הממונות מעת שפסקו לה עד יום שהלך ואפי' שלא
היה לו עסק בלאכה והנם שהלך לה הוב להשלים לה כל
הממונות שעברו והינם טוען שאינו הוב כיא עד שהתברר העובון
ומעת שפסק במלאכה עד יום ההליצה וכבר היתה נזונת אצל
קרוביה וגם טוען שכל מה שלקחה ממונות אחר שחרץ לה על
ממונות הודשים שקדמו מהיבת להחזיר לו שאינו בדין ואינו הוב
להשלים לה על ממונות הודשים שקדמו בזמן הגיל, על הכל
יורט המורה לצדקה ושכמיה :

תשובה הגה על עיקר הדין אם הוב הינם בממונות הובמה בניד
ההוא יראה לדעת מין ויל בשו"ע אה"ע סי' קים
סיא נראה ברור שאינו הוב הובם דניד בממונות שכתב וז"ל יבמה
ניה הראשית נזונת משל בעלה וכו' מכאן ואילך אינה נזונת
לא משל בעל ולא משל יבם עמד בדין לאתר ניה ותבעתו ליבם
או להלויין ונתרצה ליבם ואירעו אונה שחלה או שתוצרך לברוח
מחמת ממון או מחמת מדין הוב בממונותיה בלא שבועה עיב.
וכי הכי' בסי' קיד וז"ל ונתרצה ליבם כי' הוסי' והראשית כיון
הנתרצה ליבם הוי כאלו היא אשתו אבל אם נתרצה להלויין או
שלא נתרצה כלל אין לה ממונות' אע"ז דהטעם הוא משום שקנסו
אותו ליתן לה ממונות מי' דוקא דשמתרצה ליבם או מהוב ליתן
לה ממונות וכן מבואר בהראשית דוקא כשמתרצה ליבם ומטעם קנס
ההוי' ליבם סי' דאבל לדעת הרמב"ם אפי' לא נתרצה ליבם הוב
בממונות וכו' ע"ש, והביד אלו נ"ב הבאה"ש שם סי' ב' ע"ש :
והג"מ דפה עיבוי מצרים קבלו עליהם לפסוק בהראשית וז"ל והוא
מאירה דאתרא הדין מי' כיון רמין ויל פליג על סבת
הרמב"ם נקטין כוונתה רמין ויל ובסי' הניד הוי' כלל בי סי'
כ"ט דאולעין בתריה דמין ויל וכי' החקיל ויל אה"ע סי' מ"ה :
וראיתי להוב ראשית כמהרי"א ויל בסי' הני' בסימנה הוא סי'
ל"ז די' מ"ה ע"ד שהביא בדרך אנב לנדונו מהלוקת
הרמב"ם ויל והראשית דלרמב"ם כיון שתבעתו לדין הנם שלא
ביד בפני ביד אם הוצה ליבם או להלויין אפי' כיון שבינה
אחר שתבעתו לדין הוב בממונותיה ופירש טעמו מין בבי' סי' קים
ויל ונראה שטעם הרמב"ם ויל משום דכל שתבעה אותו בביד
אם אינו פוסדה לאלתר הוי' אינה מעוכבת לינשא אלא מהסתו
ולפיכך הובתו הכמים בממונותיה עיב אבל הראשית ס"ל דדוקא
בתבעתו לדין ונתרצה ליבם וברת או שחלה הוב בממונותיה וכו'
ומשורה קנסו אותו שיתחבב בממונותיה אבל אם נתרצה להלויין או
שלא נתרצה כלל לא להלויין ולא ליבם אינו הוב בממונותיה וכן
פסק מין ויל באה"ע סי' קים סק"א ע"ש הרי להדיא דאף
דהעכבה באה מצדו דאינו תולין ואינו מיבם ואינה יכולה לינשא
מהסתו אפי' אינו הוב בממונותיה וכו' ואף דטעמא דהנם משום
קנסא יען דכיון שלא ביד דעתו אם להלויין או ליבם האך נחב

אותו מדינא הרי אפשר ינלה דעתו שרצונו להלויין ומהיכא הית'
להביו בממונות אלא שדעת הרמב"ם ויל דאפי' מהוב משום
דבסיבתו מעוכבת לינשא ולדעת הראשית ויל פסור אם לא שכבר
נתרצה בביד ליבם ההוי' כאשתו משורה מהוב הא לאיה לא
מהוב אף שהעיקוב מצדו עכיד ע"ש, ובניד יש לומר דפסור
הובם בממונות אף לדעת הרמב"ם ויל והוא דעד כאן לא הוב
הרמב"ם ויל כיא דהטענה מן הובם בלי שום טענה ותביעה על
הובמה ואו הטענה באה מהסתו כזה אמרען כיון שאינו פוסדה
לאלתר הרי היא מעוכבת לינשא מהסתו וכמו שפירש מין בבי'
בדעת הרמב"ם אבל כשהובם אומר שהוא מוכן להלויין אלא שיש
טענה על הובמה שהוא תופסת בכל עובון בעלה כסף ושוה כסף
והשכונות על אחרים ונדחת וכיוצא ויש בנכסים הובמה יותר על
פרעון כך כתובתה והוא הורש החזיר לכן טענה ההליצה עד
שתברר מין העובון כזה אמרען אפי' הרמב"ם ויל מודה שאינו
הוב הובם בממונות דלא סוקר כזה שהובמה מעוכבת לינשא
מהסתו אלא עד שתברר מין העובון ושוב במשך הזמן הית' כזה
הפסדות בעובון כנודע, אלא דאחר המשך הימים שנתברר להביד
שאין עוד אלא בדי' פרעון מין כתובתה ולכן הוב הובם בממונות
דאן הוי' העיקוב מהסתו ובסי' מההאננה הוא סי' ע"ה דאפי'
במקום שאין כופין אותו להלויין הוב בממונות בעבור שהוא טענה
מי' במקום שכוין וכמו שביב הוב אדמוק הוא סי' נ"א והעלה
לחלטה דהוי' הוב בממונות הובא שלא נתרצה לא ליה ולא ליה ושכ"מ
הרמב"ם כיא סי' דס"ז ורמ"ז דבריו הוי' ד אה"ע בסי' קים הניחם
סי' ד' וביב הוב ב"י אה"ע האה"ע סי' ל"ה להלכה שאם
תבעתו לדין והוא אינו הוצה להלויין או ליבם ואינו יכולים לבזבז
והוא תובעת ממונות מהוב לתת לה ואעפ"י שלא ברה כיון
שהעיקוב מהסתו ע"ש וביב בסי' ד"י דוד דקב"ם וצ"ן בסי' נ"שא
האפוד בסי' ה"י דקב"ם ע"ד שכתב בנדרות שהוא ענין ניד
שהביד לחקק הפוס' ויל הגיל וסי' ה"ל נמצא דהרמב"ם שט"י אבני
מהלוקת דלדין כהניג הוב לזונת וצ"ן על דבריו שכתב בסי' אבני
האפוד סי' קים אות' ו' בקיצור ע"ש שכן הסכים להלכה ע"ע
ומסק' דבריו שם אחר מי' כחש"י הגיל נראה דהפס' בפשיטות
ברעת מין הכי' ויל דאם אינו הוצה להלויין ולא לדין הוב
בממונות יע"ש ואההמיר דבריו תמוהם דמפשיט פשיטה ליה ברעת
הראשית ומין דאם לא רצה כזה וכו' הוב בממונות וההוא יראה
בעיקר דבר הראשית ויל דכל עיקר הובם בממונות תלוי
דוקא אם נתרצה ליבם בהעמדתו לדין אבל אם לא נתרצה ליבם
בכל אופן יראה כן אם דעתו דוקא להלויין או שלא ליבם ולא
להלויין פסור ממונות ובסי' כן בסי' בית שמואל שם סי' קיד
ויל ע"ש מין ונתרצה ליבם כתב כי' הוסי' והראשית כיון
שנתרצה ליבם הוי' כאלו היא אשתו אבל אם נתרצה להלויין או
שלא נתרצה כלל אין לה ממונות אע"ז דהטעם הוא משום דקנסו

אוחו

קרב וזאת אה"ע ה' כתובות סימן יח ליהודה

אותו ליתן לה מזונות מיס דוקא בשמירתה לייבם או חייב ליתן לה מזונות וכן מבואר בהרא"ש דוקא בשמירתה לייבם ומשעם קנס דהוי' לייבם מיד וכו' ותיד ע"ש ובבא"ה"ס שם הבי"ד אלו בקיצור ע"ש. שמתבאר מזה למה שפסק מרן ז"ל כדעת הרא"ש ז"ל דדוקא כשהנחה היבם לייבם אד' ח"כ במזונות אבל אם לא נתרצה לא לייבם ולא לחלוץ אינו ח"כ במזונות ומ"ש מרן בב"י על גירסת ספרי הסור דנרס' לא נתרצה לייבם ולא לחלוץ וכתב שהוא סעודת סופר וצ"ל אלא לחלוץ וכי' המרדכי וכן הוא בתוס' ע"כ אינו אלא לדקדוק הלשון דהב"ש והרא"ש אין מדברים לייבם במזונות כי' בנדרתה לייבם דוקא ולא בנדרתה לחלוץ וכו' אבל לדינא כיון שלא נתרצה לייבם בין נתרצה לחלוץ או שלא נתרצה נ"כ לחלוץ אינו ח"כ במזונות וכמ"ש הב"ש ובג"ל :

אשר מזה יגדל התימה אהעמיה עליה דמר במה שהתם על שני גדולי הדור הרה"ג כמנהיגי אלישר ז"ל והרב כמנהיגי אשכנזי ז"ל במ"ש בסי' בני בנימין היא ק"י ל"ו וז"ל שם ובדף ס"ה ע"ד ראיתי שם דברים המזהים וכו' שכתב וז"ל אבל הרא"ש ז"ל ס"ל דדוקא תבעתו לדין ונתרצה לייבם ובה"א או שהלה ח"כ במזונותיה וכו' אבל אם נתרצה לחלוץ או שלא נתרצה כלל לא לחלוץ ולא לייבם אינו ח"כ במזונותיה וכן פסק מרן ז"ל בסמ"ק ק"ס ס"א י"ש ה"י להביא דא"ן ההעכבה באה מצדו דאינו תולץ ואינו מייבם וא"ת יבולה להנשא מהתנו אפ"ה אינו ח"כ במזונותיה ע"כ. והרב ז"ל נקט דין זה בהלכה פסוקה ומלמד דלא זכר שר שום אחד מהפוסקים הג"ל הראניה והרדב"ז והרב אדמ"ק והרב בני אברהם עוד בה דכתב על שם מרן מה שאינו דאנא מצא בדברי מרן בש"ע שכתב דאם לא נתרצה כלל לא לחלוץ ולא לייבם דאינו ח"כ במזונותיה ואדרבא הרב ב"י ז"ל שם כתב דמה שהיה כתוב בא"ה סודים אבל לא נתרצה לייבם ולא לחלוץ שהוא ט"ס וצ"ל אלא לחלוץ וכמו שכתב במרדכי ובתוס' דמבואר שרעתו דאם אינו רוצה לחלוץ ולא לייבם ח"כ במזונות דוקא ואהמ"ד וג"ל מזה"ל לא עמד בזה כל הצורך בדבריו דרך הקודש והרה"ג מנהיגי אשכנזי ז"ל בדסיה ע"י העתיק דבריו ולא עמד ע"ז וכו' ובדאי דאינו יכול לומר ק"ל בזה ועמו הסליחה עכ"ד ע"ש. ובמהומותיה דמר אמנא אהמ"ד הוא נ"הו דלא עמד בזה כל הצורך בדבריו ה" בני בנימין ז"ל בדעת הרא"ש ומרן ז"ל ברודים דכל ההיזב על היבם במזונות הוא אם נתרצה לייבם ומשעם קנס דהוי' לייבם מיד אבל לא נתרצה אלא לחלוץ או שלא נתרצה כלל לא לחלוץ ולא לייבם אינו ח"כ במזונות וכמו שכתב הב"ש ז"ל בדברי התוס' והרא"ש ובדעת מרן ז"ל ומוכרח שמה שהסעה הב"י גירסתו ולא לחלוץ וגרס אלא לחלוץ הוא לדיוק שאינו ח"כ אלא ברצה לייבם ולא ברצה לחלוץ וכמו שכתבו התוס' דא"ן נראה שיתקנו לה חכמים מזונות ע"ש בתוספות והמרדכי ובג"ל והיותר תימה דאם נפרש כן בדעת הרא"ש ומרן ז"ל דאם אינו רוצה בזה ובה ח"כ

במזונות אי"כ עוד מה המחלוקת בין הרמב"ם והרא"ש ז"ל דהלא גם להרמב"ם דאינו מחלק בין רצה לייבם או לחלוץ וס"ל דחייב במזונות ומוכרח לדעתו ז"ל דנס אם לא רצה לייבם ולא לחלוץ ח"כ במזונות וכמו שביאר דבריו בב"י וז"ל ונראה שהסעם משום דכל שתבעתו לדין אם אינו פוסקה לאלתר הרי אינה מעוכבת מלינשא אלא מהתנו ולפיכך חייבות החכמים במזונותיה ע"כ ע"ש. ואם נאמר לדעת הרמב"ם ז"ל דאם לא רצה בזה בזה לא עסקינן בה אלא באופן דבהעברתו לדין ותבעתו לייבם או לחלוץ אינו מחלק הרמב"ם בין אם נתרצה לייבם או נתרצה לחלוץ או לא בירר דעתו אם רוצה בייבום או בחליצה ח"כ במזונות כיון שתבעתו לדין וכו' וכמו שכן מבואר בדברי מרן בב"י ז"ל ע"ש הסור בדברי הרמב"ם אפילו בלא נתרצה כתב ע"ז וז"ל כלומר אינו מחלק בין נתרצה לייבם בין נתרצה לחלוץ ולא עוד אלא אפילו לא בירר עדיין אם רוצה לייבם או רוצה לחלוץ וכו' ע"ש. דמוכח מזה דכוונתו ז"ל שלא תפרש במ"ש הסור בדברי הרמב"ם אפילו בלא נתרצה דר"ל לא נתרצה לייבם ולא לחלוץ דבזה לא עסקינן בה. אי"כ גם בדעת הרא"ש אמרנו דאינו מחייב כי' בנדרתה בייבום או מהחייב במזונות דהרא"ש מחלק בין נתרצה בייבום דא"י ח"כ במזונות ולא בנדרתה לחלוץ וכ"ש אם לא רצה בזה ובה ביאר הרא"ש ז"ל דעתו דאינו ח"כ במזונות וכוונתה פסק מרן ז"ל בש"ע וכמו שכתב הרב ב"ש ז"ל ובג"ל. אשר מזה צדק הרב כמנהיגי אלישר ז"ל במ"ש בדעת מרן דאם לא רצה היבם לייבם ולא לחלוץ דאינו ח"כ במזונות והסכים בזה הגאון כמנהיגי אשכנזי ז"ל דשתקא כהוראה ומעיד ז"ל אישתכח מניה דמר כ"ז ובפרט דברי הב"ש ז"ל המבוארים בדעת הרא"ש ומרן ז"ל ובג"ל. ועי' בכנהיג אה"ע שם הגב"י סק"ב ע"ש מרן בב"י ונראה שהוא ט"ס וצ"ל אלא לחלוץ שכתב וז"ל ובפסק מנהיגי מנה"ד שגדפם בתהלת המרדכי מ"ש בנדרתה ע"ש ע"כ. גם זאת היה העלמה מניה דמר נושא האפור ז"ל הג"ל :

ולא אחד דאנכי הדין כאלפי לא ידעתי אמאי מרן ז"ל בשו"ע בדין זה של חוב היבם במזונות לא פסק כהרמב"ם ז"ל כדרכו ופסק כהרא"ש ז"ל ובב"י לא ביאר דעתו כלל בזה ואדרבא שם בב"י מדבר ומבאר דברי הרמב"ם ועשה לו מסעסם דמה מוכח דס"ל כוונתו ובטעמיה וכעת לא ראיתי בפוסקים אם דיברו בזה. ועי' להרב שולחן נבון הבי"ד הרב משק ביתי מע"י ט' ד' צ' דכתב שד"ך מרן לפסק כהרמב"ם אף נגד הריף והרא"ש לפי שספר שו"ע מיוסד עפ"י סברת הרמב"ם ע"ש ובדין זה אפשר דגם רבינו בעל הסור ס"ל כדעת הרמב"ם ז"ל שהביא סברתו באחרונה אחר דברי הרא"ש ז"ל וכפי כלל הסוד לנו דכל סברה שמביא הסור באחרונה כן ס"ל וכמו שכתב הרב יד מלאכי בכללי הריביה אות ה' ועי' להרב שרי חמד בכללי הפוסקים סימן ס"ז אות דין שכתב וז"ל ואם כשמביא סברת ההילק כתבה בלשון אבל

וזאת אה"ע ה' כתובות סימן יח ליהודה קכג

אבל פלוגי כתב וכו' מתבאר שכן דרך כל הפוסקים לכתוב אבל בסברה שהיא עיקר כן מתבאר גם מדברי הרב יד מלאכי שרשמי שם וכו' והרב פרי מגדים וכו' כתב כלל זה וכו' ולפי הגרסה לא היה בידו כללי הכנהיג שצ"ן ביד מלאכי שכתב כן בשם הרדב"ז ובירכת אברהם ומשמע מדבריו דתרווייהו בעינן שמביא הסברה באחרונה וגם בלשון אבל ועי"ן שם ביד מלאכי בזה ע"כ. וסי"ם שם בשם הרב משמרת שלום שכתב ח"ל ועי"ן שם באות י"ד ואות כ"ט אם כתב שם החולק והרמב"ם כתב אי הוי כמו אבל או לא וכו' יע"ש. ולפי"ד ברין זה שכתב הסור סברת איא הרא"ש ראשונה ובאחרונה סברת הרמב"ם ונקט בלשון והרמב"ם לפי"ד דסי"ל דהוי בלשון אבל אי"ב יש לומר דגם להסור ס"ל כהרמב"ם ז"ל ורלא כהרא"ש ז"ל אלא רלוה אפשר לומר רלא אול"ן בתר כללין בדעת הריב"ה ז"ל דסברא שמביא באחרונה היא העיקר דכיון שרוצה להלוק על סברת איא הרא"ש ז"ל הוה צריך לבאר זאת בהרי"א דשאני משאר פוסקים וכמו שניב הכנהיג ז"ל והרב יד מלאכי ז"ל בכללי הריב"ה סימן כי"ט משם כו"כ פוסקים ז"ל רלא פליג הרב בעל הסורס עם אביו היכא רלא מפרש לה בהרי"א יע"ש. וגם דהריב"ה ז"ל כתב דעת אביו הרא"ש דסי"ל דנתרצה לייבם בעינן כתבה בראשונה בטהם ואח"כ כתב בשם הרא"ש דדוקא ברה וכו' והרמב"ם אינו מהלך בין לייבם או להל"ן וכו' ובבטנן דא כבר כתב הרב קרבן נהנאל בכלליו דאם הסור מתחיל הפסק בסתם ואח"כ יאמר ז"א וכו' או ויש פוסקים שדעתו הוא כפי מ"ש בתהלה בסתמא והבי"ד הרב יד מלאכי שם אות וי"ז ע"ש. ואיב שפיר אסרין דרבינו בעל הסורס ס"ל כדעת אביו הרא"ש ז"ל אלא הוה היא דקשה לעני"ד על פסק מרן בשו"ע ברין זה דכיון דבחיבור ב"י מתבאר דברי הרמב"ם ונתן לדבריו טעם ראמאי מרן ז"ל שנקיה להרמב"ם בזה ופסק כהרא"ש ז"ל. ומכירת לומר דהיכא דפליג הרמב"ם עם הרא"ש או הרי"ף להוה הוא פוסק כסברת הרמב"ם אבל היכא דקאי עם סברת הרא"ש משאר הפוסקים פסק כהרא"ש ופה דהתוספות והמרדכי ז"ל הם דסי"ל סברה זו דהרא"ש ז"ל פסק כוונתו. והרואה שורש הברעת מרן ז"ל בהקדמתו נראה דכן הוא דשם כתב ח"ל ומקום שאחד מן הני עמודים הנוכחים לא נילה דעתו ברין ההוא והשני עמודים הנשארים חולקים בדבר הנה הרמב"ן והרשב"א והרין והמרדכי וסמי"ג ז"ל לפנינו אל מקום אשר יהיה שמה תרוה וכו' אל הרעת אשר יטו רובן כן נפסק הלכה ע"כ. ובדין זה שהתוספות והמרדכי בסברא זו כהרא"ש ז"ל פסק כוונתה גמ שאין זה כדיוק לשונו שכתב וגם הרמב"ן והרשב"א והרין והמרדכי וסמי"ג לפנינו וכו' אל הרעת אשר יטו רובן כן נפסק הלכה ובני"ד של חוב היבם במוזנות ברצה לייבם דוקא אין לנו מהפוסקים שהוכיח כ"א המרדכי לבד מ"ם מוכרת בדעת מרן ז"ל שכו"ן שלא מצינו שום פוסקים מהראשונים שסיל כהרמב"ם ומצינו להתוספות והמרדכי שסיל כהרא"ש ז"ל לכן פסק כהרא"ש:

ובדיוותי בזה ראיתי להרב כך של רומי ז"ל די ניא ע"ג שיצא להלך הלוק חדש בעיקר כללין שקבלנו עליו הוראות מרן השיע היינו לרין באותה הברעה שהכריע לפסוק תרי מנו חלה עמודי הוראה הריף והרמב"ם והרא"ש ובמקום שאחד מן העמודים לא נילה דעתו והשני עמודים חולקים בדבר הנה הרמב"ן והרשב"א והרין והמרדכי וסמי"ג לפנינו אל מקום אשר יטו רובן כן פסק הלכה כמ"ש בהקדמתו ואיב הנע עצמך אם מוצאים אנהו שהעמיד האחד לא נילה דעתו והבי עמודים חולקין ועכ"ז לא פסק עפ"י הרוב כפי הכלל בראש ספרו אזי מצא בעל דין להלוק ולומר שלא לפסוק כן וכו' ע"ש שרצה להק חלוק זה ע"ש. ואחרי"כ ונע"ד בורא שלא נביל להלך כן בקבלתו לפסוק כמין ז"ל וכללא בידן לבו אל יוסף כל אשר יאמר לכם העשו וכמו שכן מתבאר בדברי הפוסקים בעלי הכללים ז"ל. ועי"ן בספר אור לי סמן קביא והבי"ד בשו"ע בכללי הפוסקים סימן י"ג אות י"א שכתב וז"ל והא דקבלנו הוראותיו היינו אף בסאי דסיהו רלא מסתברא כוונתו כל בטה דלא אשכחן תיובתא מכארת למילתיה נקיטנן כוונתו דאי לא תימא הוי כללא דקבלנו הוראותיו מאי אהני לן ע"כ ע"ש. ועי"ן להרב כוונתו הוה ז"ל בספר ישרי לב דף ע"ד ע"א שהבי"ד ה' כך של רומי אלו וכתב על דבריו וז"ל וכל דכ"י דידו אהרי בקשת הסיד דבריו אלו נפלאו סמי"ג ותיסה ליקר אריתיה א"ך יצא משפט מעוקל בזה מתהי שאינו מוצא דבר שאינו מתוקן שהרי אפילו הרבנים הנוכחים לא עצרו כה כ"א בדבר המבוא ביה יוסף או בתשובה אבל בדבר שקבעו להלכה בשיע שהסמי"ג עליו מאתן דברבן ומימיו אנו שותים א"ך הפה יכולה לאימרו לעקור נסוע אפילו דבר קטון הא ודאי אסור לאומרו יעו"ן שם:

א"ך שיהיה לניד שהיבמה תובעת המזונות מהיבם על התורשים שעברו אשר לא יכלה לקחתם לעני"ד נראה ריש לפטורו להיבם טעם אחר נ"ב והוא דהיבמה זו היא תמיד נזונית אצל קרוביה מאהרי מית אישה עד וער בכלל כנודע והיא מה שביקשה מהיבם לחלוץ שלא יקרא שם זיקה יבום עליה ואיב כל שהיא נזונית מסקום אחר מקרוביה וכו"צא איב אין להמזונות על העבר, ובמ"ש הרב מוהרי"ל הלוי ז"ל כלל נ"י סימן כ"י כנודעו בבת אהת שחותה נזונית אצל אחיהם ותובעת מזונותיה מאצל אהיה נ"ב וכתב שהבם אהר רצה להיב את האהם במזונותיה והביא ראייה מסתני" דפוסק לזון את בת אשתו דק"ר אפילו נשאת לאהר ופסקה עמו נ"ב לזון בתה ה' שנים שחיב גם הראשון לתת לה מזונותיה אף שיש לה מזונות מסקום אחר כמ"ש באה"ע סימן ק"ד והרב המחבר ז"ל דחה דאיתו הגו' בסוב טעם דהתם הוא חייב לזון בת אשתו מכת תנאו והיוצו, משאי"ב במזונות הכנות שהיא מפאת תקנת חז"ל וכו' ולזה נימא דכל שיש לה מזונות מסקום אחר אין לה מזונות מאחד ובמס"ד הביא ראייה מהמ"א מפרש"י ז"ל בפי נערה יע"ש

קבר וזאת אה"ע ה' כתובות סימן יח ליהודה

יעיש, ובניד שהיבם אינו חייב לזון את יבמתו מן הדין כ"א שהפוסקים ז"ל שהיבוחו בזה הוא מתורת קנסא שהיא אנדא ב"ה ואסורה להנשא מהמתו ובג"ל, וא"כ הגם שהביד היבוחו להיבם לתת מזונות ליבמתו אינו מן הדין כלל כ"א מהסת קנסא ודיינו לומר שהיבם בקנס כל זמן שלא הלך אבל אחר שהלך נפטר מהקנס והיא נזונית אצל אחרים אך הפה יכולה להיבם להוציא מיד המזונות בזה, אלא מוכרת דאין שום מקום להיבם במזונות על זמן המזונות מוקדם שלא עלה בידה לתפוס ממנו מזונות ע"י הסמשלה אלא פטר ופטר היבם מזה :

ועיין להרה"ח מהר"א ה"ן ז"ל בסיה תעלומות ל"ב הוא סי' ס"ב בנדה ע"ן חש"י מהר"י הלוי ז"ל והביד שם וכתב והגם שמרן ההיבם בנדה סימן ק"כ שנוטה דעה לדעת אותו הכס שהיא מהר"י הלוי ז"ל ש"ס הרואה יראה שראית מהר"י הלוי אמתו ותקפא וכו' והרב גודע ביהודה בסיה האה"ע סימן צ"ה שהביא שם רב אחר דס"ל דכל שכתב היתה לה מזונות מסקום אחר שאין האדם היבם לתת לה כלום והרב הסתבר הלך עליו וכתב דזה הלוי בגלגולא וכו' כתב ע"ז במהר"א ז"ל וז"ל ובבר כתבנו דאין להיבם הפלגי אחרי דא"א וכו' וכו' וכו' וה"א אלא מהלוקת בדעת מרן השו"ע ז"ל הא"ס שהם מהחזקים יכולים לומר ק"ל במהר"י הלוי והרב השואל להרב גודע ביהודה כדי להפטר זה הורף רבדו יע"ן שם :

היוצא מזה הגם בניד שהיבם הוא מזהק אין להוציא מידו אחר שהלך שום דבר למזונות היבמה דק"ל המוציא מהיבמו עליו הראיה ונדרש בה המזונות, והגם שבניד כשהיבמו היבם במזונות כבר היתה נזונית אצל קרוביה ועבדי היבוחו הביר במזונות מיט אינו מן הדין כלל אלא הדין קנסא וזו כמו תקנה שהיבמו הפוסקים הג"ל לשהיה הלך וכו' שהלך פקע היבוחה מכל וכל ואין עוד עליו שום צד של היבם מזונות לא עבר ולא עתיד ונדרש בה המזונות :

איך שיהיה נהוג לנהוג דין שהיבם שמעבב מלהלוק בא בטענה ר"ש בעובון אה"ו נוסף על ס"י כתובתה כ"כ לעיד נראה דבין להראש ובין להרמב"ם ס"ל דאין להיבמו במזונות כלל וכן דעת מרן ז"ל דפסק כהראש ובג"ל, וראיתי למהר"ה ז"ל בסיה הי"ס ושלום הי"ב סימן ק"ה בדין יבם שהובע היבמתו נכסי עובון הסת והיא אומרת שלא השאיר כלום והיבם מעבב להוציא עד שתבא לבית דין ותברר בדבריה והיא אינה רוצה לירד עמו בדין ולא לשם מדרשה בערה אין כופין אותו להלך אלא כופין אותה שתבא לדין עמו ותברר שהאמה איתה ושוב יחלוקין לה ע"ש, ובניד הגם שכתב לביר ושמה מדרשה בעדה מיט לא נתברר ממש

בתכלית ס"י העובון כ"א אחר כ"כ זמן ובאמצעות הזמן הוכרה היבם לנסוע במלאכתו לעיר אחרת ובדאי שאין עליו היבם המזונות אפילו למהר"א וזהב אדמ"ק והרב בני אברהם ז"ל ושאר פוסקים המהיבם אותו במזונות מטעם שהיא מתעכבת להנשא בסבתו וכו' מימ בנדרן זה שיש לו טענה על היבמה שהיא תופסת בכל עובון אה"ו וכופין שבין שהוא הזרש היחודי ויש בעובון נוסף על כתובתה אי"כ בזה אין עליו שום חוב במזונות עד שיתברר להביר בידור נמור שאין יתרון בעובון ובג"ל :

ועיין להרב שב יעקב סימן מ"א והביר הרב פתח השובה סימן קס"ה סק"י דאפילו נתן שטר הליצה כנהני בין האשכנזים ויש להיבם אזה חובות סמון על היבמה או אפילו על אביה יכול לעבב ההליצה עד שיעמדו לדין וכו' וכתב ב"ש שו"ת שיבת ציון בנדרן כזה דאם כפו היבם באיזה כפיות וכדי להפטר מהכפיות הסכים להלך קשה למצוא היתר להליצה זו יע"ש, ועיין להרב שריה מע' הליצה סימן א' אות כ"ב שהביד ע"ש, מכל זה נראה ברור שכל שהיבם טוען על יבמתו שיש תוספת בתפיסתה כל העובון יתר על כך כתובתה אין לעשות לו שום כפיה ובדאי שהיבם המזונות על היבם הם מכלל הכפיות ואפילו טענתו זאת מתחילה תאונה הוא מבקש וכל טענתו בזה כדי להוציא מיבמתו דצי כסף כל שלא הוכרז לברדין דבר מבורר בזה הרי"א טענתו טענה לעבב ההליצה ואין לטופו במזונות, וכ"ש בהצטרף הסנק שכתבנו קודם זה :

ועיין להרב רב פעלים ח"ב אה"ע סימן כ"ה שכתב בפשיטות על מה ששאלו ממנו ברה"י בייבמה שגפלה לפני שני יבמים גדול וקטן והגדול נשוי ויש לו בנים וכו' וכתבו מהר"ל והגה אמתו אין כופין להלך, ורק אם היבמה טוענת או כנוס או פטור וכו' והיבם מסרב בזה וכו', אז אמתו מהיבם אותו ליתן לה מזונות וכמיש בספר ידי דוד קראסו אה"ע סימן א' ע"ש וכו', וע"ז הסיב להם וז"ל ואם תאמרו נעמים עליו מזונות מכה המנהג שלנו פה עיינו, הנה המנהג הזה הוא שלא כדון וכו' יע"ש, הרי שכתב בפשיטות דמנהג זה לילך לסברת הרב ידי דוד וכיוצא הוא שלא כדון דכ"ן ולסברת מרן ז"ל אינו היבם במזונות כ"א ברצה בתחילה ליבם וכמשי"ל, אי"כ בודאי הגם שבדין היבמו להיבם במזונות אחר שנשבעה שאין בתפיסתה כדי והותר כפי דעת הפוסקים מהר"א וז"ל ואדמ"ק וספר בני אברהם ידי דוד קראסו עב"ז אינו אלא מתורת קנסא כדי לטופו להלך שאין על היבם חוב מזונות בכיוצא בזה ואפילו לדעת הרמב"ם המחייב ואין מהלך בין רצה ליבם וכו' אינו אלא מתורת קנס וכמשי"ל, אי"כ בודאי שאין לו לערער עליו על תורשים שעברו שלא יכלה לקחת ממנו מזונות

וואת אה'ע ה' כתובות סימן יט ליהודה קכה

למנון שאנו מנין כמנהג דמשק במקום הכתיבה דבמקום הגהנה אין כותבים תיבות אלו, גם כתבו תיבה כאן כמנהג מקום הכתיבה דפה במקום הגהנה כותבים הא, גם כתבו תיבה דגוהר אחר תיבה דמשק השנית משא"כ במקום הגהנה שאין כותבים דגוהר ויש להדגיש עליהם בזה ואי הוי לעיכובא.

ב כתבו בשם המגדש דמתקרי סלמן חסר א בין אות הלמיד והמים והר חסרון בתורה בזה המגדש ובפרט דבמקום הגהנה כותבים סלאמן באות א בין הלמיד והמים ובלתי אות א יש באפשרות לקרותו בשורוק סלמן וזה שם אחר אם נקרא הלמיד בשם והמים בשורוק:

ג בשם אבי המתרגמת כתבו המכונה בכור ובמקום הגהנה כותבים דמתקרי בכור:

ד בדלא אנוסא כתובה בטעות שחסרה אות נון שניה שקדם אות א אחרונה וכתבה הסופר אנוסא בליה אות נון:

ה תיבות די תהרין ודי תצביון כותבים בבי תיבות וזה נהוג ביניהם וזה פליאה עליהם דהוי הלא במקום הכתיבה בדלא במקום הגהנה דבמקום הגהנה כותבים תיבות אלו בתיבה אחת גז'א' כתיבה, ובמקום הכתיבה יש תיבה ג'סין תרי ובתיבה בתיבה אחת ממש:

ו די תורין שבנוס חכם אין להם קין בגד שמאל:

ז אות וייש של תיבה פגורין ואת למיד של תיבה וישראל יבשרימות אחרונות שבנוס כל אות מתחיל התיבה הרבה וקרום להיות כל אות מהם התיבה בשני הלפי הנהג נר השם והר שגני נהוג:

ח כמה וכמה תיבות אשר כותבים בנוס על השרשים ממש:

ט הדרשאה שניה כתובה כאשר יעלה המולג בבי אופני כתיבה, דהנו יש אותיות בכתובת דיי' שקורין לו פיוניציל, ויש אותיות בהצי קילמוס ויש דבוקים באותיות מה לנו:

יך בהדרשאה כתוב סניו יעלה בי בתוספת וי ביה בלבוש, בלבל בלי אות וי ובכילם כותבים בלבוש.

יא עידי הדרשאה אינם הם עידי הגם ובמקום הגהנה הן הם עידי הגם הן הם עידי הדרשאה:

יב סופר הגם הוא קרום להבעל וקיי' דגם הסופר אסור להיות לו קריבה מגד האיט או האשה:

יג הנהגה החללה כל דבר סלכד הספיקות הנוצ' אנו הנוחה דבעתה אין עוד איש ישיב על לב ובפרט בענין ערה החסונה ובניד ויש להדגיש על ברהין שצדפו שני דגים הדיומות עם הספר ולפתות היל' לישב הסופר שהוא חיה עם הספר אחר שינגחם לעשות הגם בני דגים וסופר הגם יהיה אחר מי שיהיה, וגם בעבור שהסופר הוא קרום דאח המגדש גשו' עם בת אדון של הסופ' וקיי' בעל באשתו ולכן לא ישיב עם הכיד דקיי' שלא יהיו הדינים קרובים לעדם ולסופר ולבעל ולאשה אם

הא

מונחת עיי הממשלה דכיון שעשה וקיים את מצותו והלך ליבמתו אין לחיבו כלל ובפרט שגם אחר שהלך היא תפסה עיי הממשלה כויכ חודשים על העבר קודם שיבא לבית למעון זאת וזכר בא לידה קרוב לחשבון מאה גינה די לנו לומר דמה שתפסה תפסה ואין להוציא ממנה אבל על מה שנשאר לה מוונות על העבר אין להוציא ממנו ובמשי' ומה גם בהצטרף המנה' שכתבנו ממוהרי' הלוי והרב השואל להגויב ובמוהרי' זיל וגדול בה המוחק והרי הוא פטר ועסר הגלעיד:

וואת ליהודה

סימן יט.

שאלה אודות הגם הבא מעיית דמשק יעיא לעובדי מצרים ליתנו עיי שליה הולכה וזהו העתק יצא עתיק ארוב תיבה:

ברביעי בשבת בשמנה ועשרים יום לידה כסלו שנה המשה אלפים ויש מאות ותשעים, והמש ליצירה למנון שאנו מנין כאן בכתא דמשק דעל נהרי אמנה ופרס' מכתבה אנו, שלמה דמתקרי סלמן בר נהנאל דמתקרי שהאדה העוסר היום בכתא דמשק הנזכרת, וכל שום אהרן והערכא האית לי ולאבתתי ולאתרי צבתי ברעות נפשי בדלא אנוסא, ושבתות ופסחית ותרוכות יתיבי ליכי אנת אנתתי שרה ברת אברהם המכונה בכור, בכל מקום יתא עומדת וכל שום אהרן והערכא דאית ליכי ולאבתתי דהוית, אנתתי מן קדמת דנא וכו' פסחית ושבתות ותרוכות יתיבי ליכי, די תהוויין רשאה ושלמאה בנפשיכי למק' להחנכא לכל נבר, די תצביון ואנש לא ימחה בדיכין מן שמי מן יומא דגן ולעלם, והרי את מותרת לכל אדם והן די יהי ליכי מנא ספס ותרוכין ואנרת שבווקן וגם פגורין ברת משה וישראל:

ואב דמתקרי דיב בן אליהו עד.

שלמה דמתקרי סלים בן משה עד.

והנהגה ברגם הוה יש בו כויכ ספיקות ויש לעין ברגם אם נכח לסמוך עליו להבשר לטופר ליד האשה ובפרט שתודיעו לנו הביד משים עיית דמשק יעיא כי שעה דהק הוא:

א יש בנוס זה דברים שכתבום כפי מקום הגהנה ויש דברים שכתבום כפי מקום הכתיבה, דבמספר ימי החדש כתבו בתוספת ביה בשמנה ועשרים וכן כתבו ליצירה ולא לבראות עולם גם כתבו בשמות בר וברת, ואלו הן הם כמנהג מקום הגהנה שלא כמנהג דמשק מקום הכתיבה, אלא שכתבו תיבות

קבו וזאת אה"ע ה' כתובות סימן י"ט ליהודה

הוא קרובה הפוסלת ויש להחמיר בזה אפי' שלא בשעת הדחק וכמיש' להחיש ד' קליו' מיט' הלא כל הקפדה היא רק למסדר ולא לרנים אחרים המצטרפים אליו וכמיש' הי' בית אהרן וז' אות ק' והחזיק שם ועין לה' גזר' הם במוהיג ס"י פיו יע"ש :

ועוד מה העילו הכמים בתקנתם הלא גם הסופר ישנו באיסור זה גם קרוב לבעל ולאשה ועין בס' בית אהרן אות ק' ס"י הי' לענין קרובת הסופר עם המגרש ב' ביב מצד הגשם יעו"ש ועין בס' אגרת שבוקין אות ק' ואות ס' ע"ש. וא"כ מצד איסור הקרובה מ"ל להיות דין מ"ל להיות סופר, ואע"קא בנדון זה אין להם לחוש לאיסור קרובה עם הבעל כלל מאחר דבגיד הוא דאחר המגרש הוא בעל בהו דאחר הסופר ובהו לא הוי שום איסור הקרובה ויכול להקד' ולדון דינו בלהי' שום חשש כמיש' מין ז"ל בשו"ע ה"ט ס' ל"ג ס"ה הו"ל כל איש שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך הרי אתה מעיד לשאר קרוביו כגון בנו ואחיו וכן כל אשה שאין אתה מעיד לה מפני שהיא אשת קרובך הרי אתה מעיד לשאר קרובות ע"כ' ומינה לניד' דיכול להיות דין ומסדר הגט ויהיה הסופר ס' שיהיה ולא להושיב' דנים הדיוטות טמש, ולדוד' אמנא דבבגיד דהיה שעהיד שאין להם סופר אחר יש להחיד' דהסופר עצמו שהוא תיה' יהיה הוא המסדר או א' מהדנים דהן אמת שהרב דב"ט ס' ס"ו כתב שלא יהיה הסופר מסדר הגט ואף' בדעבד' יש' לפקפק מיט' היראה יראה להרב נחמד למראה ה"ב דקפ"ו כתב ע"ד שם דהיה הכא דאפשר באחר ועין להשדה ז"ל ס' ס"ו שהביד' וכתב ג"כ טמש הרב קב ונקי וכו' הו"ל ואני שמעתי כי בעיר הסמוכה היה הרב המסדר כותב הגט בעצמו אף' שנמצא מי שיכול לכתוב וכו' וז"ס שם אלא שהרב נחמד למראה הדת לן דבשעהיד שיד' וכו' יע"ש, ומינה לניד' דהיה שעהיד ולא אפשר בסופר אחר יכול הסופר עצמו להיות מסדר הגט או אחר מהדנים ולא להושיב' דנים פשוטים למדי' שגראה כהנא ואסלולא ולא היישי' להחיד' ערות ההמורה :

ומה מאוד הו"ל צער הגבור דנמצאו כהגם הלוח כריס דברים שיש מהפוס' ז"ל דס"ל דפסול ובפרט דידעין בבדיד' דהביד' שם הדשים מקרוב כאו ועוד לא ניסו באלה ופוק הוי מ"ש הי' זקן אהרן ס' י"ד דביא ע"ד הו"ל והגה הגט בעצמו נמצאו בו דברים פסולים ע"ד רוב הפוס' ומהם דברים ע"ד קצת ומהם פוסלים לבתחילה ומכשירים בדעבד' ואין ספק אפי' בדעבד' כשהוא משתתף עם בדעבד' שני' יש לחוש לגט כולו שמא אינם בקיאים העושים, וא"ת איכ' בכל' גם שאנו אימרים בדעבד' כשר נחוש לעושים שמא הוי הדיוטות, התשובה שהשגנה נמצאת אצל כל אדם' וכו' ומפני דבר אחר לא נבסל' החזקה שרוב מצרים אצל ג'טין מומחים הם אבל בשימצאו ב' או ג' שנאות ושיטין לביד' טועים וכבר איהע' הקתידו ע"כ יע"ש, ועין להרב נש

פ"טו כשהיו סג' הביד' הי' הביס' ד' קבו' או ד' שכתב וז"ל נש' שמכיה מתוכו שהמסדר לא היה בקי באיות דבר אפי' בלהי' פיסול יש לביד' לפוסלו יע"ש, ועין בתשו' שיבת ציון ס' צ"א בגט שנשלח לעיר אהת ונמצא בו ג' ריעותות יש להחיש מן לא ידע וכו' והאר"ך שם דמצד הריעותות יש להקל בדעבד' אך מאחר שנמצא ג' ריעותות יש לחוש מן לא ידע המסדר בגט' ג'טין וכו' והביד' הפתיש ז"ל בס' קמ"ע ס"ק כ"ה יע"ש, וא"כ מה נדרש ומה נאמר אשר בעוהיד ודופים לעשות להם שם ביד' ולא ישינו על סדר ואופן הצירף לפיכך להגזל מתשש ערוה ההמורה ולפחות הו"ל לחקור ולרק"ט מסיים ומסיים ובפרט מבדו"ץ של מקום הגתיה אך ומה לעשות כמנהג כל בתי רנים שתחלת עשותם גם ע"י שליח למקו"א לכתוב לבדוה"ץ של מקום הגתיה כנדע ועוד שספר נהר מצרים מצוי אצלם אשר שם מפורש נטח הגט וההרשאות כיע"ש, עכ"פ יצאנו י"ה ספק הי"ב במיש' לע"ל שאין לחוש לקרובת הסופר עם הבעל כלל וכמיש' ובכן נבוא בעה"ת להחיד' שאר דסיפקות א' לא בס"ד :

הג"ה על פקפוק א' שכתבו אח"כ כמקום הכתיבה שכתבו חיבות למען שאנו מנין וכן תיבת כאן ותיבת הגבור אחר תיבת דמסק' הגתיה כמנהג מקום הנקיה, ועין בס' ויקרא אברהם ד' ק"א ס' ל"ה הו"ל ומה שיכולנו לדעת עשינו כמו לבגין שאנו מנין כהגטו לעיניהם דאנו כותבים למינא וכו' ויש' בתהייד' כתב דשאלו גם במקום שכותבים למען וכו' למקום שכותבים למינא וכו' וכתבו למען וכו' וגם ע"ז כתב דעשו כמנהגם והו"ל לעשות ע"כ' במקום הגתיה ועין להג"פ והדב"ע ועולת ששאל' וכו' יעו"א, אשר מזה יוצא לניד' דבין דבמקום הגתיה אין נוהגים לכתוב חיבות אלו הו"ל לכתוב במקום הגתיה, א"א דהן אמת מצענו ראנו לביד' מהפוס' ז"ל דדוהרס לכתוב העשין החזקה והטובים במקום הגתיה כיעו"ע, ממ' עושים זאת ליתר בקאות ופיו לגדל' בודם ובקאותם ואינו לעינבא כלל כיא ההוב' הוא חזקא בתורה דהינו בשמות האיש והאשה והטקס ולא בטופס' דהינו בשאר סדר כתיבת הגט וכמיש' הי' באיות ה"ט ז"ל ס' ס"ג והי' שעי' ז"ל ס' נ"א ס' ע"ה ועין להג"פ ס' קכ"ה ס"ק פ"ב והי' עבודת משא ס' ל' ס"ה ועין להקל' אה"ע ס' ע"ש :

ובדרך אנכ' ראיתי להרב באיות ה"ט ד' ר"ג ע"ה על גט שנשלח מסצרים לשאל' ונקי' ובכלל' הספקות כתב הספק הכי' שכתוב בו ליצירה ואנו נוהגים לכתוב לבריות עולם וגם בזה אין לפקפק דא' ורא' דהא הוא והנהגתם לכתוב ליצירה נראה לעצמם שלא לשנות מלשון ישרות דעלמא או שמא טעמם שלא יבואו לכתוב לבריות עלמא בהיא ריש' שהיה רוצה לפסול' גם שהיה כתוב בו עלמא בהיא שהוא לישון נקרה וכו' יעו"ש ואח"כ לא זכיר שיה' ניהס' דה"ט לכתוב ליצירה ולא לבריות עולם ומצרים אחריה דה"טכ"ס ז"ל ואולי טעמו דה"טכ"ס

הרמב"ם הוא לקצור לשון דוקא ובמיש בן הרב נהר מצרים ח"ב הלכות נישין בנוסח הגט סיב' וז"ל ליצירה בן נוסח הגט להרמב"ם ולא לבריא עולם וכו' ליצירה בתבנית הרמב"ם ולא כוונתה בלמנן שאנו מנין וכו' והטעם בנוסח ליצירה נראה שהוא לקצור הלשון ותו לא וכו' וה' בארחת המים התר' ליתן טעם ואין הטעם בדרוה הצימאון וכו' וה"ד יע"ש ומכאן מרמזת הלשון שם שהביד הרמב"ם ז"ל ועליו כתב והטעם בנוסח ליצירה דכוונתו ע"ד הרמב"ם שהקין זו ולא לבריא עולם ופשוט, אשר מה מתייבט שפיר מ"ש מזהיר כמוהר"ם ז"ל בסיה שארית יעקב ח"ב ד' צ"ג ע"ד ה"ל וז"ל דבמצרים נהנו לכתוב ליצירה ונראה טעמם משום דבהרא הרמב"ם נריר והוא מארית דאתרא דמצרים וכו' בידוע זה נ"ל טעם פשוט דלא כמיש הראב"ש בסי' נהר מצרים שכותבים בן לאהבת הקיצור ע"ש עכ"ד, ואההמיר כוונתו בטעם זה ע"ד הרמב"ם מאהרי שהביד שם מוכח דדברי הראב"ש ז"ל על נוסחת הרמב"ם ובמצרים נהנו בן ליתוה שהוא היה מארית דאתרא ולשונו מוכיח ע"ז שכתב והנוסח בנוסח ליצירה וכו' ולא בן הרב בארחת המים שהטעם בלשונו והנהגתו לכתוב ליצירה נראה שטעמם וכו' ופשוט, ועל טעם השני שכתב הרב בארחת המים ז"ל שם וז"ל או נראה טעמם שמה יבואו לכתוב לבריא עולם כלמא בהיא ריש פוסלין דעלמא בהיא הוא נערה וכו' וז"ל שגשגתה הענין פסול ויש מכשירין כמיש בגיט סימן קכ"ז לכן נהנו לכתוב ליצירה וכו' וה"ד יע"ש, גם כזה קשה אהה"ד דאם חששו לזה ושינו את לשונם הו"ל לחיט ע"ד ב"מס' הובת כמו במקומות הוסיפים לחתך המ' וכותבים על כפי' ימא הו"ל לחוש שמה יכתבו כפי' ימא בלא את ז"ד בנח"ם דמטענותה לשון כף אחת או כף הבהן דמכשירין בדעבד ויש לחוש לה לכתחילה ובמיש בסידר בספר שארית יעקב ח"ב דף צ"ט ע"ש, וכן בתיבת ימא אם יכתבו ימיה בהיא הוא לשון מערב ונשתנה ההבנה, והן אמר דתיבתה ימא אם כתב ימיה בהיא מכשירין בדעבד ובמיש הנחית ז"ל והביד הלחיש ז"ל שם מ"ם יש מהפוסקים החששו לה ובמיש הרב ויקרא אברהם ז"ל דף צ"ג אות ה' דס"ם וז"ל ולא ביאר למה דהא איכא שנינו הבנה וכו' והשד"ה ז"ל דף ק"פ ע"ג הביד ונראה שכתבים לדבריו וע"ן שארית יעקב שם, וכן הרבה מוצא בהם ואם לפי"ד הרב בארחת המים דכתבו ליצירה ולא לבריא עולם דחששו שמה יכתוב הובת עלמא בהיא דמשתנה ההבנה הו"ל לחוש ולחתך הוב' הובת דמשתנה ההבנה אם הל"פוס ובג"ל:

איך יהיה לניד בספק האי שהתחילו לכתוב במקום הנחתה שכתבו את ב' במספר ההדוש ותיבת ליצירה וכו' וברא ואלו

בשאר כתבו במקום הכתיבה ובג"ל דהא מנהג ספרים לכתוב ב' במספר ההדוש ולא במספר השנים מנהג זה הנכב במספר ימיה אה"ע סימן קכ"ז ד' ריש הלוק במנהגים בזה נהנו שם כמנהג עיריך ירושלים ת"ו לכתוב בלא בית במספר ימ' ההדוש והשנים ומנהג שאלונקי לכתוב בית ב"מ השבוע והשנים ומנהג ספרים לכתוב את ב' בשבוע ובתודש ולא בשנים וא"ן לפקק בזה נהרא נהרא ופשיטה יע"ש, ובע"ד דמשק יע"א נהנו כעיריך ירושלתו, ומה יש להרעיש אהה"ד על הראב"ש ז"ל בספר נהר מצרים הלכות נישין דף רכ"ה ע"ד הרב מ"ם שכתב והמנהג בספרים להניח בית במספר ההדוש ולא בשנים וכתב ע"ד ה"ל אין זה הדוש ולא מנהג סידור למצרים דכן כתב הסוד ומ"ן וכו' וגמרא דרנא הוא וא"ן לך בו הדוש אלא דבמספר השנים כותבים בלא בית וכו', ושוב הביא מנהג ירושלים ת"ו וכו' ובסידר כתב ה"ל אכן במספר השנים מולם כותבים בלא בית וכו' ע"ש, ואה"ד אין כאן ח"כיה ע"ד המ"ם דהו' היא כוונתו דנהנו בספרים לכתוב בית בשבוע ובתודש ולא בשנים דלא בירושלים ת"ו וכו' דלא כמיש הסוד ומ"ן ז"ל ומ"ש דבמספר השנים מולם כותבים בלא בית דלא בשאלונקי כותבים בבית גם במ"ם השנים ובמיש האיה ובג"ל והן אמר דאח"ז נשתנה המנהג בשאלונקי ובמ' שהאר"ך בזה הרב מ"ד הפני' היה דק"ה שהביד לחתך הפוסקים בזה, וע"ן שם שהמה ע"ש בספר ויקרא אברהם הביד להרמב"ם עם כת המוכרים שם במספר השנים כותבים את בית דאשתהטתיה דברי' ה"מס' והרב פרה"א ז"ל והוא פלא עכ"ד, ואההמיר גם בעני' יפלא אך לא נראה מניד ז"ל בשורש דברי הרמב"ם ז"ל שכתב דהפוסקים שבידנו כתוב בפ"ד מהלכות נדרושין בנוסח הגט ז"ל ב"ך בשבת ב"מס' ל"ה פ' בשנת ב"מס' וכו' המוכח דגם במספר השנים ה"ל להרמב"ם לכתוב בית ובמיש הרב ויקרא ז"ל והן אמר דהלוק נהא"ת יש ברברי הרמב"ם מדפוס ישן לדפוס ההדוש שבידנו מ"ם ה' ויקרא אברהם כתב בן לפי"ד דפוס ההדוש שלפניו וא"כ אין עוד ח"כיה מכ"ן שיש שורש בזה, שורר במספר שארית יעקב שהט"י בן ע"ש אלא דב"מ יש להרעיש על הרב ויקרא ז"ל דלא וכו' שורר לה"מס' והפריה"א שהביד הרמב"ם שברפוס הישן כע"ש, באופן לניד אע"ג רק"ל מקום הנחתה ע"ק מ"ם סבואר במספר הפוסקים ז"ל ברבני האהרונים דתיבות התלויים במנהגים אם שונה וכתב במקום הכתיבה הגט כשר אפ"ל ליתנו לכתחילה ובמיש הרב פני' היה סימן מ"ב דהעלה להבשיר בזה ע"ש, וע"ן להרב משה להם רכ"ה ובסימן מ"ד הביד רבני אינדרנה שכתבו נדולה מאת דבשנינו"ם כאלו לכתוב במקום הכתיבה ע"ש, וכן נהנו פה מצרים ובמיש במספר אטרה שיבוקין את ט"ן נוסח הגט דבאר רק"ל מקום הנחתה ע"ק

עיקר הדין בתורה אבל בסופו אנהו ניהנים כמנהגנו ובמיש' ובספר
באירות המים ובספר שע'א סימן ג'א דהכל במקום הכהונה וניתן
לכתחילה וכו' ועין להמנה' שם דאפילו אחיב שנתנו ליהודי לכתוב
במקום הנתינה בשעתיד כותבים לכתחילה במקום הכהונה ובכן
עפ'יה יש להקל בזה בהספק האי שכתבנו לעיל :

אחאן להספק השני שכתבו שם המגיש דמתקרי' ס'למון חסר
אות אלף בין אותיות הלמיד והמים והיו חסרון בתורה, הנה
בדאי יש מקום לחוש לזה ואפילו שהוא אינו בעיקר השם
אלא בדמתקרי' ובמיש' הרב שמן המשתה סימן קמ"ב אות אלף
שמע' הסופר בכינוי בא"דאס וכתב בלא אות א' אחר הדיש
והבטיחותו אף שהוא קודם נתינה יען שכבר נכתב והיה אדומה
ועוד שאינו נקרא בניקוד אחר דומה למיש' מוהרשרים סימן רס"ד
ועין מהרביב' ח"ג סימן ו' ובמים ד' ס'א עכ"ל, ובגיד' שאינה
אדומה אלא נשואה וגם דמשתה הקריאה בלא אלף ונקרא בהספק
שבי'א באות הלמיד בזה ס'למון בשורוקי' אפשר דיש לחוש אפילו
בבר נכתב ונתנה, ועין להרב בזה אהרן דף מ"ט ע"א בשם
נאמלה דיש במשמע שדעה הרב מהרש"ל ויל' דיש קפידא בזה
שכתב דעם אחת טעה הסופר וכו' דמשמע דהיה אם כתב אלף
בסוף והשמים האלף שבאמצע היה מצריך גם אחר מהאי טעמא
נמיה והרב מהר"י ק' נעים כתב ע"ד דהספדא יחידה היא ולפעשה
צריך עיון עד כאן :

ועוד עין שם בזה נ"ו ע"ג שבא משעה לידם במנהג' וישמנו
יעקב וקורין לו באבאקו והשמישו שם באבאקו ממה
טעמים ואחר מהם שיש מהלוקה אם צ"ל אלף בין ב' הכותין
אילו והיה צריך ב' גיטין וכו' ע"ש, 'משמע שיש קפידא בחסרון
האלף מהבית הפתח, ועין להרש"ה ויל' טע' גט דר"ז ע"ב
שהביד ועוד הביד הנתיב סימן קכ"ז הנתיב' אות ס"ב שכתב
באלף שהוא באה במקום פתח כגון פאלומבה שכתב פלומבה אם
נתן גט וא"א ליתן אחר אין קפידא מהרביב' והרש"י וכו'
וכיב שם אות ס"ד בשם מהרש"י ויל' בשם בארנה דהלועים
צ"ל באלף אחר הבית ואם נתן בלא אלף וא"א אפשר גט אחר
בשר ע"ש ועין שם להרש"ה ויל' מיש' ע"ז ועיון שם, אשר סכ"ל
זה נראה דיש לחוש בגיד' שחבר אלף בשם ס'למון ואין להלק
שהוא ליתן עכ"ל ואינו לעו' דהוא ודאי כמו שם נאמלה שכתב
הרב ביא ויל' שם מהרש"ל כנ"ל :

ועיון למהרש"אם ויל' בתוין ד' פ"ז ע"א דיש שמות לעו' שכותבים
בהם אות אלף להבית הפתח וכיב הרב ביא ויל' והרב
שמן המשתה ויל' ובגיל' זה בודאי לנו בני הספרדים להביד הבית
הפתח מוסיפין אות אלף אבל לבני אשכנז לא יצ"ך לומר זה
ובמיש' הרב ב"ש ויל' בשמות הנסין דבשקורין הוי' בקמין יש
לכתוב אלף אחר הוי' אבל במדינות אלו שקורין בפתח יש לכתוב
ולק חסר אלף ע"כ, והביד הרב הוראה דביד אות ו' ולק והאלף

לבני אשכנז היא להורות על ההולם אבל לדיון בני ספרד לא
שייך זה אלא במיש' הרבנים הגיל' דהאלף להבית הפתח, ולדין
דלא שאני לן בין קמין לפתח בהביתם כנודע אין הפרש ביניהם,
ועין בספר דקדא אברהם ד' ר"א אות מ"ז דהמגיש שמו ס'למון
וכתוב שם באלף אחר הלמיד ע"ש, ועין להרב שם הד"ש בשם
ס'למון שכתב דאצל הלועים ולדעתו שצריך להיות בלא אלפין
וכי' ע"ש, ובמסכת הגיטין פה מצרים יצ"א כתוב ככ"ב גיטין
בשם זה בלא בבי' אלפין ושוב הווי' בהם וכתבו באלף אחת דוקא
ס'למון וכיב הרב מהר"א ח"ג ויל' בס"ה דבר אליהו בשם זה ויל'
ס'למון כי ששמי שלמה קורין איהו ס'למון וששם כתיבתו חסר
אלף אחד הסך ואחר הלמד כותבים אלף ואם קרו ליה בלח"ק
שלמה ובקרי' ס'למון אפשר שצריך לכתוב שלמה דמתקרי' ס'למון
ואפשר דחסי' לקצור ואריכות השם דאין כותבים רק עיקר השם
וכן נראה עיקר הרב הנזכר שם, ועין עבודת משה דף ק"י ע"ב
ע"כ, ובספר עבודת משה שם שחבר אלף טעות הגיט' דבספר
שיחור' ברכת ובספר ג"פ ששם שורש הדברים הוא באלף כיעו"ש:
ובדרך א"כ הנה נודע דמיש' הרב כמהר"א ח"ג ויל' פה ויל'
הרב הגו' שם כותבו על ספר עזרת נשים למהר"ה
ויל' ובמיש' כן הוא ויל' בפירוט בראש קונט' דבר אליהו שם ויל'
ולמהר"י א"י צריך שבכ"ס שכתבו עין להרב הגו' שם כותבו על
ס' עיון וכו' ע"ש, והוצרכנו לזה למה שראינו למהר"י שארית
יעקב ח"ס ד' ע"ז ע"ד שהסב ע"ד הרב דבר אליהו בשם בול"ה
שצין במיד הרב הגו' שם וחשב דזה ע"ד ה' ח"ס לעולם אחיב
סימן ס"ל שצין ע"ד שם קודם זה כיעו"ש, וכתב ויל' מלכד
דהפסתי בס'מן הגו' ולא מצאתי וכו' אלא דאדרכא אני תמיה
עמיש דמספס כתיבתו באלף לבסוף וכו' דאדרכא מסקנת הרב
ח"ס לעולם לכתבו כהיא וכו' יע"ש, ואחרי' לא זכיר שיר מיש'
הרי"א שם בהקדמה דר"ל בזה על הרב עיון ובגיל' :

ולעיקר נ"ד דחבר אות אלף בשם ס'למון נלע"ד לסמוך להתיר
ראשונה אולי שהביד שם דאו כהתימה המגיש התימה
שמו חסר אלף וע"ז סכמו לכותבו חסר, והגם דאפשר שהמגיש
עצמו התימה באלף באמצע והסופר טעה וכתבו חסר יש להתיר
ובמיש' הרב כמהר"א ח"ג ויל' בספר דבר אליהו בשם ס'למון
ובול"מאן זהם גיב כינוי לשם שלמה כתב שם דלכתחילה באלף
אחר המים ואם נכתב חסר אלף יש להכשיר אפילו שלא בטעם
דהק' וכי' וס'ים כמשי'ל הרב הגו' שם ע"ש, ומנה' לניד דיש
להקל בזה מכ"ש וק"ו ששם ס'למון ובול"מאן שיש בהם התימה
בקריאתם באות המים יותר מאות הלמיד בשם ס'למון והסבימו
להתירא ומנה' לניד דיש להתיר, ועוד דנראה ממשם דבר' הרב
דבר אליהו ויל' דלא כתבו עיקר השם שלמה ביא ס'למון דוקא
ועלה ק"א להתיר וא"כ לניד שכתבו עיקר השם ובכינוי הוא שחבר
אלף יש להתיר ובמיש' ג"כ הרב שער אשר ויל' סימן ס'א באשה
ששמה

לחשדיה ויל סימן י"א או"א, ואולי לחששו עוד פה מצרים לכתוב
דוקא דמתקרי בבור משיש בסי דביש. הוא סימן ע"א סיו חיל
בבור מותבים דמתקרי בבור ולא המכונה שכן הסכימו כל רבני
העיר ועשונו מעשה כמה פעמים וכו' וכו' פרה ס"א ח"ב סימן
ג"ט ועין בספר יארד נתיב סימן כ"ב וכו' ע"ש, אלא דבניד נראה
ד"ש להקל בזה והוא דמלכד דפה מצרים הן קדם היו נהגים
לכתוב המכונה בכרך כמנהג עיריך ירושלים ת"ו ובמ"ש הל"ח
דקני' ובספר מוכה אדמה וחרב נחפה בכסף ח"ב דציה ובמ"ש
בספר איגרת שבוקין בתהייד, ועוד בניד כיון דהוא בשם אבי
המתנשט שכתבו המכונה בבור פשיטא שאין להחמיר בזה כיון
דאעיקרא אם לא כתב שם אבירם מאזה ס' בשר תגם כנודע
וכ"ש אם לא כתב הכינוי וכו' שכתב הרמ"א ויל' בסומן קניד
והנהגו שם, וכ"ש וק"ו שאין לחוש בהם אם כתב המכונה או
דמתקרי, ועין לחרב עבודת משה בדני תגם סימן ה' שהסרב
ע"ס ישמעה הסופר וכתב המכונה בשם המניש ושק"ס וס"ק
לרבישיר והביא מעשה דב כנודע שהבשיר את תגם לענין לכתחילה
ע"ש, זה אפילו באופן שכתבו המכונה בשם המניש עצמו כ"ש
בניד שהוא בשם אבי המתנשט ועין למהר"א"ש ויל' בסי' ופני
דבש אח"כ סימן י"ז ד' ק"ל"א ע"ג וד' ובין מוכה בניד שזה בשם
האבות לא היו כ"כ קפידא ונמ"ר בזה הסי' ה"ו :

ויל' מ"ש בנ"כ בדל"א איגרא חסר אות כיון במקום דהו"ל לכתוב
בדל"א איגרא דנה בענין זה אם דל"ל הסופר את אחת או
תוכה אחת מהסופר דכתב הפריה ויל' בסומן קניד לכתחילה לא
תהניש בו ולשאר הפוסקים ס"ל דבמקום ענין יש להקל אפילו
לכתחילה, וחרב בית אהרן ד' ד"ך ע"ב או"א כ' ש"ס הרב פאת
י"ס שכתב פעמים ראה לרבו' דהו' בהסר תוכה אחת הו' מדקדקוס
בהבנת הלשון ואם לא היה משהתחיל היו נהגים איתו לכתחילה
ע"ב, ואם חסר תוכה להתנסבא בהם הרב בית אהרן ד' י"ד אות ה'
דבס"ל ו"ס ב"ך נ"ד ע"ג כתב בשם הרב כ"ב דאם דל"ל תוכה
להתנסבא פסול והבייד אלו חסרית ד' קפ"ו ר"ש ע"א ע"ש,
ו"ס בדיה אם כ' ויל' אם כתב למקד לכל גבר דהוצב"ן בשר
כ"ב הרב בית אהרן ד' י"ד אות מ"א ושע"ת סופר המכ"ר יש פה
דצ"ל תוכה להתנסבא אתר תוכה דהוצב"ן ויל' דאם טעה הסופר
וכתב תוכה להתנסבא אתר תוכה אלו בשר ואפילו שלא במקומה
ההנהגה אחת היא ואין במשפעותה הכנה אחרת בע"ש, וזה
מוכרח מעצמו מ"ש השד"ח ויל' לעיל סמך ונראה ש"ס ה' בית
אהרן ויל' הפך זה ופ"ט, אשר מזה יש להניש על ה' הגור
אפוד ד' ע"ב ע"א שכתב ויל' ועין שד"ח דקפ"ו ע"א שהבייד
הפריה והפא"י וכו' ונדולה מואת דאף בהסר תוכה שר' הביט"א
ל"ה

ששמה שול וכתבו תגם בשם שול ואחר שנמסר לידה נודע שהיו
קורים אותה בשם בול"סה שהוא כינוי לשם שול דהארך להבשיר
ועיקר סמכותו ע"ש מהריק"ו ויל' בשם בא"י דאם נכתב עיקר
השם ששמו אלהו ולא נכתב בא"י שהוא כינוי יש להבשיר ע"ש,
ועין להשד"ח ויל' סימן ל"ה אר"ס שכתב ש"ס כמה פוס' שהעלו
להלכה להבשיר בדעבד בנכתב שם העיקר ולא נכתב שם הספ"ר
היכא שבבר נתיב או שטרע קודם נתינה ושע"ת ע"ש, ועין לו
ויל' בסומן ס"א או"א בדיה נ"ס רמ"ש נראה דבכ"ט"ס יש להבשיר
ליתנו לכתחילה ע"ש, והגם דיל' התם שאנו דל"א כתב הכינוי
מעיקרא והכא כתבו חסר ונודע מ"י ח"י י"ס ל"ן לסמך ע"ד הענין
שהבייד כמותריא הן ויל' הג"ל בשם ס"ל"סאן דכתב הכינוי דוקא
וחסר אות אלק והסכים להבשיר וכנ"ל, ולכן נראה להקל בניד
ליתנו לכתחילה ועל הכל או"א אם זכרנו' איתו סכר' דבדמ"ש
ע"א תמיד רמ"ס ונהגים לכתוב שם ס"ל"סאן חסר א' ולא ש"ך
פה להחמיר ולהצריך לכתוב מלא במקום הנתינה וסמכנו להקל ובין
יצאנו י"ה ס"ק ח"י :

והנהגה בדרך א"ב בראותי את גימין המצויים תח"י שניתנו בע"ת
דמ"ס ע"א ראיתי לכתוב בהם תוכה כאן ג"פ דהני
בהחילה אצל הדין וכן בשם הא"ש ובשם האשה וזה כמנהג כמה
מקומות ובמ"ש הרב בית אהרן ד' י"ז סק"ו ובסי' מהר"ש"ל כתוב
שכתוב המקומות מותבים כאן ע"ש, אלא שנראה דלא נמשך מנהג
זה כ"כ אלא עד הדרש א"ר התרניה וש"ס השמ"ס שר' תוכה
כאן יש לומר הא"ש והאשה בנ"כ הדין ב"ו א"ר התרניה שכן
ראיתי שמהק"ו וכו' ק"ו על ש"י תוכה כאן מהג' שקודם לו
שהעתיקו ממנו כמנהג וסבור הו"ו שעשה זאת להקל מעל הסופר
בדבר שאין בו קפידא ונתנו כן אח"כ ועלה כתב מהרי"א בספר
טא"ר"ת ע"ק ח"ב דקיד ע"ג ויל' אכן בעיריך ירושלים ובדמ"ש
וכר"סא מותבים העומד ת"ס במתא בל"א כאן ע"ש, אלא דשו"ד
דאעיקרא לא נהגו בדמ"ס ע"א לכתוב כאן ג"פ כ' אם אחת
בהחילה אצל הדין ובמ"ש כן מהרי"א כמותריא ויל' בספר
מ"י היה דקיד ע"ג וד' ולכן מודאי מוכרח שהג"ס"ן שכתוב בהם
ג"פ כאן וכנ"ל או"א במקרה נהגו אחת וכן והיו בהם והעמידה
על אחת בבראשונה :

א"ת"ן להספ"ק ה' במ"ש בשם אבי המתנשט המכונה בבור
ונמנו מצרים לכתוב דמתקרי בבור ובמ"ש הרב המנה
בקונ"ס איגרת שבוקין עמוד צ"ח דהתפשטה ההוראה דבכל אופן
בשם המניש או המתנשט ושמות אבירם מותבים רק דמתקרי בדי
שלא ליתנם בספיקות כהוראת הרב ג"פ סימן כ' ו"ס בס"ז כתב
דבמקום שצריך לכתוב דמתקרי אם כתב המכונה פסול ע"ש, ועין

מהקדש ידעוהו וידעוהו דאין זה הכרה כלל דכונה מצעו בדבר הפוסקים ז"ל לזהב זה מכשיר בפשיטות וזה פוסל ולהחמיר ובניד הרב ויקרא אברהם ז"ל נתן טעם להומרא זו והשד"ה השש לדבריו וכתב שכבר הורה זקן והרב ישמח לב הביד בשתיקה ובגיל וא"כ מה זו נהנה טעם אם בנדון אחר בכתב הסופר בדלא אנכא בלי יויד הרב ויקרא אברהם והשד"ה שהביד דעתם להחמיר ונעלה מהם דברי מוה"ר קיש דמכשיר עמו הסיר דאין זה הכרה, וגם ע"ן למטה'ה' ז"ל בסיה נגד חיים אות ג' ס' מ"ט שכתב דאם כתב בנ"ס בדלא אנכא הס' יויד דפסול ע"ש אלא דע"כ בנדון דידן נראה להקל מאחר דהויא לנכרא דבה 'מאריה דאתרין במהדרא ב"ש ז"ל הסכים להכשיר בכתב בדלא אנכא דיש לפישה דהנהגה על הגפוש הקודמת לה ויש פנים לפרש כן אי"כ י"ש ל"ן א"ל"ן גדול לסמוך עליו להקל בזה ובכן יצאו י"ה הספק ה' ובג"ל, ושורד לזהב הנור האפור ז"ל דף צ"א ע"א שגם הרב השד"ה ז"ל הסכים להכשיר גם בכתב בדלא אנכא ובמ"ש בסיה פאה השדה סימן י"א ע"ך גם שהעלה בשם רב אחר להכשיר והסכים עמו הרב המחבר ז"ל יע"ש :

ועמ"ש בנ"ס חובות ד' תהיין וד' תהיין בבי תיבות דהקיות דר"י מהחובות שאחריה למ"ט יו"ה משאר חובות ובמראה שבסתבין דהחוקים הסופר זמ"י להראות שהם שתי חובות הם שלא במקום החובות ולא במנהג מקום דהנהגה דבניסין הנהגים בעיה דמשק יצ"א שהתח יד' בכולם כתובים משם בתיבה אחת באין הפרש כלל וזה מצינו יצ"א נגדו לכוחכם בתיבה אחת נראה כשתיים, וטעם המנהג כמ"ש בסי' שער המפקד ד' ק"י ע"ב דהתוס' בניסין ד' פ"א כתבו משם דכביא שהם בי חובות וד"י הוא במקום אשר זמ"י ע"ש, והפוסקים ס"ל שהם חובה אחת, ולכן עבדין מילתא מציעתא לכוחכם בתיבה אחת נראה כשתיים ברווח כל דהו וכן מנהג כל בתי דעין אשר ישמענו ונדעם לכוחכם בתיבה אחת נראה כשתיים והבינו בעה"ס בסמן קב"ו הביא בי הסבורה הנז"ל יע"ש, ובסדר הניסין למורה"ס סימן קל"ו כתב דיש לכוחכם בהרהקה טעם אבל לא בהרהקה שאר חובות והרב פתיש שם הביד וכתב כן טעם הביש וס"ס פירו במקום הרחק או שכבר נתן כשר דהא ליכא שג"ר משמעות הט ע"כ, ושינה ד"ש להו"ש לזה בניד שלא ליתנו לכתה"ל, אלא דהרב ג"פ שם סקמ"ד ס"ק שאפ"ל אם כתבם בבי חובות כשר, אלא דלכתה"ל צ"ח לזהר לכוחכם בשיטה אחת יע"ש וע"ש בסיה כ"ז, וע"ז סכמנו בניד להקל ובמ"ש ג"פ ז"ל ובפ"ט ד"ש קצת שעה"ד, ויצאנו בזה י"ה ס' ה"ז :

ולענין שאין להוידן שבנ"ס קי"ן השמא"ל, ע"ן לזהב נ"ס ז"ל סתיה האהיע סימן קי"ן שהאר"ך בזה והביא דעת סה"ג דמהמיר אפ"ל במקום ע"נן ע"כ, להקדם עוד, ושהי מניא בסמן ל"ב סק"ס דעתו להכשיר והביש נראה דעתו שהסכים כן והה"ס סק"א מ"ס

ליתנו לכתה"ל וכו' ושוב הביד הרב ביה אה"ן שכתב דאם כתב לסמך לכל גבר דהיציבין כשר כיון שהכוננה אחת היא וכו' והנה ה"ה לזהב תע"ל שכתב משם הרב ביה אה"ן דאם ד"ל"ג תיבה להתנסא הגט פסול אך אם כתבו אחר דהיציבין כשר הנה הפך מה שהקטין השד"ה וס' ביא אמצ"א ע"ש, ואחרי"כ אין צורך לכתוב מהתע"ל דשם באותו דף בספר שד"ה שהביד ביא ז"ל מוכח זה ובג"ל :

וכבר נודע מה שהקילו הפוסקים ז"ל בזה"ו דהגט נשאר בב"ד ובמ"ש הרב בני גימין ז"ל בסמן י"א דאפ"ל בשינוי השם ע"כ לא הישגין לשינוי השם בנ"ס אלא מטעמא דל"עו דהרואה יראה דאין זה המגרש זה ה"ו למנהג שנותנים הגט ביד האשה, אמנם עתה שתיקף קודעים הט קב"ד וגשאר קדוש ביד ביד אין עוד השש ל"עו וכן כתב הרב יש"ר לב אה"ע אי"כ והסכים עמו מוה"ר"ה ז"ל יע"ש, וע"ן אונן אה"ן מע"ד ג' אות ב"ג יע"ש, ובניד שכתב בדלא אנכא הס' אות ג"ן הנה הרב ויקרא אברהם דף צ"ה אות יויד כתב דהגט פסול והביד השד"ה דף קפ"ג ע"ב והגט דצידד שם להחיר המוכה ודאי דבהעלם ושגגה נשמט אות ג"ן שניה והוא טעות הגביר דאין לפוסלו בשביל אות אחת כגון שהס' ר"ש ט"ל רביעי או ש"ן של ש"י ע"ן בס"י קב"ו ס"כ מ"ט ס"ס ט"ז וז"ל אבל לענין דינא הל"ל"ה לסמוך על דעתו נגד מה שהורה זקן רב מובהק ומומחה בשראל גדול שמו ומה נה דראיתו לזהב ישמח לב שהביד בשתיקה בהודאה עכ"ד, אשר מה יוצא לניד דיש לפסול גם זה וא"ן להקל בו אלא דהרב הגא ד"ן כמהד"א ב"ש ז"ל בסיה שער המפקד ד' צ"ו ע"א הביד הרב ויקרא אברהם ז"ל והשד"ה א"ל"ו וכתב וז"ל ולעדין דמילת אנכא היא דבוקה אל מילת ברעות נפשי הקודמת וז"ל שברצון נפשו של הבעל בלתי הוזהר אנוסה ולפ"ז אין כאן טעם לפסול את הגט אם כתב בדלא אנכא והרב ויקרא אברהם ז"ל להומרא הוא דעבד וכו' והצריך לסופר לכתוב גם אחר ומזהות טוב ולא להורות הלכה לרבים ותדע שהרי בנדון אחר אם כתב הסופר בדלא אנכא בלי יויד כתב השד"ה ז"ל שם משמו דהצריך לכתוב גם אחר וכבר ספורט במהד"קיש סימן קב"ו סכ"ז רבשר בשופ"י והפוסקים האחרונים העתיקו דברי הרב ויקרא אברהם דהגט פסול כהלכה למעשה אפ"ל בשעה"ד ולא כן האמת וכו' יע"ש, והן אמת דאחרי"כ דבריו קשים לשמוע הן במ"ש דפידוש בדלא אנכא על הגפוש הקודמת לה דהלא כל לשון הגט אינו מרבר ל' הגפוש וא"ך נפרש עתה בעבור שאמר ברעות נפשי בדלא אנכא שהזהיר על הנפש ומזכרה דהרב ויקרא אברהם והשד"ה דחקא להו לפרש כן דהנהגה אנכא על הגפוש ולכן החמירו בה, וגם הותר תימה דמה"ק לדבריו דהרב ויקרא אברהם להומרא הוא דעבד כנודע, והנה לזה כלשון ותדע שהרי בנדון אחר הצריך לכתוב גם אחר ומהד"קיש הכשיר בשופ"י, ואחרי"כ ה"ו ה"ד

וואת אה'ע ה' גיטן סימן י' ליחודה קלא

הפוסק וכוונא וכוונתה השטח מעתקים וכוונתם כל הויזק סופר ובאשר צוהו בויזק פוסקים עין יעו"ש. ולכן בנז' והלתי וארא לחקן שום חיקון בהגם עפ"י הכתוב בהתדאקה ולא תנע בו יד כלל. ועכ"פ נלעיד להקל בלי חקון ובאופן שיתנו ביד האשה פקע אחת ובמיש הרב שוים דשב ואל תעשה עדיף וכן עשינו שנתן הגם בפקע אחת ליד האשה ובמיש הרב ביש והגים ויל' דיותר טוב שלא לחקן ובכן עפ"יה וצאנו י"ה ספק הוי' :

ועמ"ש בנ"ס ית' אותות דייש ולמיד החבים מאור אשר הוחב נ"ל של כל אות מהם משוך דרכה קרוב לשני שלישי נידר הגם והם אות דייש של פוסקין ואות למיד של רשאים אשר לא נשאר עוד להם תואר. הנה הגם שהם מאותות של לידתה שכתבו הפוסקים ויל' להמשיך אותות אלו אלא דבניד המשיכם הסופר יותר מרא עד שקרוב שנאבדה צורת האות ויש להיש להם ובמיש הדביו ויל' והביד המנהיג ויל' בסמן קביו ברתביו אות סיה ויל' וראוי להויד את הפוסקים שלא יאריכו בדל"ה והדיש וכו' ע"ש. והרי ג"ס בולח בסמן פ"ג סיה כתב עוד משה הדביו בסמן אלק קעים שנים ויל' שלא יאריכו הדל"ה והדיש לפי שנראות כים הפוסק וכו' יעו"ש. ומה לניד דעיתקן נאבדה ואין עוד צורה אותות העול מיום אורן וההכן. אלא דעכ"פ נלעיד להקל בנז' מאחר דבעיתקן ידעוהו נגמו להאריך בסת' אותות אלו הוי' והדיש ולא השטח לדביו הדביו ויל' וננידו אתהם ג"כ פה מצרים הגם דהדביו ויל' תוא מארה דארתא הדין ובסתר דחסי' החששא דהקד' היא להיש שבא היתה כק' הפוסק דיותר יש להיש לשינוי האות כשהיא עומדת על עומדה ולא להיש לה כשתהיה הפוסק ובמי' שמיניו שהשטח שלא להאריך כק' פשוטה שאם יאריך נגה הדמה לדל"ה ולדיש ובמיש הגים סמן קביו מקניה יע"ש. ומהר"ב דבי' אותות אלו די' די' אפילו יאריכו ג"ס אינם דומים לאותות אחרות לא השטח בהם ונחת להאריכם והגם דבאמת בנז' אינכות וזהם חסי' אותות דייש ולמיד נשתה תואר יפ"ס סים נלעיד להקל בהם דמיס לא דמו לאותות אחרות ופשוט וצאנו י"ה ספק הוי' :

ועל פקסוק הוי' שכתוב חוב אותות הגם על השירטוט של מעלה. הנה הגם דהרמ"א ויל' באהיע סמן קביו סייב לא הויד מה בפירושו אלא שלא ינע לשיטוט שבפוסקים בעיו"ש. והואה יראה להרב וקרא אברהם די' סיה אות י"ד בנז'ד שאותות היות וסיס של חובת המשת כהגים על השירטוט כתב בשם הרב ג"ס דסבריו מין מוכה מסיס בסמן קביו ס' י"ד יש לזהר בלשירטוט באבר דכותבים על השירטוט ושוב הביד בויזק פוסקים דהוודו שלא ינע הכתב בשיטוט ושהרב לב' שלמה די' סיה כתב ישרבו עליו חבירו ופסלוהו וס"ס להקל בנז'ד לפי שהיה שעהיד ע"ש. מוכה דככותב בנז' על השירטוט אפילו בדיעבד דעת חבירו ישל הרב לב' שלמה לפסול וכן דעת הרב וקרא אברהם שם אלא שהיה

מסיס אם לא במקום עינין. ואף שהפריה ויל' באהיע סמן קביו סקבים מסק דאף במקום עינין. אין להקל וכו' אין דבריו סברעים את כל דבר האוח וכו' לכן במקום דחק גדול והשטח עינין יש להקל ע"ש. ועיין בס' להיש די' קס"ג סף ע"ב יע"ש :

דעיינן להטריה ויל' די' קעיד ע"ג ס' ב"ז שכתב משה הגאון שם אריה סמן ג"א שסיס ויל' ואפילו המסדרים בסת' ויל' דמודים בנ"ס דעכ"פ צורת ויל' עליה רק שצריך לחקן הקוצין ויש לעשות כמיש הנויב ובג"ס בבמה דוכתי ליתן לה הגם כמות שהוא ואח"כ לקל הגם מדה ולחקנו וליתן לה הגם שנית וכו' וצאנו לכל הרעות ע"ב. וסיס השויה ע"ז והנה בנז'ב ושם אריה הגיל כתב לחקן בנז' אף דנז'גס היה בנ"ס ע"י שליח ובשויה שואל ומשיב מהות ח"נ סמן ע"ז כתב בנ"ס ע"י שליח שלא היה בשום יו"ד קיצ' השמאלית לא עליון ולא התתן והרב השואל כתב לסמןך בשעהיד לחקן אותו לכתב ע"ד שזה בעות דדוקא הסופר יכול לחקן ולא אחר ובציווי הבעל ועיין ב"ש וגי' דיותר טוב שלא לחקן וכו' ואם יסכים עוד אתה להכשיר אני מצטרף עמו ע"ב ולא הויד דבר' הגים שנתנה לעשות ע"י מסדה ב' פוסקים דהא עדיפא לצאת י"ה המסדרים חיקון כזה עכ"ד השויה שם ודברים אלו כדמותם משה הובאו בס' אגרת יסבוקין אות ויל' די' ק"ס ע"א מהמנה בלתי הויד הוכר מקודמים בהשויה הגיל ובסו"ד כתב על הגם שבא משה"י אשר הוודין בלי קין שמאל' שעשו למעשה ולהלכה כדברי הגאון ג"ב לסבור הגם פקע אחת ביד האשה בלתי חיקון ושוב לקהוה מדה לחקנו ולשוב למסור בידה יע"ש. ובניד קן אמת שבהרשאה של ישרה או כהוב בה בסדר הגהנו פה עוב"י מצרים מדורות קדומים בזה"ל ועוד אני טוחן לך רשות מעכשיו ומגלה אני דעתי לך וכו' שאם ביד אשר יהיו בשעת נתינת הגם היה סדך וכו' ידעו לחקן איזה אות בנ"ס זה או לשים איזה נקודה באיזה אות וכו' לפי דאות ע"ז ביד הרשות נתונה להם מעכשיו לעשות מה שירצו ובפי' מה שיראה בעיניהם וכו' בנז'ד מנהיג זה פה לכתוב נוסח זה בהרשאה ובמיש בספר גמר מצרים די' ויל' ס' יע"ש. ובכן מהראי שנוכל לחקן הקוצין של הודין ולשים להם קין השמאל' מין שעקר מנהיג כתיבה זו ואמרת המגיש לשליח דברים אלו בעת מסרת הגם לידו הוא לעת כואת. ברם לא אכתב שלא מלאני לבי לנז'ע בהגם לחקנו חקנה זו והוא דבורו לי וקדוב לודאי שהמסדר הוא שכתב בהרשאה והעתיק נוסח ההרשאה הגיל מספר גמר מצרים נוסח הכתוב שם דוקא ולא אמר להמגיש בעת מסרת הגם ליד שליחו שאמר בפירוש כל הדברים אלו להשליח אלא המסדר מרבה נקום ואחי כמנהג ע"ה דמשק יע"א בעת מסרת הגם שאין אומרים להמגיש שאמר זאת להשליח ובפוסק שעדיין המסדר לא הנהל בב"ז וא"כ דברים שכתב לא נאמרו בע"פ וכמו שבעה"ח יש בהם סופרים אשר בעת קנין סודר אין אומרים דברים הנהגים כמו קבלת סבת

קלב וזאת

אה"ע ה' גיטין סימן יט'

ליהודה

שהיה בנדהו שעהיד ובגיל, ועין להרב שד"ח ויל' מעד' גם סי' ס"ו אות ה' שהביד הרב דקרא אברהם ויל' הגיל והארץ ושוב כתב ויל' וכן האמור תמיה לי על רבני דורנו בעד פי' ששלחו גם וקובו ככולו נכתב על השרטוט וכו' ולא ידעתי על מה סמכו לכתחילה וכן לא יעשה וכו' וע"ע להרב עבודת משה סימן ל' או"ה דערך להנהיג שלא יעבד בשרטוט שלמעלה וסוף העדדים יעושי אלא בהרואה וזה שם דע"ז הורו וכתבו הרבנים תשובה ע"ז ויל' אשר תמה כתיב בנעיה אותיות הגם בעדד"ן ולמעלה מה כל התורה הו"א הלא גם הרמ"א ויל' לא כתב כ"א יש לומר בהעדרין ולא כתב למעלה ונאמנו אשכנזי שבבגדנו אין מקפידין בזה כלל והבידו של הרב לב שלמה שפסלו הגם אפילו בדעבד ידחה לכן מאדיות וכו' וכאשר גם בעני כתיב לא נראו דבריהם לענין דעבד וכו' וכו' גם ע"ז הורו והשיב עוד השד"ח ויל' שם ע"ד וכתב ויל' ואני עני לא מצאתי בכל דבריהם כדי שביעה להורות צמאנו על אשר עשו כן לכתחילה וכו' וכו' לא יראה וכו' והל"ה לנו לפתוח גורם בבחינת ופסקי הראשונים וכו' ועוד וכו' ע"ש, ועין לעמוד וזית מן אבא אבי העזרי וצוקיל בסיה מלי דעורא דפיד ע"א דעובדא הנה שפעה הסופר וכתב ג' אותיות על השרטוט ולא הכשיר הגם ההוא משיש השד"ח ויל' וכתבו גם אחר שלא היה שעהיד יעושי, ולדין בנדהונו החשיב דעבד ושעהיד סמכתי להקל גם בזה:

ועל פקוק הני בהרשאה ישעיה המגיש שליח הולכה לשליח א' למסור הגם ביד האשה אינה כתובה כולה מעשה אומן כ"א בשני מיני כתב דהיינו אותיות משה שקד"ן לו, הני קילסום ויש אותיות משה שקד"ן לו כתב דש"י וגם יש בה כמה דיבוקים ונדע דגם בהרשאה הצריכו הפוסקים שתהיה כתובה כהנין בלתי מהק דיבוקים וכשיש מורים ויל' סימן קע"א סב"ד בהנה ובסדר גם להרים ויל' אות ה' ובתש"י החיים חיים סימן י"א דנאמן אחד דקרב בהרשאה אפילו בקינו של יוד והסכים הוא עמו ע"ש, והביד בפ"ת בביאורו לסדר גם ב' אות ה' ע"ש, ולפי"ז יש להושי בנ"ד אלא הראיתי דבר חדש שהביא בספר הנור אפוד סימן קע"א או"י שהביד תכ"ח מותרים שכתב דמה שנהנו להקפיד בהרשאות הגכתבים בכתב משרטא שלא תנע אות אחת בהכתבה וכו' לע"ד כ"ן דכתב משרטא העלין לכתוב אין קפידא דדוקא בכתב אשורי שכתבים סתומים אין ציטום אות לע"ע בהכתבה משא"כ בשאר סכתבים והביא דא"ה מפי' הרמב"ם בפ"ד רידים מ"ה ע"ש עכ"ד, והגם דבכל הביד נזהרים גם בשאר כתבים בכל האזהרות בנודע מיט לפ"ד ויל' הגיל מוכה בפשיטות דאין להקפיד ובאופן נ"ד אין להתמיד ויש להקל:

ועל פקוק הויד שיש טעות בהרשאה בכינוי השליח ב"י, והנה הרואה יראה בספר נגד חיים ד"י ב"ד ע"ז והביד בספר הנור אפוד הנהגים לכתוב כינוי השליח דוקא ולא כינוי האיש

והאשה ומה נראה דיש להקפיד בכינוי השליח יותר, אלא כ"ן שמצינו בפוסקים שיש מקומות דאין כותבים כינוי שלשהם כלל ועוד בנ"ד בכתב הביד ששלחו להכא כתבו הכינוי ממש בלתי בלבול לכן מוכנה דזה טעות הנ"כ שפעה הסופר בהכתבה בהרשאה ובכן בהרשאה קימת ועין למותרים ויל' אה"ע סימן כ"ב שכתב שם להכשיר הרשאה שסעו בה בשם והכשיר שם דחלין שיש מיט ע"ש ועין כריש סימן ב"ן ועבודת השם סי' ע' ועין להשד"ח סימן ל"ג סיב בכינוי שם מירל שהוא בסגול וכתבו בנס' בידיד אתר הדי"ש והויד אינו משמש אלא להר"ק או לצד"י והורו שניו והביד ה' צ"צ ויל' שהארץ צדדיו ההכשר בסע"ג, ומנהג לג"ד דק"ו לשניו כינוי המשפחה דשליח בהרשאה דאין להושי לה ויש להכשיר ואין לפקפק בזה ואעיקרא בהרשאה ישנה אינה צריכה כלל דדי בהרשאה ראשונה של המעביד וכשיש מותרות ויל' בס"ה נגד חיים מערכת גם סימן למ"ד ע"ש שהארץ בזה, ויש להרחיב בזה וא"ה נדבד בזה במקרא:

אח"כ לפקוק אחת עשרה דעדיי הגם אינם הם עדיי ההרשאה ובמקום הנתינה הן הם עדיי הגם הן הם עדיי ההרשאה ועין בספר בית אהרן ד"י ה"ל אות ה' שכתב בשם הרב פאה י"ס והקפ"ל ויל' דאם שולחים גם מקום שנוהגים לעשות ב' תות עדים למקום שנוהגים לעשות בכת אחת עושים במקום הנתינה בכת אחת ע"ש, ועין הרואה דב"ד ד' י"ט ע"ב ד"י ל"ו ע"ב דמשם נראה דבנתיב ירושתו כששולחן גם ע"י שליח למקומות אחרים נוהגים לעשות כפי מקום הנתינה ע"ש ומנהג לג"ד דהג"ל לעשות בכת אחת דהיינו ב' עדים דוקא ל"ט ולהרשאה במקום הנתינה ובכ"ז שכן נהנו בירושלמי ובכ"ז שכן ויל' להרב פאה י"ס והקפ"ל ויל', אלא דהנין למותרות ויל' בס"ה נגד חיים בנ"ב מקומות ומהם ע"ן מערכת גם סימן י"ו שכתב דמנהגם אפילו שבמקום הנתינה הן הם עדיי הגם וההרשאה לא אול"ן בזה במקום הנתינה ובכ"ז שנהנו כן רבני מתא בבבלי נש"ן ע"י שליח דהגם שבקישטא נוהגים לעשות דוקא בכ"ז עדים עכ"ז נהנו הם לשליח ל"ט גם בכ"ז כתי עדים במנהגם ע"ש, ועין בספר פני יצחק ח"ה בדק"י שהביד והסכים כן לד"נא ואפשר שע"ז סמכו נ"ב פה מצרים שלא להקפיד ע"ז ובהור מה שכתב לענין הגם גם לכתחילה: **ועל** הפקק ה"ב דהסופר הגם הוא קרוב להבע"ל בקדחת בע"ל באשתו כבר כתבנו בזה בתחילת דברינו ויצאנו י"ה ובכן עפ"י כל האמור נלע"ד דיש להכשיר הגם הנ"ד בשניו לענין ביד האשה לכתחילה וע"ז סמכו ונמסר ביד האשה ל"ט מרושין נמורים וזה"ל שלא נכשל בדבר הלכה לעולם הלכ"ד ועודא דה"ה:

הערה

יהודה חיים הכהן מסלתון

זאת אהיע הי גימין סימן ד כא ליהודה קלג

סימן ד.

שוב נודע עפי' סתבי העמים שבביר הנו עשו עוד נס עי' ט"ה הולכה לעית ברות יציא ובכדתיין דמקם הנהגה שם ראו בן חסיה בכויס ספיקות והעדות ושוב עליו בהסכמה ונסת' להאשה בשעת הדחק, ומכלל ההערות שנועד לי הם ששתי היותה דמשק דעל לא יש ריות ביניהם כמלא אות קטנה, והיות שם זאחה יתוא שם אשה המתגרשת כתיבה באלף בין אות ויין לאות היא, ויש גיב כויס דיוקים בהרשאה שניה, ועל דיוקים אלו גלעיד דיש לסמוך להבשיר, ואדרבא ת"ס אני על כדתיין דמקום הנהגה איך יצאו לערער על כתיבה שם האשה המתגרשת זאחה ישנכת באות אלף בין אותיות דין והיא לומר שערבה להיות הסרה אלף, דהן אמת שבספר שם חדש כתוב שם שם זה הסר אות אלף, אלא דהרואה יראה להרזיג כמותריא הון זיל בסיה תעלומות לב תיד בקונטרס דבר אליה כתב על שם זה וזיל זאחה שם זה מצוי בערי סורא וכן כתבוהו לנו ביד שבעית ברות יציא וכן כתבוהו בחשון התרניה ע"כ, ובין שדתיין של שם מינים ימימה כתבו בן וספרי דיוקני בידם וכתבו באלף איך עתה בביר שאתייהם כתבו לערער בזה אתמהא, ועל דבר שאין בין תיבת דמשק לתיבת דעל ריות כמלא אות קטנה לא ביאר ה"ס היו אם עשו הכיד בדקיה ע"י תוק אם קרי ליה ב' תיבות או"ל, דאם קרי ליה ב' תיבות כשר ואם לאו איך הכשירוהו אח"כ אלא מוכרח דלא בדקו ע"י תוק כי אם לפי דאות עניהם, ולכן אפשר דהתניק קודא אותם ב' תיבות ולכן הכשירוהו וסמנו את ידיהם עליו, ועל שלא כתבו הכינוי בהרשאה, גם בזה נראה דיש להבשיר דהנה ולכתובלה צריך לכתוב הכינוי בהרשאה ובמיש הביש זיל בסמן קטא לדעת מי היא השליה דאם כתבו יוסף בן יעקב למספר, נאמר דכמה יוסף בן יעקב איבא בשוקא, מ"ס כהניו דהמנהג שדביר מודיעים קודם לבדתיין של מקום הנהגה, וכיד של מקום הנהגה משיבים ומודיעים לכיד מקום הכתיבה את סדר מהנהג ושמ שליה טני וכינויו, וכמו שכן חסיד מעשים בכל יום דאין כותבים הנהג במקום הכתיבה כי אם עד שיבארו להם ביד של מקום הנהגה איב בודאי כבד נתבאר לשני הכיד שם הכינוי של שליה הכי כנועד, אשר מזה ת"ס אני אהיה על מניד הרזיג מאיד כמותריא ביש זיל בספר נהר מצרים דף רל"ז סק"י אחד מ"ט הוא היה זיל בסי י"ב יע"ש, ועל הדיוקים ישיב בהרשאה כבר נודע שיש להקל בהרשאות כנועד ועין להרב דרבי נעים אהיע דף נ"ר ע"ב שהוכיח מדברי מור"ם ז"ל דמה שהחששו הרין והרביש זיל לפסול הנהג מהמת שנועד להם שמסדרי הנהג ע"ה זה דוקא במקום הכתיבה ולא במקום הנהגה ויש שסמנו ע"ה, ועין להרב פנים מאירות היג סימן ס"ז דמה שהחששו הרין והרביש זיל היינו דוקא בניכר לכל שטעו ברבר משנה וברבר הדוע לפסול

אפילו במקום עיטון ע"ש, ועין למהר"ה בספר זה פעלים ח"ב אהיע סימן כ"ג ע"ש :

סימן כא

מצי"ה ברות יציא

כבוד הרזיג איש בהג בקשה מותרת וזוהי ח"ס הכון מסלחון שלישיא אביר בעובי ברוך ע"י מצרים יציא :

רב גדול :

הנה אודיע לבתי כי אנכי סדתי גם בשבוע ההלפת ושמ המניש פראג ובהכתי מלא בדברי הרב הרואה דביר ד' ביד שהביא מ"ס עיין דהגין לכתוב מלא שאם יכתוב הסר שם יקרא הקודא פריג הדיש הסופה בשוא כמו פריג אללא, לכן כותבין מלא, וראיתי בסי שם חדש לרי זה ביש זיל דף קי"ב שכתב דנכתב הסר וזי כי דבר מהדריקיש זיל הם ס"ס שכתוב מלא שדתי מותרקיש בעצמו הביא אהיו שם פריג אללא הסר אלף ע"ש, והרואה יראה כי הוכחתו אינה הוכחה כדברי הרב עיין, ושו"ד להרב ז"ל יוסף שהביא מ"ס הרב תעלומות לב ד"כתיב הסר, והנה הספר הנו אינו מצר אצלי, וזי יתן ידעתי טעמו כי דברי הרב עיין מסבירים ובפרט דהסר שכתבו מלא ובכל דבר ספק טובי לכותבו מלא, ואף שאמנם בלשון ערבי כותבין הסר, אך יש פה מקום לטעות וכדברי הרב עיין, לכן אבקשה להעתיק לי דברי הרב תעלומות לב שאין מצוי אצלי ב"א ח"ב וחינו :
וברגע זה אנכי עומד בדברי הרב נהר מצרים אהיע דף ר"ה בדין חצי השבון שבסעף ח' כתב בענין המדורים שאם הפסד המעות וכו' ואעפ"י שאותם הוסין לו חי עושר אין חלוקה נהנה בספק ידיה ודין זה מהדריקיש, והטעם דבין שהבעל יורש מדית וכו' והביא מזה בארובה שם בסעיפים הקודמין, ובסעף י"א סותר לזה שכתב האידנא המנהג וכו' ויחשיב נטלים חצי העומק וכו' אם חזי בידו מעות מאלו כשעת פסחתה, מהדריקיש, ואינו מצוי אצלי לראות הדברים במדקן, ומשמע דבכל אופן חייב לשלם אף אם נאבדו הם והלופיהם והיי הלופיהם ושוב הוסין לו חי עושר וכו' חייב לשלם, ומדוע חייב לשלם ולא נאמר שיפירי הבעל כי אותם המדורים נאבדו למדי הם והלופיהם ומה יש הברל בין זו לזו, האם בשביל שפסדו להבעל בידו המדורים ונכללו עם התבשרין והמלבושין נרע כה הבעל הלא שניהם נכתבים ככתובה בדין נכסי ציב, ודק הברל כי בראשונה הו ע"י יורשי האשה והיי מפרשים בפרשות המדורים לבר והתבשרין לבר וכתבים ככתובה על הבעל וכעת ביד הבעל ונכללים בכללות, והייתי רוצה להנה במקום משלוי, משלתי ושניהם דין אחד להם, אך

אך לא מלאני לכו אחרי כי אין הספר בדי, וינעם לי מאד אם כתר יעמוד על שרשן של דברים חודיעני ואעזרני עטרות, והגני דשונים באהוד ובסא תורתו יגדל רפוצו מעינותיו הוצה:

הענין שבתי בחבוב ס"ט

רב ומיין פה בידות יציא

סימן כב.

וזאת היתה תשובתי:

כבוד רב אה"י ורב רחמני תהי' מעולם ראב"ד מקודש כבודיך שבתי בחבוב הינו והשליא:

רב גדול!

הנה עמי' מתיר יציו בשם פראג שסדר גם וכתבו מלא א וכמי' הוראה דב"ד דכ"ד ששם עין וכו' והק"ל לכת"ד עמי' ב"י שם הדש שדברי מהר"ק' וז"ל ס"ט שכתוב מלא שהרי מהר"ק' עצמו הביא אה"י שם פריג אללא הסר אלף והוראה יראה דהוכחתו א"ת הוכחה בדברי העין וז"ל ושו"ד להרב וזה יוסף שדב"א ששם התק"ל שכתוב הסר וכו' תע"ל א"ת מציא ולא ידע טעמו שדברי העין מוכחם ובפרט שהסר שכתבו מלא וכו' ות"ד יצ"ו, הנה דברי ס' שם הדש הם כמש' דברי ה' תע"ל ח"ד שהור' הרב וז"ל והדפ"ס שמה' הגי' בתוספת נוסף גרסונו נ"ב בכו' ספר שם שלמה חזק ק"ק יע"ש, ובאמת הדבר קשה מ"ש הכ"ה לכתוב הסר א' ממי' אה"י בשם פריג אללא הסר 'שהרי דברי ה' עין בשם פראג מנודים לדבריו שכתב וז"ל ויראה דמי' שם פראג מלא א' בין רי"ט לנ"ט'ל להורות על הפתח משום דאם לא יכתוב אלף שמה' יקרא הקרא פריג הרי"ט הכופה בשב"א כמו שם פריג אללא לכן כותבים פראג מלא אלף בין רי"ט לנ"ט'ל וכו' ק"ב, והבי"ד שם ב"י הוראה דב"ד שם ע"ש, הרי שא"נ שו"ם דשם פראג להוד נקראת הרי"ט בפת"ה משא"י בשם פריג אללא שנקראת בתקף, והן אמת דטעמו וז"ל קשה לשמוע דגם בשם פריג אללא כפי מנה' מקומותיו גם בשם פריג אללא קודם הרי"ט בפת"ה ולא כמו שכותב עבד אללא עבד אל כד' עבד אל דה"ס וכיוצא בנודע שאין עושים הפרש בין פראג להוד ובין פראג אללא דשניהם הרי"ט בפת"ה ואולי דבארצות העין עושים שיעור זה בין ב' שמות אלו של פראג ופריג אללא, ואם הרב תע"ל וז"ל לזה ביו"ד דבריו הצ"ח לכתוב שם פריג הסר ממי' אה"י בשם פריג אללא וז"ל דשניהם שוים בשמותם לארצותם לקרות הרי"ט בפת"ה וכמי'ל הו"ל לפרש דבריו ולא לקצר ולהעלים עין ממי' העין וב"א'ר עליה בדברי ה' הוראה דב"ד וז"ל

המנודים לזה וכמי'ל, ומצאתי בפנקס ברה"ק דעוב"י מצרים בטה"י שבתחילת בוא הרה"י כמורה"א ב"ש וז"ל כתב שם פראג מלא וכמי'ל ה' הוראה דב"ד וז"ל ושוב נשא ונתן בזה עם הרה"י כמורה"א חזק וז"ל והשיב ב"י תע"ל ח"ב סימן י"ב דף ס"ט בס"י איתמר באורך דע"ל פריג הסר וגם בסעודת הורו והדפ"סו דבריו וז"ל אלו כדמותם בצלמם בסיה תע"ל ח"ג סימן כ"ד ע"ש, ולכן שם בטה"י גנו' הורו ברם וכתבו הסר וב"א'רו הסע' דה"ס שכתבנו שם זה מקודם מלא עכ"ל אחרי כותבי הרה"י כמורה"א וז"ל והסכים לכותבו הסר גם אנכי דעתי כן ואין לומר בזה הסר שכתבו מלא דשאני בזה דאם כותבו מלא משתנה המשמעות וא"כא למה"ש לשונו השם וכמי'ל בספר תעלומות לכ' שם וה"ד, ומה' נ"ב דן הרה"י כמורה"א יד"ד היוו בסיה ריה יוסף בשמעת הגי' בסוד שכתב ובן ראוי לעשות יע"ש, ובן פשט המנוג לכתוב תמיד שם זה הסר ואין לשנות, שו"ד להרה"י כמורה"א חזק וז"ל בסיה תע"ל ח"ד שכתב עוד על שם זה ולא הבי"ד מ"ש בדאשונה ע"ש:

ועמ"ש כתר היוו דהק"ל בדברי הרב נהר מצרים בדף ר"ה שבסע"ף ח' כתב בענין המדורים שאם הפס"ד המעות וכו' דאעפ"י שהומין לו האל"ית וכו' אין דין הלוקה נוגעת בהם ובן בסע"פ' הקודמין ובסע"ף י"א סותר לזה וכו' ת"ד יצ"ו, הנה בזה איתו הסיר החלוק מבור דבסע"ף ח' ובסע"פ' הקודמין הם אמורים על אופן שהיו כותבין בכתובה עצמה הכניסה לו תכשיטין ומטללים כ"כ ומכא"רם ומפרשים בכתובה דמי' כל אחד ואחד ואח"כ יעלו בהשכונם שעלו דמיהם כ"כ, ושוב הוסיף לה עליהם מדל"ה כ"כ, בזה אסרנן דהחלוקה היא בכל אשר ימצא בעין מדונייתה הן מעות בעין או תכשיטין או נדוניא וכיוצא, ואם מ"כ מהם ונתעסק במעותיהם והפס"ד ושוב הומין לו ה' עושר אין הלוקה נוגעת בכסף דדידה כלל, אבל הן עתה יסבותיהם בכתובה שהכניסה לו מעות בעין כ"כ ואפ"ל שהיא הכניסה נדוניא מלבושין ותכשיטין, וגם שרוב ככל נהנה להחזק מעות מדורים בעין והוא קנה בהם תכשיטין ומטללים וכיוצא, ע"ז כתבו שאם מ"ה בלי ושיק היו יורשה נוסלים חצי העובין במעות מדורים אם יש בידו משלו ולא שייך בזה טענה נאבדו הם וחלופיהם וכו', בין דמתחילה נכתבו עליו בכתובה מעות מדורים בעין ולא בשומת מטללים וכו' וכמו שכן מוכח מרובו וז"ל שם, והגני דשונים באהוד ובסא תורתו ידום ונכה לעד:

כ"ד הענין

יהודה היים מסלתון

ס"ט

וואס איז גיטן סימן בן ליהודה קלה

סימן בן

בענין האומר לאשה בעת הגירושין על מנת שלא הנשאי לפלוני ועברה ונתקדשה לו, אם עברה על הגאון שהתנה שלא הנשאי ובטל הגט למפרע או לא הווי נישואין עד שתבטל להנפה, הגה מרן ז"ל בתשו' סימן י"ב כתב בזה דאם נתקדשה לא בטל ההנאי, ונישואין משמע ע"י הנפה וקידושין, ולהיותו ז"ל מיראי הוראה לא מלאו לבו להתיר במקום ערוה ההמורה, והמביים ז"ל כתב בפשיטות דבחנאי שלא הנשאי וכו' הוא דוקא ע"י הנפה יע"ש, והרב משיא ז"ל ח"ב דף ר"ס ע"א הבייר אלו וכתב וז"ל ולכאורא וואס אנכי שרין זה תלוי בתלוק נדחאות הירושלמי אשר בין הרמבין והרשבאי עלא דאמרין בפי' כיצד הגטן וכו' שהביא הרשבאי בה"י ירושלמי דתני קידש אין איסורים לו שיבטל בנס אין מוציאין מידו, ובקב הרמבין ז"ל דמכאן נראה שכל בנס שאמר הרינו בנס ממש אבל קידש לא השיב בנס ולא ישא, והרשבאי כי שמעא בירושלמי נדחא אהת קידש כפי' שכתב ע"ש, דבר הלמד שדעת הרמבין כל הגך דתנן אם בנס לא יוצא היינו דוקא בנשואין אבל לא בקידושין, ולדעת הרשבאי מאי דתנן בנס ד"ל אפילו בקי' דכנס בכלל אף קידושין, וזמנה נמי באומר שלא הנשאי או איפכא לדעת הרמבין ז"ל לא הווי קידושין בכלל, ולדעת הרשבאי ז"ל קידושין הווי בכלל ותני ע"ש, ודברי הרשבאי אלו הם בה"י בסוף פ"ב דיבמות והבייר מרן ז"ל באה"ע מוסי' זייד וז"ל שם הרי"ם כע"ש, ומכנה לומר דדברי הרשבאי לשיטת הירושלמי אויל וליה לא סיל בן, דהלא מרן הביי באה"ע סימן כ"ז הביא משם הרשבאי בתשו' ז"ל כתב הרשבאי אין אשה בנשואין שאילו האומר הרי את נשואתי לא שמענו שהיא מקודשת ולא תקרא נשואה עד שתבעל או עד שתבטל להנפה ע"כ, והקשה ע"ז מרן בבב"א מהביראה דתני לי' לאנתו הווי מקודשת והנא תו אם אמר הרי את אשה הווי מקודשת וכתב אשה' משמע שהיא נשואה ממש ושכא נם הוא ז"ל כך דעתו שאינה מקודשת ודאי אבל מירי ספקא לא נפקא עכ"ל ע"ש, הרי מוכה דס"ל להרשבאי ז"ל דקידושין לאו בכלל נישואין וכן הוכיח במשורה הי' שעה"ם ז"ל בפיה מה' נירושין מדברי הרשבאי בתשו' הגיל דס"ל דקידושין לאו בכלל נישואין, ואיכ' לפייד הרב משיא ז"ל הגיל הווי דברי הרשבאי ז"ל סתראי ננהו אלא כהנהגה לומר דהרשבאי ז"ל בה"י אויל לשיטת הירושלמי וליה לא סיל בן אלא דאחמירי ת"ס אני על המשיא ז"ל שכתב עוד שם להוכיח מדברי הרשבאי עצמו בה"י לניטן על ד' פיד דקידושין בכלל נישואין כע"ש, ולא זכיר שיה' לדברי הרשבאי בחשו' שהביאה מרן ז"ל דנראה דס"ל איפכא וכנ"ל, ומה נם דהוא ז"ל שם סמך ונראה הבייר הרב מכתב טאליהו ז"ל שדקדק מדברי הרשבאי דס"ל כמ"ש מרן ז"ל דקידושין לאו בכלל נישואין יע"ש, וכמ"ד ז"ל הויל

דברי הרשבאי סתראי ננהו, והוא ז"ל נראה מדבריו דמורה ואד"ל לדברי הי' מ"ס ז"ל דמוכח מדברי הרשבאי בן דשתיקה כהודאה דמ"א וצ"ע, ובעיקר ההוכחה מדברי הרשבאי ז"ל שכתב דאם נישאת לבעל הגנאי הלו קידושין ב', דמנה הוכיח הוא ז"ל דמולא אמר שצ"י נישואין ב' מוכח דצ"י הקידושין לבד סתק"ם הגנאי וקידושין בכלל נישואין כע"ש, אהמ"ד לאו מוכיח הוא בדברי הרשבאי ז"ל, דאפשר לומר דנקם דאי' לישנא, דמהנל ספי בלישנא דס"ס והפוסקים ז"ל לומר הלו קידושין שני וכו' ולא נקם הלו נישואין ב' וכו' ולאו דוקא נקם זה, ומכנה לומר בן בדבריו ז"ל שלא יקשו דברי הרשבאי ז"ל אהררי ודוק:

וראיתי להרב מהר"א בפי' פנ"י יצ"ו בהיר' הגמיה שהביא כלל זה אי קידושין בכלל נישואין ואהר' שהבייר מרן והמביים ז"ל כתב ח"ל וראיתי להגאון מהר"א בפי' שמה' יד"ס שכתב עליהם וכו' ודבר קדמוני בקיט"א זו הרב ר' אבהו בקהלה יעקב בלשון הכתם אות שצ"י וכו' ומהמ"ב על הגאון מהר"א ז"ל דמי' לנו דור ודקי' במ"ל דאבהו כוונתה וכו' והוא פלא עכ"ל, ואהמ"ד בבר' קדמו בקי' זו על מהר"א ז"ל הי' משיא ז"ל שם כע"ש, נם אחמירי דהתה העלמה מעני' דמר' הווי דברי הרשבאי בנדרת הירושלמי הגיל דמשמע מ"ס דקידושין בכלל נישואין מדקדקה להקיל ז"ל מהנהגתו בכללים נפדיים ולא הקשה לו נ"ס מהירושלמי הגיל כע"ש:

עוד כתב שם ז"ל דהרב שעה"ם ז"ל סת' דריה אדידה בדברי הרשבאי ז"ל דבפי' מה' יבום והלצה' היא הביא מ"ש הרשבאי בה"י ברפ"ק דיבמות גבי ההיא דהמגרש את אשתו ע"ס שלא הנשאי לראובן ועמדה ונישאת לאהו שמעון וכת' ונפלה לפי' ראובן שכתב הרשבאי דאפילו היא עצמה תלצת ואין אני קורא בה כל שאינה עולה ליבום וכו' היינו בנדרת הגא' מ"במה בה"י בעלה תלצת וכו' ע"ש, והמה הוא ז"ל דשאני נדרת הגא' דקידושין תופסין בהי"ב לאין מאמר ע"ס שלא הנשאי לפלוני כיון דלא היא ליבום כלל ולא הפסי' בה קי' דקאי עליה באיסור ערוה וכו' והצ"ע ע"ש, והרב' המה מאיר דאך תפס בפשיטות נמור בדעת הרשבאי דבאימר ע"ס שלא הנשאי לפלוני דלא הפסי' בה קידושין דהלא בה' נירושין הוכיח שדעת הרשבאי דקידושין לאו בכלל נישואין ואיכ' ודאי דקידושין תופסין בה וכו' וצ"ע ות"ד יצ"ו, ז"ל:

ואחמ"ר אין שום הימה על הי' שעה"ם ז"ל דאך הגרן דומה לראיה דבהלכות נירושין מה' שהוכיח מדברי הרשבאי בגיל לא סיר' באיסור ערוה כלל אלא אי קידושין בכלל נישואין ולענין ביטול נם וכנ"ל, אבל כאן מירי באיסור ערוה דכיון שאינה עולה ליבום לא תפסי' בה קידושין וכמ"ש הוא ז"ל שם בע"א ח"ל ואל"ס מדברי הרשבאי ז"ל בה"י נראה דס"ל כהגד הראשון דכל שאינה עולה ליבום דית' קמא עליה באיסור אשת אח בנדרת והריב

קלו וזאת אה"ע ה' גיטין סימן כד. ליהודה

והיכי כדמות לא תפסי בהו ק"י וכו' יעו"ש, ולפי"ז כתב כאן דבין דלא הוא ליבוס כלל ולא הפסי בה ק"י דקאי עליה באיסור ערוה, ואין הכוונה במיש ולא הפסי בה ק"י הוא, משום הנאי שלא תנשא לפלוגי דמשיה לא תפסי בה ק"י דקידושין בכלל נישואין, דודאי אין לומר בן דבפי אמה למלתיה דקאי עליה באיסור ערוה ובגיל, ועין לה משיא זיל די קלי"ם עין דהקשה אדברי הרשב"א ז"ל מדריה אדריה יע"ש, וכבר קדמו בזה הרב שעה"מ ז"ל בקושיא זו ובגיל:

סימן כד.

כתב המור אה"ע סי' קל"ב וז"ל שנים ששמותיהן שוות ושמות נשותיהן שוות ושלחו בי גיטין ונתערבו זכיו ונותנין בי לזו ובי לזו וכי בעל העיסור שים סי' נערה סי' בוגרת ונותן גם לאביה ואח"כ נותן לה מתנישת ממי, ואני יודע מה צריך ליתנו עוד ליד אביה שנים נערה מקבלת את נסה בלוקמן, וכתב מרן ז"ל בב"י וז"ל ואני יודע וכו' גם היה זכ"ע על דברי בעה"ע בפ"ג מ"ה נירושין ובאמת דברים תמוזים ואפשר דבעה"ע סבר דהלכה כר"י דאמר גבי נערה אין בי ידים וזכות נאחת אלא אביה מקבל את נסה בלכד ע"כ, וכבר עמדו על דברי מרן אלו שלמי וכן דב"ס דהיה שם כתב שבה"ע עצמו פסק כרבנן יעו"ש והסיו ז"ל הק' וז"ל דהאך יתפוס הלכה דלא כרבנן דפליגי על ר"י יע"ש ואהמ"ד עדיפא מנה הו"ל לאקשויה דהוא עצמו פסק כרבנן ובגיל גם מה שהרי"ף שם דהעיסור מדי ב"ב ספיקות והיק סי' נערה סי' קטנה ועוד סי' שהוא בוגרת וכו' אהמ"ד לא זכיר שיר דקדמו בזה מ"ה הב"ה ז"ל יע"ש, והי' הפרישה כי דברי מרן אלו כדמותם בצלמם ולא דבר מכל זה כלום יע"ש:

וראיתי להרב אהר"י ז"ל בליקוטי דק"ה ע"א שהביא דבר בעה"ע ומיש עליה המור ומרן ז"ל וכו' וז"ל וראיתי לה התביב בס' קל"ב וז"ל ולדרן דק"ל דהיא או אביה מקבלין את נסה כשאין בה סי' קטנה אלא סי' נערה סי' בוגרת כג"א סי' וליתנו או לידה או לאביה ע"כ ותמה ע"ז דבין דהיא בוגרת אך יתנו ליד אביה ואדבא הדיקון האמתי הוא דבג"א אחר פ"ג וליתנו לידה דוקא ולא ליד אביה ע"כ ואנכי העבר אמינא דודאי טעות סופר נפל בדברי מרן התביב ז"ל ובג"ל וליתנו לידה ולא לאביה ודבריו ז"ל על מיש לע"ל דדוקא בקטנה כיון דאיכא פלוגתא דרבנןא שייא אביה ולא היא וי"א דהיא עצמה מקבלת איכ' כשהיא סי' קטנה לצאת מדי סי' כי בעה"ע הק' תקנתא אבל אם לא סי' קטנה אלא סי' נערה סי' בוגרת, או כיון דק"ל דהיא או אביה איכ' גם אי' סי' ולידה דוקא, עוד כתב ה' אמרי ז"ל ז"ל והי' הית' להרב בני רוד פאלקון בה"י על הרים דהיק על

דברי ה' בעה"ע דתעשה לאביה שליח ותתגרש ממנו, וכו' עליו וז"ל ולעיד ג"ל דלק"מ דמאי דיליף העיסור שנותן גם לאביה ואח"כ נותן לה היא מדין כי ששלחו כי גיטין ונתערבו דנותנין בי לזו ובי לזו והתם ק' דאמאי צריך זה תעשה היא שליח להבירחה והיא מתגרשת בקבלת הבדחתה ואפי"ה אמרי' דנותנין בי לזו ובי לזו הינ' ילף ה' העיסור דסי' נערה סי' בוגרת נותנין גם לאביה ואח"כ לה ולא אמרי' דתעשה הבת שליח לאביה דסי' ויתם דהתם הן אמת דצריך טעם לדבר אמאי לא אמרי' התם דתעשה שליח להבירחה וכעת לא מצאתי עכ"ר יע"ש:

ואח"י נשיקת הרצפה אמר דאמרי' לענין דאי טהא לאו סוכרה הוא דברין בי גיטין שנתערבו מאי דלא אמרי' דתעשה האחת שליח להבירחה אפשר דהוא משום שיש פלוגתא דרבנןא א' ק"ל כרב דאמר אין האשה עושה שליח לקבל את נסה מיד שליח בעלה או כר"ה דאמר אשה עושה שליח וכו' ובמיש מרן הב"י ז"ל בס' קט"ה ואע"פ דנקטי' כר"ה ובמיש שם מרן ז"ל ה"ל דלענין הלכה כיון שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש סברו וכו' ה"ל נקטי' אפשר דבה"ע ס"ל כרב דאין אשה וכו' ואפי' נמא דבה"ע ס"ל כר"ה עכ"ל כיון דאפשר לן למיכרז א"כא דכ"ע בודאי עדיף כפי ואפי' הוא ז"ל מודה בזה ומרן ז"ל שם ס"ס וכו' ומיהו דוכא דאפשר דאוי לה"ש לדברי הגושים לסברה דב מפני המסר איא יעו"ש ועין להי' מכתב מאל"ה דכ"ע ע"ג דתמה על מרן הב"י דפסק כר"ה דבין דאיכא ב"ס אש"ל דרב"י דחיש' לדרב' אך נובל לעשות מעשה דלא נותנהו בענין איסור איא יע"ש, ע"ן להי' יד אהרן סי' קמ"א הגב"י אי' גי' שהק' עליו יע"ש, ואיך דוקא בכי' גיטין וכו' דלא אמרי' תעשה וכו' טעם הג"ל אבל כ"ס נערה סי' בוגרת לא ש"ך טעם זה דאם תעשה שליח קבלה לאביה נצא י"ה לכל הדעות אפי' לה"י דס"ל אין בי ידים וזכות נא וכו' שוב ראיתי להעיסור ז"ל די' כ"ס ע"ד דפסקי' מספקא ליה למר' אי הלכתא כרב או כר"ה ובפיקא הוא ולתוס'א יעו"ש ואיך הואך נכ"ל לומר דהו' היא בוגרת העיסור ז"ל דאמאי בב' גיטין לא תעשה האחת שליח להבירחה ובמיש הוא ז"ל והרי"ף:

ולעיקר קדושת ה' בני רוד ז"ל ראיתי להי' בני יעקב ז"ל די קל"ס ע"ב דאהר' שהביא דברי העיסור והיה ומרן ז"ל כתב וז"ל עוד כתב הרשב"א תקנה אחת שתעשה שליח לאביה ומתגרשת ממנו וכו' ומדבריו דב"י אין ללמוד שהולך ע"ז מכלל הוכיח אלא תקנה זו דאיכא למימר דהא מצינו נקט ועיקר כוונתו הוא דאיכא למילף גמי' מהאי מתני' דאיכא גמי' תקנתא כה"י שיתנו ליד אביה ואח"כ יתנו לה עכ"ר יעו"ש, הרי לך דאית לן למימר ברעת העיסור דבולה לעשות לאביה שליח קבלה ות"ס אני על ה' אמרי' ז"ל דפסקי' ותני' ברעת העיסור ז"ל דאניה עושה לאביה שליח וכו' ולא זכיר שיר דברי ה' בניי הג"ל ומה גם דבמק' דבריו שם זכ"ר עשיה להבניי דמקשי' מנה להרב מש"ל כיעו"ש

וואס איז געווען סימן כד ליהודה קלו

וּבְדֶרֶךְ אֵבֶן רִאשִׁיתוֹ לְהִרְבֵּה שְׂמֵחַת יוֹם זֶה כִּי מִיד שֶׁהָיָא מִישׁ
מִן הָבִי' בְּסִטָּן קָמִיא בְּשֵׁם הַרְשִׁבִּיא מַעֲשֵׂה בְּאֵד
שֶׁיֵּדֶךְ בְּהוֹ קִטְנָה וְרוּחָה לְהַתְנִישׁ וּנְחַמְקוּ מִי יִקְבֵּל נִסָּה שְׁאֵן
אֲנֵנוּ יִדְעִים אִם הָא קִטְנָה אוֹ נַעֲרָה אוֹ בִּגְדָה וְכוּ' וְהַשִּׁיב
שֶׁאֲפִשֶׁר לֵאמֹר לִקְבֵּל אֵת נִסָּה בְּשִׁלְיָהוּתָהּ וְכוּ' מְפֹרֶשֶׁת מִדְּבַר
הַרְשִׁבִּיא דִּבְתָּה נִדְלָה יִכְלָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחָה קְבִלָּה לֵאמֹר לִקְבֵּל
נִסָּה מִדְּבַר בְּעִלָּה. וְעַיִן הָקִי ה' זֶה בְּסִטָּן לִי הָבִיא מִן הָבִי'
בְּשֵׁם הַרְשִׁבִּיא דִּאֵין הָאב יִכְלֵל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחָה לִקְדָּשׁ אֵת בִּגְדָה
נִדְלָה שְׁלֵא יֵאמְרוּ דְּבוּגָה מִתְקַדְּשֵׁת עַיִן אֲבִיחָה בְּלֵא שְׁלִיחָה נִקְטָנָה
יְעִישׁ. הִרְדֵּנוּרֵן שְׁלֵא יִסְעוּ לִזְמֵר שְׂמֵחָדָשֶׁת עַיִן אֲבִיחָה אֲפִילוּ
שֶׁאִם יִסְעוּ אֲדֻרָבָא הַמֵּרָא הָא שְׂמֵחָדָשֶׁת אֲוֹתָהּ לִמְקֻדָּשֶׁת כִּישׁ נָבִי
נִשְׁאֵם יִסְעוּ לִזְמֵר דְּבוּגָה נִשְׁאֵם אֲבִיחָה מִקְבֵּל אֵת נִסָּה בְּלֵא שְׁלִיחָה
נִפְקֵי מִנָּה הַרְבָּא דְּמִתְרִין אֲוֹתָהּ לַעֲלֵמָא בְּנֵס זֶה וְאִסְרָא הַרְדֵּי
הַרְשִׁבִּיא שִׁקְבֵּל הָאב בְּשִׁלְיָהוּתָהּ הַרְדֵּי יְעִישׁ :

וְאִנְכִי עַיִן הַדַּעַת קִלָּה כְּסִיחָה שִׁיחָה אֲמִרָה דִּאֲפִשֶׁר לְהִרְבֵּי וְלִזְמֵר
דְּמֵה שְׂפִסְק הַרְשִׁבִּיא בְּרִינֵי קִדּוּשִׁין דִּאֲנִיחָה יִכְלָה לַעֲשׂוֹת
שְׁלִיחָה לֵאמֹר הָא מִשּׁוֹם הַרְשִׁבִּיא לִאֲסִירָא דְּשִׁמְשָׁא יִסְעוּ לִזְמֵר
דְּבִקְבִלָּה אֲבִיחָה מִתְקַדְּשֶׁת בְּקִטְנָה זֵיט אִם אֲדָם אֲחֵר קִדָּשׁ אֲוֹתָהּ
אֲחִיכ יֵאמְרוּ דְּבִבֵּר מְקֻדָּשֶׁת הָא וְכֵאלּוּ מְקֻדָּשׁ אִיא בְּסִיחָה דְּלֵא
הִילִי קִדּוּשִׁין וְאֵת לִידֵי אֲסִירָא אִיא נִמְרָה אֲבִל לַעֲשֵׁן נִשְׁאֵם לֵא
הַרְשִׁבִּיא לִקְבֵּל זֶה דְּהַרְדֵּי זֶה דֵּינָה הָא אִיא לַעֲשׂוֹת כִּיא עַיִן
כִּיד וְכוּדֵי שְׂמֵחָדָשֶׁת דְּהַרְדֵּי עַיִן כִּיד אִם יֵשׁ בּוֹ חֵשֶׁשׁ זֶה לֵא כִּמוֹ
קִדּוּשִׁין דִּאֲפִשֶׁר לַעֲשׂוֹת בְּבִי עֵדִים דְּעֵלְמָא זֶה נִלְעִיד לְהִרְבֵּי דְּבִי
הַרְשִׁבִּיא אֲחֵדֵי וְדִּיק :

שׁוּב רִאשִׁיתוֹ שְׂקֻשִׁיא זֶה עֲצָמָה כְּדִקְדָּשׁ הִי מִוְהָרִים דִּי בִּטּוֹן
זֶה וְכוּדֵי הַרְדֵּי זֶה הַבִּיד אֲלוֹ ה' בְּעַל אֲמִרוֹת מְהֻרָּה
דִּקְ נִיחָה עַיִן וְעַיִן לְמִוְהָרִים דִּי בִּטּוֹן שְׁתִּי לִיחָה יְעִישׁ בְּסִטָּן נִיט.
נִשְׁאֵם מִה שִׁקְשָׁה הַרְבֵּה שְׂמֵחַת יוֹם שֶׁם עַל הַרְשִׁבִּיא מֵהָ דִּאֲסִירָא
בְּקִדּוּשִׁין אֲמִירָא אֲרִין כְּתִב לָהּ עַל הַרְדֵּי וְכוּ' יְעִישׁ. כְּדִקְשָׁה
זֶה מִוְהָרִים דִּי בִּטּוֹן זֶה יֵשׁ וְהַרְבֵּה אֲמִרוֹת מְהֻרָּה יְעִישׁ. וְעַיִן
לְהַרְבֵּה אֲמִרוֹת מְהֻרָּה שֶׁם דְּבִלְלֵל דְּבִרְיוֹ הִרְאָה דְּחֵשֶׁב לִקְדּוּשִׁין
דְּלֵא נִיחָה אֲלֵא לְבִיד וְלֵא לְבֵל אֲדָם יְעִישׁ. וְלַעֲנִיד נִרְאָה דְּמִישׁ
בְּעִנְיָתָהּ הָא הַלּוּקָא דְּמִסְתַּבֵּר וְאֲפִילוּ הַרְבֵּה זֶה מִוְהָרִים דְּלֵא נִיט
לֵא הַרְשִׁבִּיא בְּקִי דְּלֵא נִיחָה לְבִיד רוּקָא וְכִישׁ. נִשְׁאֵם הַרְבֵּה זֶה כְּתִב
לְהַקֵּי חֵשֶׁשׁ דָּאם יִקְדָּשֶׁת אֲחֵר וְכוּ' יְעִישׁ :

סימן כה

דְּרוּרָה עֹבְדָא בְּשִׁלְיָה שְׁנֵי שְׁנָתִין וְסָפֵר הִנֵּה בִיד הָאִשָּׁה כְּבִדְהִינִן
בְּסִדֵּר שְׁלִיחָה לִיחָה רִאשִׁיתוֹ לִידֵי הָאִשָּׁה מִרָאשׁ וְעַד סוֹף
וְאִסְרָא בְּסִיחָה נִתְחַב וְכִסְפֵּי נִתְחַב וְלֵא אֲמִירָא שְׁלִיחָה בִיד אֲנִי. וְהַשְׁלִיחָה
שְׁנֵי

כִּישׁוֹשׁ. וְעַיִן נִיכָה לְהַרְבֵּה אֲמִרוֹת מְהֻרָּה זֶה עַל סִטָּן קְלִיב דִּקְ
רִינֵי עִיד דְּפִשְׁמָא לִיחָה לְמִד וְכוּדֵי אֲנִי אֲשִׁמְעִין דָּאם הָא תַּעֲשֵׂה
לֵאמֹר שְׁלִיחָה נִיחָה וְכוּדֵי דֵּם לַדַּעַת בְּעִיחָה יְעִישׁ :
וְעַיִן שֶׁם בְּסִפֵּר אֲמִרוֹת מְהֻרָּה שְׁתִּי בְּדִבְרֵי בְּעִיחָה דְּכֵל כֻּוּנָּה
הַעֲשִׂיחָה זֶה לֵאשְׁמִיעִין. דְּמִאֲסִירָא בִי לֵוִי וְכוּ' לֵוִי אֲעִינֵי
דְּלֵא יִדְעֵי עַד מִסִּדָּה בְּהוֹ מִינִיחָה מִנְרָשָׁא וְלֵא בְּעִינֵי נִיחָה לַשְׁמָה
שִׁיט מִי נַעֲרָה מִי בִּגְדָה וְהִתָּה רִצְחָה שִׁקְבֵּל אֲבִיחָה נִיחָה הָא אִינָה
רוּחָה לִקְבֵּל מִיד הַבְּעַל דְּנוֹתָן נִשְׁאֵם לֵאמֹר וְאֲבִיחָה נִיחָה לֵוִי וְכוּ'
כִּאֲשֶׁר יְעִישׁ שֶׁם :

וְאִתְהַמְרִי אִם כֵּן הַעֲקִיר חֶסֶד מִן הַסֵּפֶר דְּכִינֵן דְּכֵל כֻּוּנָּה הָא
דָּאם הָא לֵא רִצְחָה לִקְבֵּל הִנֵּה מִד בְּעִלָּה אִיכָּא לֵא
עַתָּה לִקְבֵּל בְּמִקְוֵה שְׁתִּיחָה לֵוִי לְפָרֶשׁ שְׁתִּיחָה הַעֲקִיר. וְעַיִן לְהַרְבֵּה
בְּנִי זֶה שֶׁם בְּסִיד דִּקְ קִישׁ עֲמִיד אִי שְׂכֵתָה זֶה וְהִרְאָה בְּדִיחָה
אֲהֵי מִתְנִי רִיב שְׁשִׁלָּה בִי נִיטָן וְכוּ' וְנִרְאָה שְׁתִּיחָה לִיחָה נִיטָה
בְּמִעוֹת וְנִרְאָה שְׂכֵתָה כְּמִישׁ. דְּעִקֵּר קֻשְׁיָתָהּ הָא דְּלֵא הַרְדֵּי בִי
נִיטָן לֵאשָׁה אֲחֵת וְכוּ' יְעִישׁ. וְכֵתֵר דְּלֵאֲכִנָּה עֲפִיד אֲחֵתִיחָה קֻשְׁיָתָהּ
הַרְשִׁבִּיא עַל וְכוּדֵיחָה וְהָא בִי נִיטָן מִסְלִין בְּבִי נִיטָה וְכִמוֹ שְׂהֻבָּא
דְּבִרְהֵם אֲלוֹ בְּפִקֵּל כֵּל הִנֵּה בְּאִוֶּךְ יְעִישׁ. וְעַיִן לְהַרְבֵּה מִיחָה
שֶׁם בְּפִי שְׂפִישׁ דְּבִרְהֵם וְנִשְׁאֵם כֵּאֵן בְּפִקֵּל הַמִּנְרָשׁ כְּתִב זֶה אֲדִלְעִיל
רִישׁ פִּינָה קֵא וְכוּ' הַסִּיחָה שֶׁם וְכֵאֵן לֵא הִוְבָּה אֲלֵא מִקְצָתָה אֲנִי
דְּמִקְשִׁי מִמִּתְנִיחָה כְּדִקְ הַשִּׁיט הָא וְעִישׁ שְׂמֵחָדָשֶׁת הַשִּׁיט עֲפִיד.
וְאִיכָּא מֵה שְׂמֵחָה נִיכָה שֶׁם הַרְבֵּה בְּנִי עַל מִוְהָרִים דְּכֵתֵב מִסְמָא
דְּמִוְהָרִים וְזִיל הָא מִשּׁוֹם דִּאֵין בְּרִיחָה דְּמִוְהָרִים הַגִּיל נִרְאָה דְּלֵא
שְׂכֵתָה הִיט כְּמִישׁ בְּדִיחָה לִיחָה שְׂמֵחָתָה בִי לִידָה הִרְאָה כֵּאֵלּוּ
כְּרוֹת מַעֲשֵׂה אִי רִאשִׁיתוֹ לִקְ יְעִישׁ. אֲחֵתִיחָה לֵא קֻשְׁיָתָהּ כֵּהָ
דְּהִוְרָה יִרְאָה בְּדִיחָה לִיחָה דֵּם כֵּל הִנֵּה שֶׁם שְׂכֵתָה לֵא דְּכִינֵן שְׂמֵחָתָה
לִידָה וְכוּ' וְהָא בְּדִקְ קֻשְׁיָתָהּ וְהִי יֵשׁ דְּרִי רִישׁ הָא דְּלִיחָה לִיחָה
בְּרִיחָה יְעִישׁ. וְאִיכָּא שְׂפִיר שְׂכֵתָה הִיט דְּבִרְהֵם וְעִיל :

שְׂכֵתָה וְהָא לְמִישׁ הַרְבֵּה אֲמִירָא זֶה שֶׁם זִיל וְעִישׁ הַרְבֵּה מִי
בְּפִקֵּל נִי מִתְלֻכָּה נִיחָה דְּיִיב וְכֵה שְׂמֵחָה עַלִּי הַרְבֵּה
שְׂמֵחַת יוֹם וְכוּ' קְדָמוֹתָהּ שְׂרִיטָה הִי יִיא וְהִי יִעִיחָה וְהִי בְּנִי יְעִישׁ.
וְלֵא זְכִיחָה לְהַבִּין מֵה הַפִּרְשׁ יֵשׁ בִּין דְּכִרִי הַמִּיל הַגִּיל וְכִין דְּכִרִי
הַבִּיחָה זֶה שְׂכֵתָה תִּי עִישׁ. וְאִיכָּא לִמָּה לֵא הִקִּי לֵוִי עַל הַבִּיחָה נִיכָה
בְּהוֹ וְכֵה נִשְׁאֵם עַל הַרְבֵּה יֵא זֶה שֶׁם שְׂכֵתָה קִדָּשׁ מִשְׁם הַרְבֵּה
מִוְהָרִים מִסְוִילִי זֶה שְׁתִּי דְּבִיחָה מִשּׁוֹם מִי קִטְנָה נִנֵּה בֵה וְכוּדֵי
שְׂכֵתָה מִוְהָרִים נִיכָה שְׂהוּא מִי נִי דְּאֲלִיב הַלִּיל שְׂהוּא מִיט וְכִישׁ
הַרְבֵּה בְּנִי זֶה יְעִישׁ אֲלֵא וְהִי שְׂרִיל שִׁישׁ נִיכָה מִי קִטְנָה שְׂהוּא
מִי נִי וְעַיִן כְּתִב וְכִיכָה הַבִּיחָה זֶה וְאִיכָּא לִמָּה הִקִּי לֵוִי רוּקָא עַל
דְּבִרִי הַמִּיל זֶה וְעַיִן לְהַבִּין שְׂמֵחָה בְּמִדּוּשׁ שְׂהוּא מִי נִי וְכִישׁ
הַמִּיל. וְעַיִן לְהַרְבֵּה כֵּסֵף אֲלִיחָה נִיכָה דְּהִבִּיא לְחִי הַמִּיל הַגִּיל וְלֵא
זְכִיחָה שִׁיר לְהַבִּיחָה וְכִיל :

קלה וזאת אה'ע ה' גימין סימן כה כו ליהודה

שני הנזכר הוא עצמו היה יושב בבדחין בעת כתיבת הגם הנזכר ובעת חתימת העדים. ושוב נזכרו בדחין דהקדר נעשה במעות, מה יהיה משפט הגם הזה שכבר נקדע קבד אם צריך גם אחר או לא :

הנה בזה נראה ברור מדברי המוסקם ויל דאין לחוש לו כלל והאשה היא מנושטת ממש בנכס זה ומותרת להנשא לאיש אחר בלי שום פקפוק. ראשונה דהנה הסדר של שליח שני הגם דיש בו שינוי קצת ובמיש בם הניסין להרב פתחי קשובה בסוף הסדר כולו מה שביאר מה הם השינויים ומכאן מהם דאין שום חשש פסול היו אם נעשה ממש כסדר שליח ראשון. דהגם שאין צריך לומר בפני ובפני כי אם צריך לומר שליח ביד אר. הלא בודאי הבא שיש שני הרשאות ומקיימין קום ביד. הו אין צריך לומר בפני נכתב ובפני ולא שליח ביד אני ובמיש הרשביא ויל והביד מורים ויל בסמן קמב ס'א דאם יש לשליח הרשאה וכתב בה מי הם עדי הגם דזה מקרי נתקיים בהתמיו וא"כ אין צריך השליח לומר בפני נכתב ובפני. והגם דיש חולקים בזה ובמיש שם שם הרביש ויל ועי' כתב רמ"א דכן נוהגים לומר בפני ובפני. בניד נ"כ השליח השני בן אביו בפני ובפני דאמת שהוא היה בעת כתיבת הגם והתמיו וא"כ אין לחוש לזה כלל:

גם אין לחוש למיש השליח שני דהוא שלוהו של בעל לנרש את אשתו דהוי כשקרא דבאמה אינו שליח מהבעל עצמו אלא מהשליח ראשון דגם בזה יש לפרש דבריו דסוף סוף הוי כשלוהו של בעל ממש שכן אמר לו הבעל לשליח ראשון ופך כפי ודבורך. דבידור וכו' והי"ל כאלו הוא עצמו עשאו שליח לזה ובמיש ה' יד המלך בפרק ו' מהלכות גירושין הי"ל ודעתו דשליח ראשון יכול לבטל שליח שני משום דהיכף כשבא הגם מיד שליח ראשון ליד שליח שני בלתי שליחותו והיה בלא היה כלל. ואין לראשון עוד תורת שליח כלל דהוי כאלו הבעל עצמו מינה שליח השני לשליח הגם ואינלא מילתא למפרע דהשליח הראשון לא היה הוא השליח כלל וכו' ע"ש. דבזה מוכח להראי דהוי כאלו הבעל עצמו עשאו שליח לשליח זה הב' עיד שלוהו של אדם כמותו וא"כ אין לחוש עוד לזה כלל :

גם אין לחוש בניד דכיון דהי"ל להשליח שני לומר שליח ביד אני ולא בן עשה אלא אמר בפני נכתב ובפני וכו' נימא דלא הוי גם, ולא עשה כתקון הי"ל ויש לחוש לה. אינו דכיון דבניד הגם מקיים קום ביד ע"י ההרשאות שהם יש בהם קום ביד ובניד, ולדעת הר"ף והרמב"ם והר"ן ושאר המוסקם דיל דאין צריך לומר שליח ביד ובמיש מן בב"י כמ"א קמ"א ח"ל אפילו שליח בפני ביד אם הוא בא"י. בפי כל הגם אמר רבה שליח בא"י עושה כמה שלוהו וכו' ופירש"י והר"ף ואין צריך ביד הואיל ואין הראשון צריך לומר בפני נכתב ובפני האחרון נ"כ אין צריך לומר שליח ביד אני. וכתב הר"ן ובינה נ"כ דכל שנתקם

בהתמיו כיון שאין צריך לומר בפני נכתב ובפני אינו צריך ביד, וכ"כ הרמב"ם בפני וכתב היה. שכן הסכים הרשב"א וכ"כ הרא"ש בר"ש נסן וכ"כ ר"י וכו' ע"ש. וכ"כ הר"ב"ש ויל בתשו' סי' נ"ג והבי"ד שם מרן ב"י וס"ם בתשו' שם הי"ל וכ"ש כשכירו שטר שליחות לא בעי קום אלא מרובנן וכן יראה מפשטא דמתניתין דתנן אין השליח האחרון צ"ל בפני ובפני אלא אומר שליח ביד אני וכן נראה מרובי הרמב"ם, ואם נתקם הגם בהתמיו אפ"י שנתנו שליח לשליח אחר בינא לבין עצמם עד שהגיע הגם לידה היו גם כשר ע"כ. ומכאן נראה בהדיא שאם שליח ראשון מינה שליח שני. ולא נמצא שליח שני בפני ביד בשעה שאמר שליח ראשון בפני ובפני צריך לקום שטר שליחותו אפ"י שהגם יוצא מתחת ידו אלא אם כן נתקם עכ"ד ע"ש. אשר מה יוצא דאין לחוש כלל בניד ואין לפקפק על הסדר שכבר עשוהו ובפרט בניד שהשליח השני הוא היה בעת כתיבת הגם והתמיו ובניד וצו"י י"מ כד"א :

סימן כו.

מעשה היה שמעה הסופר וכתב בנכס ע"י שליח ב' אותיות הי' מת"בית העומדת היום ונזכר שצריך לכתוב בכל מקום שאת עומדת. ונכתבנו בזה שאם יניח נג אות היא וכן הימני שלה וכן יניח נג אות ע' ויגורר קו השבא"ל של אות ה' וכן יגורר שני קוי הי' וכתוב אות ב' באופן שיצדק נג אות ע' עם נג אות ה' הקודמת לה ויעשה התחתית אות ב' עכ"ז יהיה נכתב התחתית של אות ב' על הגרר ואסור ולכן נטה דעתו להתיר שנגרור ב' האותיות ה' ע' של תיבת העומדת ולכתוב סמך להם תיבת בכלל וכו' וגמיה מקום ניד של ב' אותיות אלו פנוי ובמיש הרב מוה"ר קיש ויל הבי"ד הרב דברי אמת בקוני ד' בדיה ודאיתו להרבי"ש וכו' שאם טעה וכתב תיבה יתירה ומתקן והי"ל המקום פנוי וכתב לפניה בשר מקי' דתפילין והסכים עמו בזה ע"ש ומהו תמה ה' שדיה ויל סימן ס"ז ממער' גם אות י"ח עמ"ש ה' וקרא אברהם ה' צ"ז ע"א שיש להסם בגדרו שנידורו תיבה אחת והגמיה וכתבו לפניה וכו' דהא קי"ל דשיעור שבין תיבה לתיבה כמלא אות קבנה והבא איכא טובא וכו' ע"ש ומה שרצה להליץ בעדו דאולי ס"ל דיש לחלק בין נמתקנה התיבה וכתב לפניה להיכא דנגרר ונשאר המקום חלק אחריו קשה לחלק בזה ובודאי דכלל אופן הכשירו בזה. וס"ם שם הי"ל ולמדנו מדבריו דאף שלא נכתב אלא מיעוטא דמיעוטא מן הגם שהיו נדונו היה בתיבת והמס' מאות עכ"ז חשיב דיעבור ומורין ליה לסי' את הגם. ועפ"י

וזאת אה"ע ה' גימין סימן כז כח ליהודה קלט

ועפ"י גם בניד התרנו להספיד לסיים את הגם ובפרט דכן עשו מעשה בשלונקי יצ"א ובמשיש משם הרב שצ"א למהר"ק ז"ל ד' קצ"ה אות זכ"ר עפ"י מוה"ר קיש ז"ל ע"ש :

סימן כז.

בגמ' אחד טעה הסופר וכתב תיבת ד"ה צב"יין הסרה שתי אותיות שהם אות ת"ו ואות י"ד שהם קודם אות צד"י וכתבה כך ד"ה צב"יין. והנה ומיד קודם שיכתוב אחריו נזכר הסופר דשכה לכתוב שתי אותיות ה"י קודם אות צ"י וצ"ונו לסופר לנזכר כל הקיום ותחתיות של אותיות יצב"יין בלתי שניע בהגיון שלהם, וגם שישאר קוצן של צד"י הורדן וכן עשה ואח"כ הרבה והמשיך על הדלית של ד"ה צב"יין הכתובה קודם ובאופן שלא נגע בלל בהגדר, ושוב אח"כ עוד טעה בתיבת זו עצמה שלא עשה הפרש והוכר בין ד"ה צב"יין שיהיו נראים כשתי תיבות כנהוג כי אם כתבם בתיבה אחת, וגם בזה הכשרה עפ"י מ"ש הראש ז"ל והביד הפרית בס"י קצ"ו דהכתוב ד"ה צב"יין תיבה אחת אינו טעות ע"ש, ועין יד אהרן שם בס"י קצ"ו גכ"י ס"ק ב"א דהכריה מדברי המדוני שכתב משם הר"י ס"ע והראש והתוס' דהם תיבה אחת וכ"כ שהוא דעה מוה"ר' מנחם ס"י קצ"ו דהם תיבה אחת ואין צורך להרחיק ובספר כתב משם מוה"ר' ב"ה ז"ל דאם כתבם לנזכר תיבה אחת או לנזכר בשתי תיבות דבשר, אלא דכתב שם הנוהגים להרחיק קצת, והרב ב"ש ס"ק ב"ה כתב דבמקום ההנהגה או שכבר נתן כשר וז"ל ע"ש, ועין להרב שדיה ז"ל ד' קצ"ה ע"כ שהביד הפ"ה שכתב משם ה' נט פשוט דאפי' כתבם בשתי שטחן משמע דמכשיר אפי' לכתחילה אף בלא שעה ההנהגה, ומהר"א שו"ת ז"ל ס"ל ריבול לכתובו לכתחילה בשני שטחן יע"ש, ועין סמכנו והבשרנו את הגם הג"ל לסופר לכתחילה וצ"מ :

שור' להשדיה ס"י ס"ז אות ב' שהביד אגודה באהלך ד' ס"ז ע"כ בדיה נקב שטעה וכתב ד"צ ונזכר שצ"ל ד"ה צב"יין. והנה ה"ג אותיות ד"צ כמות שהן שעשה הסופר מהק וס"ס הגם והבשרותו וזה כמו נ"ד הג"ל, וגלע"ד שיהיה ס"ב כמו שעש"נו להקן בג"ל :

סימן כח.

בשם' המגרש סימן טוב דמהקרי פיליכס טעה הסופר וכתב סמן טוב הסר י"ד בין המס"ך והמ"ס, ולא נודע ואת להסופר

כ"א אחד שנזכר בתיבתו ובתנ"ך הגם ל"ד המספר להגיהו ראה הפעות, והנה לכאורה נראה דיש להוסיף לזה משיש מוה"ר ז"ל בסמן קב"ש סע"ף ב"ה ע"ש סמן ז"ל שם בשם הל"ל ד"ש ט' שאומר שיש לכתבו מלא ב"י"ד כתב ע"ז וכן יש לכתוב בכל כיוצא בזה אעפ"י שד"נו לכתוב הסר אינו מדק אם כתבו מלא ע"כ, והרב קטן פירוש דף פ"ב אות ז"ד כתב בשם הרבה מהפוס' ז"ל דבשם שיש ספק אם לכתבו מלא י"ד או הסר כגון הל"ל דנ"ל יש לכתבו ב"י"ד ע"ש, ובשם זה סימן טוב ברור הוא שיש לכתבו מלא י"ד ובמ"ש הרב מוה"ר' ה"ן ז"ל בס' תעלומות לב בשם זה אות ס' סימן ה', וכן בספר שם חדש הביא שם דכן הוא במהרש"ד' סימן קב"ש ומוה"ר' וד אהרן יע"ש, וא"כ בהספדן אות י"ד משם סימן טוב אשר ברור לנו שכן צריך לכתבו מלא י"ד נראה דיש להוסיף שלא ליתנו לכתחילה, ועין להרב שדיה סמן ל"ב אות א' שהביד הרב ה"ב ד"ן דף ס"ה אות צ"א בגם שכא סמכ"י וכתב שם האשה דנכ"ל בלא י"ד אחר הדין והסכ"י להתיר עפ"י סב"ה הרא"ם סימן ס"ז בענין בזה שאנו אלא סדרבגן ב"ן שהחשש הוא משום לעז, גם עפ"י ס' מהרש"ד' בע"ד אשקופא וזהו בדבר בקום ענין וגם עפ"י סב"ה האנוניס הביאה סמן ז"ל בזה"ל דלשוננו השם מה"י וכל שום ע"כ, וס"ס השדיה ז"ל שם ה"ל נראה ולא סמכא רעתיהו להכשיר בהשמטת הו"ד שהוא להב"ה הדיק אלא דוקא במקום ענין, ולפי הנראה הוא הדין בהשמטת הו"ד להב"ה צ"ר, אלא דמדבר' הג"ס סימן קב"ה סק"י הביד כשר נט"ן בליקוטי שמות ע"ה"ה סק"י מתבאר יפה דהסר השמטת י"ד להב"ה הדיק מלהב"ה צ"ר ע"ש, וז"ל בא"כ הג"ל דהגם המכשירים בליקוטי שמות שהשמים הו"ד משום דדוקא בשחז"ד במקום הדיק יש קפדא ולא בצ"ר ושכא ע"כ, מכל זה נראה דבניד יש להוסיף כ"ן שהו"ד שבשם סימן טוב היא להב"ה הדיק ויש להוסיף לה :

אלא' גלע"ד שיש להקל בניד עפ"י מ"ש שם בשם הרב שואל ומשיב ז"ל מהר"א ב' ה"ב ס"ק סימן ע"ג במ' ששמו שמה וכו' פירדסן והוא הו"ה פירדסן שיש לכתוב בלא י"ד שם בלא י"ד יוכל לקרות בהדיק ע"ש, ובניד בשם סימן טוב בלא י"ד נ"כ נקרא שפ"ד בלא ש"נו, ועוד מ"ש שם באות ד' בשם המנהיג בסה"נ בשער השמות שכתב דשם אבינוהו אין חשש אם כותבו מלא ב"י"ד או הסר אבגדור ע"כ, ומה קל והמ"ר לגדיר בשם סימן טוב שיש להכשיר בשו"ס בשם זה הסר י"ד, והגם שכתב ע"ז שם הרב שדיה ז"ל ה"ל ששמ"ע' רבד"ו דגם לכתחילה יבול לכתוב הסר ולא ידעתי אולי ס"ס יש וצ"ל אין חשש אם כתבו ע"כ יע"ש, אין מה סתירה לניד דאצ"ל לסיד ז"ל שיש ס"ס ואין לכתוב לכתחילה אלא אם כתבו בדיועבד ובניד הו"ל בדיועבד דכבר נכתב כולו שלא במהימן, ועוד דאחתמ"ד קשה דאין הלשון הג"ל סב"ל זה לומר אין חשש אם כתבו מלא ב"י"ד או

קמ וזאת אה'ע ה' גמין סימן כט ל לא ליהודה

סימן ל.

ה'ה' עובדא בנא אהר שטעה הסופר וכתב הסמכות לפסמא
דהניו חילוק אות ס'ית אהרונה שכתבת פסמא כתבה אות
ה'יו וכבר נשלם הגט ולא הרניש ובעת הגדת הגט הרנישתי בזה
יש לדעת אם כשר ליתנו לכתה'לה או צריך לכתוב גם אתה:
הנה מוהר'ה'ק ז"ל בספר ה'רם ושלום ה'ב סימן ס'ה דף ק"ך
צ"א כתב שהראים ז"ל נשאל בנא שבמקום גמס בסי'ת
כתב גמס בתי'ו והשיב דאינו שינוי כיון שהסופרים לפעמים כותבים
תי'ו במקום ס'ית ע"כ, וכי' מוהר'שו' ראם שינה בין ס'ית לתי'ו
כשר ושכ'ו להוכיח מתשובה מוהר'שדים סימן ס'ה דאן להקפיד
באותיות שרם ממצא אהת כמו ס'ית ותי'ו וכו', והבי'ר השד"ח
ז"ל בסימן ל"א סעף י"ד וכתב שם וז"ל ועי'ן למוהר'א מוסל
בספר תורת נדר בשין דף פ"ה ע"ב שכתב דשם אישטרי'א יכתבו
לכתה'לה בסי'ת ואם כתב בתי'ו במקום ס'ית אין נפסל בכך ושם
דף פ"ו ע"ב כתב דשם ברוניטא יכתבו בסי'ת ואלף בטק' ואם
כתבו בתי'ו והיא והוא שעת הדחק הרבנים יורו ע"כ, ועי'ן כתב
שם וז"ל ולא ידעתי מאי שנא בשם אישטרי'א דפשיטא ליה
דאם כתב תי'ו לא נפסל ומאי שנא בברוניטא דאפילו בשעת
הדחק מספקא ליה וכי' בשם אבא' וכו' ע"ש, ועי'ן הגם דיש
להל'ק בין השמות הנ"ל בין אם הסי'ת נחה או אם היא נעה דאם
היא נעה בטק' התיבה יש להסתפק בה, אלא דמוכח דלא נחת
הרב שם להל'ק בזה דהלא בשם דוראנטא ובשם דימאנטי' אס כתב
תי'ו במקום ס'ית ס'ל שם דאן מעכב ובדאי דלזה הקשה לו
להשד"ח ז"ל כיעו'ש, אשר מזה יש להקל בנדר בשופי, והגם
הרב דיקא אברהם דף צ"ג אות ר' כתב בשם עיר סראכלס
שצריך לכתוב בסי'ת ואם כתב בתי'ו פסול, התם שאני משום
דשעמא יתיב לזה שם בעבור דמשתנה למשמעות אהר דאו פירושו
עפר שכן קורין בערבי לעפר תראב וכו' ע"ש, ועי'ן כתב השד"ח
ז"ל שם משמע דאם אינו משתנה למשמעות אהר אינו נפסל ע"ש,
ובניד דאינו משתנה משמעות פסמא ס'ית לתי'ו ודאי דאין
להוש' לה, ובפרט דבניד אין זאת עיקר שם העיד אלא נהגו
לעשות סימן זה להעיר העיקרית לכן יש להקל בשופי:

סימן לא.

מעשה בא לפנינו באחד מבבל שרצא לנרש אשתו ולא
אהרר להו ואניה של המתגרשת זה שמו שאלו סליטאן
ובשם זה נקרא בפי כל אדם וגם בס'ת ובתוס'ת תמיד על שם
זה שאלו סליטאן, ונודע דבעיד בבל מיעוטא דמיעוטא שיש להם
כינוי משפחה אלא רובם נקראים בשם אביהם ולכן בודאי שצריך
לכתוב

או הסר דמהו החשש בזה אם כתבו מלא ביניד כיעו'ש, ולכן
בניד סמכנו להקל ובפרט שגם היה זה שעה הדחק:

סימן כט.

ה'ה' עובדא שטעה הסופר בתיבת ושבת וכתב בזה ושק' ותק'ה
נזכר ששכח לכתוב אות ב' והתיבה הני' היתה בטק' השיטה
ובאתי לבית הספק מה לעשות דהנה יש לפנינו להק'ן בשני אופנים,
האחד להמשיך מהנע של אות תי'ו שעשה אהר אות זי'ד כני'ל
ולהשלים ממנה עם אות הוי'ד ולעשות אות ב' ולהשלים תיבת
ושבת בלתי שניע במקום הנר' דהיכה זו היא מן הסופס' ובמ"ש
מורים ז"ל בהנה ס' קניד סיד ובנבאיהם שם סקיד ובפ"ת שם
סיק' ו וגם מורים ז"ל שם ס' ס'יו יעו'ש, ועי'ן להרב כמוהר'א
ביש ז"ל בשער המפקד כוי' תיקונים כהני' ומהם ד' קניה בדיה
ודע ובדיה אם יעו'ש, אלא דהמקום שבטק' השיטה הנ"ל אינו
מכיל לתק'ן ולהשלים תיבת ושבת, לכן פניתי לתק'ן באופן אהר
והוא לנרוד אותיות ושק'ר הנ"ל שכבר כתב הסופר ולתת בי'וס
בסוקסם, אלא הגם בזה יש להסתפק דעיקר תקון ה'יוס הוא
ממ"ש הרב מוכח אדמה ד' ס'יו ע"ב והבי'ר ההד"א ז"ל בהים
שאל' היא ס' ס'ל אות ה' ואהריו נמשיכו דבני האיה ז"ל וכולם
לא נקטו בלשונם כי'א בנשאר שתי אותיות ועשו בי'וס וכו' ע"ש
ועי'ן ולי'א הני דק'ק ע"ב ועי'ן דיקא אברהם ר' צ"ה אות י"ג
ובס' נהר מצרים ה'ב ד' ריב' ס' כי'ב דנראה מסתם דבריהם
דדוקא באופן הנשאר שתי אותיות או יש לעשות ה'יוס ובניד
יש יותר מזה ובני'ל, אלא נלעיד דמה שתפסו בלשונם שתי אותיות
לאו דוקא ולא לעיכובא איתמר והיה יותר, והעד לזה ממ"ש
הבנהני' ז"ל ס' קיל ס'ק י"ג וז"ל נט' שהניחו העדים הל'ק לצד
ימין והיה מקום לכתוב פ' ה'ב לפי וכו' בשעת הדחק הבשירותו
מוהר'ים מאסל'ן ז"ל ומוהר'שדים וכו' והבי'ר אלו השד"ח ז"ל בס'
כיה ס'ה וכתב עי' וז"ל וצריך להבין במאי דמשמע דכלא שעה'ד
לא היו מבשרים ולרברי הני'פ הנ"ל אמאי לא, הכי אהא
בתקנתא לב"ט את המקום ההל'ק וכו' הרי כיון שס'טו מקום
ההל'ק נראה דאין להו'ש עוד לזי'ק, ושם עובדא והה שלא
הרנישו קודם הנתינה וניתן בלא בי'וס ומשונה דוקא בשעה'ד
הבשירותו וכו' ע"ש, אשר מזה נראה בהר' דאין להו'ש אפי' יותר
מב' אותיות, ואין להל'ק מהתיבת העדים לבעי' ניד שהוא בנא
עצמי דבעם אהר להם ואי' מה שנקטו ב' אותיות לאו לעיכובא
אהרר ובני'ל ועי'ן סמכנו להקל ולהכשיר ב'יוס:

וואת אה"ע ה' גמין סימן לא ליהודה קמא

דמחקרי על שם שהנל לקרותו בו כנודע ויש לי אריכות דברים
בזה ובעת אין הפנאי מסכים לזה ואי"ה עוד נבוא בזה :

והדרך אנכי אביא מה שרשמתי בזה בנש הבא מסדינת הים
דהמגרש היה שמו יצחק וקורים לו העולם בשם אהאק
וכתבו שמו בנש בשם יצחק דוקא בלא דמחקרי אהאק ועין בסי
הנראה דביר דף נ' סוף ע"ב שתמה בזה הרבה עמיש במהניג
דעיהק ירושלים חיו נירש אברהם וכו' ואעפ"י שהבעל היו קורן
אותו אמי מאניו יקן התימה וסית היה בשם אברהם השמיטיתו
במיש הגים סמיה דף ק"ו ע"ב ע"כ, ועין תמה שם הרב ד"ר
דביון שזה האיש היה נקרא בפי כל בכינוי זה לתפארת וכו' וכל
העולם קורים לו בכינוי זה לא היה לו להשמיטו וכו' שהעלה
בן הרב גים בסמן מ"ו אות י"א וכו' ע"ש, ועין להסדית ד"ר
מ"ד נ"ס ס"ס שהבייר והוסף לתמה גם על הרב הנראה דביר
דמשמע מדבריו דאם באמת היה עולה והתם בתמידות בשם אברהם
והכל יודעים שם המוכחק שלו אברהם וכו' דמורה גם הוא ד"ר
דאין צריך לכתוב כלל כינוי אמי מאניו וכתב עין וי"ל ואני
יודע למה לא יכתב הכינוי שנקרא בפי הכל שמתבין אותו אף
כשאנו עולה והתם בהם וכו' ע"ש, ולפי"ד בנ"ד לא הו"ל להשמיט
שם הכינוי אהאק, אלא ע"כ סבבנו להקל עפ"י מיש במהניג של
עיהק ירושלים יעשו מעשה בואת שהשמיטו שם הכינוי גם
אולי דאנו הניל בפי הכל השם של הכינוי בנ"ד ולכן סבבנו להקל :

ג בהגם הגיל שהוא ע"י שליה בתים בו ולאחריו ונודע דהבא
שטולחן גם מעד לעד ע"י שליה אין מתבין תיבת ולאחריו :
ג עשו ארבעה עדים דהניג עדי הגם להוד ועדי הדרשאה להוד
ומנהג מצרים שהוא מקום הנהגה הן הם עדי הגם הן הם
עדי הדרשאה ובמיש בספר נהר מצרים דף ר"ה סימן ב' :

ג הדינים שקיימו עדות הדרשאה והשלחנות לא התנו בו
מקומות מתקנים בנהג ובמיש, הרב העלמות לב הוא אהוד
סימן ה' ובספר נהר מצרים דף ר"ה ע"א ולא נודע לנו הנהג
הדינים כי אם התימה האחד מהם מאיזה מתכנסם סבבנו בהנהג :
והנהג על תיבת ולאחריו הניל בפי כל הרב גים סימן ג' גם
ס"ס דאם כתבה בשם ע"ש, ועין להרב שרית ד"ר מעד :

גם סימן י"ז דף קפ"ב ע"ג דאקא איש מהור כיוצא בסקים המצרים
אם כתב ולאחריו בנש ע"י שליה, והגם שכתב שם משם הרב
ס"ב נסן בליקוטי שמות בקיא שלא נכתב מקום שליה וכתב
ולאחריו הנראה דמשום ענין הוא דיש להקל ע"ש, בנ"ד גם
היו למשם מקום ענין ולכן גם בזה יש לסמוך על המוסקם ד"ר
המתירים בזה :

והל ענין העדים שהם שנים שהן ארבע ובניל גם בזה בפי
מהנהג ד"ר בסיה נהר הים בנמה מקומות כתב דבזה לא
אליהן בחר מקום הנהגה ע"ש, ועין בספר בני בנימן סוף סימן
י"ט ועין בספר שרית דף ר"ר ע"ב בדיה ואם שהבייר וגם מיש
הרב

לכתוב בנש ברת שאול דוקא אלא דאחר מהור בדיהין נכתב
בזה אך לכתוב בנש בשם אבי האשה ונתעצם מאוד בזה ובדעתו
לכתוב בנש ברת שאול סלימאן ואני עמדתי כנגד בזה כיון שהשני
שמות אלו אינם משעת הלידה אלא בודאי דבשעת המילה קרו
ליה בשם אחד שהוא שאול ואח"כ קרו ליה העולם שאול סלימאן
בשם אביו להכירו מי הוא זה שאול ולכן קרו ליה שאול סלימאן
והו"ל ככינוי משפחה כמש שאין לכתובו ובמיש מורים ד"ר בסמן
קפ"ב ס"ו ועין שם להפתיש שכתב עין וי"ל ועין בספר גם
מקשר בכללי השמות אות ו' שכתב דאפילו אם נקרא רק בשם
הכינוי כמו שמצינו במדינות אלו שיש לרוב שם כינוי כמו הו"ן
פינן ורבים מעמי הארץ ספרסמים עצמם רק בשם זה אין לחוש
לכתוב בנש שם זה מאחר שידוע לכל שאין זה עיקר שמו ואין
עולה לסית רק בשם ישראל ואפילו הו"ה עצמו ג"כ בשם זה
יודע שאינו אלא בדרך כינוי ואין צריך לכתוב כל שום בשביל
זה וכו' עין שם :

ועיין ברי"ם אות י"ט שכתב וי"ל בסני שלנו כתוב דאין לכתוב
כינוי משפחה כלל וכן אנו נוהגים, וכן דא"ר לנהג משום
שכתוב בסני על גם שכתבו בו כינוי משפחה ואמר הרי"א שדגס
אינו כשר כי על שם משפחה כותבים ההנ"ך ולא הסכנה כי
מכונה משמע לשון יחד והנ"ך על כל המשפחה ע"כ, ועין
למהרה"ף ד"ר בספר ה"ם ושלום היא סימן ל"א השו"ת הרב
מהר"י ב"ם שכתב לפסול הגם אחר שכבר נתגרשה משום דכתב
בו כינוי משפחה דאיכא משום לעז על נסן הראשונים וכו' וכתב
הרב המחבר ד"ר בסמן ל"ב שדעתו להכשיר בדעבד והאריך
יעיין שם :

ועיין להרב דבי"ם ד"ר בנ"ה סו"ס י"ב בשם הגים סק"ג שהביא
בשם הרב ג"פ סק"ג דיש משפחות שאין להם כינוי אלא
מצרפין שם האב להבין כהרב מהנהגיש דשמו ה"ם שכתב ובנו
הרב משה ה"ם בנ"ה י"ט לכתוב משה ה"ם, וכתב על דבריו
ד"ר חסור לשון דהא לא יתכן לכתוב משה ה"ם דמשמע דנקרא
בשני שמות אלא צ"ל משה בר ה"ם וכו' ע"ש, ומנהג לניד משם
דאין לכתוב שאול סלימאן אלא שאול בר סלימאן, אלא דע"כ
נומרי להם להשמיט שם אביה ובמיש השד"ה ד"ר משם הפד"ים
ד"ר בספר אות הוא לעולם הוא דף ס"ו ע"ג שכתב דלא כתב
שם אביה אלא משה ולא ה"ם שנתכבד שהוא משפחה קלאוהר"י
דהשם השני הוא כינוי וכתב הרב ב"ב דלדין שאין מתבין שום
כינוי וכו' אין צריך לכתוב השם השני וכן נעשה מעשה בביר
של הרב פא"י ע"כ, אלא שמיש שם השד"ה ד"ר משם כ"כ
פוסקים שס"ל לכתוב בנ"ד פ' ב' בן פ' יעו"ש :

ולענין מי שיש לו שני שמות דהניג כמו יצחק וקורן לו אהאק
או שם יוסף וקורן לו נהוף המנהג נכונה מה מצרים
לכתוב יצחק דמחקרי אהאק יוסף דמחקרי נהוף שהמיד כותבים

קמב וזאת אה"ע ה' גימין סימן לא לב ליהודה

הרב עבודת משא בשם הרב מוהר"ם דברשאה ששלחו מאהמדי לקושטא עשו במקום הכתיבה בני עדים אחרים אע"פ דבקושטא נהגים שער הגט הן הם עדי הירשאה ע"ש :
ועל דבר התימת הדינים הגיל נה בזה סמכנו להקל עפ"י מ"ש השדה ז"ל בסימן י"ב אות מ' וז"ל כששולחין נה במקום רחוק וממנים של"ה משם לאיש אחד במקום האשה ואין מכירים התימת עדי הגט ולא חתימת דיני הירשאה ע"ין להרב פ"ת סוסי קט"ב שכתב בזה אם אפשר לסמוך בזה במקום ענין גדול על סברת הפוסקים דקיום ביד אין צורך קיום ובאופן שאין השש ידוק ע"ש, ובניד כבר כתבנו דהוי מקום ענין וגם שיש ידעה בנתיים התימת האחד ולכן סמכנו להקל גם בזה :

הלכות נשואין סימן לב.

את זה שלחנו לביד הגדול שבירושלים תובביא :

כבוד מעלה הרה"ג מעיזב הגאון המפורסם נקש"ת כמנהיג יעקב מאיר הי"ו ראש הרבנים וראשיל באה"ק ירושלים תובביא :

רב ונדול !

לדרישת הבהור אחד מבני מקרא אשר ביקש מאיתנו לקבלו להתניי ולזהות כאחד מסנו עדת בני ישראל הרבנים, והן אמת דבאו כו"כ בחורים מהם בזמנים שונים להתניי ודהינו אותם והלכו להם, ברם זה הבהור דוחק אותנו תמיד ואימר כי הוא היה מקרוב בירושל' ומכתיר היינו השיבו שדעתו לקרב את הקראים ולקבלם לגיורם ובכן נודיע למכתיר היינו, כי בזמן מעלת הרה"ג כמנהיג ב"ש ז"ל ואחיו הרה"ג כמנהיגים הי' ב"ש ז"ל ועמם ראביד דק"ק האשכנזים מנייר הרה"ג כמנהיגים אשכנזי ז"ל עשו מעשה ב"ש"א לה' ניסן תרע"ה וקבלו אחד מבני מקרא ועשו מעשה ביד ע"י וכתבו שיש בידם ארבעה פסקי דינים מהרבנים הגדול וביד ז"ל וביארו שם שהיפסוד העיקרי של ארבעה פסקי דינים הוא, כי הלא אנו פה מצרים באתריותו דהרמב"ם והרדב"ז ומוהר"ק' והרב דרני נועם והגדיר ז"ל שכולם היו בור' הוראה פה עובי מצרים יציא וטולם דעתם לקבל לכתחילה את הקראים לבוא בקהל הי' כמבואר בספריהם ז"ל, וביותר הריא דרבינו אביהם הגדול ז"ל מר בריה דהרמב"ם ז"ל אשר הבגים ביום אחד להקל הי' עדה של קראים, וכן העיד הרדב"ז ז"ל שהתהתנו ברם גדולי הדור, ואם זה היה בזמנם שהיה בידם כח להעמיד את הדת על תלה, ועאכ"ו בדור יתום כזה ומי יוכל להחמיר יותר מנאונו הראשונים ולחשוב בקראים של מצרים ספק מסודות, כי אז היו נבוא לפסול את כל הושבי מצרים הרבנים, והתירום עפ"י הגאונים

אלו : א' שתברר לביד שהאיש או האשה הואת ואבותיהם הם מלידי מצרים, ב' שיקבלו לישבע שיה' שיתנהנו עפ"י דת הרבנים בלתי שניי כלל ויטבלו במקוה סהרה כרין הגיורת, ג' שאבותיהם ואבות אבותיהם לא באו לידי נידושין, והנם שנדונם היה באחד מעדתנו הרבנים שכבר נשא הקראית שלא ביריעת ביד והביא מבנה בנים ובנות וניירום להתקנת הגולדים מהם, עכ"ז כתבו שם בסוף המעב"ד הגיל ח"ל ומודיעים אנהנו כי המעב"ד הנוכח שהתירו בו את האשה וילדיה הוא בעבור שכבר נעשה מעשה, אמנם כדי שלא ישאל הקורא ומדוע לא הותרה רק הקראית הזאת, ושאר הקראים שפה מצרים מדוע לא הותרו, ע"כ מודיעים אנהנו כי הפסקי דינים שנמסרו מאיתנו הם בהיתר כל הקראים, אכן יען שנשאר לנו איזה ענינים להוסף בהם, בדעתנו לטורם בקרוב ולעשות מעב"ד אחד מבואר שם הכל בארונה דבה, והתום על המעב"ד זו הגיל הרה"ג כמנהיג ב"ש ז"ל ומנהיגים ז"ל, והפסקי דינים לא נראו בעל"ל, ועוד בשיא לה' תחת התרפיה עשו מעשה הרה"ג כמנהיגים ז"ל וביד וקבלו אחד מבני מקרא שהיה נשוי אשה מעדתנו וילדה לו תמשה בנות ובן אחד עפ"י סכך מ"ש במעב"ד הגיל אחד שהקרו שאבותיו ואבות אבותיו לא נדרשו נשואיהם מעולם, וקיבל עלינו וע"י הוקי דת הרבנים ונעשה בזה מעב"ד, ועוד בשיא לה' תחת תריין עשו בדיה"ן פה מעשה באחד מבני מקרא שהוליד מאשה שהיא מעדתנו עדת הרבנים בת אחת ושלישה בנים, וניירום על סכך כל הגיל וגם אחד שהקרו ניכ בספריהם וספרי הדינים שלהם וראו שקדושיהן נעשים איזה שעות אחרי נתינת הטבעת שאומרים כמה פסוקים וכמ"ש מוהר"ק' ז"ל בספר אהלי יעקב, וכן סמכה מעמי שיש לפסול קדושיהן ועשו מעב"ד ע"י, והן היום בבוא הבהור הקראי הזה שרוצה ליטא אשה מעדתנו לכתחילה, ובנענו לעשות זאת שערין לא נעשה מעשה בבדיה"ן פה מצרים לכתחילה ביד, והנם שמדברי הרה"ג כמנהיג ב"ש ז"ל וביד במעב"ד הגיל מבואר שיש לעשות לכתחילה ולנייר גם בבהור ובתולה מעדת הקראים וכמבואר בדבריהם ז"ל, עכ"ז אמרנו להוות דעתנו דעת עליין הוא וביד היינו אם יסכימו בזה כי מצדן תצא תורה, ועפ"י יקום דבר לרחק או לקרב, ובכן נשארו מצבים ומהכים לתשובתם הרמחה סהרה תצמח ושכמיה :

סימן לג.

וזאת ההה תשובת מעלת הרב הגדול מעוז ומגדול דאכ"ר מקודש נקש"ת במהר"ד בן ציון אברהם קואניקה יצ"ו יעמ"כ הי' לעד אכ"ר :

זאת אה' נשואין סימן דג ליהודה קמג

אור יום ב' כי אלול תרצ"ז

לכבוד הרב הגדול המפורסם רב פעלים יקר הלבב נודע לתהלה כהריר חיים נחום יצ"ו ראש הרבנים בעובי עיית מצרים יע"א :

אחדשה' באהבה. הנני בזה לכתוב לו אודות שאלתו באיש אחד מבני מקרא אשר הפצו להבנם בתוך אהבי הרבנים ואחרי החקירה נודע לו כי רצונו לישא אשה מבני הרבנים וכל רבני מצרים שקרמוהו מימות רבינו אברהם בן הרמב"ם והרדב"ז ומתריקיש עד הרב ר' אהרן בן שמעון יהוד כולם עשו מעשה וקבלו מבני מקרא וזרבי ראביש במעשה שאחד היה נשוי עם ישראלית והוליד בנים ממנה כתב כי קבלו יצ"ו שכתב היה נשוי ושוב כתב שאפילו אם לא היה נשוי היו מקבלים אותו מפני שאם לא נקבלו וינשא עם ישראלית עפ"י הממשלה שהכיר בנשואין אלה והבנים יורשמו בפנקס הממשלה בתור יהודים רבנים ואי אפשר להכירם אחרי כן ושאל בתור הוות דעת הרב הגאון הגדול המפורסם ראש הרבנים וראשון לציון ר' יעקב מאיר שליט"א על זה והנה הרב הגוי מפני כי היה תולה וגם עתה הוא תלוי ונצמזמה מאת הרופאים שלא לעסוק בימים האלה בשום ענין הצריך עיון בקט ממנו לעיין בענין זה ולהחריבו תשובה מאהבה :

והנה שאלת מעכית היא באמת שאלה גדולה והמורה כי בענין לקבל גרים מבני מקרא יש מכותה גדולה בספרי הפוסקים ורוב הפוסקים ס"ל דאין לקבלם, והנה להביא כל ספרי הפוסקים המדברים בענין זה יארבו הרבנים מאוד רק אישום כי או ל' ספרים מהמחברים האחרונים אשר הם הביאו כל דברי הפוסקים המדברים בענין זה, ראשון בקודש הגאון הצדיק שרי המד בחלק האחר עשר מספרי הגדול שרי המד במערכת הביית בס' ליד אות ב"א הביא אמורות דספרי הרבנן קדישי המדברים בענין זה ורובם לאסור ושם בסופו כתב דעל ידי שאלה הלכה למעשה כתב באחריות בענין זה בספרו חלק י"ב (ואמנם החלק הזה אינו בידו כעת) ושני בקודש בס' מפי אהרן ס"י ב"א התאמין בזה לאסור אסור לקבלם, והארץ להביא סבירות כל הרבנים האוסרים בענין זה ונדפסה תשובתו זאת גם בס' תעלומות לב חלק ד' ס"י וא"ו, ועם כי הרב הגדול ר' אליהו חזן בתעלומות לב שם ס"י ד' סתרי הרבה מדבריו ומראיותיו, מכל מקום זה כודאי אין להבהיר דרבו האוסרים על המתירים, וע"י בס' מפי אהרן בסוף הספר ס"י כ"ב הור להעמיד כל דבריו (ובס' תעלומות לב חיד בסופו הור הרב הגדול ד"א חזן לסתור דבריו ושם נדפס ניב תשובת ידין הרה"ג ר' בן ציון עזריאל הרב מיפו ותל אביב על דברי הרב ספי אהרן, ושם בס' מפי אהרן נדפס תשובת הרב הגאון הגדול סנא דמשפטים ר' שלמה אליעזר אלפאנדרו ז"ל דהארץ בזה וכתב משם הרב פני משה דכתב דרוב גדולי הפוסקים הסכימו לאסור והגאון ר' שא אלפאנדרו חוסף וכתב דמאז ועד

עתה נתוספו אחר כך דור אחר דור כמה וכמה רבנים ופוסקים שכלם קרמו וקבלו עליהם דברי האוסרים ושכן נהגו, וס"מ וכתב דהא ודאי אם יהיה בזמננו מי שירצה לסמוך ולעשות מעשה להתיר אינו אלא מן המתסדרין עש"ב איכ אפוא מי הוא זה אשר יכול להכריע ולהורות להתיר, ובפרט כי לעשות מעשה שלא לקבלו אין זה מעשה בקום ועשה נגד המתירין כי אם שב ואל תעשה, אבל לעשות מעשה להתיר כהמתירין נגד רוב הפוסקים הור מעשה בקום ועשה לעבור על דבריהם, והנה הטעם של הרב הגדול כמחרי' אבולעפאי דהור בו מהוראתו הקודמת להתיר לקבלם כדעת המתירין ואח"כ הור בו משום דלהתיר נגד רוב הפוסקים האוסרים הור לעבור על דבריהם בקום ועשה אבל לעשות מעשה שלא לקבלם הור לעבור על דברי המתירין בשב ואל תעשה וכמבואר בס' מפי אהרן דף ק"נ עש"ב, והביא ראיה משי"ם דבהם בפלוגתא דריא ורי יהושע ברט"ס שנתערבו מתן ארבע בסתנה אחת דס"ל לריא דיונתו במתן ארבע ופלגי ר' יהושע ואמר דלא כן אלא ינתנו בסתנה אחת משום דכשנתת מתן ארבע עבית על כל חוסף ועשית מעשה בידך, אבל כשנתת בסתנה אחת עבית על כל תגרע ולא עשית מעשה בידך, ע"ש ול' נראה עוד ראיה גדולה לחלק בקום ועשה לשוב ואל תעשה, דהנה קי"ל דרבנן יש להם כח בידם להעמיד דבריהם על דבר תורה אפילו באסור שי"ט בן כרת כמו דהור על הווא בשבת שחל בערב הפסח וכן נזר על לולב ושופר והעמידו דבריהם על דברי תורה משום גזירה דשמא יעבירו ד' אמות ברשות הרבים, ומבואר בס' יבמות הוה דרבנן יש להם כח להעמיד דבריהם על דבר תורה והו דקא בשב ואל תעשה כמו הווא ולולב ושופר אבל בקום ועשה לעבור על דברי תורה אין להם כח להנזר ולעבור על דברי תורה בקום ועשה, הרי דיש הבדל הרבה בקום ועשה לשוב ואל תעשה, והבא נמי דמוותא דלעשות מעשה כהמתירין נגד האוסרים הור קום ועשה נגד רוב הפוסקים משא"כ לעשות כהאוסרים נגד המתירים אינו אלא שב ואל תעשה, ולכן להכריע בזה להתיר בקום ועשה נגד רוב הפוסקים האוסרים קשה מאוד מאוד :

ואמנם בכל זאת יש מקום לצדד להתיר בנדון דידן, (א) על פי שי"ט בתור משם הרה"ג ראבי"ש דכתב דאפילו שלא היה נשוי היה מקבלו מסתד כי תנשא לו הישראלית עפ"י הממשלה וכו', (ב) ועוד ישנה נראה דיש מקום גדול להתיר לפי משי"ם בס' תעלומות לב ס"י ד' דבאמת הקראים הסה ב' מונים הסוג דאחד וכו' והסוג השני הוא אותם הדברים בארץ מצרים כעת הזאת ובזמן הרדב"ז וכן בערי קרים וכדומה שהם רבים ואינם מתקיימים כלל לדת הרבנים ואדרבא מתרחקים מהם ומכונים אותם ופוקרים בפרהסיא ויש להם מוהלים לבדם ואינם עושים פריצה והם בועלי נדות שאינן טיבולות במקוה נדות וגם יש להם חכם סורר וסורה והוא המסדר להם הקידושין ומלמדם להרע ולא להטיב וכמבואר בתשובת

קמד וואת אה"ע ה' נשואין סימן לג ליהודה

אותו ילך וישא את הישראלית בהק הממשלה ונפיק מינה הורבא וגם הרב הגדול ראבי"ש התיר מפעם זה כמו שכתב מפעם יוכל כח"ר לסמוך על זה ולקבל אותו *

והנה באותו המעשה בית דין כתוב לאמר כי קבלו את הקראית רק על פי ד' תנאים אלה: (א) שיתברר לביר כי אבותיה ואבות אבותיה וכו' הם מלידי מצרים, (ב) שתשבע שבועה המורה כי תתנבג בביתה הן כדברים שבינה לבין בעלה, והן כדברים השייכים לביתה על פי דת ודין הרבנים בלתי שום שני, (ג) שיתברר לביר שאבותיה ואבות אבותיה לא באו לידי גרושין, (ד) שהקבל לסבול טבילה במעמד בית דין כדן היותה, ואחר שעשתה כל זאת נרשם כתובתה בפנקס הבית דין צדק, והנה התנאי הראשון נהנין וצורק מאוד אחר כי זהו עיקר ההיתר, ואמנם התנאי השלישי שיתברר לביר שאבותיה ואבות אבותיה לא באו לידי גרושין, הנה הלשון הזה אינו מדויק כי מה בכך אם אבותיה ואבות אבותיה באו לידי גרושין ונרשמו אשה אחרת, העיקר הוא רק כי אמה של זאת הקראית וגם אם אמה לא היתה מגורשת ולא נישאת לאבותיה ואבות אבותיה אחר שנתגרשה מאיש אחר, ואמנם ודאי זהו כוונתם שיתברר לביר כי אמה של הקראית הוואת ואם אמה לא היתה נשואה לאיש אחר מקודם ונתגרשה ממנו ואח"כ נשאת לאבותיה או אבות אבותיה, ואמנם לכאורה תמוה דהרי כבר כתבו דכל קראי מצרים חמה פסולי עדות ניהו ועדי ישראל אינן מותרין וגם קדושין אין כאן פסולי מסורות מנין, ואם בכל זאת חשו אולי פעם יתרו איזה עדים ישראל ונתקדשה בפניהם ואח"כ נתגרשה בנס שלום שאינו נס והיא אשה איש ונשאת לאחר אם כן מה בכך דהתברר לבית דין דאם אמה ואם אם אמה לא נתגרשו, הא אפשר דאמה הרבעית או התשיעית ואפילו העשירית ויותר, נתקדשה במני עדים כשרים מישראל דייחוד להם ויש כאן ספק מסורות ואם יש באהה ספק מסורות, הלא כל הבאין אחרית עד סוף כל הדורות חמה ספק מסורים, וצריך לומר דסבירא להו דודאי עפ"י רובא ליכא למחש אלא דכל כמה דאיכא לברר ואפשר לברר מבררין ולכן אמה ואם אמה ואם אם אמה דאפשר לברר דלא היו מגורשות, משתדלים לברר, אבל יותר דאי אפשר לברר סמכין ארובא דרוב קדושין אינן קדושין וסמכין אספק ספקא שמא לא נתגרשה ואם תמצא לומר נתגרשה שמא לא נתקדשה בעדים כשרים ומהפך הוא שמא לא נתקדשה בפני עדים כשרים ואח"כ נתקדשה שמא לא נתגרשה, אף דלפי האמת לרוב הפוסקים לא בעינן מהפך כמו שכתבתי בתשובה אחרת, ועיין בשו"ת הרדב"ז הלך ב' סי' תשצ"ו דפוס ווינצא ד' ל"ו ע"ב בדריה עוד כתב ולפי שיטתו כשה ספקות על זה:

גם מה שכתבו בהנאי השני שתשבע שבועה המורה וכו' לא ידעתי שבועה זו למה, ואם כן כל זה הבא להתגיר משיעין אותו

בתשובה הריש והרדב"ז ומהריק"ש כאלו ודאי שקלקלהם הוא תקנתם כיון שהעדים שלהם הם פסולים מדאורייתא, וגם אם ימצא עד מבני ישראל בתוכם אינו מותר לעדות והפסולים שלהם הם המותרים כאלו הם שהתירו המותרים לבוא בקהל ה' עש"ב וא"כ לפיז בקראי מצרים אין להם קדושין איב ספק מסורות מאין ומעתה דינם כמו גוים ממש ומקבלים אותם לגירות כיון דאין בהם שום ספק מסורות, (ורק מאי דכ"ל גם לקראי קדים עמיהם הנה בפי שרי המד סי' ל"ד שם כתב דה"מ אתנו באהבה ושלום ואינם מולולין בכבוד הכמו ישראל ע"ש) וכן ראינו בסעפ"ד אחר שניהן במצרים וחתומי עליה הרב הגדול ראבי"ש והרדב"ז ר' אהרן מענדל כהן, והרדב"ז ר' חי בן שמעון על אחד שנשא לפני עשרה שנים אהת מבנות הקראים בלתי ידיעת ורשות ביד כי נסעו לארץ ישראל ושם נשאו בכתובה וקדושין ובשובם מצרימה בית דין לא רצו לברר את נשואיהם ולרשום אותם בפנקס בית דין הצדק כנהוג ואחרי עבוד עשרה שנים ראו ביד שנהנין לספל בו ולהכשירו וגם לספל בכל קראי מצרים ושם כתבו כל אחד מהרבנים דעשה כל אחד פסק אריך להתירם, ושם במעב"ד ההוא ובחוספה להמעישה ביד ההוא כתבו מפורש כי אין כל הדברים הללו אמורים רק לקראי מצרים ועיקר סמיכתם, (א) כי הלא אנו פה בעדי מצרים אחריו דרבנן קדושי הרמב"ם ורבינו אברהם הגניד והרדב"ז ומהריק"ש והרב דרכי נועם וזר בריה הרב נחם ורדים שכולם היו מורי הוראה פה מצרים ומקצתם תדעו ארץ וכולם היו מקבלים לכתחילה את הקראים לגיורם ולהתיר אותם לבא בקהל ה' ובמבואר בספריהם וביותר ההוא מעשה רב דרבינו אברהם הגניד הכנים ביום אחד עדה שלמה של קראים לקהל ה', והעיד הרדב"ז שהתחתנו בהם גדולי הדור, וא"כ מי הוא זה פה בעינינו בדרבנן דור יתום כזה אשר כהו יתיה במתניו להתמר יותר מנאוננו הקדמונים ולהשוב הקראים שבמצרים לספק מסורים ח"ו, (ב) כי ראו בהויש ובעיניהם כי רבנו הרדב"ז אשר כתב כי קדושיהן אינן קדושין כי כולם הם פסולי עדות חמה נכונים מאוד כי היו בכמה תפלות של הקראים וגם למדו בספריהם ונתברר להם כי קדושין אין כאן, ואם קדושין אין כאן השש מסורות מנין וא"כ כל הקראים אשר נתברר כי הם ואבותיהם ואבות אבותיהם היו ילדי מצרים הם מותרים כדברי כל הראשונים הגו', ורק כי כתבו כי בכל זאת הם מותרים לעת עתה רק את הקראית הגו' וכתבו וז"ל וכדי שלא ישאל הקורא וסדוע התרנו רק את הקראית הוואת ושאר הקראים דמה מצרים לא התרנו כעת, על כן אנו מודיעים כי הפסקי דינים דנסדרו מאתנו הם כהותר כל הקראים אך יען שנשאר לנו איזה ענינים להוסיף עוד בנאות דהיתרא להכנים אותם לכתחילה ובנדעתנו לנסרם בקרוב ולעשות מעשה בית דין אחר אשר שם מבואר הכל יותר בארוכה על כן לא התרנו כעת רק את הקראית, איב מעתה בהצטרפות דיש פחד כי אם לא נקבל

וזאת אה"ע ה' נשואין סימן לג ליהודה קמה

על כל פנים מעבית בבואו לגיר את הקראי יזהר לקיים כל הארכעה הנאים הנ"ל ואפילו התנאי שבטובה כיון הנפק מפוס דבנן :

ובאמת יש להאריך עוד בענין זה ובפרט בענין השבועה ואמנם אינו יכול ודי בזה, ובה אסים בברכת שלום :

ידידו מקירו ומכירו וזהם בכבוד רב

בן ציון א. קואנינקא

היו

א

וזאת ששלחתי למע' תהיה מעינים ואביד מקודש הרב עליון למעלה היו :

רב נהרל ומאוד נעלה !

תו"ד הצוף העתק מהפסיד אשר בוגו ידוק מעשה אצבעותיו, והגני משיב ונתן רב תודות לרבים בתיר היו, רק יען שהעדה הקראית פה מתנגדת לזה, ומע' תהיה הרב הראשי הרם עד העולם יצו אינו הפך לעשות דבר נגד רצונם, לכן באתי בשוהותי אליו לדרוש מרבים בתיר אם אפשר שהקראי וסמו ליאין בהן יסע עם ארצותו הישראלית לעמוד לפני הדרת כבודו לעשות לו כפי מה שיגזור היום בתיר ולהשיא אותו שם, והתנאי השלישי המובא בהפסיד, להיות שאי אפשר לנו להשיב כבודו נמור בעדות כהורה, דעת הרבנים פה אין להם שום התערבות עם הבני מקרא לדעת אם אהת מנשותיהם נהגושה מבעלה ונישאת לאחר או לא, ואם נביא עדים מבני מקרא מה לעדות זאת אחרי שהם פסולי עדות ואין בברכהם ממש, לכן אם אפשר לסמוך על סים אשר כתב בתיר יצו, והדבר בענין יעשה, נא להודיעני מה צריך להקראי, והוא מוכן לקחת העדות פנוי מהקונסיל דפה יען שהוא צרפתי, ומסדר הרבנות פה יתן העדות לארצותו הרבנית שהוא פנייה, והגני מהכה לתשובתו הרמחה, אקוה שמהרה תאסח, בכבוד רב כיאות לרבים בתיר ובדרשה בברכה ובשלום :

העניד יהודה חיים מסלתון ס"ט

א

וזאת התה השוכת כבוד מעלה הרב נהרל עליון למעלה היו, ירושלים ת"ו ח' סבת תרצ"ד.

לכבוד הרב המפלא החרף ובקי כמוריר דבי יהודה חיים הכהן מסלתון היו דוס"ץ ארין מצרים יע"א.

אחדשה"פ באהבה מכתבו מיום ג' סבת קבלתי נכון ורוב תודה לבתיר על כי שלח לי העתקה הפסיד, ואמנם אשר כתב אם ישלח הקראי אלי, לא בן ידידי, שאם יבוא פה אנכי

אותו ? ונראה דס"ל דקראי או קראית שאני דבשלמא שארי נרים אי אפשר להשביעם, כי אם ישבעו על פי אמונתם הקדמת הלא הם מניחים אמונתם זו, ואם ישבעו על פי אמונתו הלא אם יש לחשוש כי יעברו על דתנו או על חלק מתורתנו בן יש להשיב דיעברו על השבועה, אבל קראי או קראית דהיו ישראל במקצת והיו מאמינים בתורה שכתב והיו מאמינים בחומר השבועה לכן אפשר להשביע אותם, ונראה דסמכו על זה על אותה ששנינו בפי' דיומא דלכהן גדול בערב יום הכפורים שהרית היו משביעין אותו שלא ישנה דבר מכל מה שאמרו לו דלמה שהושרדן אותו שמא הוא צדוקי כיון דמאמינן בתורה שכתב לא ישבעו לשקר, והנה הרב הפיר' הדש בספר מים חיים בתירי להלכות עבודת יום הכפורים הקשה דמה בכך דמשביעין אותו הלא להשיא דשכא הוא צדוקי גנה בהושבו הוא דמקיים מצות הכתוב כפי פברתם יהושב כי אין איסור בהשבועה, ותירין דבכל זאת המרא דהו שבועה ולא ישבעו לשקר, ועוד תירין דהצדוקים אין להם לעיכובא כי יהיה מתן הקפדות באש לפני ה', רק דלדעתם אינו מעכב פסוק דכי בענין אראה על הכפורה ודומה למה שדרשו היר' ביום טוב דאו כולו לכם או כולו לה' וגם בכאן לדעתם אפשר לעשות כך או כך, ולכן אם משביעין אותו כי יעשה רק באשר נעשה מפי הוקנים לא יעבור על השבועה כיון דפסוק ונתן את הקפדות על האש לפני ה' אינו לעיכובא, ואפשר להיות כך או כך והנה גם כאן לכאורה יקשה בן דמה בכך דמשביעין אותה או אותו הלא לדעתו דתורה הקראים שלא להאמין כי אם רק בתורה שכתב הוא יותר אמיתית איכ תהשב כי לא תהיה לה איסור בהשבועה, ואמנם אף על פי בן תירין השני של הרב פרי הדש לא שייך כאן אבל תירין הראשון אפשר לתירין מה דבכל זאת המרא דה' שבועה, ואפשר עוד כי בכאן קושיא מעיקרא ליתא, כי שם בהושבו כי זהו תיקון עבודת יום הכפורים הצריכה לכל עם ישראל יעבור על השבועה בעבור התיקון הנדול הזה לפי דעתו, ואמנם בכאן השייך רק לכהן אם תשבע או ישבע והאי לא יעברו על השבועה, ובכל זאת שבועה זו הדשה היא בענין ולא מצאתיה ולא ראיתיה בשום אתר מספרי הפוסקים ראשונים ואחרונים שהוזכרו הדבר הזה כי קראי או קראית הבאים להתגיר ולקבל עליהם כח הרבנים דצריך להשביעם, ומאותה דיום הכפורים אין ראיה כי התם הדבר נוגע לעיקר הדין עבודת יום הכפורים זה נוגע לכל עם ישראל לכן תקנו שבועה זו, אבל בכאן בענין נר ענין פרטי הנוגע לו לעצמו אין סברא כלל דצריך להשביע אותו ובדאי תלינן דלא יעבור על חוקי הדת ואם יעבור הוא לברו עונו ישא, ומה יהיה אם יעבור גם על השבועה דנשביע אותו, הלא הוא לברו עונו ישא, והבן כי זה הילוק נכון וברור :

קמו וזאת אה'ע ה' נשואין סימן לג לד ליהודה

סימן לד.

שאלה אלמנה שרוצה להפדע כתובתה מנכס בעלה ואין בעובן הסת בין מקרקעי ומטלטלי כדי פרעון סך כתובתה, והורשים בני בעלה סוענים שהיא היכת בכל ההוצאות צורכי הקבורה ואכן המצבה, וכן בהוצאות של שבעת ימי האבלות והשלשים והשנה שעושים לימודים ואכילה ושתיה וקניצא, והאלמנה סוענת שהיא אינה היכת בכיו, גם סוענים הורשים שקודם כל חשבוע שבועת האלמנה כפי הדין אפילו שאין בנכסים כל כך ובגיל, עוד סוענים שכיון שאין בעובן כדי שיעור שתי כתובות איס צריך להלוק כל נכסי העובן להצאם ביניהם ובין האלמנה צריך לדעת האך שורת הדין נוסה ושכסיה:

תשובה הן אמת שלא היה ברוצני להשיב ולהספיל בזה לסיבה ידועה אלא ההכרח אלצני לקבץ סברות הפוסקים וז' הש"ס לזה להשוות ביניהם ולתווך השלום, הנה לענין ההוצאות כבר נשאל בזה בעין גרין ממש הרב הסד לאברהם האה"ע סימן ב' בדאובן שמת ולא השאיר אחריו שיעור כתובת אשתו ואשתו מעכבת שלא לקבורו מנכסיו דדועה אשה לנכות כתובתה, והשיב ע"ז בארובה וביא דעת הפוסקים ז"ל והחלוקים שיש בזה והעלה בסוד רצונך הקבורה וההוצאות והנציצם לה הם יהיו מנכסי העובן, ואומנם הוצאות שהם לצורך יקרא דה"י כגון אכילה ושתיה שעושים בשבוע והחורש והשלום השנה וכן שמן להדלקת הנר וכדומה, אין שום חוב לאשה לא מבעיא מנכסיה אלא אפילו ממטלטלי המת, ואפילו אם כבר מכרו והוצאו הוצאות אלו מן המעות חייבים לשלם לה מנכסם, ואפילו אין כתוב בכתובה אנים וכיש אם כתוב אנים כמנהגנו וזה סוסכם מנהלי אחריו ומנינו אשר מביהם אנו שותים היה הרב כרם שלמה וביד שם ודרכי נועם סימן מא וממשך אחרים הרב באר המים בהחיים סימן ה' הלכה למעשה יעו"ש, ונכסים שלה בעין נכסי צאן ברזל או נכסי מלוג וכל מה שפסק לה הבעל בשעת נישואין אין שום חוב על האלמנה אפילו לדברים ההכרחיים הגויל ואפילו הפסד הורשים קודם קבורה וסברו וקבוצתו מאותם הדמים עכ"ז חייבים לפרוע לה הדמים מנכסם לבויע ע"ש, ובסוף דבריו כתב שם וקברו את המת מנכסיו בדברים ההכרחיים הגויל, אמנם דברים שאינם הכרחיים ובגויל פשיטא שאין בה ליתוסים לעכב כלל אף אם הם תפוסים לכ"ע ושוב צ"ח להפחית דא דבין ע"ג שצמד באורך בענינים אלו ובחשובת מותרים סימן התקני וסימן התקס"ד ע"ש, וע"ן בספרו:

ובז"ל אה"ע את קבורה שהבייר אלו ע"ש:

והר"ב בני חי' האה"ע סימן צ"ג כתב דהכש"סין אעפ"י שהן שלו הרי הן נכסיו צאן ברזל אפילו לסבת הדביו ז"ל אינה היכת ליתן מה שפוסקין עליה לקופת חברת הקברנים כנהגו, וע"ן תשובת הרשב"ש סימן רס"ו וע"ן ררבי נועם אה"ע סימן מ"ה וע"ן כנה"ג

אנו לא אספל בו כלל, כי אין רצוני להבנים את עצמי בין ההרים הגדולים, ואנו כחבתי או כי רבני מצרים יכולים לסמוך על כל הרבנים הגדולים מארא דאתרייהו דעשו מעשה, אבל אנו אין לנו אלא דברי רוב הפוסקים שכתבו לאסור, בבקשה לדרוש בשמי בשלום מי שגדול ההיג"י ה"ם נחם ראש הרבנים יצ"ו בכבוד ובדידות:

בז ציון א. קואינקא סי'

הנה מיש הוד מעבית היו עמיש כתנאי השלישי שיתבדר להביד שאבותיה ואבות אבותיה לא באו ליד נירושין דהלשון אינו מדויק דהעיקר הוא כי אמה ואם אמה לא נתגרשו ולא נישאו לאבותיה ואבות אבותיה אחר גרושיתן מאיש אחר, ואמנם זהו כוונתם בודאי שיתבדר לביד שאמה של הקראת הזאת ואם אמה לא היתה נשואה לאיש אחר ונתגרשה ממנו ואח"כ נישאת לאבותיה ואבות אבותיה, ונס לזה תמה רכיון שכבר כתבו דכל קרא מצרים הם פסולי עדות ואין מיהדים עדי ישראל אין עוד פסולי סמדות, ואם בכל זאת חששו איס גם הויל להיש עוד לאמה הרביעית והותר, וצריך לומר דס"ל דכל כמה דאיכא לברר מבריינין ושלשה דורות דאפשר לברר משתדלים בהם לבררם אבל יותר סבבין ארובא דאין קידושיהן קידושין וסבבין אספק ספיקא וכו' תמיד יצ"ו, הנה מוכרח דהוצרכו להתנאי השלישי הוא לפי מה שכתב הרמ"ה כמנהגיה הן ז"ל בס"ה העלומה לב חיד סימן ה' די מ"ז ע"א וז"ל כי יש לומר שיעקר התקון הוא כדי לצאת י"ה כל הדעות או לאותם שהם מועטים כקושטא ודבונתה שהם עושים כל צדיהם על ידי הרבנים ובעדים שלנו כמו שביארנו לע"ל, ובהם יש להושי לכל הקראים הבאים להבנם בקהל ה' שמה אמו או זקנתו שהיתה מקודשת בעדים כשרים ונתגרשה בלא גם כשר, והוא בא מאותה טפה פסולה והויל ספק ספיקא ע"ש:

ולדבריו ז"ל נראה שיש להושי גם להקראים שבמצרים הבאים להבנם בקהל ה' ובמיש ובהם יש להושי לכל הקראים וכו' דר"ל שאולי מהקראים הם באו למצרים ויש להושי להם ולחקור ע"ז, ומיש שיתבדר לביד שאבותיה ואבות אבותיה וכו' ר"ל על אבותיהם כמו שפ"י מעבית היו, וכן עוד כתב שם בס' העלומה לב בעמוד ג' וז"ל והאיש והאשה זהו הבאים אל קהל ה' אם היתה במשפחתם מנדשת מאיזה דורות הקרובים וכו' בעו"ש, ולהיות דהמניעה מלעשות הנישואין הגויל ע"י ברה"ץ שבירושה"ז כאשר הורו ביד הגדול שם בגויל אינו מסעם מספיק רכיון שהם סוסכים על רבני מצרים ז"ל אשר כל בית ישראל נשען עליהם והקראי הוא סורשבי מצרים איס אין דבר הוצין להמנע מה, לכן גם אנוי הדל נמנעתי מלעשות הנישואין הלז ונעשה הנישואין בבדה"ץ שבניית נא אמון יע"א:

וזאת אה'ע ה' נשואין סימן לד ליהודה קמו

כנה'ע היום סימן ציו הגביי אות כיד ובס' עדיה הנחם אות זו
זהביי אות א' ועין להביר האה'ע סימן פיא באורך ובד אהרן
היב סימן קי'ה הגביי אות ל' לענין קבורה ותכריכין מעבה וצורך
אכילה בשבוע ועין בכיו בספר קדמוי אות קי סימן כיו ע'ש.
זכבר הרב היל שם אהר שהביא דברי כל הפוסקים ובניל העלה
דהוצאות הקבורה הגווצים הם מנכס' הסת וכל ההוצאות שהם
ליקרא דחי כגון אכילה ושתייה והדלקת נרות וכיוצא אין האשה
חייבת בהם ובניל :

ולענין השבועה שחשבע האלמנה הדבר פשוט שצריכה לישבע
ובמיש סתן בשבע אה'ע סימן ציו סעיף א' שאין אלמנה
נוכה כתובתה אלא בשבועה, ועין להרב כסא אלהי שהביא
מחשובת הנאונים סימן כ'ט שכתבו דאפילו אם כתובתה מאה מנה
ואינה מוצאת לנכות אלא מנה צריכה שבועה ע'ש, ועין להרב
יד אהרן אה'ע סוף סימן ציו אות ה' דשבועת האלמנה היא אפי'
אם יש נאמנות בכתובה יע'ש, והרב י"א שם אות ב' כתב ראם
היורש הוצה לפסור אותה משבועה ע"י פדיון חציב ע'ש, והמנהג
בדמשק יע'א והאלמנה מוחלת מעיקר כתובתה איזה סך להורשים
וכנגד זה היורשים מוחלים להאלמנה וזה נעשה ע"י אנשים מחובי
השליס ביניהם כנודע :

והרב בית דוד אה'ע סימן נ"ט והביר היא אות דין המנהג
שאלונקי להשביעה בתפילין בביר ואין צורך להגביה
התפילין רק מנהג ידה עליהם, וכתב שם רמבן הדין סג' בחיטש
ע'ש, וכן המנהג דשבועת האלמנה סג' בחיטש, והרב זכור לאכרחם
אה'ע אות ש' סדר נוסח האלמנה חיל תניה ידה על החיטש
ויאמר לה השביעה :

שבועה על דעת הסביה ועל דעת הגשבעים באמת ועל דעתו
שלא התפסך בעלך צדדי ושלם נכה עדין כתובתך
ושאין לך כתובה אחרת ושלם הנכאח ושלם הברחה ושלם נולה
ושלא ננכת ושלם תפסת מנכס' בעלך שום דבר שבעולם לא
בהו ולא לאהר מותו וגם שלא מהלל ולא סכרת ולא משכנת
ולא נתת לו במתנה כתובתך לא כולה ולא מקצתה, והענה
האלמנה אכן, והכונן שהמנהג בעיית דמשק יע'א להשביעה היין
לביר, וגם שלא בפני היורשים, וגם מנהג ידה על התפילין בעת
אמירה סדר השבועה הגויל, ונודע שכל דבר צורך לעשות כמנהג
המקום ההוא שעומדים בו ואין לערער עליהם כלל :

ולענין שאין בעובון המת שיעור ב' כתובות כבר מנה זמן
כתבתי מזה בענינותין בקצרה והואיל ואתא לידן גביא
הדבר מה על ענין גביון כתובה לאלמנה במקום שאין בעובון
המת שיעור שתי כתובות, הגה אעיקרא יש לדעת במנהג שהיו
נוהגים בא"י וירושל' וצפתו וכיוצא לכתוב בכתובה בזה"ל והירוש'ה
כמנהג דמשק כנודע, דלמה להם לחלות המנהג בדמשק והי"ל
לכתוב כפי מנהג מוליסולה שהוא עיקר התקנה ובמיש הראיש

כתובת וכן כתב הסוד אה'ע סימן קי'ה זמן ויל בחש' אה'ע
ע'ש, ובכ"ס המכיים זיל בביר השבועות ובחיא סימן קי' ע'ש.
ומכירת הדבר שכתבו לכתוב כמנהג דמשק יע'א עם שעיקר התקנה
היא במוליסולה, ועין שבדמשק יע'א נהגו בענין ההשבועות במוליסולה
ובענין כתובת האשה כשמת הבעל להנכותה כל סג' בכתובה
במושלם כאשר עד עתה מנהגין לה כדודע ומפורסם שכן נהגו
ולמפורסמות אין צורך האיה, ועין לסמן זיל בחש' אה'ע דני
כתובות סימן א' באיש שמת והגיה בת אהר דוקא ובכתובה כתוב
אם תחאלסן ולא יהיו לה בנים ממנו הקה סאתים פרוהם וכו'
ושקיל וסרי אם המת שהגיה זה קר' בכלל הכתוב בכתובה או
לא ובסוף דבריו העלה האלמנה נוכה כל כתובתה ששלם, ולא
אסדין בהא יד בעל היסור על ההתחונה משום דכל הנאי או
תקנה שבאים להוציא מזה דין תורה יד בעל התנאי או יד בעל
התקנה על ההתחונה ובמיש הראיש בחש' ב' ניה סימן ח' וב',
והבא כיון דמדינא היא נוכה כל כתובתה ששלם והנאי שבא לנודע
בכתובה יד התנאי על ההתחונה נוכה כל כתובתה ששלם, ובמיש
שכבר הכריחו למשטמנות הלשון ובלישנא דאנשי הלכך נוכה כל
כתובתה ששלם ע'ש, ומנהג לדין שכל רבני מצרים ובאראשם
הדביו זיל בחש' הליד שכתב שמנבין להאשה בכל זמ' כל סג'
כתובתה וגם הניח סימן י"ח ע'ש ובמיש כשםס ח' מנהג מצרים
יעין שם :

והרב אהרן ה"ר קליד ע"א כתב חיל ודבא שמת הבעל
וכאה האלמנה להבוע כתובתה, לא היה פה צפתיו יום
תקנת הלוקה אלא האלמנה היתה נוכה כל כתובתה, אך בשנה
שציו עשו פה צפתיו תקנת הלוקה מזה והנכאח בספר חסד
המשולש סימן כ"ב חיל באשה עזובה היתה העיר האת וכו' וכו'
כי האלמנה נפיעה בכתובה עיקר והוספת מרובה כפלי כפליים
וירשי המת ונצאים נקיים מנכס' מירשים ונמצא שנוקדת וירשה
ראויהתא, כי לא נמצא אהר מעיר ישרא' אחריו לפירעון כתובה
ולירושית וירשו לכן הסכמנו וכו' וכו' כל אשה אלמנה הבאה לנכות
כתובתה מנכס' בעלה ויש לה בנים מבעלה שיהלוקו האשה וליריה
בניהם בין הב' למעט וכו' יע'ש, ושם ביר קליד ע"ד כתב חיל
מנהג צפתיו בענין נכית כתובה האלמנה כשאין בעובון המת
שיעור סך ב' כתובות שאין האלמנה לוקחת כ"א חצי העובון
היו דוקא כשהירשים הם פרי בשנה, אבל לכו' שאר יורשים
שאנם יוצאי הלציה אלא שהם בני בעלה מאשה אחרת, או שהם
שאר קרובים לא תיקנו כלום אלא נוכה כל כתובתה כפי דין
תורה, ובמיש לו בנים ממנה וגם מאשה אחרת, או אותם שהם
פרי בשנה לבדם לוקחים ההפרש שיש בין שיעור חצי עובון המת
ובין

קמה וזאת אה"ע ה' נשואין סימן לד' ליהודה

ובין שיעור כתובתה, ואותם שאינם פרו' בסנה אינם נוסלים חלקם בירושלם אלא במה שהוא יותר על סך כתובתה בלבד ע"ש: והנה בנדרן דידן פה מצרים יציא אין לן לדבר בכל זה כיון שהבת היא יורשת מדין תורה שהיא יהודה ובמות הבעל כפי רשימת האנשים השמאים שיש שיעור שתי כתובות, איכ' גם לפי מנהג איי החדש הגדול שצריך שיהיה בהעובון שיעור שתי כתובות הרי יש בפי השיעור והותר, ואיכ' מנבים להאלמנה כל סך כתובתה במושלם עספא:

וראיתי להרב המחבר מנהגי מצרים ז"ל והוביד בספר נהר מצרים חיב ד' קציו בשוליות הגהר על סימן כ"ה וז"ל תקנת מולטולה כשימות הבעל ובאה האלמנה לנכות כתובתה ואין בנכסים שיעור ב' כתובות שיהלוקו התומים עם האלמנה, בארץ מצרים ונא אמון יציא בכלל לא קיבלנו זאת התקנה אלא עבדין כדנא דנמרא שתנבה האלמנה הכל כאשר יראה הרואה מתשובת הרדב"ז פיורדא סי' תפ"ז, ומתשובת הרב ניר ז"ל אה"ע כלל ד' סי' כ"ד וכ"ה, ומתשו' הרב קול אליהו חיב סי' י"ד, ומה שכותבין בכתובות מנהג דמשק ע"ן בתשו' הרדב"ז הדרשות היא סי' ש"י, ופה מצרים היו נוהגים משנים קדמוניות לכתוב כמנהג דמשק ע"ן תשובת רבינו בצלאל סימן י"א, והן כהיום כותבים והירושלם כמנהג פה העירה עפ"י התקנה, ע"ן דרכי נועם סימן כ"ה וע"ן משאית משה בראשונות אה"ע סימן כ"ז וכ"ז עכ"ל, וכתב ע"ז מליד הרה"ג כמוהרי"א ב"ש ז"ל שם ה"ל ואיתו הסיד כי כל דברי הסעף הזה הם כשננה הוצאה מלפני השלים ואין להם ע"פ שיסמכו מדברי הרדב"ז והגור שהוכר שחדבא כלפי ל"א כתבו להפך וכי, והרי תקנת דמשק ומולטולה אהת והוא ז"ל סבור שזו לתוד וזו לתוד ואהה"ר שנהג נחלה הוא זאת וכי' וע"ש שהאריך בתמיהות וקישיות כיעושיב:

ואהה"ר ונעיר כל דבריו בסעף זה ומה שהקף להרב מנהגי מצרים בהבילי קישיות ואורך הדיעה אהר כולה בקשה אהת היא, והוא דהאמת הוא לפי מנהג דמשק עד היום הוא, ולענין הישוב נוהגים כפי התקנה כמש' שאם מנהג האשה בלי זשיק מהזיר הבעל לירש' האשה הצי העובון הנמצא וכמיש הפוסקים ז"ל, ולענין אם מת הבעל ובאה האשה לנכות כתובתה או ברה"ן מנבין לה כל סבי כתובתה אהרי ההורדה מנהג עספא, ואפילו לא ישאר לירש' כלום, ולא נשמע מעולם בע"ית דמשק יציא תקנת צפת' או יש בעובון המת שיעור ב' כתובות או"ל כלל, וכן נוהגים ברה"ן דור אחר דור, ואין לתמוה מה שתסה שם הרה"ג כמוהרי"א ב"ש ז"ל דהגשמע דכרז החמות הזה להתנגד בנושא אחד בשני הפכים, דהע' עצמך איש שנשא אשה ראשונה

ומתה בלי זשיק, ושוב נשא אשה אחרת ומת הוא בתי' אשה השנית, והתכן לעשות בנכסי האיש הזה שני ענינים הפכים: דלירש' אשה ראשונה יהלוקו עם הבעל מצד התקנה, ולהאשה השנית נהפוך פנינו לצד אהר שתנבה האלמנה הכל וכי' יעושיב, דאהה"ר תמיהה קיימת היא זו דכן נהגו וקבילו עליהם ובמאי דקבילו עליהו ונהגו כן היה וכן יהיה ובמאי דלא נהגו לא נהגו: **ופוק** הצי למהרה"ף ז"ל בספר חיים ושלוש ח"א סימן כ"ט תשובה למגיד הרה"ג סבא דמשפטים כמוהרי"ח רומאנו ז"ל ראב"ד דע"ית דמשק יציא שכתב לענין אלמנה שאין בנכסים דעובון בעלה בין מקרקעי ובין מכללי לנבין סך כתובתה, וכתבו לה ברה"ן מעשה ביד שאם ימכרו הקרקעות יותר מסך הנוכר יהיו גם אותה תוספת לחשבון תשלום כתובתה וכי', רען שאח"כ נתיקרו הקרקעות ויש תוספת מרובה ויש יתומים קטנים וכי', ובכן בא לכלל ספק דבין שהננו לה עפ"י שמאים דוקא בלי הכרזה, והאריך שם והעלה דגם בלי הכרזה כבד וכתה האשה בסה שנכתה, אלא ששוב לפשר ליתן ליתומים קטנים חלק רביע מהתוספת שהוסיפו הקרקעות וכי' וע"ז הסכים על ידו שם הרב כמוהרה"ף ז"ל כותיה ומסעמיה יעושיב, דמש' מוכה דדל מהבא התקנה הצי דאם אין בעובון שיעור ב' כתובות דהלוקו הורשים עם האשה, וכמו שכן מוכה מירחסת השאלה והתשובה דעשית בבדה"ן דע"ית דמשק יציא ע"ש, וכן רא"זו בענינו כו"כ נבין כתובות לאלמנות הן כו"מ מ"ס הרה"ג ראב"ד מקודש כמוהרי"א אב"א ז"ל ואתרו כו"מ ע"יד וצ"ת מרן אבא ז"ל שהיה ראב"ד שם כו"כ שנים ולחברד"ל בין החיים כן על יד' אנא עניא כו"כ נבין כתובות שנובו האלמנות כל סבי כתובתם ולא יוכר ולא יפקד תקנה זו שהעובון צריך שיהיה שיעור ב' כתובות, אלא דמהות מוכ' כרי לפסוד להאלמנה מן השבועה משיאין לה עצה למתל' איה סך מעיקר כתובתה להורשים מדיננה הטוב בדרך מתנה להורשים וכנגד זה אם הורשים גדולים הם מוחלים לה שבועת האלמנה ואם הם יתומים קטנים או ברה"ן שהם אבותן דיתמי מוותרים ומוחלים להאלמנה את השבועה כנו"ע, וכן ראיתי אה"ב הרב' מפורש להרה"ג סבא דמשפטים כמוהרי"א אב"א ז"ל בספר פני יצחק היה סימן י"ט ד' קציו ע"ג שהעיר בעדלו על מנהג ע"ית דמשק יציא מנבין כתובת האלמנה, ותחלה הבייר הצי' סכתיו ה"ל גם מ"ש מעבית וז"ל והגם דכדברי הפוסקים נראה דבדמשק תפסו כפי' מהרה"ך ז"ל מה לנו ולזהם ודלא אין אנו כותבין בכתובה אלא כמנהג איי החדש וכי' ולא כמנהג דמשק וכי' עכ"ל הצי' סכתיו, וע"ז השיב כמוהרי"א ז"ל הנה מדיק הללו נראה ברור דזה שכותבים בכתובה המנהג כמנהג דמשק או כמנהג איי החדש דתנא זה קאי להנא דבית הבעל בדי' אשה ואין בנכסים שיעור

וזאת ה' נשואין סימן לד' ליחודה קמט

אבי העזרי וצוקיל וזיל אלמנה שתפסה כל עובון בעלה מקרקעי ומסלולי למונותיה ואי לא יספיק לה שכירות הבתים הסמוך מהמסלולים לתשלום מוונותיה ואח"כ תגבה כתובתה מהקרקעות, ובני בעלה מאשתו הראשונה הם רוצים לקחת כל העובון ולהשכיר ולשאת ולתת בהם ולהספיק לה מוונותיה ומן היותר יזנו גם הם, והאלמנה אינה רוצה בזה וכו' הרינו כמותרים וזיל בסיה פני יצחק חיב בסופו ד' ק"ג נשאל שאלה זו והארך הרבה בזה במדוה המונה ואסוף דינא העלה להלכה דהדין עם בני בעלה דאין להאלמנה שום זכות להיות נזונית מהם בין מהלקו בקרקעות בין במסלולים והכתב למסור הכל ביד איש נאמן לשאת ולתת בהם ולזון מהם האלמנה והזורשים, וכשתמצה לנכות כתובתה נוכח מהם וכו' עש"כ ומה שסיים שם דאם אין בעובון בעלה שיעור שתי כתובות אד' דינא הוא שהולקת בנכסים עם הזורשים להצאין כל מה שהיה בעלה אחיו למנהג איי' הוכביא ע"ש, אכן בדין בעדנו הוזהר נעמי דמשק יצ"א אין נזונים בן מימות רבנים הקודמין וזיל אלא שאפילו לא היה הבעל כי אם דוקא שיעור כתובתה נוכח אותה ולקחת לעצמה כל העובון הוזהר אחר שבעת האלמנה ואין לזורשים לקחת מהם כלל וכן ר"מ בכל יום, ושוב אחיו דאיתו בספרו פניי חיה בהשפלות ליה אחיע סימן י"ז דכתב בדבריו דתשני שהוכאה בספרו חיב הגיל הוא למה שנשאל מעתיק סבתו, ואחיו ארבע בנות הוזהר שמש בעתיק סבתו והלקי עליו הגיר סבתו, והוא הוצרך עוד לחוק את דבריו בראיות ויש ספק היד ואילך הוזהר להאריך לחוק דבריו נגד סבת הגיר סבתו וכל דבריהם לא ידעו לעתיק סבתו, אבל לדין בעיית דמשק יצ"א אין נזונים בן אלא כמשי"ל, ויש ביד קצו ע"ד כתב בפירוש וזיל מה דמשק יצ"א הוכא דמה הבעל בחיי אשתו נוכח אלמנתו כל סבי כתובתה במושלם אפילו שאין בנכסים אלא שיעור כתובתה והבנים יתורו על הפתחים דברמשק לא קיבלו עליהם לא תקנת עתיק ירושתו ולא תקנת צפתו כלל כידוע עכ"ל יע"ש, הרי לך האדם הגדול מאוזה דאתרין דמערב בגודלו כמו שכתבתי אני בענין ובנייל עכ"ל וצ"ל וכבר כתבתי לעיל דמתשני שהוכאה בספר חיים ושלום היא סימן ב"ט להרינו סבא דמשפטים במוהרי"ה וזמאנו וז' שהיה ראב"ד בעיית דמשק יצ"א דמונה בהדיא ולא נהגו בדמשק יצ"א בתקנת עתיק ירושתו ובנייל :

ובבן הוצא לניד דלענין אלמנה שרוצה לנכות כתובה ואין בעובון שיעור בי כתובות וכן אפילו שיעור כתובתה למנהג ע"ה דמשק נוכח כל סבי כתובתה ואפילו אינה מנחת לזורשים בלום, ולמנהג מה מצרים יצ"א הוקבע המנהג לחלוק האשה והזורשים כל נכסי העובון וכמשי"ל :

וזאת ליהודה

בי כתובות דהולקין וכו', והאמת יורה דברו דלא כווננו בזה יפה דהדבר פשוט ומבואר בכל הפוסקים דהנאי זה שכותבים בכתובה לא קאי אלא אהנא דמתה האשה בחיי בעלה ולא הנחה ושיק וכו' ע"ז דוקא קאי הנאי הגו' וכו', אבל התקנה דהנא דמית הבעל בחיי אשתו ואין בנכסים שיעור בי כתובות דהולקת האלמנה עם הזורשים זה לא נעץ ולא פגע בתנאי הכתוב בכתובה דהנאי דהדבר עפ"י התקנות הגו' ירושתו ודצפתו, וראיה ברורה לזה דמה דמשק ודכא דמית הבעל בחיי אשתו נוכח אלמנתו כל סבי כתובתה במושלם אפילו שאין בנכסים כיא שיעור כתובתה, והבנים יתורו על הפתחים, דברמשק לא קיבלו עליהם לא תקנת ירושתו, ולא דצפתו כלל כידוע וז"ל ע"ש, הרי מבואר בדבריו באר הטב כמשי"ל :

והגם דמותרים וזיל שם לא הביא דבר הרב במוהרי"ה וזמאנו וז"ל ומוהרי"ה וז"ל הגור לאמת ולהק מנהג ע"ה דמשק יזמן הקדום דכן נזונים וכמשי"ל אין דבר דפשיטא ליה לכמהרי"א וז"ל מנהג הפשוט הלוי דכותב קיבלו עליהם וי"פ, דמה מונה דאין שום שורט ותמיהא על דבריו הרב מ"ס וז"ל ודבריו בזהרם שדרים וקיימים, וע"ן להרינו כמותרים הן וזיל בסיה ניה שלום שהבייד ה' מ"ס בהאחיע מ' מ"ז וכתב עליהם וכן היתה דן אנכי בתהלת בואי מה, אך אח"כ ראיתי מ"ס הרינו במוהרי"ה פארו וז"ל שהביא מ"ס במנהגי מצרים וכתב עליו שאין ראיה מדברי הפוסקים שהביא למנהג נא אמון יצ"א והוא וז' הקר והרש מאנשים יראי ה' וביניהם ת"ח שהרב כמותרין עמדם וז"ל דן את הרין לחלוק נכסי העובון, וכן דן את הרין במוהרי"ה הן וז"ל שם, וכן הוא דן כ"פ ובכן הוקבע המנהג בנאי בן זח"ד יע"ש, הרי לך בהדיא דאין שום קושא ותמיה בדבריו ה' מ"ס וז"ל דכבר הסאורות הגדולים ראו והבייד ואין דובר אליו דבר כי אם שאין ראיה מדברי הפוסקים שהבייד לע"ה נ"א יצ"א ובכן קבעו הם כמו ירושתו, לא בן לע"ה מצרים אין להרהר על דבריו כלל :

אלא דמודעין אנהנו מה דלהות שכבר נדע ושמענו מצרים ונתפרסם דין של תקנה זו של עובון שיעור בי כתובות מפיו של מגיד הרב הגדול כמותרים ב"ש וז"ל ורב נוכחיה ורב חלילה ופסק את הדין עפ"י דבריו הגיל שכן הוא פירוש מ"ס בכתובה כפי התקנה דהזור גם אם מה הבעל ואין בנכסים שיעור בי כתובות, והוכחנו גם אכן יד עניי לילך עפ"י הוראתו דכבר הורה וכן ודלא ניהוי הו' כותבא ואיסלולא ולעשות כשת' תורות חלילה לכן קיימנו את דבריו וכתבנו בפנקס ביד לאשר ולקיים את המנהג החדש ונ"ס שלא לשנות ממנהג נא אמון יצ"א שכן סברו וקיבלו עליהם, וברור דמנהגים שתי העירות האלו אולי בהרא שיהיה ונ"ס שהוקבע המנהג בן גם מה העירה וכמשי"ל בן כמותרים הן לע"ה נא אמון ובנייל, ע"כ מה שהיה כתוב אצלי קודם איה זמן, וכן עתה סוף להתייחס מצאתי בכתבי ידתיק עכ"ל מן אבא

סימן לה.

שאלה איש אחד נידש אשתו בעבור שקינא לה מאחד בהור
רוק והעם היו מרגלים עליהם שהאשה והבחור הגיל
הושקם ואין והבעל והאשה תמיד היו במהלוקת בסביבה זו, ובהיין
מרה כו' לעשות שלום ויין דשלוס קטעא בעבור זאת ולא
הועיל התראות עם האשה, וסופו נידש את האשה ואסרה מלהנשא
עם החשוד הגו', ולהיות שיש להם בנים הבן פהת מכן חמש
שנים וכת, פסקו הב' דישבו הבן והבת אצל אבם והאב יפרע
המזונות, ואחיו שמנה הרשים מיט באה האשה להביד שברצונה
לינשא להנחשד הגיל ולא הרשו לה ביד כיון שאהר שנתן הגם
הבן אסרה ונכתב במעשה ביד שנתרשה משום זה ואסרה לינשא
עם פ' הנהשד ונעשה קטניש בזה, וכשראו שלא הועילו בזה
נישאת להנחשד שלא ברשות ביד עיי אנשים פשוטים וזה אחר
כו' התראות מהביד, והן עתה מוען הבעל המגרש הגו' להחזיר
את בנו וכתו הקנסם אצלו ולהיות על שולחנו דהאיש הגו' והאשה
דומים עליו כאריא ארבא, והעיקר שמסוק מעשה האשה הגיל
נכר שראש הדברים וההשדות שהיו וגם קלא דלא פסיק שהיה
עליהם כולו אמה, ולכן אין ברצונו להשאיר בנו אצלם שהיה
רשעה ואינו נאמן עוד שיהיו בנו אצלה, ואם לא תהיהם אליו
הוא פסור ממזונות שפסקו הב' עליו יש לדעת לחובן הדין נוסח:

הנה עיי' יש להשיב בקצרה מדברי הפוסקים ויל' וסרם כל הגלעיד
בזה שמענת הבעל אבי הילדים מענהו מענה ישיבן שבתיה
האשה אבם בבית בעלה נתנה עניה באהר, וכיו' כדבורם נעשה
עיי' בדהיין וקינא לה מהנחשד כו' פסמים בדהיין ולא הסתה
אין ולא חורה בה וזהו במהשך מעשיהם, וסו'ד הוכיח שהבחור
הגיל הלך אחריה ועוב את אבם ואת אחיו וילך אחר ההבל האשה
החשודה עמו, והתרו בהם הב' שלא יעשו הנישואין ועיי' כיון
שבעת נירחשה אסרה בעלה המגרש שלא הנשא לזה עולמית ויש
מעשה ביד בזה, כדאי להצדק איתו שלא להשאיר בנו אצלם
דכמו עליו כאריא ארבא, ועל הכל מהשטט שהוא אין סורה טוב
ועיי' להרדביו ויל' בהדשות הוב סימן תשמי' שנסאל ברובן שהיו
מרגלים אחריו שבא על אשתו של שסעון ונפסד שסעון וביקש
ראובן לישא אותה אם מותרת או לא, והשיב דדעתו שאסורה
עליו דיש כמה רבנותא דס'ל דאפילו נישאת תצא לפי שהחוק
את הקול הראשון ובעלה היה היסדה עם האיש הזה, וכיש בנרון
דין שאני ראיה כמה אסתלאות וכו' ודעתי שהוא אסורה לו,
דאעיי' דהבא דאיבא רגון ותו לא דעתי להקל ואם נישאת לא
תצא, מיט בנרון דידן אני הכרתי בו אסתלאות ודברים שהם מורים
שאמת היה הקול ואפילו המקילין מורים בכיוצא בזה דאפילו אם
נישאת תצא וכו' עשיר, ולפי'ד הרדביו ויל' אליו הוא הפסד
שנמנעו הב' להרשות לו להנשא עם המתגרשת הגיל וגידר עדיף

כיון דכריב קניו עשה הבעל בדהיין והוין להביד וכו' לא הועיל,
ואה'כ מעשיהם הוכיחו דהקניו והקול הם אמת ואיב אסורה לינשא
לו, ויותר מזה דבעת הגם אסרה בפידוש להנשא לו עולמית
ונעשה זה בקנייש ובשבועה שתפסו בדהיין מיד האשה עיי',
ושוב אחיו לא שמעו לקול מורים ונישאו ואין שלא בדעת הב'ד
מכיו' מעיד על מעשיה שלא טובה הא, ולכן מזה יוצא לגיד
שמענת אבי הילדים מענה שאינו נאמן להניח בנו ביד האשה
אבם דהומיה הא וסודרה:

ועיי' בתשובת הרים מפאדווה סימן צ"ג שכתב שאם הב'ד נראה
להם שטוב יותר לבת שתשב ב'ת אביה אין האם יכולה
לכוף שתהיה עמה עיי', והביד רמא באהיע בהנה סימן פ"ב
ס'ו וכי' הרדביו ויל' בתיא סימן רס"ג והביד הפית שם סק'ו
במ' שנירש אשתו ויש לו מסנה בת והיא אצל אמה ודנתה אמה
והאב רוצה לקחת בתו מאצלה שלא תלמד מעשה אמה, והשיב
דהרבר ברור שהדין עמו דאנן סהדי דלא נחיל בצוותא דאמה
ואפילו תאמר הבת אצל אבי' אני רוצה אין שומעין לה וכו' ואפי'
לא היה האב חי ובאים הקרובים לקחתה שומעים להם דהיישין
שתהיה נגזרת אחר אמה וכו', ואפילו אין שם קרובים הב'ד
אביהם של יתומים והייבים להוציאה מעם אמה ולהפקדה אצל
אחר מהבשרים כפי ראות עיניהם וכו' עיי', והגם דבניד לא דמי
משל לנרון ורדביו ויל' דשם אידי דדנתה אחר הנירושין ושפיר
ייל' דמענת האב מענה דהיישין שמא נגזרת אחר אמה וכו' שהיא
דנתה עתה, משאיכ' בניד דלא דנתה עתה אלא נהשדת עם זה
ואפשר דיש להלך דהן עתה דנעשה חפצה ורצונה בהאיש הזה
אין עוד לחוש לה, מיט לעניד נראה דגם בזה יש לחוש לה
אחר שעשתה כל המעשים האלו, ועיי' עוד להרדביו ויל' שם
בסימן שיש דמבואר שם דאפילו לא דנתה האב רק שהיא פרוצה
וכי' הרשות בידם לקחתה מאצלה וכו' עיי', אשר מזה יוצא לגיד
דמענת האב בזה צורקת והדין עמו דיהיו הכנים אצל האב, ועל
הכל שאהר האמת הריא ליה להאב צער הגבוה שיהיו בנו על
שולחן אייט שההר'ב את ביתו, והוא אשר היה נרמא בנזקן לנידש
את אשתו, והן עתה בנו יושבו על שולחנם, וסמ'ס דמו עליה
כאריא ארבא, ולכן פשוט הוא שיהיו הבן והבת על שולחן
אביהם הגלעיד כתבתי:

וזאת ליהודה

סימן לו.

אשה אלמנה פטירה טענה בדהיין על איש אחד שהיה תמיד
בא לביתה והבטיחה שישאנה ועל סמך זה נבעלה לו כו'כ
פסמים

וזאת אה"ע ה' נשואין סימן לו לו ליהודה קנא

הבעל את האיש בביתו והודות האשה ועל בן נדרשה ואזי אבד
להחזרה ובסוף שכן פסק מן בשע אהע סמן קטן סוף וזל
אין עדים שנתת אלא שהיא אומרת שנתת אין תששין לדבר
זה לאסרה דשם עניה נתנה באחר, ודוקא שאין תלים לדבר,
אבל אם יש תלים לדבר נאמנת עין, ומורים בנה שם כתב
משם מהר"י פראנה סמן ליד וזל אשה שאסרה לבעלה שנתת
אעפ"י שאינה נאמנת אם עמד ונדרשה אסור להחזרה ואפילו אם
החזרה יש לחוש עין עין, ואזי בנד שהבעל נדרש את אשתו
לסבת הנדחת שנתת איז בודאי שהאמן לדברה ובפרט שיש
תלים לדבר ואסור להחזרה עוד, אלא שעדין יש לנו לדעת אם
האשה חרה מדברה הראשונים והן עתה מנחשת או עומדת בדברה
שנבעלה חתה אישה, דאם האשה עתה חרה מדברה הראשונים
ונתנת אשתלא לדברה יש חזק בדבר לתמוך להחזרה לאישה
ובסוף שכן כתבו הר"ם והר"ם והר"ם והר"ם והר"ם שם וזל
עמ"ש אסור להחזרה היינו בעומדת בדברה לאחר שנדרשה, אבל
אם חרה מדברה הראשונים ונתנת אשתלא לדברה או מותר
להחזרה עין, ואעפ"י דבר זה בפלגמא מתנא אם חרה מדברה
ובנחשת אם נאמנת באשתלא שנתנת לדברה הראשונים, ובפרט
אחר שנעשה מעשה ונתעשה מבעלה ובמשי חרב נדע בזה
זל סמן י"א והביד הרב היה שם סקלו באשה ידע קול עליה
שנתת והודת לפני ביד שנשפאת והביד טאלו לבעל אם מאמנה
החזרין בן נדרשה ועתה נדע להבעל כי מהורה הוא ובפרט שכבר
האשה דברה עם שבתה ונתעשה עתה להודות שקר שנתת
להתגרש, ועין הר"ם דמה ביום סקולו מהלך להרא באשתלא
אין חזק שכבר נדרשה, ולפארא דבר זה במחלוקת שנייא בין
הט"ו והט"ז דלהט"ו לא מהלך אשתלא בין שנעשה מעשה וקיבלה
הט"ו, ולדעת הט"ז דהוא דהאשתלא גם על המעשה ולא היה
בני בלא מעשה מהלך וזה באן מהלך אשתלא, ואפשר דהט"ו
ידע מה עין, ונראה דבנד דהט"ז סמכו עין ולכן ההור"ם
לינשא ועין אחר הנהיגין, והם דשם סים בזהל דמים נראה
להחזר ובני מים הביד סמכו להקל בזה דראו בנדרים דהשעה
צריכה לקר יזל להם עין שיפסוקו, ונראה דהא דבנד בעת
הנהיגין לא הוכחו להם הביד דמשום שם דע הוא מנשה ועין
עין סמכו להקל ולעצור בהב"י :

פימן לח.

בענין נשתיבת האשה ולא ידע הבעל מקורם דקודם הנישואין אירע לה כזאת ונתרפאת, והן עתה אתר הנישואין הורה ונשתיבת ושוב נתרפאת והיה לה כן ביום פעמים, וטוען הבעל דמקם סעות הוא ורוצה לנרשה, עיין מוררשים חיה סימן ס"ח שכתב

[illegible]

סימן לז.

[illegible]

דבר לאמור נראה מסתמך השאלה והבעל האמין לדבריה
דמקלה לאותו האיש ביום פעמים ובפרט שיש תלים לדבר
כל העם רואים אותם הוא והחשוק הולכים ועז, וסוד ראה

קנב וזאת אה"ע ה' נשואין סימן לח למ' ליהודה

שכתב בזה הבית מנהיג שורש ק"ו שממנו מקור דברי מורים וז"ל סימן ק"ו ובסידור כתב וז"ל ועכ"פ מבואר מרבינו דמה שנודע לו אתר הנישואין וישב עמה בשתוקה לא אמרין דסחל כיון שאינו מפסד בזה כלל, וא"כ לפי מ"ש הבי"ש ז"ל דהי"ד לא נודע לו קודם נישואין יכול לנרש בע"כ, א"כ גם בנ"ד יכול לנרש בע"כ עב"ד, ובענין זה ע"ן נ"כ להרב כמנהגיה הן ז"ל בספר העלומות לב ח"ד סימן ט"ז ע"כ כתב וז"ל אלא שהרב ז"ל ס"ס וז"ל וס"מ בנ"ד שנשתתת האשה וא"כא דח"י מצות פו"ד נראה בזה להורות דאין בזה הרס הנמיה ע"כ, וכן דעת רוב הפוסקים וכו' ובפרט הי"א שאינה ראויה לאישות כלל בנ"ד אין מקום להחסד וכו', גם בענין השלשה הכתובה כי איש עני הוא וכו' יפה כתב הרב שאם בידו הרבה שאין לו אין מקום למנועו מלישא אשה מפני החוב שיש עליו, כיון שכן הדין יכול לנרש וכו', וע"ן למינה הק"ל וידר ח"ב סימן ט"ו ובמה"ב אה"ע סימן ח"י, והגם שכתב שם דאפ"ל בשתתת י"ש ולא ילדה נקיסתו דא"נ יכול לנרש אם אינו פורע לה הכתובה, נראה כי שו"ד נ"ס הוא ז"ל הי"א הנשתתת וא"נ ראויה לאישות וכו' והרב המסדר הגם יזהר להשליל של הגם שלא יעשה שום מעשה בנ"ס זה לבשתתת האשה אלא עפ"י מה שיתורה הב"ד והשופט שיהיה בימים ההם ובמ"ש הגאון רעקא ז"ל בשנות סימן ע"ג יע"ש וע"ן בספר שו"ד מערכת אישות סימן כ"י כו"כ ח"ו"ק ד"ג"ס בענין זה ע"ן שם :

סימן לח.

אשה ששתתת עשר שנים ולא ילדה וכוונת בריא שהוא יורה כחין והיא שותקת אם יש לה עיקר כתובה וגדולת ותוספת או דוקא גדולת בלא מאה ומאתים ותוספת, ע"ן בספר שבט בנימין סימן ט"ה ק"ל דהביא בשם מנהיג ז"ל דא"כ סימן ק"ד דיכול הב"ד לומר ק"ל וכו' ולפסוק את עצמו ממאה ומאתים ותוספת ובלא"ה וכו' בדין ששום דהתוספת בזמן הזה הוא קצוב שלישי וה"ו בדין עיקר כתובה ממש וכו' בסמ"ק קצ"ד וס"ה דפסוק מהו המסע, ובדף ק"ל ע"כ כתב בשם המ"ן ז"ל דמ"ה מרביות ק"מ בשבת הראב"ד ז"ל דס"ל שאינה טובה התוספת עש"ב, וע"ן בספר שאל האיש ה"מ סימן י"ז שבי"ב שם והאר"ך בזה ע"ש, ובספר שבט בנימין שם כתב דגם הירב"ז ז"ל ק"א בסברה זאת דבס"ד דקצוב ה"ו כמאה ומאתים התוס' ע"ש :

וראיתי להר"ג כמנהגיה הן ז"ל בספר העלומות לב ח"ב דף ק"ו דנשאל באשה ששתתת יותר מעשר שנים ולא ילדה ושיק והא"ש הוצה לנרש ולישא אשה אחרת ולא יבנה ליה אשה אחרת בהיות אשתו הראשונה אנרא ביה ואשתו הראשונה

אינה הוצה להתנרש בשום אופן, וע"ז השיב רא"ן כאן בית מיתוש דהשבועה היתה לזמן עשר שנים וכבר עברו העשר שנים והותר וא"כ ודאי כי שבועה אין כאן, והגם שהג"ר אה"ע סימן כ"ב כתב שבמצרים מנהג ב"ד להוריע להאשה שבע"ה הוצה לישא אשה אחרת וליתול דשוה ממנה, והמסע למנהג זה אולי הבעל יסתור לה הנאי זה בפיוס ותורה השבועה הזאת קיימת לעולם וכו' וכתב ע"ז דודאי כל זה אם האשה טוענת שסחל לה ההנאי או שלא עברו העשר שנים או שהיה הולד וכיוצא אבל אם לא טענה טענות אלו או אם בידו הבעל למענתו הדבר פשוט שאינו צריך רשותה ומס"ל נהבטלה השבועה וכו', אלא פ"ש נכן הרם הנמיה שההרס שלא ישא שתי נשים ושלא לנרש בע"כ וכו', ואפ"ל במקום שקיבלו עליהם הרם הנמיה יש סובבים דבמקום מצות הי"א דשתתת עשר שנים ולא ילדה שלא היקן ובמ"ש דמ"א בהגה בסמ"ן א', וע"ן למ"ן הה"ב שם בהנ"י שח"ס שלא לנרש אשה במקום פו"ד לא ח"ל וכו' והב"ד הירב"ז הוא סימן שכ"ז הי"א שהוא מושבע ועומד שכתב וז"ל יש לו תקנה שיפ"ס אותה וכו' ואם לא נתפייסה מתוך לו שבועתו וכו' הר"ב"ש סימן צ"ה והרשב"א הוא סימן תשע"א דכל שהוא אנוס פסול וכו' פ"ש נכן הי"א שלא נתפייסה ואינה הוצה לקבל נ"טה בשום אופן או הורקן לה נ"טה בע"כ וכו' והאר"ך בזה וס"ס אלא דכיון שהוא לא רצתה לבא לקבל נ"טה ולכתוב הגם ולוורקו לה ק"ה בעני ובפרט ברורינו זה שאינו דומה יפה וה"ו סמא בדין שינה הכתובה במקום בטוח ויהיה פסול סמנונותיה עד שתתקנה לבא ולקבל נ"טה וכו' יע"ש, ואנ"י דל"ד הקשה לי בזה דמורה הרב שבעדונו ז"ל הוא שהבעל טענתו אלימתא היא נגד האשה שמה שלא נתעברה במשך העשר שנים הסיבה היא ממנה שהוא מצדו א"ש נבחרת ויורה כחין והיא שותקת, וא"כ מה צורך עוד לפיוס שיפ"ס כפי יכולתו וביכול עד כפל כתובתה, והלא לפ"ד מנהיג ז"ל היא סימן ק"ד מוכה דפסוק אפ"ל ממאה ומאתים וכו' הבעל לומר ק"ל לפסוק עצמו אפ"ל ממאה ומאתים ותוספת וזכר בדין דהתוספת בזמן הזה הוא קצוב שלישי וה"ו בעיקר כתובה ממש, וע"ן להרב שבט בנימין ס"י ש' דלפ"ד גם הירב"ז ק"א בסברה זו ובנ"ל ות"ס אני ע"י אהה"מ ע"ד הר"ג כמנהגיה הן ז"ל שלא דיבר בזה כלל, ובה"ד הוא גדולת שם כפי סתמת השאלה והתשובה דהבעל טוען טענות אלו לזכות עצמו בעו"ש, ומה"ר עס"ר וצ"ח ס"ן אבא וצ"ל כתב ח"ל ע"ן בספר מ"ה לה"ם אה"ע סימן י"ז שאלה ותשובה ממנהיג ז"ל על ע"ן אשה שנעשה לה חולי הכפיה ובע"ה הוצה לנרש ואינו הוצה לפרוע לה מנה מאתים ותוספת וגם מה שח"ס לה מדגולת דכתב דלענין אם יכול לנרש בעל כרחו הופך מה שנושבע לה בעת הנישואין אין צורך להאר"ך וע"ן ע"ס שבט בנימין סימן ט"ו וס"י נד"ל אה"ע סימן ט"ז דיכול לנרש וארע"ת דה"כ לא נשבע, אך לענין פרעון הכתובה

זוהת אה'ע ה' נשואין סימן למ ליהודה קנג

הכתובה באחרית דהפסי דגל הקייל הבעל פסיר ועציר לשלם מנה מאתים ותוספת, והרב גריל הוסף דנם מה שכלה ונאכר מנדוניתא פסור וזלת מה שנתן לבעל מרודים בעין ודיב לשלם, ברם באחרית דהנשים לפסוק כהרמב"ם ומרן ז"ל האריך לומר בדעתם דסיל דבגסותה שדרו חייב בכל ולא אמרין דאדעתא למיפק לא כתב לה, ורצה להסכים עמו הרב כמוהר"ח ז"ל ואם יסכים עמו או יחזק יתן ישמה ישראל, ומהר"ח ז"ל שם הוא גיב האריך בזה ואסוף דינא עלה בהסכמה כוונתה ומסעמיה עשיב, ועיין בספר שאל האיש מהר"ם סימן י"ז שהביא דברי מהרש"ך ז"ל בחיא סימן ק"ד בשהתה עשר שנים ולא ילדה ובעלה אומר שהוא יורה כחץ והוצה לנרשע מכלי שפרע לה תוס' ועיקר כתובה דהביא מהלוקה הרמב"ם והראב"ד דהרמב"ם ס"ל דמנה מאתים אית לה ותוס' יש לה, והראב"ד ס"ל דלית לה תוספת, ושוב כתב דבליאיה נראה הולכה הבעל בדין משום דהתוספת בזמן הזה הוא קצוב שליש וכו' והוי כדון עיקר כתובה וכו' עשיב, וכדי לקרב הדעות אמרתי אנכי בעוני דדברי מהרש"ך ז"ל בהלוקה זה גיב הוא דוקא אם מעיקרא משעת הגישואין שהתה עשר שנים ולא ילדה וכו' משא"כ היבא דמתחילה ילדה ואח"כ שוב לא ילדה דנתקלקלה ושהתה עשר שנים ולא ילדה ובעלה טוען וכו' אמרין דנסתתפה שדרו והייב בכל לאתרא דהנשים לפסוק כהרמב"ם ומרן ז"ל כמו שכתב הרב כמוהר"ח ז"ל והרב משה לחם ז"ל גם לפי הלוקה מהרש"ך ז"ל הגיל עכ"ד וצ"ל, ובהשגחה כמוהר"א ז"ל מוכח דהגדו מיר דמעיקרא משעת הגישואין שהתה עשר שנים ולא ילדה כלל באשה יעו"ש ולא דיבר בזה כלל :

ומלבד זאת עוד הים אני עני אההמיר דבין ששהתה עשר שנים ולא ילדה ושיק וגמיר הוסיף הכתוב בכתובה איב אין עוד שום תנאי ולא שבועה על הבעל דקי"ל נדר שותהר מקצתו הותר כולו וכמ"ס בן הרב מ"ס רבים בהא"ע סוף סימן ד' וז"ל בין שהותרה השבועה דשלא ישא אשה אחרת עליה הותרה גמי השבועה דשלא ינשנה בעיב בין שהכל נכלל בשבועה אחת ואעפ"י שהם דברים מתלפפים מטעם נדר שותהר מקצתו הותר כולו והיה שבועה, והגם דמהר"ה ז"ל בחיב בסימן פ"ט תמה על מ' שדצ"ה לומר בן והביא ראיה מהשגחה הריב"ש שיטתן שהם דברים מהלוקים הו"ל כאילו אמר שבועה על כל אחד ואחד, כבר איתו ז"ל כתב בהפך בסימן פ"ב ומהרש"א בספר עוללות הרב סימן ח' הכריע דהעיקר כמ"ס בסימן פ"ב ומהרש"ך ז"ל בסימן ק"ד ומהר"ה"ש סימן ס"ד תפסו במשולם כמ"ס בסימן פ"ב והים משום דאם התה נוסח השבועה שנשבע בזה"ל שלא ישא אשה אחרת ולא ינשנה וכו' הוא דמיא להראי דהריב"ש וכו' אבל בכתובות שלנו דכתבין ונשבע התחן יקיים כל הגיל אמרין דכולה שבועה תרא היא ועל כל דכתיבי לעיל קא ולכ"ע אמרין נדר שותהר מקצתו הותר כולו עכ"ד, והוביד אלו בספר מילי דעזרא

אה"ע סימן ח' ע"ש, וכתב שם שותהר שד"ה הביד וצ"ח למהרש"ם ז"ל סימן צ"א דבשהתהר ע"י שאלה להם או ע"י שלשה הדיוטות בין שותהר האחד הותר הכל והם עוקר הגדר והשבועה מעיקר ע"ב ע"ש, וא"כ לפי דבריהם ז"ל הגיל הדין יוצא לתשובת כמוהר"א הן דשהתה יותר מעשר שנים ולא ילדה והותר לבעל שישא אשה אחרת אפילו בלי רשות מהאשה ומה שהביד מעמדים את האיש והאשה במקום המן אינו אלא לראות אם יש אשה טענה להאשה וכו', ואחר שאין להאשה טענה על האיש בזה הו"ל נדר ושבועה שותהר מקצתו הותר כולו וכול האיש שישא אשה אחרת גם יכול לנרשע בעל בזהר וכו' :

ובדרך אב אביא מ"ס כש"ס יבמות ד' ס"ה הוא אמר מנה והוא אסיה מנה אמר רב אמי דברם שבינו לבניה הוא נאמנת מאי טעמא הוא ק"ס לה כוונה כחן ואיתו לא ק"ס ליה כוונה כחן, דמה הקשה עמיר מן אבא וצ"ל על דברי הרא"ש ז"ל במסכת נדרים דף צ"א שאמרו שם קסבר רב דהמטא הבא נמי הוא טעמא אסיה נדר דבבאיה דע כוונה כחן מי דע דמסירה משקרא, ופירש הוא ז"ל וטועה הוא וסבורה הוא שאין הבעל מנדיש כוונה כחן ע"כ, וקשה דאך קאמר הרא"ש ז"ל בן דטועה הוא וסבורה וכו' ובגמרא יבמות אמרו שכן הוא האמת דאיתו לא ק"ס ליה כוונה כחן, ועיין בפי' הדין ז"ל על מסכת נדרים שם וטעם לא ראיתי מי שנגרש עליו בזה ולי' הדל דבריו צ"י, ובדין טוענת שאינו יורה כחן ואין לו נכוחת אנשים אם טוען עיין בספר נבחר מבני קין להר"ף ז"ל סימן מ"ה ובספר בני בנימין סימן ל"ו עכ"ד וצ"ל, ועיין בספר יש מאין קין הנדפסה למהר"א ז"ל וז"ל סימן ב"א באורך מה ע"ש ועיין ב"י שער הרמ"ם אה"ע סימן ב' יע"ש, ועיין למהר"ה ז"ל ב"י ה"ם ושלום סימן ד' שהאריך בזה והביא מהלוקה הפוסקים בזה שהלקי ע"ד מן ז"ל שהתה לנרשע בעיב והטעם להחמיר ולענן ליתן רשות לישא אשה אחרת הודו בשופי ולענן לנרשע בעיב הטעם להחמיר וכתב שם דלית לה גם בעיב לא ראוי שהתהר בהדיא לעשות מעשה ע"ש, וגם שם לא הביא מכל הגיל יע"ש :

ויש להסתפק אם אירע דאחר ששהתה עשר שנים ולא ילדה עמדו כביד ונתנה לו רשות לישא אשה אחרת ונשא אשה ולא נירש אשתו הראשונה וקרה מקרה ראשונה הראשונה נתעברה וילדה בן וכן אשתו השניה ילדה לו אם נאמר דבין שותהר הגדר והשבועה במקצת שנתנה לו רשות לישא אשה אחרת וכן עשה איב בזה התה השבועה כולה ויכול הבעל לנרש את אשתו הראשונה אפילו בעל כוונה כסבה כל דהו דהותר הגדר והשבועה כולה ואפילו שכתוב בשטר כתובה שלא ינשנה בעיב אלא לרצונה וכמ"ס הרב מ"ס רבים באה"ע סימן ד' וכו', או נסא דבין דשוב נתעברה וילדה לו בן איב בוראי דנמר בלבו לקיים את כל תנאים הכתובים בכתובה והורה לאתנה הראשון, ויש להביא

קנר וואת אה"ע ה' נשואין סימן למ מ ליהודה

להביא סעד וראיה להצד השני שהורה בה השבועה לאיתנה ממש הרב פתח תשובה וז"ל בסימן א' מאה"ע סקטיו בסופו וז"ל עוד ראיתי שם דאם אירע דאחר שהתירו לו מאה רבנים קודם שנשא אהרן נתרפאה לנמרי רפואה נמורה פשוט דהוה האיסור למקומו, אלא דאם נתרפאה אחר שבכר נשא אהרן ודאי אין בזה חשש וכו' ע"ש. ודבריו ז"ל דלא אמרין דבין שנתרפאה איב יש חשש דאיסורא רביע עליה ועדין לנרש השניה אלא אין חשש ויושב עם השתי נשים. אבל בודאי אין לומר שיגרש הראשונה וש להלך ולהאריך בזה לעת הפנאי א"ה :

וואת ליהודה

סימן מ.

אשה שילדה בן ובה והם קימים ואח"כ שהתה יורד שנים ולא ילדה והבעל הוצה לישא אשה אחרת כפי התנאי לקיים מצות ולעירב אתי והאשה מעכבת דרין עם האשה וכן מעשים כב"י ועוד הנשבע שיה ויבדו ספקא ליג וכו' שבועה להחמיר ומה גם דפסם הלשון כשלא ילדה כלל, היום ישאל ח"ב סימן ל"ה אות מ"ה והביר און אחרן מערכת שרין אות ל"ב, ומהדקדקיש ז"ל בספר ערך לחם סימן קנר הביא בשם הרדב"י ז"ל סימן אלק' הסיה דכתב בההדיא ז"ל והוא ז"ל חלק עליה וכתב וכן עמא דבר פה מערים והביא ראיה לדבריו וכתב שעל סברתו סמך הוא והביריו ז"ל ע"ש, וכן אנהנו נוהגים כאן בדמשק יע"א, וכיד למורנו הרב כמותרא"י ז"ל שצ"ח כב"י ע"ד החיש ז"ל דמהדקדקיש ז"ל הביא לדברי הרדב"י ז"ל והוא עצמו חלק עליה ע"כ :

ולענין אם מניין הוי"ש מום הנשואין והוא הוה קטנה בשנשאה והוא מועת שהוי"ש יהיו נמנין משהתה ראיה לילד ולא מום הנשואין והבעל הוצה למנות הוי"ש מעת הנשואין דרין עם הבעל ודו על העלי הרדב"י סימן ב' אלפים רצ"ג והביר החיש ז"ל שם וקריא ז"ל יצא להלך וכתב וז"ל דעתי הקצרה שימנה הוי"ש מומן שהתה ראיה לילד דלא כתב בן הרדב"י דהרין עם הבעל אלא בתנאי חדש שנעשה בנשואי הקטנה והי"ל לפרש, אמנם בארצנו שתקנו הראשונים כך ודאי דעתם למנות הוי"ש אלו משתאה ראיה לילד כמשהי"ל נבי יצחק אע"ה וזה נשבע לקיים התנאי כמו שתקנו ובדאי שכן תקנו למנות משתאה ראיה לילד כניל עכ"ל, ובספר הון יוסף ואמריו ז"ל בתוך תשובה הראשונה הביא דברי הרדב"י וההדיא ז"ל שנהלק עליה וכתב שיש לו פלסול אריך בזה בסימן ל"א לקמן וסמך בארה ע"כ, ואנא עניא לא ראיתי בסימן ל"א שרבי כלל מה, ובספר חממה ומסד בקונ"ב חקי הגשים אות קכ"ב הביא דברי הרדב"י הג"ל וס"ס וז"ל ולי

נראה דאם יש שבועה על התנאי ספק שבועה להחמיר עכ"ל יע"ש. ולענין אם ילדה ולד שנמנו שער וצפורנו וכו' וכן כ"ה וכתוב בכתובה שלא ישא אהרן עליה א"כ שהתה יורש ולא ילדה ושיק ונשבע החתן ע"כ התנאים וכו', ע"ן בלפני נוכח השולחן ז"ל מאה"ע סימן י"א שנכנס בחקירה א' השבועה הוי"ש מעת הנשואין או מעת לדהה אותו הולד, ומה נכנס לענין ההשבועה אי ירש הבעל הכל והביא לדברי הרדב"י ז"ל הג"ל והאריך ואמר דנא כתב דרין ההשבועה דהלוקו יורשי הבעל עם יורשיה בחיה פהת כלי" דלא מיקרי ושיק אע"ה דנמנו שער וצפורנו ע"כ, והמניה שם צ"ח ע"ס מ' ואהלות סימן י"ב דכתב דוכה הבעל ואין ליהרשה כלום ושהסכימו עמו ב' רבנים וסו"ד כתב שהי"ד אחרן עלתה הסכמתם לפשר ביניהם וכן עשו מעשה ע"ש :

אשה שילדה ואח"כ ע"י סיבה שוב לא סתרה מסקור דסיה וגלאו הרופאים ולא מצאו צורי למכאובת ולא יסך עוד לדעתה כמו ה' או ו' שנים יכול הבעל לישא אשה אחרת עליה או לנרשה בע"כ אם לא אפשר למסקם בספקיה או אינו מוצא אשה הנגת לו כל עוד דאנדא ביה' הון יוסף ואמריו ז"ל האה"ע סימן א' בהסכמת רבנים אחרים רבנו ירוש' ז"ל ע"ש :

אשה דכשזילדת היא משתמה כמה הדשים אם יכול לנרשה או ישיא אשה אחרת עליה וליכא עליה חסר תקנת הנסיה וגם שבושה ע"ן ראש משביר ח"ב סימן ס"ב דמסק דאם תרצה להגרש גה מ"ס ואם לאו יכול לישא אשה אחרת ע"כ, וע"ן בספר שדי המד מערכת אישות סימן ב' סוף ניד עד דף ע"ד שהאריך להביא בנרון זה דברי הפוסקים הראשונים והאחרונים ז"ל ל"ש והנה לך :

סימן מא.

עוברת ע"ד יאודית מקללת יולדיו בפניו מור אה"ע סימן קס"ו, והרמב"ן ז"ל בחש"י סימן ק"ב כתב דאם מקללת בעלה בפניו הוא מהוצאות שלא בכתובה, והביר מ"ן כב"י ז"ל וכתב עליו דאנו יודע מנין לו זה ואפשר שהוא לומר בן בקי' מקללת יולדיו בפניו וק"ו פריכא הוא דאיכא לממר שאנו מקללת יולדיו בפני דחמור כבוד האב, ועוד דאיכ' לא היה משתמים הד טרפוס' לומר בן עכ"ל, ועדין תהוה בשבחה מקי' לרביא ז"ל על מסכת' כתובה דאיכא מהראשונים ז"ל דס"ל כוונה דהרמב"ן ז"ל דכתב שם בשם תלמידו ר"י ז"ל וז"ל מקללת יולדיו בפני מלדיו כל' שם מקללת להמיה או לחסותה בפני בנם ואמר דבא לא הי"א שם מקללת לאב ולבן דהיו בעלה אלא ב"ן שם מקללת (לאב בפני בעלה אעפ"י שאינו מקללת לבעלה תנא בלא כתובה ע"כ ממש ח"בה אעפ"י וכו' נראה בן דס"ל דאם מקללת בעלה בפני יוצאת בלא

וואת אה"ע ה' נשואין ס' מא מב מג ליהודה קנה

ובספר עול"ש בליקוטים דל"ז נתן טעם לנתינת הסכנת באצבע ולא בשאר האצבעות הגם שאומרים ברוב מהפסיקים תורת ה' המיטה וכו' שכל אי מהם כשתספור מהגדול יפול יש הריה באצבע ובשיבוא פסוק הנחשדים מזהב יפול על האצבע ולכן שמים הזהב באצבע והי' רמז בעלמא, אבל האמת נ"ל הוא שלכל האצבעות יש להם שם הו' אמה זו וזה וכו' יש להם שם בפ"ע אלא שלאצבע קורין לו שם הכולל כל שם האצבעות ואצבע נ"י קס"ג כמין אהיה במילוי יודין השם הוצא מפסוק, את השמים ואת הארץ ובשביל שכלול באצבע שם שמים וארץ ישרם נ"ל לומר ונקבה נ"י שיקנה הו"ב לנקבה שם"ה הסכנת באצבע דוקא ולא באהר עכ"ל, ועיין בספר כספא בפרישת ה' שרה שכיב דשם אהיה במילוי יודין כמין אצבע חיים של אצבע שנותן בו ההתן טבעת של הק"י ואצעה כשכא להשא אשה לבנו יצחק וכו' אלהי השמים וכו' רמז לשם אהיה יעולה קס"ג במילואו נ"י אצבע לרמז לו דבשיתן טבעת הק"י באצבע דבקה יודין אל ה' השם שספדו מו"ב ועולה במילואו קס"ג נ"י אצבע וכו' ע"ש, ובדבריו שם אין מונתו דותן הסכנת דוקא באצבע ולא בשאר האצבעות כ"א שיתן טבעת הק"י באצבע מאצבעות ידיו וכמו שכתב מסוד דבריו שם, ועיין בספר ישרי לב דף ס"ד ע"ג ושם בדבריו הרב המנהיג יעו"ש :

סימן מג.

בענין אם קדוש בשעת איהוסין בעשרה ושוב בזמן ההפך אם מכיזין ברבת איהוסין או לא, הנה בעיה דמסק י"א נהנים להורו ולקדש עוד ולבדך ברבת איהוסין בלי שם וטעמה וכן מנהג עתיק יומתו מנוהג, ובנאחזים שם הביא דאמר מלכות בלי הוכחה ה' ע"ש, ומהר"ה ז"ל בסוף בן איש חי הלכות שנה ראשונה פ"ט שופטים סימן י"ד כתב אם לא בידך ברבת איהוסין בעת הקדושים לא יבדך שהוא ס' בין בשו"ע וכתב ואע"י דיש סוברים לבדך הא ק"ל סביל וא"כ טוב ללמד להתחן שלא ברוב לו בעת איהוסין שיבדך הוא בשעת הופה בלחש בלי שם וטעמה ע"ש, ומוכרח כפ"ש לשוננו ההתן ומקדש בעת ההפך וע"י מכדך ההתן בלי יסוד, ואז"ל למה לא יבדך הש"י עצמו הכונה בלי יסוד, והא"י למעשה כמנהג אבא ז"ל היא סימן י"ב במקדש ע"י שליח שהביא בתוך דבריו דבר הרב ביד בהאחי"צ סימן כ"ה שכתב וז"ל ונ"ל להוכיח שלא בידך בשעת שקדש השליח דברו לבדך בשעת הגישואין, והגם שכתב מין בסמן ל"ד דאם קדש ולא בידך דשוב לא יבדך הנה דוקא בקדשה על ידי עצמו אבל בקדשה ע"י שליח דאז צריך להורו ששם דמסרה בו יותר משלוותו מזה דבדך בין דאזתם הקדושים את כהן קצת טעם ע"ב

כלא כהונה, ועוד הביא שם בשם הראיה ז"ל דס"ל בפירושו ב"י הרמב"ן ז"ל וז"ל הוא דאמר'י במקללת יולדיו ביש לבעל נופיה בפניו שהרין נותן שהיא יוצאה שלא בכהונה והל"ס הראיה ז"ל עכ"ל, והרב א"נא דה"י עש"ן מ"ה דמ"ה כתב נ"י דוקא מקללת יולדיו בפניו אבל במקללת עצמו אינה וכו' ע"ש, וכתב בן מרדכשיה כס"י סב"י ז"ל ולא זכר שכיב סב"י ז"ל והיא ז"ל שם בהכ"י או"י צ"ח ע"ל ולא העיר עליו מזה, ועוד צ"ח שם על השו' מהר"ש ז"ל ס' רמ"א ורמ"ב דכתב דלאו ק"ו פריכא ופסק בהרמב"ן ז"ל ואם מהר"א ד"כ ז"ל ב"י להיר סימן נ"ב כתב דאע"י שהבי' הסה על הרמב"ן ז"ל אין לזהות דבריו כיון שלא מצאנו בשאר הפוסקים שחלקו צ"ח כנ"י ע"ב, וצ"ח נ"ב על דבריו בהנהגת הנכ"י או"י ועל דבריו שכתב ר"ד ע"ש, והנה העלמה דהלכ"י ד"י מעיק דבריו השו"ע מק"י הג"ל שכתב בבר נדפס השו"ע הג"ל דאלו היה רואה אותה היה מביא אותה והראיה ז"ל ס"ל כמהר"ש"ן ומהר"א ד"כ ז"ל, ודע דבכל מקום שכתב לע"ל הגם מה שכתב בספרים בדין זה הרמב"ן ז"ל הוא הרשבי"א ז"ל שהם דבריו הג"ל הם במוחזקות להרמב"ן והמוחזקות הג"ל הם להרשבי"א כנודע כמיש מין הבי' ז"ל בהקדמתו לבי"י, ומיש השו"ע מק"י בשם תר"י מנ"ל מלכד דהרמב"ן אינו מכלל תר"י אלא אפ"ל הרשבי"א דהנה הוא הלמד ר"י ס"ס אינו מכלל מכלל תר"י כ"כ החד"א ז"ל בשו"ע ה"ב מקדשת ת"י אות ס"ז ע"ש, וא"כ ה"ל הלכ"י ר"י והראיה ז"ל קמי כס"י הרשבי"א ז"ל במוחזקות ומנ"ל :

סימן מב.

קידושין המקדש בלחש שפדסה נדה אם יש איסור להתנב הסכנת באצבעה, עיין בספר בית יהודה ע"אש ז"ל סימן ל"ג דכתב דכשר הרב"ר להושים לה הסכנת על ידי אהר ויאמר בפ"י דה"י את מקדשה ומקדש קדשה ע"י עצמו ע"ש, ואנו מנהגין דכשהיא נדה פותחת את כפה ואומר לה הרי את מקדשת לי בסכנת זו ואז"ל דוק הסכנת בתוך כפה והיא מקבלתה ונתנתה באצבעה, והגם דבאשה נדה מורים ז"ל בהור"ד אוסר הדיקה מידו לידה והחד"א ז"ל בספר יוסף אומן סימן פ"ה כתב דאם למותרים כ"כ כשהיא דאמר נ"כ, מ"ס מאהר דא"א דסב"י דש"י לוחק מידו לידה היה הרמב"ן ה"ג סימן ת"ן ומהר"ק"ש והנהגה ז"ל אף דאנו מנהגין בורקה כמיש החד"א ז"ל שם דמכון להחמיר ונעדרין כ"י שנהג הנהג ע"ש, כיון דהשעה צריכה לבד אנו סומכין בזה על המתירין כמו בענין הולדת דרוצה להיות סנדקא דכתב שם והוביד בספר זכ"ל ה"ג הו"ד או"י דיש להק"י כשהוא לדבר מצוה וברגע קמין ואחר"י פ"ע ביב"ל ע"ש בן ה"ג יש להק"י וביש הוא דבריו יש מהר"ן הורקה בפשיטות.

חנו וזאת אה"ע ה' נשואין סימן מג ליהודה

ע"כ יעו"ש. וע"ז הקשה וז"ל הרי לדעת מ"ן שפסק בס"מ ל"ו דאם קדשה על ידי שליח שוב אינו יכול להתיר ולקדשה ע"י עצמו משום לעז. איך לדעתו דל מהבא טעמא דמצוה בו וכו' וא"כ איך אפשר לומר באותם הקדושין הב' קצת מצוה איכא בהו אתמחה דהא אסורא איכא משום לעז וכו' והנה הרב בצ"ע יעו"ש. ונלע"ד להר"ן דדברי הב"ד ז"ל נם לדעת מ"ן ז"ל והוא עפ"י מ"ש הרב פ"ד האר"ן ח"ב אה"ע סימן ב' דנהגים בעה"ק ירושתיו דהמקדש אשה ע"י שליח במקום אחר ואח"כ באה הארוסה לירושתיו להנשא להארוס הנזר הארוס ומקדשה פעם שנית בשעת התופה. ומ"ש מ"ן בש"ע סימן ל"ו סעיף ו' ה"ל מי שקדש ע"י שליח לא יקדש פעם שנית בשעת התופה שלא להוציא לעז על הקדושין הראשונים שיאמרו אין קדושי שליח בלום עב"ל. יש לומר דהני כשהעדים של הקדושין הם במקום הארוס או כשהביא השליח שטר התום בעדים שקדשה. ועוד יש לומר דהתם מיר במקום שנהנו לקדש קודם זמן הגישואין אבל בעה"ק ירושתיו שנהגים לקדש בשעת הגישואין יורה מ"ן ז"ל דאם קדש מקודם הגישואין הנזר ומקדשה פעם שנית בשעת הגישואין דא"כ יתשבו הרואים שנשאה בלא קדושין וכמו מנהג המקומות שהביא הר"ב"ש בס"מ פ"ב והובא בב"י במק"ס סימן ל"ד. והרב שמה"ר ז"ל למהר"ש"א ז"ל ד' ב"ה ע"א כתב טעם מנהג ירושתיו הנז"ל כחזו"ן אחרון של הרב פ"ד האר"ן הנז"ל ע"ש. והוב"ד א"לו בספר אר"ן ח"ב דף קכ"ד ע"ד ע"ש. ובספר ב"ד אינו מציא אבל נזכר להר"ן דכוונתו ז"ל דנם לדעת מ"ן יש לקדשה שנית באחד מהפנים שכתב הרב פ"ד האר"ן ז"ל ונז"ל. ושם שק"ל וס"ר כמות"ר"א ז"ל דדברי הרב פ"ד האר"ן בס"מ הנז"ל ע"ש. ומה שהקשה שם כמות"ר"א ז"ל עוד על דברי הרב זכור לאברהם בהא"ע בערך ברכת אירוסין שכתב דמנהגו לברך בלא שו"ם בקדושי השליח ובקדושי החתן בשו"ם ובמ"ש הכנה"ג והד"א הנכ"י אות ה' דאדכא שם כתבו הפ"ק זה ע"ש. כבר תיקן דבריו הוא ז"ל עצמו בספר זכור"ל ה"ג ה"ל ברכת אירוסין מ"ש בספרו דף רס"ו ע"ב דמנהגו לברך השליח בלא שו"ם ושכ"כ הכנה"ג והד"א יש לעיין דהם לא כ"כ אלא למאן דח"ש לסכלנות וכו' ע"ש :

וראיתי עוד לכמות"ר"א ז"ל כה"א או"ה אות מ"ל שהב"ד הרב כס"א דאם לא נתקדשה ביו"ד ולא בירך השליח הכרע הבין דהנזרים לברך וכו' ואנו עשינו מעשה שלא להתיר ולברך אפילו בלא שם ומלכות וכו' ולענ"ד לא יפה עשו והרבה הפירו' על המדה שלא לברך אפילו בלא שם ומלכות והעיקר הוא לברך בלי הזכרת השם בעת החיפה דוקא וכו' עכ"ד ז"ל. ואח"כ מ"ן כיון דלפי"ד בחש"י הנז"ל דבמקדש ע"י שליח אין עוד שום מצוה לקדש וכ"ש לברך והרי ברכה לבטלה ומה ק"ל על דברי הרב ב"ד וא"כ אפילו קדש בתהלה בלא עשיה ע"י שליח אין צורך עוד לקדש ולברך כלל. איך מה הלשון אומרת לומר על דבריו

והרבה הפירו' על המדה דודא' ברכה בלי שם אינה כ"כ מעלה ומורדת לומר עליה הרבה הפירו' על המדה שלא לברכה. ובפרט אחר דלדבריו שם דלהרמב"ם ומ"ן אם בירך בזה היא ברכה לבטלה. איך אין עוד הלכות אפילו לברך בלי שם. ואפשר דדבריו אלו הם לפי מ"ש הוא ז"ל שם אחר סיום התשו' בתוך דבריו וז"ל ולענ"ן הברכה שכתבנו לע"ז שבשחזור ומקדש החתן יברך בלא שם ומלכות בנז"ל. עתה ראיתי להרב ראש משביר שם דעלתה הסכמתו דדוקא בלי הזכרת שם שמים דהני אדנות אבל צריך שיזכיר מלכות וכצ"ל וע"ש שדחה דברי הרב"ד שכתב דנם אינו מזכיר אלהינו עש"כ. וכן ראוי להורות מאחר שדבריו מוכרחים מהראשונים כאשר יראה הרואה עכ"ד ז"ל. וא"כ לפי"ד ז"ל דדוקא ברכה בלי הזכרת שם ה' אבל אלהינו צריך לומר. ולזה שפיר קא תמה ע"ד הכה"א ז"ל דמקשה עשו בלי הזכרת שמה"ם השם ומלכות דהפירו' על המדה בלי הזכרת שמה"ם. וכוה"א יש דקדוק דבריו שם במ"ש והעיקר הוא לברך בלי הזכרת השם בעת החופה דוקא אבל בשם ומלכות לא וכו' ע"ש :

וראיתי להרה"ג כמות"ר"א ב"ש ז"ל בספר נהר מצרים ח"ב דף קפ"ד ע"ב בשלולית הגיה"ר שהב"ד הרב מנה"ג מצרים בזה וכתב על דבריו וז"ל דברי היה בסעיף זה קשים להל"ם א' מ"ש ומנהג מצרים שלא לברך וכו' מוכרח באופן שבידנו בראשונה בעשרה וכו' וקשה איך למה תלה הדבר במנהגי מצרים הלא מדינא אין לברך ואפילו הר"ב"ש דס"ל שהנזר ומקדש ומב"ד הניו בלי שם ומלכות וכו' והר"ף היה מלענ"ד ע"ז דמה הועלת בה יעו"ש ומכ"ש אם קדש ע"י עצמו בראשונה ובירך בעשרה והרב המב"ד כתב דמנהג שלא לברך ומ"א יהודיש דדינא יח"כ דאינו תנור ומב"ד ע"ב. ולענ"ד אפשר דנראה בהזר דכוונת ה"ס"ם ז"ל לומר על אופן שקדש בראשונה ביו"ד ובירך ובמ"ש הוא ז"ל ע"ז כתב דמנהג מצרים שלא לקדש ולא לברך ר"ל אפילו בלי שם ומלכות דכיון שאינו מקדש עתה בחופה מה שיזכר הברכה אפילו בלי שם ומלכות. והה"א כסברא שהביא מורים בשם הר"ב"ש דהנזרים ומב"ד"ם הנה החופה בלי הזכרת השם. ולזה כתב ופה מצרים המנהג שלא לברך ולא לקדש ור"ל אפילו בלי שו"ם ומתכו' בפירושו :

ובמ"ש עוד ה"ל ומ"ש אבל אם לא בירכו בשעת הקדושין אף כי סברת מ"ן שלא לברך וכו' ואנכי לא ידעתי פשיטות זו בדעת מ"ן מג"ל דמ"ן לא קא"י תנור ומקדש וכו' ולא תוכיח ל"ן בדעת מ"ן בפשיטות דבחוזה ומקדש ולא יברך וכלפ"י לא כתב מ"ן הב"י בס"מ ל"ה שהביא מהר"ק בשם החשב"ן דאם קדש ע"י שליח אין לו לקדשה אח"כ ע"י עצמו שלא להוציא לעז על ק"י השליח והנה ר"ם דאם קדושין הראשונים היו בלא יו"ד יכול לקדש ביו"ד ולברך ביו"ד ע"כ. וכתב מ"ן וכו"כ באו"ה ובמב"ד פ' הא"ש מקדש וש"ם שכן ס"ל דבחוזה ומקדש שנית יכול

והא' אה"ע ה' נשואין סימן מג מד ליהודה קנו

הלכות יבום סימן מ"ד.

שאלה אשה אחת יבמה שתבעה מייבמה להלויין לה או לייבם והיבם לא רצה להלויין עד שתתן לו סך ידוע והאשה ענייה וצדקה ואינה נענית והקדשו לדעת אם היבמה הווא אעיקרא וקדשה לייבם או לא. והנה נודע לנו שהיא יורה בן זכר אחרי מות בעלה בשני תדשים ועפ"י עדותו של משרת המזל הסבך את הילד לפני המילה באותו יום אחרים דאם ישמרו שערו וצפורניו כבן בן תדשים ועל ספק זה מלו אותו לשמונה ימים ואחרי מלתו כמו עשרים יום חלה ומה. וגם עפ"י עדות המילדת שהילד היה בן בן תדשים לפי ידיעתה במלאכתה. וגם כאלו שהי נשים שבעות אשר הגיקו את הילד והעידו על סימניו שכלו בשלימות. וגם שבעות אחרת באה והעידה שבעותיה שובגת איהם פעם אחת הילד להאשה בחיי בעלה חלישות כה וסקיאה המד וביקש המנה אשה מאתה שתלך איהם אל הרופא והלכה עמה ואמר לה הרופא שהיא מעוברת ובהיותה בשלישה תדשים הוצי עוברת וכשמה בעלה היה לה בן תדשים ואחרי מות בעלה בשני תדשים יורה בן העידה השבעה הג' היא ובעלה. ויש לדעת אם האשה הווא נכונה ומותרת לשוק עפ"י עדותה אלו או לא ושכמה :

הנה הגאון נודע בהנהגה ז"ל סימן קנן ס"ד ריבמה לשוק לא מקדו דבר שבעות הווא ואין הילד סמך והמה על המדני דס"ד דהיי דבר שבעות ע"ש. והרב חסרת שלמה העלה דהיי דבר שבעות והלך על הנייב בזה והם שפה מצדס מנהגם להחמיר בענין ערוה לא תבא לגיד דכבר נתבאר בקונטרס משמרת הקדש דבשרש קצת ענין לא נאסרו הדברים ובגיד קרוב לענין ועוד שכתב הגאון שם שמה שנוהגים לילך בכל התוספות אינו אלא בעדות החמורה דאיכא סמכות בבעים ובשרש מן בסימן קנים ס"ב. ועין להרב פתיש בסימן קנ"ו סק"ס ובתמדת שלמה סימן ס"ז והבא בגיד נראה דלא איתחוק איסורא ולא חשיב דבר שבעות מן שהיתה בהקדש מעוברת וכבר מן ז"ל בגיד סימן קנ"ז דער אחד נאמן בשלא הוהק איסור ע"ש :

וא"כ בגיד יש להתיר אשה הווא בלי חליצה עפ"י מ"ש מן ז"ל סימן קנ"ו ס' י"ד וז"ל מי שמת וכו' ואם ילדה רצא הילד הי לאיר העולם אפילו מת בשעה שנולד הרי אמו פטורה מהליצה ומחייבים אבל מדברי סופרים עד שיוודע בודאי שכלו תדשו נולד לשי תדשים נמורים ע"כ. ובן ספק הרמכים בפ"א מהלכות יבום. וא"כ בגיד שעפ"י עדות הג' כבר כלו תדשו וסימני האשה הווא מותרת לשוק אף מדברי סופרים. אכן לנו לתוש למ"ש התנ"ס היב אחיז סימן ס"ס דמה שמעיל נמרו שערו וצפורניו

יכול לבדק וכו' ומ"ש בסימן קנ"ד ע"ד הריבוי וכבר נתבאר בס"י זה שלדעת הרמכים והרא"ש הוי ברכה לבטלה עין להביא שתמה על הרא"ש לבתשו סתם לפסקיו ועין מ"ש בחי' הגהות וכו'. ועי"פ לא מצנו הרב מבור ברעה מן דאם הוור ומקדש וכו' שלא לבדק עוד שהולך על הריבוי ועל דעת עצמו שהבאתי דבריו וכו'. ות"ד. ואחרי מלשון מן כב"י מוכה דס"ד דהנס שהוור ומקדש בעת ההפכה דלא יבדק ובכרה לבטלה היא והא אחר שכתב כב"י דבריו רבינו נסים שכתב הסוד דאם לא בידך ברכת איהסין בשעת איהסין שיבדק אותה עם ברכת נשואין שכתב הרא"ש ע"ז ובן מסתבר וכו'. ועין ס"ס שם כב"י וז"ל וכתב הריבוי בתשו' סימן פ"ה שנהנו להוור ולקדש רפה הם עושים כדי שלא תראה כבכרה לבטלה ע"כ. ע"ז כתב כב"י שם וז"ל וכבר נתבאר בסימן זה שלדעת הרמכים והרא"ש ברכה לבטלה ע"כ. מוכה מזה דאפילו הוור ומקדשה שנית בעת ההפכה כמ"ש הריבוי הויה ברכה לבטלה דלא הויה עובר לעשייתו כיון שבכר קדשה קודם ודלא כמו שדחה הוא ז"ל זאת אח"כ. ושאי הווא דסימן ל"ה שהנהיף ר"פ ע"ד התשובין דהיבא דקידושין הראשונים הוי בלא מעין יוד יכול לקדש ולבדק דע"ז כתב כב"י ובי"ב באויה ובמדני וכו'. דהם כאלו לא קדש בדאשונה כלל כיון דהוי שלא במעין יוד והוי עובר לעשייתו. ואעיקרא הווא יראה דמ"ש מן כב"י ובי"ב באויה ובמדני כפי האיש מקדש כוונתו ז"ל על עיקר דברי התשובין שכתב דאם בתהילה קדש ע"י שליח שלא יקדשה אח"כ ע"ז כתב שנים באויה ובמדני וכמו שנים במדני בסימן תק"ז ע"ש. ואחריי שלא דאם הרמכים במקדש :

ומ"ש עוד בסעף ג' שם דמ"ש דהיליתו מ"ש מההיקיש שהביא ס' ה"א. והימה דשם אפילו בלא הויה לקדש שנית והויל להלות המנהג כפי הריבוי דס"ד דהוור ומקדש וכו' וכו'. סרה חסרת דאח"כ שתמה על מהננו דלא כמ"ן דבהוור ומקדש אישבתן למ"ן נופ"ה דס"ד דשפיר דמי ובמשי"ל בשמו ות"ד ז"ל. ואחריי כוונתו על ה"א שהביא שהוור ומקדש אותה תחת ההפכה כדי שהיו הקידושין סמוכין לברכה והיא סברה הריבוי נ"כ שהביא מורים ז"ל. וע"ז קאמר שנמצאים נהנו זאת הליתו מ"ש וזאת מההיקיש ז"ל סא"ד בארין מצדס וכתב עלה שבן הסנימו כל הפוסקים ופשוט ובדור זה בדעתו ז"ל. ומ"ש וכו' סרה תמיהת האחיג דאשבתן למ"ן נופ"ה דכן ס"ל במשי"ל. אחריי כבר כתבתי דאין בן דעת מן ז"ל אלא כוונתו במשי"ל ובדור :

וטמ"ש עוד שם יש לי לכתוב בזה ואכמיל וא"י עוד נדבר בזה. וכתב ראיתי בספר חנא והסדא דק"ו ע"ז ואילך דשקוט בזה ואין עת לראות בזה א"י עוד נכתוב לעת הסנא :

קנה וזאת אה'ע ה' יבום סימן מד מה ליהודה

מדיקו ירושלים היו למצרים יצא.

כבוד הדת ויקרת הדתיו מעו ומעול הושב על כסא ההוראה
ברין אמת לאמתו אשרי יולדתו כמותריר יהודה חים
הבן סלחון שלישיא ה' וקים וברא אולם כל ימי עולם אמן.
בשלום רב !

אחד שו'פ באהיר כיאות לתור מעלתו ולכל אשר באהלו שלום.
הופיע אלי הדת ויקרת עז הפארת ידי קדש ונתמלא
הבית אורה ואילו פינו מלא שירה על שמתחניו מסוב שלום
ובטול עטנתו שאל שאל ברין היכמה האמת אהר כי אני דא
לכותב פסקי דנים ולהשיב לשואלי דבר ולא דענא לכון אימרא
אולם באשר בעויה בוסל סדר זה מרוב התיה שבדור הלז בקצר
מלין אומר כי ה' יורנו דרך הישרה ובפרט במיש כחיד לסבת
הסרון הפפרים עיב דהקרי איצ וכתבתי שהי אהיות בקצרה באמת
עין ששאלה כזו מסתעפת לכמה סניפים כידוע אמנם קצתו למרות
טדנותי גיב שמוטל עלי לימוד הלמודים ולהשתעשע עם הדיע
ולעשות הצון צדיק כיד המעורר בערו עהרת החיים והשלום
העושר והכבוד לא ימוש סתך אהליו וינצל כסא תורתו ויחלו
דשנים ורעננים לעבודתו יתברך אכיד :

אשר שאל מעלתו בדבר הלכה למעשה אורות יכמה אהת שבה
לפני ביד העדק העייר והבעה מהיבם להלזין או ליבם
והיבם אינו רוצה להלזין עד שתהן לו בידו סך ידוע והוא ענייה
וצועקת ואינה נענית והקרו ביד בדבר אעיקרא אם צריכה להלזין
או לא והנה באו עדים והעידו שהיא ילדה בן וזה אהרי מזה
בעלה בשני חדשים ובא משרת המנהל המבקר את הילדים הנולדים
לצורך המלכה כנהוג וראה אותו שנממרו שערו וציפורניו כסוב כבן
ש' חדשים כמסד ומלו אותו לחי ימים ואחר מילתו כמו עשרים
יום או פחות אידעו הולי ומה :

וכא'י שהי נשים שכונות אשר הניקן אותו והעידו על סימניו
הנז שנממרו ממש גם שכונתם אהיה באה והעידה שבימי
עובדה שהיה לה שלשה חדשים נעשה עמה הלישות בה ומקראה
המיד וביקש בעלה המנהל מאתה שחלץ עמה לרופא לראות מה
הענין והלכה עמה ואמר לה הרופא שהיא מעוברת ולכן היא
מקראה וכיצא וגם השכן הנז שבהזותה כמשלוש חדשים הוכר
עובדה והאשה שהלכה עמה לרופא היא ובעלה העידו שהוכר
עובדה בשלשה חדשים וכשמת בעלה היה לה ה' חדשים ואחר
מות בעלה בשני חדשים ילדה ונסתפק בזה אם נוכל לפסוקיה
לשוק בלי הליצה ולסמך על עדות אלו ויהיו ושכניה :

תשובה

וצפורניו היד שראינו אותו בשעה שנולד שהסימנים נולדו עמו
משאיכ אם נממרו אהר שנולד יש לומר אורא דעלמא נרים וכן
הובא להנאון רעיא ויל סימן ציה והבייד הפתיש סימן קסיד סקיב
עיש , אלא דכל זה דוקא כשהוא ספק בן ד' או בן ה' ולא
השניחו בו בעת לידתו כיא אהיב מצאו הסימנים בזה הישנין
שנמר סימניו היה אהיב אבל בסתם ולדות כיון שאין ריעותא
לפנינו אוליין בתר רוב נשים הולדות לב' דהם בני קייא ובניד
לפי עדות מבקר הילדים שהיה אפילו אהר איזה ימים וגם השכנות
שהניקתו סמך ללידתו אין להוש דלא נממרו :

ורגם ובניד עדות עד אהר ויש עדות נשים עיין להרמב"ם ויל
בפיג מהלכות יבום היה שפסק הנאמן עד אהר להעיד
לאשה שמת בעלה או שניתן לה בן להתירה לעלמא וכן פסק
מרן בשו"ע אהיב סימן קי"ז ע"ש , ועיין להר"ם בסימן קי"ז שכתב
סדברי ב"י שכתב דעת הראש דאין עד אהר נאמן וכו' לדעת
הרמב"ם דעד אהר נאמן היה אשה ע"ש , מוכח מזה דעדות שניתן
לבעלה בן ועדות שכלו הדשיו שום ולהרמב"ם דסיל נאמן עד
אהר הניתן לו בן היה אשה ויש להאמנה בכלו הדשיו , ולפייה
דלפייד הרמב"ם ומרן ויל דסיל הנאמן עד אהר או אשה דעלמא
להעיד על הולד שכלו הדשיו או במר סימניו איכ האשה הווא
יש להתירה לשוק בלי הליצה עפי' העדויה הנז , ועיין בתשובה
הנאון רעיא הבייד ה' פתיש אהיב סימן קי"ז סעיף ה' דנראה
דסיל להקל בעדות אשה דכלו הדשיו להתיר הובמה לעלמא
ובער אהר יעו"ש , ומנה לניד בעדות הנשים ועד אהר וכניל
דיש להקל , גם מדברי הרב משכנות יעקב סימן ס' שגם הוא ויל
דעתו להקל באם הוזהקו כדבר נמנר ששה חדשים שלימים קודם
שילדה וכו' והבייד שם בפ"ה , גם יש הבייד ה' בית אפרים ס'ה
קליה דאם פיהק וסת קשה להקל אבל בהלכה וסת יש עד נולד
להקל יע"ש , גם יש להביא ראיה להקל ממיש הרב פנים מאירות
היז ס' מיה שהבייד הפית שם דמוכח דיש להקל בזה אף בעדות
נשים יע"ש , ולדות דכל הנאונים הנזיל כל דעתם להקל אלא
שכתבו דציע לדינא וכיצא , לזה כתבתי ורשמתי בקצרה דבור
הפוסקים ויל שדעתם להקל ושלחתי להיות דעת את שאחבה נפשי
רב והנמאי המהקן עדיא מעיר הדתיו סובר הר"ם בקשית כמותריר
עקב קצין יחשיל כיריא :

סימן מה.

וזאת היתה תשובת כבוד מדי הדתיו כמותריר היו :

היום א' דריה כסליו שנת התרפ"ו לפ"ג

תשובה באשר הדבר נהנין והשואל נכון מהכה לקבל תשובה לאת'ר בלי איהור עי' אכתוב עי' בקצרה מה שהורוני מן השמים אל ה' ויאר לנו שלא נכשל בדבר הלכה וזה החלי בעזר צורי ונאלי :

ראשית כל נראה אם ענין שבוה איסורו הוא מדאורייתא או רק מדרבנן קודם שנדבר בענין נאמנות הגשים ועד אחד ונמר סימנים וכיוצא :

הנה הרמב"ם בפ"א מהלכות יבום כתב וז"ל מי שמת והגיה אשתו מעוברת אם ילדה אחרי מותו ויצא הילד חי לאיור העולם אפילו מה בשעה שנולד הרי אמו פטורה מן ההלצה ומן הכום אבל מידם עד שיערע שכלו הדשיו בודאי ונולד לט' הדשים וכו' ע"כ, הנה מדבריו הללו מתבאר שסתם ולד שלא נודע שכלו הדשיו אף שמת בשעה שיערע שנמרו שעריו וצפורניו או אף אם נודע בסתם ולא נודע שנמרו אף לא נודע שלא נמרו והנה בפי' אי מהלכות מילה כי וז"ל מי שנולד בהדש השמיני אם היה שלם שעריו וצפורניו הרי זה ולד שלם וכן ה' הוא אלא שנשתתה וכו' ומלין אותו בשבת ע"כ, הנה מדנקט נבי מילה בן ה' ובוה ביאר שהיה שלם בסימניו שאז ה' בן קיימא י"ל דבסתם ולדות שהם ספק בן ה' ספק בן ה' ולא נודע אם כלו הדשיו אף אם לא נמרו סימניו ולא יורה ה' ולד נמור מדאורייתא ורק מדרבנן צריכה הלצה ואם נתקדשה לכהן לא תצא :

אלא מדבריו הרב המגיד בפ"א מהלכות יבום נראה שאם לא נודע שכלו ולא נמרו סימניו ומת בתוך ל' יום הוא ספק תורה שכתב וז"ל ואם לא נודע אם הוא בן ה' או בן ה' ולא נמרו סימניו נראה ודאי שדעת רבינו הוא שהוא ספק כיון שלא נמרו סימניו ולא שהיה ל' יום והספק הזה הוא של תורה והולכים בו להחמיר ע"כ, וכן הוא דעת הרמב"ם בזה הביאה היה שם וז"ל אינו ידוע אם כלו הדשיו בין נמרו סימניו בין לא נמרו ספק הוא אלא דבאשת כהן אינה הולצת לעולם ובאשה ישראל הולצת בשניהם עד כאן :

איברא מדבריו הרמב"ם נראה שס"ל דאף שלא נמרו סימניו כיון שלא נודע שכלו הדשיו הרי כסתם ולדות ומדאי' ולד מיקרי ואוליין בתר דובא דולדות ולד של קיימא וטיש ספק הוא ר"ל ספק הוא לנו מצד המהלוקת הנאמר בנבי' דאליב אלא שהוא ספק בשל תורה אמאי באשת כהן לא תחלוץ אורבא בספק תורה תצא ועיין בל"ם שם במיש לדעת היה ז"ל :

מ"מ מה שדיקנו לעיל מהרמב"ם נראה שסובר דהרי ולד נמור מדאורייתא אף שלא נמרו סימניו כיון דאיירי בלא נודע שכלו הדשיו ודאי' בזה להנאן קרבן נתנאל על הראש יבמות דף פ' שכי' לבאר דעת הרמב"ם וז"ל נראה דביאור רבינו וכו' ועיין צדק דברי רבינו בפ"א מהלכות מילה וכו' דס"ל דבן ה'

הדשים שנמרו סימניו מהיקינן ליה בן קיימא מן התורה כמו סתם ולדות שלא קים לן בודאי שכלו סי' הדשיו ומדאורייתא הרי נולד שלם ע"כ, וסיים וז"ל ולהלכה בסתם ולדות ספק בן ה' ספק בן ה' אפילו לא נמרו סימניו אם מת בתוך שלשים אשת ישראל צריכה הלצה אבל אשה כהן לא תחלוץ ע"כ, מכאור יוצא דס"ל בכונת הרמב"ם כמיש דסתם ולדות שלא נודע שכלו הדשיו אף שלא נמרו סימניו מדאורייתא הרי ולד נמור ורבנן הצריכו הלצה באשת ישראל ולכן באשת כהן לא תחלוץ אף משיב הקרבין דלפי' דרבו פירוש הרמב"ם כמיש המגיד והתווס' לפי' הסבוא מהמגיד לעיל יש קצה שינוי ונראה דבוה אינו חלוק כי' ורק בא לפרש דהרמב"ם ס"ל בן כפירוש המגיד ז"ל לאפוקי מה שפירש בו מהרש"ל בישיש במיש הקרבין שם יעושיב :

וכן מתבאר מדברי הרב בית מאיר הביאו הרי פיה ז"ל בסמן קניז סקריא וז"ל כלל'א דנפיק ספק נמרו הדשיו ספק לא נמרו ולא שהה אפילו נתאסרה לכהן צריכה הלצה ותצא וכו' ואם לא נדקו אם נמרו ומת בתוך ל' יום אם נתאסרה לכהן לא תצא וכו' יעושיב מתבאר דבסתם ולדות שלא נודע שכלו הדשיו וגם לא נודע אם נמרו ומת בתוך ל' הרי ולד מדאורייתא ולזה קאמר אם נתאסרה לכהן לא תצא דאם הוא ספק תורה תצא כמיש הלח"ם יעושיב אלא שנראה שיש חילוק לדינא בין הרב בית מאיר והרב קינ' שהרב בימ ס"ל דבסתם ולדות אם נודע שלא כלו סימניו ומת בתוך ל' נפל נמור הוא נם מדאורייתא ורק אם הוא כסתם שלא נודע אם נמרו אם לא או הרי ולד מדי' אבל מדברי הקרבין שכתב בסיום לשונו בסתם ולדות אפילו לא נמרו סימניו וכו' משמע שאפילו נתברר לנו שלא נמרו סימניו כיון דבסתם ולדות איירי שדייקן ליה אריב ולד קיימא דאליב היה לו לבאר ולהלך בזה אמנם לדינא צ"ע בזה :

כלל העולה דבניד שאיירי בסתם ולדות שלא נודע אם כלו ולצד שלא העידו שכלו סימניו הרי סתמא ובוה אף שמת בתוך ל' מדאורייתא ולד הרי וכמיש הרב קינ' שכן דעת הרמב"ם וכן ס"ל לרוב בימ ולהמגיד ספק מדאורייתא וכבר נזכר שמדיוק דברי הרמב"ם נראה כמיש הרב קינ' ואיכ' נדיר איסורו רק מדרבנן : **ועתה** נבוא לבאר על עדות הסימנים שכתב ר"ם שהעיד עי' משרת המוהל שראה שנמרו סימניו בסוב כמובא בדיק הנה בזה יש לפקפק קצת כמו שראינו להנאן התם סופר היב אה"ע סימן ס"ס שהביא בזה דבר מהודש דהא דנמר שעריו וצפורניו מעילין היינו דוקא שראינו הסימנים בשעה שנולד שנולדו עמו משאיכ' אם נמרו אח"כ משרצא לאייר העולם איכא למימר אורא דעלמא גרים ליה ולעולם נפל הוא ודייק הכי מהשים יבמות דף פ' ע"א דיה וכן ה' שכתב שנמר שעריו וצפורניו כשנולד וכן דייק מלשון הרמב"ם פ"א מהלכות מילה שכתב שנולד שלם וכו' וכן הביא ראיה מהמגיד פ"א דיבום וכו' הנאן התם סופר דבאמת שדין

שרין זה אינו מבואר בפוסקים אבל הוא אמת לענין יעושיב.
וסברה זו הוכחה גיב בדברי הגאון רע"א ז"ל בתשו' סימן צ"ה
והיה בפ"ה סימן קס"ד סק"ב שכתב דהגבול דבעינן נטרו בשעה
הלילה ובדריק התני מלשון רש"י והרמב"ם וכו' יעושיב :

ובאמת שסברה זו לא נפלאה היא וכן נראה שס"ל להרמב"ן
בהדושו' לסמכת בהרא בפ' מי שנת דף קנ"ד גבי בני
ברק באחד שמכר מנכסי אביו ומה ועדעו לומר קמן היה ובאו
ושאלו לר"ע ואמ"ל לבודקו ופירש הרמב"ן שמכר ומה מיד דאם
היה אין בדיקתו ללקוחות ראה ישמא אח"כ הביא סימנים והיו
דקאמרי קמן היה בשעת מיתה ע"כ. משמע מה דכ"ל דאם לא
נודע שהיו בשעה מיתה אם נראה אח"כ הסימנים לא מהדקינן ליה
בגדול למפרע דאיכא למימר השתא הוא דאיתו אפילו שבשעה
המכר הניע לכלל שנים בגדול ולא ידעתי אמאי לא הביאו דברי
הרמב"ן הללו הגאון הת"ם והנרע"א :

איברא דדברי הרמב"ן הללו נראה שהם הפך התוס' והרא"ש
והפך פסק הרמב"ם ומרן שחרי התוס' בגדול דמית ע"כ
דיה בשלמא דאי משכחתי ביה סימני לא אמרינן לפני הפרק באו
וכו' משמע דכיון שבא לכלל שנים אם דאינו בו שעדות תולים
שבאו בזמנם ולא לפני הפרק וא"כ דכוותא אין לחלות שבאו
לאחר זמן ולא להרמב"ן וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מהלכות אישות
הלכה י"ט וז"ל אם לא נבדקו אלא לאחר זמן ונמצאו שם שהיו
שעדות הרי הם בחוקק סימנים ואין אומרים שמא קודם הזמן צמחו
ע"כ. וכן פסק מרן בס"מ קניה וכן הברית מהרד"ש בקונטרס
ענינא דאתא ס"ס לא רקניה ע"ד דכיון שהגיעה לכלל שנותיה
אמרינן חוקה הביאה סימנים בזמנם דרובא דעלמא מביאים סימנים
בעתם והוכיח בן מהרמב"ם והטור והתוס' יעושיב. ומה מבואר
דלא אמרינן אולי באו שלא בזמנם לא לפני ולא לאחר :

ויותר מפורש בזה ראיתי מהרא"ש בתשו' כלל ל' סימן ה' הובא
בקצה כ"י מי ששאלתם על בן י"ד שנה שהעיד ובדקתו
בשעה העדות ומצאו לו שעדות אך המעשה שהעיד עליה ראה
אותה קודם ב' שבועות ועדענו עליו לומר שאולי קמן היה
בשעה ראה המעשה ואין עדותו מהניא :

תשובה כיון שהגיע לכלל שנים ונמצא לו שעדות מהקינן
אותו בגדול משעה שהיה בן י"ג וכו' וראיה מהא דכני
ברק וכו' דאם היה הייתה מועלת בדיקה ואמאי דילמא השתא
הוא דאיתי סימנים ובשעה מכירה לא היה לו. אלא ודאי כיון
שהגיע לכלל שנים ומשכחתי ביה השתא סימנים מהקינן ליה
בגדול מעיקרא כשהגיע לכלל שנותיו עכ"ל :

מבואר מה דלא כהלוק הרמב"ן ולפ"י י"ל דגם בגיד אף
שנראו סימניו לאחר ימים תולים שבאו בזמנם מקודם
דמעיקרא גם אם נגמרו לאחר לידתו אין מופת והקץ להחשיבו
נפל כיון שעתה נגמרו ורק הגאון הת"ם ס"ל שרין זה אמת עכ"פ

לדעתו נראה דהיינו דוקא כשראינו בעינינו שלא היו בשעה הלילה
אבל בסתמא שלא נודע אם לא היו בשעה הלילה כשרואים אח"כ
תולין שהיו מאז למפרע וכמו שכן ס"ס בדבריו להדיא וז"ל בסתם
ולדות שלא השגיחו עליו ביום לידתו אם נגמרו אם לא ואח"כ
מצאו שערו וצפורניו שנמרו אמרינן מסתמא כן נולד כיון דאין
רעוהא לפנינו אוליין בתי דוב נשים יולדות ל"ט הדשים בני
קיימא אך אי ודאי לאו בן ב' הוא אלא ספק בן ד' ספק בן ה'
ולא השגיחו עליו ביום לידתו ולאח"כ מצאו סימנים בהא הישגין
שמא נמר סימניו היה אח"כ וכו' ע"כ :

וכן ס"ס הגאון רע"א שם וז"ל נראה דאם עתה רואים שנמרו
ולא ידעין אם היה בלידה נמרו דאולי אף אם הובא דלא
נגמרו מיד לא מקרי נמרו י"ל דמים בליכא ריעוהא לפנינו ולא
ידעין גם ההפוך אם לא נמרו בשעת לידה הל"ן נגמרו מיד
בשעת הלילה עכ"ל איכ' יוצא מהאמור לגיד דאירי בסתם ולדות
אף הדעות של הסבך לאחר ימים מהני ונפרס בעדות השבועה
שהגיעוהו אם היה סמוך ללידתו או ליכא השש דלא חשוב נמר :
איברא דלהרמב"ן נראה דלא ס"ל הכי כיון דהש אולי לאת
זמן באו כנו"ל וע"ז ראיתי למהר"ם בולא בספרו זכות
משה סימן ע"ז שהאר"ך בזה להכריח בקנסם שהגיעו לכלל שנים
ולא נבדקו ואחר זמן נבדקו ונמצא להם שעדות דלא הישגין שמא
צמחו קודם הזמן ונס לא הישגין לשמא באו אחר איזה ימים
מהזמן אלא אמרינן שבדאי באותו יום באו והאר"ך בזה דסברה
הפוסקים אחיא מכללא הוכיח מ"ש הרמב"ן ז"ל וכו' לבאר דהרמב"ן
גבי אר"ל ומודה להראש ורק אירי שאחר שהיה נחול שהגיע
לכלל שנותיו בדקתו ולא היה לו סימני גדלות ולכ"י איכא לספקין
שמא קמן היה עדין ובמ"ש התוס' שם דאי אתרע החוקק ולעולם
בכלמא בסתמא אמרינן חוקה שהביא סימנים בשבועה לטעות הגדלות
אף שראינום אח"כ יעושיב ואכמ"ל :

כלל העולה בזה דלדעת הרמב"ם ומרן והרא"ש והתוס' בזה
דכשנבדק ונמצא שנמרו סימניו תולים למפרע שהיו בשעה
הלידה כיון דאירי בסתם ולדות ורק כשנודע בודאי שאינו בן ב'
שהוא ספק בן ד' או בן ה' וראינו בעת הלידה שלא נגמרו ואח"כ
נגמרו שערו וצפורניו שאמר הת"ם בזה י"ש להסתפק וצ"ע לדינא :
ונשוב למ"ש רוס"ע דהרמב"ם ס"ל דבדאא מהרה ד' או שנמרו
סימניו או ששהה ל"י ובדאא מידא יצאנו י"ה ולא
בדבר המור שהערך שתיהן וכמו שהקשה ע"ד מרן הכ"י עכ"ל
נראה שרבי'ן רוס"ע שלהרמב"ם שני סוגים האלו ס"ס ובמ"ש
סימנים אף בלא כלל ולא ששה ובשעה אף בלא נגמרו סימניו ולא
כלל האמנם לפי המבואר במגיד ע"ד הרמב"ם בפ"א מהלכות יבום
נראה דבגמר סימנים להוד הוי ולד מדאורייתא ומדריבן בע"א
הליצה ובשעה ל"י עורף כפי שאנו ת"י ולד אף מ"ס ומסורה
מלחוקק ש"י וז"ל שרין הורה כל שצא הי' פוסק את אמי מהחליצה
הוא :

וַיָּאָתָה אֵלָיוּ הַיּוֹם סִימָן מַה לַיהוּדָה קָסָא

והוא שנמנו סימניו והכמים החמירו בזה ואמרו הכל דליכא דרא סתרי או שהיו ליי או שכלו לו הרשיו אעפ"י דאיכא נמר סימנים הרי זו הולצת ולא מתייבמת ואם נשאת לכהן לא תצא ע"כ מבואר מזה במ"ש ומה שהקשה הב"י בסתם וכו' דהרא מתרתי מהני מפני שעיקר כונת מין לדרות דברי המור דאי' שניהם אלא הרא מתרתי ואהני דבשהה ליי לחד מהני אף מדרבנן ובנמר סימניו מהני ע"כ מדאורחא ולעולם בין מדאורחא בין מדרבנן לא בעינן הני תרי יחד :

דנח בשורש הרין בסמן קסיד סיה פסק כאמור דאם ילדה ולד שנמנו סימניו ואין ידוע אם כלו הרשיו אפילו מה ביום שנולד הולצת 'עו"ש :

בלל העולה בקצה לדעת הרמב"ם ומין שסדרתי לעצמי למוכרת ע"ן בהרמב"ם בפ"א מהלכות יבום ובמ"ס שם ובפ"א מהל' מילה וע"ן היום סימן דע"ו בב"י וע"ן קרבן נתנאל על הראש יבמות דף פ' ובתו"ס פ' בא סימן ד"ה ופוסק ובב"י אה"ע סימן קנ"ו וקס"ד ובפ"ת סימן קס"ד מקי"א ומכ"ז יוצא :

א סתם ולדות ולא נודע אם כלו הרשיו או לא נם לא נמרו שערו וצפורנו ומת לאחר שנולד הוי ולד נמור מדיה ופוסקה מההליצה ומדים הולצת כפי המבואר בק"ג :

ב אם לא נודע שכלו הרשיו ונמרו שערו וצפורנו ומת לאחר שנולד קודם ליי הרי זה ולד נמור מדיה ופוסק אה אמו מההליצה ומדים הולצת ולא מתייבמת ואם נתאספה לכהן לא תהליצין ומלין אותו כמה נפשך :

ג בן ה' ודאי שנמרו שערו וצפורנו ומת בתוך ליי הוי ולד מדיה דאמרנן אשתרו ופוסק אמו מההליצה ומדים הולצת ולא מתייבמת

ד כלו הרשיו ונולד ליי הרשים נמורים פסורה מההליצה ומהיבום אף מדים אעפ"י שלא היה ליי ולא נמרו שערו וצפורנו :
ה שהה ליי ולא כלו הרשיו ולא נמרו שערו וצפורנו פסורה מההליצה ומהיבום אף מדים כרש"ב :

ו **א"כ** לפי המבואר לניד אין ניס בעדות הסימנים כיון דאפ"ה צריכה הליצה מרבנן ובלא"ה ניכ הוי ולד מדיה במ"ש הנאן ק"ג בסתם ולדות אמנם בעדות שהעידו שהוכר עוברה דע"י לייא למיחש שמא נתעברה לאחר זמן וע"ז מעידים שכלו הרשיו אחרי שהקרו על הדבר בדיוק ובדיוק נמור או מדעי בזה לפוסקה בלא הליצה כפי המבואר להלן בס"ד :

ולפי דברנו נודע לרו"ם במאי דקשיא לי ע"ד מין הב"י שכו' לדרות דברי המור וז"ל דא"ל דמשמע ליה כן מדברי הגוים שכתבו דליכא למימר דלא קאמר הלכה כרבי משום דבעי הוכחת סימנים ולרש"ב לא בעי דהא פשיטא דבן ה' שלא נמרו שערו וצפורנו לכ"ע לא ח"י ע"כ דאין זה ראיה דהתם בבן ה' ודאי איירי ואפילו בבן ה' נמי איכא למימר דלא בעי רש"ב נמרו

שערו וצפורנו אלא בדלא אשתהי וכו' עכ"ר הב"י , ותמהני ע"ז דא"כ אפשר למימר דאפילו בן ה' לא בעי רש"ב נמרו אלא בלא אשתהי כיון דקושיה הוסי' דאין לומר דפסיק הרש"ב דלא בעי סימנים והרינו ודאי בדשהה ליי ועל"א כתבו דפשיטא בן ה' שלא נמרו לכ"ע לא ח"י והיינו דלרש"ב נמי אע"ז דשהה בעי נמי נמרו ובדוחק י"ל דמין כונתו להקשות על הסור ד"ל כן מסבירא אף שהוא הופך דברי התוספות ועדיין צ"ע ובעת לא דאיהי מי שנדנש בזה ואכמ"ל :

ולעת כזאת הבא נבוא לשורש הרין אם עד אי מהני להעיד על כלות הרשיו והוכר העובר ואם גם הנשים נאמנות בזה דהיי' כעד אי הגה הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות יבום הלכה ה' פסק דנאמן עד אי להעיד לאשה שמת בעלה או שנתן לבעלה בן להתירה לז"ר ע"כ , וע"ז השג' הראב"ד ז"ל וז"ל הרמ"ן אינו מהור דאם אמרו בעדות מיתה דמהמין עד אי משום דמילתא דעבידא לאינלו"י הוא ולא משקר יאמרו בנתן לבעלה בן דאפשר דמשקר וכו' ע"כ :

מבואר מזה דהרמב"ם ס"ל דאף דהוי מילתא דלא עבידא לאינלו"י כטן בנתן בן אפ"ה עד אי נאמן ואין להלק' בזה ורק הראב"ד פליג בנתן לבעלה בן דאינו נאמן עד אי כיון דהרא מילתא דלא עבידא לאינלו"י ופסק מין בסמן קנ"ו להלכה בהרמב"ם ז"ל יע"ן שם :

וכן מחבאר מדברי הרב דרבי משה בסמן קניה שכו' וז"ל כתב הרמב"ם נאמן עד אי להעיד ליבמה שנולד לבעלה בן כמו שנאמן שמת היבם והראב"ד השינו וכתב דדוקא נבי מיתה דמילתא דעבידא לאינלו"י לא משקר אבל על בנים אינו נאמן וכו' ולעיל כתבתי שדעת הראש בדעת הראב"ד ע"כ , נראה מדבריו דלהרמב"ם נאמן אף במילתא דלא עבידא לאינלו"י דהיינו בנתן לו בן וע"ז פליג הראב"ד כיון דעביד לשיקר בזה אף במ"ש שדעת הראש בדעת הראב"ד וכלשון הזה כתב הב"י בסמן קנ"ו וז"ל ודברי הראש וכו' נוסף לדברי הראב"ד ע"כ , ודברים הללו שהומים קצת דמה ע"ן סברת הראש שפוסל אף בעד אי שמעיד שמת היבם וכמ"ש הסור בסמן קניה לדברי הראב"ד שמכשיר בעד אי דמיתה היבם ורק בנתן לו בן פוסל והגראה בביאור פשט הלשון דמיש מין דדברי הראש נוסף בהראב"ד וכן מ"ש הר"ם שדעת הראש בדעת הראב"ד לאו לכל דני עדות נאמר אלא להאי מילתא דמעיד שנתן לו בן שוין הראש והראב"ד אמנם להראש אף במת יבמה אינו נאמן ולהראב"ד דהפס' משום דעבידא לאינלו"י נאמן במת יבמה ובנתן לו בן אינו נאמן וראיתי להח"ב"ב בנהנין סימן קנ"ו מקב"ב שפידש דברי מין הב"י בדרך זה יע"ש :

ויותר מבואר בדים לע"ל בסמן קנ"ו וז"ל מדברי ב"י שכתב דדעת הראש בתשובה דאין עד אי נאמן ודיק לה מתשובה זו וא"כ לדעת הרמב"ם דעד אי נאמן היה אשה ע"כ ,
מה

לשאר המקומות שלא קבלו עליהם לדון בדברי הרמב"ם יעו"ש :
ולפי' ישבנו שם דפסק מן כהרא"ש למאן דנהיג כוהנה
 ובסעיף א' סתם לשאר מקומות וכן הוא בגי' י"ל
 דסתם כהרמב"ם לבני א"י ומצרים שהולכים בשיטתו וסתם כהרא"ש
 לשאר מקומות למדינות שטוה"ם כמותו :

האמנם כד דייקת פורחא כיו' איתו צריך ואין כאן שום סתירה
 כיוצא בהאמה מן ס"ל לפסוק כהרמב"ם כדרכו בקדש
 ומה שפסק בסעיף ה' כהרא"ש כזה גם הרמב"ם מודה שהרי מן
 דייק בלשונו וכו' אם אין ידוע שכלו הדשו' אלא על פיה אנה
 נאמנת מזה משמע דכיון שהיא המעידה על עצמה ואין שום ידיעה
 אלא על פיה כיון שהיא נזקקת בדבר אנה נאמנת אבל אם נודע
 ע"י אשה אחרת או עד א' ודאי נאמנים דאלי' לישמע'ין רבותא
 דעד א' איתו נאמן ומכ"ש אח"א דהוא אנה נאמנת שהוא נזקקת
 בדבר וגרועה היא על עצמה אבל בעד א' נאמן בכלל הדשו' כמו
 שנאמן בניתן לו בן כאמור :

ונמצא דמין פסק כהרא"ש במקצת שהאם אנה נאמנת ע"ע אך
 הראש בתשובה שהובאה בגי' ס"ל דגם אשה אחרת
 אנה נאמנת ודכוותה יסבור בעד אחד כמיש הביש ועל זה שכתב
 מן בגי' שדברי הרא"ש נוטין לסברת הראב"ד המתנגד כח נאמנות
 האשה ועד א' כסברת הראב"ד דאין עד א' נאמן בניתן לו בן :
ולפי' האמור וכו' לדעת דהרמב"ם ומין ס"ל הנאמן עד א' אי
 אשה דעלמא להעיד על הולד שכלו הדשו' או בנמר
 סימנים או בנכר העובר ורק האשה עצמה אנה נאמנת היא להעיד
 ע"ע מין שנוגעת בדבר :

אך ראיתי להרב מרובת השגחה על הרמב"ם פ"ג מהלכות יבום
 שהסמך על הראב"ד וביאר דברי הרמב"ם באופן אחד וז"ל
 דאפשר גם כהן מיקרי עבדא לאנלווי ע"י הקדשה דזה העד שמעיד
 שניתן לו בן ע"י כמאור ובמלחמות ע"כ, וכן ס"ל להגאון רע"א
 שהוכיח דומיע בתשו' סימן פ"ט שהביא מהרמב"ם בהדושו' דס"ל
 הניתן לבעלה בן הוא מילתא דעבדא לאנלווי ועוד יש להוכיח
 בן מתדויה והדשביא דס"ל דעקא דעד א' במיתה היבם הינו נ"כ
 בניתן לה בן וכמיש הדרישה וכו' יעו"ש :

ולפי' דברי הגאון רע"א ומרובת השגחה דס"ל לפרש בדעת
 הרמב"ם במה שהתיר בעד אחד שניתן לבעלה בן הוא רק
 משום דעבדא לאנלווי ולא כדס"ל להראב"ד ומהתם זה הטעם
 עליו ולפי' לדעת הרמב"ם איתו נאמן עד א' להעיד שכלו הדשו'
 כיון דלא עבדא לאנלווי מים בתשובת הגאון רע"א בסוף התשובה
 עדר לומר דמי' בגי' אם הלה ומת יש עד גדול להקל וצ"ע
 לדינא ע"כ :

אמנם דבריהם הללו אמורים ליישב דברי הרמב"ם סדר עצמם
 אבל לפי דבריהם אח"י קשה אמאי פסק מן דאשה
 דוקא אנה נאמנת על עצמה הו"ל לאשמע'ין דין עד א' דאיתו
 נאמן

מה מבואר דעדות שניתן לבעלה בן ועדות שכלו הדשו' שוים
 דהוי מילתא דלא עבדא לאנלווי ולכן הרא"ש דכתב בכלל הדשו'
 אשה לא מהמנא היה עד א' גבי ניתן לבעלה בן איתו נאמן
 ולהרמב"ם דנאמן עד א' דניתן לו בן היה אשה וכן יש להאמנם
 בכלל הדשו' כמבואר למעין :

וכן מבואר מדברי הביש סימן קנ"ו סקיד דלהרא"ש אנה נאמנת
 האשה להעיד להברתה שכלו הדשו' הולד איב היה עד א'
 איתו נאמן כי כל מקום שעד א' נאמן אשה נאמנת והרמב"ם דס"ל
 עד א' נאמן איב ס"ל אשה נאמנת להעיד להברתה שכלו הדשו'
 יעו"ש שם :

וכתב עוד דלהרא"ש דס"ל דאין ע"א נאמן להתיר היבמה לשוק
 וכמיש הטור בס"מ קניה מכ"ש שניתן לו בן דאיתו נאמן
 דנרע טפי דאין עבד לאנלווי כמיש בהשגחה הראב"ד י"ל רפ"ג
 וכו' יעו"ש :

וכן כתבאר מדברי הביש וז"ל הרמב"ם השוה מדהוי דכשם שעד
 א' נאמן במיתה הבעל כך נאמן ביבמה להעיד שניתן לו בן
 להתירה לשוק והראב"ד מחלק דנניתן לו בן דלא מילתא דעבדא
 לאנלווי היא אין עד א' נאמן וכו' ע"כ :

וכן כתיב כיב וז"ל הרמב"ם שמדמה זה לאומר מה בעליך ויש
 הולקים הראב"ד והרא"ש דשאני מיתה דעד א' נאמן כיון
 דהוא מילתא דעבדא משא"כ בניתן בן לבעלה וכמיש הראב"ד
 סי' ע"ב, אלא שדבריו אינם בדיוק שבי' יש הולקים הראב"ד
 והרא"ש דשאני וכו' הלא להרא"ש אף במיתה היבם דעבדא
 לאנלווי איתו נאמן וק"ל :

וכן מבואר מדברי הכנה"ג כמיש ומכ"י יוצא דלדעת הרמב"ם נאמן
 עד א' דניתן לו בן אף דלא עבדא לאנלווי ודכוותה בעד
 שמעיד שכלו הדשו' והיה אשה :

איברא דלפי האמור צ"ע בדברי מין שפסק בסעיף ה' כהרמב"ם
 דנאמן עד א' להעיד שניתן לבעלה בן ובסעיף ה' פסק
 כהרא"ש דאין האשה נאמנת להעיד שכלו הדשו' כיעו"ש, וה
 היפך דעת הרמב"ם לפי המבואר דלהרמב"ם דנאמן עד א' היה
 אשה כמיש הביש והדים וא"ך בסעיף ה' הביא סברה הרא"ש :
ולכאורה עלה לדעתו ליישב זה בפי הרשום בוכרני שבעין
 זה קשה לי על דברי מין באותו סימן הרשו' שסותר
 דבריו בסעיף א' לסעיף ה' שבעיף א' משמע דאם נשתתרו ג'
 עלין בקן אחד דוקא כשר ועין כתיב שם ובסעיף ה' פסק דלעכו"בא
 בעין רוב ההדס י"הא עבות יעו"ש, ובאותו פרק אסדתי ליישב
 זה כמיש הרב כנה"ג באה"ע סימן ק"יט גה"ם אות ס"ה והביאו
 איש כהן גדול הרב יד מלאכי בכללי השיע אות ג' וז"ל מצאתי
 עוד חדוש אחר דאף בשני פסקי דינים דסתרי אהדדי בשיע
 אמרין דבמקום א' סתם כדעת הרמב"ם לבני א"י ומערב דגדרי
 אבהר"ה ומה שפסק במקום אחר כדעת הולקים על הרמב"ם הוא

וַיָּאָה אֵלָיוּ הַיּוֹם סִימָן מִה מוֹ לַיהוּדָה קֶסֶם

נאמן ומכיש אשה כיון דלפי דבריהם עד אי אינו נאמן בכלי הרשיו ואין לומר דביון דעיקר השובת הראיש אירי ברירה ולכן העתיק בן הדברים בשיע ולעולם אף עד אי אינו נאמן דאכתי קשה לאשמעין נבי עד אי דנאמן כניתן לו בן דדוקא בזה נאמן ולא בעדות כלל הרשיו שלא נבא לטעות אלא ודאי דנקט נבי אשה דהיא עצמה אינה נאמנת בכלי הרשיו ומה נלמוד דאשה אהרת או עד אי נאמנים להעיד שכלי הרשיו :

והאירתי בזה להרב הסדה שלמה אהיע סימן פי דקיה עינ שכתב בזה עיד מיש וזיל ולי נראה דהביי לא סיל כמיהדיא שיון דהנה הביי פסק דעד אי כיבמה נאמן וכאן פסק דהיא עצמה אינה נאמנת ואם נימא דסיל להביי רכלו הרשיו חסיר מניתן לו בן הייז לאשמעין רבוחא ויתר ראפילו עד אי אינו נאמן בכלי הרשיו אלא ודאי דלא חסיר כלל הרשיו מניתן לו בן והוצרך הביי לאשמעין דהיא עצמה אינה נאמנת דלא נימא דארבא ויתר מסתבר להאמינה דאיה קים לה ספי לכן אשמעין דאינה נאמנת אבל עיא ייז דסיל דנאמן ועיין ביי סימן קניו שכתב להראי כיון רבאשת בהן מותרת בלא הליצה והוא מנמרא דשבת עייש זכיון דלא הוי ספק נמור רק חומרא דרבנן עיב יש מקום להקל ענדיק הרואה יראה שדבריו בזה הם מוכרחים הרבה בדעת מין והרמבם ומה יש לסמוך להקל בעד אי על בלות הדרשים ביון שבניד הוא מדרבנן כמבואר בתורת מוקדם וכמיש הרב הסדה שלמה עצמו :

ועוד עייש להרב הסדה שלמה שהוכיח תשובת הגרעיא ושמחתו במיש בסוף התשובה וזיל והנה כתבתי דברים האלה לכבוד ידידי הרב הגאון מופת הדור מאור הגולה כבוד מויד עקיבא איגאר שיי והסכים לדברי אלה עיב, הרי שגם הגרעיא אירל ומודה שכן ייז בדעת הרמבם ומין נאמן עד אי שכלי הרשיו :

והנה גורע רמה שנחלקו הפוסקים בענין יבמה לשוק אי חשיב דבר שבעררה והנאון נידע ביהודה מיק סימן דין סיל דיבמה לשוק לא מיקרי דבר שבעררה הנאיל ואין הנלד ממנה ותמה על המדני שנראה דסיל דהוי דבר שבעררה יעייש אף הרב הסדה שלמה אהיע סימן סיו העלה דהיי ודרטביא סיל דהוי דבר שבעררה וכן המדני שנה ושילש דהוי דבר שבעררה והלק על גויב בזה יעושיב וכן הרב אומר לציון כיס כי דיבמה לשוק חשיב דבר שבעררה ממיש המדני בפרק סיה יעייש וזכ מהרשיק כס שבעה עינים דני יעייש וכן הסכים הנאון דב פעלים חני אהיע סימן ייא שכן משמע מדברי המדני שהנאב בביי סימן קסים דיבמה לשוק חשיב דבר שבעררה דפה העלה הרב אומר לציון בזה וכו' יעייש ואיכ לפיו צריך לבאר שאף שבי מהרשיא דבנישין וקדושיין ויבום וחליצה נוהגין בכל התומרות באי וכמיש בקנסרים משמרת הקדושיין סעיף ייז וכן הסתם קיך מצרים נכ נוהגין להחמיר אף שהולכים בעיקבות הרמבם וזיל ועיין העלוכות

נאום ההנהגה בברכה בשעריך ירושלים ודרשים באהיר ומעתיב עהרת ההיים והשילום ובסא הודתו ירום ונישא ונכה כאות נפש הצעיר :

יעקב קנין סים

סימן מו.

וזאת תשובתי על דברי רב רהמא דההיג בקשית כמותריק הוי עליון למעלה היו אשר הוא עתה רב ומיין בעיית בורק יעיא :

וזאת מן המודיעה דהמביל נידות העומדים להדפסה להרשים שלוחה הוא דעות שנאכדו סמנו ובכללם סה שהשכתי בזה עיר הדיני עליון למעלה היו ואין בידי העתקתם, ואמרה לרשום בקציה סה שרשום בנכרנוני על סדר השוכתו והכל על דאברין ולא משהכהן :

הנה

קסד וזאת

אה"ע ה' יבום סימן מו

ליהודה

הנה מאי דריק רומיז היו מדברי הרמב"ם ז"ל בהלכות יבום שם שסתם דבריו ולא פירש כמו שביאר בהלכות מילה אי"כ נראה דס"ל דהוי ולד נמור מדאורייתא אף שלא נמנו סימניו ובז"א אלא מדבריו היה ז"ל בדעת הרמב"ם שהוא ספק תורה בין שלא נמנו סימניו וספק תורה הולכים בו להחמיר, ועפ"י דיוק רומיז בדעת הרמב"ם בזה ס"ם שכן ס"ל להרמב"ן ז"ל וכן לדעת הרב קרבן נתנאל ז"ל ברעת הרמב"ם ממיש הו"ל ולהלכה בסתם ולדות ספק בן ה' ספק בן ט' אפילו לא נמנו סימניו אם מת בתוך ל' יום אשת ישראל צריכה הליצה אבל אשת כהן לא תחלוץ, מה מביאר דס"ל בדעת הרמב"ם כמיש רומיז דסתם ולדות אף שלא נמנו סימניו מהתורה הוי ולד נמור ורבנן הצריכו הליצה באשת ישראל ובז"א ולכן מיש הקרבין ז"ל דלפי דרכו פירוש הרמב"ם כמיש היה והתוס' ז"ל לפי מישל יש קצת שינוי וכו' ותיד יצין, ולדיריזי אמנא ק"ך איז דעמו הסיר דאין לנו לריק בן מדברי הרמב"ם ז"ל אחר שמצאנו גדולי רבני הפוסקים והמחברים שהסכימו על דעת היה ז"ל בנוונת הרמב"ם בזה, ומוכרח לפרש בן לפי דברי הש"ס והרמב"ם פסק כר"י ורשב"ג ויש להלק בן דין יבום לדין המילה וכיוצא ובמו שביאר היה ז"ל שם, אי"כ דל מהכא לריק בן בדעת הרמב"ם ז"ל :

ג מיש בדעת הרמב"ן ז"ל דמיש ספק הוא ז"ל ספק הוא לנו מצד המהלוקת הנאמרה בשים דאם לא בן אלא שהוא ספק אמאי אשת כהן לא תחלוץ וכו', הוזהר ידאה דפשמ דברי הרמב"ן ז"ל דרי"ך דהוא ספק תורה ובאשת כהן לא תחלוץ כבר נתנו טעם בשים לזה וכן כמיש הרב קרבן נתנאל שם לעיל לדעת הרמב"ם דבאשת כהן לא תחלוץ דאולין בחר הובא דהם ולד של קימא כעו"ש, גם דברי הקרבין ז"ל בדעת הרמב"ם הם כמיש היה ז"ל ממש בלי שינוי, ומיש הקרבין ז"ל ולהלכה בסתם ולדות ספק בכו' אפילו לא נמנו סימנים אם מת בתוך ל' אשת ישראל צריכה הליצה וכו' היכת לא לעניד שהוא ס"ם וצ"ל אפילו נמנו סימנים וכו' והוא ז"ל כתב שדרבנו כמיש היה ז"ל, אשר מה נ"כ יוצא לן דאין להלק בין דברי הרב ביה מאד ז"ל לדברי הקרבין ז"ל כמיש רומיז, והוא דמיש הרב ביה מאד נ"כ אם נתארכה לכהן לא תצא הינו טעמא כמיש הקרבין ז"ל לדעת הרמב"ם ז"ל דכיון דספק הוא אם כלו חדשיו ולא ברקו על סימניו אמרינן דאולין בחר רובא דהם ולד של קימא וכמיש"ל, ומיש הקרבין בסתם ולדות אפילו לא נמנו סימניו ברור לעניד שתיבת לא ס"ם ובג"ל, או אפשר לפרש נ"כ דמיש אפילו לא נמנו סימניו ר"ל לא נודע לנו בבירור שנמנו סימניו וכמיש ה' בית מאיר בהלוקה ואם מת תוך ל' ולא ברקו על סימניו ונתארכה לכהן לא תחלוץ והיא היא כונת הקרבין ז"ל ואפשר הלוקין ופלוגתא למה לן, ועפ"יה לעניד אי"כ מיש עוד רומיז היו בכלל העולה להלק בין דברי היה וכן הקרבין וזו בית מאיר ז"ל אין להלק בנייהם כלל ובג"ל :

ומ"ש רומיז היו על דברי התת"ס ז"ל בהוב אה"ע סימן ס"ט דרזקא אם ראו סימניו בעת לידתו שולדו עמו משאי"כ אה"ר בן אורא דעלמא נרים ונפל הוא וכו', דסברא זו לא נפלאה היא דכן נראה דס"ל להרמב"ן ז"ל בה"י למסכת בתרא כפי' מ' שמת ר' קניד נבי בני ברק באחר שמכר בנכסי אביו וזת ועדערו לומר קטן היה ובאו ושאלו לרעיק מהו לבודקו, ופי' הרמב"ן שמכר וזת מיד דאם היה אין בדיקתו ללקוחות ראה שמה אח"כ הביא סימנים וז"ש קטן היה בשעת מיתה ע"כ, דמה שמע דס"ל דאם לא נודע שהיו בשעת מיתה אם נראו אח"כ הסימנים לא מהזקין ליה בגדול למפרע ד"ל השתא הוא דהוא אפילו שבשעת המכר הגיע לכלל שנים בגדול ולא ידעתי אמאי לא הביאו דברי הרמב"ן הללו הנאון הת"ס והרע"א ז"ל ותיד יצין :

ג בזה אחיה כי עמך הסליחה דלא דמו זה לזה דהנאותם התת"ס והרע"א ז"ל אתו עלה מטעם דאורא דעלמא נרים ולא נולדו עמו וכו', אבל הרמב"ן ז"ל לא מטעם זה כלל כיא מטעם דכיון דהורשים הם טוענים דקטן היה בעת המכר ומכרו בסל אם לא אמרו בשים מכר וזת אלא שעדין הוא ה', אפילו ראינו בו סימנים אחר המכר עדין יש טענה ליורשים לומר דאחר המכר הגדיל ויצאו סימניו ובשעת המכר קטן היה, ובגורר ולא שייך שם טעם דאורא דעלמא נרים, ואי"כ מה לרם להנאותם להביא דאיה מהרמב"ן ז"ל אחר דלא שייך זה בדבריו ולא דמו להדרי' : עוד כתב רומיז היו איברא דדברי הרמב"ן הללו נראה שהם היפך התוס' והרא"ש והיפך פסק הרמב"ם ומרן ז"ל דהתוס' בנה ד' מיה ע"כ בריה בשלמא דאי משתכח ביה סימנים לא אמרי' לפני הפרק באו וכו' ע"כ, וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מה"א ה' י"ט אם לא נבדקו וכו' אין אומרים שמה קורם הכן צמחו ע"כ, וכן פסק מרן בס"מ קניה וכן הכריח מהר"ח דרובא דעלמא מכירים סימנים בעתם, והוכיח בן מהרמב"ם והסור והתוס' יעו"ש, ומה מביאר דלא אמרינן אולי באו שלא בזמנם לא לפנים ולא לאחר ותיד היו, וגם ע"ז אנא דאמרי עמו הסיד דגם הרמב"ן ז"ל מזה בזה לכל הפוס' הג"ל דאמרינן דלא אתו הסימנים אלא בעתם ובזמנם וכמיש התוס' וסיעתם, ומזה הרמב"ן ז"ל דכיון שבא לכלל שנים אם ראינו בו שערות תולים שבאו בזמנם לא לפני הפרק ולא לאחר הפרק, ואין להלק בדעותיהם כלל ואפשר פלוגתא למה לן ובגורר שאין להלק בנייהם כלל ובג"ל, ואפילו על מה שכתב הרא"ש ז"ל בתשו' כלל ל' ס"מ ה' דהשיב דכיון שבא לכלל שנים ונמצא לו שערות מהזקין אותו בגדול משעה שהיה בן י"ג וכו' וראה מבני ברק וכו' דאם היה חד מועלת בדיקה בו, ואמאי אימא השתא הוא דאיתי סימנים ובשעת מכירה לא היו לו, אלא וראי שכיון שהגיע לכלל שנים ומשכחין ביה השתא סימנים מהזקין ליה בגדול סעיקרא בהגיעו לכלל שנותיו ע"כ, עכ"ז מודו ז"ל להדרי דבהגיעו לכלל שנים וראינו בו הסימנים או אמרינן

וואת אה"ע ה' יבום סימן מו ליהודה קסה

אמרין דאחו בזמנס, אלא דהפרש יש בין הרמב"ן והרא"ש וז"ל בטעמם לדברי הש"ס אמאי נקטו מבר ומת ולא אמרו באופן שהוא ה', דלהרמב"ן ז"ל הוא דכיון שהורשים טוענים קטן היה בשעת המכר ואיכ לא אתא לכלל שנים ובטל המכר, לזה אמרין דמה שבדקוהו אחיב אמרין דעתה בא לכלל שנים ובעת הנדיל, ולהרא"ש ז"ל ס"ל דלזה לא חשיב כל כך, דלזמן מועט ובימים אחרים לומר עתה הנדיל ובאו הסומנים ולכן פירש טעם אחר, אבל בעלמא מ"ו דכיון שבא לכלל שנים הסומנים באים בזמנס לא לפנים ולא לאחור, וספר וכות משה אין מצוי איתו ואולי שנחכונוהו לדבריו במיש דומיע שהשווה דברי הרמב"ן לדברי הרא"ש יעו"ש :

ומה שהגיש דומיע היו על דברי מרן הב"י מדברי התוספות אפשר דלזה פשיטא ליה להבית הדש ז"ל שם שהסוד או"ל לשיטת התוספות, ובספ כדעתם, וכמיש ז"ל והב"י השיב על דבנו ואמר שאין ראיה מדברי התוספות לדבריו וכו' אבל רבינו פוסק כדעת התוספות דבעינן תרתי דשהה שלשים יום ונמרו סימניו דהשתא אפילו בן שמונה ודאי בר קימא הוה וכו' יעו"ש : **ומה** שהקשה דומיע היו בדברי מרן ז"ל שפסק בסעף ה' בהרמב"ם דעד אחד נאמן להעיד שניתן לבעלה בן ובסעף ה' פסק בהרא"ש דאין האשה נאמנת וכו' דלהרמב"ם עד אחד נאמן היה אשה וכו', ועי' כתב דומיע דלכאורא י"י שב זה כמה דבעינן זה ק"ל בדברי מרן באו"ה סימן תרמ"ו שסותר דבריו בסעף א' לסעף ה' שנסעף א' משמע דאם נשתדו שלשה עליו בן אחד דוקא כשר ועיין בש"ו, ובסעף ה' פסק דלעכובא בעינן רוב ההדס שיהא עבות ע"ש, וישב זה לפי מ"ש הרב יד מלאכי ז"ל דאף בשני פסקי דגים דסותרו אהדדי בשו"ע אמרין דבמקום אחד סתם כדעת הרמב"ם לבנו א"י ומערב דגדירי אבהר"ה, ומה שפסק במקום אחר כדעת ההולקים עליו הוא לישאר המקומות יעו"ש, ולפי"ז פסק מרן ז"ל בהרא"ש למאן דנהני לפסוק כוותיה ובסעף א' פסק לישאר המקומות וכו' ותיר יצ"ו, ולדירי גם כזה עמו הס"ר דמה שהקשה בדברי מרן בשו"ע או"ה אעיקרא קושיא ליתא, והן אמת דכעת אין בירי סי' תס"ז דאינו מצא סי' הוואה ידאה דדינים אלו סעף א' וסעף ה' הלוקים הם כמבואר שם דמיש מרן בסעף א' הוא דינא דנמרא דגם הרא"ש עצמו אי"ל ומורה בו, והוא באופן דכל העבות שלם הוא בכלול או ברובו אלא דהיה בו יתר על חללא חללא כהר קנא ונשרו הגוהרים ונשארו חללא בכל קנא ע"ז אמר נשרו רוב עליו, אם נשתדו ג' עליו בן אחד כשר ובמיש כפי' בשים דמשתבת ליה כאסא מצראה דקמה שבעה שבעה כהר קנא דמי נהר' ליה ארבעה פשו ליה חללא, ומירי ודאי דיש בכל שיעור אוך ההדס עבות, ואשמעינן בשים דלא אמרין דכיון שנשרו ד' דהו"ל נשרו רובו ופסול, דכיון שנשארו ביה חללא כשר, ובסעף ה' פסק בהרא"ש

לענין דלעכובא בעינן שיהא אוך ההדס עבות ברובו ולא כסברה בעל העיסור דאפילו אין בו דק פסם אחת חללא כהר קנא כשר, ולפי"ז מרן הב"י ז"ל גם הרמב"ם ס"ל בהרא"ש בזה שדבריו סתומים בדברי הנמרא כיעו"ש, דמה אין עוד מה לתרין בזה כהלוק חכמה ז"ל שהבי"ד הרב יד מלאכי ז"ל דזה להגהנים בהרא"ש הוה למקומות אחרים, כיון דמכסה בבירור דסעף א' דין לחוד וסעף ה' דין לחוד ושניהם כאחד למקום אחד, ודברי תס"ז ז"ל שהבי"ד הבאה"ס שם אפשר דלפ"זילא קאמר ע"ש :

ומה בדבריו הביש והבית והסיו משמע דלהרמב"ם דס"ל נאמן עד אחד בניהן לו בן דמותה בעד שמעיד שכלו דרשיו והיה אשה וכו' ולפי דברי הנאמן העיקר ומרבבת המשנה ז"ל הוא דלדעת הרמב"ם אינו נאמן עד אחד להעיד שכלו דרשיו כיון דלא עבדיו פאנוליו, ומים בסוד, הנאמן העיא צידד לומר דמים בנדין דידן אם הלה ומת יש צד גדול להקל וצ"ע לדינא ע"כ, ועי' כתב דומיע היו שדבריהם הם ליישב דברי הרמב"ם, אלא דאכתי קשה אמאי פסק מרן דאשה דוקא אינה נאמנת על עצמה הו"ל לאשמעינן דין עד אחד דאינו נאמן ומכיש אשה, ולפי"ז עד אחד אינו נאמן שכלו דרשיו, ואין לומר דמרן העתיק כפי' תשו' הרא"ש דאירי בידה ולעולם אף עד אחד אינו נאמן, דאכתי קשה לישמעעין נבי עד אחד דנאמן בניהן לו בן שדוקא בזה נאמן ולא בעדות כלו דרשיו שלא נטעה אלא ודאי דנקים נבי אשה דהיא עצמה אינה נאמנת בכלו דרשיו, ומה נלמד דאשה אהרת או עד אחד נאמנים להעיד שכלו דרשיו, והבי"ד הרב המרת שלמה ז"ל שדרך בדרך זו ועי' כתב שדבריהם הם מוכרחים כדעת הרמב"ם ומרן ז"ל, ומה יש לפסוק להקל בעד אחד בכלו דרשיו, וגם שנסעף דברי ה' המרת שלמה כתב שהנאמן העיא ז"ל הסכים כדעת הרמב"ם ומרן ז"ל דנאמן עד אחד שכלו דרשיו ותיר יצ"ו :

ודמה הן אמת דהרב ביה אפרים סימן קל"ה אין דעתו מסבבת לדברי הרב המרת שלמה ז"ל ואדרבא פשיטא ליה דלהרמב"ם וסיעתו דעד אחד אין נאמן בכלו דרשיו וכמיש ז"ל דמפורש בתשו' הרא"ש מונא בב"י דאין אשה נאמנת לומר דכלו דרשיו ובב"י ודים מבואר דניב עד אחד אינו נאמן, ובנדין זה אין לנו סוד משום פוסק להלוק על הרא"ש, דמהרי"ק שפסק בעד אחד מעד מה יבסך נאמן אין ראיה דשאני הכא דעבדא פנוליו, וכן פהרמב"ם וסיעתו דס"ל דעד אחד נאמן בניהן לו בן אין ראיה דגם בזה הפסם דעבדא פנוליו ובמים דהררשה ומפורש בה"י הרמב"ן ב"ב דקל"ג ודלא כב"ש שהשיב עליו, ואיכ לענין עדות שכלו דרשיו ודאי לא מיקר עבדא פנוליו י"ל דלכ"ע אינו נאמן ע"כ והבי"ד בספר פתיש אחיע סימן קנ"ו ע"ש, ומים בנדין

שתנשא לשוק ומה גם בראותנו שגם רומיע היוו שדעתו כן ועל הכל שכן דעת הרב הגדול כמורה"י ירד ז"ל להקל ולהתיר להנשא וכמשי"ל וצוה ישראל יצ"מ וימין אב"ד :

וזאת ליהודה

והן עתה אחרי כותבי ראה זה הדש מצאתי ראיתי דמלכד משי"ל בענינות דאין לדיוק מדברי הרמב"ם ז"ל כמיש בפרק א' מהלכות יבום סתם משא"כ בהלכות מילה בפ"א דבי"א בפירוש דבנמרו שערו וצפורנו היו וקר נמור וכו' בדיוק רומיע היו מדברי הרמב"ם דלא כמו שפ"י הרב המגיד ז"ל בדעת הרמב"ם, מטעם דרבני הפוסקים והמהבירים הסכימו לפירוש היה ובני"ל, הן כעת ראיתי הרב מפורש דהרדב"ז ז"ל בהדשות בלשונות להרמב"ם ז"ל סימן ל"א נשאל בזה הענין עצמו ע"ש המור אה"ע הג"ל והשיב בזה"ל דכל מקום שאני רואה מחלוקת בדברי הרב הוא הרמב"ם אני סומך על רבני המגיד משנה שהיה אדם גדול ובקי ורוב שימתו היא בשימת הרשבי"א, ועוד ביון שהוא בא לפרש דקדק בהם בכל הצורך ע"ב עשיב, והרב נח"ל לא יאושע ד' בני ע"ד כתב קשה להעלות על הלב שאנו מבינים דברי הרמב"ם יותר מהרשבי"א והרב המגיד יע"ש, ועיין בספר ישרי לב דף צ"ד אות ה' ע"ש, ובבר כתבנו לע"ל בענינות דהרב המגיד ז"ל הנכרה פה לפרש כן לפי"ד הש"ס ופסק כ"י ורשבי"ג והילק בין הלכות יבום להלכות מילה וכיוצא ובני"ל, וא"כ ודאי דאין לנו עוד לדיוק מדברי הרמב"ם נגד דברי הרב המגיד וכמשי"ל :

סימן מז.

מעשה. היה בשומרת יבם שהיבם הוא דר בסדנת ה"ס ארין והוקה ויש לו אשה ובנים והיבמה גדולה בשנים ואין לאל ידה להתפרנס ויש לבעלה נכסים בבנק כדי שיעור פרעון כתובתה והותר, וצער גדול הוא לה לנסוע למקום הנק אצל היבם להלוץ בימים ונדרות היום ונבעה, וגם היבם הנק המצאות לבוא למקום היבמה להלוץ לה, ועמד השואל ושאל ראשונה האם אפשר בהליצה להיות ע"י שליח דמאי שנא משאר מצות דהתירו ה"ל להעשות ע"י שליח, ואם תמצא לומר דלא אפשר בהליצה ע"י שליח, בנדון דידן דקשה על היבמה לנסוע אצל היבם והיא זקנה ורוצה להתפרנס ותבעה סך כתובתה בבדה"ץ להתפרע מהסך שיש לבעלה בבנק אם יכולה עתה ע"י בדה"ץ שפרעו

בנדון דידן יש לומר דמודה גם הרב בית אפרים ז"ל דיש להקל שכתב שם ה' פתיש בסיום דבריו וז"ל והאריך עוד בזה ומסיק וז"ל ע"כ בניד אם היה פיהק ומת קשה להקל, אבל בחלה ומת יש צד גדול להקל ואף בזה צ"ע לדינא עב"ד, ובנדון דידן שהלד חלה ומת ולא בפיהק ומת א"כ יש לנו סמך גדול לפי דבריו דבהלה ומת יש צד גדול להקל, וכן יש לסמוך להקל בניד משי' הרב פנים מאירות ח"נ סימן מ"ה והוב"ד בפ"ה שם סק"ז שכתב ז"ל ואף שהספרדים באיסור והתר נהנו כהרא"ש מ"ס בנדון זה פסקו כהר"ף והרמב"ם שהם רוב בנין ורוב סנין וכו' וא"כ גם נשים כשרים בעדות זה דוח כלל גדול דכ"מ שעד אחד נאמן היה אשה נאמנה כמיש הרמב"ם והיה פ"נ מהלכות יבום והביט בסיומן זה סק"ד והיה בעדות זה שנו"ל בייג אי"ר נשים נאמנות וא"כ אשה זו ילדה להי' הדשים וכו' וא"כ אשה זו אינה צריכה הליצה יע"ש :

ודבריו ז"ל מוכיחים דעד אחד וגם אשה נאמנה להעיד בכלל הדש"ו לדעת הרמב"ם וסיעתו דעדות זו שמעידים בנדון זה שהתכלית יוצא ממנה שכלו הדש"ו עיבור הילד כאשר יע"ש, והגם שהגאון הפ"ה שם כתב על זה בתוך הצאי לבנה ה"ל ולע"ל בתבתי בשם רבינו רע"א ד"ל דאף הרמב"ם וסיעתו דס"ל דעד אחד נאמן בניתן בן מודו לענין עדות שכלו הדש"ו אינו נאמן וכו' כיע"ש, מ"מ עדותו של הרב המגיד שלמה שהביא רומיע היוו שהעיד בנדלו שהגאון רע"א ז"ל עצמו הסכים לדבריו שכן יש לומר בדעת הרמב"ם ומ"ן שנאמן עד אחד בכלל הדש"ו אה"נ ל"ן בנדון דידן ויש להקל ובני"ל :

ומ"ש רומיע היוו דשאל ע"י להרב ח"נ כמורה"י ירד (ה"ח) ז"ל והשיב דעד אחד נאמן בזה דלא אתי להעיד על היבמה להתירה אלא מע"ד על מעשה הולד וממילא יצא ההיתר וה"ל למאן דס"ל יבמה לשוק לא השיב דבר שבערוה וכן נראה שכן דעת כל הפוסקים ע"כ, אחר הסחיר אמינא דהילוק זה קשה לשמוע דהלא רוב הפוסקים ז"ל ה"ל דס"ל בדעת הרמב"ם דהגם דס"ל בעד אחד נאמן בניתן לה בן עכו" לענין עדות שכלו הדש"ו עד אחד אינו נאמן, ואם איהא להילוק זה למה בעדות שכלו הדש"ו אינו נאמן עד אחד, הלא הוא מע"ד על הולד וממילא יצא ההיתר, ולא מצ"נ שהילקו כן בכל הפוסקים הג"ל, ומוכיח לומר דס"ל דבע"ן זה ה"ל ממש מעדים להתיר את היבמה ולא סקרי ממילא יצא ההיתר, וגם מאן דס"ל בדעת הרמב"ם דעד אחד נאמן לאו מחלוק זה איתמר :

א"י שהיה אגן בידן בחברת כל הכירי והיור בדה"ץ עלינו בהסכמה אחת לדינא להקל בנדון דידן ולהתירה להיבמה

שיפרעו לה כתובתה אחר השבועה ושכמיה :

הנה עיקר דהאי מלתא דהליצה לא מצי למיעבד ע"י שליח
מפורש ווא בשנים כתובות דף ע"ד ע"א עמ"ש שם המקדש
אשה על תנאי ובעל אינה צריכה הימנו גם, איתיבית ד"א וכו'.
הליצה מוטעית בשירה וכו' וכו' אמ"ל בר כי רב שפיר קא אמרת
מכדי כל תנאי מהיכא נמרין מתנאי בני נד וכו' ראובן הנאי
ראפשר לקימו ע"י שליח כי התם הוי תנאה דלא אפשר לקימו
ע"י שליח כי התם לא הוי תנאה ופירש"י אבל הליצה אי אפשר
לקיימה ע"י שליח אין יכול לומר לשלומו וכו' הילכך לאו תנאה
לכפל ההליצה ע"כ, וכיכ ה'תוספות שם ע"ש, והטעם כדור הוא
לעניד דעיקר מעם מצות היבום היא להקים זרע לאהיו ויבנה את
בית אהיו גם לפי'ד הוה"ק רהנפש של המת אין לה מנוחה ונולד
וטורת עד שאהיו יעשה היבום וכו'. יהיה לה מנוחה נכונה, ולזה
אם אהיו ימאן מלקיים זרע לאהיו ולא ירצה לבנות בית לאהיו
אוי יש לעשות לו בושא והרקיפה בפניו ממש דהלא יבוש ויכלם
לאיש בזה אשר לא יבנה את בית אהיו, ולכן אמרו סתם בש"ס
דההליצה אי אפשר לקיימה ע"י שליח וכפשטא דקרא דכולה
פרשה ביבם וביבמה הם עצמם ולא שלוחם, דלא יהיה לו בושא
וכלימה ליבם עצמו אם תהיה ע"י שליח ולזה אמרו דההליצה אי
אפשר ע"י שליח :

וראיתי להרב אבני האפוד סימן י"ב שנשאל כעין ניד אם
אפשר ע"י שליח ובתחילת דבריו הביא ה"א דק"ל
שלומו של אדם כמותו וא"כ יש לומר דהליצה ע"י שליח אינה
פסולה, ושוב הביד הרב אור זרוע שכתב דאסור לאכ לעשות
שליח למול את בנו כשהוא יודע למול וע"ז הקשה הדים כדור
סימן רס"ד דמאי שנא מכל מצות האמורות בתורה דק"ל שלומו
של אדם כמותו, והשיך הוכיח מדברי הרא"ש וז"ל שאסור לעשות
שליח בין לענין כסוי הדם בין לענין מילה, אלא דהרב הכמה
אדם כהלק בינת אדם שער אויה סימן ז' הירץ דודאי בכל מקום
שלא נילתה התורה שהוא בעצמו מחויב לעשותה ק"ל שלומו של
אדם כמותו, משאיכ במקום שנילתה התורה וכתב קרא יתירה
שהוא דוקא יעשה לא אמרין שלומו של אדם כמותו, והארך
דראיות ע"ז, ולכן בכסוי הדם דנלי קרא ושפך וכסה לנלות דמי
ששפך יכסה, וכן נבי מילה ילפינן מוסל אברהם וכו' שמצוה על
האב, וכיון דנלי קרא לא אמרין שלומו של אדם כמותו וכו'.
ותיד יעשיב, וע"ז הקשה שם דאהר שהשרישנו דכרי שלא יוכל
לעשות שליח צריך שיכתוב לך הכתוב בהדיא, הלאה אגן לא
דרשינן איכ מהו זה שכתב דמילה וכסוי הדם נלי קרא בהדיא
אנא מצא כך דמיש קרא ושפך וכסה, דרשא זו בתולין פו ע"א.

והרשא זו היא באה לומר דאם בא אחר והטפה מידו דיהיה היב
לשלם קנס, אך לא בא לומר דיהיה קפידא שיהיה על ידו דוקא,
דאיכ היה יוצא דאם בא אחר וכיסה לא נתקיסה המצוה דמי
ששפך יכסה והייב הוא לכסות זה לא שמענו שיהי בגמרא לא
אמרו אלא שהבו ר"נ יוד וזוה"כ, ואם לא נתקיסה המצוה למה
הייבו הלא לא עשה מצוה והא דק"ל דכל ישראל חבים לכסותו
היינו בשלא רצה הוא לכסות אבל ברצה הוא לא ק"ס דאהר
המצוה, אלא ודאי ריכול לעשות שליח ומתקמת המצוה ולכן
היינו ר"נ יוד וזוה"כ עכ"ד :

ואחמ"ר רבד' ה' הכמת אדם ברורם בטעמם דוק אמת דק"ל
בכל מקום שלוחו של אדם כמותו ס"ס היכא דנלי
קרא באהיה דמי דהוא בעצמו יעשה המצוה ההיא כמו בכסוי הדם
ומילה, אז אמרין דהמצוה ההיא מצוה כו' יותר משלומו וצריך
היא לעשותה לבתהילה ואסור ליתנה ולעשותה ע"י אחרים, אבל
עכ"ז במקום שמוכרח לעשותה ע"י אחרים מפני כבוד אביו וזכו
מותר לבתהילה לכבוד בה אביו ורבו כדורע ושפיר מתקמת המצוה
אלא דלעולם בעלמא דאין הכרה אמרין בהם דמצוה כו' יותר
מכשלומו ואסור ליתנה לאחרים, וס"ס אם נעשית על ידי אחרים
שפיר נתקיסה המצוה אלא שביטל הוא הירורו של המצוה המוטלת
עליו, ויותר קשה לי במיש שם ה"ל ודרשא זו דנמרא היא באה
לומר דאם בא אחר והטפה מידו דיהיה היב לשלם קנס, אך
לא בא לומר דיהיה קפידא שתהא על ידו דוקא וכו', דאהר
הדרשא הוא לומר דהמצוה לבתהילה תהיה על ידו דוקא, ושוב
הביא בש"ס שם מעשה באחד שיטתם וקדם חכיו וכיסה והייבו
ר"נ וכו' ולא ש"ך בזה לומר דהדרשא באה לומר דאם בא אחר
וקרמו וכיסה שיהא היב ופשוט, ומה שהקשה עוד שם ע"ד
הכמת אדם ז"ל דבמילה ניכ נלי קרא דלא יהיה ע"י שליח דלא
מצא טוב נליו רק דבש"ס אמרו מצוה על האב ומסיק לה מקרא
דויסל אברהם והרי הוא בכל מצוה דעלמא וכו', אהה"ד לאי
קושיא דכיון דבש"ס יליף המצוה כו' מפסוק ויסל אברהם איכ
הו"ל במצוה זו שאני משאר מצות דלא רמו בהו דמצוה כו',
ולכן אמרין בכסוי הדם ומילה דמינו בהו קרא דמצוה כו' לכן
אמרין בהו דלכתהילה אסור לעשותם ע"י שליח וכמש"ל :

שור' להודיא ז"ל בנכ"י הוי"מ סימן שכ"ב דעל מיש הסיך
ז"ל שם אם נותנו לאחר הוא מכסל מ"ע גרולה של
מילה ויש לכיד לכסל הרבד דהוי דוסיא דכסוי דמי ששפך יכסה
ע"כ, וכתב הודיא שם ח"ל הפרי' הרב הרבה דמצות מילה אינו
מכסל דשלומו של אדם כמותו רק זהירות במצוה דרמא עליה
רצריך לעשותה בעצמו ע"כ, הרי כמיש בעניותין דהכהונה שביטל
המצוה של הירורו המוטלת עליו, אבל המצוה עצמה נתקיסה
וכנ"ל

מיד שהרי דינה כחלוצה ע"ש. ועיין להיא שם מאות מ' והלאה ולחובל' ה"נ אה"ע אות כחונה ע"ש :

והנה נלעזר ב"ד שהאשה זקנה וייראה היא פן יקראנה אסון ומיתה אם היא חלץ אצל ה"בם לחלוק לה, וגם ה"בם יש לו אשה ובנים ולא אפשר ל"במה, ורהוק המציאות ל"בא ה"בם למקום הכמה לחלוק לכן הו"ל ל"במה זו ר"ד שהיא עומדת לחליצה ולא ל"בום ויכולה לנכות כתובתה ובפרט שענייה היא וסודרת ול"ת לה מנרמא כלום דנוכה כתובתה מ"ד :

אלא דראיתי להרדב"ז ז"ל בחדשות סימן ת"ק דנשאל ב"במה זקנה וה"בם נ"כ זקן ושניהם מרצים שלא ל"בם ולא לחלוק ונשאל לענין הכתובה והארץ בזה וסיים וז"ל נראה לי שורת הדין נכסים בהזקתן, כיצד נכסי מלוג תקח הכל ותעשה בהם מה שתמצא שהרי אין ה"בם יורש בהם כלום, ונכסי צאן ברזל נוהגים לה כיון שהביאה אותם מבית אביה והבעל וה"בם אינם יכולים למכור מהם וכותבים אותם עליה ותתפרנס מהם ואם ישאר מהם אחר שהמות הולקים אותם יורשיה עם יורשי הבעל, וכתובתה שהיא על בעלה תהיה מונחת ביד שלישי או ביד ב"ד שאם תצטרך תתפרנס ממנה ומה שישיאר אחריה יורשי הבעל יורשים אותו ע"ב יע"ש, ולפי"ד ז"ל גם ב"ד שהיא רוצה כתובתה להתפרנס ממנה צריך שיהיה סך הכתובה שלה ביד שלישי או ביד ב"ד ותהיה ניוזנית ותתפרנסת כפי הצורך לה ואם ישאר אחריה מהם יורשים אותם יורשי הבעל :

והן עתה ראיתי להרב זכרנו לחיים ח"ב בהשקפות ד' ק"ט אות חליצה מהרד"ש ז"ל יבמה הוקקה ל"בם נשוי אשה שאינה עומדת אלא לחליצה כעיו"ן בחבורי היא ע' יבום ה"דן הוא תוכה כתובתה אף קודם חליצה, רמ"א דא"ת נוכה קודם חליצה היינו דוקא בעומדת ל"בום ולחליצה, אבל בא"ת עומדת אלא לחליצה נוכה כתובתה אף קודם שתחלוץ בן מתבאר מדברי מוהרש"ך ומוהר"א ז"ל הוב"ד בספר מחז"א דף פ' ע"ג וז' שהל"ק בן להיבא דיידה האשה ספק בן ק"מא דא"ת עומדת אלא לחליצה והיה בנדרן זה בן נראה לי בהסכמת המורים הע"י עכ"ד ז"ל, הרי כמשי"ל בענינות דב"ד נ"כ שהיבמה זקנה וקשה עליה מאוד לילך אחרי ה"בם לחלוק לה ויראה מסבגת הדרך וגם שהיבם נשוי אשה ויש לו בנים דה"ל ב"ד עומדת לחליצה דוקא ויכולה לנכות כתובתה ובג"ל, אלא דפתם דבריו הוכ"ל ז"ל ולא זכ"ך ש"ר דרכי הרדב"ז ז"ל ה"ל דסך הכתובה שתגבה היבמה יהיה מונח ביד שלישי או ביד ב"ד שתתפרנס ממנה, ומה שישיאר אחריה יורשו יורשי הבעל ובג"ל, ואם היא תנכה סך הכתובה בידה ח"ש"י שתבזבז את הגכסם ולא תשיאר ליורשי הבעל כלום :

לכן ע"פ"ה יוצא ל"ד שהיבמה תנכה את סך הכתובה ויהיה מונח ביד שלישי או בנדרה"ן ותתפרנס כפי הצורך לה ומה שישיאר אחריה יורשום יורשי הבעל ובג"ל, וליותר זכות להאלמנה והיבם הודענו

ובג"ל, ועוד בשו"ר ברכה כתב שם והבי"ד הוכ"ל ח"ג ז"ל אות מ' סימן קכ"ה ז"ל דמי"ש השי"ב בה"מ סימן שפ"ב דמי שמכבד לאחר שימול בנו דמכסל מ"ע הוא כשא"נו עושה אותו שליח אבל אם עושהו שליח הו"ל כאילו קיים המצוה בעצמו אלא דהסר פרט זה דמצוה בו יותר מבשלהו ונראה כמתעצל במצוה ואם מכבד לאדם גדול ואמר לו שיהא שליחו נ"כ נראה דאין כאן פקפוק דנגד מ"ש מצוה בו איכא כבוד הכרית וכבוד המצוה שתעשה בגדולים ע"ב ע"ש :

ובדרך זו נ"כ נכלל לישב דברי הרב הכמת אדם ז"ל דלכתחילה הוא צריך לעשות המצוה דמצוה בו כיון דנ"ל קרא ואין אומרים בה כשאר המצות רשלותו של אדם כמותו, אבל בודאי במקום שיש לו לכבד אחרים עושה ואמר שליחו שיא כמותו ובמשי"ל דלכתחילה קאמר דוקא :

איך שיהיה הרב נושא האפור ז"ל שם הבי"ד השי"ס דכתובות דף ע"ד הג' אשר מוכה משם דחליצה אי אפשר לקיימה ע"י שליח שכן פירש"י והתוספות ז"ל כתבו הרמב"ם והרשב"א והגמ"ר והמאירי וד"ש שכולם כתבו בפירוש דחליצה לא מצ' למעבד ע"י שליח, ושוב הבי"ד מוהר"ש ז"ל שכתב בה"א סימן י"ד וסימן קל"ה משם ספר יד שלמה דהא דלא מהני שליח היינו להיבם התל"ן דבמצוה שבנופו לא מהני שליחות, אבל האשה יכולה שפיר לעשות שליח, והרב העלה דמדברי הרשב"א בשפתו לחלוץ ל"ד י"ב מבואר להפך, ובתורתן של ראשונים נלמד דגם באשה לא מהני שליחות ע"ב, וסיים ע"ז וז"ל ולפי האמור כמעט שאין הולך בזה, וגם לא מצינו חילוק בין איש לאשה ולדעת כל הראשונים חליצה ע"י שליח לא מהני לא באיש ולא באשה דק על יד דוקא ע"ב ע"ש, ולפי"ה ב"ד דאין שייך בחליצה ולא מהני שליח כלל לא באיש ולא באשה ובג"ל :

ולענין אם הוכל היבמה ב"ד לנכות כתובתה קודם שתחלוץ, הגה נדע מא דק"ל ראשית שאינה יכולה להגשא אינה יכולה לנכות סבי כתובתה ובמי"ש מהרד"ש ז"ל ח"ג סימן ק"ו וז"ל וכמו שז"ב הראב"ד בהלכות נחלות פ"ז ה"ל ימ"ש שהוא אינה נוספת כתובתה שאין אני קודא בה לכשחנשאי לאחר תסול מה שכתוב ל"ב ע"ב, והרב המגיד הביא דבריו וכתב עליהם ודברים נראים הם ואף רבינו מרדכי בזה יטהאשה כל זמן שאינה נישאת אינה נוספת כתובתה ע"ב, וסיים שם דקושטא דמילתא בן הוא לענין דינא דכל שאינה יכולה להגשא גם אינה יכולה לנכות כתובתה ע"ש, ומינה ל"ד יוצא לכאורא דכיון דא"ת יכולה זו היבמה להגשא איכא אינה נוספת סך כתובתה, ועיין יד אהרן סימן צ"ג מאות י' ואילך ובסימן קס"ה בש"ע אה"ע סימן קס"ה מ"ד שכתב ז"ל כל יבמה שדינא שתחלוץ ולא תתיבם היו נוספת כתובתה וכו' ומורים בהנה כתב ז"ל והיה למ"ד מצות חליצה קודמת אפ"י שאין כופין אותו לחלוץ צריך ל"תן לה כתובתה

וזאת אה"ע ה' יבום סימן מח ממ ליהודה קסט

הודענו להיבם במכתב לאמר דיש לו זמן ששה חודשים אולי יעשה ככל יכולתו לבוא לעיר הבמה ולהלוי' לה וא"ש על מקומו יביא בשלוים, ואם לא יעלה בידו לבא ולהלוי' אזי נגבה הכתובה ליבמה ע"ד הג"ל:

וזאת ליהודה

סימן מח.

הרמב"ם בהלכות יבום פרק ו' הלכה ו' ע"ן להלוי' ז"ל שם שהקשה על טעמו של רבינו ז"ל שכתב והטעם שהוקנה ועקרות דהלוי' ומתיבסין שהיתה להם שעה הכושר, דאיכ' נבי זקן נ"כ הכי נבי, ותרין שם הלוי' ז"ל הרמב"ם ס"ל כהגמק"י שנתן טעם דיש כמה זקנות ועקרות אשר נפקדו ונתעברה וכו' יע"ש, ואהה"ד אני שמעתי ולא אבין דה טעם לתוד וזה טעם לתוד והרמב"ם ז"ל נתן הטעם האמור בהתוספתא ריבמות שהוקנה והעקרה דהלוי' ומתיבסין כעבור שהיתה להם שעה הכושר כיעו"ש, ולית ליה טעם הגמק"י שכתב דמצונו ינשקדו וכו' ואם איתא דס"ל לטעם הג"י והוא עיקר ההילוק איכ' העיקר הסר מהפסד, וע"ן למרן בב"י הלכות יבום סימן קצ"ב שכתב וז"ל ומ"ש אבל אשת התרש והוקנה והעקרה הרי הן כשאר כל הנשים והילוצות ומתיבסות וכו' מכאור בביתא שכתבו הר"ף והרא"ש ז"ל בספ"ק דיבמות, וכתב בב"י דטעמא דהא כמה עקרות וזקנות נפקדו וכו', והרמב"ם בפ"י כתב דטעמא דזקנה ועקרה מפני שהיתה להם שעה הכושר ע"כ, מוכח דהרמב"ם ז"ל לית ליה כטעם הגמק"י ז"ל כי אם לטעמא דש"ס והתוספתא א"ל, ומה גם דקד"טא זו עצמה כבר הקשה אותה מורים ז"ל בדרכי משה שם סק"ד על טעם דהגמק"י ז"ל הג"ל שכתב וז"ל וצ"ע דלמה לא מהני האי טעמא נ"כ לנבי זקן כמו בזקנה שהרי זקן אסור ליבם כמשי"ל וצ"ח"ס להלך דאלו ראיות לביאה ששאיכ' בזקן שתש כזה יסאנו דא"י לביאה כלל עכ"ל יעו"ש, ואיכ' הגם אם נמא לדברי הלוי' ז"ל דהטעם כהגמק"י תהזור הקושיא לדוכתא דאיכ' נבי זקן נ"כ הכי נמי וכמ"ש מורם ז"ל בדי"מ וצ"ע:

הלכות אישות סימן מח.

הרמב"ם הלכות אישות הלכה א' מכניסה לתוך ביתו וכו' כתב הרב מעשה רוקח ז"ל מרב"ר רבינו ז"ל משמע דבע"ן איזה מעשה המוכח, דאם לא כן למה לא הוכיח זו כלל וכו' וא"ן צריך להוכיח ההבנה לבית יע"ש, ולעני"ד אפשר לומר דכוונת

רבינו במ"ש ומכניסה לתוך ביתו בא לאפוקי מ"ש אה"ר זה בהלכה ד' דקורם מתן תורה וכו' ובוועל אותה על אם הדרך וכו' דשם היא דרך זנות היו עושים זה אמנם כאן הוא לשם נישואין ודוקי, שורר שהרב הג"י הוא בעצמו בהלכה ד' שם בדיה ובוועל אותה וכו' כתב כן ואפשר דגם בהלכה זו כאן כוונתו לזה אלא דלא ביאר כיעו"ש:

שם הלכה ב' ובכסף מדרבנן וכו' ע"ן להלוי' מ"ש שם ובסוף אסיק וז"ל וכבר כתב הוא שאף דברים שנאמר בהם הלכה למשה מסיני נקראים דברי סופרים, ומ"ס ד"מ כמ"ס כרן תורה למ"ד וזה נ"ל מכאור בדרכיו ע"כ ע"ש, ומרן בב"י האריך בזה, ובסוף לטעמו כתב ולדרך רבינו ז"ל ולי"מ דהא דבר הגמ"ר נ"ש דית' כמ"ס הוא ומוקל"ן ע"י ומביאים קרבן על שנתו ככל דברים המפורשים בתורה ולא קרי ליה דרבנן אלא לומר שא"למ"א שהם קבלוהו בן מסיני וכו' ע"ש, והוקשה לי אני בעני"י למ"ש רבינו בפ"א דשבת ה"נ וז"מ שנאמר שהעושה דבר זה פסול הרי זה פסול מן הכרת ומן הסקילה ומן הקרבן אבל אסור לעשות אותו דבר בשבת ואיסורו מדברי סופרים וכו' ע"ש, ומ"ש היה ז"ל שם ואם כ"מ שיאמר רבינו מדברי סופרים הוא כרן תורה למ"ד ועונשין ומוקל"ן על ידה איך ולמה כתב כאן פסול וכו' ואיסורו מדברי סופרים, והן אמת ואפשר להלך דעד כאן לא אמרו כלל זה בדברי רבינו כי אם כשאומר זה בסתם וד"ן פלוגי מדברי סופרים ואז אסורין שהוא כרן תורה מ"ש, אבל כשרבינו עצמו אומר שד"ן זה מרב"ר סופרים ופסול עליו מעונשי התורה, אז לא נגע בכלל זה, ולכן בהלכות שבת שבפירוש כתב פסול מהכרת והמסקילה וכו' איכ' מ"ש ואיסורו מדברי סופרים הוא מדרבנן ועיקרו מהתורה וכמ"ש היה ז"ל, וא"ן לטעות שהוא מכלל זה וכו' תורה מ"ש, אלא דעכ"פ כפ"ד רבינו כאן מוכח שבכל מקום שיאמר בה"י שבת פסול ר"ל שהוא מדרבנן מ"ש, כיון שהוא פסול מכלל העונשים אלא אסור לבר:

ומזה הוקשה לי אני עני למה שראיתי לההד"א ז"ל בע"ן וזכר מע"ר ד' אות מ"ז שהקשה להרי"י ע"א"ש ז"ל שהקשה על הרמב"ם פ' י"ה דשבת שכתב דהצי שיעור פסול דמשיבא אבל אסור מדבריהם והרי הוא הלכה למשה מסיני, וכתב עליו דל"ק דגם הל"מ קרי ליה ד"ס הר"מ וכו' ע"ש, ולא זכיתי להביד ז"ל דסוף סוף אח"ל דכוונת רבינו כמ"ש פסול אבל אסור איסורא מדאורייתא איכ' הו"ל להתהייב בה ככל עונשי התורה כיון שד"נו כרן תורה מ"ש, וא"ך השרישנו בתחילת הלכות אלו שבכ"מ שיאמר פסול הוא פסול מכת וכו' אלא אסור לבר, וכן קשה למ"ש הוא ז"ל בספר פת"ע במסכת שבת ד' ע"ד ע"ש:

ואחר ההכוננות נראה דהילוק זה שכתבנו לעיל היה בכל יראה דמצונו כמה מקומות שאס"ל לא אמר בפירוש שהוא פסול מעונשי התורה אפי"ה הם מדרבנן מ"ש, והא קמ"ן מ"ש רבינו

קצ וזאת אה"ע ה' אישות סימן ממ ליהודה

רבינו פי' זה הלכה ה' ואיסורן מדים וכו' והם דרבנן ממש ע"ש: **שו"ר** להרב יד מלאכי ז"ל בכללי הרמב"ם אות ז' שהביא דבר' היה וזמן היום הניל וכתב ז"ל והנה כוונתם שבארת דאף לדברים הנלמדים ב"ינ מדות לא בכל מקום שהוזכר בדברי הרמב"ם דים היו דבר וכו' ובדוכתי טובא מספרו מציעו דאף לדברים שהם מדרבנן לנמרי קרי להו דברי סופרים ואף שפשוט הוא וכו' ע"ש. ועכ"פ דברי ההד"א ז"ל אין מתורצים בזה דכוף סוף מ"ש רבינו בזה שבת פסור ד"ל אבל אסור מדרבנן ממש דאי לא תימא הכי הו"ל להתהייב וכו' וכו' וצ"ע:

הרמב"ם הלכות אישות הלכה ב' בביאה ובשטר מהתורה ובכסף דברי סופרים וכו' ע"ן בספר ימי שלמה הכים רל"ז ע"נ שכתב המנהיג שם ה"ל וע"ן הו"א לרבינו ז"ל במנין המצות מ"ע ר"י ז"ל ואמר ויצאה והיתה כי כמו שהוצאה בשטר וכו' אבל קידושין דאורייתא אמנם הם מכאורים שהם בביאה כמו שהתבאר בכמה מקומות וכו' ע"ש. וזה סותר עצמו ל"מ"ש כאן ובתשובתו הרמחה ומהת"כ מרבנו הגדול הרמב"ן ז"ל שלא תפס עליו מצוה וביה ולא ראינו מ' שגרשנו מזה וז"ל. ונלע"ד לומר דרבינו במנין המצות כוונתו דקידושין ביאה הם מכאורים בפירוש יותר משא"כ בכסף ושטר שהם למדום בניש וכו' וצ"ע. והנה דקדוק לשונו שם שכתב נ"י כסף ושטר ואמר ויצאה והיתה וכו' וכמו כן למדנו וכו' אבל קידושין דאורייתא אמנם מכאורים שהם בביאה ע"ש. הרי כ"מ"ש וזה ממה שפ"ס שם ובביאור אמר קידושין ביאה שהם דאורייתא ו"ל שהם מכאורים וכמו שהוציאוה בש"ס או מבעילת בעל או מפסוק כי יקח איש אשה ובעלה שהם בביאור ממש:

עוד כתב הרב שם וז"ל שו"ד להפ"ה מיה ז"ל בנימוקו על רבינו שצ"ח ע"ד ה"מ ז"ל דהלכה למ"ס דין תורה יש לו וע"ן במיה ע"ן ר"י ע"כ. ואם כוונתו להשיג על רבינו כ"מ"ש מהו שראתה עם ה"מ וכו' ע"ש. וגם כ"ז אפ"ש לענין דכוונת הפ"ה ז"ל ב"מ"ש וע"ן וכו' הוא לסו"ע וז"ל דמלכר דמתבירו כאן משמע כן אלא גם ע"ן לרבינו בשה"מ דהפס כסף ושטר וביאה כאחד ואפ"י דכסף ושטר אינם מכאורים בתורה כביאה, וזה ודאי כ"מ"ש ה"מ ז"ל דכל שהוא נלמד בניש וי"נ מדות כר"ן תורה ממש, ודבריו הם על כל דברי ה"מ ז"ל ואמר זה על דבר ה"מ והיה שהם ש"י"ב גם ע"ד מ"ן ז"ל שם:

עו"כ הרב המתבר ז"ל שם ה"ל והנה ע"מ"ש הכים לתרין קושית רש"י וכו' ראיתי להרב לב שלם שהביא בשם ד"ב שמי' בתג"מ מ"ש רבינו שמתח' ח"ל ח"ו שאנשים גדולים מעו בזה אלא הפ"י ת"נ קד"ש בכספא דרבנן קריש בביאה אחר הבספ' שהוא מדאורייתא מאי איכא למימר דכסף בלא ביאה וכו' אבל ע"י שטר לתד' הו' דאורייתא משום דאיתקוש הו"ה ליציאה וכו'. וכבר עמד שם ה"ל ע"ד רש"י הללו וכו'. וכתב ע"ז הרב המנהיג

הנזכר וז"ל לענין דלאו מדרבנן ממש קאמר א"א כ"מ"ש ה"מ וכו' וא"כ כמו דלרבי רבינו ז"ל בקדושי כסף שהם מדים ע"י ק"ו לה"ש בביאה להודה אף שהיא מדים וכו' יע"ש. ואני ע"י לא זכתי להבין דבריהם ז"ל דל"ש ז"ל מאי שנא בשטר דתשכיה דאורייתא ואפ"ל שהוא בהקש מבספ' שהוא בניש ומכלל הי"נ מדות. גם לדבר המנהיג ז"ל שכתב דמדרבנן לאו דוקא אלא משום שהם פירשוהו, איכ' למה בשטר אמרין שהוא דאורייתא, ויה"כ מעמא משום דאיתקוש הו"ה ליציאה אדרבא משו"ה ה"י. דרבנן וכמו הבספ', דליכא למימר דכוונתו ז"ל היא דבשטר מדאורייתא כיון דלפ"נ מנערה המאורסה וכמו שהש"ב לרבינו כתשו' הביאה הרמב"ן ז"ל והבי"ד ה"ה"מ ז"ל. והא הל"מ ז"ל שק"ל ופ"י בזה ובסוף אס"ק דכיון דלפ"נ מנערה תו לא צריך היקש דיוצאה והיתה אלא לשאר מ"ל אלא וטרא דאמר לא לכתוב וכו' ע"ש. וא"כ אמר' נק"ש ראיתו מהקישא דיוצאה והיתה. ותו מעיקרא ודאי לא תיסק אדעתך לומר כן כיון דלא תפס אלא הקישא ועוד לפ"ד למה ביאה יקרא לה דרבנן הא אינה מסדרש רבנן וכמ"ש. ואם נפ"שך לומר דשא"י ביאה ובספ' משטר דה"נ דקפ"ד קרא אתרתי כסף וביאה דקרא כתיב כי יקח איש אשה והי"נ בכסף והרר ובע"ה. ולכן כסף בלא ביאה וביאה בלא כסף לא מה"י מדאורייתא. משא"כ בשטר דלא ה"נ כתיב סמנא אלא איתקוש וכו' וכמו ביציאה דלא ה"א הג"ט בכסף כמו כן בשטר קידושין. סוף סוף מנא לך דקרא דכתיב כי יקח הוא בכסף אלא משום דנמדין קיהה קיהה' א"כ הו"ל דרשא דרבנן דמדאורייתא אימא לך דבביאה לתודא כתיבא וצ"ע. ובעת ספ"ר לב שלם אינו מצוי אתי לדאות בשורש דבריו וא"ה אשנה פ"ק זה:

הרמב"ם הלכות אישות פ"ס היו כתב וז"ל האומר לשלונו צא וקדש לי אשה וכו' ואינו יודע אם קדש לו או לא קדש היו בהקש שקדש שחזקת שלי' עושה שליחתו וכו' היו אסור בכל אשה וכו' שהן ערוה וכו' וה"מ ז"ל הביא לשון התוספות וכו' שנהלקו בהא דחזקת שלי' וכו' דלחזקתיה ז"ל ס"ל דהוא קנס והרמב"ן ז"ל ס"ל דהוא מדינא דא"ן חזקה של קרובות וכו' לפ"נ מועלת לו וכו' ע"ש. והמש"ל ז"ל כתב וז"ל ובעיקר הר"ן איכא לעינ' טובא וכו' וה"ל שם דלפ"ד התוספות שס"ל שהוא משום קנסא ס"ל דבקרובות שניות לא נזכר. אבל להרמב"ן דס"ל שהוא מדינא אפשר דס"ל דאסור אפ"ל בקרובות שניות וכו' ע"כ:

ודר"ב כמזהר"ם ז"ל במ"ה שרש"י הם דף כ"ב כתב ע"ז וז"ל ואני לא ידעתי כוונתו דכיון שההכרח שהכריחו התוספות שהוא קנס הוא משום דמדינא היה לנו לילך בתר רובא או שסמך לא נתיצתא האשה להתקדש ול"כא חזקה איכ' מה"מ אפ"ל לדעת הרמב"ן אינה אלא מדרבנן מה שאנו הולכין אחר חזקה זו ולחומרא בעלמא דה"י ההכרח שהכריחו התוספות הם כראי מוצק וא"ן ספק וכו'.

וואת אה'ע ה' אישות סימן מ"ג ליהודה קעא

הוא האשה הגיל והאיש פ' העד הגיל ואו עבר האיש פ' הגיל וקרא לו ובבואו נתן טבעת להאשה ולא שמעתי מה אמר לה וגם הטבעת לא ראיתי מה היא נתן לי שכירות הדרך והלכתי : **אח"כ** נכנס העד הב' ואמר האיום והגיוס וכו' אמר שהיה עובר במקום פ' וראיתי שם בהקאפיה פ' ופ' הגיל ואמר לי יזה רצוני לקדש את האשה פ' הוואת. ולא דעתה את האיש ואת שמו אך אמרו לי כי שמו אבו עבדאללא. ואמרתי להם למה עושים כן שלא ברשות ביה. ואמיל הלכנו לביד ולא רצו לעשות לנו קידושין. ואו נתן לה טבעת ואמיל הרי אותה מקודשת לי כדת משה וישראל. ע"כ קבלת העדות. ובהדין בשומעם עדות הגיל או הפרדום וכו' וכתבו עליהם הנאי בקט"ש שאין להאיש המקדש הגיל רשות ללכת לבית האשה הגיל וכן האשה נ"כ קיבלה ע"כ שלא לקבל את האיש הגיל אצלה כלל והתנו שניהם ע"ז ובכן באה האשה הגיל לבדה"ק ואמיל שאינה תפצה בהאיש הגיל כלל ואם יש להוסיף להקדושין הגיל או לא :

והנה אמרתי לרשום הספיקות שיש בגיון זה בקצר אסיק. ראשונה מצד ההסכמה הדדית הנשואה פה עובי מצרים ע"י מעלת הרבנים הגדולים היה כמותריא ב"ש ז"ל הוא וכיד ובמותריא ה"ק ז"ל הוא וביד בהפקעת הקדושין הנעשים שלא ברשות כדה"ק והפקעת כסף הקדושין וכמ"ש בספר נהר מצרים ה"כ ובספר נהר שלום ובספר תעלומות לב ע"ש. גם כל השלשה עדים לא דעו ז"ס הק"י מהו הוא להודש פ' כלל ונודע שיש בזה בספר הפוסקים שצריך שכוונתו העדים לדעת באיזה ז"ס ובכמה להודש והשנה כנודע. גם יש שינוי והבדלה בסדר דברי המקדש בעת שקודשת הכל אחד אמר שלא כדברי העד הב' והוא אמר שאמיל את מקודשת לי הוקא והעד הב' אמר שאמיל הרי אותה מקודשת לי כדמיון :

עוד יש היענות בדעות הא' העיד שלא אמר הרי ולא אמר בטבעת זו ולא בזה. גם לא אמר שקדשת בטבעת או בדבר אחר אלא שהם אמר לה את מקודשת לי : **ולא** ראי זה כראי זה וע"ז להרב דבר משה אה"ע סימן כ"ה והרב כ"ס שלמה אה"ע סימן כ"ד וההק"ל אה"ע סימן כ"ו יע"ן שם :

גם יש היענות גדולה כניד העד הא' שהעיד הוא מהלל שבת בפיה"א ועושה מלאכה ביום ש"ק ובהו בשלל כל העדות דק"ל נמצא אחד מהעדים קרוב או פסול בשלל כל העדות וע"ן בספר נ"ך של רמ"י ב"רף צ"ח ע"כ ואילך שהאר"ך היה"ב בזה דוח פשוט לדעת מ"ן ז"ל באה"ע סימן מ"ב ובה"ט סימן ל"ד רפסול מדאדיתא אליבא דכ"ע והבי"ד הרדב"ז ז"ל בסמן ש"יב שהאר"ך בזה וסי"ס כוה"ל הילכך נפסלו העדים הפריצים הללו לכל עדות שבתורה ופסולים מן התורה ולא בעו הכוונה ואין האשה צריכה

וכו' החוקה זו לא אוליין בתרא אלא להומרא וכיון שהוא מדרבנן ולהומרא ודאי רבשניות וכו' ע"כ ע"ש. ואנא ועידא דבי רב אמרנא אחתיר מכוונותיה דכוונת המשלים ז"ל דבשלמא לדעת התוס' דס"ל דמדין נמור הם מותרות וליכא שום צד מדינא לאוסרם אלא מכה קנא הוא דאסרום איכ' בודאי השניות לא נזרו בהם דאע"קרא דדינא קרובות עדות הם מדרבנן מכה קנסא. אבל לדעת הרמב"ן ז"ל דס"ל דאף שיש צדדים להתיר קרובות מדינא וכמ"ש התוספות ע"כ יש צד דמדינא יש לאוסרם מכה דלא אתי החוקה של קרובות שאינן באות לדון לפנינו מועלת לו וכו' ואיכ' יש לאוסרם מדינא ולא מתורת קנס ולסברה זו אפשר דאסור אף בשניות כיון דאסור בקרובות בצד מדינא. וע"ז חזר וכתב הוא ז"ל דמ"ס נ"ל דאף אליבא דהרמב"ן דאית' ליה שהוא אפ"ה מותר בשניות דהא לכ"ע אין האיסור אלא מהמת ספק. והוא הוא קושרת הרב כמותריא ז"ל עצמו הגיל ואיכ' כיון שהוא ז"ל הדין כן בסוגת ה' משלים ז"ל על הרמב"ן לדבריו שכתב כיון שהוא מהמת צד דינא כאשר יע"ן שם :

סימן נ.

מעשה היה בראובן שהיה לו משה ומריבה עם אשתו והאשה הלכה לבית אביה מרוב המחלוקת שביניהם ועמדו בדון בבד"ה"ן ומענה האשה דלהיות שהם דרים עם אמו ואהותיו לכן תמיד יש מחלוקת ביניהם לכן ישכור לה בית לדור לבדם ומזונתה הוא להחזיר אליו בשלום ובפישור. וכא' רבני בני לעמוד על הענין בזה. עמד האיש הגוכר הילך וקדש אישה אלמנה ב"ל רשות ביד בשני עדים ושלהו כדה"ק אחר העדים לראות מה בפיהם ולקבל את עדותם. וזו היתה קבלת העדות בפני האיש הגוכר ובפני האשה האלמנה הגוכרת במותב הללוא כהדא הינא אנן ביד דחיל כד אתא קודמנא העד פלוגי בן פלוגי ואחר האיום והגיוס כדה"ק וכו' אמר שביום פ' וכו' בא אלי פ' ואמיל באתי לקרוא לך שרצוני להנשא היום ומשביעך אני שתבוא ותקף נתן לי המשה נרוש שכירות הדרך ואמיל שתלך ותמתין לי במקום פ' בהקאפיה אשר שם שקרובה לתהגת הברול. וכן היה והלכתי שם ומצאתיו שיושב הוא והאשה האלמנה פ' ועוד יושב שם האיש פ' ואמרתי לו איפה התהונה. אמר לי המתן. ובהיותנו שם עבר האיש פ' וקרא לו המקדש הגוכר ועמד ואמר להאשה הגוכרת את מקודשת לי. אמרתי לו למה תעשה כלי כוס וכתובה. אמיל אין דבר. ע"כ הגיעה עדות עד דא' :

אח"כ נכנס העד הב' ואחר האיום והגיוס כדה"ק וכו' אמר שביום פ' בא אלי האיש פ' הגיל והזמין אותו ללכת למקום פ' הגיל ולהכות לו בהקאפי אשר שם והלכתי לשם ומצאתיו יושב

קעב וואת אה'ע ה' אישות סימן נ ליהודה

צרכה נח יעושיב ונח הרב המהר"ר ז"ל שם נתן טעם לפיכך
העדות כזה יעושי, ועיין בספר שערי עזרא לעשר מן אבא אבי
העזרי וצוקל ר' עיה עינ ור' יעושיב :

עוד יש ריעותא בניד שלא היה האיש מדבר עם האשה קודם
הקידושין ע"ע הקידושין ולא עם העדים, דכזה נח למיש
המדרכי בפ"ק קידושין בשם ר"א דלא בעינן שיהא מדבר עמה
דוקא על ענין קידושין תהלה אלא היה נמי אם היה מדבר עם
אחרים בפניה והסכימו לזה כ"כ מגדולי הפוסקים ומהרש"ך ז"ל
בחיב סימן קל"ד ובהנ"ל סימן נ"ל כתב דאפילו לא דיבר עם האשה
עצמה ע"ע ע"ש, ובניד לא דיבר לא עם האשה ולא עם העדים
בפניה כלל, והגם שבעדות עד הני אמר שאפילו רצונו לקדש את
האשה ושאל למה תעשה ה"ן לביד והשיב שהלכנו לביד ולא
רצו וכו' שמה מוכח שדיברו ע"ע בניד, מ"ס נראה לע"ד לומר
דאין זה השיב שהיה מדבר ע"ע דהיא בהכרח מותרת וז"ל
שם נראה שמהר"ר בפניה עם העדים, ובניד אין מוכח שהיה
שמעה את הדברים שדיבר עם העדים הנ"ל, ועיין למהותי במהר"א
ז"ל בספר פני יצחק חיב ד' מ"ב ע"נ מ"ש בשם להקת הפוסקים
שכתבו בזה ושם בעמוד ד' כתב דמרי פלוגתא לא נפקא וז"ל
כהא דהנין למהרש"ך ז"ל דלא עמד מעמו בו ותבירה לנדידה
בהנ"ל סימן א' דזו הלכה העלה שם דכיון שלא דיבר תהלה עם
האשה עצמה על ענין קידושין אפילו שהיו דברו אלו עם העדים
וכה אמר להם תהיו עדים שאני נתן לה זה בעד קידושין לא
מרגי ול"ס לומר שהיה מדבר עמה תהלה על ענין קידושין כלל
יעושי, ונח מהר"א ז"ל בס"מ כ"ג דקא' בשיטת מהרש"ך ז"ל
שבהנ"ל וא"כ ס"מ אכתי מרי פלוגתא ומדי ספיקא לא נפקא,
וזו ההיא קמן סברת הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות אישות ה' ח'
דמ"ל למד דשנח היה מדבר עמה ע"ע קידושין תהלה מ"ס בעינן
שתתקנה היא ותאמר הן בפירות נמור וכמו שכן פירש דבריו
מן ז"ל בכ"מ שם, ועיין מ"ש ע"ז הל"מ והמש"ל ז"ל שם
והדיא בס"מ ז"ך ונמה מרכי האהרונים ז"ל שנסתעו מזה ועשו
כנף וס"ס להקל בנדונם מסע"ז כמ"ש הרב באר מ"ס ה"ס מוצרי
ז"ל באה"ע סימן י"ד דף ס"ג ושאר הפוסקים ז"ל הלא בספרתם
ע"ע ולא עת האסא פה ודוק מנה ואוקי באתרין עכ"ל ע"ש,
ובניד דלפ"ד השני עדים הראשונים מבוואר דלא דיברו כלל בע"ק
אלא מ"ד בבואם קדש בלי אומר ובלי דברים, ונח לפ"ד עד
ה' דשאל להם מה המצוה הזאת ואמ"ל דרצונו לקדש את האשה
אין מוכח דהאשה שמעה דברים אלו ואמרה הן ונח המקדש לא
דיבר כלל עם האשה ע"ע אפילו שהיו דבריו אלה עם העדים
ל"ס כלל ובניד, וכ"ש לפ"ד הרמב"ם ז"ל דהגם שהיה מדבר עמה
תח"י על עסק קידושין מ"ס בעינן שתתקנה היא ותאמר הן בפירות
נמור ובניד ובניד לא היה כן וא"כ יש לעשות זה כנף להקל ובאמור:

ומש"ל ברעוהא דהעד שהעיד שאמר לה את מקודשת לי ולא
אמר חיבת הרי ונח לא אמר חיבת כזה, או במכעת זו
ונח שסתם דבריו ולא אמר שקידשה במכעת או בכבר אהר אלא
שסתם דבריו שאמ"ל את מקודשת לי ובמש"ל ז"ל הגה יש לומר
ולפרש דבריו שהוא ספור דברים ע"ס שעבר שהיה מקודשת לו
מקודם ולא שעכשיו הוא מקדשה, ולשון לשעבר לא הו' קידושין
וכמ"ס כן דר"ף ז"ל בספר נבחר סמך, בס"מ כ"ו שהאר"ך שם
במה שלא אמר חיבת הרי דיש לפרש שהוא מדבר אל שעבר
ואינו מודה על להבא, ושם בנדוננו עדיפא מ"ד דשם אמר המקדש
האדא קדושין לבתך מ' שפירשה זה קידושין לבתך מ' וכתב שם
שהקר מאנשים היוצעים לשון ערבי שתיבת זה פירושה האדא
ותיבת הרי פירושה הוודא וכיון שלא אמר הוודא שהיה פירוש
לשון תיבת הרי לא הו' מקדש להבא אלא לשעבר משמע יע"ש,
ומהר"ם ז"ל שם הסכים בזה וכתב וז"ל כיון שלא אמר הרי זה
קידושין שפירוש להבא אלא אמר זה קידושין נראה דלשעבר אלו
הן קידושין בתך שכבר קידשתה והוא ידע שזה שקר ולכן לא
השיב, אכ"מ אם הו' עוסקין בקידושין מ' למ' ואמ"ל מ' שאני
רוצה עתה לתת לך קידושין בעד בתך מ' ונתתה מ' ואמר נח
אני רוצה לקבל סמך עתה קידושין לבתי מ' וכו' וחקה נתן בידו
בסתם שלא דיבר עמו כלום מהנ"ל דמ"ס נ"ע הך לישנא בישא
משלא אמר כלום וזה פשוט ע"כ יע"ש, ובניד כבר כתבנו לע"ל
דלא הו' מדברים ע"ע קידושין ואפילו לפי עדות העד אהר שאמר
ישאל וכו' והשיב וכו' לא משמע שהיה שמעה דבריו וקבלה
וכנ"ל, ובניד שלא אמר חיבת הרי דלהבא משמע אלא תיבת את
לפ"ד דר"ף ז"ל הרי זה לישנא נרעא ואלשעבר משמע :

מעשה לפיה ומדובר בניד יש כ"כ ריעותות ועיין בספר פני
יצחק ת"ו ד' ב' ע"נ שכתב בעד האחד שאמר שלא
ראה ולא שמע כלל אהיה עדותו לסנף מידא כיון שהוא מוכחש
מהעד ה' וכו' ולא נרעא ה"י הכחשה מ"ן אם הוכחו בבריות
שלדעת מהר"ם ודע"מיה עדותם במילה וכו' ע"ש, ובניד נ"כ
יש הכחשה להעד הנ"ל כיון שהיו בידו ובמש"ל :

כתבתי זה לאסוף ספיקי וריעותות שיש בקידושין אלו ובפרט
ספיקי תקון העולם שלא יעשו כדבר הזה פ"צ הרור
לעבור על תקנת רז"ל ובפרט דבניד יש לו אשה ועבר על השבועה
שנשבע לאשתו בעת התונתו שלא יא' עליה, וכבר כתב
הרב שער אשר ז"ל בספ"י כ"ס דכל היכא שיש מקום לפסור
את דגירה בלא נח ע"י סמך ספיקא, המצ"ך אותה נח לתפ"א
עונו ישא וכמ"ס שם בספר מ"י ובח"א סימן מ"ז יע"ש, את זה
כתבתי להלכה ולא למעשה וצור ישראל י"ס ר"מ אכ"ד :

וזאת ליהודה

זאת הושן משפט ה' דינים סי' א' ליהודה קעג

סימן א.

שאלה מארנאמנא חיל מה זמן התחילו הקיק לסייע בשכר המוליץ הרב לדון ולהורות להם. והן עתה מרוב ההוצאות שעליהם נקשו להדול מה ונסתעו מגדולים מהם. ונהה שקטה דעתם כי בעת הצורך לדין מן הדינים ישאלו מן החכמים שאצלנו. ואתרמי כי באו לשאול ולדע אם מותר לפום דינא. כי יש מהם דחששו שאין דמיונם עולה יפה. יש לדעת אך שורת הדין נוסה ושכרו כפול מן השמים:

תשובה הגה נודע דאית סמכות התורה היא למנות דינים בכל קהל וקהל שנאמר שופטים ושופרים התיך לך בכל שערך ופסקה הרמב"ם בפ"א מה שנהדרין ושאר פוסקים כיעוצ. והגם בזמן הזה ליכא סמוכים המצוה לא וזה במקומה. ועיין למהרה"ק ז"ל בספר נשמת כל חי ח"ב סימן ז' ולהרב אורה משפט סימן א' הגה"ש אות ה' ועיין להרב משפט שמואל סימן סיג דנראה דעתו דגם בזמן הזה מצוה דאורייתא היא. וכן דעת הרב נתיבות המשפט והרא"ש ז"ל בתשו' סימן ז' ופסקה מין כשריע אורח סימן גין דרב מוכרח ובין בתורה הוא קודם לשיין אם אין יכולת להם לשניהם. וא"כ ודאי דכופין זה את זה ואפי' המיעוט כופין את הרובין כמו שכתב מרדכי ז"ל. ועיין מהררי"ש ח"ג סימן כ"ט ובסימן ל' דכופין המיעוט את הרוב ליקח להם רב ומה גם אם יש אומדנא דרב קיבלו עליהם. וכ"כ אם היו נוהגים בן עד עתה. וגם משורת הדין הם הדינים מין יסבן נוהגים בכל תפוצות ישראל וכן הוא מדין התלמוד ע"כ והביד הרב פחד יצחק אות ה' ע"ש. והגם דאיכא מהפוסקים ז"ל דסי' דבזמן הזה דליכא סמוכים הוא מדרבנן וכמיש דבינו ידועם ז"ל בשיטתם בהיא חיד והביד הנכ"ח ז"ל שם. עכ"פ אליבא דכ"ע מצוה. ועיין בשו"ת הכלבו ומהריב"ל ח"ג סימן פ"ה שכתבו דלקחת מדיין תורה בקהל היו דבר מצוה אפילו להתיר שבעה על דעת רבים. והחובא דמיא על כל קהל וקהל שיש להם יכולת למנות שופט חכם הראוי לדון ולהורות. ולא סגי באילני דמלכאלי שהרי יחיד מומחה עדיף משלשה הרופות וכמיש המבי"ם ז"ל בהיא סי' ד"ק בדרך כי ע"ש:

והגם דהרב כמור"ש בן הסקן ז"ל בספר בית שלמה קיק בהחיד סימן י"ז כתב על שנשאל שם בקהל שאין להם רב והולכים כצאן אשר אין להם הוצה וקצתם העיר ה' את רוחם לישכור להם רב. אם יש בה בידם לכסף לקצתם אשר מוחים בזה או לא. ועי' הביא דברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות שכינים שכתב חצר השותפים כל אחד בופה להבירו לעשות בית שער ודלת וכל הדברים שההצר צריך להם צורך גדול או דברים שנהנו בני המדינה לעשותו. אבל שאר דברים כגון ציור וכיור וכיוצא בו אינו כופתו ע"כ. משמע דאין כופין אלא על הדברים הצריכים

הרבנא דלא אפשר בלא"ה או שנהנו בן. אבל בציר וכיור דאגם צריכים להצר אפילו דנהנו בן בסלח דעתם וכו'. וא"כ לקחת ת"ח אשר יהיה מדיין תורה ויהיה מעין גדול ללמד ולסדר דורש ושופט ומורה הוראות זה והאי נ"מא דהרי בציר וכיור דהוא והאי יסוי גדול והן וכבוד לבני העיר לקחתו אם ייצא. אבל אינו צריך צורך גדול דתל"ת הרי פת והרי שולחן הד"ר בשר ערוך לפניו כספרים. גם דתל"ת יש שם בעיר ההוא מי שיש לו פת לאכול ולאפרושי מאיסורא. איכ אין צורך כ"כ. ולא מצדנו אלא שהדינים לקנות ס"ח וגיב ולא לשכור להם ת"ח ודוקא מלמד חשביד איתמר דמהר"מין וכו' ע"כ ע"ש. מדבריו משמע דאין כ"כ צורך למנות להם רב ומנהג לדור כבר עמד על דבריו הרב ה"ם שמואל הלוי ז"ל והגב"ד בספר כפי אהרן ח"ב סימן ז' ח"ל ותמיה לי טובא על דוב חכמתו דאך כתב שאין שום צורך להשכיר ת"ח היפך הדין בסנהדרין ד' י"ז ופסקה הרמב"ם בפ"ד מהלכות דעות ה"ל כל ע"ד שאין בה יחיד דברים הללו אין ת"ח רשאי לדור בתוכה ואחד מהם הוא ביד מדין וחכמים. ואך דמיו לציר וכיור וגם דמנות מינו שופטים לדעת קצת מהפוסקים היא מהנהגה גם בזמן הזה. ואפילו לדעת מהפוסקים דהוא מדרבנן אליבא דכ"ע מצוה היא. ואך דמיו לציר וכיור ומה נעשה לרב גדול כמיו יושב על ההוראה בעיר גדולה של חכמים ושל סופרים ושולחן ערוך לפניו עם בשר שמן ויין ישן עם כל פרי מדינא כדמתי' מתליא השבע אינו מאמין לרעב ואינו מאמין לרעבם מלחם להחם של תורה בעירות כאלו וכו'. וכו'. ודין שם ח"ל אך שיהיה גם הרב בית שלמה מודה ואולי שהוא צורך גדול דעד כאן לא קאמר הרב ז"ל דמי לציר וכיור אלא בדרגו שהיו שם אילני דמלכאלי. ויודעים ומבינים להבין כספרים ולאפרושי מאיסורא. לא בן בנ"ד שהביר רק אין בו ס"ס של תורה ומעולם לא ידעו ללמוד ש"ס וכ"כ ספרי הפוסקים ז"ל הא ודאי שמצוה גדולה וכופין עליה וכו' ע"ש:

ובנ"ד אשר בקיק ארנאמנא שיש בו"כ בהי דינים וישיבים קבועים לדון ולהורות ספדיים ואשכנזים. ונה יש בהם אילני דמלכאלי אשר להם כה בשים ופוסקים נראה דגם הרב ה"ם שמואל הלוי ז"ל שהשיב ע"ד הרב בית שלמה ז"ל או"ל ומורה דאין לכוף בזה ובמש"ל. כיון שיש בהם אנשים חכמים נבונים הודעים ללמוד וללמד ולאפרושי מאיסורא. ואין שייך לומר בהם דעכ"ר היו אמצוה דאורייתא או הרבנן:

אלא שם נבן לדע ולהודיע בנ"ד אשר כבר התחילו לסייע ביד רב ומנהג אשר כבר הוא סמנה לדון ולהורות בקהל עדתו והם ניכ נתליו ונספחו אליו לדון להם בכל הצורך להם. והן היום משכו את ידיהם מזה. ולעת הצורך ידונו לפניו או לפני ת"ח אחר. יש לחוש בזה לכאורה האין להם להיקק לבסלו מואת דהלא דאינו מי"ש הריב"ש ז"ל בס"ס דע"א דכל ת"ח שהיהו"ק רב

במנהג דאס המנהג לסלקו בכוא הומן ולמנוח אתרים ליכא שום פקפוק. ברם כל שלא נהגו כן אעפ"י שיהיה הקבלה והסמיו לומן איכא משום מעלין בקודש ואין מורדין ומשום ע"ש. וכיכ מנהג'ך ח"ב סימן מ"ו ובסימן ק"ז כתב הנס בנחמנה לומן אסרין מעלין בקודש וא"י ע"ש :

והנאון חתים ז"ל ח' או"ח סימן ר"ו כתב וז"ל וע"כ צ"ל נהי דכותבין זמן בשטר הרבנות הינו למנוח הרב שיהיה יכול להורו בו אחרי כלות הזמן ואינו כעבד עברי. אבל הקהל אין בידם לתורר אפילו בכלות הזמן אלא בסמך שנהגו וכו' ולא נשמע ולא נראה מעולם במדינות אלו שהסירו הרב והורדוהו מרבנותו. וכן לא יעשה שהרי אפילו אב"ד שסרה אין מעבירין אותו וכו' וז"ל ע"ש :

והחקל ז"ל בח' או"ח ד"ל ע"ד כתב וז"ל ואילו בעיקר הדין דמעלין בקי וא"י יש לי לדון דאף על ידי הנאי לא מהי. ולא חלקה חודה בין שורה לשעה ובין שורה חדירה ובין כולם אין מורדין. וא"כ כי מתנין עמו הוי מתנה על מ"ש בתורה דק"ל התנאי בשל והמעשה קיים. והנה כי כן בכל המנינים דק"ל דהו ירושה לבנים מינה נמי דאין לנו להתעבדים מדין מ"ב וא"י שדך זה אתי בקי-מדין ירושה ע"כ. וכיכ כח"ב מו"ד ד" ק"א ז"ל ובר מן דין יש לי בענין זה מעט דליתיה לעולם. שהנה ידוע דק"ל מעלין בקי וא"י ומדין הוא. ומשום שגם בסתם דינא הכי הוי דכיון שעלה לא ירד. ובמקום אחר כתבתי שגם בקצבו זמן למנינו ועבר הזמן והוציב להעבירו דק"ל באיסור זה וכו' ע"ש. ועיין להרב כפ' אהרן ז"ל ח"ב סימן ד' ה' שהאר"ך היחבב בזה ובסו"ד כתב וז"ל העולה מכל האמור לניד דוכה בדינא ההבס המורה דאין רשאים בני עירו להעבירו והי"בם הם מדינא לקבלו עליהם כל ימי חייו וכל המעצרו ומבקש להעבירו עתיד לתן את הדין ובלי ספק ענוש יענוש וכמ"ש להדיא הרב כריש בסוף החשו"ש שם יע"ש ע"כ :

והרה"ג כמורה"א ז"ל בספר העלומות לב היא סימן ל"ד כתב וז"ל והנה רבר פשוט ומוסכם מכל הפוסקים דמי שהחזיק בשורה אין יכולים לסלקו דק"ל מעלין בקי וא"י והר"ב ז"ל בסימן רע"א כתב דאפילו אם החזיק באיזה שורה שיהיה אפילו אם בא אחר גדול ממנו אין מסלקין אותו. ובפ"ס היכא שקיבלוהו בקבלה נמורה דכ"ע מודו ולא מסלקין ליה וכמ"ש מורה"ש הלוי בחזיר סימן ח' והחק"ל ז"ל והרב כריש סימן כ"א ומה שהם נשענים בסענתם שבין שקבלה היתה לומן ובבר נשלם הזמן שנמחל שעבודו ויכולים לסלקו. וראה אנכי כי הוא משענה קנה רצון שאין בה מעיל. דכיון רלאו כ"ע ידע' זה וכשיבואו לסלקו אתו למחשדה. ובא וראה כשה חשו רבנן להשדה וכו' יע"ש. וסיים שם וז"ל ובעיקר הדין דניד נ"ל דאפילו אי נסא אב עשו תנאי מהי להורדו מעולתו מ"ס מה שעשו כתב הקבלה לומן

לרב. בעיר אפילו החזיק באיזה שורה אין להורדו מעולתו דכיון שנהג רבנותו בהסכמת הקהל וקבלוהו עליהם אין מורדין אותו דמעלין בקודש ואין מורדין והבי"ד מורה"א ב"ד סימן רס"ה ס' כ"כ והוכיח כן מהר"י ש"ס בבלי וירושלמי וספרא וספרי ע"ש. והרב כמורה"י הלוי ז"ל בתשו' סימן ק' האריך שם ברב אחד שקיבלוהו עליהם לומן שתי שנים ואחר עבור שלש שנים היה מי שרצה לסלקו דאין שורת הדין נותן. ונשמע מתשובת הרב"ש הג"ל וכתב ואין לומר דכל זה מ"ד דוקא היכא שקיבלוהו עליהם בסתם ולא קבעו לו זמן אבל היכא דקבעו לו זמן ונשלם זמנו לא שייך ביה למיטר מעלין בקודש ואין מורדין כיון דנשלם הזמן כבר. הוא דכבר החזיק בשירותו כמה זמן אחר תשלום הזמן הקצוב שהו מורה שלא היה קבלתו לומן ההוא דוקא ושאהיכ יצא וכו' או יוכל להיות שקביעות הזמן מהי לחוב ההבס שלא יוכל לצאת ולהניחם תוך הזמן הקצוב. אבל אם ירצה לישב לא יוכלו הם לסלקו וכו' וכמ"ש מורה"א ז"ל בתשו' סימן ע"ט על ש"ה צבור דכל שלא נמצא בהש"ן הקדום שום דופי וסיסור אין להעבירו וכו'. ומשמע דא"י לאהר זמנו דאם בתוך זמנו מהכא תיתי להעבירו וכיכ מנהג'ך ז"ל בתשו' כ"ב חדר י"א דהיכא שכבר קיבלוהו עליהם אעפ"י שנשלם הזמן הקצוב ביניהם אין יכולים להוציאו ולסלקו מעולתו ע"ש :

ועיין להמב"ס ז"ל ח"ב סימן ד' שכתב וז"ל אין כה לשום אדם מהקל להעבירו שהדין הוא שמי שעלה לאיזה מעלה לא ירד וכו' וכ"ש אחר שנים רבות שעמד במנינו מסתמא כולם נתרצו ועתה אינם יכולים להורו בהם שאם לבנו בנו יורשו לעצמו לא כ"ש שבין שעלה לא ירד. ועוד אם יש לו כמה שני חוקה אין שום אדם יכול להעבירו מהמניו וכו' יע"ש :

והגם שבעה"ק ירושלמי ת"ו נוהגים לשנות אבות בחי דינים וכל אב ב"ד יושב על כסא ההוראה נורד הדשים ואח"כ מסתלק ויושב אחר וכן תחזיק חלילה בודאי שאין זה נקרא הורדה ח"ו כיא בודאי נהגו כן בעבור שיש ט"כ רבנים ונדולים בתורה עשו זאת לכבוד כל הרבנים שינהנו נשיאותם בשורה זו ונהגו כן עפ"י חשו' הרשב"א ז"ל בח"נ סימן רפ"ג והב"ר מרן בב"י סימן נ"ן וז"ל כתבת בדין החזן שאין מסלקין אותו כאומנותו אלא איכ נמצא בו סיסור והבאת ראיות ע"ז. תשובה יפה כתבת ויפה דקדקת ועוד שנינו ב' הדיקין מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום. ואוקימנא בנמרא משום חשדא. אבל ברורות הללו נהגו למנות אנשים ע"כ צרכי צבור לומן ובהגיע הזמן יצאו אלו ויבטלו אחרים במקומם. וכו' יע"ש. ובודאי שאין לחוש בזה למעלין בקי וא"י כיון שהחזיק חלילה ובבר נהגו כן אין בזה שום הורדה ולא חשדא וברור :

ועיין למורה"ק ז"ל בספר דמים לחים שכתב על חשבות הרשב"א הג"ל ז"ל ונראה ב"ד לחלק דבר זה חלוי

זאת חו"מ ה' דינים סימן א ליהודה קעה

לזמן כשמיטתו לרבות זו לא מתי להורירו מנדולתו כבא הוסן כיון שאין זה תנאי לסלקו, דאיכא לסימר דכתיבת הוסן להדיב אה הרב שלק לבטל קודם הוסן, ודקא הוהא שנתנו דכבא הוסן מסתלק הראשון רבא אחר תחתיו שאו יכולים לסלקו ובמיס הרשביא ויל ואפילו תימא דאכתי לאו מילתא פסיקתא היא ומדי פלונתא לא נפקא מינ כבד כתב הרב בעיה יויד סימן דיה דהתיה המחיק הושב בשררה הוא המיחוק וכצי לומר קייל דכול לעכב ביד הרוצה לסלקו ובפרט במילתא דאיסורא כהאי דמיכ ואיס דלכיע ודאי אפילו הוהא דפליגי רבוותא דאוי לתפוס ברעה המחמירין ולא מסלקין ליה זחיד עיש :

והחידא' ויל בברכיי אורח סימן גין הביא בשם השו"ת הרמב"ם ויל דממונה אין להעבירו ממנו כיו נמצא בו דבר ערוה והביד אלו מזהרתי ויל בספה תוקת הדין וכתב וייל הא קמן כמה אשלי דברני דאין להעביר אדם משירותו על לא הסס בכפו עיש, ובספר גני הים מערכת ב' כתב ברין שמעה אפילו בערוה החמורה דאין לסלקו עיש, ובספר תוקת הדין ד' ייב עיד האריך שם בזה והביד החקיל ויל דהו הלכה העלה דכל שסלקוהו לדין שלא ברין טובה שברו משלם כל ימי חייו עיש, וכן דעת הרב שפת הים הויד סימן גין, ובספר סיס הים פסק ארוך עין שאין יכולים לסלק דין ממנו דקייל מיב ואייס והייבם למה לו שברו לעד לעולם, ואחריו החקיק והסבירו על ידו רבני קושטא וסאלונקי ובסוף דבריו כתב הגני סבכים להלכה ולמעשה שאף די תבון עמהם דהייבם בני העיר להשיבו על כנו יעורין שם באורך :

והרב ראש משיבוי הביד בספר הים ביד סימן סג דהבא למעט מכבוד הרב שוכה באוזה שררה ודבר מצוה דהוי שופך דמים והביד הוהיק באדרא קריטא דכל מאן דנחת מדרגא קמאה דהוה ביה קרי ביה מיתה וכו' עיש, ועין להחקיק בהויד ח'ב דקיה עין שבתב דכשמעבירין לדין מדינות שלו איה ליה צערא דנופא דקייל מיב ואין מורדין, וגם דיש לו כבוד עיי המניי ובסילוקו הויל צערא דנופא ולא ניתן להסהל עיש, ובספר תוקת הדין הביא צוואת הגאון ויל שצוה וייל וכשתהיו יושבים אצל הקהל להוריד הן או שמש מאומנותו וכיש וקיו איהו רב היו הלילה לכם לשלוח ידיכם בו, רק אם עבר עבירה הוכיחו אותו בדברים וכו' ולא תהיו אחרי רבים לרעה וכו' עיש, וסיים עין וכן האמור חקק לניד דאין להעבירו משום דהויל כאלו המיתה ואיכא צערא דנופא שלא ניתן להמהל וכו' עיש :

אלא דאחר הרואה בניד אין לחוש לכל זה דאין שייך בניד לומר איסורא דמעלין בקודש ואין מורדין, ראשונה דאין איסור זה וגם כל דברי הפוסקים ויל ראשונים ואחרונים הגיל אמורים כי אם באופן דכבר החקיק שני הוקה או לפחות שנה אחת או שנים וכיוצא או יש לחוש לכל זה, אבל בניד דנראה כוונת

דענין זה היה בין המורין ובין הקיק איהו חדשים וקא איב ודאי אין לחוש לכיו, ועוד דהרב והמורין דניד הוא עדין רב ומורדין לקהל עדתו ככראשונה אלא דבקיק השני הנספה מחדש אליו נשפטו ממנו איב אין עוד לחוש לכל לזה וכמו שנבאר עוד לקמן בסיד, והנה מורים ויל בשיע יויד סימן דיה מ' ל'ב כתב וייל רב הושב בעירו ולומר לרבים יכול הכם אחר לבוא וללמוד שם ניכ אפילו מקפה קצת פרנסת הראשון כגון שהקהל קיבלו הראשון עליוס רב ונוסל פרס מהם על זה אפיה יכול השני לדור שם ולהחזיק דבנות בכל דבר כמו הראשון אם הוא גדול וראוי לכך, מורדין סימן קכ"ה ומזהירי בפסקי סימן קכ"ה, אבל אם בא הכם אכנסא לעיר אין לו לקפה שכר הרב שדר שם וכו', וכן הוחר לו לדין בין שני בעלי בתים שבעיר לדין דילמא הרב שבעיר אינו ממוצע להם, אבל אין לו לדין איסור והתר וכו' ובי שהחוקק לרב בעיר אפילו החזיק בעצמו באוזה שררה אין להורידו מנדולתו אעפ"י שכל לשם אחר גדול ממנו הריב"ש סימן דע"א עיש, והרואה יראה דבריו מזהירי ומזהירי בתהיך שפסק אנהם מורים ויל בגיל הם פותרים למיט איהם משם הריב"ש ויל דאין להוריד הרב מנדולתו, ואיך פסקי דאין חשש מזה ויכול השני להחזיק דבנות ולדין בכל וכו', ומורים ויל פסק לשהיהם סמכים משם דתרו דסתרו אחריו, הנה כבר נזכר מזה מזהרשיך ויל כתב סימן מזי וכתב דהתם שאני שכל אחד מהם מקום קבוע לנהוג שרתו, אמנם בכתב שהתבס עומד בקהליו לא יעלה על לב לעולם שיוכל ההבם הבא מחדש לייבם בקיק וכו' יעיש, ולענין נראה דכוונתו בחילוק זה דאם הקהל חלוקים הם בשכונתם דהינו מקצת הקהל כרוב זה ומקצתם כרוב אחר ויש להם מקום קבוע, או באופן מזה יש להתיר להבם אחר הבא לדור יש לדין ולהורות וכו', וכו' מירר מזהירי ומזהירי ויל, ומה שפסק הריב"ש ויל דאין להוריד רב ושום אחד משרתיו וכו' מירר דכולם דרים בשכונה אחת ומקום אחד קבוע להם, באופן מזה אין להתיר להבם אחר להורות במקום קבוע לראשון :

וכזאת אנהנו רואים בקהלות רבות הדרים בעיותה מרובות דכל קהל וקהל ממעט להם רב מקהל עדתם, וכן בעיהיק ידושים תיו דיש כניכ קהלות שיש להם רב מיוחד להקהלה ההא, ומעשים בכל יום דבתחילה בא איה קהל מעירו הבא מחדש אשר עוד לא מינו להם רב מיוחד נספחים הם לדיינים ורבנים הקבועים לכוללות העיר, וברבות הימים באשר יהיו דבר אוכלוסים בפ"י, או יחלקו לעצמם ויעשו להם רב מיוחד להקהל ההוא, כמו קהל מערכים הימנים הלבנים מאריך זבת חלב בוכרליים וכיוצא, והגם דבתחילה בואם היו מסיעים לכוללות העיר להוצאות הרבנים וכיוצא, עכ"ז אין בזה שום חשש כיון שכל אחד יש לו מקום קבוע לנהוג שרתו וכיוצא וכמו שחלק מזהרשיך ויל וראיתי

לזמן כשמיטתו לרבות זו לא מתי להורירו מנדולתו כבא הוסן כיון שאין זה תנאי לסלקו, דאיכא לסימר דכתיבת הוסן להדיב אה הרב שלק לבטל קודם הוסן, ודקא הוהא שנתנו דכבא הוסן מסתלק הראשון רבא אחר תחתיו שאו יכולים לסלקו ובמיס הרשביא ויל ואפילו תימא דאכתי לאו מילתא פסיקתא היא ומדי פלונתא לא נפקא מינ כבד כתב הרב בעיה יויד סימן דיה דהתיה המחיק הושב בשררה הוא המיחוק וכצי לומר קייל דכול לעכב ביד הרוצה לסלקו ובפרט במילתא דאיסורא כהאי דמיכ ואיס דלכיע ודאי אפילו הוהא דפליגי רבוותא דאוי לתפוס ברעה המחמירין ולא מסלקין ליה זחיד עיש :

והחידא' ויל בברכיי אורח סימן גין הביא בשם השו"ת הרמב"ם ויל דממונה אין להעבירו ממנו כיו נמצא בו דבר ערוה והביד אלו מזהרתי ויל בספה תוקת הדין וכתב וייל הא קמן כמה אשלי דברני דאין להעביר אדם משירותו על לא הסס בכפו עיש, ובספר גני הים מערכת ב' כתב ברין שמעה אפילו בערוה החמורה דאין לסלקו עיש, ובספר תוקת הדין ד' ייב עיד האריך שם בזה והביד החקיל ויל דהו הלכה העלה דכל שסלקוהו לדין שלא ברין טובה שברו משלם כל ימי חייו עיש, וכן דעת הרב שפת הים הויד סימן גין, ובספר סיס הים פסק ארוך עין שאין יכולים לסלק דין ממנו דקייל מיב ואייס והייבם למה לו שברו לעד לעולם, ואחריו החקיק והסבירו על ידו רבני קושטא וסאלונקי ובסוף דבריו כתב הגני סבכים להלכה ולמעשה שאף די תבון עמהם דהייבם בני העיר להשיבו על כנו יעורין שם באורך :

והרב ראש משיבוי הביד בספר הים ביד סימן סג דהבא למעט מכבוד הרב שוכה באוזה שררה ודבר מצוה דהוי שופך דמים והביד הוהיק באדרא קריטא דכל מאן דנחת מדרגא קמאה דהוה ביה קרי ביה מיתה וכו' עיש, ועין להחקיק בהויד ח'ב דקיה עין שבתב דכשמעבירין לדין מדינות שלו איה ליה צערא דנופא דקייל מיב ואין מורדין, וגם דיש לו כבוד עיי המניי ובסילוקו הויל צערא דנופא ולא ניתן להסהל עיש, ובספר תוקת הדין הביא צוואת הגאון ויל שצוה וייל וכשתהיו יושבים אצל הקהל להוריד הן או שמש מאומנותו וכיש וקיו איהו רב היו הלילה לכם לשלוח ידיכם בו, רק אם עבר עבירה הוכיחו אותו בדברים וכו' ולא תהיו אחרי רבים לרעה וכו' עיש, וסיים עין וכן האמור חקק לניד דאין להעבירו משום דהויל כאלו המיתה ואיכא צערא דנופא שלא ניתן להמהל וכו' עיש :

אלא דאחר הרואה בניד אין לחוש לכל זה דאין שייך בניד לומר איסורא דמעלין בקודש ואין מורדין, ראשונה דאין איסור זה וגם כל דברי הפוסקים ויל ראשונים ואחרונים הגיל אמורים כי אם באופן דכבר החקיק שני הוקה או לפחות שנה אחת או שנים וכיוצא או יש לחוש לכל זה, אבל בניד דנראה כוונת

שם בתשובה הקודמת לה ובסוד כתב ח'ל איכ אין לך הסוד
גדול מה דעתו בצדו, אלא דברי התהיך אמורים בשהחזיק הרב
מעצמו בלתי מינוי, והיו דך דפסקים ובתבים דאתהיך באופן
דמיירי בשהחזיק הרב מעצמו בלתי מינוי וכמו שיראה הוראה, שם.
ובגון דא ח'לק הרב משפטי שמואל סימן נ"ג והבייך אלו בספר
כסא שלמה לניאדו קיך ד' ד' ע"נ ע"ש:

ומדברי מורים ויל' בסוסי רמיה שהשוה דעת מוהר"ו ומוהר"א
ויל' לדעת אחת לא משמע ליה לחלק בין בשהחזיק
מעצמו או שהקהל מינונו שכיב בגון שהקהל קיבלו אותו עליהם
לרב וזוטל מהם פרס ע"ז אפי"ה יב"ל השני לכא לרור שם
ולתהיך רבנות בכל דבר כמו הראשון וכי נציין מוהר"ו ומוהר"א
ע"ש, מוכח דס"ל דאין לחלק בדעת התהיך שהוא מוהר"א ויל'
בין התהיך מעצמו בין מינונו הקהל בכלל אופן יב"ל ההכח השני
להחזיק בראשון וכאשר יע"ש:

ורבנה בניד אפילו לדעת הריב"ש ויל' דס"ל דסעלין בקדש ואין
מורדין ואין להוריד הרב מגדולתו ומשררתו יורה בניד
דאין לתש בזה אם רב אחד הוא היה מורה הוראות בקהל עדתו,
ואיזה הורדים נספה אליו קהל אחד ונתנו לו פרס להיות מורה
הוראות גם להם בעת שיצטרכו אליו והן עתה נשמסו כבנו לאיזה
סיבה שתהיה אם מצד שברצונם להעמיד להם רב מיוחד לקהלם,
או מצד סיבה אחרת, ובעת שיצטרכו לאיזה דין והוראה יבואו
אל הדין הרב הראשון או אחד אשר יוכשר להם אין בזה ח"ו
הורדה כלל ולתש להא דק"ל מעלין בקדש ואין מורדין, דבגון
דין מירי שאין נוגעים ואין פוגמים בבגוד הרב הראשון כלל
החליה, אלא כבודו במקומו מונה רב נבירה ורב חליה וכל
הרוחות שבעולם לא יזינו אותו מגדולתו מקהל עדתו וכאשר כתבנו
לעיל ד"ש ויש כיוצא בזה בעדות גדולים ובפרטות בעה"ק ירושלים
הובביא כמה קהלות ממדינות שונות וכל קהל אחד עושים להם
רב מיוחד הגם דבתחילת בואם היו הם גללים ונמספחים לכללות
העיר הקבוצ הקרוב וכמש"ל:

ור"ן אמת דמצאנו דאנו דרכה מהפוסקים ראשונים ואחרונים ויל'
דס"ל דאין בה לשום אחד מהקהל אפילו מאותם שלא התמו
בקבלתו לשדרתו אין לו להענינו ולא לשהף עמו ת"ה אחר מכמה
ובמה טעמים שונים וכמו שכיב המבייט ויל' בהיג סי' ד' ומהראגיה
ח"ב סימן ע' ותשרי מוהר"י הלוי סימן ק' ועיין להבניהג או"ה סי'
גין שהבייך הרמב"ם והרשב"א סימן ש' והריב"ש סימן דע"א, ועיין
להחזיק ויל' או"ה דף ל' ע"ד שהאר"ך בענין זה וכן הוא עצמו
בחזירי ד' ק"א ע"ד כתב ח'ל ובר מן דין שהנה ידוע דק"ל
מעלין בקדש ואין מורדין ומדין תורה ופשוט הוא שגם בסתם
דינא רבי הוי דכיון שעלה לא יד, ועודלה מזו עמדתו במקום
אחר שגם בקצבו ומן למינויו ועבר הזמן הוצים להעביר דק"ל
באיסור זה וכי ע"ש, דסבואר יוצא מדבריו דבכל מקום שיש בו
מעלין

וראיתי למן התבייב ויל' בספר בעי ח"י הוריד סימן ר"ה
שאתר שכתב דברי הריב"ש ויל' דסימן דע"א שכל
שררה או רבנות שהחזיק בה אין לאחר לנוסלה ממנו כתב דשמואל
תאמר דמהר"ו ומוהר"ם איסאדלס ח'לקים ע"ז וס"ל דאין מעם
השנת נבול כיאת ת"ה במקום שיש ת"ה אחר כסבואר שם אין זה
מעלה ומוריד לגון שלפנינו, דאע"ג שיהיו ח'לקים על הריב"ש
בזה המוחזק הוא העיקר והבא אתריו עליו הראיה, כ"ש שהוראה
בכתבים הג' יראה ויבין שהרבנים הג' אינם ח'לקים על הריב"ש
דהאך אפשר לחלק על הריב"ש שדבריו מוכרחים מכמה מקומות
בנסרא שהביא שם דאיה לדבריו והדברים מוכרחים שהרבנים הג'
לא דיברו אלא בשררה שיכולים להשתמש שניהם כאחד בגון נפין
והליצות והוראות שיכולים להשתמש כאחד אבל לענין קדמת
התנימה וכיוצא שהחזיק בה חכם אחד, פשיטא שידור הרבנים
להריב"ש דמהחזיק ראשונה ובה כיון שא"א בשררה זו להשתמש
כאחד וכי וכן שא"א להתוס ראשון אלא אחד ובה ההכח המוקדם
בזה ואין מורדין אותו מגדולתו, וכן מצאתי למוהר"ש"ך ויל' בהיג
סימן ס"ו שחשיב ככיוצא בזה שההכח הראשון שזכה בהשררה
להחזיק בה שהביא דאיה מדברי הריב"ש הג' ורגש שמיש בכתבי
מוהר"א ויל' וכתב דהתם שא"א שכל אחד מהם קבוצ מקום לנהוג
שררתו, אמנם בבהיג שההכח עומד בקהלתי לא יעלה על לב
לעולם שיוכל ההכח הבא מחדש ליכנס בקיך וכי ע"ש, הנה
בביאור שהיך בין כששניהם כאחד יכולים לנהוג שדרתם לכשאין
יכולים לנהוג השררה כאחד, וכן מצאתי למוהר"ש הלוי הוריד
סימן ח' כתב דלהר"ש אי אפשר לשניהם להשתמש בכתר אחד
ולכן אפילו הכתבים יורו בזה וכי עכ"ד יע"ש:

ורבנה מ"ש הבניהג ויל' וכן מצאתי למוהר"ש"ך ויל' דצונו בזה
שהמבטון אחר כמו שח'לק הוא ויל' שההכח המחזיק
הראשון לא יורע גדולתו בסבת ההכח השני, וע"ז כתב וכן
מצאתי למוהר"ש"ך ויל' דרש"ם הם בזה, ואולם מוהר"ש"ך ויל' עיקר
ח'לוקין הוא כמיש בענינותין לע"ל דהחלוק הוא דההכח הראשון
נהוג שדרתו ומורה הוראות בקהלתי, וההכח השני מורה הוראות
בקהלתי השנית, ואין זה נוגע בקהלתי השייכה לרב השני, אבל
לענין הגמין והליצות וכיוצא בזה שיש בזה הפסד להכח הראשון,
גם בזה מתירין מוהר"ו ומוהר"א ויל' כיון שכל אחד עומד בקהלתי
הקבוצ לו שכיב מוהר"ש"ך ויל' ויל' אמרינן דאע"ג שאם לא היה
בא ת"ה הבא מחדש לקבוצ דירתו היה מדינה יותר ההכח שקדם
דירתו בע"ד, מ"ס מסעם קנאת סופרים תרבה חכמה אין יכול
לעכב ע"כ, אשר מה ממנו כמייב מדינות ועירות גדולות להחלק
לקהלות נפרדים מסעם קנאת סופרים תרבה חכמה הגם שבראשונה
היו לקהלתי אחת וכמש"ל:

ועיין להרב נ"ח ורד"ם ויל' שהוכחה שם תשובה להרב יצחק
אייזל ויל' בחזירי כלל ג' סימן ח' סובב ח'לק עמ"ש

תוספת יום זיל דאין זה מהדוק אלא קבלה מקבאי זיל אימא
לך דדוקא באלמנה קיבלו כן, אבל בעלמא לא והוכח דאיתמר
איתמר והבי דלא לוסף עלה, ובאלמנה ניב אין מהדיבין הורשים
לכנותו ועניו היבנים לשכור לה ביה דירה אהרת לפי כבודה
וכמיש היה זיל והבייד שם וכיב הרים שם סקיו והבייש סקיו
יעיש, ואיכ בניד בשלמא אם נתפדה התבילה דהקלל אינם
מתפללים כולם כאחד במקום אחר אלא אחד דגה ואחד דגה אין
עוד שום חוקה לשיין וכיוצא, אבל אם מתפללים כולם אי רובם
במקום אחד יחד ובפרט אם בנו ביהבי הראשונה אי במקום אחר
בנו ביהבי ומתפללים הקהל עצמו אימא דערין חוקת השיין
והשמש וכיוצא קיימא במקדש קרמיה דתנור ונעור חוקה דידתו,
וברוך אנב דאית בחדור ספר תפארת ישראל על המשניות שכתוב
בהנה שם וזיל עמיש אפילו נפל הבית אי שאין לה בית נוהגים
לה שכר דירה, עיו כתב ברגיה ציד ה' ודלא כהר"ב עיב ואהר"ר
גם הריב זיל מדה בזה דדוקא אין חכים לבנות לה ביה אחר
וכי' אבל לשכור לה בית דירה לפי כבודה היבנים כמיש הבייש
וההים ובגיל, ומיש מוהר"ק זיל דלא נרע (צ"ל עירוף) מיני
העגרים וחוקת משרת' הקיק מהר"ב היתומים לתת סדור וכו' דכן
כתוב את הלא יתבא בביתו ואפ"ה אם נפל הבית וכו' אודא לה
זכות האלמנה והיג כיון שנחשב ונשרף איברו וכוהם וכו' עיש,
ואהר"ר דוקא באלמנה אמנא אם הרב הבית אין חכים ובסל
זכותה מהבית דכן כתב לה את הלא יתבא בביתו וכמיש בשים
נקטין וכו' אבל בחוקת השיין וכיוצא אשכח רבמקסמה עומדת
ובגיל וספר הקקיל זיל שהבייד זיל שם אינו מציא לראות אם
הבייד התוספות יום והגיל, ועיין לעמוקי הגריב שכתב עיר הרב
דעיב זיל דאת הלא יתבא בביתו תנן וכן הוא במסא ומסילק
בזה המיתה התוספת יום דיה ונותנין עיב, ולפייד זיל איכ דוקא
באלמנה אמרנן אם נפל הבית אין חכים הורשים לבנות דהבי
כתב לה את הלא יתבא בביתו אבל בעלמא גבי חוקת השיין
וכיוצא דלא שייך זה בודאי אמרנן רלא אולא חוקתיה וכמישיל,
עוד שם הרב תוס' יום בדיה אם אין את אצלינו וכו' דהבייד
היין שכתב בריש פרקין דבאלמנה כתב לה ואת הלא יתבא בביתו
וסתונה מנכס' אבל בבת אשתו לא עיב, ועי' הקשה דאיכ אפילו
מזונת לפי ברכת הבית אין לה, ועוד דהך בביתו קמא לא דרשי'
לה כלל וכו' ועוד דאפילו בביתו ב' דמזונת וכו' לא דרשינן
ליה אמוני אלא אבית עצמו דבביתו ולא בבקתי וכו' עיש, וכבר
כתבנו דהרמב"ם זיל בפירוש המשנה שם ורש"י במהדורה קמא
והבייד בשים כתובות שם ומשם תלמיד דכינו יונה וגם הבית
חדש שם כתבו כן ודייקי מסתמי דאת הלא יתבא בביתו בשביתו
קים ולא כשנפל עיש, וכן הראש זיל בס' י"ב דכתובות סימן
א' כתב וזיל והן נוהגין לה דמי מזונת, ומסתבר דנותנים לה כל
מזונתה משלם ולא לפי ברכת הבית, ולא דמי לאלמנה שלא
התנה.

מעלין בקדש ואין מורדין אפילו אם התנו לא מדגי הנאה, מים
כבר כתבנו למעלה דאש דבניד לא שייך בה הורדה להיש להא
רמעלין בקדש ואי"ס דנדולתו ושרדתו במקומה היא עומדת שהוא
בעומרו עומד על כסא ההוראה ומורה הוראות לקהל עדתו הקבוע,
וכמו שחילק כוהרש"ך זיל בהיג סימן מזי דבאופן שלזה יש מקום
קבוע לקהלתו ולזה מקום קבוע לקהלה אהרת אין להיש כלל
וכמישיל :

באופן דעמי' האמיר ומדובר אין בניד שום חשש מהא דק"ל
מעלין בקדש ואין מורדין, אלא דבדודאי עכ"פ הייבם
הקהל שהוא היי' להעמיד להם רב ומייץ לשפוט ולתורות להם
את הדרך אשר ילכו בה הנם שיש להקהל שהוא בפ"י כסה אנשים
הכמים ונבונים בקאים בשים ובספרי הפוסקים עכ"ז בשאין רב קבוע
לענין זה היישינן לקלקלא ובפרט דאיכא מתפוסקים דס"ל דגם
בוהיו מצוה מראוריתא להעמיד עליהם שופטים לדון להם וכמישיל
ובזה איש על מקומו יבא בשלום הגלעיד כתבתי :

וזאת ליהודה

הלכות חזקות סימן ב.

לענין חוקת השליה צבור ושמש ביהבי אם החזיקו בביהבי
אחת ושוב הרבה אותה הביהביג אם בסלה חוקתם או
לא, הגה עמיש במשנה פ' י"ב דכתובות ונותנים לאלמנה מהר
לפי כבודה כתב הרב דעיב זיל דאם נפל הבית אין חכים הורשים
לכנותו דאת הלא יתבא בביתו תנן עיש, וכתב הרב תוספת יום
זיל עיו וזיל דדבר הימה הוא לדייק הכי וכו' עיש, ועיין להרמב"ם
זיל בפירוש על המשנה שם שדייק כמיש הר"ב זיל עיש ועיין
להבית חדש כאה"ע סימן ציד דכתב כן דאת הלא יתבא בביתו
כשביתו קיים ולא כשנפל עיש, ועיין בשמ"ה מק"י דכתובות על
ד' ק"ג שהביא משם רש"י זיל מיש במהדורה קמא ומשם תלמיד
הר' יונה זיל דדיקי כן דבביתו כתב לה וכו' עיש, וסוכרה שהם
זיל מפרשים דמיש בשים נקטין מדור אלמנה וכו' דמשמע דלא
מדיוק תיבה בביתו אלא דנקטין מקמאי וכמיש תוס' יום זיל
שם הכונה דהקמאי זיל הכרח מלשון ואת הלא יתבא בביתו
דכתב לה עיש, אשר מה קשה לי אני בעוניי למה שדאיתי
למוהר"ק בס' לב ח"ם היג קיק הגרמיה בסמן ת"ל דמרין זה דמדור
אלמנה שנפל אין הורשים חכים לבנותו נלמוד לנרונ זיל בבית
הכנסת שנפלה דהשיין והשמש והמשרתים איברו חוקתם וכו'
בעינש, ואחר המחיד התם שאני דכיון שכתב לה את הלא יתבא
בביתו דמשמע כל זמן שביתו קים ולא כשנפל וכמיש הרע"ב
והרמב"ם זיל וכמיש הריב"ה זיל בגיל, ואפילו לפי דברי הרב

קעה וזאת

ח'מ'ה' הזקות סימן ב

ליהודה

התנה אלא לזונה בביתה שכן כתב לה את תהא יתבא בביתו ומתונה בנכסיו וכו' ע"ש הרי כמיש הרין ממש ובג"ל :

וראיתי אנכי דהמאי להרב זכרנו להיום היב מהיום מערכת ה' סימן ה' שנשאל בעיר אחת שיש בה שני שוחטים מוחזקים והן כהנים אחד מהם נהלש ואינו יכול לעסוק במלאכתו כמקום וצריכים הם לשיני שוים במנהגם ורצו יהודי העיר להביא שוים במקומו ושאל שוים יהודי אשר רוצים בו הקיץ אם יש בזה איסור משום השגת נבול להשויב המוחזק מקום. וע"ז השיב שם דמותי הגם שהראשון יכול עדין לעסוק במלאכתו יהי עם השוים האחר, וספק את דיו ע"ז מתשובת הרב סימן ו' ו' ח"ב סימן י"ד ובגדוק דידה היה השוהם באקראי עם האחר שהיה קבוע, והשיב הסימן שם דכל כי האי נוגא דהשוהם היה באקראי ועתה רוצים לשים אחר בהזיקה בקבע עם השוהם הקבוע אינם רשאים לעשות כן ע"כ וכתב ע"ז וז"ל המתבאר מדבריו אלו דאם הענין הוא דגם זה היה בקבע וראי דרשאים לשים אחר במקומו אצל הקבוע האחר וז"ל מ"ן ההב"ב בתשו' ח"ב סימן פ' וכו' וכן אספק דלגא סמך דגדוק דידה היה השוים הלו בקבע עם האחר ובכ"ז רשאים הקיץ להביא אחר במקומו יע"ש. והיום אני ע"ז בזה ואדרבא איפכא מסתברא דבהיות השוים הראשון בקבע ועדין ראוי למלאכתו בהיותו יהי עם שוים השני ודאי יש להושי להשגת נבול דכל פרנסתו של השוים הראשון מאת המלאכה שהוא היה שוים בקבע. משא"כ אם היה באקראי. ולהיות שספק מ"ן אינו מציא לא יכולתי לעמוד על הדברים. דאם נפרש החילוק שבין אם היה שוים הראשון באקראי לאם היה בקבע לענין הפסד ממון לשוים השני הנשאר דאם היה הראשון בקבע ובא גם השני בקבע איכ"א אין בזה הפרש והפסד להשוים השני כלל. ואם היה השוים הראשון באקראי והשני החדש בקבע יהיה הפסד להשוים השני יותר דרפאות עתה משכרו ולכן חלק בזה הסימן ו'ל, איב עדין יקשה לנו למה לא נהושי להשגת נבול השוים הראשון עדין ראוי הוא למלאכתו כמיש הוא וז"ל ועתה יפסיד כל שברו וודאי דיש בזה השגת נבול נמורה והי"ל להושי לה ולאסור להשוים החדש משום השגת נבול :

ועיין להרב נחלה ליאושוע צונצין סימן כ"ט ורמז דבריו הבג"ז היום סימן ק"מ הגה"ט אות קמ"ט דאין רשאין הקהל להכניס שוחט אחר עם הראשון בשותפות כל היכא דמסי פסירא להשוהם הראשון ע"ש :

והרב משה שמעון סימן קנ"ז הגב"י אות ס"ח הבי"ד ה' משפס צדק ח"ג סימן י"ד שנשאל בעיר אחת שיש להם בודק קבוע ושימש שתי הקהלות זה ה' שנים. והקהלות שתיהם היו אחת ונהלקו לשנים ואעפ"כ לא שמו בודק אחר. ועתה מחרש קמו פרנסי הכנסת חדש ורוצים לשים בודק אחר מקהלים בתבחר בודק הישן, וזה הישן סרב בזה באומרו שהוא מוחזק ואין אדם

אחר יכול להשיג נבולו וכו'. והשיב הרב וז"ל כיון דזה מפסיד ממון פרנסתו אשר החזיק במלאכתו יש דין ממון כאן ואין לאחר להכנס בנבולו לקפה פרנסתו ע"ש. מזה נמנה דהי"ש מ"ר הסימן ו'ל להשגת נבול קיפוח פרנסת השוהם הקדום, ואין נאסר לדעתו וז"ל דאם השוים הקדום היה בקבע עם האחר וגם עתה ראוי לעסוק במלאכתו עם השוים השני דרשאים הקהל להביא אחר במקומו כאשר העלה הרב זכרנו לחיים וז"ל מדברי הסימן ו'ל :

שוב אינה ה' לירי ספר משפס צדק ח"ב וראיתי שם בס"מ י"ד עיקר התשו' והוא הוא הג"ל שהבי"ד ה' משי' וז"ל וגם מה שהביאה הרב זכרנו לחיים וז"ל ובשאלה כתוב שהקהלה האחת שרוצים להביא שוים אחר מעני לפני הכנס אחד. ופסק להם הדבס שאם שוים אחרים מקודם שהם באקראי ולקחו שכירות הבדיקה ולא נתנו סמנה חלק לבדוק הישן או יהיו רשאים לשים בודק אחר בתבחר שישרת כל אחד שבוע אחת. וע"ז כתב בשאלה שהדבס סעך בדין א' שלא פירש אם אותם שוים שמו אותם הקהל או היה דרך אקראי בעלמא ששחמו ולא נתנו חלק להשוים הישן וכו'. ועל עיקר הדין שם השיב נחלה תשובה ובג"ז דבריו כתב וז"ל ואם כן נאסר דאם בניס הרברים הבאים בשאלה שמה שהיו שוחטים אחרים היו באקראי בעלמא וזה השוהם היה הקבוע וכו' נלעיד דאין לסלקו מאומנותו ולהוריד אחר במקומו ואם ירד משיג נבולו הוא ע"כ יע"ש. אשר מזה מה שפסק והתיר הרב זכרנו לחיים וז"ל שם להשוים החדש לירד לאומנות השוים הקדום שנחלש מעט ועוסק עדין במלאכה עם השוים האחר סמך שהיה קבוע ולא באקראי אחרת תמנה מאוד שאין זה במשפסות הסימן ו'ל ואדרבא איפכא מסתברא ובמשי' יציע :

אין יסודית נהור לדאתן עלה בניד בש"ן והמשרהים בבחי"ג שהחזיקו בה כמה שנים ושוב נשרפה ונהרבה אם איכדו חוקתם מאחר שנשרפה אפילו הורו ובנו אותה אם נאסר פנים חדשות באו לכאן או עדין יש להם זכות בחוקתם בבחי"ג והיא ובג"ל. הן עתה ראיתי להרב שרי חסד וז"ל מערכת הקהל במציא שהבי"ד הרב מעשה אבריהם בא"יה סימן כ"ב שנשאל בזה והשיב דהחזיק וז"ל בספר מערכי לב ח"ב ד' דיו ע"א לענין המנינים שהיו בבית המקדש דבשהרב הבית סקע ובחזירה מנייה אף לכשנבנה הבית המקדש אחר שבעים שנה שיש לדמות דבר זה למיש בכתובות ד' כינ נקפ"ן מדור האלמנה שנפל אין הורשים חזבים לבנותו וכו' ע"ש. והן בעת אין ספר מערכי לב ומעשה אבריהם הג"ל מציא אלא דאנו בעוניי כבר כתבתי ריש לחלק בין הנושאים בין ההוא דכתובות מדור האלמנה שנפל לדין ב'הכ"ג שנפל ונשרף ובמשי' בעניותין. ועוד נלעיד בהורגותיה דרבנן החזיק וז"ל ורע"ה וז"ל שכתבו לענין המנינים שהיו בבית המקדש דכשחזר סקע זכותם אפילו לכשנבנה הבית אחר שבעים שנה. שיש לדמות דכ"ז למיש בכתובות מדור האלמנה שנפל וכו'. דהתם

וזאת ח"מ ה' הזקות סימן ב ג ליהודה קעט

דהתם בבית המקדש שנהרג ונפל בודאי יש לומוס דאיברו המיניום את חוקתו הגם ששוב נבנה בית המקדש כבתחילה. מטעם הנשאר הרב כל כך שנים שבעים שנה. לכן בודאי מטעם זה איברו חוקתם, וכמיש הכנהגו ויל חיים סימן ק"ג אות ע"ג ואות ק"י דיש מחלוקת בין הפוסקים ויל במי שהניח חוקתו ביד גויים. דיש אומרים איבר חוקתו בני שנים ומוהר"ם ויל בזהם סימן כ"ה הצריך ויד שנים, והמני"ש סימן ל' הביד הנזיר כלל ה' סימן ב' כתב והראשונים תקנו שלשה שנים והאחרונים תקנו עשרה שנים, עוד שם הביא סלונתא דיש אומרים דבעינן שתהיה ריקנית לנסדא אפילו מטי, וי"א דסני בריקנית משראל לכו ע"ש, ועיין און אהרן מערכת ה' אות י"ב. וא"כ הבא בתורבן הבית המקדש שנשאר הרב שבעים שנה ודאי אין עוד חוקה לכל המיניום מקיז מסברות הפוסקים הנ"ל כיון דנשאר ביכ זמן הרב וגם היתה ריקנית משראל והמני"ש דאין להלק בין החוקות הנ"ל לניד דאדרבא נהון זה דהמיניום אחיא מקיז מהחוקות הנ"ל, אלא כ"ז אינו אלא למשקל ולמסד כאן בדיה, אבל למעשה כבר הורה המורה מורדתיק ויל שם בספר לב חיים ה"ג סימן ל"ה שבין הנשרפה הבהיגן איברו כל המשרתים את זכותם וגם הרב מעשה אברהם שם כתב דהדין דין אמת דכיון שנשרף הבהיגן אפילו שבנו אותו מחדש פקע זכותם דפנים חדשות באו לכאן דכן עיקר ושכן עשו מעשה והביד השד"ח ויל שם ונראה דס"ל ויל דאפילו חזרו ובנו הבהיגן בלי איהור ועיכוב ויד או נ' שנים כבר איברו זכותם מדסתמו דבריהם ויל ע"ש :

וזאת ליהודה

הלכות בית הכנסת סימן ג.

שאלה קהל עדתנו מזה זמן ועידן קנו בארבעה עשר נדול ועשאוהו ביהיגן וכו' ת"ת ועתה שנתוספו קהל רב וצריך להם ביהיגן גדולה קנו קרקע לבנות בה ביהיגן לכבוד ולהפארת להוד בית אלהינו ונ"ל דעתם ראשי העם כי הוציא לסכסכו ביהיגן הישנה כדי שיסתיעו בדמיה לבנות החדשה וביהיגן זה ביהיגן של ארבעים תקרא דמכל סביבות העיר מתקבצים בעיר זה לסתורה ובאים להתפלל בביהיגן זה ועוד יבואו קהל רב בימים נוראים להתפלל בה, גם יש בעיר אביד וצטרכו להם וירדנו לבית הספק מטעמים אחרים יורנו המורה ושכמ"ה :

תשובה הגם דידענא כנפשא כי לא בינת אדם לי ומה אני נשט בארשת לדון ולהורות ובפי"ט דלא צילא דעתאי מעול הצבור והחדד ואולם לאהבת השואל כי רבה הוא מאוד אמרתי אבוא בקצר אס"ך ראשי פרקים וזה ההלי' והי' יעזור לי :

ע"ד השאלה אודות ביהיגן הישנה אשר ברצון הק"ק למוסרה להסת"ע מרמיה לבנות ביהיגן החדשה והמפוארת, הנה עיקרא דהאי סילתא נרמין במסכת מילה ד' בית בני העיר שמכרו החובה של עיר לוקחם בדמיו ביהיגן ביהיגן לוקחם תיבה וכו' ופירש"י דמל"ך בקדוש ואין מורדין וכו' אר"ש בר נחמני אמר ר"י ל"ש אלא ביהיגן של כפרים אבל ביהיגן של כרמים כיון דמלכא אתו לה לא מצו מונגי לה דהו"ל דרבים ע"כ, ופירש"י אבל של כרמים הו"ל ביהיגן דרבים והכל בעליהם ואין בני העיר לברם בעלים להם עכ"ל, והתוספות בדיה כיון דמלכא אתו לה כתבו ויל נראה לפירש הכי כיון שהרב בנ"א לכתב שם להתפלל אע"פ שאין נהנים ביום בבנינו מים כיון דלדעת אותם רבים נעשה המלא קדושתו ואין יכולים למוסרה, ועוד ויל כיון שרבים נהנים בבנינו וכו' ע"כ, ולפירוש ראשון דהתוספות מוכח דאפילו יודעים בבירור שלא ס"ע שום אדם בבנינו רק בני העיר לברם בנו אותו משלהם אפ"ה אינם יכולים למוסרה כיון שישלים להתפלל שם גם אותם שמתין לעיר, ומסתמא על דעת רבים בנאותו והכל בעליהם מטא"כ לפי פ"י הכי דה"ס שנים אותם שמתין לעיר נתנו בבנינו ע"ש, והרא"ש כתב בפירוש א' של התוספות ויל דאפילו היה ידוע שבני הכרך בנו אותו ולא סיעוהו מהיגן לעיר בהוצאות בנייה אפ"ה כיון דמלכא אתו לה בני העיר הקדושה לדעת כל העולם ע"כ, וכ"כ הרמב"ם בהלכות הפילה פ"א ה' ס"ז אבל ביהיגן של כרמים הו"ל ועוד כל אנשי העולם נעשה של כל ישראל ואין מוכרים אותו לעולם ע"כ, וכתב מ"ן הב"ם ויל ודעת רבינו מדעת הרא"ש ויל שאפילו ידוע שבני הכרך בנו אותו ולא סיעו להם אדם מהיגן לעיר בהוצאות בנינו אפ"ה כיון דמלכא אתו לה בני העיר הקדושה לדעת כל העולם ואפילו שיהתוספות והדין הובחר פירוש אחר ג"כ פירוש זה נראה לרבינו עיקר עכ"ל, וגם בב"י א"ה סימן קנ"ה הביד כל המפרשים והב"י הרא"ש והרמב"ם וס"ס ויל וכן הם דברי רבינו והכי נקטנן ע"כ וכן פסק בשו"ע א"ה שם יע"ש, והנה למאורא נראה לומר כדון דידן דהן אמת ביהיגן הו"ה הוא של כרמים ובאים שם סכמה מקומות אחרים וקנו אותה משל רבים המתגדלים מנדע עכ"ז יש להתיר למוסרה ולקנות בדמיה לצורך בנין ביהיגנים החדשה המפוארת מטעם אשר נבאר א' האשונה ביהיגנים הישנה הו"ה אה"י בנין ביהיגנים החדשה הלא בודאי בראות הק"ק ופי' הדת רקר תפארתה אין נסה עוד אהלה ואין פוגם אליה להתפלל שם וכבר כתב המני"ש ויל הל"ך ה' סימן קצ"ג הביד ה' מ"א סימן קצ"ג ס"ק י"ב דאפילו ביהיגן משוכלל כל שאין מתפללים בו ישר למוסרה אף אם הוא של כרמים יעו"ש והביד הט"כ בס"ה סימן י"ב וס"ר בדיה שם סימן מ"ב ע"ש, וכ"כ הרב משפ"י שמואל סימן י"ד דכל שהתפלל מהרב דאיא לחזור ולהתפלל במקום הראשון אמרין דעת המתגדלים דמסכימים למוסרה ואפילו הוא ביהיגן של כרמים וכ"כ מהר"ם סלוב"ן סימן ג"ה יע"ש :

ולפי

קף וזאת חו"מ ה' ביהכ"ג סימן ג' ליהודה

ולפי האמור נזכר לומר בנ"ד דהביהכ"ג הישנה הזאת הלא מעתה נכרים מעשיהם להפלות אליה עורף תינו עוונה הינו שכוונה שלא יתפללו בה עוד כלל וא"כ לפי"ד המבי"ט ז"ל מותר למכרה ואפילו היא ביהכ"ג של כרכים. ועוד שנית דכיון דיש וועד מיוחד להקדש הוא והם מכללות הקהל לפקד ולהשגיח על כל עסקי הצבור אי"כ יכולים הם למכור הביהכ"ג הישנה בהסכמת עוד גדולי הקהל ובמיש בחשו"י פני יאושוע סימן ד' בענין ביהכ"ג דק"ק דוראנא ש"ל דגם בכרך שריפה מבוררים והם כראשי גליות ואין א' מאנשי העיר מתערב בעסקיהם אפשר ואפילו בכרכים יכולים למכור אף בלא אנשי העיר ועכ"פ כיון שיש מכשול וז"ל במצוה רבים ויש לסמוך שהיו רשאים למכור לפחות במעמד אנשי העיר והבי"ד הפ"ח שם ע"ש וכ"כ הכנה"ג שם בהגה"מ משם מ"כ בחשו"י ב"י יעו"ש. ודוק מינה ואוקי באתרן דהוועד המשניה על כל עסקי הצבור יכולים למכרה וע"פ הוועד מוב במעמד כל אנשי העיר ימכרו את הביהכ"ג הישנה. ומלכ"ב זה אעיקרא בזה"ל לית לן ביהכ"ג של כרכים אלא כל הביהכ"ג הם כשל כפרים וכמיש ה' מוהר"א יטשון ז"ל סימן קס"ג דבה"ז כל הבתי ננסיות הם של בני הקהל לכ"ד והז"ל כשל כפרים יעו"ש. וכ"כ בספר שמש צדקה העי"ט סימן ל"ד דבתי ננסיות דבה"ז דינם כשל כפרים והבי"ד ה' ויאמר יצחק ד' ד' ע"ר יעו"ש. וא"כ בנ"ד שפיר מצו למכור הביהכ"ג דבשל כפרים דשאים בני העיר בהסכמת זמ"ה למכור וכמיש מרן בשו"ע או"ח סימן קנ"ג מ"ז ובנ"ל. ומה נ"כ אם יתברר הדבר אחר חקירה ודרישה רבשעת קניית הביהכ"ג או בבנינה תלו אותה בדעת יחד או שנים שאנו פשוט דיכולים המורשים ההם למכור ולסתור ולבנות אחרת וכיוצא וכמבואר כ"ז בשו"ע שם ע"ש. ועיין נ"כ להפ"ז ז"ל שם שכתב דאפילו של כרכים אין איסור אלא במכרו בענין שלא יהיה אחיז ביהכ"ג אבל אם יהיה אחיז ביהכ"ג מותר אפילו משל רבים ליהד כרבנן דר"מ ר"פ בני העיר ד' כ"ז יע"ש. ועיין להרי"ק משאת בנימין הבי"ד הבא"ה שם סקכ"א דאם בנו ביהכ"ג חרשה וסתרו הישנה עפ"י זמ"ה במא"ה מקעה הקדושה מהישנה וחל"ה על הישנה ורשאי לשנות הישנה לכל מה שירצו דלא טע' סתתה אבל בלא"ה אין בת אפילו זמ"ה במא"ה לעשות בהם דבר חל שאין כאן דבר אחר שתתול קדושתה עליהם ועיין במ"א שם. ובנ"ד שכבר התחילו בבנין הביהכ"ג החדשה וחל"ה הקדושה בה לפי"ה יכולים זמ"ה במא"ה למכור ביהכ"ג הישנה ולעשות בה מה שירצו דפקעה קדושתה ובנ"ל. ועיין בשי"י בנה"ג שם בהגה"מ או"א עוד הביא לנו משם המ"ב שכתב דבה"ז שמנגד הקדוה הוא שמעמידים מנהגים ופדנטים לעשות ברצונם ככל עסקי הקהל אין חילוק בין כפרים לכרכים ויש יכולת באותם המנהגים למכור ביהכ"ג אפילו למשתי ביה ש"כרא והרמ"ם יוצאים לחולין אפילו אם אנשי העיר מוחים בידם יעו"ש מכל אל"ן דהו" יוצא לנ"ד ריבול"ם זמ"ה ופרנסיה למכור את הביהכ"ג הישנה ובנ"ל:

אלא דאחר הוא בספרי הפוסקים ז"ל נראה דיש לעמוד בכל מ"ש לעיל ואין להתיר כלל למכור את הביהכ"ג הישנה הנ"ל והוא דמיש המבי"ט ז"ל דשרי למכור ביהכ"ג שאין מתפללים בה אין ראיה לנ"ד דהתם נדונו בשכ"ב משנים קדמוניות עזבו הביהכ"ג והניחוה והשכירוה לבית דירה וכמיש ההת"ס ז"ל בספ"ק ל"א ז"ל ומ"ש המג"א סק"ב בשם הרב המב"ט דאם אין מתפללים בביהכ"ג של כרכים יכולים למכרה אינו ענין לכאן דהתם היה ביהכ"ג של כרכים שעשו שלא כד"ן משנים קדמוניות והניחוהו והשכירוה לבית דירה ועתה הוצרכו למכור סמנו כחצי אמה קרקע וכתב שבכ"ך אין קפידא לרבים בזה כיון שכבר הניחוהו שלא כד"ן ואין זה ענין לגרונ' שלפנינו. וכיון שהמקום הוא א' אפשר למכור אין לו חקנה אלא או לבנותו ביהכ"ג וכו' או לעשות נדר ומסגרת סביב וכו' ע"ש. וא"כ בנ"ד שאין שייך זה ובידם לתקן שלא יונתוהו להביהכ"ג הישנה אלא יתחדו להתפלל בה איה אנשים מהקהל הקרובים אליה כולל ובשי"ק והם בן פורת יוסף יש ביכולתם להעמיד על עצמם את הכסף שיעלה מהיה וגם ללמד בה השב"ד חזרה והפילה ובמיש בשאלה דהם עתה סלמרים בה ה"ח וא"כ בזה לא פקעה קדושתה ולכן אין להתיר למכרה ולהוציאה לחולין מטעם זה דבנ"ד גם ה' משפטי שמואל ומהר"ם מלובלין ז"ל וז"ל שאין להתיר למכור הביהכ"ג הישנה כלל:

ג מצד שיש פרנסים ומשניהם על כל עניני הקה"ק שהתיר בזה הרב פני יאושוע סימן ר' אפילו בכרכים שריפה מבוררים והם כראשי גליות ואין אחד מאנשי העיר מתערב בעסקיהם דיכולים למכור אף בלא אנשי העיר. אף לזה יש לדחות מבמה אנפי א' ראין בזה"ל לנו מצויים זמ"ה כראשי גליות שאין א' מאנשי העיר מתערב עמהם ובג"מ בעיר השאלה הזאת דתמיד לפי הגשמע כל או"א מעדער בעסקי הצבור ואין נשמעים כראוי אל המשתנהם כ"א באשר יזכר ויסב בעניהם ובכובי"ם ענינים מעסקי הקה"ק אין מקבלים עליהם הגהנותיהם ועצותיהם ותקנותיהם. ועוד דהרב פני יאושוע ז"ל שם דבריו ברך"ך אפשר לומר ולא פסקיה לד"נא בדרך פשוטה שכן דעתו ז"ל ואף אח"ל שכן דעתו מסכמת ומ"ש בדרך אפשר הוא בדרך הפוסקים ז"ל לומר כן הגם שכן ס"ל לד"נא וכמיש בעלי הכללים בדעת הפוסקים ז"ל כנודע מי"ט אנו אין לנו אלא דעת מרן ז"ל שלא תתיר למכור ביהכ"ג של כרכים אלא אם תלו אותו בדעת היחד ואז יעשה היחד בו מה שירצה. ונ"כ זה מ"ר"י באופן כשעשאוהו או קנהו סלמרים וכמיש הבא"ה שם סק"ד וז"ל זה ק"א כשבנאוהו משלהם אבל אם נדנו אותם לזה אין מעיל מה שתלו הם בדעת היחד רשמי"ש אחד בסוף העולם שאין רעתו נוחה בזה עיין להמ"א ז"ל שם סק"ב והא"ר וח"א ע"ש. ודוקא אם בשעת הגבייה או בשעת הבנין קדושה על דעת היחד והוא לעשות בביהכ"ג לפי דעתו למכור או לסתור ולבנות אחרת וכיוצא וכמיש ה' עו"ת הבי"ד ה' כה"ת בב"י היו שם

קפב וזאת

הוי"מ ה' ביהכ"ג סימן ג

ליהודה

וכו' מ"ס חלקים ומין נורם וכו' יעו"ש. ומוכח מסתמיות השאלה שם בהגדן הוא בשל כפרים דאין להם שם כיא שתי ביהכ"ג בית אל וזה שלום והם בהגדן הנוא מירי שברצונם לסתור ביהכ"ג הישנה ובדן זה אין הפרש דאפילו בכרכים דינא הוא דיכולים לסתור אותו וכמשיש משם המיא ז"ל בסמן קניב סקיב ע"ש. מ"ס אין ללמוד מדבריו ז"ל לנ"ד כלל דאין ללמוד דין סתירה ביהכ"ג לטובותה וכמשיש הרב הב פעלים ז"ל ה"ב סימן ב' ד' מ"ז ע"א וז"ל ואין ללמוד דין זה מדין הסתירה רסוסי קניב דאסור לסתור דבר מביהכ"ג א"כ עישה ע"ס לבנות ע"ש ולומר כמו דנתיצה מותר בהינא שהוא לתקן גם הכא מותר להוריד אם ע"י הורדה זו תהיה ביהכ"ג החדשה מהגדרת בבניה דזה אינו דהתם בנתיצה, האסור משום השחתה ולכן כל שהוא ע"ס לתקן אין כאן השחתה וכמשיש המרדכי הכיד הכ"י שכתב דנתיצה זו אין להורידו ממנה ומה לו בעליו ותקן זה דנעשה כאחד וכו' ע"ש:

וראיתי להרב במהרי"א ב"ש הי"ז בסיה ומצור רבש סימן א' דף ב' ע"ד שכתב וז"ל הלא מדברי מרן ז"ל מתבאר דל"ד מנחה ומנחה אלא גם הל"פין נמי מפקע הקדושה ואפילו ביהכ"ג שרי להחליפה כמ"ש מרן ז"ל והוא מרנא דנ"ס פקע בני הקור דף ב"ז האי ב' בנישתא וזכנא והלופא ישרי וכן פסקו כל הפוסקים הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ז"ל והבא בנ"ד הוי הל"פין שמהל"פין ה"כ י"ן בחדש ושפיר נ"בא דפקעה קדושה מהראשון והלה הקדושה על החדש וכן בקדש היתיר בסיה מעשה איש סימן א' בהגדן שדן את הדין לסתור משעמא דהל"פין ע"ש עכ"ד:

ואהה"מ אך סתם וכתב בדרך כלל כל הפוסקים ופ"י דבריו וצ"ח הרמב"ם עמיה והרואה יראה דהרמב"ם שם לא פסק האי דהל"פין כלל כע"ש והותר קשה דהוא יצ"ו אח"י סמך ונראה משם הדין ה' מעשה איש סימן א' ה"ל וט"ס ה"יב אי"ש ירושלמי ז"ל תימא יקרא על הרמב"ם אך לא פסק האי דהל"פין אחר שנתקן והרא"ש פסקו בן והנ"ה בת"מא וא"כ אין הוא יצ"ו סתם דבריו בפשימות וז"ל ה' מעשה איש שם אחר שהבי"ד הרמב"ם ז"ל המובן מדבריו שלא כתב שמתיר להחליף ביהכ"ג רק הלבנים כשסותרים את הביהכ"ג מותר להחליף אבל על הביהכ"ג עצמו שמתיר להחליפה השמיטו ולא כתב דין זה ולא ידעתי מעמו וגם לא ראיתי מ' שהרגיש בדברי הרמב"ם כלל והוא הימה וא"י ולא מ"ל להרמב"ם שמתיר להחליף ק' דה"ל לפרש דבריו. גם מ"ש מלבנים ועצים ועפר רמותר להחליף באופן שלא מצאחי מענה להסדא ואת עכ"ד ע"ש. הרי דהרמב"ם לא פסק האי דהל"פין ביהכ"ג עצמו וא"ך הוא צ"ח סבת הרמב"ם ז"ל בדין דהל"פין ומ' מעשה איש סמך לו מלמדי. ומה גם דאעיקרא האי דינא

דהל"פין אירי בכפרים ולא בכרכים דהלא מתיר לזבון ולמכור ביהכ"ג סתם וזה בכפרים דוקא וכמ"ש המיא ז"ל שם ואפילו בכפרים דוקא ע"י וסיה במאיה וכמ"ש הרא"ש והרמב"ם ומרן ז"ל שם ובמכור לע"ל:

ולעיקר חמדת הראש"ל בספר מעשה איש ז"ל אפשר לומר דגם הרמב"ם ז"ל מודה רמותר להחליף ביהכ"ג עצמו ולא חש לכתוב דין דהל"פין בפירושא אהמר מפני שהוא נלמד מדינא דמכר ומתנה שפסק שם למכור וליתן במתנה וכמ"ש מרן ז"ל בכ"ס לע"ל מזה ה"ל והוא דאמר רב אשי לא חש דבינו לכותבה מפני שהוא נלמד מדין זה ע"ש גם כזה נזכר לומר דסמך ע"ש במכר ומתנה והיה בהל"פין ופשוט:

היוצא מהאסור לנ"ד דהוא ביהכ"ג של כרכים אין להתיר להם ללמוד הישנה בעבור אשר בונים ביהכ"ג החדשה, וע"ן להרב בית יאודה ע"אש ז"ל סימן מ' שכתב וז"ל כיון דהרב"ד פשוט לאסור ביהכ"ג של כרכים אינה נמכרת בשום אופן אפילו בהסכמה וסיה במאיה ואפילו בהסכמת כל העבור וס' זה יוכל לעייר במחשבתו מהשבת פסול לבוא אל הקדוש פסיה ולטעול בקדשים הלילה וזה ודאי זה בכלל ומקדשי תיראו אני ה' וכו' ולא מביע"א לסבת הפוסקים ה"ו' שהם עמודי התורה ועל"הם אנחנו סומכים דפשיטא ופשיטא שאינם ראויים הקהל למכור או למשכן כולה או מקצתה אלא אפילו לסבת המרדכי שמתיר בהסכמת כולם בפירוש אם בנאותו מילתם היינו כיון שבנאותו מילתם ה"ל כהתנו על תנאי וכו' ובסו"ד כתב ה"ל אבל בשל כרכים אפילו ימכרו אותה בהעלאה בקדוש לא מצו לזבון דלאו מטעם הפקעה אח"כ עלה אלא מטעם שאינה להם לברם אפילו אם ימכרו וימכרו מכרם בשל דאין אדם מוכר דבר שאינו שלו יעו"ש:

כאופן בנרון דין ביהכ"ג של כרכים הוא וכו"כ אשר התגדנו לביהכ"ג בעת קנייתה ויש מהמהגדים שאינם דרים עתה שם כיא במדינות אחרות בודאי י"כ"ל"ם למות בסבירה ביהכ"ג ומסב"ם בשל ולכן יש להם להק"י יצ"ו להשתדל בכל עז ותעצומות להחמ"ד בביהכ"ג הישנה תפילת שמיע כאשר היתה באומנה ולהיות תמיד נשמע בה קול תורה וכפרס קול חשביד ואין להורידה מקדושתה ה"ו ויכולה מצוה זו שתכן בעדם ובעד הדעם ב' ע"ן וז"ס היא למחוקים בה ותומכיה מאושר ואתם הדוכים בהיא ה"ם כולכם היום אכ"ד:

וזאת ליהודה

וזאת ה' מקח וממכר סימן ד. ליהודה קפנ

סימן ד.

אודות בית הכנסת אשר בכפר זפתיה שהיא תחת רשות ברה"ק והועד של עובדי מצרים יצא ובכפר הנזכר היו דרים בה ב"ב ישראל והיו מתפללים שם תמיד בשבתות ויום טובים כנודע והן היום בעזה"ר אין עוד גם אהל ישראל דרים בכפר הנזכר כלל שעקר דירתם שם ודרים במקומות אחרים, ויש לחוש שברבות הימים ישתמשו הנכרים בביה"ב ההוא ויחזיקו בה וגם לכל כלי הקודש אשר שם, ולכן נתנו כל הסיד וגם כל כלי הקודש אשר שם לביה"ב אשר בכפר הסמוכה לה, וע"ז שאלו אנשי הועד והסיד שבעיית מצרים האם מותר למכור את הביה"ב שבכפר הנזכר לנכרים ולהוציאה להולין ממש או לא: ודנה. פשוט וברור ולפום דינא מותר למכור הביה"ב ההוא ואין לחוש בזה וכמיש גדול המורה הרמב"ם ז"ל בה' תפילה פ' י"א הבינו ח"ל בדיא שמותר למכור ביה"ב בביה"ב של כפרים שלא עשו אותה אלא על דעת בני הכפר לבדם שתהיה להם להתפלל בה וכו' ואם התנו זמ"ה במעמד אנשי העיר בשעת מכירה שיהא הלוקה מותר לעשות בה ד' דברים, שהם מדהין ובורסקי ובית הסבילה ובית המים מותר, וכן אם התנו זמ"ה על מותר הרמים שיהיו הולין בה הן הולין, וכן אם קיבלו עליהם כל אנשי העיר או רובם אדם אחד כל מה שעשה עשו, והוא סודר ונותן לברו כפי מה שיראה ויתנה כפי מה שיראה ע"כ, והרב משפטי שמואל ז"ל סימן י"ד כתב וכל מה שהשכל מזהיב דאי אפשר לחזור ולהתפלל בביה"ב ההוא אסורין דעת המתנדבים המסבירים למכרו ואפילו אם הוא ביה"ב של כרמים וכו' מותרים מלובלין סימן נ"ה והרב המבי"ם ז"ל ח"ג סימן קצ"ג הבי"ד המנ"א או"ה סימן קנ"ג סק"כ ס"ל ראפילו אם ביה"ב בנוי הוא ומשובלל כל שאין מתפללים בו שרי למכרו אף אם הוא של כרמים, וכו' בשמו הרב נודע ביהודה כמ"ה סימן י"ב ומה בריה שם סימן מ"ב והרב ה"ח בס"מ ל"א, וע"ן להרב שריה ז"ל במערכת בית הכנסת אות ב':

ומזה מוכח לערוך דין דמותר למכור הביה"ב שבכפר הנזכר לנכרים כיון שאין עוד בכפר ההוא שום דירת ישראל ויבולים זמ"ה למכרה ולעשות בה הלוקה כהפצו ורצונו, ולדעת רש"י והתוספות והרא"ש והסוד ז"ל ס"ל דיבולים לעשות בכל כסף דמי הביה"ב הג"ל מה שירצו ולהוציאם להולין כאשר יעזיב וכמיש מרן הבי" ז"ל שם וכן פסק מרן בשו"ע שם, אלא דלמכרה הרמב"ם ז"ל שאין יכולים להוציא כל הדמים להולין אלא אם בנו ביה"ב אחר או חיבה ומספחה וכו' וצא והותרו הדמים או לדמים הנותנים מהני תנאי זמ"ה להוציאם להולין ולא כל הדמים, וכמו שכן מוכח מדברי הרמב"ם ז"ל וכמיש מרן הבי" שם וכן דעת רבינו ירוחם ז"ל ע"ש:

ובגדון דין שמוכרם זמ"ה למכור ביה"ב הג"ל לסיבת שאין עוד ישראל בכפר ההוא, לכן בשעת המכר יעשו תנאי סגורש שכל כסף דמי הביה"ב ההוא יוצאים להולין, ומהני תנאי זה אפילו לדעת הרמב"ם וכמו שבי"ב הרב"ש בתשרי בדעת הרמב"ם ז"ל הבי"ד מ"ן הבי" שם ח"ל או אפשר דאף בכל דמי הביה"ב יכולים להתנות זמ"ה במעמד אנשי העיר אלא שורמב"ם אשמעיין רבנא ואפילו שלא התנו בשעת מכירה על כל הדמים ונשארו הדמים בקדושה והוצרכו לעלות בהם, אפ"ה כשעלו והותרו יכולים להתנות על המותר ע"כ, וא"כ בני"ד יכולים להתנות בשעת המכר ע"כ דמי הביה"ב להוציאם להולין וכו' וצא"ה י"ה הפוסקים ז"ל הג"ל גם לדעת הרמב"ם ז"ל לפר"ד הרב"ש ז"ל וכו' והנהא לעניות דעתי כתבתי:

וזאת ליהודה

הלכות מקח וממכר סימן ה.

עיון למרן הבי" ח"ג סימן ר"ז שדביא לדעת הרמב"ם דס"ל כל האומר ע"ש כאומר מעבשיו וכו' וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ו בהלכות אישות ה' י"ז ח"ל כל האומר מעבשיו לא יצטרך לכפול הנזר ולא להקדים התנאי על המעשה אלא אפ"י שהקדים וכו' וכל האומר על מנת כאומר מעבשיו וכו' וכתב היה ז"ל כל האומר מעבשיו וכו' זה דעת כל הגאונים ז"ל והנדרים היה לשון המשינות שהם בע"מ שהוא במעבשיו ולא הוכיחו בפלג התנאי ובע"מ המ"ה הלוקים בזה, והרמב"ם והרשב"א ז"ל תירו דבר זה כצ"ע וקבלה הגאונים תורה והיא חב"ד ע"כ, והן אמת דבתחלה התשקפה הנקשה לי אני בעוניי בדברי היה ז"ל דאי"ב כיון שלוקי דין זה הוא מלשון המשינה שהם בעל מנת אי"ב ח"ל להרמב"ם למנקה הדין בעל מנת שהוא לשון המשינה דאין צורך למספתי התנאים ושוב יאמר דין דמעבשיו העלמר ממנו ואף תפס לשון הלכר תהלה:

וכן יש לדיק בדין הקידם בהלכה כ"ו שכתב המקדש על הנאי כשיתקיים התנאי וכו' בדיא בשדה שם הנאי ולא אמר מעבשיו וכו' וכתב היה ז"ל כבר נתבאר זה בע"מ וכו' במעבשיו ע"כ, וילי"ד שביון דבשים נקטו דין זה בעל מנת למה תפס רבינו בלשון מעבשיו שאינו בלשון חשים, אלא בודאי מוכרה לומר דכוונת הרב המנ"ד ז"ל בדעת הרמב"ם ז"ל הוא דכיון דתפס בזה הלשון כל האומר על מנת כאומר מעבשיו דמי, אם כן לשון מעבשיו הוא יותר ברור וכל שכן שהוא מוצי"ל יותר מעל מנת וכמיש הוא ז"ל כן בפירוש, ולכן הרמב"ם תפס בלשון המורד הלשון היותר מוכרח ומצ"ל, ואח"כ אמר לשון דעל מנת דקל ממנו וגם שהוא המורד בשים בפירוש, שורר להכנה ז"ל בסוד אה"ע

קפר וואת ה'מ'ה' מקה וממכה סימן ה' ליהודה

אחיע שם הנביא אה' יא ויב שהביד ה' משפין זיל היא סימן
מינ שהקשה על דברי היה הגיל דלפייד הויל להרמבים לומר
הרין בעל מנה ולמילך מינה במעכשו וכו' ולפייד הרב המנד
הרמבים חלי תניא ברלא תניא יעשיב, ובסמן מיד הביא משם
הבס אחד שהרין לקושיא זו דלשון הגמרא הוא כל האומר על
מנה כאומר מעכשו דמי, ואפילו דבסנהיתין אמרה על מנה מי
המלמד מעכשו הוא וכו' הרי במשיל ושושן שבוונתי לדני,
והגם שהשיב עיו המשפין זיל מיס מוכרה לומר כן דמאת
דחשים בכים תפסו לשון זה כל האומר על מנה כאומר מעכשו
לכן תפסו לשון היתר פשוט בחשים, ולכן כיון שהרמבים ביה
הקדמה נקט מעכשו חליפת עיני הגם שהיא העיקר שהיא שנויא
בשים עיו כתב היה כבר נהבאר איב זו היא כוונת היה זיל
ובמיס :

ועמ'ש הרב המנד שם שהרמבין והרשב"א זיל הנהו הדבר
בציע עיני, ראיתו בכתובים כיו שהקשה עיו וזיל וקשה
דחרי בתשובת הרשב"א סימן אלף סו כתב בפירוש דבעיני או
מעכשו אין צריך לכל משפטי התנאים יעושי, גם על היה זיל
בפיו מהלכות אישות הוד שכתב שכן נראה שהיא דעת הרמבין
והרשב"א זיל דחרי הוא מובא בגיל, ויש לתרין עם דברי הכנהג
הימ סימן היו הנביא אה' כי עשיב עיני, ולעניד נראה דכוונת
הרב המנד זיל עמיס הרשב"א בחי' לנשין על ה' עיה בדיה רב
אשר אמר וכו' שהנהו הדבר בציע עיני, וכן נים מיש היה בפיו
הוד שכן נראה שהיא דעת הרשב"א והרמבין זיל כוונתו עמיס
בחי' לר' הגורר בדיה אתקין שמואל וכו' ובדיה הא דאתקין
שמואל וכו' עשיב, והגם בדדיה הא דאתקין וכו' מוכה דכן סיל
סימ אין מוכה נים כמו בתשו' כאשר יראה הרוואה זה נלעיד
לתרין בכוונת היה זיל :

וראיתי להכנהג זיל הימ סימן היו שתדיר על מה שהקשה
בדברי ה' המנד זיל שבפיים מהלכות נירושין מתשובת
הרשב"א הגיל והא בעין קושיא הכתי הגיל והרין וזיל ונראה
ל' הרשב"א זיל דעתו בדעת הרין זיל ואין הלכה כרים בתנאי
כפול ובניסין דאתקין שמואל תנאי כפול לרוואה דמילתא אתקין
שמואל, ומיש בתשו' הנו על יסוד זה דסובר הרב דבמסנא
אעיקרא דדנא לא בעינן תנאי כפול, ואף אם נאמר דאף דבמסנא
קירל כרים דבעינן תיב וכו' והוא מיש בתשו' הנו אבל באיסורא
וכו' עשיב :

ואפשר בכוונת דבריו הרשב"א זיל סיל דלא בעינן תנאי כפול
בין במסנא בין באיסורא אלא דבמסנא אף אם נאמר
דקירל כרים במעכשו לא בעינן ובאיסורא אף דמדינא לא בעינן
שמואל התקין וכו' איב לא הייל ליה זיל לומר בזה הלשון
והניח בציע כיון דמיפשט פשיטא להו, ואפילו שכתב דאף אם
נאמר דקירל כרים וכו' ולא שרף לסמר בזה דהנה הדבר בציע

אלא בזה אישמעין רבנות דאף אם נאמר וכו' משאכ לפי האמת
עכיו במעכשו לא בעינן, אשר מה לעניד מוכרה לומר דכוונת
היה זיל על מיש הרשב"א בחי', ולפי שהרשב"א זיל בתשובה
הוד ופשיטא עכיו הרב המנד זיל שבעתהיה דהרשב"א זיל בחי'
נקים כמו שיראה הרוואה דכן דרכו בקודש תמיד, ואם כנים אנהו
בזה יתורין לעניד נים מה שהקשה הכנהג זיל על מיש הרב
המנד בפיים מהלכות נירושין ובגיל שדברי הרשב"א זיל שכתב
הרב המנד הגיל הם בחי' שם בדיה רב אשר עיני :

עוד כתוב בכתובים וזיל ובדברי הכנהג שם שכתב ומכרה לפרס
כן בדברי הרשב"א דא' לא תימא הכי אפילו בתשובותיו
פליג מדריה אדריה שבסמן התקנים ואלף קביה נראה דסיל
דאף בכים בעינן תנאי כפול עיני, ותמוהם דבריו דהרוואה יראה
דבריו שבסמן אלף קביה הם מוסכמים עם דבריו שבסמן אלף
סיו כאשר יעושי עכיו :

ואפשר לעניד לומר דבסמן אלף קביה כתב בתחלת דבריו
הייל אבל עיקר הרין היה אהו כסה שתלאוהו הם שהיו
אין צורך כאן לתנאי כפול שהרי יש בו קנין וכל קנין היה
במעכשו ועוד יש בו זמן וכו' יעיש, ואיב מוכה דאם אין בו
קנין וזמן שהם במעכשו סיל דצריך תנאי כפול וכן נים בסמן
תקנים עיני, ובדואי דזה סותר למיש בסמן אלף סיו דתם
לן תנא דלא בעינן תנאי כפול ולא קירל כרים :

ואפשר דבריו זיל בזה דהרשב"א דבסמן אלף סיו פסקה
למילתיה בתחלה דלא קירל כרים דאמר דבעינן תנאי
כפול וזו הסכמת גדולי האחרונים זיל, אלא דאפילו לרים כל
דאיבא מעכשו וכו' לא בעי לכל התנאים וכו' עיני, אבל בסמן
אלף קביה בתחלת השב' אליבא דרים דתם הייל אבל עיקר הרין
וכו' שהרי יש בו קנין וכל קנין היה במעכשו ועוד יש בו זמן
וכו' עיני, מה מוכה דאחיל לסכרת ריט, ואפילו שכתב בסוף
הלשון ועוד כי הרין הברור המסור בדיני ספי רבנות שאין הלכה
כרים, מיס היה לו להשיכם בפשיטות בתחלה דלא קירל כרים,
ואחרי יאמר דאפילו לרים וכו' כמו שכתב בסמן אלף סיו
וסתריב בתחלה בסתם אליבא דרים משמע דסיל כוונתה וסכרת
רבנותו סוף בעלמא זה גיל כוונת הכנהג זיל הגם שהוא דוחק :
עוד כתב בכי' וזיל גם מיש שם וזיל הגיל שכן הוא האמת
דסיל בתרין והרמבים דבמעכשו ועל מנה לא בעינן

תנאי כפול וכו' כטן תנאי בדבר אחד וסעשה בדיא לים תנאי
כפול, כמו תנאי בדבר שאי לקימו דאפילו בעיני לים כמיס
כל המוסקים זיל עיני, והים אני שהרי בהרשב"א סימן אלף סיו
כתב כל דאיבא מעכשו או עיני לא בעינן תנאי כפול וכו' ולא
בדבר שאפשר לקימו וכו' וכן דעת הרב אלפסי עכיו וציי עכיו,
והן אמת דתמידה דבחי' על הכנהג זיל דשם סוף ונראה הביד
הרשב"א זיל הגיל ואף לא וכו' שיר דבריו הגיל, והנה הרב
המנד

זוהר ח'מ ה' מהח וממכר סימן ה ליהודה קפה

אני ממנה את כל ימי חיי ודיוק הסוד נתן אנלי דבר בנא והאדון נבריא אל פרג שמאע הסוד נתן אנלי והדר בנא פקידם להוציא צוואתו זאת לפועל עם כל דבר אשר הדין נתן להם, ואם אחד מהם לא יתקין או לא יוכל לקיים דבר מסכת מזה או מסכת אחרת אני ממנה מעלה נס ויקבור אברהם עדים, אני ממנה הפקידים שלי כל ימי חיי ודיוק ונבריא אל שמאע שאחרי פסדתי היקף יהלפני כל נכסי עובדי מחבתי עם חלקי בשוהבית או קרקעות בכסף בעין כדי שיוכל לקיים צוואתי ואחרי פרעון כל חובותי יעשו מה שאומר:

א יתן לבית הולדים שלי 10 למאה מעובדי אשר מהפירות יוצאו על מה שצריך להחיה הנה:

ב 5 למאה מעובדי להחיה ביקור הולדים שלי נא אשר מהפירות יוצאו על מה שצריך להחיה הנה.

ג יתן 5 למאה מעובדי להחיה ביקור הולדים בארץ אשר מפירותיהם יוצאו על ההחיה הנה.

ד יתן 5 למאה מעובדי להחיה ביקור הולדים בירושלים הנה אשר מפירותיהם יוצאו על ההחיה הנה.

ה 75 למאה הנשאר מעובדי יקנו בהם בתים בנא והפירות יהלוקו על שלשה חלקים שנים כל עוד שהם בחיים.

ו אחורי אחר אשת אברהם עדים ב) אחי סלים אברהם דיוק ב) אחי יצחק אברהם דיוק. החלק שלי כל אחד מהפירות יתן אחרי מות כל אחד מהם לבניו אשר נולדו או אשר יולדו להם והבנים הללו יחלקו בשוה בניהם ואם אחד מהבנים ימות או יאבד יקנו חלקו.

ז כל הנשאר בתים או בקי 75 למאה יהלוקו בשוה שלשה חלקים על בני אחי ואחתי הנה חלק אחד לכל אחד מהבנים או הבנות ובני אחי לא יוכלו לקחת חלקם עד שיגיע כל אחד מהם לשלושים שנה משני חייו, בשמות אחד מהם בני יקנו חלקו אחרי עבור שלשים שנה מיום לידת הוריהם, אם אחד מהם או אחתי ימות בלי ורע, חלק המת ישתחלק על ארבעה הבנות הדשומים למעלה בתנאים אשר עשיתי על חלקם בעובדי.

ח אני מודיע שאני עוזב שום דבר לאחי כל ימי חיי ונאק יין שאני הישב שהם בכסף טוב.

ט אני מודיע שאני עוזב שום דבר לאחתי זה איפשיין אשר נשאתיה בפארו בשנת 1917.

ואני תתמה זאת ביום הרשום למעלה

פרג אברהם דיוק

הצוואה הזאת נתתה מד פרג דיוק בתור הצוואה האחרונה ולפניו היום אנני השני עדים בהיותנו יענינו לפניו בתור עדים.

ריניה ארבישי.

נימס חסון.

הספה

המניד זיל נים בפיו מהלכות אישות הי יד כתב וזיל ושיחה דבר שאפשר לקיימו בדוקא מוסכם. הוא מכל הפוסקים זיל בכל דבר ע"ש, עומם לא קשיא ליה מההיא דהרשב"א זיל דאפשר דאפילו הרשב"א זיל מודה באם לא אמר מעבשו או ע"ש רצריך שיהיה דבר שאפשר לקיימו, ומיש היה זיל בכל דבר זיל בין בממון בין בגופן וקדושין ומירי בלא אמר לא ע"ש ולא מעבשו זה נראה לי.

ומידי הנפשי ראיתי להרב ישא ברבה זיל בקונטרס משפטי התנאים שרביא. להרשב"א זיל שבטמן אלף סו וכתב ותמנה על הרביש זיל שכתב שם רבין זה דבעין שיהיה דבר שאפשר לקיימו הוא לכ"ע ואפילו בע"ש יע"ש, ואך לא זכיר שיר להרשב"א זיל שכתב בהרא דבע"ש אפילו אי אפשר לקיימו תנאו קיים ע"ש שהקשה נים להרשב"א זיל, ועוד הביד מהר"י ב"ר דוד שהקשה להרב מכתב מאליו שכתב שתנאי שיהיה אפשר לקיימו הוא הלכה פסוקה ולא נחלק עליו אדם מעולם, שאך אישתמיהתה תשובת הרשב"א הללו וכו', ותמה עליו השיב זיל דמאי את ליה נביה הי מים דאמו הרב זיל כתב שם דאפילו בע"ש הוא הלכה פסוקה וכו' דהרי הרב זיל לא הוזכר דין דע"ש והרשב"א זיל אף דס"ל דבע"ש לא בעין תנאי דאפשר לקיימו מים בלא ע"ש מיהא את לן לסימך דס"ל כשאר כל הפוסקים וכו' ע"ש, ולא זכר לדברי הכנהג זיל שם שכתב בדברי הרביש דאפילו בע"ש בעין דבר שאפשר לקיימו ובניל, עוד כתב הרב זיל שם וזיל ולידי דמסתמינא היה אמינא ודאי דמור דמים נפל בדברי הרשב"א בתשו' הנה וצריך למתת חיבות ולא בדבר שאפשר לקיימו, אי נמי בג"ל דאפילו לרים כל דאיכא מעבשו לא בעין אלא שאפשר לקיימו אבל לא תנאי בפול וכו' ואפשר דהרביש זיל בהשבת הרשב"א שלפניו לא היה כתוב בן ובהרשב"א שלפניו מים עכ"ד ע"ש, ועפ"י זיל יתרון נים מיש הכנהג זיל שכתב דאף בע"ש בעין דבר שאפשר לקיימו דכמו שנתרן בדברי הרביש זיל בן נמא לתרין בדברי הכנהג זיל.

הלכות צוואות סימן ו.

שאלה אורות הצוואה העשויה בכתב יד המצוה זה נוסחה

אני היום פרג אברהם דיוק סודר נתן אנלי דבר במאשטור אכן עתה בנא מודה שזאת הצוואה נעשתה בנא ביום הזה רביעי 21 יאנואר 1920 הזאת צוואתי האמתית והאחרונה ואני מבטל ביטול נמור כל הצוואות שנעשו ממני קודם זאת או אחת שכתבתי על צוואתי הכל בטל הזאת הצוואה כלולה מכל הסד ורצוני.

קפו וואת ח'מ ה' צוואות סימן ליהודה

הוספה.

אני התייחס פרט אברהם דוויך אני מוסף על הצוואה מה שאני אוסר:

א אני מצוה על הממנים לקיים הצוואה שהם כליסאן דוויך ונבריא אל שסאע לתת קודם כל דבר וקודם החלוקה אל אלפריד דוויך בן אחי כליסאן סך אלפים והמש מאות גניה מערת כאשר יגיע לסוף שלשים שנה מימי היו, ובמשך השלשים שנה יהיו לו את הריזה של הקן אשר יהיה רק באונפיה מצר.

ב אני מצוה להממנים הנזכרים לתת לאחות אפי האשה דינא ערם אלמנת אברהם ערם מאה גנה לשנה יותנו מדי חרש בחרש כל ימי חייה בכל תהלת שנה, וזה הקן יגובה מ75 למאה הלק אחי ואחותי כאשר מפורש.

ג אני מצוה להממנים הנזכרים לתת לאחי אמי בנימן כחון מאה גנה לשנה בהנאים שעברו כל ימי היו ואחרי מיתתו יותן הקן הנזכר לאשתו כל ימי חייה.

ולראיות אמוני התחתי על ההוספה הזאת ביום הרשום למעלה שהוא יום רביעי עשרים לחדש יאנואר שנת אלף ותשע מאות ועשרים.

פרג אברהם דוויך.

ההוספה הזאת נתתה מהצוה פרט דוויך בתור הוספה על צוואתי לפנינו אנהנו שנינו יחד בהיותנו לפנינו בתור עדים.

גימס חסון. ריניה ארכישי.

תשובה ר'ש יהודה ואמר הגם דידעתי בעצמי שאני כדאי להבין ולהורות ולא בעת אדם לי עכ"ו אמרתי אשנה פרק זה לפי מיעוט שבלי לקיים גזרת מלך מניח מעלת הרב הגדול המוכתר בכתר מלכות היום עד העולם היו כי הוא פקר עלי בזה היה החלי זהו אלהים יעזור לי לכוון לאמתותה של תורה. **הנה** בתהלת ההתקפה הזאת יראה מהספיקות והדעות שיש בצוואה זו הבאה לפנינו דאין בצוואה זו שמש ובטילה היא מעיקרא, (א) אינו ברור בלשון צוואה זו אם עשאה מהותי ברא או היה שכיט, ונדע שיש בוים חלוקי דינים ביניהם, דאם נאמר שעשאה כשהוא ברא וכאשר באה הצוואה בלשון סתם דמוכה מינה שהיא בתוקפו ונבדלתה, הלא אין בה קנן ולא שום דבר מדרכי ההקנאות הצריכות כפי דין תורה וכמיש מן כשיע הים מסמן קן ואילך כיעו"ש. (ב) הגם שמוכת בלשון הצוואה שהוא נותן במתנת ברא ואינה בלשון ירושה ואיך לא הוי עוקר ירושה מהראוי לירשו במה שלא נתן לשני אחיו כליסאן ונאק דוויך, מים מתנה זו הויה מתנתא סתתא שאין כתוב בה לשון פיהסא כלל ובטילה היא לסמך ואיך לא זכו מקבלי המתנות ובמבואר זה בש"ע הים סימן רמ"ב ס"א ע"ש, ובפי הגשסע

בביתר צוואה זו צוהר ותתמה היתה במעסיפה תתי הקונצלאסו כתנאי וע"מ שלא יפתתה כיא אחרי מותו, ואין לך מתנתא סתתא גדולה מזו ובטילה היא מעיקרא. (ג) שלא כתב בה, לשון סעכשו או שעה אחת קודם מיתה ואיך כשמת הנותן או נפלו הנכסים קמי כל אחיו הורשים וכו' בהם מין תורה והמתנות והצוואה בפלים. (ד) דאין מקבלי המתנות תפוסים בנכסי הנותן ולא היע שטר הצוואה לידם ויכולים כל הורשים לעסוק קי"ל כמיד בעינן דליס"ש שמרא ליד מקבלי המתנות, אלא דאחרי ראותי בספד הפוסקים גלעיד דיש לצוואה זו קיום והעמדה בשופי ואין להיגר אחריה, ולהיות כי הומן קצר ואין הפנא מסכים להאריך בזה דעני בא בקצר אמיך ומלקט מדברי הפוסקים ויל לראשי מלים, עיין מ"ש המדרכי ויל מ"ס קמא דסעיא סימן ה"ד ופסק ד"ק דאק הבריא שאמר יתן לפלוני כו"כ אם ימות זה נקרא מצווה מהמת מיתה וכן משמע מתוך פירשי דהבא ע"כ, מוכה מזה בהרא דכיון שהזכיר מיתה ואומר שאחר מיתו יתן לפלוני כו"כ, דינו כמצווה מ"ס ובמתנה דגיד שכתב בה שאחר מותו יתן וכו' איך הויל ממש מצווה מהמת מיתה ואין צריך לא קנן ולא דרכי ההקנאה ודמי למתנת שכ"ס דקניא בדברור בעלמא, וזהם דבדברי מוה"רם אלו הלכו עליו כו"כ פוסקים ראשונים ואחרונים היה הרשבי"א ויל ומהדריקו בסימן צ"ד ומהדריס מפאדוזה סימן נ"ב שכתב דמהדריס סותר דבר עצמו וכמיש הכנהני ויל סימן נ"ב בהגכ"ו אות קליא ועיין להרב משיש שם ובסימן נ"ד הנהניו אות כ"ג, ואיך נמצא דסברת מוה"רם ויל אין לספק עליה דיש בה תורה, ברם הוואה יראה למהדרישים ויל באהיע סימן ר"י שכתב שם הרב שמואל עזריאל ויל דמה שחור בו מהדריס הוד דלענין אם נתנה באסדרה דקא וכלתי שטר אבל אי איכא שטר שכתוב בו מהיום ולאחריס או זמנו של שטר מודה הוא לסברת מוה"רם דפי"ן דמהני וכו' ע"ש ועיין להמכ"ט ויל בח"ב סימן קפ"ב וויל ואפילו שלא היה כתוב אלא מהיום ולאחר מיתה משמעות דברים אלו יאעפ"י שקנה הנוף מהיום אינו זוכה ואוכל פירות אלא לאחריס כמיש הרמב"ם ויל סוף ההלכות ואפילו שלא כתב מהיום אלא שכתב שקנה פי לאחר מיתה אפילו שלא היה בשטר קנן כיון שכתוב בו זמן הומן מוכיח שמהיום הקנה לו וכמיש שם והא דקיי"ל דאין מתנה לאחר מיתה היינו הוכא שלא אמר מהיום וליכא קנן ושטר דיוכיח עליו דתהיל המתנה מהיום כמיש שם בהגכ"ו משם רבנו שמהה וכמו שהביא במדרכי בשם מוה"רם ע"כ יע"ש. **וראיתי** להרב כפי אהרן ויל בח"א סימן י"ב מהיום שעמד וימודד ארש ארש מוכה והתנה והבייד מהדריס אלו שני כתובים וסבחי וא"א והאריך לבאר בעומק הפניא ובדברי הראשונים והאחרונים ויל וכתב ברי קניא ע"ד וויל ועלה מן הארש דסברת מוה"רם ויל כתשו ה"י כפי"ן ויין דהוכא דאיכא שטר מהיום אם לא אהוד בי עד לאחריס או שיש בו זמן דהוי כאילו כתוב

וואת חו"מ-ה' צוואות סימן ו' ליהודה קפו

לעיל דבר מוה"ר ק"ו דלא תהי תיובתה ס"ס ראיתי להרב משכ"ה ד' וליא חלק עליו וכתב שאין נראה בן מדבר הפ"ס וה' בני אהרן ז"ל, וכפי הנשמע שהצוואה זו נמצאת בבית הגוסדר המסונה על הצוואות ובוה אפשר להיות בידה לו ע"י אהר דמחנהו מתנה אלא דיש לבדד א' מהני זכוי ע"י נ"י, לכן הדרך המרונה לקיום הצוואה הזאת מסעם המנהג שנהגו בכל ערות אורופא הכפרים ורדיניהם לקיים צוואות כאלה וכאשר העידו כל רבני איטאליא הוכיח בפסד עיקר הדם שם וא"כ צוואה זו קימה לא יפול מסנה דבר ארצה ואפילו אם תפסו הוורשים מסקי מנינו ורדינן לבעלי המתנות והלכה רווחת דאין קיי"ל נגד המנהג ובמ"ס ה' השק שלמה בכללי הקי"ל בפשיטות בראיות הקות ובראיות ותמה שם על ה' מוצל מאש שנחתק בוה דמה מקום יש להסתפק דמנהג מבטל הלכה שניתו וכו', וכן העלה הרב בעי ד"י סימן א' וסימן מ"ג ועיין למהרה"ק בפסכיה ליה"ק דף קי"ב שצ"ח להוציא סד הסוחוק יע"ש, ובכעין נ"ד מסע בענין הצוואות טעמו הרבה מפורש להרדב"ז בחדשות סימן מ"ז כתב ח"ל שאם הינו דנים לענין ירושה הינו דאין המנהג ואין התנאי מבטל אותו אבל אין אנהו כא"ס לדון אלא על המתנה אם היא מתנה או לא ובין שנהגו לקיים שפיר מתנות העולים כעבראיותיהם מנהג מבטל הלכה ע"כ, ואצ"י שהרב החקיק ז"ל פסל צוואה שהיתה שלא כדון ולא חשש על המנהג ובמ"ס בהק"מ ח"ב סימן ב' כבר ביאר בדבריו באר הסב שטעמו דהנה כתוב בלשון ירושה וד' היא דהנן האומר איש פ' יורשני במקום שיש בן לא אחר בלום ספני שהתנה עמי' בתורה ובכניו לא מהני מתנא לעשות הפך הדין הכתוב בתורה משא"כ אם היה נותן בלשון מתנה רבנה אין כאן עובר עדיה אלא שהרב מהסתנה דרכי ההקנאות לזה ודאי מורה הרב דמהני מתנא וזה מכואר בדבריו ה' ז"ל עכ"ל, ועוד דאין הביא לנו הרב שם כו"כ חש"י לרד"ב האחרונים ז"ל המאשרים ומקשים צוואות אלו ע"ש ודון מנהג ואוקי באהרן בנ"ד דאפילו מלשון הצוואה הבאה בסתמות וסתמו מוכיח שהמתנה בריא היא ואין בה קנן ולא שום אחד מרד"ב ההקנאות עכ"ל גדול בה המתנה שנהגו בצוואות כאלו ובג"ל, וגם אפילו דאין בה לשון מעבדו ושעה אהה קודם מתת עכ"ל מאחר דיש בה זמן אחר"י ומנו שיש וכו' ומהו אהו משי"ל ריעותא א' וד' דאחר שפישט המנהג לעשות בן בצוואות הוי מנהג מבטל הלכה, ועיין להרב עיקר הדם האיה דף ע"ב סימן ע"ב ח"ל כבר נהפיש המנהג הקבוע מסעם קדמוניתה לאשר ולקיים כל הצוואות הנעשות ע"י הגוסדר ול"ס צוואת שכ"ס אלא אפילו צוואת בריא ואצ"י שאין בה קנן ולא בלבר בעיר הזאת אלא אפילו בכל גלילות איטאליא ושאר מקומות וכו', והמתנה הוה כ"כ פשוט עד שמי שמעדר ע"יו הוא באהני השומעים במתעתע ובין שהוא נכון וישר לדעת גדולי הפוסקים והמהברים אין לך מנהג ותקין גדול מזה וה"ל נקטנן, ותתום ע"י בשם הרב

משה

בו כל הדברים הללו ומהני לקיום הצוואה ואפילו בלתי קנן וסברה זאת יצאה בהנכסא וראשה פרוץ ולאו יהידאה היא דרבנו שמהה והרשב"ן והמק"מ ומהר"א ששון ז"ל קי"ט בשיטתיה ומהר"ש עוזיאל ז"ל וכן ראיתי להביד דקנין וקל"ז שכתב וז"ל דב"ז במהלוקת הוא שנוי ותוסף לומר דעת מרן בשיע סימן נ"ד ס"ס כרעת מוה"רם ודעת מו"רם כרעת התולקים על מוה"רם יע"ש אשר מזה דן לגיד בצוואת האדון קאיין נסים שמאמא ז"ל בכתובת דו והתם בהת"י וכתב בה זמן וכו' דאין ספק שבכוונה מכוונת נכתב הוסף ותו אין צריך קנן ולא שום אחד מהקנינים הצריכים למטבעות וחובות ושפדות וכיוצא דכ"ן דבמתנה שכ"ס דיינן לה ככתובים וכמסודרם דמו, ואע"כ דבצוואה זו ריכ"ד אין כאן שום התנה בשני עדים אלא התיימט דו דוקא הנה הרבה ידוע דבכל ע"י אורופא אינם מתרגלים בשפדותיהם וכל משאם ומתנע עפ"י עדים אלא בשפד בהת"י המוכר או נותן או מוחל דוקא ולדידהו התיי הנותן הוא שפד נסור וכל דיני שפד יחבין ליה, ודב"ז מוכא בדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים עיין מהרשד"ם ה"ס סימן ס"ה וצ"ו ומהר"י אדרבי סימן ת"ד ועיין משכנות הרועים מע' ד' ולי"ג ובכנייה ה"ס סימן ד"א הנב"י את ס"ב וכו' ע"ש.

ועיין ע"ש ד' קנין וקניד בתשובת הגאון המפורסם כמורה"א אשכנזי ז"ל שכתב בדון מהנה בריא דצריך לומר מהיום ולאח"כ אעיקרא דמילתא מסוגיא דב"ב פ' י"ן דף קל"ה אמר אב"י איזוהי מתנה בריא שהיא כמתנה שכ"ס דלא קני אלא לאח"כ כל שכתוב בה מהיום ולאח"כ והביא מ"ש הפוסקים ז"ל בזה ושוב כתב וז"ל אמנם בנ"ד דלא כתב בצוואתו דהקנה מהיום ולאח"כ אלא כך כתב אלו התנאים הם סוף רצוני הגמור וכו' אני מהלך בהצלחתי קרקעות וכספים וכל מידי דמהקרי נכסי אשר אהיה שליט בהם יום סתתי לני חלקים וכו' הנה בצוואה זו יגד דבוהא דלעיל מסבירים ומעריכים דהוא דנא כמתנה שכ"ס שמצוה מהיום שיזכו במתנות גם בנ"ד שאמר וזאת הצוואה מכל הפצי ורצוני ואני מצוה הפקידים שאחרי פטירתי תכף יחליפו וכו' כרי שיובלו לקיים צוואתי אי"כ היא ממש כגדון הצוואה ההיא והיה שיהיה וקימה, **ועיין** שם בבפ"א דף קי"ב ע"כ שכתב וז"ל א"א דכל זה אינו מספיק ועדין לא יצאנו י"ה שאלהינו דאי"ברא אם מקבלי המתנה דניד הוה פוסקים במסמן המתנה הנו היה מקום להעמיד המתנה הנו בידם עפ"י סברת מוה"ר"ם והנמשכים אחריו ככל האמור וסודבר לעיל, אכן בנ"ד שאין שום אחד הפוס' בנכסי הנותן לא הורשים ולא מקבלי המתנות מה כהנו יפה לזכות למקבלי המתנות עפ"י סברת מוה"ר"ם הנו והלא אי"כ הרבה מדבוותא חלקים עליו הרשביא ודע"מיה במכואר לעיל ורוב גדולי האחרונים נמשכו אחריהם, וגם מצאתי לרמיה ז"ל בשי"ל לכתרא כתב בפירוש דרך הקנאה א"ר בשפד קנן וכו' ועוד כי במ"ש לעיל דעת מרן מ"ה דשי"א דחש"ש הו' כמפרש אם לא אהווה עד לאח"כ ואף שישכנו

ער איסלא'א כי מימות עולם נהנו הקדמונים להבשירם והנים בקיומם והמה מצדיקים עדות חכמי' הזמן כי כן מנהגם מנהג עולם ודאי כן יש לדון וכל דעות שבעולם לא יתנו הצומאה האהב בניד מסקומה עכ"ר. ודון מינה ואוקי באתרין לאשר ולקיים צוואה דנהון רידן ובנוכר לעיל.

והן אמת דיר הדוחה יכולה לרעות את כל מיש לעיל בטענה ראין כל הרברים אמורים אלא באופן שהורשים והמוריש הם דרים בעירות אורופא אשר דנהם והכמהם מנהגם לדון עפ"י הצוואות ההם. ברם אגן הכא בניד אשר הורשים בולם דרים בעירות אלו אשר לא הוכרר לן שהמנהג לדון עפ"י צוואות כאלו. ולכן הם מוענים שאגן כדדן הדרים כארצות אלו שאין להם מנהג זה ועתה נפלו נכסי קמיהו והם השינוי מוחקים כנכסים הנכסים בהקת הורשים הם ואיב צריכים לדון עפ"י דין תהיק שתי' ואת עלית שהצוואה האהב האחרונה דניד היא נעשת בנא ולא בעיר אורופא שהם נוהגים לדון עפ"י צוואות אלו ובעיות אלו אין ברור מנהגם ולכן הצוואה דניד בשלילה אף אחת אמר לו א) שלשון הצוואה מוכח דהמוריש והגותן הוא דר באורופא וכמיש אני פי הרר במשכסתר אגן עתה בנא דריל דהריל שהוא ערין דירתו שם אלא עתה יושב ערדי בנא ולכן הוא צוואתו עפ"י ניסוחי דירתו אורופא והוא השליט להוריש ולתת סהגות כאשר יתפין. ובמו שכן ראיתי להרהיג מוהריא הן זיל בסיה תעיל מי' ו' דף פ"ב ע"ד וזיל ובזראי ראין מקום לדון צוואות המוריש כמנהג מקום הורשים דהתורה נהנה רשות להמוריש להוריש ולהנהיל נכסיו באותו נפשו וכמצביה עכ"ר למעט ולהרבות והנה כאשר יהיה האופן שבמקום שקבע דירתו המוריש מנהגן לקיים הצוואות והמתנות עפ"י שמירת העשירים באופן שלהם. אם מסעם ריד אם הסלכות מקפיד בזה וכו' וכו' אשר מכה זה אני אוסר ואפילו חור המוריש וקבע דירתו בארץ מולדתו ומה שם אפיה הצוואה שררה וקיימת כי בחר מקום דירתו אוליגן כמבואר הדב מתוך תשובת הרש"ך ח"ב סימן ק"ב וסימן רכ"ט והיג סימן מ"ה ועיין בספר נריב לב ח"ב חתיים סימן מ"ז ע"ש עכ"ר.

אשר מזה נראה ברור לצוואה דניד אשר המוריש דר ניב בעיר אורופא ונראה מרבריו שכבר עשה צוואות שם ועתה מינה אותם וביסל הראשונים לסיבה להוסף או לנרוע והם שעשה זאת האחרונה בנא ע"י האבוקאם לא נרע כה כלל אפילו שאין המנהג שם לדון כעירי אורופא דהמוריש כל המצו ורצונו לעשות עפ"י הנימוס דעיר אורופא שהוא דר שם ואין להדרר אתיה בזה משיש שם הרב תעלומה לב זיל דבחר מקום עשיתו אוליגן וכו' דודא דגמר שנים הרב מוהרי"א זיל אול ומודה בניד שהוא דר שם ובבואו

משה חיים רימני זיל. והרב המהר"ר שם בדעיה כתב אמנם אין אנהנו צריכים לכא נגר הורשים במענה דנא ומלכותא דהא איכא נכן מנהג פשוט בעירנו להבשיר כל השמרות הנעשים ע"י הגוסר ודון מינה דהמנהג ברבר שבמסון דבר נרול הוא ואפילו בלא קנין באחר מררכי ההקנאות שתקנו דריל ברבר שצריך קנין וכו' ואיב היה הכא דהמנהג ברור במקומינו לקנות ולהקנות ע"י שבר כתוב והתום ע"י עיר גנים ואפילו שברי סהגות והקנאות בין סהגות שנים בין במקצת בין בכל בין סהגות בריא בלי שום קנין פשיטא שהמנהג קונה קנין גמור ע"כ. ובריעה ע"א כתב מוהרי"ר דריל על כי הספיקות הראשונים הינו אם נכשיר הצוואה האהב שנעשית בערכאות ע"י מוסר סתא ואין צורך להארך וכבר פסקו הפוסקים הגדולים להבשיר מטעמים רבים וראש הכל מסעם המנהג כי כודאי מנהג ותיקין הוא. שהוכשר עפ"י ביד פסמים רבות וברבר שבמסון המנהג הוא עיקר ואפילו לבסל הלכה וכו' ע"כ.

ועיין להררבי' זיל בתדשות סימן תקמ"ד שאם מעידים שהיו באים לפני הכהם שמרות העולות בערכאותיהם והסכים קננים והיו מכשירים אותם דנים על פיהם מכה המנהג ובסימן מ"ג כתב שאחר שאנהנו דנים על המתנה אם היא סהגה אויל וכבר נהנו לקיים שברי סהגות העולות בערכאותיהם מנהג מכסל הלכה ע"ש. ועדפא מינה כתב בסימן תקמ"ה ואפילו להסקיע ירושת הבכור כי המנהג לקיים הסבר שלהם ונתקיימה הסהגה ע"ש. וסינה לניד שנעשית ע"י האבוקאם ובזראי שדנים על פיה בערכאותיהם כמנהגם הירל מנהג מכסל הלכה דנאות נהנו בכל העירות וכו'.

ועיין עוד להרב כפי אהרן זיל שהבייד הרב עיקר הדם זיל ושוב כתב וזיל הרי לך סריכן תלתא רבני סתא מעדיין בטולין שכל הביד סומחין בעיר איסלא'א מאשרין ומקיימין צוואות כאלו העולות בערכאות שיג ומטי המנהג שהוא דבר נרול בתנאי שבמסון. ועפ"י הסמכות שעשו רוב הפוסקים הראשונים לס. מוהרים זיל בהבסמה עלו דמנהג ותיקין והוא מוסר עפ"י הפוסקים המחברים. והדברים ק"ו לפי משיל והוקנו יסודות מוהרים ומצונו לו חבר מהראשונים אביר הרועים הריף זיל וכמה פוסקים דע"י אשר סהגה לא אתי אנש על יבשתא דימר דאין זה מנהג ותיקין הסדים ואגשי מעשה. ומי הוא אשר לא ידון סהגה בצוואה זו דניד ראשר הוא שרירא וקיסת אליבא דכ"ע ואפילו להוציא מיד המוחק כרי לקיים דברי המת והרב עיקר הדם בדעיו חלק רבר הראשונים והעד שגם הרב זרע אמת זיל ורי דבנים גרולים עמו אשרו וקיימו צוואות כאלו בלי שום ערעור ושום פקפוק כלל ובמו בה משם הגאון ההדיא זיל. וסאתר עלות כל רבי רבובי מאשרים ומקיים צוואות אלו ועדותן שוה ומעדיין בטולין מנהג

וזאת

אשר מעה אבא אעיד על מה שראוי השוכה מעלה דמי ודיני קד משפחה היו שכתבו על צוואה זו שהיא בשלה לפי דעתם וכתבו שהם עשירים לשרש אתה ולבטלה (א) המנהג שנתן לאתתו אחר אם היה נתן לה בתורה ירושה או לא היה כמש בהבין שאין אדם יכול להוריש לפי שאינו ראוי לירשנו במקום שיש יורשים והחיל מתנה עמיש בתורה ובתור מתנה יכול לעשות וליתן לפי שהענין זה למעקף זה השוכה בצדה דברור הדבר מעצמו מלשון הצוואה שכלשון מתנה הוא נתן ואין בה לשון ירושה והמנהג קרמח דאדם רשאי בשלו ובמיש דים היו, ולא אכתו דבתחילת ההשקפה הנקיל מלשון הצוואה בסעף חי שכתב בוהיל אנכי מורע שאנינו ענה שום דבר לאחי בלימאן ונאק וכו' וכלשון ענה מצנו שכתב הסיכ הים סמן רפ"א סקיה דהוא לשון ירושה ואיב הויל כמי שצוה בפירוש מלני בני לא ירשנו והויל מתנה עמיש בתורה, וגם מצנו

אשר מהו מזה לעד שהצוואה זו תהיה שררה וקיימת וכן כל מקבלי המתנות ואין להרהר אחריה כלל, ואם כבוד אנהו כזה נפשוט נמי למה שיש לעמוד עוד בצוואה זו בזמן ריעותה כגון משי"ל דהוי"א מתנתא ממדתא וכל מתנה שאינה עשויה בלשון פרסום וכיוצא פסולה, וכן ריעותא אחריתא אשר בניד לא העזו שפחת ליד מקבלי המתנות ולא ידענן אי דבה ישמא ע"י אחר, וכן אעיקא בכללות הנכסים יטבין איהו ביה כזיב מסבעות ושפיה וכיוצא נ"ב בריעותה כאלו כגון במה שהתקף על הצוואה ואשר שיתנו לה' כזיב, ולפלוני כזיב, וכו' הו"ל משש חור במקצת דהלא בראשונה קודם ההוספה, כך התחילה ושבעים למאה נתנם לשני איהו ואהונו ונתתקנו בניהם לשלשה חלקים, ושוב בהוספה על הצוואה צוה בפירוש, במקצת השני לתת לאחת אבוי פ' כך כזיב וזה הסך יענה מהחמישה ושבעים לשאה חלק אחד ואחריו, הרי בפירוש חור במקצת וכן במקצת אי וגי חור במקצת במבואר בצוואה בהעלים דביר, וכבר ידוע מאי דק"ל ברין חור במקצת חור בכל ובמיש בשיע היום ס'מן דין סעף י"ב ע"ש, אלא דבזה יש לתרץ דכין שאמר לשון הוספה בתחלה דבריו ובסידר והו"ל כאלו מירש בפירוש שאנו תור בכל, וכן

בשטרות דך' וליוורשך אינו אלא לשופרא לשטרי ויה ע"ב, ועין להסמיע שהארץ בזה, ובניד שאמר המצווה נכסי לך ואחרך ליוורשך הגם שביאר בלשוננו שגולדו ולאשר גולדו לשופרא דשטרי ואין כוונתו כלל לזכות ממנו לעובר ולדבר שלא בא לעולם כ"א שיוצא הלצתם של אהו יירשו אבותיהם כדן ולא יצא המסן והוא לאיש זר ההוצה להארבע חבדות ונכ"ל.

עוד כתבו בסעיף נ' וז"ל הוא מינה אפוסטרופוס-וצוה לסבור כל מה שיש לו וגם לנכות כל החובות ולתת כל הנפק באזה בנק ולהלק את פירותיהם לכל אחד מהג' ולפי"ו לא נתן להם הדברים שהשאר אחריו רק דעתו שאפוסטרופו יתנו לכא"א חלק ולכן אין בדבריו כלום דמד שמת נפלו נכסיו קמי יתבי והורשים עפ"י דין תורה ולכן נתבטלה מתנתו ע"ב.

ואחר הסליחה רבה גם בזה כשה תמיהם דבריהם, דהלוק זה ולא נקנית המתנה בהליפין של כללות סמנו לא ראינו מי שהלק בזה, ואנכי הרואה דאעיקרא גם בנותן מתנה את הדברים שהשאר אחריו עצמם עכ"ז בניד יכול הכעיד לסעוק ולומר ראין מתנתו מתנה, והוא לפי מה שראיתי למהר"ש ז"ל בזהב סימן ה' דנשאל על כעין ניד באשה שצויתה שאחר יעשה לה האפוסטרופוס כל הוצאות הצרכים לה אח"כ וכו' או ילק נכסיה לתצאין מהצתם קדש וכו' ועין הש"ב הרב מוהרי"ש הסן ז"ל דבין שתלתה הקרשה לאחר כל המעשים הגיל איך נמצא שהלה ירשה הורש בעת מיתתה ושוב אין לה הפסק וליק לה כס"ש הגמ"ק, בשם הרמב"ן בזה שהק' אהיה דרב אהא בר עירא וכו' ועין מ"ס שם וא"כ בניד דבזמן חלה ליה להקדש ולא בהגא' כבר חלה ירושת הורש ושוב אין לה הפסק וכו' וכ"כ מוה"ר הרב לבסל צוואה אתה מסעם זה זמיר הצ"ע יע"ש, וא"כ גם בניד בין שתלת מתנתו אחר פירוק כל חובותיו ולא בלשון הנא וא"כ כבר חלה ירושת הורשים בכללות ושוב אין לה הפסק וכמ"ש הרב כס"ש וכ"כ הרב כ"ס שלמה ה"ס סימן ע"ג והבי נק"ס בפשימות הרב מנחם לרוד ה"ס סימן כ"ה ועין וקרא אברהם ה"ס סימן מ"ד דפ"ד ופ"ה מ"ש ע"ד ועין למ"ן ה"כ"ב בנה"ג סימן רפ"ה הגמ"ז אות מ"ז דה"נ ס"ל למהר"ב בניד שרצה השכ"ס לסלק את הבכור מהלק בבורה, וכתב הרב ז"ל דבין שלא יזכה לשאר בניו בהלק הבכורה כ"א עד אשר יחלקו הממון עם הוריהם ובין שיש שעה אתה שובה הבכור שוב אין לה הפסק יע"ש, ה"ד דס"ל דכל מתנה שהיא לאתו מה סמיתתו אם אינו בלשון תנאי ל"ס ובג"ל וכ"כ הרב רבי' ה"ב סימן ע"ב יע"ש, והגם דמצ"ע למהר"ש ז"ל שם דרב תנא הוא ופליג ע"ד הרשב"ה בסע"ז ע"ש וגם מוהרי"ש ה"ן בס"מ י"ט חלק ע"ד מהראב"ה שרצה לבטל הצוואה מסעם הגו ואמר מד דליתא דבניד לכ"ע מצ"ע וכו' יע"ש, מ"ס מצ"ע שדבר במחלוקת, הוא שני בין גדולי הפוסקים ז"ל וא"כ הורשים מוחקים הם בנכ"ס מור"ש ויכולים

מצ"ע להרשב"א ז"ל בזהב סימן שצ"ב כ' דעובד דהי כמו מנה ע"ש ובלשון יש הפרש בין שבים לבירא וכמ"ש בשו"ע ה"ס סי' רנ"ג סי' ועין להבא"ה שם סק"ו ובפתחי תשובה שם סק"ג וגם בפתישו בס"מ רפ"א סק"ו ד"ש ריב"ז דעות בזה ע"ש, אלא דהרואה יראה להרדב"ז והה"ס המשולש מור א' סימן כ"ג שכתבו בלשון עובד בערב הוא לשון מתנה ועין להנה"ג ח"א סימן רנ"ג ובני ח"י ה"ס סימן פ"ה בח"א, וכן נראה מדברי התשב"ץ ח"ב סימן רנ"ז שכתב אם אמר לשון עזבה שהיא לשון מתנה למי שאינו ראוי ליורשו וגם אמר באותו לשון למי שראוי ליורשו לא איכפת לן ע"ש, אשר מזה מוכח שאין להרד"א אחר הצוואה מלשון זה ובפ"ס שאעיקרא הצוואה היתה כתובה בלשון לעז והעתיקה בלשון עברי איך וראי שאין לה"ש לזה כלל, ועין בפתיש סימן רנ"ג סק"ג שכתב משם הה"ס ה"ס סימן ק"ב וז"ל אך השיב בס"מ רפ"א פסק דלא כמהר"ק אלא דמ"ס נפ"ל שם כמ"ש שהוא לשון ירושה וצ"ל שהוא לשון מתנה שבים וכו' יע"ן שם.

עוד כתבו בסעיף ב' ז"ל כתוב בצוואה החלק של הפירות מכסף שהשאר לכל אחר מהג' יהיה אחר מותם לבניהם בין לאלה שכבר נולדו ובין לאלה שיוולדו, והנה אף שבים אינו יכול להקנות דבר שלא בא לעולם וכמו שאינו מקנה דש"ב"ל כן אינו יכול להקנות לדש"ב"ל ולכן המנה לעובר של אחר לא קנה וכו' וא"כ בניד הממון כוסל בספק ויעקב וקלימאן מוחקים ויש לפלפל בזה שהוא עמוק מאוד וז"ל.

ואחר בקשת הס"ד כל מ"ש בסעיף זה אין להם מקום לנח דהמצווה בניד לא דבר מכל החילוקי דנים שכתבו הם אלא כל כוונתו במ"ש החלק של כל אחר מהפירות יותן אחר מיתת כל אחד לבניו שגולדו ולאשר גולדו הוא לשלול מ"ש בצוואה זו סוף סעיף ז' וז"ל אם אחד מאחד או אהותי ימות בלי זרע חלק המת יתחלק על ארבעה חבדות הרשומים למעלה בתנאים וכו', הנה כאן בתחילת דבריו מבאר ומצווה שהפירות הגו יתחלקו אחרי מות אהו לזרעם אחריהם כמו כל דין ירושה שהאר"ם מור"ש נכסיו לבניו אחריו וכן יהיה לאהו בפירות אלו שזכו בניהם אחריהם ולא יהיו פירות אלו שהם נכסי אהו להארבע חבדות וכו', ואין כוונת המצווה בניד שהוא מנה לעובר בני אהו ממנו כ"א ר"ל דכללות הבנים יירשו הפירות אלו שהם ניתנו במתנה לאהו כדן כל ירושה ולא להארבעה חבדות, ועין בשו"ע ה"ס סימן רס"ה ס"א אמר נכסי לך ואחרך לפלוני אין לשני אלא מה ששייר הראשון וכו' אבל הברא שנתן מתנה ברא ער"ז וכתב לו נכסי לך ואחרך לפלוני אין לשני אלא מה ששייר הראשון אפילו הנה הראשון ראו ליורשו ע"ב, ושם בסעיף ז' כ' מור"ם ז"ל בנה"ג ח"ל אמר נכסי לך ואחרך ליורשך י"א דה"י כאלו אמר ואחרך לפלוני וכו' ודוק שאמר אחרך ליורשך אבל מה שכותבין

ג' בזה אחר הס'ר כבר נודע שענין האומדנות רבו סעיפיהם וזכור איכא מהלוקת הפוסקים ז"ל באומדנא דלאחר זמן ולא כל האומדנות שוות ואין ביד כל אדם לילך אחר האומדנא ולא ניתן רשות לרוב באומדנות הל"ב כ"א לנבי הראשונים ז"ל ובס' שכתב בהתק"ל ז"ל בתו"מ ה"ב סימן ל"ה לענין אומדנא ע"ש. ויכול הטוען לטעון דאדרבא אמרין דעת המצוה אילו ידע שאהיו יעקב יטעון טענה זו אחר מיתתו היה מספיד השו"ת שבינו לבנו ואינו נותן בידו אפילו בתורת נאמנות. והלא תראה דמלשון הצוואה י"ל המנוה מוכה שהא בשותפות ואינו בתורת נאמנות עם אחר מאהו שכן אמר בהה"ל דבריו נכסי עובדי מהנכות וגם הל"ק בשותפות או קרקעות. ולא אמר מה שיש לי התיי אחר בנאמנות או בלשון אחר המוכה דבתורת נאמנות יש לו עם אהיו ובזה מזה דעוד לא נתפרדה ההכילה מהם ובפרט שהצוואה עשאה אחר כואו מעד שנשטת ולפי השמועה דלא ארבו לו הי"ס בנא אבין כ"א כמו שש' הדשים או בשבע הדשים ומה וא"כ מהי כ"אלו השו"ת. ומיש דאחיו יעקב יכול לברר זה בעדים. אהה"מ צ"כ"ה רבה לכפל דברי המנוה שלא דיבר מזה וכדאי שצ"ק לברר בידו גמור בשטרות וכיוצא באזה אופן היה וא"ך הנאים שגששו בניהם כנהגו. ואין לו דמי' בצוואה בשותפות כוונתו על אחיו השני אבל יעקב הוא בתו' נאמנות דודאי חלוק זה אינו מתאמת לפ"ד המנוה כלל וא"כ אמר' דיעקב אחיו אינו דאפשר אנפשה ואין בטענתו ממש.

עוד כתבו בסעיף ה' ז"ל דהצוואה לא נעשית בערכאות שלהם ורק ע"י האבוקאטו והתמו עליה עד אחר והוא ע"פ לפי מה שנודע לנו ע"ד ה"ו. הנה מוכה מדבריהם דאילו המנוה היה עושה הצוואה בערכאות שי"ג אין בה נפלה ועקש אלא דהרצועה היא שנעשית ע"י האבוקאטו לבד ובעד ע"ל. ומכ"ה שכן נהגו ישם בארצות ההם וכמשי"ל משם הרב עקרי הד"ס ז"ל שהאחי"ו הייבנים שלשת השרנים בצוואות אלו וכולם הסכימו לאשרם ולק"י"ם. וע"ן להרב כפי אהרן ז"ל בתשו' הרב הנאון כמזהירא אישכ"ו ז"ל בק"ק קני' ע"ד בנדון צוואת השר קא"י"ן נסים ישמאכא העשויה כע"ן נ"ד ע"י האבוקאטו דוקא ובהתיימ' ידו של המצוה וכתב עליה ז"ל וא"ך אנהגו נאמר מעתה אחר' אשר השר עשה צוואתו בהזותו ברא עדיף לא עשה מדעתו ובמקרה באו אסר"ו כ"א הכל נעשה בכוונה מאושרת לק"ם צוואותיו ומתנהגו ובה"ל להמלך בהאבוקאטו וסדר לו הסדר המעולה כפי מ"פ"ם מנהגם ונימוסם וקנין לא נמצא בה כי לשפה יתר וללא יועיל היה בעציהם וגם ז"ק לפי נימוסם ע"כ לא נמצא בה קנין לפ"ד וז"ל זמני של שטר דה"ו ודאי אליבא דכ"ע כמדיום ולאח"כ וכו' ואחר' כי גדולים המה אשר מערתם יגורו אלים ומנהג המדינה והיא לכל גוידים דמבשרי צוואות כאלו וככה צריכה להיות למען יק"ם מלך במשפט את כל הכתוב על מתנותיו דודאי גם אנהגו סק"י"ם אותה ד"ש לה

ויכולים לומר ק"ל באיך פוסקים המוכים להם. אלא דנה לזה אמנא' דהלא מצונו למרן ז"ל בבי' ה"מ סוסי' רמ"ה מהו' ה' שכתב מ"ס הרשב"א ז"ל וז"ל שאלה שנים שאמר תנו מנה לפלוני לאתר שישא פי' או לאתר שנה מי אמר' כבר וכו' הורשים בירושתם ושוב אין לה הפסק. והשיב כל כה"א ודאי קנה שלא אמרו אין לה הפסק אלא כמי שמתוק את הורש בכה כאומר נכסי לבני אבל במנהג נכסיו לירשיו סתם ואומר תנו מנה לפלוני לאתר שישא בן או אחיו פי' ודאי קנה ע"כ ע"ש. ומרן ז"ל שם לא כתב ע"ז כלום ש"מ דכן ס"ל וע"ן לה' עדות ביעקב ז"ל סימן מ"ו ולהרב נהפ"ה בקס"ק ה"א ה"מ סימן כ"ה דה"ו ס"ל בפשיטות בדעת מרן וכו' הכנהיג בתשו' בע"ה ה"מ סימן קנ"ד ר' קני' ע"ד בדעת ר"י שהביד הרמ"ה ולא חלק עליו וכו' בסמן צ"ב וע"ן בדעת הרא"ש דסתם ה"ו ס"ל להרא"ש ז"ל ע"ש. והנה דהתק"ל ז"ל ה"מ ה"א סימן ל' כתב דאין הברה לומר דס"ל בן מהב"א בבי' בסתם כל שלא פסק בן בשיע' ע"ש. מ"ס גם ע"ז כבר יצא לחלק בהלכות ישי' לבו ה' מזהירא ז"ל בס"ה פני' ח"ג דס"א דכל שהסבא שמכ"א בבי' בסתם היא מהרשב"א ודאי דכ"ע מידו דודאי ה"ו ס"ל למרן וגם שלא פסקה בשיע' דשאני הרשב"א דדעתו שקולה כרוב הפוסקים ובמיש מזהירא' מ"ס מזהירא' כידוע וכו' וא"כ כיון דקבלנו עלינו דהן ולתורות כהוראות מרן ז"ל ומצינו למרן ז"ל שס"ל מהרשב"א ז"ל מדעתם כוונתה ובני' ובני' נ"כ גם שפירש שאחר הפרעון של תובתו וכיוצא לא נפלו נכסים קמי' יורשים אלא וכו' בעלי המהות והצוואה קיימת.

ואע"כ דמילתא כל מיש בזה הוא לרווחא דמילתא אבל בנ"ד בצוואה זו העשויה ע"י האבוקאטו לפי נימוס הערכאות של גוים אין אנהגו צריכים לכל זה והוא לפי מה שכתבנו לעיל לדעת מוה"רם זרבינו שמחה והרשב"ן והמבי"ט ז"ל ודעמיהו דס"ל דה"כא דאת זמן בשטר המן מוכה שמחיים הקנה לו והיו כאלו כתוב בו כל הדברים הצריכים ועבד ומדני וכו' שכן העלו שני גדולי ההר הנאונים הגדולים רבני ירושתיו היה כמזהירא' ז"ל וכמזהירא' אישכ"ו ז"ל אשר הביד לעיל וא"כ אין עוד להבס בשום ספק דיעותא אהרתי גדול כה המנהג ומנהג מבטל הלכה וכנ"ל.

עוד כתבו כפי ד' ז"ל המנוה נ"ס בצוואתו מדוע שלא נתן כלום מנכסיו לשני אחיו יען שמצבם הגשמי טוב מאוד. והנה אהותו הוסיף אותם לרוב ומענה שלא נתנו אהיו חשבון מדויק יען דנא"ק דורך טוען שאהיו המנוה נתן לו בתו' נאמנות בכל עני' המסחר אחר שכתלה השותפות ביניהם ויכול לברר זו בעדים. ובכל ההצוואות המוכות שצ"ק לשלם וכיוצא יהיה עני' וא"כ אומדנא דמוכח דהמנוה אילו ידע דאהותו ע"י חגרום הריסת מצבו לא היה נותן לאחיו כשאר האחים תמיד יצ"ו.

קצב וזאת

ח'מ'ה' צוואות סימן ו

ליהודה

לה על מה לסמוך גדולים ועצומים הנזיל עכיד, אשר מזה מוכח שפיר דנס צוואה זו הניד הגעשית עיי האבוקאמו לתור שררה וקיימת וכעין צוואה שדנו בה הרבנים ז"ל שם ואין להרהר אחריה משום שלא נעשית עיי הערכאות עצמם וריב, גם מיש דהתום בה עד אחד ע"ל, גם בזה אין שום ריעותא רמלבר דאעיקרא נראה ברור דהתימת העדים לא עיקר הצוואה כלל, וכמו שכתב המנהג אני החיים וכו' מורה ולא אמר אתם הוו עדים או לפי' הודה וכו' אלא כתבו בזה הלשון לפנינו ההם וכו' מוכח שפיר דהיי' דוקא לאשר התיי המצווה ולא על עיקר הצוואה, וגם מלשון ההוספה שהוסיף בסתם ולא וכיד שיר את שמות העדים שלפניו נראה ברור שאין עדותם על העיקר ואולי שבעת בוא הצוואה לפני הקונצלצאמו או ביקשו לאשר ולקיים התיי המנהג ולכן חתמו חתם ברור, ועל הכל כבר כתבנו דלפי מהנהגם ונימוסם בעצירות ההם להכשיר אעיר נכרים ועיין בספר כפי'א ז"ל שם מה שהעלה לדגא הוא ומעיר הגאון הראשיל כמותריא אשכנזי ז"ל שעליהם קא סמיכנא ובמשיל.

והגם שהגאון הרב שער אשר ז"ל חיב היום סימן כ"ט דף ע"ג ע"ב בתר שהבייד הרב אורה לצדיק ז"ל היום סימן א' שכתב וז"ל נמצנו למדין דגא דמלכותא דגא לאו הנו דנינים שדנים בערכאות במלכות כפי ספרי דנינים שהיכרו הכסידים הגקרי ואפילו נור המלך ללכת בערכאות אלה אין אלו ממשפח' המלוכה ולדיה אין שומעין לו ואין לביד שלנו לדון בדנינים וכו' ע"כ, ועי' כתב השע"א ז"ל וז"ל כי מננו נקה לספר הקודני שנתסדר בימי גאפוליון הראשון עפ"י קיבוץ וועד הכסידים וידועים דפשיטא דלא ערק' מהיבוריהם הגקרא ליים אימפריאלים הג' סמילא דלא מהייבגן למיזל בתריה אף אם המלכות נזורה אליבא רביע וכו' ע"ש, ראיתי למהר"ר כמותריא ז"ל בספר פניי תיה ד' קין ע"א שהבייד אלו וכתב ע"ז וז"ל ואחרי' הראוייה אליו את כבודו ואת נודלו אנא דאמר לדבר הזה יסלה האדון דלא דמי הקודניי שיסר הגאפוליון האי לספר דנינים שהיכרו הכסידים דאירי בהו הרב אורה לצדיק ז"ל דהתם כיון שהיכרום הכסידים לא יבצר מהלוקי דעות שיפול בהם משאיכ בקודניי וכו' שנתפשטו מזה כמה שנים לדון בו בכל מקומות ממשלתו ואינם יכולים לשנות ולא להפיל מכל דבריו ארצה אפילו כהם השערה ולא להוסיף עליו ולא לנרוע כלל ומקפידים בזה המלך ושריו מאוד כידוע איכ תדין נותן ללכת אחריו ולדון עפ"י דוקא גם אם היה חסר מדרכי ההקנאה הצריכים ברינו, ובהו רואה אני את דברי הגאון הרב הראשיל כמותריא ז"ל הג"ל יותר מדברי הרב הגאון שער אשר ז"ל הג' וכמבואר עכיד ז"ל ע"ש, ודבריו אלו באו להלק בין הקודניי של הגאפוליון האי ושל מלכות הונטרמא שנתשטמו מזה כמה שנים לדון עפ"י הכתוב בהם שאין לדמותם לספרי דנינים שהיכרום הכסידים שעליהם באו דברי הרב אורה לצדיק ז"ל

וכנ"ל, והגם שכנגד זה כתב שם ד' קניא עיר וז"ל ותו דכל מיש הרב הגאון מוהראיק ז"ל בסמן כ"ט הג' אינו אלא לעקור ולשרש גם מנהג עיר צרפת ואימאליא שנהגו להכשיר שפרי סהנות וצוואות העולים בעכשינ, ועכ"ז העלה הלכה למעשה דאין לנו לדון כמנהגם גם בעדות הג' עצמם כל שחסרים דרכי ההקנאות הצריכים בדינו כיון שאין מנהגם קבוע מכל בני סתא וגם אינו מנהג ותקין כמו שהאריך בזה שם בראיות נכוחות וברורות ועצומות מגדולי הפוסקים והאמת אמר ולא אחד שאף שאני כדא להכריע וכו' מ"ס רואה אני את דברי הגאון הרב שער אשר ז"ל בזה ניכ יותר מדברי רבני ירושתיו באותו גזון כיון שכל דבריו מוסדרים על אדני פו גדולי הפוסקים ז"ל וכו' ע"ש דהכריע בזה דברי הגאון הרב שער אשר ז"ל יותר מדברי רבני ירושתיו דאין לדון כמנהגם כל שחסרים מדרכי ההקנאות הצריכים בדינו וכו', ושם דבריו לעיל מזה אדרכא הכריע את רבני ירושתיו שיש לנו לדון עפ"י הקודניי של הגאפוליון האי דהדון נותן ללכת אחריו גם אם היה חס' מדרכי ההקנאה הצריכים בדינו וכנ"ל.

מכל מקום בעדות אלו וכיוצא בהם כבר כתבנו דהם מאשרים ומקיימים את הצוואות וסתנות העשירים עפ"י נישיתם וכמו שכתבתי לעיל.

אלא דהגם שכתבנו בעניותין לאשר ולקיים הצוואה הג' עפ"י מיש בעניותין כנ"ל מכל מקום רואה אנכי דהסדר של הצוואה רעוע והוא שכתב בצוואתו שהקפידים והמסנים אתרי פסידתו יהיו כל נכסי עובדו הן העובת שיש לו והקרקעות כולם יהיו אולם כנסף בעין בדי שיוכלו לקיים צוואתו בכתוב בצוואה, רמזה מוכח שאינו נותן כלום לכל אשר צוה לתת להם מנכסי עובדו מקרקעי ובמלמלי מהמומנים אצלו בעת מותו אלא דכולם ימכרו אותם ויעשו אותם כסף מנובן ואו הוא נותן להם מה שצוה לתת להם, וזה הוי דוסה ממש למיש הסידכ' דניסין מ' האומר דהאומר להכירו שיקנה ממנו דמי הוין כשיסבור הוין מקרי דבר שלא בא לעולם ע"ש והבייד מורים ז"ל בהנהג' בחיים סימן ר"ט סיד ע"ש, והגם דלפ"ד הוין אומרים שהביא שם מורים ז"ל דאם אמר שיקנה כשיחיה בעולם קנה אעפ"י שעכשיו אינו בעולם יע"ש, מ"ס בנ"ד שאני מההיא ר"טס מירי באדם עצמו שהוא סקנה בחיו לאתרי' בזה שיד' לומר בן דקנה אעפ"י שעכשיו אינו בעולם, אבל בנ"ד המצווה ליתן אתר מותו באופן כזה בודאי אפילו לדעת הוין אומרים שהביא מורים הג"ל יודו בזה שלא קנה כיון דהיכא אתר מותו נפלו נכסי קמי יתמי וקנו אותם הדורשים כיון דלא הקנה להם במעכשיו וכשיחליפו אותם בכסף הוי דבר שלא בא לעולם ולא קנו מקבלי המתנות וכיוצא, ובמיש הרב דבי' ח"ב היום סימן ס"ט רואה ז"ל ומוהרא"ג ז"ל דעמדו כזה והסכימו לבטל המתנות ההם עפ"י מוהריק"ש ז"ל ובתש"ו הרמב"ן ז"ל ומין ז"ל בב"י סימן רנ"ג ע"ש, ועיין ניכ למהר"ר כמותריא ז"ל כס"ה

וואת ה' צוואות סימן ו ז ליהודה קצג

בסיה לפני חג סוכן ב' שהביד ומתה למד לנרונה שלא נמצא לו מעות להמנוחה בעין כח חובות ומסלולים וצוה לתת לפלוני סך כזכ ופלוני וכו' דודאי כוונתו היתה שימכרו המסלולים שלו ויגבו ההובות ויתנו להם וזה היה דבר שלביל ולא קנו מקבלי המתנות כיון שלא נתן השפחה והחלואות עצמם למקבלי המתנות אלא מעות בעין היה דבר שלביל וכמיש הרב דב' ד"ל ושאר הפוסקים ז"ל יעזיש ומנה ביש וקל וחומר לנהנינו דבפירוש צוה בצוואתו שיגשו כל קנינו מקרקעי ומסלולי בבסק מומן וכו' ושוב יתנו ויחלקו למקבלי המתנות וכיוצא דודאי לפי דברי הפוס' הגיל היה דבר שלא בא לעולם כמיש ולא קנו מקבלי המתנות ולכן מטעם האמור בסעיף זה וגם ראיתי בנדון זה שכל הירי בדהיין היו שדעתם מוכרעת שאין בצוואה זו קיום כלל לכן הסכמתי גם אנכי הדל בביטול צוואה זו דקרא כתוב אחרי רבים להטות ומה גם דיש סניף גדול בביטולה לפייד הפוסקים ז"ל הגיל דהוי דבר שלא בא לעולם ובגיל.

והיתרה לבאר דמה שכתבתי בעניינתן הסעיף הגיל דכיון שצוואתו היתה שאחר שימכרו המקרקעי והמסלולי יעשו אותם בבסק מומן כזה הו"ל דבר שלא בא לעולם דבזה האין לבטל את הצוואה ובגיל. ממואר הרב דלא כיוונו לזה הירי מאנשינת בסעיף ג' כאשר יראה הדין.

באופן המטעם הגיל וגם אחר הכל הירי בדהיין היו דעתם נוטה בביטול הצוואה הגיל לכן עלינו בהסכמה יחד לבטל את הצוואה הגיל והרי היא בטילה וזכו בה כל הירישים הראויים לירש כפי דין הוראתו שתתעלה לעד ואין לזרם אותם והאל יתברך י"ט וימן כירא.

וואת ליהודה

סימן ז.

שאלה צוואה שהיא עשויה ע"י שני עדים הדיוטות בלשון ערבי דאשה אחת הלכה ויש אשה אחת שעשתה עמה טובות ושמשתה כלל יתרות הנתינות לה ולכן האשה זאת החליה מצוה על ידם שהיא נותנת לה במתנה כל עזבוניה מקרקעי ומסלולי וכתוב בלשון עברי בפירוש נופא מהיום ופירי שעה אחת קודם מיתה ולא כתוב בה קנין כלל, והאשה שעשתה הצוואה אין לה בנים כלל כי אם אחי קרובים ממשפחת בית אביה, יש לדעת אם וכתה האשה מקבלת המתנה בצוואה זו או לא.

תשובה דנה לבאור צוואה זו הנם שהאשה המצווה היא היתה שכיב ואח"כ מתה באותו חלי' בנודע מי' מלשון הכתוב בצוואה נופא מהיום ופירי שעה אחת קודם מיתה בלשון עברית איכ הו"ל כמתנה בריא וצריכה קנין ואין בצוואה זו קנין, ועין

להרב ויאמר יצחק ח"ב היום סיב עיב שכתב וז"ל אלא דמיס עדין יש לבקש בצוואה זו כיון שכתוב בה ומהיום ובכל עת וזמן שהפטר לביע וכו' נמצא שדחתה המתנה מהיום ולבשתתות והו"ל כאילו אמרה נק מהיום ופירות לאתר מיתה וכיון שדחתה לה נק הקרקע מהיום היה צריך קנין כדון מתנת בריא וכיב סין בב"י סימן תנ"ו טעם הרמב"ן וז"ל נקטין מתנת שכיב שכתב בה מהיום צריכה קנין כמתנה בריא דלא קנה אלא בקנין ואפילו כתב בה מהיום ולאחר מיתה ע"כ, וכיב הרשב"ש וכו' וכיב הגמ"י דכל היכא שכתב מהיום או מהיום ולאחר מיתה בעי קנין וכו' ע"ש, ומה לניד שאין כתוב בה קנין וכתבו נופא מהיום וכו' יש לומר דבטילה צוואה זו ואין בה ממש, אלא דשם היום הרב ויאמר יצחק ז"ל הו"ל אבל בכל מקום עדין יש להלק ולומר דער כאן לא אמרין שאם כתב בה מהיום או מהיום ולאחר מיתה דהוי כמתנה בריא דאנה נקיה אלא בקנין אלא דוקא בסתם מתנת שכיב דאנו מצווה מהיום מיתה דאמרין כיון דאמר מהיום וכו' וכיון שלא קנו מידו לא קנה המקבל מתנה, אבל במצוה כהמה מיתה כיון שהמתנה שנתן הוא מתנת המיתה ודאי דאין כוונתו להקנות לו אלא לאחר מיתה וכו' ועין שם שהצריך להביא בריית הפוסקים דאשונים ואחדונים ושוב כתב וז"ל נקטין מהאמור דבניד שכתוב בצוואה ומהיום ובכל עת וכו' דהו"ל מתנה מהיום ולאחר מיתה שפירשה נק מהיום ופירי לאחים היה צריך קנין וכו' אלא שערין יש לקים הצוואה כמיש בצוואה שהעשה לה כל צריכה אחרי מיתה וחובה כהלך הקרקע דהו"ל יתובה בה נק ופירי אחרי מיתה וכיון שלבסוף לא אמר מהיום אמרין בהחלפה שים או אפי' את"ל בדוקא והוי סתירה מי' בסוף הרי קי"ל דבשטר הלך אחד לשון האחרון ובמיש סין סימן ט"ב סיה, ואיכ בניד שכתוב בסוף שהקנין לו הכל לאחים דהו"ל נק ופירות כמישיל הצוואה קרימה ע"כ ע"ש, וס"ס עוד הו"ל ולפיו זכינו לדון דכיון דמין ז"ל פסק בתשובה דאף שכתוב בצוואה מתנת בריא תלינן במעוה מטעם ביטול השטר, הני בניד מי' בצוואה הגיל היכא מהיום תלינן במעוה כדי לקים את השטר, ומה גם דבסוף לא כתב מהיום וכוה כיע יודו דתלינן בשים ומקרימין את השטר, וכיב וק"ו היכא דהסופר אינו בקי ולא ידע בין ימינו לשמאלו בניד אומדנא דמוכה דמיש מהיום הוא אשגרה לישן ולא אמרה האשה המצווה כלל ועין כנהניג סימן ר"ן הגב"י אות ע"ד וכיב הרב שמי' החיים ס' ח' וז"ל ומכיש בשטר הצוואות שאין דעת המסדר כיכ נכונה עליו וכיש כשהשטר עשוי ע"י סופר שנוכל להלות נמסר ובכלול הלשון במעוה וכו' זה הדבר מסור לדיינים להחישב בדעת נכונה כדי להבחין ולהבין כוונת המצווה ולחישב הדברים באופן היותר נאות וקרוב אל האמת עפ"י אומדנות המכירתה וכו' ע"כ, והבאתי דבריו באריכות שאין ספר הגו' מצוי כיכ נכודע, ומדבריו ז"ל יוצא לניד שנעשה הצוואה על ידי שני עדים הדיוטות והם שסדרו

קצר וזאת

ח'מ' ה' צוואות סימן ז

ליהודה

נוטה הצוואה וכתבו נופא מהיום ופירי וכו' מוכר שפעות זו מהעדים ואמדין דעת המצווה שכל כוונתה לעשות כרת וכתיוקן חכמים וז' ושלחא הוא דעוית וכמיש הרב שמיץ ז"ל וכניל. ועיין למין בשו"ע ה"מ סימן רנ"ג סעיף ל"ב וז"ל שמי צוואה העולים בערכאות של נזים כשרים ע"ש, ומורים ז"ל בסי' ס"ה ס"א כתב וז"ל ולכן שנים שעשה צוואה לפני ערכאות של נזים קיים כל מה שצוה וכו' ובכל מקום שמשפט המלך לכתוב כל הדברים בערכאות כשרים אפילו שמי מתנות מכה רגא רמלכותא וכיש במקום שכבר נתנו להכשרים כשרים וכל שטר שמכשירים משום רגא רמלכותא אם לא נכתב כהונן לפי דיניהם אעפ"י שנכתב כהונן לפי דיניהם פסול דלא נכשיר יותר מהם וכן להפך אם פסול לפי דיניהם וכשר לפי דיניהם ויש חולקים בזה ע"ש, ובצוואה זאת כבר כתבנו דאפילו לדיניהם אין לפסולה וכמיש המשיץ ז"ל והרב ויאמר יצחק וכניל.

גם אין להושיע בנזיד דבזה הוויא מעברת ירושה מהורשים ואח"כ לא תהיה באעבורי אחסנתא וכו' דהרי נודע מ"ש הרב ביד ה"מ סימן קל"ו דמי שאין לו בן אם מעביר הירושה מהורשים אין בו משום אעבורי אחסנתא ואפילו יש לו בת יע"ש, וכן דבנזיד אין להאשה המצווה לא בן ולא בת איכ' כשצווחה ליתן עובונה לאחרים לזאת האשה המשרתת אותה ועשתה לה כל נהיר כנודע לכל השכנים הודעים בבירור כל זה אין בזה משום אעבורי אחסנתא לפייד הרביד ז"ל.

גם עיין להרדביו ז"ל בחדשות סימן ס"ו ותקמיה שכתב וז"ל הא דלא מהגי מנה לעקור ירושה היד שנתנו דרך משל שהבכור והפסוס יתנו חולקים בשוה וכן בניס או בנות וכיוצא אמנם אם נתן בדרך מתנה כמסר והמתנה הוויא אינה עולה בדיניהם אמנם בעשינ' עולה ונתנו לדון עפ"י הערכאות הוי מנהג לקיים המתנה ולא מקרי מנהג לעקור דברי הורה עש"ד וכן הכריה הגאון הקיד בס"פ נ"א מתשובת מהריק"ז שורש ה' ומהריב"ל היא סימן ס"א ע"ש והבייד בספר אורה משפט הלכות נהלות סימן רפ"א הנהיג סיד.

והר"ב משכנתא הנוצרים ז"ל ר' רבינו אית רציה הביא משם הרב הא"י יוסף בתשרי ר' ה' ע"ב שכתב ורצה לומר דדוקא בראיה ליה בני הישגין ליה דקיד' הכותב נכסיו לאחר אין זה חכמים נוטה היטב כמיש במשיע סימן ר"ן ע"ש, אבל לגבי שאר יורשים לא והדר ביה מ"ש רש"ב דקא עקר לירושה ראורחא ע"ש, ולדעת רב האי גאון ז"ל דאם אינו מנהג לירשו אין המתנה קיימת ומתנתין בדשיר לירשו איכ' לדבריו ז"ל היכי משכנתא לה מתנת שנים בכל נכסיו ע"ש מ"ש בזה ודוק בתשובה הללו שבעה סעיפים מהתעפ"ס ממנה עכ"ד ע"ש, ולא זכיר שיר לרבי הרביד הג"ל ובעת אין מציא סי' ביד לראות שורש דבריו ואיך חלק דאם אין לו בן או אם מעביר ירושה מהורשים אין בו משום אעבורי

אחסנתא אפילו יש לו בת דהא הבת נ"ב יורשת מהת"י. **ובנזיד** דיון יש ליפות ולזכות להאשה מקבלת המתנה מכה שבחיה של הנותנת תקף ומיד אחר הצוואה עשתה כל מנמחה להתקין ביד האשה ולקבל מעיקר המתנה באיזה סך מהבכר אשר לה בהלוואה בבנק וכמיש רבינו ירושם ז"ל והבייד מרן בב"י ז"ל שם וז"ל ואם החזיק אותו בה מעכשיו לא ש"ך ביה דין מתנה סמירתא ע"כ, והבייד המשנה"ר שם וכתב וז"ל ומדיהסת לשונו מוכח דאע"פ רלא החזיק אותו בפועל אלא דכתב וז"ל ויחזיק מעכשיו ס"י וכו' ע"ש וא"כ בניד עדיפא מנהג רההדקה מהמתנה להמקבלת בפועל ולקחה מעיקר המתנה סך הגון מעיקר ש"ש לה בהבנק כניל וזה מהגי אפילו לרעת מרן ז"ל וכמיש שם הרב דרליו ע"ד וז"ל ולעיד גם מרן ז"ל הולך ואור בסברה זו וכו' יעירין שם.

והנה בצוואה זו דניד מוכח דהיא מנהג שנים כזון ששלחה לב"ד והודיעה אותם שהוא תולה ורוצה ליתן במתנה קודם מותה להאשה זו שעשתה לה נהיר גדול ורדא' אין צור להושיע לה למתנתא סמירתא וכמיש הר"ק ז"ל על ס"ש בפי' הקת' אמר ר"י אמר רב האי מתנתא סמירתא לא מנבינן ביה וכו' כתב ע"י וז"ל כתב רבינו האי גאון דלא רנילין בצוואות למהש לסתמא ומעשים בכל יום כד נפקא תפקדתא דמצווה מחמת מיתה במתנה מקיימין ליה ומנבינן בה ולא הישגין למאי דלא כתב בה בפרהסיא ע"כ, והבייד המשנה"ר אות מ' סימן ס"ה וסיים ע"ה וז"ל ופסוסן של דברים מוכיחים דדוקא בצוואות רמחמ' מיתה הקילו הגאונים לנבייתו ראשונה לרובן דהקלו נמי לנביה במה מילי וכו' ע"ש, וכיכ' הרמב"ם ז"ל בראש פ"ט מהלכות זכיה וז"ל שנים שצוה ואמר אל תנלו וכו' מצווה מחמת מיתה אין צריך לומר נלו המתנה אלא אפעיפ' שכתובה סתם אין הושיטין לה שמא מסתרת היא ע"כ, וסיים שם וז"ל ועלה מן הארש דמצווה מחמת מיתה ל"כא מאן דפליג ראעינ' דלא כתיב בה ככתובה בשוקא והוא לא אמר לסהרי אלא סתמא מנבינן בה שפיר וכו' ודעת הגאון בתשובה ורבוותא ורבינו אפרים ז"ל דבין בבריא וכיש בשנים דכל הכא דליכא למהש דריתו קא מדה ליה מדינא דשים שפיר קיימין בה ומנבינן לה ע"כ יע"ש.

והגם דמין ז"ל כתב בס"פ רס"ב דצריך לכתוב בפירוש אפילו בצוואה מחמת מיתה וכו' מ"מ בניד העדים הם אינם יודעים מזה כלל מהו שצריך לדינא וכבר כתבנו בעניוה"ן דבין שהאשה רעתה להקנות כפי הדין בכל חזוקי סופר והודיעה ע"י לבדה"ן אלא דשלוחא הוא דעוית וכמיש הרב שמיץ ז"ל והרב ויאמר יצחק ז"ל וכניל ובוזה וכיוצא בה אפשר דאפילו מרן ז"ל מודה דאין לחוש ולהדרג אחריה והוויא כמתנה נלחיה ומפורסמת וכתה בה האשה מקבלת המתנה.

והנראה

גם אין לסעוד בזה ולחוש ראוי שכבר המנהג הוא עצמו פדע נדבתו זו בחייו והוא סמיך הרבני ויל בישנות סימן צ' והסכים ויל היא סימן ע'ד ברין פקטו של אדם מכתובת ידו שהוא חב לאתרים כך וכך ולא העבר עליו קולטוס בדרך הסותרים והכותבים שהתוב שנפדע כותבים תחתיו שני קווים והם סימן ידוע שזה התוב כבר נפדע דאם טוען החיב שכבר פדע וטבה להעביר קולטוס בנז על אותו חוב אינו נאמן וחיב לשלם יעיש. ועין מהראניא ח'א סימן ס'ו ומהריק'ט סימן ק'ט יעיש. ובגיד שהנבאים של בית המולד הם נאמנים ובעת שיקבלו נדבת המהנדב עושים שני קווים בצד השם להודיע שזה כבר פדע נדבתו. ובגיד בשם האיש המנהג המהנדב לא נעשה סימן זה בחדא שאין לסעוד שכבר פדע הוא בחייו. וא"כ חיבים הורשים לפדע נדבת אביהם ולקיים רביו דכמו שכתוב בפנקסו דמי ובגיל.

ואין לומר דכיון דהגדבה אעיקרא היא בכתובת ידו והתלמז דוקא איב אין בזה משום אסירתו לנבזה במסירתו להדיוס דאפשר לא הוציא הדברים של הגדבה בפירוש בפיו אלא בכתובה ובמחשבה דוקא ואין בזה משום אסירתו לנבזה וכו'. ראשונה רביו הוא דהמנהג המיד שחידר בין היהודים יהודי סגולה כשרם מתאספים לעשות איזה נדבה גדולה הם מתגדבים בפומבי כדבור כל איזא אומר בפה מלא נדבתו כך וכך. ובפרט בגדבות גדולות לבנין כיוצא בזה שהגדבה אלף נניה או ח'ק נניה וכיוצא תחילה כל מדברים ומפרישים פלוני נדבתו כו"כ ופלוני כו"כ וכו' וטוב אחיב כותבים בפנקס נדבת כל איזא והמהנדב כותב וחתם שמו בצדה שהוא מודה בזה על נדבתו כנודע. וזוהו הוי נדבה בפה ממש וחיב לקיימה מדאורייתא דכתוב לא ידל רביו וככל הוצא מפיו יעשה וכתב מוצא שפתך השמור ועשית. ועוד אפילו בכתובה להוד בלי אמירה בפירוש מציעו להרבה מהפוסקים ויל דסיל דמועיל בהקדש ובמיש הרב מול שעה שם בפיד מהלכות וזיה ד' פיג שהקשה על דברי חיה זמין הכים שכתבו ראשיתו לנבזה וכו' הויא מדרבנן דמנחה סוגיות בשים מתבאר דאפילו מחשבה מועיל בהקדש דכתוב כל נדב לב עולות ואין אפשר לומר דאמירה לנבזה מניד נדע ואינו אלא מדרבנן. וחילק בזה דמיש מדרבנן הוא לענין מקה ומסגר אבל האומר להקדש רבר הוי אסירתו כמסורה מדאורייתא עיי' והבייר הדמיה ויל כללים אות א' סימן ש"י וכתב על דבריו אלו שהם חיים וקיימים ונאמנים עיי'. דמנחה מזה דאפילו במחשבה בלי דבור אלא בכתב ידו כגון דין מועיל בהקדש ובגיל.

ועיין להרב אור לי סימן ט' שהביא מהלוקת בזה א' כתיבה חשיב כהדור או כדבור ואמירה. והביא ראיה ממיש הראב"ע והרשב"א ויל בפירוש התורה על פסוק ראמי אני הנהגך יתרו בא אלך שפירשו שכן אמיל ע"י אגרת עיי'. אלמא דלכתובה קריה דתמנא אמירה. וחילק יש בזה הרכה והבייר החריא

והרואה ברביו הרב כפי אהרן ויל בהלכות צוואות מרף קמיו ואילך בזה שהארץ לקים צוואת קאייץ נסים שמאמא וכן ברביו הגאון כמנהגיא אשכנזי ויל שהארכו למעניתם בקיום צוואות כאלו יראה בפשיטות שהצוואה הנדונינו יש לקיימה בשופי ואין לחוש לכל החששות הגיל וכמשי'ל. ובכן לעניד שוכתה האשה מקבלת המתנה הגו' ואין להרדר אחריה כלל ובגיל הגלעיד כתבתי.

זאת ליהודה

סימן ח.

שאלה ראובן שכתב שמו בכתובת ידו וחת' בפנקס של בית המולד שניד הנבאים שההנדב כך פלוני לבנין בית המולד והגביה הגו' חתיה ננכיה בזמן שתחילו בבנין. ולא עברו ימים מועטים עד שמת האיש ההוא שכתב שמו בכלל הסתגרים בפנקס הגו' קודם שהתחילו בבנין בית המולד. והגיה אחריו בת אהת יורשת עזבונו והיא בת סיו שנה מי'ם. ועתה התחילו בבנין הגו' ותבעו הנבאים מיד האפוטרופוס כך נדבת אביה המנהג המהנדב בהסך הגו'. אם יש זכות להנבאים להיב את האפוטרופוס הגובר לתת מנכסיה הבת יורשת הגו' או לא ושכמיה.

תשובה נראה לעניד דיש זכות תולה להקדש בית המולד סמאי דקיי' אסירתו לנבזה כמסירתו להקדש דמי והיא מדאורייתא ובמיש הרישכא דיל בה"י לקדושין על ד' כיה עיב והבייר מן התביב ויל בספר בעיה היום היא סימן קביא וכיכ הרב מול שעה בפיד מהלכות וזיה רפיג דאסירתו לנבזה כמסירתו להדיוס היא מדאורייתא רק אם בדרך מקה ומסגר להקדש אסרין שהוא מדרבנן אבל האומר להקדש או להגדב איזה רבר הוי מדאורייתא ועין שרית כללים אות א' סימן ש"י עיי'. ואין לומר רמיש אסירתו לנבזה כמסירתו להדיוס היא דוקא בהקדש נבזה אסרין כן ולא בהקדש עניים ועדקות וכיוצא. דפשיטא דגם בצדקה לעניים וכיוצא אסרין אסירתו לנבזה כמסליר ובמיש מהרימים ויל בת'א סימן כ"ב והרב מתנה אפרים בהלכות צדקה סימן כ' וצידד הריס ד' קמ'א עיב ומלאכה שלמה הכים ד' ס'א עי'א ושור' לב ר' מיו אות א' ושם ציין להקדש ויל באזה מקומות עיי' ועין להשריה שם יעוי'.
ואין להאפוטרופוס טענה לסעוד דכיון שהמתנה והגדבה הגו' היא מתנה בריא ומתנה בריא צריכה קנין וכמיש מין בשויע.

חיים סימן דשאני הכא דהגדבה והמתנה נעשית בפני דבים ובפני רבים אינה צריכה קנין ואפילו היה בפני שנים דוקא מיס מעוס דבים שנים ונדע דכל דבר דנעשה בפני דבים אין צריך קנין וכמיש מין הבי' בתו'ס סימן כ"ב וסימן שליר ועין להקדש חזיר תין סימן צ' מהם דליג עיב ועין להגהיג חיים שם.

דמשמע שהסברה השנייה היא יחידה, וכתב ע"ז פשיטא דס"ל למרן לפסוק כסברא קמא ששנאה בלשון רבים ולא ביש מי שאומר בתרא דאתנייה בלשון יחיד חזי אינה צריכה לפנים ע"כ, והבייד אלו הרב יד מלאכי ז"ל באות ס"ז וכתב שהרב שבנהיג בזה"ס סימן ביה בל"ל הקי"ל אות ב"ב נראה שסובר כן, ואהריו נמשכו כל דבני האחרונים ז"ל בכלל זה ע"ן להרב מוהר"ף ז"ל בספר לב חיים היא סימן ס"ב דף ע"ג ובספר כל החיים ד' ב"א אות ס"ן כתב בפירוש וז"ל אע"ז דקי"ל דסברה שמביא מרן וכו' ס"ס אם סברה הראשונה הביאה בלשון רבים יש אומרים ושוב ויש מי שאומר בלשון יחיד דעמו בלברא הראשונה וכו' ע"ש, ודברי מרן אלו שד"בר בהם הרב ויאמר יצחק ז"ל שהם בזה"ס סימן ר"ב מיה סברה הראשונה שהיא יש אומרים הם דבית כמיש שם וביידי מרן סימן ד"ה וסברה אחרונה שהיא ויש מי שאומר סברה יחיד הוא הראש ז"ל כיעו"ש, וע"ן להרב שער רה"ס היא אה"ע סימן י"ט שכן פשיטא ליה למר אחר שהבייד בעלי הכללים בני"ל.

אשר מזה ח"ס אני ע"י למה שראתי בספר שדיה ז"ל בכללי הפוסקים סימן י"ג סעיף כ' שהבייד הרב המגיה בספר משק ביתי בכללי הפוסקים אות נ"ו שכתב דאף שדרך הפוסקים וסרן לכתוב יש מי שאומר אף על סברא שאינה יחידה נראה דאם הפוסק הביא שתי הסברות ונאות כתב יש אומרים ובאחרת כתב יש מי שאומר בהא ודאי סברה יחידה היא וכו' ע"ש ואין עתה ספר משק ביתי מצ"א, ופלא על גודל בקיאותו ז"ל אך לא הביא סעד לזה מדברי הגויד ז"ל ומהנהיג שכן ס"ל בפירוש ומינה עשו לן כלל בדברי מרן ז"ל דבסמב"א בשם י"א ואח"כ בשם ויש מי שאומר דמשמע שהסברה השניה היא יחידה דס"ל למרן ז"ל לפסוק כסברא קמא שהיא דרבים והבייד הרב יד מלאכי ז"ל ובני"ל, וא"כ אך השדיה ז"ל השמים נ"ב כלל זה בדעת מרן ובני"ל ובעת אין הפנאי מסכים לחפש בדבריו היטב יעו"ש"ב, אך שיהיה דברי הרב ויאמר יצחק ז"ל דתפס בפירוטו ברע"ת מרן ז"ל דדעתו לפסוק בזה ביש מי שאומר אהמיר אישתמיס מניה דמר דלפי"ד רבני הפוסקים ובעלי הכללים הנ"ל נהפוך הוא דיש לומר בזה דס"ל למרן ז"ל בלישנא קמא ד"א דרבים נגדו ובני"ל, וע"ן בספר העלמות לב לכמהד"א ה"ן ז"ל בה"ג בקונטרס הכללים דף ק"ג ע"א ע"ש"ב.

והנה לנכון דירן דבבר כתבתי בעניינין דברור הוא בלתי ספק כלל שכן הדרך בכל אסיפות שיצטרכו לעשותם להתגדב נדבה העונה ונדולה כנגד בית החולים וכיצא שקודם כל כל אחר ואחר אומר בפא מלא מה שברצונו ליתן ולהתגדב להפעל ההוא, ושוב אח"כ יכתבו בפוסקם כל אריא ככתיבת ידו וחתימתו, ובה אין לחוש עוד ולדבר בזה בנדבה הלב ובמהלוקת הפוסקים ובכל החלוקים הנ"ל אחר דהגדה היא היתה בפה נמור וחייב הוא לקיים

החידא בברכי סימן תפ"ט אות י"ד ומיש הרב שכות יעקב היא סימן קנ"ז ומיש הה"מ חו"ד סימן ר"ך ורביז ומיש הרב פתח הדביר בסימן מ"ז שצ"ן שם לספרי דבי רב הפוסקים המדברים בכלל זה אי בתיבה השיבה כדיבור ע"ש, וכבר כתבתי הנלע"ד רבני"ד ברור הוא דלא שייך לומר ולתוש לכל הגיל ביון שקודם הכתיבה על הפנקס אומרים ומדברים המהנדבים בפירושא איתמר כל אחר ואחר נדבתו ושוב אח"כ כותבים שמונתם בפנקס והותמים בדם ובדאי דזה הוי ממש נדבה בפה וע"ז אמרו אמירתו לנבזה כמסירתו להריוס וחייבים הורשים לקיים נדבת אביהם ובני"ל.

שוב אה"ז ראיתי בספר ויאמר יצחק היא סימן נ"א ע"ז שנשאל בע"ן נרון דירן והוא ברובון שכתב בכתב ידו שמתגדב נדבה להלק ליתא הלומדים וכו' והתם שכו ע"ז ומת בתוך הומן ונשאל אם חייבים הורשים יתו"ך לפירע נדר אביהם מפני אמירתו לנבזה וכו' ושני ת"ה פסקו בזה דחייבים הורשים לקיים מה' שגדר אביהם וכו', אלא שהקד' הרב שם אם זכר ההקדש בכתיבת ידו דאפשר דלא הוציא הנדר בפיו מה שגדר כנוצר כי אם ע"ז הכתב ומקרא מלא דיבר הכתוב בכל הוצא מפיו יעשה, וגם מה שדרשו רז"ל אשר נדרת בפ"ך וז' צדקה דנראה מזה דדוקא אם הוציא הנדר בפיו חייב לקיים נדרו אבל אם כתב בכתב ידו כל שאינו בלשון חיוב לאו נדר הוא, והאר"ך בזה והבייד הרב הו"ת יאר ז"ל מ"ש בסימן ס"ז וז"ל אחר העיון נ"ל דלעולם כתיבה לאו כדיבור יחשב בשום מקום וכ"ש נבי נדר בדכתיב בכל הוצא מפיו יעשה דדוקא בעי עקיפת פיו ע"כ, וצ"ן שם ללחקה הפוס' המדברים בזה, ועוד מ"ש מרן ז"ל בזה"ס סימן ר"ב ס"ה וז"ל קנה קרקע אדעתא שיעשנו הקדש ולא הוציא בפיו כלום י"א ביון שנמר בלבו לתת לצדקה חייב ליתן ויש מי שאומר דאע"ז דכתיב כל נדיב לב עולות הולין מקדשים לא ילפ"ן והאירנא כל הקדש יש לו דין הולין וכו' הילכך כל שלא הוציא בטפתו אינו כלום ע"כ, והלכתא כ"א בתרא וא"כ דעת מרן לפסוק דכל שלא הוציא מפיו אינו כלום וכו' ע"ש, וס"ס ע"ז דלפ"יה אין בידנו להייב להורשים לקיים מה שנמצא כהוב ככתיבת יד אביהם ביון שלא הוציא מפיו ולא יתא אלא ספק אם הוציא הדבר בפיו או לא מספיקא לא מפקינן ממנוא מיד הורשים המוחזקים והמוציא מחבדו עליו הראיה דגם לפני הקדש אסרנן הכי וכו' ע"ש.

והנה מה שכתב דדעת מרן לפסוק ביש אומרים בתרא וכל שלא הוציא מפיו אינו כלום, אהמיר המיהא לי בזה ביון שדברי מרן אלו בזה כתבם בלשון יש אומרים וכו' ויש מי שאומר וכו' אי"כ יש אומרים קמא שהיא בלשון רבים ויש מי שאומר בלשון יחיד אי"כ אדרבא דעת מרן לפסוק כרבים וכלישנא קמא דכיון שנמר בלבו לתת לצדקה חייב ליתן, ולא בלישנא בתרא שהוא בלשון יחיד ובמיש כן בפירוש הרב נזיר אה"ע כלל ד' סימן ל' ע"ש"ב מרן באה"ע סימן ק"א י"א ויש מי שאומר

וּזְאת הִיא צוּאוֹת סִימָן ח ט ליהודה קצו

סִימָן ח ט

שאלה צוואה העשויה בכתיבת יד האיש המצווה עצמו ובהתייחסת ידו וזה נוסחה:

בשנים ועשרים יום לאחר שנתי שנת אלף ותשע מאות ושבעה ועשרים בעיר אלכסנדריה.

זאת צוואתי ואני בקו הכרואות מצד טפי ומצד דעתי גם אחרי השני מאורעות אשר הגיעוני ונעשה לי ניתוח, והוא בתוכה כולה בירי ובה הומן וחתימתי ביד, ועדתי שלשה פעמים בנוסה אחד ואין בנדיה הפרש, ואחת מהן אתגנה בארנו ברזל אשר לי בבנק נאמנהאל באלכסנדריה ושתיים האחרים ימסרו לירי שני אנשים מהלפס אנשי ערך שאם יאבד אחת מהן יוכלו לקיים מהאחרים. **כל** הצוואות אשר אעשה אחר זאת צריך שיהיו כמו זאת התוסים ובהם הומן בחתימתי ובכתיבתי ובכל דף יהיה חתימתי ביד, וכל צוואה אשר אעשה היא מבטלה מה שקדם לה חוץ מזה שאבאר בפירוט.

ויען שיש לי ספק מהמאורע האוטומיכל אשר קרה לי אשר בסביבתי הרהר מפסיד את חיי, וזאת הצוואה אני נותן בתוך טעמתי המוסה נר כתוב במסמנה ובכל דף חתימתי ידי והומן בכתיבתי אשר בה אבאר את דעתי אשר אני מצווה לפותחה ולעשותה מה שכתוב בה אם אמות קודם שנת אלף ותשע מאות וארבעים, ואם אמות באיזה מיתה איננה בטעיה ופלאומית.

ויען שטעמתי שמדברים לא אסת על בראיתי ועל ישוב דעתי אחרי שתי המאורעות אשר אירעו לי ותנחומי, ואחרי שאני כותב בירי את צוואתי זאת אשר אי אפשר לבטלה תאמת יאמנו אמת מה שמדברים עלי, ולבטל כל אלו הדברים נסעתי לעיר מצרים וישבתי שמה עם קרובי ומידעני כדי שרם ישפכו שדעתי עלולה ומיושבת עלי, ומצד אחרי דברתי עם מעלת הרב הראשי באלכסנדריה רבי אברהם אבינדר והבאיון אלפריד מנשה ועם האדונים דסא ומאריק ישראל וכו' וכו'.

ומצד אחרי נהתי לאחי פלוגי כל השטרות המצוירים שהניתי בריא שפיר בדעתי.

צוואתי זאת עשיתי משני הלפים, בהחלק הראשון סמנה אבאר כל כשרי קונוי וכל מה שיש לי ובחלק השני אצווה ובפירט הצוואה והנהצות לבני.

מה שאשאיר אחרי קרקעות ומטלטלים הם:

קרקעות כך וכך וכו' וכו'

המטלטלים שלי כך וכך וכו'

וההלוואות שיש לי בבנקים וכיוצא כך וכך וכו'

ואחרי שיש לי החרות לעשות בשליש כשרי כפי רצוני מקרקעות ומטלטלים, אני מתחיל להפריט השליש קודם כל דבר

משפחתי

לקיים נדבתו מקרא דכתיב מוצא שפתך תשמור וכל היוצא מפיו יעשה, ולכן גם הורשים חייבים הם לשלם ולקיים נדבת מורישם וכנוכח לעיל.

עוד כתב הרב ראמר יצחק שם וזיל גם מסעם אחרי יש לפסור להורשים דמנינן להו שטא אביהם כבר השלים ופרע כל הסך שנדר ביד הפקיד כדי להספיק לדומדם וכו' ובין ראילי היה אביהם קים והיה פוען מענה זו היה נאמן כיון שלא שרף לפני הפקיד תוך זמנו אכן מענינן להו ליתמי כך והיד עיש, ואחריהם אמינא דאישתמיט מינה דמר דברי הרבני זיל בישנות סימן צי והסבייט היא סימן עיד שכתבו בדיון פנקסו של אדם סכתיבת ידו שהוא חייב לאחרים ולא העבר עליו קולמס כדרך הסוחרים שההיב שנפרע כותבים תחתיו שני קורים והם סימן ידוע שזה ההוב כבר נפרע דאם פוען החייב כבר פרע ושכת להעביר קולמס כנוי על אותו הוב אינו נאמן והייב לשלם עיש וכבר הבאנו דבריהם זיל לעיל ובניי, ובנדון היב שם שכתב בכתב ידו שמתגדב נדבה לשם כויכ על ידי הפקיד פלוגי וחתם בהחתימה ידו ומה בתוך הומן, אם איתא שפרע נדבתו כבר ליד הפקיד הויל להתגדב תבך להעביר קולמס עליו ולעשות סימן שכתב פרע הגרבה שהוא כתוב עליו פמש ובוזה יתברר הדבר ובמיש הרבני זיל והסבייט וכניל, ומדלא עשה שום סימן על זה אמרנן דלרעת הפוסקים זיל הגיל אן מקום לטעון עוד ובמשיל, וזים שם הרב ראמר יצחק זיל וזיל ומיט המוב והושר בעניי אלהים ואדם והקצה להורשים להשלים כל מה שכתב אביהם בתחיתם ידו לעשות נהיד לנשמתו וכו' יקיש, ומינה לניד דהאפוסטרופוס יתן ויפרע את נדבת המוריש שנתגדב לבית התולים בלי שום איתור ומענה כלל.

ומלבד כל זה נלעיד שהפקידים יטאלו את הבת הורשת עצמה ויבטירו לה לעשות רצון מורשה המנה אביה ולעשות נהיד לנשמתו אפי' גם היא ברצונה לקיים נדבת אביה, ובין שהיא נדולה בת טיו שנה בזמן מיתת אביה הרי היא רשאה ושלטאה בירושתה כהפצה ורצונה ובמיש ההדיא זיל בספר יוסף אימין סימן קי דבשהבת בת ייב שנה ויום א' והביאה שתי שערות מוסרים לה מסונה, ועיין להרב גיש בסימן ל"ח במיט דעייט מיטם הרשביא דסאה דאין ממעט לה אפוסטרופוס עיש, ומינה לניד דאם הבת מתרצת לקיים נדבת אביה ובפרט שהוא בת טיו שנה אין עוד להאפוסטרופוס לעכב זה כלל, וסוף דבר כן נעשה דשאלו את הבת הורשת אם ברצונה לקיים נדבת אביה מיש בכתיבת ידו בפנקס בית התולים ותבך ענתה אמן לקיים כל נדבת אביה ברצונה המוב והפוסט ונתנו את הגרבה משלם הגלעיד כחבתי.

וזאת ליהודה

קצה וזאת ח'מ ה' צוואות סימן מ ליהודה

להארוך פלוגי וכו'.

אני מצוה לבני בעת אשר ידאו שהומן בונה וסכנה מרחפת עליהם לדרוש עצה מאד מורים, אני ממנה לקיים צוואתי זאת את כלם בן לחסין ואדו מורים, ואם במקרה יתגדלו באזה דבר יציעו הענין לפני הארון פ'.

נעשה באלכסנדריה, ביום חמשה ועשרים לחדש נוני שנת אלף ותשע מאות ושבעה ועשרים נעשה שלשה צורות למסדה אתה.

התום פלוגי

פה נרשם פרטות ופרטי פרטים מה שיש לו ובסוף התום פ'.

אחרי שדעתי תמיד שתהיה חלוקת עובדי כפי דרך אשר אני שייך לו, והנה בשמחה נודע לי כמשרד הרבנות דאלכסנדריה שעפ"י דין התלמוד האשה בעת פקודת בעלה אין לה לקחת מעובדי כ"א סבי בתוכה ומוזנחיה, ולכן אני מבטל כל מה שנתתי לאשתי בצוואתי הרשומה למעלה מיום כ"ה נניו אלף ותשע מאות ושבעה ועשרים, והסך הג' יתחלק כאשר אבאר:

אני מניח לאשתי קודם כל סבי בתוכה נזניא ותוספת ורשומים בכתובתה כפי הרשום בפנקסי ברהיץ דאלכסנדריה, שנית מלכ"י ביתי אשר בקאמף סוואר, שלישיית תמישים נניח לחדש כל ימי אלמנותה, ויופקו בעת נשואיה שנית.

הכתובה והפרנסה החדשית יוקחו מהשלישית המכאורה למעלה, ועל חלק השמינית שנתתי לאשתי מהשני שלישים, נתנו לבני כדי שיהיה להם שמנה חלקים משמנה בסקים שבעה חלקים.

התום פלוגי

תשלום כתוב ביום שמנה עשר לחדש פברואר אלף ותשע מאות ושנים ושלישים לעשרה איזה יעניינן נהניצם עם מה שראיתי בפעם השנית בבואי לעיר מצרים.

א אני מבטל החמישים אלף נניח אשר נתתם לאדו ולאחתי פ' המכאורים בסמן ד' מן זאת הצוואה ויהיה כאשר אבאר:

בכל ימי חי את ואחתי יותן להם מדי חדש בתדור כאשר יתבאר: (א) פ' כיוצ לחדש, (ב) פ' כיוצ, (ג) פ' וס' וכו' כיוצ לכל אחד לחדש יהיה סך הכל לאדו ואחתי כיוצ כל ימי חייהם ואחרי פקודתם אם נמצא להם משפחה אחת לבני והאפוסרופוסים שלהם לעודם כפי רצונם.

התום פלוגי

אני משלים בניי יותר נדול.

אודות

משמרי ערך, השמינית מהשני שלישים הנשארים יהיו לאשתי משני שלישי המסלולים בלי ערעור, התכשיטין כפי ערך שבר הבטחון של לוויד אנגלי האחרון בעת פקודתי ויטוב מהשמינית הג', הנשאר משני השלישים שהם שבעה חלקים משמנה מעובדי לבני הששה, חלקים שוים הבנים והבנות, חמישים אלף נניח מצרי מהשליש אשר הרמתי מעות בעין ואם יחסר מהבסוף המומן בשעת פקודתי יקחו משמרי חוב כיוצ וכו', והבנין הזה יהיה ווקף למשך מאה והמשים שנה דוקא ואחר כך יחלק בין הוחרם החיים עשירים או עניים משפחת, והאפוסרופוס של הווקף הג' יהיה תמיד להגדול שבמשפחתי אשר יכתרו בו בני משפחתי עפ"י רוב דעות, והפירות של הבנין הג' משעת פקודתי יתחלקו לאחתי כל ימי חייה ולאדו ובניהם הוחרם הצריכים לעזרה, וזרעם אין להם לתבוע חלקם כ"א אחרי מיתת אביהם מה שאני נותן עתה לאחתי ואחרי יקחו מהפירות של הבנין או פירות שמר ערך אם לא קנו בנין עד אשר יקנו שאני מצוה שלא ימחרו לקנות הבנין עד ראות דבר טוב, ומה שאני נותן הוא בזה האופן כיוצ וכו'.

אני מניח חמשת אלפים נניח להבדות או מוסדות החסד הישראלי דהיינו שני אלפים לשל מצרים לבית התנאים הישראלי ולהתברת נות די ליה, שני אלפים נניח לשל אלכסנדריה, חמש מאות נניח לשל אדם צובה, חמש מאות נניח לשל ירושלים מוסדות החסד הספרדים.

כל מה שצויתי לחלק בזה, הוא מן השליש אשר לי ההודות לבנוני, אחר כל החלקים הנשאר מן השליש יהודי לבני בתלוקה שזה בתור תשלומין על מה שיתנו דעתם על כל דבר בהיותם לבבתי הפסד הכסף אשר אני משאיר להם ולבבתי מכרם והם: (א) הריזה מן שבעה חלקים משמנה מהשני שלישים, (ב) יקחו למרבה רביע הכסף בעת היותם גדולים בני אחד ועשרים שנה, (ג) למרבה ההצי כשהיו בני חמש ועשרים שנה, (ד) והכל אחרי אשר ימרו אחד ושלישים שנה לחייהם, (ה) לא יקח כל אחד מהם הקרן עד היותו בן ארבעים שנה שלמים ולא ימכרו ולא ימשכנו או יתנו במתנה קודם היותם בני ארבעים שנה.

ואם לא יעשו כאשר צויתי כל אחד חלקו השייך לו, אם בהשבעה חלקים משמנה חלקים מהשני שלישים, ואם מהנשאר מהשליש השלישי יהיו הכל ווקף וגם חלק אשתו.

ההשגחה עלי בני הקטנים:

אני מצוה ונודע בכל מה האב נם לאשתי ואני מניח ההשגחה על בני לדידי כלם בן לחסין ולאדו מורים, וזה האחרון אני מניח לו כל ימי חייו לפקד על הבנינים אשר לי ולהיותם תחת השגחתו, ואם במקרה יתפזר לעזוב זאת העבודה, אני נותנה

א אודות החשנה כרשום בדף י"א ואחריו, אני מבטל ביטול
למור את אחי מורים מכל דבר לא השגחה ולא אפוסטרופוס
או איזה מין הגנה ראשית שהיתה, ואני ממנה בתור אפוסטרופוס
את ידידי סלים בן לחסן עם אבראמינו מנשה, ואני מצטרף שאין
לי זמן להוסיף מה שאני הפין ולכן אפסק.

אלכסנדריה התום פלוני

תשובה הגה לעיקר הצוואה שהוא עשויה בכתיבת ידו והתחלתו
דוקא בלתי עדים ובלי קין וגם בלי שום אחד מדרכי
ההקטאות הצריכים לדעתו, מים הגה נודע שכבר האריכו נאומי
ורבני הפוסקים ויל' לקיים צוואות אלו שכבר נהנו להכשירם
במקומות הרם בעיר, ובגדון דידן אשר המצוה הוא היה בעיר
אירופא הנהנים כזאת ולכן גם הוא עשה הצוואה הזאת כפי
נימוסי מדינות הרם שהוא ניכ מהנהג כפי נימוסים אלו וגם
במדינות אלו הם נהנו ללכת ולקיים צוואות כאלו כנודע לכן
יש לקיימה ואין לה ביטול, ועין בספר כפי אהרן ליהודי במהרי"א
עוראל ויל' בח"א תה"מ סימן ה' שהאריך יום כזה בצוואת קאריין
נסים שמאמא ויל' לאשר ולקיים צוואות כאלו וכן גם בן הגאון
ראשיל במהרי"א אשכנזי ויל' שם האריך בזה וכתב בדף ק"ה
ע"א וז"ל ומעתה נוסף לומר דהגם שמוסכם הוא דין זה וכו'
מים אחרי שלא הפקיע ירושה דאורייתא מועיל מהנהג וכו' וכמיש
מהרי"ל בסמן סיב בגדון כיצא בזה וכו' וכיכ מהרי"ל ויל'
בהרשות היא סימן תקמ"ד טאם מעידן שהיו באים לפני הכמים
שטרות העולות בערכאות החסדים הקטנים והיו מבשרים אותם
דנים על פיהם מכה מהנהג ע"כ, וכיכ מהרשד"ם בח"מ סימן
ש"ד ע"ש, גם הרב משפטי שמואל בסמן ק"ג יורה בגדון שלט
אשר אין כאן העברת ירושה טאם נהנו להכשיר אף בהסר קטנים
שפיר דמי ע"ש, ומעתה וכו' לדין בצוואות אלו שלפנינו אשר
לא העביר ירושה דאורייתא דלכ"ע הצוואה שרירה וקיימת ואף
הסירו כל הקטנים בכחיג שפיר מהג', והרב נאמן שמואל ויל'
כתב בשטר הגעשה בעשיג הצוואה שרירה וקיימת מצד המנהג
וכמיש מהרי"ל הלוי סימן ע"ה וכו', ובסוף דף ק"ה ע"ג כתב
ויל' הדברים ק"ו לפי מאי דהארבט לעיל והזקנו יסודותיו של
מהר"ם ויל' והר מן קמ"א אביר הרוצים הדין ויל' וכמה פוסקים
דע"מ ויל' אשר מעתה לא אתי אינש על יבשתא דימר דאין
זה מנהג וחיקן חסדים ואנשי מעשה, וכו' הוא זה אשר לא ידון
מעתה בצוואה זו דניד אשר היא שרירה וקיימת אליבא דכ"ע
ואפילו להוציא מיד המוהק כדי לקיים דברי הסת זח"ד יעושיב,
ומנה לנדון דידן אשר בצוואתו זאת לא העביר ולא הפקיע שום
ירושה דאורייתא בודאי שהצוואה הזאת שרירה וקיימת ואין להרהר
אתיה כלל, והגם שהרהיג במהרי"א קובו ויל' בסיה שעד אשר
מכל את הצוואה הגיל מים כל גרולי הדור שלפנינו הכשירו אותה

ובכללם הבני וגאמי ירושל"ם חובבי'א ובני'ל, ועין להרב במהרי"א
הון ויל' בסיה העלומות לב היא סימן ז' דף פ"ג ע"ב שכתב וז"ל
ויותר מזה אני אוסר שאפילו בעיר שנהגים בכל שטרותיהם רק
ע"י התורה אשר יורו הכמי' ישראל, אפ"ה אם המוריש היה
מנהגו ולשונו כפי מנהג הלועזים ועשה צוואתו בלשונם ומנהגם
שהם קיימות וכמיש הדין ויל' בבית ל' הדר ג' וז"ל וכו' בן
דין אטמא ב"ן ששים זה נהגל בין הלועזים וכו' שיש לנו לילך
אחר לטון בניא וכו' פשיטא דקנה וכו' ע"ש, ועוד כתב בזה שם
בסמן י"א ע"ש, אשר מכל זה יצא לנו לניד שהצוואה שרירה
וקיימת וכו' בעלי המתנות והמסורות שצוה להם ובני'ל שבוין
שהמנהג הוא היה כיום ומנס בעירות אירופא ומהנהג כפי
נימוסיהם ועשה צוואה זו כפי מנהג המדינות והעירות הרם כפי
ובהל"מ ידו בלי עדים וכו' צא שפיר הצוואה זו שרירה וקיימת
ואין לזוז ממנה אלא המתנות ואשר צוה לכל המסדות שרירה
וקיימת, וכבר אני בעוני כתבתי בזה הענין בעצמי בהשובת
הצוואה שעשאה המנהג פה הוויך יעשיב וממנה לנדון הצוואה
הזו ע"ש:

ועל דבר אשר צוה וכתב שלא יקחו מהקדן של עובדי למכור
או לענין אחר כי אם אחר היות החורשים בן איכרים שנה
ועד הזמן ההוא לא יתנו אלא מהפירות וכו' ואם לא יעשו בן
יהיה כל העובד וק"ק וכו' אם דברים אלו יש להם קיום או לא.
הנה לצאורא יראה שיש תובת על החורשים לקיים כל דבריו
אשר צוה להם הנראה ברור שכל מונתו בצוואתו זאת
היא שלא יאבדו הנכסים וכמיש מן ויל' בח"מ אב"ק סימן
ע"ב וע"ש בסמן ע"ג בענין הצוואה שכתוב בה שאין להורשים
למכור קרקעות כי אם אחר שיו שנה שכתב דיש לקיים צוואתו
בזה שכל מונת המוריש שח"ק"מ הנכסים ביד יורשיו ולא יעני
היו ובסמן ע"ג כתב שיהחלק ע"ז לא שנה ולא קרא ולא שמיש
ח"ה ואשר וקיים אותה צוואה אף שח"ק"מ ויל' היתה מהנהג שכימ,
ונראה בגדון טעם בפני שמנהגם הוא כדי שלא יבואו בניהם לידו
עניה, ולא היו כדי להפקיע מדין הורשתי וכו' ע"ש, ועין להקד"ק
ויל' ח"ב ח"מ סימן ל"ו שכתב דהיכא שכל צוואתו היא להעמיד
הירשה ביד בניו ובני בניו כדי לקיים סדר הנחלות אין זה עקרה
נהלה כדי לבטל דבריו ולומר ירושה אין לה הפסק, דארבא אין
דבריו כי אם לקיים סדר הנחלות ע"ש, ועין למהר"א בספר
העלומות לב היא ח"מ סימן א' שרביד וכתב וז"ל וכניד שהם
באים לדרוש את ה' אם יכולים למכור הא ודאי דלכתחלה אין
מורם להם להתיר למכור, ועין למהר"ט"ן ויל' סימן פ"ו עכ"ד
אלא דהוא יראה דבדברים ויל' הוא באופן דבאה להורשים
בתורת מהנהג כדמוכח שם דמידי בזה שבאה להורשים בתורת
מנהג, וע"ז הם אמרו ולא יוכל שום אחד מודעו למכור מכה
שהיו הנכסים בתורת מנהג וכיצא, אבל בבאה להורשים מכה
ירשה

ירושל לא אמרו אלא אמרין אין לירושל הפסק ויכולים היוורשים למכור ולעשות כרצונם, ואיכ בניד שאין הגדון בתורת מתנה אלא בתורת ירושה אין בכה המוריש להפסיק הירושל ולהתנות עליהם בואת, וכמו שכתב מוהרי"ם ז"ל בזה"ס סימן צ"ד על מה שנשאל באשה שצויתה ועשתה בית ווקף לשלשת בניה בנימוסיהם בתנאי שלא ימכרוה לעולם אלא ישאר הבית לבניהם ולבני בניהם עד עולם, ואחד מהאחים יורד מנכסיו ורוצה למכור וכו' והשיב שזכו שלשתן מרין ירושה שאין לה הפסק וכל אחד מהם יכול למכור ולתת כאדם העושה בשלו ואין להושיט משום מצוה לקיים דברי המת וכו' דכיון שזכו בניה מתורת ירושה ורוצה היא שתהיה לירושל הפסק לאו כל המינה דאמרין כנמרא איהו אפסקתה ודחמנא אמר אין לה הפסק כלומר דמתנה על מה שכתוב בתורה ודבריו בפלים וכו' ודברים ברורים שאין בצוואה זו משם עכ"ל, וכיוצא בזה פסק מוהרי"ם ז"ל סימן פ"ו דכל שמתנה עם הורש שלו שלא למכור לעולם יש לבטל צוואתו דכיון דירושל אין לה הפסק הו"ל כאילו לא צוה כלל, ויש כה ביד הורשים למכור ולמשכן ולעשות כרצונם והמשיאו עצה למכור לאו רשע הוא אלא צדיק גמור שיעצו שיהיה הירושל למקומה כדן תורה וכו' והצור ה"ס סימן רמ"ה הביד הגאונים המסכת לזה ע"ש, ועיין למהרה"ק ז"ל בספר ה"ס ביד סימן נ"ו שהובאה השו"ב שם מהרב ה"ס בגמין פונטיומולי ז"ל שהביד ז"ל וכתב ה"ל ועיכ לא כתבו הגי רבנותא הכי אלא במסיל הנאי עם הירושל דלכך אין דבריו קיימים משום דלד איהו ודל מתנתיה הרי בלאו הכי הוא יורשו על כרחו והוכי בו מדין תורה בלי שום תנאי וכמיש הפוסקים ז"ל, אבל בנותן מתנה למי שאינו יורשו וכו' תנאו קיים וכיכ בהדיא הרשב"א במיוחסות סימן ק"ו ותויד שם דבבת ירושת לא יועיל אלא בחי אכיה ולא לאחיה דזוכה בכל מכה ירושה וכו' תידי ע"ש.

גם הרב משפס צדק ז"ל היא סימן י"פ נשאל בצוואת הנותן שצוה שיאיו מעותיו מנהגם כבאנקו עשרה שנים והעלה דינולים לעבור על התנאי מסוגי"א דפרק מציאת האשה ד' ס"ט ע"ב דאמרו שם הא דאמר הכי לזיווגיהו הוא דעבד ע"ש, ועיין נ"כ למהרי"ט ה"ן ז"ל בספר בני שמואל סימן ט"ב שנשאל בוקף או לאדי הנהוג בדיניהם וכו' דהביתם לא ימשלו בהם ורעם למכור לדורי דורים כי אם הפירות דוקא, והשיב כיון דמן הרין בני יורשים אותו לאו כל המינה לסלק מעליהם כה ירושתם ולא יהיה להם כה למכור ולמשכן ולהוריש כפי הרין ע"ש.

והנה בעובדי כעת בהשקפה על מה שכתבתי לעיל נראה מסתם דברי תש"ו שהובאה בספר ה"ס ביד וגם מדברי המשפ"ץ ז"ל הגיל נראה שדבריהם גם באופן שנוהן מתנה ליורשו ולא בתורת ירושה ועשה הנאי עליו שלא למכור וכיוצא דאין בדברי המוריש כלום ויכולים לעבור על דבריו מסעם דאין לירושל הפסק

ודלא כמו שכתבתי לעיל להלך בין מ"ש מין ז"ל באנקיד לדבר מוהרי"ם ז"ל ובניד וכעת אין הספרים הגיל מציא לראות בשורש דבריהם ז"ל ואם הביד מין ז"ל ומיש החק"ל ז"ל הגיל ואם יש הלוק בניהם ע"ש.

א"י שיהיה הוצא מדברי הפוסקים הגיל לדון דין דאפילו צוה המוריש בפירוש שלא יקחו יורשיו אלא מהפירות למשך זמן כו"כ והקדן כשהיו דוקא בני ארבעים שנה, ואם לא יעשו כאשר צוה בזה וכו' יהיה כל עובדו ווקף וכו' ובניד אין בדבריו כלום דאמרין ירושה אין לה הפסק וכשמת כבר זכו בעובדו הורשים תבא אחר מהו ואינו יכול להפסיק ולמנוע הירושל מהם ויכולים לעשות כרצונם ובניד.

ובמה שחור בצוואתו והסר והוסף וביטל את המורשה אהו פ' כמי שמבואר בצוואה בודא וכו' וכו' הוא שאין להושיט בזה למאי דק"ל חור במקצת הור בבל ואיכ יש לבטל כל הצוואה והמתנות שצוה קודם בראשונה וכמיש מין ז"ל בשו"ע ה"ס ס' דין סוף י"ב ע"ש, דהרי בתולת דבריו בצוואתו ב"א בפירוש דבר זה וכתב דכל צוואה שעשה אחרי זאת היא מבטלת מה שקדם לה וצריך שיהיו החוסים בהחיות ידו ובהם הומן, וכן עשה בצוואתו האחרונה שהתם בתנאי ובה הומן ובניד בצוואה, ואיכ ברור שאין לחוש לזה כלל ודאי הצוואה היא שרירה וקיימת כאשר כתב וצוה באחרונה בלי שום פקפוק, ובכן יצאנו י"ח כל הארבעה מניפס הראשונים שאין לחוש להם כלל וכמש"ל.

ועתה נבוא אל הסוף החשישי שאחר שהורשים והאלמנה של המנוה נ"ע עמדו בבריתן שבעי"ב מצרים שהם דרים שם כעת ודרשו מהביד לעמוד על הצוואה וסעיפיה אם יש לה קיום בעולם, וכבר ישבו כסאות למשפס כמה פעמים, ושוב ערערו האחים את המנוה שאין רצונם בזה לדון דין זה של עיקר הצוואה בבריתן שבעצרים כי אם בביד שבנא אמן יציא בעבור שיש היה המנוה בעת עשותו הצוואה הגיל אם יכולים לעכב ויש להם צדק בזה.

הנה הרמב"ן ז"ל כתב בפ' שופטים ה"ל ואין בעלי הרין יכולים לכופ זה את זה לדון אלא בפני ביד שבעים לא בפני ביד שבעד אחרת ואפילו הו' שני הבעלי דינים בעיר אחרת יכול לומר ולך לפני ביד שבעדנו ע"כ, ובניד שהאשה והורשים בני המנוה דרים במצרים אין יכולים האחים למנוע עליהם שדם הוצים לדון בעיר אחרת ועיין שער רחמים ה"ס סימן ע"ש.

ואין לומר דעכ"ס הי"ס לדון בנא אמן יען דהה דר שם המנוה כשעשה הצוואה ושוב יצא משם והגיה ממנו שם בבאנקו' ומה נאמר דצריך לדון שם וכמיש הרשב"א ז"ל בתשר אלף קמ"ס והביד מין הכי בס"ס ע"ג ה"ל מי שהיה דר בעיר עם המלוה ויצא משם והגיה ממנו בעיר שצא משם יכולים התובעים לכופו לדון עמהם בעירם שלא הא כל אחר ואחר לזה והלך

הבי יעו"ש, ומנה לניד ולא שייך פה ענין לומר שיראה להביד לעקל הנכסים ובמשי"ל.

ומלבד זה כיון שעיר מצרים סמוכה לעיר נא אסון ואינם רחוקים וזה לא שייך פה לומר ולמקון שצריך לדון בנא אסון דאפילו שדנו במצרים כאילו רנים בנא אסון ובמשי"ל מותרין ויל' והביד מורים ויל' עמי"ש מן ויל' בנשבע להבידו לפורעו ביזס פלוגי ולא היה המלוה שם וכיו' וזיל ויא אפילו אם עקר דירתו ממקום למקום אם אינו רחוק מן הלוה יותר מתחילה צריך להוליכו אחריו מותרין ויל' ע"כ, ובניד שאינו רחוק הדין בעידם יש להם לדון במקום דירת האלמנה והיורשים, והגם שהשיך דחה דברי מהרי"ק והביד הבאים שם כבר הנאון רע"א הסכים לדבריו מהרי"ק ובמשי"ש שם הפתים שם יעו"ש.

ועיין למין ויל' בתשובת אבקי"ר סימן כ"י שכתב וזיל מאחר שהזכרנו שלשהנו לרינים מי התיר לטוס אדם לומר אני מוכה איתך וכיש לתת בידו פסק וכו' וכו' ועוד כלל אחר דלא הישנין לביד מועים וביד אחר ביד לא דייקו וכו' יעו"ש, והדין מנה ואין באתרין בנדון דיון רבנן באי האשה והיורשים לביד הקבוע במצרים ובקשה מהם לדון דין זה והתמו בתי"י ע"ז כהנא וכבר נשאו ונתנו הדין הקבוע בדין זה, ברור הוא שאין לביד אחר כשום אופן לדון דין זה כלל ובמשי"ש מן ויל' באבקי"ר ה"ל, **ומלבד** זה דאין לך דליתא דבי דינא יותר מה דע"כ יאסרו המין העם ונותנים דופי בביד היו להשגה בהם בדברים הדברים ואין לך בדין גדול מזה להביד שהיורשים בהם שהם דנים שלא כדן ובטורה היו, ומה שטענו האחים בניד שאין רצונם לדון במצרים כי אם בנא אסון בעבור שהאפוטרופוסים בעידם הם גדולים במעלה ולא יוכלו לדונם בעידם שהדברים לא יהיו נשמעים שהדין נותן בזה שהנתבע הולך אחר התובע ובמשי"ש מותרים ויל' בה"א סימן ישי"ג וע"ז כתב כהנא ויל' סימן י"ד מהחיים הנחיים סקיד דהגם שבזמננו המנהג התובע הולך אחר הנתבע אם הנתבע הוא גדול בעידו במעלה וכו' יכול התובע לומר לא אדון בעידו ובקהלתו שדברי לא יהיו נשמעים ולא עדיף מנהג שנהגו עכ"ל מדינא דמרא שהמלוה כופה ללוה לדון במקום שהוא רוצה ואעפ"י כתב התשובין דאם הוא גדול בעידו במעלה ולזה אנו רוצה לדון בעידו שהדין עמו וכו' וזה פשוט וכו' יעו"ש, וע"ן לסותרתו ויל' בספר הקקי לב שהאר"ק בזה יעו"ש.

ע"י בספר בני אברהם הו"מ סימן פ"א שחלק עמי"ש שאימת גדול על הדין ממי"ש מן בסמן תקמו כי יש ביתו ועיקרו שכתב שם דמנהג זו דאימת גדול על הדין וכו' לא מצא לה שום שורש כשי"ס כ"א מוקנים אחריו יעו"ש, וכתב ע"ז דאי"ש יש

לנו

והולך למדינת הים וביד מודיעים לו תחילה ע"כ יעו"ש, ודאי יש להלק מנדון דיון לעדון הרשבי"א ויל' דרוקא שם בענין מלוה ולוה שייך טעמא שלא יהא כל אחד ואחד לוה והולך למדינת הים, אבל בנדון דיון הכל ממונו של המנהג וליכא הטעם של מלוה ולוה ואעיקרא אינם בטוג תובע כלל והגם ככל המנהגות והקדשות שצוה בצוואתו לתת להם, ועוד דיש להמנהג בעל הצוואה כיוצא קרקעות וממון בבנק במצרים במקום דירת היורשים והאלמנה משא"כ בנדון הרשבי"א ויל' הנראה משם דאין לו כסף וממון כי אם במקום התובע וע"ז שייך לומר טעמו שלא יהא כל אחד ואחד לוה והולך למדינת הים, וכבר כתבנו בנדון דיון אין להאחים שייך בזה דין תובע והגם ככל המנהגות והקדשות שצוה לתת וכו"ל.

ועוד אפילו שיש להיורשים נכסים בבנק במקום התובע אין להתובע כנוף ולהכריחם לדון שם וכמו שכן כתב התה"ד סימן שיה ובפסקיו סימן ס"ד והביד מן בב"י הו"מ סימן י"ד ובמסורם שם ס"ב וזיל התובע צריך לילך אחר הנתבע אם הוא בעיר אחרת אפילו שבעיר התובע הדין יותר גדול ואפילו היה לנתבע ממון בפיקדון בעיר התובע או בעיר אחרת וכו' ובסמן ע"כ כתב מורים וזיל ואם נראה לביד שהנתבע צוה לדינא לריני ע"ז ולא נבדא אלמא הוא לא יעבדו לו מעותיו אעפ"י שהם בעיר התובע אלא ילך התובע אצל הנתבע ע"כ.

ועיין בהנחה ישרים סימן קנ"ג שכתב לענין יהומים קטנים שאין לעכב הנכסים ביד מי שהם עומדים עד אשר יגדלו ע"ש, ואפילו לדעת מהריב"ל ויל' בה"א סימן ק"ב דכתב דאם ראובן רר בעיר אחת ויש לו תביעות עם שמעון הדר בעיר אחרת ויש מנכסי שמעון בעיר ראובן דיכול ראובן לעכב הנכסים עד שישיב שמעון עמו בדין ביעו"ש, היינו דוקא בדליכא יהומים קטנים אבל בדאיכא יהומים קטנים אין לעכב ובמשי"ש הומת ישרים ובני"ל.

ועוד בנדון דיון שברור לן שהיורשים והאשה וכיש האפוטרופוסים כולם צוה לדינא ולא היו גברי אלטי הם אי"כ בודאי צריך לדון בעיר הנתבע שהם במקום האשה והיורשים, והם לא שייך בזה מ"ש מורים ויל' בסמן ע"ז וזיל ואם הנתבע מעיר אחרת ונראה להביד שראוי לעקל מעותיו של הנתבע אם הם בעיר התובע צריך הנתבע לילך לדון בעיר התובע, רבניד כל הנתבעים הם מלב ונפש מוננים ללכת עפ"י הדין והיורש ואי"כ לא שייך בזה לומר שגראה להביד לעקל מעות הנתבע ומנה נ"כ לומר לדון במקום התובע ובני"ל, ומדברי מורים אלו כתב הסמ"ע ויל' בסמן י"ד עמי"ש מהרי"ק דנשתרוב המנהג לעקל מעות הנתבע בכל מקום שהם ולפי זה היה נראה או לדון עמו שם במקום שעיקרו כתב ע"ז שם דמדברי מורים לקמן בסמן ע"ז לא משמע

לנו לומר הבו ולא לוסף עלה והבא דאיתמר איתמר, ושם בתשובת מהר"ם ז"ל אינו אלא כשהגדול הוא לבדו בעיר גדולה נשענים אליו בזה התור ד"י שלא לבא לבדו וכו' משא"כ אם יש פרנסים ועפ"י כולם דוקא נחתכים עניני העיר ולא עפ"י הגדול לבדו כדון ד"י בכל כהני ליכא אמת הגדול על הדינים כי אין בידו לבדו לעשות כרצונו בעניני העיר ואין יכולת בידו להזיק להדינים דשאר הגדולים יעשו כפי הדין והדין הם ולא חשדי ע"כ, והן מינה ואין באתרין.

ומלבד זה עוד כתב שם דמיש מהר"ם ז"ל זאת אינו מצד הדין כי אם בדרך עצה טובה ובמיש מהר"ן אשכנזי ז"ל סימן י"ד, ועוד מוקדקק בן בדבריו מהר"ם ז"ל דאינו אלא בדרך עצה טובה ודרך ישרה שיבחר לו האדם ע"כ יעו"ש, ומינה לניד דאינה לבוס דנא אלא בדרך עצה טובה.

וגם הנראה יראה שאין שייך לטעון טענה זו בניד כלל דאחרבא האפוסטרוסוס והזרשים בפה מלא ומלבד גופש הם הוצים ואומרים שכל רצונם ללכת עפ"י צוואת מדינשם בכל מתנותיו ובמה שהקדיש וצוה להמסדות בכללות לקיים דבריהם ואין ברצונם להתנגד כלל כדי שיעשו טענה זו וכיוצא בה, והאחים הגם בכל המון המקבלי המתנות והמסדות וההקדשות אשר טעולם לא נשטע טענה זו משהם מקבלי מתנות עפ"י צוואה לטעון שרצונם שידונו באהר עיר ומדינה שיהפצו הם, ועכ"ז כתבנו משיל לסמוניהו והדבר ברור דהלא ראינו לכל גדולי הפוסקים שדנו בבריה"ק שלהם דיני צוואות הנעשות במדינות אחרות ובכ"ז שכן השיב כו"כ תשובות הגאון הרב שער אשר קיבו ז"ל בהתייחס על צוואות הנעשות בתוך וכן מהרה"ק ז"ל והרב ואמר יצחק ז"ל ולמה"ר"א הן ז"ל ומהר"ר כמותרי"א ז"ל וכן כו"כ מספרי הפוסקים ז"ל ולא מצנו שיערערו מקבלי המתנות והמסדות ע"ז ביציע.

כאופן הוצא לניד שהצוואה נדון דין שרידה וקיימת וכו' כל מקבלי המתנות והמסדות אשר ביאר המור"ש המטה נ"ע בצוואתו וגם לענין הקין שצוה שלא יקח ממנו כי אם אחר היות להם ארבעים שנה הגה בודאי אם יוכלו לקיים את זאת הגה מה טוב ואם יצטרכו הזרשים לקחת גם מהקין קודם זמן זה יש להם על מה לסמוך עפ"י רבדי הפוס' ז"ל שכתבנו לעיל בענינותן שאין להיש לזה העלעיד כתבתי.

וזאת ליהודה

הלכות אסמכתא סימן י.

בענין אסמכתא כתב מ"ן ז"ל באבקי"ר סימן פ"ט דסאי דסגני מעכשיו בקי"ן לבטל דין אסמכתא היינו דוקא כשיחד לו בית או מטלטל ידוע אבל אם אטר לתת לו בית או מטלטל סתם

או שאטר לתת לו מעות לאו כלום הוא דאינו נקנה בקי"ן אלא דבר מסוים ואינו מטבע, לכן הצריכו הכ"י ספרד ז"ל לתקן אופן ההוא ספני שהיה צריך ליהד קרקע או מטלטל, 'והרבה פעמים אין מודמן להם דבר שיהיה שדרך דוב העולם לקנוס עצמם במטבע ולא היה מועיל קי"ן אפילו במעכשיו לזה הוצרכו לתקן זה עכ"ז, וע"ז הקשה עמיד מ"ן אבא זצ"ל וז"ל וז"ל אני עבדו יש לעמוד על דבריו ז"ל מדבריו שכתב בספן י' ד' ע"ז ע"ז דכתב וז"ל ואין מוציא מדי אסמכתא אלא אומר מעכשיו וקנו מידו או כשהחזיקו בבית או בקרקע ע"כ, הנראה דמעכשיו ובקי"ן מה"י לבטל דין אסמכתא אפילו בלא יתוד בית או מטלטל וצ"י עכ"ז זצ"ל, ובמהדומותיה דעמיד מ"א אבי העזרי זצ"ל נלעיד לישב דכ"ן שדבריו מ"ן ז"ל שם ד' ע"ז כתב זה לדעת הרמב"ם ז"ל ובמיש בתחלת דבריו ז"ל והרמב"ם חולק על כל אלו הכללים דאפילו לא אטר מילתא יתרתא ואפילו מתנה על דבר שאינו בידו וכו' וס"ס ואין מוציא מדי אסמכתא אלא אומר מעכשיו וקנו מידו או כשהחזיקו בבית או בקרקע ע"כ, מוכרח מזה שרצונו ז"ל בזה דלהרמב"ם לא ס"ל כסברת הפוסקים שהביא שם קודם זה אלא שכן ס"ל וכו' ומנה והולך ל"ס הרמב"ם ז"ל, וכיון שמצנו לדעת הרמב"ם דס"ל דבקנין ומעכשיו בעינן יתוד בית וכיוצא אי"כ בודאי דמ"ן ז"ל לא בדיוק נקט בן שם אלא לאפיקי סברות הקודם לזה, ולעולם דס"ל דבעינן לדעת הרמב"ם קנין ומעכשיו ויתוד בית או מטלטל ובמיש הוא ז"ל שם באבקי"ר סי' פ"ט ד' מ"א ע"א וז"ל אבל כוונת הרמב"ם דלא מה"י מעכשיו בקי"ן לבטל דין אסמכתא אלא כשיחד לו בית או מטלטל ידוע וכו' ע"ש, וא"כ ברור דמיש ביד ע"ז בפתם לאו בדיוק נקט בן ולעולם דבעינן נ"כ מלבד קנין במעכשיו ליהד לו בית או מטלטל וברור.

והנה המתחייב להבירו דבר שאינו חייב ותלה פירוטו בזמן אפשרי דאפשר שיבא לידו פדיון ואפשר שלא יבא שאינו תלוי בידו כלל לא סמכא דעתיה ולא גמר להקנות, כגון שנתחייב לפדיון להבירו כך מה כל זמן שהסוחר פלוגי יתבע ממנו לקיים לו הקונטרסו שנתן בידו שומנו עד סוף נסן ובשיעבור נסן ולא תבע ממנו הסוחר הגוי לקיים לו הקונטרסו אי פסור מחוב זה, שעל הנאי זה נתחייבתי לו בחוב זה והכל היה בקנייני ובשיה דלא כאסמכתא וכו', אסמכתא נמורה היא אפילו לא אטר כלשון אם וכו' לא זו הדרך מוציאתו מדי אסמכתא, לבר אם יתחייב להבירו שישם קבלת מוכת הנאה ממנו וכו' בן כתב הרב מהר"י מא"ז ז"ל בספר שפת הים סימן מ"ג ע"ש, וע"ז הקשה נ"כ עמיד מ"ן אבא אבי העזרי זצ"ל דא"ך בנדגנו פסקיה לדנא דהחוב והוא בשל מטעם אסמכתא ולא היבו מטעם דאיכא קי"ן ושבועה דהשבועה מה"י להיבו באסמכתא ובכ"ז שכן פסק מ"ן בשיע ח"ס סימן ד"ז ס"ט ועי"ן שם בסמיע אות נ"ג דכתב דאי איכא קי"ן ושבועה חייב לקיימו ב"ן הוא ב"ן יורשיו ולא כה"י שאלה ע"ש"ב, ומהר"ר

כ"ז סמן זה יקרא אסמכתא משא"כ תנאי שמתנה האדם וע"ז שכולם בלשון אם אהה תעשה כן גם אני אעשה כן בדרך בני אדם שמתנים בלשון זה אין זה אסמכתא הלילה וכו' וכתב אה"כ מ"ן ז"ל שם זה אינו בדעת הרמב"ם שהרי באם תלך עמי וכו' ואפ"ה קאמר דה"ל אסמכתא ע"ש, וע"ן במוהרש"ם ז"ל הח"ס סימן דס"ה, דהביא שם לעדונו רב"ד החנוך הג"ל ובס"ך על דבריו ע"ש, ומהר"ם מאהר דהוא ז"ל או"ל בספרת הרמב"ם ז"ל שכן קבלו עליהם בדמוכה בדבריו בכמה מקומות וספרת הרמב"ם היא דלא כפי החנוך כמיש מביי ז"ל אי"כ אך ס"ך ע"ד החנוך ז"ל בזה, והנהגו ז"ל הגב"י אוקינ"ב צ"ן עליו ולא העיר עליו בזה ולא ידעתי למה עבד עט"ד מ"ן אבא אבי הקור' וצ"ל.

ב אסמכתא שהוא מצד שליטת השטר כל"ל רבשעת השלישה השטר לא אמ"ל מעכשיו וכו' הרשב"א ז"ל בסמן דנ"ג כתב שא"ן להחזיר השטר דה"ל אסמכתא מצד התורה השלישית, ע"ן בספר אב"ק דוכ"ל סימן פ"ה דבמזמרים ב"ך ז"ל הביא דברי הרשב"א הג"ל לעדונו לכתוב וכו' עליו מ"ן שם בסמן פ"ז דא"נ נראה דהא דהרמב"ן הלוק עליו ועוד שא"ן דברי הרשב"א אסורים אלא כשכתוב בשטר בלשון אסמכתא אז הצריך הרשב"א שיאמר בשעת מסירה מעכשיו, אבל אם השטר בלשון חוב גמור בקנ"ן ע"ד ח"ס ז"ל ב"י שם תנאי שא"ן כאן אי"כ ובמיש הרמב"ם וכו' וב"ן שכן מאהר שא"כ אי"כ מה צורך לומר מעכשיו וגם הרשב"א יורה בזה עכ"ל, ע"ן שעי' ה"ד סימן י"א בדברי הרשב"א הג"ל ובדבריו שבמקומות אחרים ובדבריו מ"ן שבאכ"ר הג"ל ובדבריו שבב"י סימן ד"ז יעו"ש.

ג אסמכתא בנדרים ושבועות וגזירות ע"ן מה שצ"ן בזה מוהר"ק ז"ל בספר ג"ו ח"ס סע"ה א' אוק"ה.

ד אסמכתא כתב הנהגו ז"ל סימן ד"ן גה"ס אה"י בשם מרדכי פ"י ד"ה ש"ס אין בו דין אי"כ וכו' ע"ן בספר משכ"ה סע"ה א' או"ש ש"ס בזה, וע"ן ע"ש בד"ה אסמכתא מה שכתב ע"ד אה"י ע"ז.

ה אסמכתא וכו' צא דבר שא"ן הקנ"ן מע"ל בו וזהו כ"ה שבועה דח"ב לק"ס דבר ההוא כמה שבועתו כמיש מ"ן בש"ע, מצאתי בכ"י במוהר"ר משה סו"ד פ"ז דכתב לה"י במוהר"ר אביא ז"ל וז"ל הם שהרמב"ם בעל מ"ד ואה"ל סמן י"ב והבחי"ש ס"י החלישו בה השבועה שעושים בה"ז עפ"י הע"ב ז"ל ס"ל וזהו שדה ס"י ושא"ר רב"ן בהרא"י מ"ס ה"טו בספ"ך שבועה כמו מהל"ת האשה דא"ת בה פלוגתא א"י מה"נא ולמ"ר מה"נ ולמ"ר ל"ס וא"כא ע"ה שבועה דה"ר ס"י שבועה, אבל בכה"ג ה"ר דהל"ה ברורה דהא דס"לוק אה"ר ה"שוא"ן לא מה"נ והוא א"ר נפשיה בשבועה לק"ס הפ"לוק אין בד"ה כ"ה להרשותו לעבור על השבועה עכ"ל.

כ"ז שם בסמן מ"ב הקודם בסמ"ך להח"ס בפס"ך שלו וכו' עשה לזה וכמיש ז"ל וכו' בניד רא"כא ש"ה דלכ"ע ה"י ל"דד"י דמה"נ וע"ן נ"ב בדיה עוד זאת וכו' ע"ש, וא"ך מוהר"ר מא"י ז"ל שם בנדרו העל"ם ע"ן מזה ופ"ש דהשטר והחוב כס"ל וז"ל צ"י עכ"ר וצ"ל, והנלע"ד לישב זה לפי הומר הנישא רא"ל הרב מוהר"ר מא"י ז"ל ס"ל דמיש מ"ן ז"ל בשו"ע שם בסמן ד"ז דבשבועה אין בה עוד דין אסמכתא הוא דוקא בשבועה שמש בביטוי שפ"ה"ם שנשבע האדם עצמו על אותו דבר, אבל באופן שהפס"ו ממנו קנו"ש ואמ"ל בש"ה אין בזה כ"ה לבס"ל דין אסמכתא, ולכ"ן לא דיבר מצד זה כל"ל, וגם ל"ר ב"פ הפוסק הראשון שם לא את' על"ה בכה טעם זה לבס"ל דין האסמכתא אלא אה"ר שהצריך שם בדבריו לבס"ל האסמכתא מטעמים אחרים כתב וכו' בניד דא"כא ש"ה וכו', ואם איתא לא הו"ל להצריך כ"כ, דמטעם זה די והותר לבס"ל האסמכתא, אלא מוכרח דס"ל בדעת מ"ן ז"ל דדוקא שבועה שנשבע האדם עצמו בביטוי שפ"ה"ם דא"ו מה"נ לבס"ל דין אסמכתא, ולכ"ן עשה זה דוקא לסנ"ף בעלמא דיש קנו"ש ושי"ה, וגם הרב מוהר"ר ז"ל לא הש' להשיבו ע"ז ולא העלה על ד"ל טעמ"ו מטעם זה כל"ל, הן אמת דעכ"פ הו"ל להל"ך בזה והנלע"ד כתבתי.

שוב אה"י דא"י ע"ן חלוק זה שמש ב"י משה שסע"ן שם ב"י ד"ז הגב"י אות ק"ך אה"ר שהבי"ד מורים ז"ל שכתב ואם צ"ה לכתוב בשטר שקנו ממנו בב"ד השוכ' אע"ז דלא קנו מה"נ וכו' ואפ"ל לא א"ר בפרוש אלא צ"ה לכתוב ש"ה"ה מה"נ כאל"ו פירש בהד"א וכו' אבל צ"ע ה"כא דלא צ"ה לכתוב אלא דנש"ל קנ"ן בפ"י ע"דים א"י ה"י כצ"ה לכתוב וכו' ואם כן דעת מורים אי"כ נמצא דכל שצ"ה לעדים לכתוב וכתבו העדים כס"ל יפ"ו וזהו ושי"ד ה"י מהח"ב ה"ה כאל"ו קי"כ בפירוש הת"ם והשבועה, וזה ח"מא דבהר"ם ושבועה בע"ן שיכ"טא בשפ"ה"ו או לפחות שיקראו לפ"ו, וכן רא"י בחשוכ"ה ב"ה סימן כ"ז כתב מ"הו נראה ורא"י ב"ן דלא קב"ל על"ה נדר ושבועה והת"ם בפירוש אלא שהסופר כ"ה"ו מעצמו דכ"ך הוא תיקון השטרות כול"ס מ"י ראוב"ן למי"ר לא הוצאתי שום שבועה והר"ם ב"י ולא קבלתי על"י שום שבועה וכו' וא"כ קור"ן לפ"ו דבכה"ג ה"י כאל"ו הוציא מפ"ו ע"ש וע"ן עוד שם סימן פ"ה ולפ"י דהסמ"ע נמצא דהרמ"ה פליג אמורים ז"ל והוא ח"מא שלא זכ"ר ס' מורים ונראה דבז"ה מורים ז"ל שדימה אותו וכו' ה"טו דצ"ה לכתוב בשטר הר"ם ושבועה וכו' וזהו ז"ל, מזה מוכ"ה דאפ"ל כתוב בשטר בשבועה הסודה אמר"י אפשר דהסופר כתב כן מעצמו ויכול המתחייב לו"ר דלא קיבלתי על"י שום שבועה ולא קר"ו לפ"ו, ולכ"ן אפשר דל"ה לא דיבר הרב מהר"ם ז"ל במיש בשטר ובש"ה וגם הפוסק הראשון לא את' על"ה בכה זה כ"א לסנ"ף בעלמא וכו'.

א אסמכתא, מ"ן בב"י ז"ל ח"ה"ס ס"ד"ו הביא בשם החנוך מ"ש ב"י הר ס"י דכל שהוא בדרך קנס אם לא יהיה כ"ך יע"ש

ליקוטים בהיותי זעיר שם

בשם ברכות דייט עיב תיר שורה הראה את המטה וכו' פטורה ופירשיו וזיל הראה פנימה את הלל ההיקף אהורי שורה הפנימית וכו' ע"ש, ודבריו זיל צריכים ביאור, ועיין להבית והמיוז זיל אויה סימן עיב שפי' דבריו ע"ש ונלעיד לפרש דמיש רשי' זיל את הלל ההיקף אהורי שורה וכו' זיל הלל האמצעי אשר האכל יושב שם, ומיש אהורי שורה לאו דוקא הוא אלא זיל דההלל הוא אחר השורה וזה במש' בדברי משנתנו ע"ש, ועיין להרב יפה ללב היא סימן עיב אות ב' מש"ש.

בשם שבת ד' כינ עיב אטר רב הונא הרניל בנר שבת היין ליה בנים ת"ח, והקשה הרב ווי העמודים זיל עין דאך יתכן דנר שבת יועיל לאדם לזכות לבנים היה דין שיכפר על שהטאה האשה שהוא כיבתה נרו של עולם והיין רלוח היג בנר אחד לא סגי דהוא לכפרה על הטאה, ומה שזכר לבנים ת"ח הוא בנר שני ע"כ, וראיתי בס' פני האיש שהובא שם רבני הרב אברהם פילוסוף היו דייא ע"א שהקשה עוד הרב סרת. כסף זיל שתמה עוד הרב ווי העמודים בזה דלפי דבריו איכ' הוליל הרניל בנרות אלא דמיש רב הונא היינו על האיש ולא על האשה, וז"ש הרניל בנר ולא בנרות דאפילו בנר אחד סגי דק דהוכחה הוא לאיש ע"ש, ועיין כתב וזיל וקשה דהרי רש"י זיל פירש בדיה בנים ת"ח ע"י נר מצוה דשבת ודהנכחה, הרי דרש"י פירש שהם שתי נרות דשבת והנכחה לבד יש בה כוונת נרות ולפיכך הוליל נרות אלא ודאי דמיש רב הונא הרניל בנר לאו דוקא אחד אלא שם דבר אותו נר הראוי למצוה ע"כ, ואההמיר לא קשיא רחוב הדלקת נר בשבת או בהנכחה שם אחד הוא נר מצוה דשבת או נר מצוה דהנכחה וטעם קאמר הרב סרת כסף זיל דמיש רב הונא הרניל בנר זיל האיש הרניל בנר מצוה דשבת או דהנכחה. גם מה שהקשה מהש"ס דאמר ר"ח היה רניל בשני טובא אמר נברא רבה נפיק נפיק מהבא, ולפיכך הרב סרת כסף מנא ידע דהאיש היה נזהר והלא אפשר דהאשה הראה הוא והורה והאיש אינו והיה ואין שפט נפיק נברא רבה מהבא ע"כ, גם בזה אההמיר הדיוק הוא מהש"ס דאמר רניל וזה הלשון מורה דעל האיש דהיה רניל בנר.

ומ"ש עוד עין דבש"ס הביא עוד הרב הונא חליף אפיתתא דר' אבין נניא חזיה דהיה רניל בשני טובא אמר תרי נברי רבני נפקי מהבא, ולפיכך אפילו בנר אחד סגי, כיון דמירי באיש הרניל והא ודאי הויא תוכחה ע"כ, ואההמיר יש לתרץ שהוא משום שהיה דהיה רניל טובא, ולכן האשה מלכד נר אחד שהוא לכפר הטאה נר הנוסף ע"י וזכה לבן ת"ח והאיש ניכ' כן וכיון ששניהם הוו רנילי טובא בנר לכן שפט דע"י האיש והאשה שניעלים טובא זיל נוסף על מצותם לכן שפט שיוכו לשני ת"ח. ובזה יש לתרץ שפיר מה שהקשה עוד שם וזיל ועולה על כולנה כי נעלם ממנו דברי התוספות שם שכתבו דהו

רנילי בשני טובא האיש והאשה לויא תרי נברי רבני וכו' ולקמן נרסי תוא דהיה רנילה היינו האשה לבדה לכן אמר נפיק חד נברא בנכותה והוא ממש הויך דבריו וגם לדברי הרב ווי העמודים ק"ק מדברי התוספות וזיל ע"כ.

ולפי מש"ל אין בזה שום קושיא דדברי ה' סיכ' זיל על עיקר דברי הש"ס אמר רב הונא הרניל בנר שבת הויא ליה בנים ת"ח וכו' ע"ז כתב רר"ל באיש הרניל בנר ולא בנרות, אבל בדברי הש"ס רב הונא היה חליף ראה מעשה דהו רנילי טובא וכן במעשה דר' חייא חזיה דהיה רניל טובא ותיבת טובא זיל נוסף על הנר הנהנו, ולכן במעשה רב הונא שראה הא"ס והאשה שעשו נוסף על חובנם שפט תרי, וז"ה שראה שהאשה לבדה רנילה טובא נוסף על חובנה שפט שמלכד שתכפר על הטאה עוד תוכה לבן ת"ח ופשוט.

בנמרא דפסחים ד' קינ איתא התם וזיל לא נחלקי ביש ובית הלל על המזון שהוא בתחילה וכו' ופירש"י זיל על המזון וכו' דכיון דנמר סעודתו בהיקא איתייב ברישא ואין מעבירין על המצות ע"כ, ומהר"א זיל בס' ארעא דרבנן נהפך בזה הענין דהיכא דאחד מהמצות הוי דאורייתא ואידך דרבנן אי אמרינן היכא דפגע ברישא במצוה דרבנן אמרינן אין מעבירין על המצות או לא אמרו אלא בתדווייה דאורייתא או תדווייה דרבנן ופשיט לה מדברי רש"י הג"ל הנקט ואמר דכיון דנמר סעודתו בהיקא איתייב ברישא ואין מעבירין על המצות, הרי התם דברכת המזון דאורייתא ונר ובשמים דרבנן ונקט טעמא דברכת המזון טעום אין מעבירין עה"ס, ואי נמי נר ובשמים איתייב ברישא הם קדמי מעטם דאין מעבירין עה"ס עכ"ד זיל, וראיתי לה' נוע ישי' ד' כינ אות אי סימן כינ דהביד מוהרי"א זיל הג"ל והקשה על דיוקו זיל דאי אתינן לדיוק כל כינ האי דיוקא אף אנן נידוק ונאמר טעמא טעום דאיתייב בברכה"מ תחילה הא אם באו חובנם כאחד הוו נר ובשמים קדמי לברכה"מ, והא ודאי ליכא למיטר כלל דברכה"מ והיא דאורייתא ונר ובשמים שהם דרבנן שיקדמו נר ובשמים לברכה"מ וכו', אלא ודאי דלאו למידק אמר מר דש"י זיל להני סלי דודאי אף אי אתו נר ובשמים ברישא דינא הוא להקדים ברה"מ שהוא רבד תורה וכו', ולדידי הוי לי מסבא דליכא משום אין מעבירין על המצות דרבנן מפני מצוה אהרת דאורייתא ולמצוה דאורייתא משפט הבטחה דהויל מקודש ספי מצוה דרבנן ע"כ, ולענין נראה ששום דדיוקו של מוהרי"א זיל שריר וקיים וזכרה הוא מדברי רש"י זיל דמכנה דאף במצוה דאורייתא לבני מצוה דרבנן אי קדמה לה מצוה דרבנן לדאורייתא אמרינן שפיר אין מעבירין על המצות דכלל גדול הוא ושוה לשתיין, אבל בהיות האופן שלא קדמה אחת לתבניתה אלא באו שתיהן כאחת ולא שייך עוד לומר כלל זה דאין מעבירים או אמרינן שפיר דמצוה דאורייתא קודמת ואין לדיוק דיוקו של זה נוע ישי' זיל ודברי מוהרי"א שרירם וקיימים.

בש"ס

בש"ס כתובות ד' ו' עיין להדיסביא ז"ל שם ולתגמקי שכתבו דרבי יוחנן רביה דרביה דרב הוה. וכן כתב מהר"ש אלנאוי ז"ל בספר להם סתרים והביא ראיה משי"ס דהולין יע"ש, ועיין להרב חיי"ל מדבר למותרות ד' מולידו ז"ל ד' קביה שהקשה ע"ד מהרש"א ז"ל הג"ל, ולא זכיר שיר שכן כתבו הדיסביא והגמקי ז"ל וכנ"ל ומהרש"א ז"ל נ"ב הור' ושנאו לרבי' בפי' זהב שיבא ד' קייא וכאשר הבריד הים הגדול ז"ל בלל רישא אות תקניו והוא ז"ל שם הפליא להקשות על שלשה הרועים ז"ל הג"ל מכמה מקומות בש"ס ומכללם ההא דהולין שהקשה מינה ה' הג"ל יע"ש.

מציעא ד' ע"ה ע"ב אמר רב כל מי שיש לו מעות וטלית אהם שלא בעדים עובר משום ולפני עיור לא תתן מכשול, ופי' רש"י שעולה על רוחו של לוח לכתור ע"ש, אשר מדייק לשון רש"י ז"ל הג"ל פשיט ליה להרב אמר יוסף ז"ל בליקוטי ד' ק"י ע"ג שהביא ספקא בכלל זה מהרב יד מלאכי ז"ל מ"ז דאם באופן שהעיר לא נכשל אי קא עבר המושט כנון וכו' והוא ז"ל פשיט ליה ממיש דש"י שעולה על רוחו וכו' ודקדק הרב ז"ל ולא יהיה עובר עד שיכפור ושמא לא יכפור אלא ודאי בדאמרתן דאפילו לא נכשל הייב ע"ב, ולעדי' לומר דלאו דוקא ומיש שעולה על רוחו וכו' ד"ל דבזה בנקל עולה על רוחו של לוח לכתור ולעולם דאם לא כפר אמינא דאנו חייב אלא איב כפר, שויר בספר אוהל ישרים שהביא דברי הרב ארעא דרבנן שהורין תירוץ ה' הג"ל והקשה עליו שם כי קושין ומתחמה שלא הביא דברי הרב הג"ל.

בש"ס כתרא סוף פ"ק בענין הצר שאין בה דין חלוקה, עיין להרא"ש ז"ל מ"ש בזה אשר מדבריו שם הקשה ה"ר הגדול ז"ל בכלל יחוד ורבים הלכה כרבים על דברי הרב שושנים לזרז ז"ל ע"ש, ולעדי' נראה להל"ן בזה דשאני התם בדברי הרא"ש דיש כלל גדול בדינו כל מקום ששנה רשבי' וכו' ולכן הובא דמיסתבר טעמיה פסקין כוותיה ולא כן יחיד דעלמא אפשר לומר דאף דמיסתבר טעמיה אין לפסוק כוותיה ולכן הוכרח הרב יושבים לזרז לאסבורי לן הכי יע"ש, שויר להי המניה בספר משק ביתי בסוסי' ר"ה שכתב וז"ל ועיין להי י"מ סימן רצ"ו ולעדי' יש מקום להל"ן בעד ה"ב מוהר"ף ז"ל ע"ש, ואפשר דר"ל כמשי"ל, אלא דיש להקשות ע"ז דאיב הו"ל רשבי' ושאר יחיד דעלמא טוים לזמאי עדיפותיה דרשבי' לדעת הרי"ף ז"ל דס"ל דהלכתא כרשבי' היכא דמיסתבר טעמיה, והא כלל זה לפי משי"ל שייך בכל יחיד כגור רבים אי מיסתבר טעמיה הלכתא כוותיה, ואין לומר דההפך הוא דרשבי' אי מיסתבר טעמיה אפילו שיטת הש"ס ולא כוותיה אמרין הלכה כהרשבי' ששאינ' ביהוד דעלמא, והא מדברי הרא"ש בספיק דבחרא הג"ל לא משמע כן כע"ש.

במסכת שבוועות ג' שבוועות שהם ד' כ"ו ע"ב מבואר שם

מדברי רש"י והתוס' ז"ל בכלל דשני כתובים הבאים באחד שאינן מלמדים, דאע"ג דפסוק אחד מהם הוא מדבר קבלה אפ"ה אמרתן דהו' שני כתובים הבאים באחד ואימ"ל, ועיין בש"ס דהולין ד' ק"ג ע"ב דהתם הביא הר"י קראי מן התורה ואמר דאין מלמדן וה"ל הנהא למיד אין מלמדן אלא למיד מלמדן מאי איבא לכתובי הר"י מצינו בכתבי עדים העדים ע"ב ע"ש, ואם אהא לשה להו להתיק' רמזים היא יחידה הא אישכחן קראי כ' רבי בדבר קבלה בשופטים ו' וי"ג נדי עדים נדי העדים, ואולם נלעדי' להר"ף דאי מהא לא אירא דאפילו לדרבנן ז"ל ודאי עדיף לן אפי' יתורא דהיא שהיא בתורה יותר מקרא מפורש והוא בדבר קבלה, ולא אמרתן דאפילו פסוק אחד בקבלה אלא כשאין שום קרא ויתור אות בתורה, ועיין להי אוהל ישרים מערכת שייך אהא א' דהביא לדברי רש"י והתוס' הג"ל ולא זכיר שיר מסניא הג"ל, ובתב ועיין להי ורע יצחק ביה"י שכתב משם תוס' הרא"ש שדהא לפירש"י והתוס' סוף קוש"א דלא מצינו בהי' אלא אם נכתבו שניהם בתורה ע"ב ע"ש, ובעת אין רש"י הג"ל מציעא, ועיין להרב יד מלאכי ז"ל בכלל זה שהביא משם רש"י ז"ל ולא איתמר כלל זה אלא בשם בשני עניני ע"ש, ועיין בס' ברכת הובא ד' ע"ב שכתב בן בדעת התוס' דפ"ק הקומץ ע"ש, ועיין נ"ב להתוספות בתל"ן פ' כל הבשר ד' ק"ג ע"ב בדיה אלא למיד וכו' רמזות בן דתבא וז"ל טובא בכתבי אלא כל הגהה דרבקה הש"ס להי כהן וכן הגהה דהורה כהן ע"ש.

ועיין להרב לימודי ה' לימוד מ"ב ד' כ"ו ע"ב שכתב בדברי התוס' ומה שתירץ בדעת התוס' כבר קדמו הרב ביה לוי אישכנז ד' נ"ב ע"ב ע"ש, ומיש וז"ל ובאמת יש להטות מה עלה בדעתם להקי' וכו' עיין שם דאדברא כתבו דאין להקי' ולא חששו לבאר התירוקן רפשוט הוא, ולפי"ד יקשה לרש"י עצמו מדרגה אדוידה, והרב גור אריה ש"י שם כתב לדעת רש"י שבת ד' ע' דאפילו בענין אחד ובפסוק אחד הו' שני כתובים הבאים באחד וכו' ע"ש, ומה שהקשה ע"ד הרב ברכת הובא בביט' דלאו דינא קאמר דאנו מדברי רש"י ע"ש, אההמ"ר כבר הרב שם תירץ בן מעצמו וקאמר בעין מיש רש"י דקראי יחיד ע"ש, ומה שהקשה מכ"ף אחת דהו' שני כתובים דדינא קאמר, כעת לא זכור להבין מאי שנא ב"ק אחת מאחרים.

ועיין להרב הק' נתן בשו"ת למנוח ד' ס"ט ע"ב שפ"י נ"ב בדעת התוספות הג"ל עפ"י מיש רש"י לע"ד ד' ס' ע"ב וכמו שצ"ח עליו ה' ברכת הובא ד' וכן פירש ה' צאן קדשים ז"ל וכל ישר הולך נראה דהו' משם כו"י ה' ברכת הובא ז"ל אלא מ"ש דלאו דינא קאמר וכו' הוא דכאן בקרבנות הנשיאים אינו כמו בשאר מקומות דהפסוק מצווה לן שכן תעשו אלא סיפור ענין קרבנות הנשיאים דכן וכן הקריבו וכו' ולכן הברכת הובא שניה בדבריו בזה וכתב דלאו דינא קאמר ולעולם דהוא, והא התירוק עצמו ע"ש.

עפי' דברי רש"י ממש, וא"כ אהיה א"ן מקום לומר דהרב ברכת הובה ת"י בענין אחר דה"ס מ"ש ה' הק נתן שם בסוף דבריו ע"ש, ומה שהקשה ע"ז שם וז"ל אלא דר"ל אי חד ענינא אימא דא"ן רבוי אחר רבוי אלא למעט בעלמא דא"ן המורקות מקדשים וז"ל דאיכא רבוי יתירי י"ב זמני וכו' ע"ש.

אנכי הר"ל באלפ"י נלעיד דא"ן להקשות זה אחר מ"ש רש"י וז"ל לעיל ברי' ט' ע"ב וז"ל וא"ן מיעוט אחר מיעוט נמי א"ן לאקשווי דהא מכללה שמעין מנה ימנית לא' וא"כ כל הני למא לי ע"ב ע"ש, וכוונתה כאן דא"ן להק' דא"ן רבוי אחר רבוי אלא למעט דהא מכללה שמעין דהמורקות מקדשים היבש וא"כ כל הני למ"ל, והנ"ל דרש"י ז"ל דהא פירוש זה ביעו"ש, מ"ס לא נחת להא כלל אלא לענין שני כתובים הבאים כאחד, ואדרבא מרבירי שם מוכח שכתב דבהא מילתא אנו שני דברים הבאים כאחד אלא קרא יתירי ננהו, וא"כ אם איתא לדברי הרב ז"ל שתירין שם וז"ל דאיכא רבוי יתירי י"ב וכו' ודרש"י להו קמא לנופיה אהא הנינא לרבוי בעלמא וכו' דרשת תליתאה לרבוי אחר רבוי איכא חשיב מיעוט ואח"י רביעאה לרבוי וכו' ע"ש, איכא לפי"ז למ"ל דרש"י ז"ל לפרש בענין אחר ביעו"ש, דהא אפילו תימא דבהא מילתא כתיבי ולא הוו שני כתובים הבאים כאחד אלא קרא יתירי מ"ס כיון דארכיקה הם חד לנופיה והד למעט והשלישי למעט נ"כ וא"ן מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות בא תרביעי למעט דכאן שמאלית וא"ן אחר שמאלית וא"ש, אלא דמוה נלעיד דמלכד דאעיקרא א"ן להקשות קושיא זו לפירש"י הג"ל אלא גם ההלכות אפשר דלא ש"ך לתרין כן מללא תירין רש"י כן וצ"ע.

וראיתי להרב ז"ל שם לעיל על ד' ט' שכתב ע"ד רש"י י"טס וז"ל בריה לישון אחר וכו' וא"ן מיעוט וכו' דהא מכללה וכו' ולא יחדיו לעומק דברים מאי קמשני וכו' כיון דעני' ועשיר לא ילפי' מהדרי' להאי לישנא איכא אימא דכולהו איצטרך תרי לעשיר למיעוט אחר מיעוט וכו' וזהו בעני' וכו' כיון דלא ילפי' מהדרי' וכו' האריך בזה הרב יבין שמועה ע"ש, ונלעיד לפרש בכוונת רש"י דבין דאשמיעין שמאל בעני' ושמאל בעשיר איכא בזה שפיר ילפינן מהדרי' כיון דהוו יטניהם מהדרי' וא"כ השניה בעני' וכן בעשיר, ע"ב נמצא והעיד.

בפ'ק החליץ כתב הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות בפ"ק החליץ והביד' ה"ס הגדול דבשארמ"ס בש"ס הא שמע דמצינו אחרי דפשים לה וכו' דנהיל' לש"ס למיפשים מכל המקומות שכן כתב הרמב"ן ז"ל שם נבי תלוש ולבסוף חברו שכתב כיוצא בזה לדעת הר"ף ז"ל שם בעני' זו וכו' וסאי דאיתמר בתר הכי ת"ש פשטה בתר פשטה לומר מרשא נמי שמעת לה וכו', ומכאן תשו' מוצאת למה שהקשה הרא"ש בפ' המוכר את הספינה סוסי' ט"ו על גירסת הר"ף דלא מצינו כזאת בנמרא דבתר דפשים ליה הנביא שיבא הנמרא ת"ש לפשטו הנביא וכו' עכ"ד, והוא פלא דלא

זכיר שיר דנמצא כן בנמי וכו' וה"ד יע"ש, ולי דר"ל נלעיד לפרש בדברי הרא"ש בקושיא זו דהוא ז"ל גרים אמיל לא קנה סתם מבלתי שום ראיה וכמו שכן הנורסא בהר"ף שבידנו בזה"ל אמיל לא קנה וה"ס בדלא אמיל קני וכו', וא"כ כיון דפשיטא ליה דלא קנה מבלתי שום ראיה והוכחה מאיזה מקום, איכא הו לא צריך לאוכחה ליה לומר ת"ש וכו', אבל מה שהביא הרב י"טס ז"ל מהש"ס דהביאו פשטא בתר פשטא הוא שאני דאמרי' דרצונו להוכיח מזה ומהו אבל הבא לא צריכה כלל עוד להוכחה כיון דפשיטא ליה בלתי ראיה, וז"ש הרא"ש ולא מצינו כזאת בנמי דבתר דפשיטא ליה הנביא שיבא בנמי הא שמע לפשטו הנביא וכו' דר"ל דפשיטא ליה בלתי שום ראיה והוכחה וכנ"ל, כן נלעיד וא"ן סגי' ספרים לראות אם כתבו בזה.

בש"ס החליץ ד' י"א ע"א בתוס' בריה מנא הא וכו' ואיה כיון דאמרינן ז"ל בתר חוקה וכו' דרובא וחוקה רובא עדיף ולי נראה לתרין דמאי דאמרינן רובא עדיף היינו אחר דלפינן דאולינן בתר רובא וא"כ כאן שפיר מקשה דהא לא ילפינן לה.

שם ד' י"ז ע"א רש"י בריה איסור נהרה לא אשתדו וכו' אינ' למאי דדרשין בבכורות ד' ט"ו וזכחת ואכלת א"ן בפסולי המוקדשין שנפדו אלא היתר וזכחת ואכלת ולא נזהר ועבורה ע"כ וע"ן למהרש"א ז"ל שהקשה ע"ז וז"ל אבל ק' דע"כ האי קרא דקיינן ביה כי ירחק וזכחת ברחוק מקום אהא וזכח וכו' ע"ש, וראיתי למהר"ב ז"ל דרצה להליץ בעד רש"י ז"ל וז"ל ונראה באמת מקרא דלעיל דרש"י זכחת ולא נזהר, אך אי לאו האי קרא דזכי ירחק וזכחת איתא קרא דלעיל הובה ואכלת איצטרך לאסור נהרה דקא וכו' אבל כיון דכתוב בתך קרא וכו' ירחק וזכחת דמשמע מניה לאסור נהרה וכו' או ע"כ נלמד מהוכח ואכלת ולא נזהר וכו', וא"כ אחי שפיר דפרש"י וכו' ע"ב ע"ש, ואחרי' תירוצו הוא נהפוך הוא לכוונת רש"י דרש"י מדבר לסברת ד"ש דבשר נהרה לא אשתדו כלל במהדר, ומתירוצו מוכח דשני פסוקים אחר למסר בשר נהרה ואחר למילף ולא נזהר זה לא אצטרך דחוק.

סנהדרין ד' י"ד ע"ב תוס' בריה שבע וז"ל פ"י בקומי דאחשורוש קאי, וא"ן נראה שתקנו בנגד שיר האומות וכו' וראיתי להרב פני מבין ז"ל שהליץ בעד רש"י ז"ל וז"ל ובעד רש"י ז"ל דהוצרך להביא מאחשורוש משום דקרא הרביל י"ט לדהות כמיש בירוש' כתוב אחד אומר ה' וכתוב אחר אומר ה' להביא שני סופרי הדנים, נמצא דהו' הו' עיקר הוא פני המלך והשנים הן הם סופרים וא"כ נמצא דליכא ז' רואי' פני המלך איכא ליכא ילפותא מהא דירמיה דכתב ושבעה אנשים וכו' ע"ש, ונראה לעני' דלהביא ראיה לדברי הרב ז"ל מ"ש רש"י ז"ל עצמו בפ' על ס' ירמיה סימן ג"ב שכתב וז"ל ע"ב יע"ש, ובדאי רמ"ש שהשנים השונים אלא דאינם השונים כ"כ הוא משום

משום דהם סופרים ובמ"ש הרב ז"ל.

בש"ס שנועות דף ד' עמוד ב' אי"ס מה ת"ל ונעלם וכו' כתב הרב משמרת כהונה היא דרכיו וז"ל קשה לפירוש דר' הוא קרא הוא דמיתר אבאי עבד לרבוי ומ"ש דלרע"ק עבד ליה למעוטי ונראה וכו' אבל דר' דרר"ש ידיעה קמיתא סונעלם אי"ס דר"ש ליה סקרא קמא וקרא בתרא הוא דמיתר דכך אורחא דמילתא ובקרא בתרא לא כתיב והוא סמא ולכך דר"ש לרבוי ע"כ יעוי"ש. ואנכי הר"ל ק"ל ברי"ק דמה"ש"ס מוכח דר' דר"ש ידיעה קמיתא סמסוק ונעלם והוא ידע דהוא קרא בתרא דכך אמר ונעלם סב"ל דידע והוא ידע הרי כאן וכו'. ולכא למימר דהכונה ונעלם דקרא קמא ואח"כ דר"ש והוא ידע דקרא בתרא וצ"ע. כאן חסר, וע"ז הקשה הרב ז"ל דהו"ל לאוקומא בש"ס כדדיעה נמורה ושאיני הבא דקרא קא דר"ש ולאו מונעלם לתרא וכו' ע"ש. ונלע"ד לתרין דס"ל להרמב"ן והר"ן ז"ל בפירוש זה דהש"ס בתירין זה דונעלם לא משמע מנה ידיעה נמורה ולא ידיעת ב"ר כלל אלא שאני הבא דקרא קא דר"ש ר"ל דנעלם דהוא סמא בין תחילה ובין עכשיו נעלם ממנו סמאיתו אלא יודע הוא מדעת ב"ר ש"ש סמאיתו בעולם דאם נגע אחר בשרין שהוא סמא, ועכשיו נמי יודע הוא ידיעה זו אלא סמאיתו הוא שנעלמה ממנו מכל וכל בין תחילה ובין עכשיו דונעלם לא משמע מנה ידיעה כלל לא ראשונה ולא עתה.

בפ"ק דבריהות משנה ב' והכמים אוסרים אף המנקה וכו' כתב החו"ט ז"ל דאדר"ס מהדרי ומה תירין לדברי רש"י ז"ל שהקי לר"י וכו' ע"ש. וע"ן להביד ז"ל שהקשה לדברי התירו"ט תג"ל, ומהדרי"ך בשו"טנים לזרד הקשה ע"ד הריב"ד ז"ל דאי מהא לא אירא דזה לפי גרסת רש"י דגרס אף המנקה אבל לפי גרסת הש"ס דגרסי מאי יצא מנקה וכו' ע"ש. ואנכי עני לא וכו' לדיק דגרסת הש"ס מאי אף המנקה שאין בו מעשה, אבל רש"י ז"ל לא גרס שאין בו מעשה אלא מאי אף המנקה דוקא כעו"ש. וא"כ דברי הביד ז"ל איש וצ"ע.

ע"ן להרב תנא המשי"ל ז"ל בהלכות יסודי התורה פ"ה שעמד עמי"ש הרמב"ם ז"ל ובתוך דבריו כתב וז"ל וע"ן בתוספתא סוף פ"ק דמעי"ף שלא יכולתי לישבה בלתי הגהה, וע"ן מ"ש רבינו בסוף הלכות מעילה דין ד' כשבונין וכו' נזירה שמא יהנה בצל הבנין וכו' ולפי סברת התוספות דכל הגאה שלא כדרכה מותרת צ"ל דבנין זה הוא כגון שעשו חומה אחת לצל ונמצא שדרך הגאתה הוא לישב בצלה, אך כפי מה שכתבנו מהסכמת הראשונים ז"ל הדברים הם כפשוטן דאף בבנין שאינו עשוי לצל איסורא דרבנן מהא איכא וחששא זו דשמא יהנה בצל הבנין ע"ן בספ"ג דמעילה ובמ"ש רש"י והתוס' שם עכ"ל. ומדברי התוספות נראה שאין בנין עשוי לצל דוקא שכן כתבו לא ניתנה תורה למלאכי השרת ואי אפשר לזרז שלא יתנו מהחומה, וכי"כ רש"י

דאי אפשר דלא יתבי זמנין בסולא ע"ש, ומ"ש התוספות שם כי עבר בהול קשה דהא סימו שם דילמא אתי למיזנא עליה ונמצא שמעלין ע"כ, וא"כ מירר שבנו בקודש, ודווקא לומר דר"ל כמו אם בנו בהול ולעולם שבנו בקודש.

ואפשר לישב כפי פשט דברי התוספות ורש"י שם דעיקר האיסור אינו בשביל הגאת הצל אלא דילמא אתי למיזנא עליהו ויהנה באוהה מיזנא וסמיכתו עליהם שכן דרש"ס לשונם שם, ומ"ש שא"א שלא יתנו מהחומה הוא כדי להבין דא"מ אתו הפועלים למיזנא עליהו, ולז"א דכשישבנו בצל החומה אתו למיזנא על האבנים, ואעיקרא בשים לא חשו אלא שמא אתי למיזנא עליהו ובמ"ש לא ניתנה תורה למלאכי השרת אמרין דילמא אתי למיזנא עליהו אי בנא בקודשא אישהכח דמעיל בקודשא, ואפשר לפי הומר הנושא שנשטם מדברי הרמב"ם מלת וישען על אבן או קורה. **ואעיקרא** נלע"ד להלך ולישב קושיה המשי"ל ז"ל דבשלמא בהולך שהיה כולו בנוי ושלם מתוכו, אי"כ שפיר מתירין רבא בש"ס דשאני הניל דלתוכו עבידא, ברם בתחילה בנין הכותלים דאכתי לא נגמר תוכו לכן לא שייך לומר דלתוכו עבד, ושפיר יש לאסור גם לישב בצלו, ולכן פסק הרמב"ם ז"ל שם בהי מעילה פ"ה ה"ד וז"ל כשבונין במקדש אין לוקחים מהקדש אלא בגוים הכל מהחול נזירה שמא יתנה בצל הבנין וכו' דאי לא תימא הכי למה נהויש דוקא בעת הבנין ולא נהויש נ"כ גם אחר הבנין לישב גם בצל החומה.

בדרמב"ם הלכות תפילה פ"א הלכה י"ד מותר לעשות בית הכנסת בית המדרש וכו' וכן בני העיר שמכרו בית הכנסת יש להם ליקח במקומה היתה וכו' וכתב הלח"ם ז"ל וז"ל הקשה ה' מהדרי"ק ז"ל דבפ"א מה' מתנות עניים כתב רבינו ז"ל אנשי העיר שגבו מעות לבנין ביהמ"ב לא ימכרום לדבר מצוה אלא לפדיון שבויים דהא ששמע כאן דמוכרים ביהמ"ב לקנות היתה והי' הוא ז"ל ע"ש וע"ן בב"י בס"י הג"י שתירין וז"ל ושמא הוא סובר דמכרו דמתניהו ברעבד הוא ע"כ ע"ש, ואפשר לישב לעני"ד דשם בהי מתנות עניים איירי במעות הנכריה דאין לשנותם לדבר מצוה אלא לפדיון שבויים, אבל מה איירי במכירת ביהמ"ב עצמה ומה שנקט בהי מה"ע לא ימכרום לאו דוקא, וע"ן בש"ס דמעילה ד' כ"ז ע"א דאיתא להם אמר רבא לא שנו אלא ששכרו והותירו אבל בנו והותירו מותר ע"כ, ששמע ד"ש חלוק סבירת ביהמ"ב למעות נבייה ז"ל.

בדרמב"ם הי' יסודי התורה פ"ה הי' המשלים ז"ל כד"ה ויש להסתפק נבי מעילה דק"ל דהנהגה מהקדש מעל אם נהנה שלא כדרך הגאתו אם מעל או לא וכתב דרבי סבואר בדבריהם דמעילה נמי בעינן שימיעול דרך הגאתו מ"ש התוס' דמעילה יליף לה המא המא מתרומה ובתרומה כתיב אכילה ע"כ וליד סמ"ש רבינו בהי מעילה הדר במערת הקדש או בצל אילן או

הליכך הנקדים אותם וכו' ואדרבא אם עשה תשובה קודם היו פסול דמאי אהניא וכו' והנה הוא ז"ל רציל לאתר במקום קודם וכצ"ל אם לאתר הזמן שהוא עשה תשובה היו תשובה נמורה וכו' ואם אלו העדים אינם מוזהרים וכו' הכל הוא על העדים הראשונים ע"כ. והנה מה שסיים ואם אלו העדים וכו' הכל הוא על העדים הראשונים. מוכרה דעכ"פ אפילו בלא ההנה שהיה הוא ז"ל שהחקירה והעדים המזהרים שכתב הר"ף ז"ל הוא על עדים הראשונים, ונלעדי להנה שתי תיבות הזמן שהוא וכצ"ל אם קודם שעשה תשובה זו וכו' ויבוא הלשון על נכון.

בדנ' פרק י"א הוא כתבו בהנהגות מימניות ז"ל ה"ל בתוספתא דביב וכו' ועוד דאפילו אם נצרך אחד מהם לנקיז ואינו יכול להעמיד עצמו רשאי לצאת ואין השיץ צריך לחתוק עד שיהיה כדלעיל בהלכה ו' שבפ"ה ואם ילך עוד אחד מהקהל אלו הם היוצאים ישכירו אחד במקומם בשותפות וכו' עכ"ל. מפשט הלשון משמע דהמתפללים היו כולם עשרה דוקא ויצאו שנים מהם ואהיו שנעשרו לנקיבהם, ואיכ קשה ע"ז דאין צריכים לשכור אחר במקומם כיון שהתחילו התפילה בעשרה אפילו יצאו ב' מהם מותר להם להשלים התפילה שלא בעשרה כיון שנשארו רובן וכמו שכן פסק הרמב"ם ז"ל לעיל וכן כתבו הגמ"ע עצמם כאן ע"ש. ואם כוננתם בזה שהלכו השנים ולא יהוה עוד ולכן צריך לשכור אחר לתפילה אחרת, איכ ה"ל לשכור שנים ולא אחד כיון שהיו כולם עשרה, אלא הראיתי למרן ז"ל בכ"י א"ת סימן נ"ה שהביד בזה"ל ואם ילכו שנים מן הקהל וישארו ב' אלו ב' ישכירו אחד כשותפות וכו' ע"כ. ומוכח מלשונו דהם היו י"א אנשים והשנים מהם רוצים לילך להם ולא יהוה עוד ולכן השנים ישכירו אחד דוקא במקומן שיהיו שני עשרה בשלימות וז"ל שלשון הגמ"ע ועין להמדרש"י נ"ב בפ"ק דביב דכתב כלשון הב"י דנשארו ב' ע"ש.

בדנ' פרק י"ד היה מי שמעך בימות הגשמים ולא אמר מוריד הגשם וכו' תוור וכו' עיין להרב בבוד י"ט ז"ל שכתב ע"ז ה"ל הנה ראיתי להלקים ז"ל בתיא סימן ע"ג שנשאל על מי שלא שאל מטר בליל ו' במרחשון אם מתירין אותו תשובה מסתברא דכשם שבהזכרה היה מכריז השיץ כך בשאלה ואיכ לא איכפת לן בלילה כדאיתא בירושלמי דבאורחא לא תמן עמא ע"כ. והקשה הוא ז"ל ע"ז ה"ל ושותיה דמר לא ידענא שהרי כל המוסקים מסקי דאם לא שאל מטר מתירין אותו כמבואר וכו' ואם כפקי בעבור הוה בלילה לא ידעתי מאי שנא וכו' עכ"ל. ואזהיר קשה ראשונה דברור שעיקר השאלה והתשובה של הל"קם ז"ל הוא על מי שלא שאל מטר בליל ד' במרחשון דוקא ועליה השיב דלא איכפת לן כיון דאין הקהל מצוים בלילה ואין השיץ מכריז השאלה, וגם ע"ן לדברי הא"ח שסמכו ע"ד הל"קם ז"ל בזה דאם שכת ולא שאל מטר בליל ד' דאין תוור כיעוץ ועיין.

בדנ' הלכות תשובה פרק ה' היב כתב מרן ז"ל כתבו והנהגות וכו'

או שובך של הקדש אעפ"י שנהנה לא מעל ע"כ. ויש לתמוה דהתנינא צ"ל אילן אצטרך למעט מהובר וכו' משום דאילן נמי לצל עבד וכמ"ש התוס' דפסחים וכו' אלא שובך למ"ל מעטא דמהובר תיפוק לי דלתיכונן עבד וכו' והנראה אצ"ל דמעט צ"ל אילן או שובך לאו משום מהובר הוא אלא משום דליכא כדרך הגאון הוא ולא ס"ל בסברת התוספות דאשרה היא כדרכה לצל יעו"ש, ולי דל"ל אזהיר קשה דהתוס' שם דוקא בצל אשרה אמרו דהוא לצל, אבל אילן אחר מותר דלאו לצל ושאינו אשרה דלא עבדא פירי אמרו כן כיעו"ש. ועיין להרב זרע יעקב הבייד ה"ד דוד כהני לפסחים שם שכתב דהתוספות לא כתבו דשלא כדרך הגאון דל"ל דשרי אלא נבי צ"ל דהיי דרבנן וכו' ואזהיר הלא המשלים ז"ל שם הכריח מדברי התוס' בכ"ס שכתבו דשרי אפילו בלא נבי צ"ל יעו"ש שם.

בהלכות ברכות פרק י"ד הוא ברכות אחרות ודברים אחרים הרבה שאין בהם לא פתיחה ולא תחילה תיקנו הכס"ם דרך שבה והודיה להקב"ה כמו ברכות התפילה וכו'. וקשה דיש רוב ברכות שהביאו רבינו בפרק זה שהם שבה והודיה ויש בהם או פתיחה או תחילה ובזאת ההלכה עצמה הביא ברכת שההני ויש בה פתיחה, ומרן ז"ל שם תירץ דמיש אין בהם לא פתיחה ולא תחילה הוא עמ"ש ודברים אחרים הרבה אבל הברכות יש בהם או זה ולא זה או זה וזה ע"ש. והרב דוד אברהם ע"אמה ז"ל בפירושו שם כתב עמ"ש רבינו בזה וז"ל שאין בהם וכו' הלשון כמרומה לי שהוא משובש, ושמעתי מי שתירץ פתיחה ותחילה והלשון מצורף, וההכרח כמיש הרב בפרק הבא ואלו הברכות שאמרו וכו' יש מהן וכו' והלשון דהוק, ונלמד שהיה לורברים אחרים ואלו הן פ"י הברכות והדברים אחרים פירשם בסוף הפרק והנה נראה פירוש האמתי עכ"ל. והוא תירוץ מרן ז"ל ג"כ מה שסיים הרב ז"ל ואלו הן פ"י הברכות והדברים אחרים פירשם וכו' רמזה מרן ז"ל בהלכות לטונן שכתב וכן ה'קטו דברים אחרים שאין בהם וכו' כמו שה'קטו כנגדו לעיר וכו' וכמ"ש הירד הגו"ל, והרב מעשה דוקא ז"ל כתב ע"ז וז"ל שאין בהם לא פתיחה ולא תחילה, צ"ל דלאו דוקא דהא איכא דא"ת ברו תחילה בלא פתיחה כגון ברכת הגשמים וכו' אלא ברוב הברכות קאמר ע"כ. והיו פ"י דהוק ולא הביד מרן כמנהגו בכ"ס.

הרמב"ם הלכות הפילה פ"ה היא אין ממנים שיין אלא איכ וכו' ובמעטיו וכו' הראיתי להרב בבוד י"ט ז"ל שכתב ה"ל כתב הר"ף בתשו' סימן קס"ד ה"ל שאלה הן שהעידו עליו שני עדים שהוא נשבע לשקר והעידו שנים שעשה תשובה וכו' תשובה רואים אם אלו העדים מוזהרים שאין נשבעים בכל עת אלא וכו' הליכך תוקרים אותם מתי שמעו הוון שנשבע לשקר אם קודם הזמן שהוא עשה תשובה זו הרי תשובה נמורה וכו' ואם וכו' ע"כ. הקשה ע"ז שם ה"ל ותשובה זו צריכה ביאור דהא וכו' ותו במיש

וכו' ומורי הרים תירץ דהא חפי לאתחז בהכסה או בסכלות וכו' וסכל ע"כ, ומיש דהכל הוא לענין יראת שמים וכו' ע"ש, ובספרים שלנו כתוב בהנהגות בלשון הזה ומיש הכם או סכל הוא לענין יראת שמים ע"כ, ובה מתישב קושיא מרן ז"ל, ועיין להרב מרכבה המשנה אלפגדרי שתירץ קושיא מרן הכים לפי גרסתו ע"ש, בהגנ' הלכות מילה פ"א הלכה י"א המשלים ז"ל פ"י דברי הר"ן במיש לפיכך קורא בראשון וכו' דאין מעבירין על המצוות דחיקה שבאה המצוה לידו צריך שיקימה, וקשה לפ"י זה מפי התבולת ע"ש, וגלעד דקיש הר"ן ז"ל לפיכך וכו' משום דביום י"ד הוא זמן קריאה לרוב העולם ובה ליכא קושיא כלל ואין אנהו צריכים להיריון אחר, ובה נ"ב יהורין מה שהקשה עוד שם עליו דמאי הוה נקל בסיו וזהו מ"ד דבין דבייד הוא זמן קריאה לרוב העולם ראוי להסיר בו ואין עוד קושיא בזה.

בהגנ' הלכות שחטה פ"א ה"ג כתב בכ"מ בדיה לפיכך וכן אמר דגרסין בתוס' דתרוסות אוכל אדם וכו' בין ה"ם בין מ"ם, נ"ב עיין להח"מ שכתב ד"ן ע"כ בדיה דלא דרשו בהתוספתא ה"ג בין ה"ם בין שה"ם ודו"ק, ועיין בספר טוב לישראל ז"ל שכתב דברי מרן הללו וכתב נ"ב מ"ש בשבת ד"ן ה"ג ולא נ"ש מדרסת הח"מ ה"ג, ועיין בש"ס ע"ז דליה ע"א בהתוס' בדיה דלא שהביאו לשון התוספתא ה"ג ונ"ש בה בין ה"ם בין מ"ם, ונראה דמ"ם נפל שם בשבת ומ"ם בספר טוב לישראל ז"ל ועיין באר"י שכתב ודבריו צ"ע ל"י, ואח"כ לא זכיתי להבין מאי דק"ל דהן הם דברי הב"י ז"ל במיש בסומן י"ג מה אלו בסוף דיה דנ"ם וכו' ול"ג דרבינו סעדיה אחר להו משום כל השקצו ע"ש וצ"ע.

בהגנ' הלכות עבדים פ"א כתב המשלים ז"ל וז"ל ומיש ואם פנעה בו שנת השמיטה בכלל הש"ס וכו' זה נלמד וכו' וראיתי לרבינו בפי' המסנה וכו' וקשה דה"י קאמר פעמים שהוא עובר וכו' הא לעולם עובר בשביעית שהרי אינו נמכר לפחות מש"ס ופשיטא דבריה אינו נמכר וכו' ע"ש, ולי הדל קשה טובא דקושיא זו עצמה יקשה לן על ה"ם דערכין ד"ה שהביא הרב ז"ל שם לעיל בדיה מכרוהו ביד ז"ל וד"ן זה הזכר בממרא בפי' הסנ יד ש"ש שנים* שב"ע דכתיב ש"ש שנים יעבוד ובשביעית פעמים דבשביעית נמי יעבוד והבונה וכו' ה"ג קשה ע"ז קושין שהרי אינו נמכר לפחות מש"ס ופשיטא דבריה לא נמכר וא"כ לעולם עובר בשביעית של עולם וצ"ע.

ש"ס פ"ק ב' היה כתב הל"ה ז"ל וז"ל אך כתב רבינו דבעבר עבד הנמכר לז"י וכו' וראיתי להסמ"ג ז"ל עש"ן ס' פ"ג שכתב כמו שכתבתי וז"ל אחר שכתב וכו' הרי מבואר כמו שכתבתי וא"כ מהתוס' על רבינו ז"ל וכו' ע"ש, ואח"כ לא זכיתי להבין דבריו הן במיש כמו שכתבתי ולא ראיתי בסמ"ג שכתב בדבריו ז"ל ועוד דלמה הוקשה לו על רבינו ולא הוקשה לו גם על הסמ"ג מאחר דדברי הסמ"ג בדברי רבינו ז"ל.

ש"ס פ"ג היא כתב הכ"מ ז"ל וז"ל אחד אשה ובנים וכו' הכל בסמ"הא כתבה הרמב"ן בפרשת משפטים ז"ל אם בעל אשה הוא מה הוא חייב בסונותיו אף אשתו ובניו חייב בסונותיהם וכו' ושם בתוך דבריו ב' ז"ל יכול אפילו נשא אשה שלא מדעת רבו ה"ל הוא מה הוא מדעת רבו אף אשתו מדעת רבו יכול יהא מעשה בניו ובנותיו של רבו מ"ל הוא הוא מעשה ידיו של רבו ואין בניו וכו' ע"כ, וקשה ל' דמאי שנא דרשת הוא זאת מהקדושין דבהם אמרין מה הוא אף הם ובזאת אמרין הוא ולא הם וצ"ע. **הרמב"ם** הלכות מביה פ"ה ה"ט זה הקנן וכו' ע"ן למין בכ"מ שהל"ן בעד רבינו ז"ל ובחשנות וכו' וליתא דהתם וכו' ע"ש, ובסוף הדיבור כתב וז"ל אלו דברי בעל העיטור והרשב"א ז"ל עבד ז"ל, ואח"כ ת"ס אני עני דלמה ליה למין ז"ל להביא זה סב"ל העיטור והרשב"א דהא הן הם דברי התוספות שם בקדושין דס"ה ע"כ בדיה לא איברו וכו' ע"ש, ואין ס' העיטור והרשב"א ז"ל מצוים תח"י לראות אם הם הביאו דברי הרמב"ם ז"ל.

ש"ס בפי' הלכה י"ד הדברים שאין בהם טעם וכו' אי שישהתפו שניהם באומנות וכו', כתב ה' הגדל ז"ל וז"ל נראה שדעתו שאם השתתפו שהחילו שניהם ממון שיהיה ל"ם אחד וקנו מידם שזה קנן נאמר, וכתב ע"ז מ"ן בכ"מ ז"ל ויש להטות ע"ש שהחילו שניהם ממון שיהיה ל"ם אחד וקנו מידם דבמעות מה מועיל קנן הא ק"ל אין מסבג נקנה בחליפין עבד ז"ל, ואפשר לענין להר"ן דאין כוננת ה"ם דקנו מידם על המעות שהיה בכ"מ אלא כוננתו ז"ל דמ"ר שקדם הגוה המעות בכ"מ אחר וה"נ שעשו מעשה לקיום השותפות וגם קנו מידם על ע"ק השותפות, ובודאי טקנן כזה מועיל בזון שחילו דעתם מקדם דנחא להו בשותפות זאת ולא היא דברים ודו"ק, ושו"ד הל"ה ז"ל תירץ קרוב לזה אלא דבסוף הלשון כתב וז"ל אלא שלפ"י צריך להניח כאן ולומר דהשותף עצמו נקנה בקנן במיש ש"ס, ובמכ"ה דמ"ס נפל וכצ"ל דהשותף עצמו וכו' וכמו שנראה בן בהרביב בהלכות שלוהין ע"ש ודו"ק.

ש"ס בהלכות שכנים פ"ה היא המבקש להוציא זה מכותלו על אור הצר הבירו וכו' והקשה הל"ה ש"ס ע"ש, מה שכתבתי בזה ראיתי אח"י למהר"ש יונה ז"ל בסוף הספר וגם לה' מרכבה המשנה אשכנזי שכבר כתבו בן ועיין למהר"ש' ה"ב ס' ד' יע"ש. **הרמב"ם** הלכות טוען ונמען פ"א ה"ב עיין להל"ה ז"ל שהק' על הר"ב ז"ל והג"ה בצ"ע ע"ש, ולי הדל נלעיד לתרץ דהר"ב ז"ל דבריו על שבעת הסת וכמ"ש בתהלת דבריו ז"ל ואם נתחב שבעה דרבנן כגון כופר בכל וכו' ע"ש, וכופר בכל הוא דווכו מדרבנן שבעת הסת וגם מביא שם קודם זה ראיה מה דמאי איכא בין שבעה דאוריתא לשבעה דרבנן וכו', ועיין בפרש"י שפירש בש"ס כ"י מ"ש שם דשבעה דרבנן דקשה הש"ס דא שבעת הסת, ומה שהביא הא"ה מפרש"י רפ"י השולח וכו' ושם

ושם בשבועת המשנה קעסיק, כוונת הריב"ש ז"ל להביא ראיה מסוף דברי רש"י ז"ל שכתב הוי"ו לביד שבועה דרבנן בקללת ארור ולא נקט מדי וכו' ור"ל דמקורם היתה שבועת האלמנה כביד והיא שבועה של דבריה ופושן אותה כשל תורה בנקיטת הפי' וכו' ואח"כ תיקנו שישיעו אותה בשבועת הסת' ממש, איכ' מסילא אחי שפיר ראיה מפרש"י דהשולח וכמ"ש.

ועיין להרב מר דרור בפי השולח שהגיה בפרש"י שצ"ל כשל תורה וכמ"ש ואפ"ל שהריב"ש העתיק הלשון כמות שהוא אפשר שה' כוונתו, ובדברי הרב מר דרור ז"ל יליד שמשמע מדבריו דגם בשבועת המשנה אינה אלא בארור ולא בנקיטת הפי' אלא שהתירו בשבועת האלמנה דוקא כע"ש שפירש' כן דברי רש"י וצ"ע.

שו"ר להל"ה"ס ז"ל בפרק זה הלכה ו' שהקשה על רבינו ע"ש ואפשר דאינו מפרש שקושית הש"ס מאי איכא בפרש"י ויש פנים לכאן כמו שיראה בס' הפוס' ז"ל ועיין להשי"ך ז"ל סימן פ"ו סקל"ה ע"ש.

כתב הפור בתאווה סימן ע"ו ה"ל והרמב"ם כתב כל מי שפסור ולקרות ק"ש אם רצה להתמיד על עצמו ולקרות קורא והוא שחמא דעתו מושגת וכו' וכתב מ"ן בבי' וז"ל ויראה שהביא רבינו דברי הרמב"ם לומר שגם הוא פסק בת"ק וכו' ורבינו הגדול מוהרי"א ז"ל כתב הרי"ם עורף על הסברה שהרי אפ"ל באבל הוא אומר שאם רצה להתמיד על עצמו ולקרות קורא הוי"ו כמ"ש הר"ב להלן והי"ל להביא הרי"ם להלן במחלוקת אלא שפסק ע"ז שכתבו ע"כ, ואעפ"י שאמת הוא דמשמע מדברי הרמב"ם דמי שמתו וכו' אם רצה לקרות קורא מ"ס לא מיתבדל למימר שלא כתב רבינו דבריו כאן אלא ללמוד דבר זה כיון שערך לא הוכיח רבינו דין מי שמתו וכו' אלא ודאי כמ"ש כתב דברי הרמב"ם בכאן ואנכ' נראה נלמוד מדבריו וכו' ע"ש, ואני בעד ולא ארע דהלא מדברי מוהרי"א ז"ל מוכח דאין כוונתו כזה לומר דלא כתבו רבינו כאן אלא ללמוד דין האבל עד שיקשה לן ע"ד אלא כוונתו דמה שהביא רבינו דברי הרמב"ם בכאן או לומר שגם הוא פסק בת"ק או שבשם שנאותו זמן יש הלוק וכו' וכמ"ש מ"ן ז"ל עצמו, אלא דהרמב"ם ז"ל עורף על הסברה וכו' ומה שלא הביד הרי"ם להלן דפסק ע"ז, ואין כוונתו שלא הביא דבריו ז"ל אלא ללמוד דין מי שמתו עד שיקשה לן ע"ד וצ"ע.

באו"ח בענין פסוק הקטורת ראיתי בספר כתי' בנזירות ד' לית ע"כ שכתב ה"ל וראה זה הדש ראיתי בספר ההינדק סע"י ק"א וז"ל מריני המצוה מ"ש שפסוק הקטורת היה חמש עשרה סמנים ארבעה מהם נתפרשו בתורה וי"א קבלה ע"כ, ודבריו לכאורה מרמזין אינ"ו דהלא בפ"י איתמר ארי"י י"א סמנים נאמרו למשה במיני ואיכ' מ"ו סמנים מאן דכד שמיהו וכו' וז"ל, ואוהמיר הוקשה לי אני ע"י כד"ק דאימא דכו"ו הש"ס הוא י"א סמנים

קבלה נאמרו למשה במיני על פה סלכד הארבעה סמנים למסוי ובדברי ההנדק ז"ל ואם כוונת דבריו עמ"ש בש"ס אה"ז אמר רב הונא מאי קראה קת לך סמנים תרי נפק ושחלת וכו' דבין הכל י"א כיעו"ש, איכ' ל"ו להבין מ"ש עוד וז"ל ותו כמ"ש ד' מהם מפורשים בתורה וי"א בקבלה דמשמע דארבע המפורשים אינם בכלל הי"א ואין הרבר בן המפורשים בכלל וכו' ע"ש, דמה מקשה אתר שבבר הקשה כן בתהילה, גם במשה"ק עוד דאם בורית כרשינא ויין קפריסין וסלח סדומית ומ"ע וכפת הירדן הם בכלל הסמנים ה"ל מ"ו וכו' ואם תשקול בורית שכא' לתקן וכו' יין קפריסין ניכ' בא' לתקן וכו' ע"ש, גם בזה לא' וכו' להבין ד"ק דאימא דסתם כתי' דלא אית ליה דסביא מכפת הירדן דהא ר' נתן הוא דאמר לה אף מכפת הירדן וכו', ואיכ' שפיר ה"ל מ"ו, גם מ"ש וז"ל וכו' דשנים מתקנים ה"ל דהא וכו' אפ"ה קשה דקאמר ד' נתפרשו וי"א קבלה וכו' דמשמע דאינך כמו סלח וכו' דבעינן שיהיה מה הפרט דבר שמקפיד ועולה וכו' ע"ש, גם בזה אפשר דה' ההנדק ז"ל בדרך כלל בא' לאשכחין מ"ן הסמנים של הקטורת כמה הם כפתם ולכן לא חש למקטף כלשון שנשמע ממנו מקטר וכו' דאין זה דברו כידוע דסותם והולך ואין בדין ניהו שו"ש הדין בש"ס ופוסקים כנודע, וכעיקר הקושיא שהקשה הוא ז"ל עיין להלדיא ז"ל בס' נה"ק פ' תשא שהביא משם הר"ב צידה לדרך דהרב באר שבנע ז"ל הקשה כן וכתב עליו ז"ל שנוסחא טוטעת נהמנה לפנוי דכדפוס כומביני כתיב י"א סמנים ארבעה מפורשים ושבעה קבלה ע"ש, ואין ס' צד"ל ובאר שבנע מציא כעת.

בשו"ע א"ה סימן מ"ב סיב אם התנה עליהם מתהילה אפ"ל לבשן ארם וכו' ועיין להרב שולחן נבזה בסק"ג שכתב וז"ל אם וכו' כן כתב בב"י וז"ל כתב ר"י דאפ"ל בעתיקא וכו' וכו' מוהרי"א בשם אריה ואכתבנו בסמך ע"כ, ולא ידעתי למה הוצרך להביא זה משם ר"י ומוהרי"א ואריה דהא נמצא ערוכה דהא שם ולמ"ד המנה מילתא הוא דאתני עליהו מעיקרא ופרש"י ולמ"ד כסנהדרין פ' נגמר הדין המנה וכו' וכן הוא כלשון אריה שהביא ב"י וכו' איכ' לא היה צריך להביא דין זה אלא מהגמרא והמ"ה אני על הפוס' שלא הביאו דין זה דמרגי תנאי עכ"ל, וגלע"ד לתרין בעד מ"ן בב"י שהביא זה מרי"ו ומוהרי"א ולא כלשון הש"ס הוא משום דלשון הש"ס דנקט הא בעתיקא דא כהדתא ע"ז פירש"י בעתיקא שכבר נקשרו כראש וכו' משמע מדבריו דמיירי בנקשרו פסם אהת או כ' דוקא אבל כנשתמש בהם זמן רב וגעשו ישנים אפשר לפרש מזה דאסור, ולכן מ"ן הבי' וביא זה מרי"ו ומוהרי"א ז"ל דנקטו סתם ישנים דמיירי דאפ"ל ישנים ממש אפ"ה בתהנה עליהם מעיקרא מרגי ושרי.

באו"ח סימן רל"ג בענין תפילת מנהג וערבית ואח"ל דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, ראיתי להשו"ג ז"ל כתי' על זי"ר סימן שעיה סק"ל שכתב ה"ל וראיתי להבית ז"ל שכתב וז"ל אבל וכו'

כיעוש ולא זכר שיר לרברי הבארים זיל שם שהביא דברי הכנהני הגיל וכבר ראה אותם כבוד רבי אברהם זיל שכל דבריו הם עיר הבארים ובגיל.

גם החדריא זיל מדבריו שם נראה דראה דברי מוהרא"י אלו בכללותם ובמיש שם ועוד האריך קצת ע"ש. וא"כ ת"ס אני עיר אההמיר במה שהקשה ע"ד מוהרא"י זיל מההוא דאפילו עשה הגוי מעצמו בשביל ישראל אסור דאסאי לא הקשה עליו מיניה וביה דהוא הקשה ע"ד הרי"ם מזה ובמש"ל וצ"ע.

בברכת דמון שנהנו לומר ברשות ששים מלכא עילאה וכו' ראיתי להרב יפה ללב היא סקיה שכתב ה"ל יש לתמוה על מנהג שנהנו שהמברך ברכת דמון אומר ברשות ששים מלכא עילאה אלהא קדישא וכו' שלא הוזכר כן בכל ספר והכמה לא נמסר ולא בפוס' ומהר"ם ומפרש רק שאומר ברשות מור וכו' נברך וכו' ובכן ישקע הדבר ולא יאמר כזאת וכל המוסף נודע וכו' יע"ש. ועיין לו זיל נ"כ בחיב שם ובקונס"א דהחזק בסעוד מ"ש בה"א הגיל יע"ש. ואההמיר אישתמש מיניה דמר דהרב רוב דקן בקונס"א אות לפיכך אות כינ נתן סעם רצ"ל כל סדר הגיל ע"ש ומהרה"ק זיל בסי' ת"ס לראש בדיני בוך צ"ן לרברי רוב דקן ע"ש ושמתתיה דר' אברהם בדיה שהזכירו שם בסק"ב ע"ש. ועיין להסוד"ה זיל ובספר שערי דמיון ה"ב ולסוהר"י וירוק היו מ"ש בזה.

בשו"ע י"ד סימן של"ט סק"ל עיין להחדריא זיל בסי' ברכ"י שם סק"ן שכתב ז"ל בני הכורה שאתה מהם אמר על הכיור משל שתחלתו מתוק ומצוי מר וכו' והשיב דפסוק ראובן ולא נקרא מבוה היה ראין להקפיד במשלים והביא ראיות לזה ובכלל הביא מההוא דפירש"י כיבמות ד' מ"ה אמר ש"י בר היא לרב אמר אינשי נטלא במדי אקבא דקרא הא קבא וזה נטלא וכו' ע"ש. וראיתי להאג"ן זיל בסי' תוקי ח"ס ד' קט"ה ע"ד שהקשה להחדריא זיל דאין מזה ראיה דפירוש המשל במ"ש נטלא הוא על י' בותי וא"כ כולו מתוק וכו' ע"ש. וגלע"ד דהחדריא זיל רינקו במ"ש דש"י זיל יבוא וירקד לפנינו כלומר אתה שהתיר וכו' האמת דברך וכו' ע"ש. מוכח מזה דכינוי נטלא הוא חזו על רב דאתה שאמרת האמת דברך מזה שפ"ד מוכח דזו היא כוונת דש"י זיל ומהחדריא זיל רינק לזה מפרש"י כיעו"ש.

עיין להכנהני ה"ס סימן כ"ה סקע"ד שכתב ריבול לומר ק"ל לאפסורי משבועה וכתב דמוהרש"ך מנמנם בזה ובחש"ו דהה דבריו ע"ש. ובסימן ע"ה סק"ז הביא משמו בהדפן ע"ש. ועיין במה"ב סק"ד שהבייר מוהר"מ שכתב ריבול לומר ק"ל לאפסורי משבועה אפילו לא היה מוחק והביא ראיה לזה מ"ש הראש נ"כ אם היתה הובעת כתובה דאיכא מהלוקת אם הלכה כר"ש או כח"ק. וכתב דמספיקא לא משבעין אפילו שצריכה לטעא והזיל דחה ראיתו ע"ש. וראיתי בכ"י שהק' ע"ד במה שדחה ראית מוהר"מ וכו' וכו' ועוד במ"ש דמאי ראיה מ"ית מהדא"ש דהראיה למאן ראיה

זכו' אהא דעבר כר"י ולאחר יום ברבנן וכמ"ש באו"ה סימן דל"ג ע"ב. ועי' חס"ה הוא זיל וז"ל ואני שמעתי ולא אבין דמ"ש בסי' דל"ג וכו' ע"ש. ואהה"ה מה שציין הכ"ה זיל לא על דברי המור אלא עמ"ש הוא עצמו הביא בסימן דל"ג ח"ל שם ועכשיו נהגו העולם להקל בכך ועבדי הרי קולי דסתרי וכו' דבתפילה הקלו ועיין בכ"י ע"ב. ובבאן נ"כ יש דין תפילה ערבית אי אמרינן עשאו לילה או יום ע"ש. ומרן זיל בכ"י עשה לו סמוכין סמ"ש הרא"ש בריש ברכות ע"ש. והרב מעדני יו"ט זיל כתב בתפילות הקלו מ"י בתפילה מנהג שיכול להתפלל אחר פלג המנהג ועליך ע"כ. והאמת דסתם קאמרו ותתפיש על שתייהם ולמ"ל לפרש דוקא על תפילה המנחה.

באו"ה סימן ש"ז עיין להחדריא זיל בספר שיורי ברכה שם שכתב ח"ל נהג אסור לרמזו לו לעשותו היה נ"ל לומר דמותר לומר לנו הגר אינו מאיר וכו' הרב מוהר"א ישראל זיל. ולי אהדיוט נ"ל ראין להקל דאפילו עשה הגוי מעצמו וכו' עכ"ל. וראיתי בכתובים ולא ארע למי מקדושים שכתב ע"ז ח"ל ואני בער אחר המחיר המהני על הרי אשלי דברבי א"ך לא דאו דרבר זה נהר כבר נפתח בגדולים הם הביא זיל בסימן הגזכר יפה כח המחיר ע"ש והמניא שם חלק עליו ובס"ל את דבריו ורב תל"ה מהך דנכרי שהדליק וכו' ע"ש. והי' יד אהרן שם החזק כמעטו של הביא והיה טעמו דהסרת הפהם אינו אלא איסורא דרבנן אפילו לישראל עצמו וכו' ובמ"ש המ"ז בסימן ע"ה ובסימן ע"ה וכו' החבי"ב בשכנהני שרבו מוהר"מ' לפעמים וכו' עכ"ל וק"ק על הדיא דאמאי ל"א נסתיע מדברי המניא נופיה שכתב דע"ל בסימן ע"ה אינן שאין איסורא אלא מהרבנן וגם לא הבייר הביא בסו"י של"ד ע"ש. וא"כ השתא הכא מאי דקמן שה' כמוהר"א זיל כאל"ו הוא יצא לידון ברבר חדש שלא הובא בפוס' והלך להביא ממדתק לתמו מההוא דמורר דנאה מתבירו וכו' עכ"ל. ואההמיר מכוונ המשיג הכותב הגיל אינה קושיא כלל דרברי מוהר"א זיל הן הם אמורים על דברי הבארים זיל בסימן ש"ז סק"ד ובמו שאתה תהיה למוהר"א זיל בסי' כסא אליהו שם סי' ג' יע"ש. וא"כ דבריו זיל אחר ק"ל דברי רבני הפוס' שהביא הרב הכותב המשיג הגיל שהם כבר הובאו בבארים שם ועליהם הביא הוא זיל ראיה להחיר מההוא דמורר דנאה. וא"כ אדרבא הקושיא עליו נופיה דלא דאה הרבר מפורש שם.

ועל מ"ש כמוהר"א זיל בקושייתו על הרב כמות"ם מינן זיל וז"ל ותו דאעיקרא הא ק"ל דאפילו עושה הגוי מעצמו אם מעשיו מוכיחים שלצורך ישראל הוא אסור כדאיתא בסימן ש"ט (צ"ל שניה) סי' י"ב ע"כ. ואההמיר לפי"ד הו"ל להקשות מזה גם על נדונו שם דהתיר לומר לנו הגר אינו מאיר וצ"ע. ואולי דשאני נדונו שם שהוא לרבר מצוה.

ועוד ק"ל על ה' המניה בנו זיל שם שהביא ראיה מדבריו השכנהני

דאית ליה כלל זה תמיד, ועיין להבנהו ויל בס' בעי חיי היום
היא שהרב מוהרי" אלמולי ויל שהקשה לו כמו שהקשה הוא ויל
כאן על מוהרי"ם ויל והוא ויל פי' דברי רבו ואהרבה חרד עליו
דאך השב כזאת בדברי מוהרי"ם ואיכ תמידא גדולה על הרב
ויל שכתב בן מריליה וכמו שהק' קושיא זו ה' משה אלגנבה ויל
המנה לט' של אורות ע"ש ד' ביד ע"ב ועיין בס' אורח משפט
שצ"ח לדבריו אלו ד' מיד ע"ד ס' ציד ע"ש.

ע"ן למרן הב"י ויל באה"ע סימן י"ד שכתב בשם תשו' הרא"ש
ויל על מה שיצא עליה קול שנתקדשה וכו' וכ"ת יכריזו
שלא יהיה צריכה נט' אלא לרווחא דמילתא איכא דשמע בנימא
ולא שמע בהכרזה ע"כ, וכי' הכנהג ויל בהגב"י אות א' וז"ל איכא
למירק שהרב ויל כתב בקידושין פרק האיש מקדש נבי נערה
שנתקדשה שלא לדעת אביה ואפשר דבנערה צריכה הכרזה שלא
היו קידושין מדאורייתא ע"כ, ועי' תד"ן ע"פ מ"ן אבא אבי העזרי
זצוק"ל דטונת דכריז' ט"ס הוא דאנן בלאו הכי לא היישנין לשמא
יאמרו אין קידושין תופסין באחותה כיון דלא אפשר להקן וכמ"ש
בתחלה ועכ"ז על צד היותר טוב כתב דאפשר דבנערה צריכה
הכרזה שלא היו קידושין מדאורייתא, ולפי"ז לכא' שום קוש' מדבריו
שב דהתם אין אנתנו מתירין אותה ע"י הכרזה דוקא עד שיקשה
דאיכא דשמע, בהא ולא שמע כי אם דאנן מעיקרא לא היישנין
לשמא יאמרו אין קידושין תופסין באחותה אלא בקטנה כיון דאפשר
לתקוני ע"י מאון, משאיכ' בנערה דלא היישנין להכי כיון דאיא
לתקן דלא שייך בה מאון וההכרזה היא על צד היותר טוב, ועיין
בהר"ן ויל ובס' מעשה דוקס שכן' מבואר בדבריהם ויל ומעתה לא
קשה ולי"ס עכ"ד זצוק"ל, ואני אמרתי בעוני' לתרין דשאני ההיא
דתשו' הרא"ש ויל מ"ש בחדושו לקידושין דההיא דתשו' מיר
דיצא עליה קול שהיא מקודשת וכו' לא בעיא נט' אפילו מדרבנן
כי אם קרובה הכרזהו לנרש בזה כתב הרא"ש ויל דהיישנין איכא
דשמע בנימא ולא שמע בהכרזה, משאיכ' במ"ש בחדושו נבי
נערה שנתקדשה שלא לדעת אביה דכזאת ק"ל דצריכה נט' מדרבנן
בזה כתב הרא"ש ויל דצריכה הכרזה שלא היו קידושין מדאורייתא,
ולא היישנין בזה להא דאיכא דשמע בנימא ולא שמע בהכרזה דכזה
סוף סוף בעיא נימא מדרבנן, וליכא כי' להניש שמא לא שמע
בהכרזה שלא היו קידושין מדאורייתא.

והנה הרב משנה למלך ויל בהלכות אישות פ"ד היו עליה
ונסתפק בקטן שקדש ואמר הרי את מקודשת לי לאהר
שאגידל או גדול שאמר לקטנה הרי את מקודשת לאהר שתגדלי
מהו מי אמרין כיון שבשעת הקידושין הוא קטנה לא מהני ולא
מדי, או דלמא כיון שבשעת הלזת הקידושין הם גדולים הלו
הקידושין, ולא מצא בפס"י הפוסקים נילוי לדבר זה, וסיים דשו"ר
שדבר זה במחלוקת בין רש"י והתוס' בפ"ד דיבמות דליד כההיא
דשופעת מתוך י"ג לאחר י"ג וכו' דרש"י הקידושין הם קידושין

ולתוס' לא היו קידושין ע"כ, והי' כבוד יום בדרוש נ' לנישואין
הביא תשו' מוהרי"ם ויל שהובאה במדכ"ל פ"ק דמציעא ס' רס"ז
על שמעון שהי"ל בת קטנה וראובן הי"ל בן קטן וכתב לו לראובן
לכשיהיה בנך ראוי לקדש אם לא אקבל קידושין לבתי או בעצמה
לא תקבל הקידושין אם תהיה דאריה לקבל הקידושין אזי אתחייב
מעכשיו דך עשרים זקוקין ושמעון מת קודם שיהיה בן ראובן
ראוי לקדש בן י"ג שנה והיא עמדה ונישאת לאחר, ועתה תובע
ראובן הקנס מכיון יפה דן האומר שהתוס' מסורים וכו' ושוב
הור' בו דאע"ג דאמרין אין מקנה דבר שלא בא לעולם מ"מ כיון
דדבר הנקנה בא לעולם והנקנה בא לעולם קנה, ואע"ג דחלה
הדבר בדבר שלא בא לעולם וכו' ע"ש, דל"פ והר"ת יצא לפס"קו
של הרב משי"ל ויל לענין קידושין קטן דהל"ן הקידושין לכשיגדלו
ושכן הקשה שער יהודה ד"ן, ושוב כתב אכ"י יש לרודה דרומת
דשאני גרן מוהרי"ם דלא היו קידושין בעת ההיא כלל ולא היו
כי אם לענין הקנס עשרים זקוקין לז"א כיון דהקונה והקנה וכו'
אבל לענין הקידושין אפשר דיודה דלא היו קידושין כספק הרב
משי"ל ויל וכו' יעו"ש, ודהיתו זאת ברירה ופשוטה ולכן הרב
משי"ל ויל לא הביאה למפ"ש ספיקו הג"ל, ברם כתב ע"ז ע"פ
מ"ן אבא זצ"ל וז"ל ויש לי לעמוד על דבריו במ"ש אח"כ שהקשה
על דברי מ"ן התב"ב ומוהרי"ם ויל לענין משכיר בית להביתו
לזמן קצוב אם יכול להשכירה לאחר תוך זמן הראשון לכשיגדלה
וזמן דמתשובת מוהרי"ם הלו' מוכח דקנה וכ"ש הוא דאם לענין
קידושין דלא יש הלזת קנין בעת ההיא קנה, ק"ו לענין משכיר
דיש הלזת לקנין בעת ההיא ודא דקנה הב"י, ויותר תימה למהרש"ם
שכתב לענין משכיר דלא קנה ודבריו סתרי למתשובת מוהרי"ם וצ"ע
עכ"ל, ות"ס אני מאחר דכבר כתב הרה"ח הג"ל מקודם דדברי
מוהרי"ם הם לענין חוב הקנס דעל זה הוא שהשיב כיון דהקונה
והקונה וכו' אבל לענין קידושין אפשר דיודה דלא היו קידושין,
איכ' מהיכן תו מוכח מתשו' מוהרי"ם הלו' דקנה, דאנא אמנא נט'
מוהרי"ם אפשר דס"ל כמוהר"ם ויל לענין משכיר בתוך זמן הראשון
דלא קנה כמו בקידושין קטנים דלא היו קידושין, ועכ"ז אם יהיה
האופן דהתנה ראובן עם שמעון דלכשיגדלה זמן שכירות הראשון
אם לא ישכיר לו הבית בסך פ' או הוא מתחייב מעכשיו בסך פ'
ס"ל למהר"ם ויל דחייב הוא בקנס כיון שהדבר הנהגה הוא בעולם
וכו', באופן דמדברי מוהרי"ם ליכא הוכחה אי ס"ל במשכיר תויו
הראשון אם קנה או לא ואין תמיד מדבריו למהרש"ם ויל כאשר
יראה ה"רואה עכ"ד זצ"ל.

ובהורמנותיה דמרן רבי אבא זצ"ל אמנא לענין דטונת הרב
כבוד יום ויל, במה שהקשה ע"ד מ"ן התב"ב
ומוהרי"ם ויל לענין משכיר בית וכו' דמתשובת מוהרי"ם הלו'
מוכח דקנה וכ"ש הוא וכו', ויל דממה שהור' בו וכתב כיון דדבר
הנקנה בא לעולם והקונה והקנה בא לעולם קנה וכו' וז"ל דקנה
הקנס

וכו' וז"ל כאן ש"ך שפיר ק"י הגה" שכתבנו לעיל ולא שייכא ת"י דלעיל ע"ש, ואין לומר דכוונתו שם במ"ש בן דהור בו סמ"ש לעיל כ"ע"ש, עוד שם מה שהקשה ע"ד הגה" ז"ל וז"ל ע"כ הראים וא"ת מאהר וכו' ל"מא ב"י בחייהם וכו' וכתב ע"ז הגה" ז"ל וקושיא זו אינו מכיר דהא הוא בעצמו כתב דמלך כתב אשר באו וכתב הבאים משמע לאחר מיתתם וכו' ע"כ, ומי יתן ידעהי' ה"כ מצא בן בדברי הרא"ם ואדרבא איפכא עכ"ד תועיר ז"ל ע"ש, ואהר"ד דבר הרא"ם מנוארים שבי"ב שם סמך ונראה קודם קושיא שהקשה וא"ת שכן הקשו בש"ד וז"ל אבל הבאים דהבא הוא לאהר"ד מיתתם ולפיכך הקשיל' באו מדברי' ליה ובי"ב שם הרא"ם ז"ל בריה וא"ל שמת קושיא השי"ד וכו' ע"ש ודבריו ז"ל צ"ע.

ע"י להרא"ם ז"ל פ' בהעלותך פסוק כ"י בריה והקללת את כל עדת בני ישראל שכתב וז"ל לפני שהבנות היו כלל כל ישראל, קרא הקדל בבורות הקדל כל ישראל כאילו הם כל ישראל עכ"ד יע"ש. מוכח מדבריו דמי"ש קרא והקללת את כל עדת בני ישראל, ז"ל שיקדל הבנות וכו' וז"ל כל ישראל, אשר מה ת"ם אני עני ע"ש השי"ד ז"ל בנהל קדושים ע"פ ופסמו בני ישראל את ידיהם וכו' דכלל דבריו כתב בשם החוקני שכתב דהבנות שהם מישראל הם המוכנים, וע"ז כתב עליו וז"ל והרב החוקני הדעות הוא מניד דקרא בתיב ופסמו בני ישראל ומה זו שהיקה לרש"י והראב"ע והרמב"ן ודע"מיהו לפרש דהם הבנות ע"כ, ולפי"ד הרא"ם ז"ל מנואר דמפ"ש בדעת רש"י דהמוכנים הם הבנות וכו' וז"ל כל ישראל, והגם דהא אינו מוכח בדברי רש"י ז"ל מ"ם מן הסתם מוכרח לומר בן רלא אפשר שיהיה המוכנה בכללות בני ישראל, ע"כ"פ אהר"ד מההד"א ז"ל דלא זכ"ד ש"ד שבי"ב הרא"ם להדיא לדעת רש"י ז"ל דהבנות הן הם המוכנים וכו' וז"ל כל ישראל.

ע"י להרדב"י ז"ל היא סמך ק"ף שכתב רבנויות שנתגשה בעת שתנשא שנית לאחר לכתוב בכתובתה גיורת ואין צורך לכתוב גרושה להפרישה מן הכתובים הנם גיורת אסורה לכתובים יעו"ש, והרד"י מוה"ר ה"ן ז"ל בספר גיה שלום הלכות כתובות אות נ' כתב על זה דלמנהגנו שאנו כותבים בכתובה בת לאברהם אבינו אין צורך לכתוב גיורת יעו"ש, וע"י עוד לו ז"ל בסי' תעלומות לב ח"ד סמך ח' בעובדא שהיה בא"ש ישראל שהוליד בנים מרגיה וסל אותם כומנם, ואה"ז נידה וניד' גם הבנים וסבלו כרת, ושוב הוצרכו לעדות מרבית דין שהבנים בניו, ואם יכתבו שם הבנים על שם אברהם אביה לא יקובלו אצל המסילה והוכרח לכתוב מ' בן מ' שהכירו לבנו, ועל די השינוי הזה יודע שאנו מזהם אתריו לפי דתנו, וביארנו הכל בפסק ב"ד למזכרת לדור אחרון

הקנס אע"פ דלא חלו הקדושים, מה כתב הרב כבוד יו"ט ז"ל דאם לענין הקדושין דלא יש חלות הקנין בעת ההיא מ"ם אמר מוה"ר דקנה הקנס ק"ו לענין משכ"ד דיש חלות לקנין שכיחות השני בעת ההיא ודאי דקנה השוכר השני, ולפי"ז הגם דלענין קדושין מודה דלא חלו קדושין, הנהגה מדברי מוה"ר ז"ל מדכתב בחזרתו דקנה הקנס ולא נחית לענין הקדושין כלל, אלא מדכתב דקנה הקנס אע"פ דלא יש חלות לענין הקדושין עתה' כל שכן לענין משכ"ד בית דיש עתה חלות לענין שוכר השני לכשיכלה הזמן דודאי מ"ל דקנה שוכר השני זה נלע"ד ואין ספק כבוד יו"ט מצ"א לראות הרבנים בשורשן.

ע"י למרן החביב בנהני' ז"ל סמך ק"ד הנבי' סקב"ב שהבי"ד הראב"ב סמך ק"ד שהקשה דלא יהיה עדיף טהני עצמו וכו' ולת"ץ לזה כתב מפני שהוא מדיקו וכו' לא אמרין ישראל הבא מהמת גוי הרי הוא כנוי לנדיעותא, ואהר"ד המדיר לא זכ"ד ש"ד לתשובת הרשב"א ז"ל שהביא מרן הבי" שם סמך כ"ו שכתב להדיא ודחה דלא אמרו הבא מהמת גוי אלא להתמיר וכו', גם בנהני' ז"ל שהבי"ד והוצרך לת"ץ מרד"ה לא זכ"ד להרשב"א ז"ל שם סמך ונראה יע"ש.

ע"י מוהריק"ו ז"ל שורש קס"ה שכתב דהא אינו כשואמרים בע"ל הכללים הלכה כפלוגי לגבי פלוגי, אינו אלא לדגים הגהונים בזמנם וכו' אבל הרבנים שלא היו גהונים בזמנם לא קבעו בהם הלכה וכו' וא"כ ברבנים שאין גהונים בזמן הזה לא אול"ן לכלל פלוגי ופלוגי הלכה כפלוגי ע"ש, וכ"כ התשבי"ן ז"ל הי' סמך ל"ו בדעת הרמב"ם ז"ל שהכללים המסורים לנו בנמצא וכו' לא היה בדעתם בהלכתא למשיחא וכו' דאם לא בן לא היה הרב ז"ל פוסק כ"ר"ל בעיר הגירות לגבי ר"י משום דמונא דשמעתתא דהא כהתיה וכו' ע"ש.

אשר מזה ת"ם אני עני למה שראיתי לההד"א ז"ל בסי' עין זכור מע"ר היא אות י"ג שכתב בפשיטתו דלהרמב"ם ז"ל לית ליה כלל זה שכתב מוהריק"ו ז"ל דבקדשים וטהרות נמי כלכתם ילכו ע"פ הכלל וכו' יע"ש, ואהר"ד הרי התשבי"ן ז"ל שכתב בדעת הרמב"ם דס"ל בן ומה גם דהוא ז"ל שם בכלל זה הביא משם התשבי"ן ז"ל יעו"ש.

ע"י להרב חופפות ראם נאמניו ז"ל בתהלת מ' פרשת שמות (ברי' אע"פ וכו' שכתב לת"ץ על קושיא הגה"י ז"ל וז"ל ולע"ד ה"ם וכו' דקשיא להרא"ם דב"ן שהיה לאחר מיתתם ה"אך אמר הבאים ואהא קאמר דממה שהקשה לשי"ד ות"י וכו' יתורץ זה וכו' ע"ש, והרואה יראה דודאי קושיא הגה"י ז"ל על ריב"ר שאתר זה שבי"ב הרא"ם ז"ל ע"ש, וכ"כ הוא עצמו ז"ל שם בריה שמוציא

לוי אלא כו"כ או שאני חייב לו כלום ולהכחיש את העד וכן כשאר שכו"י שית, אמנם בשבועת הדין מניה ירו על א"ה ספר שיהיה בספרים המודפסים ונשבע בלשון האמור ונפטר, והארץ שם להביא דגם בספרים המודפסים יש בהם קדושה ונפטר להשביע בהם והנשבע להם לשקר האו ישא האיש ההוא, אבל בספרים הגדולים ע"י נזים אין להשביע בהם דלדעת רוב הפוסקים אין בהם קדושה כי לא יושבע ע"י.

ראובן התליף עם שמעון בנים עם צמר ושמעון ספק הנכדים כלום וראובן משך קצת מהצמר לפי שהשאר היו בעיר אחרת כיד לוי ונתן שמעון כתב לראובן לשלוח ללוי לקחת שארית הצמר ממנו, ולוי לא נתן לראובן כלום אלא אה"ו מזה הצמר ביוקר ממה שהיה שוה בעת ההלויין ועתה אומר שמעון לראובן שיקח מעותיו מרמי הצמר לפי ההשבון בעת שנתנה לו וראובן טוען שרוצה הצמר או המעות בסך הגמור הא"ל ועברו שלשה חדשים בנתיים והצמר עלה, וזה ראובן בצמר בכל מקום שהוא וכשנתקד הצמר ברשות ראובן נתקד, ובין שנמכר מרעת שמעון או שלא מרעתו כל הדמים שנמכר הצמר בהם הם של ראובן וחייב שמעון ליתנם לו, מן ז"ל באבקיך סימן קכ"ח.

ראובן קנה משה סך ככרי ברזל ושהברזל הוא בספנת ר' או ורצה ראובן לקדחו בלא שום קנין מהקנינים ואחר כך מכרו ראובן ללוי ושהוא בתוך הספנה וגם לוי נתרצה בזה ונתן לו מקצת דמים והנשאר זקפן עליו במלוה ונשטל קנין לשלחם לו סעודו ונסע עם הספנה ונמכרה הספנה עם כל הברזל, ותובע ראובן מלוי כל מה שנשאר לו מרמי הברזל ולוי תובע אף קצת המעות שנתן באומרו שהכירה לא היתה בשום א' מדרבי ההקנאות ראובן מהיר ללוי מעותיו ואין זה צריך לקבל מי שפרע ואפילו שנשטל קנין הוא במעות, מן ז"ל באבקיך סימן קכ"ח, ובמפתחות א"ה ע"ן להמכ"ח בתשו' היא סימן קמ"ה מ"ש ע"ז ע"ש.

ראובן שמכר לשמעון שחיה בנזים בסך קצוב ולא נתן לו המעות והיה דוחהו מיום אל יום ועמד יהודה ופרע לראובן המעות בעד שמעון אה"ו חב"י יהודה משה שפרע לו הסך שפרע בעבורו אמ"ל שמעון לך קח מעותיך מראובן שהשחיה שמכר לי שעבודו רעוע ואני לא אסמתי לך שתפרע בעדי, הרב כמור"ד ר' מוליבא ז"ל פסק שהייב ראובן להחזיר המעות ליהודה שמכר אי"כ סקה אי"כ תובאה תשו' בפי אבקה רובל בסימן ק"ל, אבל מן ז"ל שם בסימן קל"א פסק בהיפך דהסכר מבר דנקנה בנזים ושכרות לית בהו דין אונאה ולא סיקר מקח מעות והמוכר כבר קבל מעותיו מיהודה ואין יהודה יכול להוציא מידו וכן אינו יכול להוציא מיד שמעון שהגיה מעותיו על קרן הצני כיון שפרע והכו שלא מדעתו כדאיתא בסקף כתובות ע"ש.

אחרון, וכן כתבו בכתובה כאשר בא הבן ההוא לישא אשה ישראלית והזכירו בכתובה בפירוש לע"ן בפנקס ביד בנומרו פי' יעו"ש, דכפי דבריו ז"ל שכתב בפי' תע"ל הג"ל אורא לה תמיהת מורה"נ כמור"א ב"ש ז"ל שכתב בסיה נהר מצרים ח"ב הלכות כתובות סימן י"ז ע"ד כמור"א הון בספר נזה שלום הג"ל דכמה יודע שהיא נזרת בבת שילדה הגיה מאיש ישראלי ונתגירה שהיא נזרת ואסורה לכתונה וכו' יעו"ש, דכפי מה שביארו בכתובה שהכירה לכתו וגם בכתובה יכתבו בפירוש לע"ן בפנקס הביד במקום פלוני ר' בזה ובג"ל, עוד שם בסעף י"ח הביד הרב מנהגי מצרים שכתב על דברי הרדב"ז ז"ל בסימן ס"ט וקי"ץ בחלוק מנהג הלועזים והמסתערב כתנאי הכתובה לכתוב מעשה ידיה לו וכו' שכתב ע"ז ובימים האלה לא ראנו כי אם הכל כותבים מעשה ידיה לו ובפניה עליו ואפילו בני הכפרים ע"כ, וע"ז כתב שהרב המתברר השב דמנהג המסתערב שכתב הרדב"ז קאי על בני הכפרים וכו' ואתו הס"ד דמנהג המסתערב הוא מנהג תושבי מצרים וכו' וכיון שכן לא תליא בכתובה וכו' יעו"ש, ואהה"ד בוראי דתליא בכתובה ודברי הרדב"ז הם דוקא אם לא כתב אוי אסרין דאול"ן בתר מנהג המדינה, ואם כתב שמעשה ידיה לו אסרין שעל תנאי זה נישאו, ומ"ש ה' מנהגי מצרים ואפילו בני הכפרים ר"ל שעל הרוב הם נגזרים אחר הגזים הערבים שכינים ולא השב אעיקרא בזה על מנהג המסתערב כלל ודבריו באו בקיצור ודויק, ובדרך אגב ראיתי עוד שם בסעף כ"ב ברין אלמנה נזונית מן היתומים וכו' שהקשה ע"ש בספר מנהגי מצרים שם בזה הלשון ואין ברין ענינו הדואות כי לא כן הוא ומנהג מצרים כפסק מן שניזונית בע"כ של יתומים כ"ז שלא תתבע בכתובה וכו' ע"ש, וע"ז כתב דמהסכר טעם ותכלין כי את מי ראה וכו' ומה ראה וכו' וכו' והי"ל לומר לא כן אנהגו דנן וכו' יעו"ש, ואהה"מ כוונת ה' מנהגי מצרים פשוטה ובחורה ור"ל דאם היו דנים הבתי דנים שלפניו דאלמנה נזונית מנכס היתומים עד י"כ חודש דוקא היה דבר זה פשוט ורגיל בין החכמים ובהנ"ל סוף י"כ חודש להאלמנה באים לביר ומנבים לה בכתובה כאשר הוא רגיל ופשוט ביניהם ובשיש על כסא ההוראה ולא בא לפניו אין גם אחד לדון ברין זה אוי נתברר לו שדנים כפסק מן ושפיר כתב בזה ענינו הדואות וכו', ופשוט.

שבועה דאורייתא צריכה נקיה בסיה כמ"ש במש"ע סימן פ"ז סמ"ז וכתב מורים וי"א דס"ת לאו דוקא אלא היה שאר ספרים שיש בהם שמות מהר"ז וכו', ע"ן במשנה"ר מערכת ש"ן אות ס"א שהאר"ך לבאר דברי מורים, וכ"ע שם דנורנים ממין ביד הקודמים דבשבועה דאורייתא פותחין לו היכל הקדוש ומצית ידו על התק שיש בו ס"ת ואומר כדאיתא האר' אתורה שאני חייב

תם ונשלם ספר זאת ליהודה שכתב לאל יתברך אבי התעודה.

לוח המפתחות

אורח חיים

כ"י שהחל מים בשדה שאינו ביהמים אם יכול להתפלל בלי נט"י
(ס"א א' ד' א' ע"א)
בית ספר אשר שם מתפללים לצד מערב באומנם והצד ההוא נגד
ירושלמי אם מותר להתפלל לצד מערב (ס"ב ב' ד' ב' ע"א)
עמ"ש בסי' שצ"ד רמזים ח"א באו"ה ס"י ה' (ס"ב ג' ד' ד' ע"א)
על דבר הלכות ס"ת מההכלל להיבט שהוא סמכות לצד שמאל
אם מותר לכתוב להחליטו להיבט מצד שמאל

בענין ברכת הגומל ע"ד הרא"ש בשי"ס ברכות בפרק הוואה
(ס"א ד' ד' ה' ע"ב)
עוד ע"ד הג"ח
עוד ע"ד הג"ח
ש"ך שאינו יכול להתפלל בנט"ן אלא ע"י שאותו ביה"ס
מולו ונוקש על כך ידו ובקרב לאותו לשמוע הצלצול
שכבר הורגל בזה אם מותר לעשות זה כיום ש"ך

אודות הסכנה העשויה להשמיע קול השי"ן או הו"ו
אם מותר להכניס מים עש"ך מבקרי יום בביהמים ויום
ש"ך יעמוד השי"ן וינצא ויתפלל שם (ס"ב ב' ד' י"ג ע"ב)
על דבר האנצור שהוא בסין והר קנן שעולים בו לבתים
העליונים ע"י רפיקת הכפתור המגיע הו"ו ההטבל אם
מותר לעלות בו ע"י שהנ"ל יגיע את הכפתור ביום ש"ך
(ס"א י"ד ד' ס"א ע"א)

מה שנוהגים בברכת הלכנה לומר תוכה אמן נ"פ רמזים ואח"כ
אם זה מותר (ס"א י"א ד' י"ב ע"ב)

אם מותר לשוחק סתא לרכוב בעגלות התראמואי ללכת
למקולין לשחוק שם ביום לצורך יום (ס"א י"ב ד' י"ג ע"א)
עמ"ש המור בהלכות ר"ה ס"י תרפ"א (ס"א י"ג ד' י"ד ע"א)
בע"י בח"ס שאין להם מקום לעשות סוכה וסומכים על הסוכה
שנבנה להם לשמוע הקידוש ומברכים על פת הבכ"ב ואוכלים
אח"כ בביתם (ס"א י"ד ד' י"ז ע"א)

בענין הוצא בברכת חברו והפסיק בנתיים קודם ברכת חברו אם
יצא או לא (ס"א ס"ו ד' ל"ד ע"א)

בענין בן עיר שהלך לירושלמי והיה רעתו לחזור בליל י"ד ושוב
נתעכב למר התנ"י ז"ל (ס"א ס"ז ד' ל"ב ע"ב)

מה שהשבת ע"ד הג"ח

עמ"ש בשו"ע או"ה ס"י תרפ"ו מבטלים ח"ת לשמוע מקרא מילה
(ס"א ה"י ד' ל"ה ע"א)
בפור או"ה הלכות תענית ולא סגא בך שמן (ס"א י"ב ד' ל"ז ע"א)
בשו"ע או"ה ס"י תקע"ה הלכות תענית אם ירדו נשמים בליל
התענית (ס"א ב' ד' ל"ז ע"ב)

יורה דעה

בענין פיסול שריב (ס"א א' ד' ל"ז ע"א)
בדמה נזה מסוכנת שנשחטה ולא פירכה אלא בנכח דוקא אם
מותרת לאכילה או לא (ס"א ב' ד' ס' ע"א)
בשו"ע יו"ד ס"י י"ז השוחט את המסוכנת בלילה ולא ידע אם
פרכה היו ספק נכילה ואסורה (ס"א ג' ד' מ"א ע"ב)
בטור יו"ד ס"י ב' כתב מ"ן בב"י ומצאתי כתוב בעוף למעלה
בקנה עד שפ"י טובע וכו' ובזונה למעלה בושם וכו' (ס"א ד' ד' מ"ב ע"א)

בענין ספק הדומה שלא נודע אם עברו עליה י"ב חדש או לא
שוב אחר הדפוס ראיתי בסי' תעלומות לב' היא ס"י ס"ז
י"ז י"ה שעמד בזה (ס"א ה' ד' מ"ב ע"ב)

ביו"ד ס"י ל"ה מ"ט מ"ן בב"י מהחדש ס' בשם הרא"ש ז"ל
(ס"א ו' ד' מ"ג ע"א)

שם ביו"ד ס"י ל"ז ס"ג ר"א ש"ס אפ"ל מקצתה מריפה
(ס"א ו' ד' מ"ג ע"א)

שו"ע יו"ד ס"י ל"ז ס"ג ר"א ש"ס אפ"ל מקצתה מריפה
(ס"א ה' ד' מ"ג ע"ב)

ע"ד מהרד"ה בס"ה תורה ונ"ה ס"י מ"ן (ס"א ס' ד' מ"ה ע"א)
שו"ע יו"ד ס"י מ"א ס"א נ"פ הכבד מריפה וכו' (ס"א יו"ד ד' מ"ז ע"א)

שו"ע ס"י צ"א ס"ה מ"ה שאינו נאכל מחמת טוהר
(ס"א י"א ד' מ"ז ע"א)

בשר ששהה נ"י בלא מליחה (שם סעיף א')

בשר ששהה נ"י בלא מליחה (שם סעיף ב')

מ"ש ההק"ל יו"ד ס"י צ"ה בדין יבש ביבש (ס"א י"ב ד' מ"ז ע"א)

התיבות בשר שנמלחו ונתערבה עמהם תמיכת בשר בלא מליחה
ומתנו הכל במהרה דקה מן הדקה (ס"א י"ג ד' מ"ז ע"ב)

ארבע תרנגולות שנחבשלו בלא מליחה (ס"א י"ד ד' מ"ה ע"ב)

בשר שכבר נמלה ונודת ושבתו ומלחתי עוד עם בשר שלא
נמלה ולא נטרנו עד אחר שבשלומו יחד (ס"א ס"ז ד' נ"ב ע"א)

לוח המפתחות

אשה	שנתגרשה משום שיר והבעל רוצה להחזירה (סי' ה' ד' פ"ו ע"ב)
אם	מותד לישא אחות אם אמו (סי' ו' ד' צ' ע"א)
ענין	פלגש (סי' ה' ד' צ"ב ע"א)
בענין	מי שעשה בפתון (סינורמא) וכתוב בשטר הבטחון שאחרי מותו אשתו תקח הכסף ונכתה האשה אם יש לה עוד זכות לתבוע כתובתה במושלם (סי' ה' ד' צ"ו ע"א)
מי	שנשא אשה ולא מצא לה בתולים ונישחיתו בנייהם לנרוע לה סבי כתובתה וכתבו והתמו שניהם (סי' ה' ד' ק' בע"א)
אשה	שאניה הפצה לדור עם הסותה והבעל לא יהפוך לעובד את אמו (סי' ה' ד' ק"ו ע"א)
מענת	מאס עלי מסכת שהבעל מכה אותה וכיוצא (סי' י"א ד' ק"ט ע"ב)
אשה	ששתתה עשר שנים ולא ילדה וכתבו תנאים בלי קנן שהיא תמחול על סבי כתובתה ואחר זמן הורה בה (סי' י"ב ד' ק"א ע"ב)
אשה	שבאה לגבות כתובתה ונסמאת הכתובה ללי התסור עדים (סי' י"ג ד' ק"ד ע"א)
ער	ענין הגיל (סי' י"ד שם ע"ב)
עוד	על הענין הגיל (סי' י"ז ד' קס"ו ע"א)
מי	שבען על אשתו שונתה עם אדון והיא הורית ואחר כך הורה (סי' י"ז ד' קס"ו ע"א)
אשה	ששתתה עשר שנים ולא ילדה ושק כ"א הפילה אם יוכל בעלה לגרשה או צריך למנות מעת שהפילה (סי' י"ז ד' ק"ו ע"א)
אם	היכם ממאן להלחין והיבזהו בפרנסת יבמתו ואחר כך הלחין אם היב לפדיון הפרנסה המאוחרת עד זמן ההליצה (סי' י"ח ד' ק"ך ע"ב)
בענין	במה טעיות וספקות בכתובת נט (סי' י"ח ד' קכ"ה ע"א)
על	הענין הגיל (סי' כ' ד' קל"ג ע"א)
עוד	על הענין הגיל (סי' כ"א ד' קל"ג ע"ב)
עוד	על הענין הגיל (סי' כ"ב ד' קל"ד ע"א)
מי	שאמר לאשתו בעת נדושה שלא תנשא לפלוני ועבקה והתקדשה לו האם הגב בשל (סי' כ"ג ד' קל"ה ע"א)
בענין	שני אנשים ושתי נשים ששמתהם שוים ונהגו הכסף שני אנשים ושתי נשים (סי' כ"ד ד' קל"ו ע"א)
בענין	שלוח שני שלא אמר שלוח ביד אני אלא נרג בשלוח ראשון (סי' כ"ה ד' קל"ו ע"ב)
בענין	סעות שנפל בכתובת הנט (סי' כ"ז ד' קל"ח ע"ב)
על	הענין הגיל (סי' כ"ז ד' קל"ח ע"א)

עוד

במור	יוד סי' קל"ט כל דבר שכיוצא בו קרב לפניו אם מוציאים אותו בפני אליל וכו' (סי' כ"ז ד' נ"ג ע"א)
בענין	יין נכד (סי' י"ז ד' נ"ד ע"א)
עוד	בענין הגיז (סי' ה"ז ד' נ"ד ע"ב)
ילד	הנולד עשין אחר שקיעת החמה (סי' י"ט ד' נ"ז ע"א)
בענין	הנז (סי' כ' ד' נ"ז ע"א)
לענין	מקוה שנמשכים לה מים ע"י סילנות מהנהר (סי' כ"א ד' נ"ח ע"ב)
טביכת	האשה בלי קציעת הצפורנים וגם מה שצובעים הצפורנים אם יש להוש בזה (סי' כ"ב ד' ס"א ע"א)
אשה	אבילה שמתרת לטבול ערב הגלג (סי' א' ד' ס"ב ע"א)
אם	נכון להושיב בבית הספר אשה פנויה ובתולות להיות מורה שם וכו' (סי' כ"ג ד' ס"ב ע"ב)
אחד	שהקדיש סך עצום ללמד תורה להשכיר וכוהו הוצים ללמד עוד לשונות וזות ולשונות מדעת המקדיש (סי' כ"ד ד' ס"ד ע"ב)
בענין	מנשר עני עמיט במס' פאה סך ה' משנה ה' (סי' כ"ה ד' ס"ז ע"א)
לענין	קביעות מנהג דק"ל בחייל עד שלשים יום אם כתבו קונטרסו או בנה בית לעצמו (סי' כ"ז ד' ס"ח ע"א)
עמ"ש	כשרוע יוד סי' רצ"ח ס"א צמר והללים וכו' (סי' כ"ז ד' ע' ע"ב)
בדין	סך סומאה לצאת אם יש להוש להושי האלקיטיק (סי' כ"ח ד' ע"א ע"א)
ע"ע	הגיל (סי' כ"ח ד' ע"ד ע"ב)
עץ	שיט בראשו האחד רוחב ספה ובראש השני אין בו הרוחב הוא מהבד ומכ"א הממאה (סי' א' ד' ע"ה ע"ב)
תכשיטים	שהיו על המת בשעת מיתה (סי' ב' שם)
ע"ע	הננסת ארזן הסת לבהבנים (סי' ל' ד' ע"ז ע"א)
ע"ע	הגיל (סי' ל"א ד' ע"ז ע"ב)
עוד	על ענין הגיל (סי' ל"ב ד' ע"ח ע"א)
ער	עניי אבילות (סי' ל"ג ד' פ' ע"א)
על	ענין הגיל (סי' ל"ד ד' פ' ע"ב)
	שלשה סעיפים בעניי אבילות (סי' ד' ס"ב ע"ב)

אבן העזר

איש	שנשא אשה אחת על אשתו בעיר אחת (סי' א' ד' פ"ד ע"ד)
על	ענין הגיל (סי' ב' ד' הפ"ד היב)
עוד	על ענין הגיל (סי' ג' שם)
כהן	שנדש את אשתו ושוב נחתם (סי' ד' ד' פ"ו ע"ב)

לוח המפתחות

על ענין הגיל	עוד	הרמב"ם בחלכות יבום פ"ו הלכה ר'	עמ"ש
על הענין הגיל	עוד	(ס"ו מ"ה ד' קס"ב ע"א)	
על הענין הגיל	עוד	הרמב"ם בחלכות אישות הלכות א' סמנ"ה לתוך ביתו וכו'	עמ"ש
השמות בנס	בענין	(ס"ו מ"ס שם)	
מבני מקרא שבא לקבל דברי ה"ל האם נוכל לקבלו	אחד	שם הלכה ב' ובמק"ל מדרבנן שם ע"ב	איש
(ס"ו ל"ב ד' קס"ב ע"א)		אחד קודש בשני עדים בלי רשות ביד	
(ס"ו ל"ג שם ע"ב)	על הענין הגיל	(ס"ו י' ד' קע"א ע"א)	
שכחה לנבות כתובתה ונסצאה הכתובה בלי התימ"ת עדים	אשה		
שכחה לנבות כתובתה ואין בעוב"ן שיעור שתי כתובות	אשה		
(ס"ו ל"ד ד' קס"ו ע"ב)			
שחשדה בעל"ה שונתה עם ביהור אחד ונרשעה ואחד	באשה		
הנדרשין התנה שלא הנשא להבהור הגוי והוא הפצה			
בו מה משפחה			
(ס"ו ל"ה ד' ק"ן ע"א)			
שנמצאה מעוברת ובענה שפי' בא עליה והוא סכחישה	אלמנה		
(ס"ו ל"ז ד' ק"ן ע"ב)			
שנמצא את אשתו משום ישיב והתורה	מי		
(ס"ו ל"ז ד' קנ"א ע"א)			
האשה היתה טובה קודם נשואיה ונתרפאה ואחד הגיטואין	אם		
הורה להחלתה האם יוכל להעל' למען מקה טעות			
(ס"ו ה"ל שם ע"ב)			
ששהתה עשר שנים ולא ילדה האם יט' לה זכות לקחת	אשה		
כל סבי' כתובתה עיקר והוספת			
(ס"ו מ"ל ד' קנ"ב ע"א)			
שילדה בן זבת ועמידה מלדת עשר שנים והבעל הוצה	אשה		
לנרשעה האם יוכל לנרשעה			
(ס"ו מ"ד ד' קנ"ד ע"ב)			
עוברת על דת יהודית שמקללת בניו בפניו	בענין		
(ס"ו מ"א שם ע"ב)			
המקדש אשה נדה אם מותר להתוב' הסכעת בידה	המקדש		
(ס"ו מ"ב ל' קנ"ה ע"א)			
צריך להחזיר ולבדוק ברכת אירוסין במי שאירס קודם	אם		
(ס"ו מ"ג שם ע"ב)			
ביבמה שילדה אחד פסולה ולא היה הבן ל"י	ביבמה		
(ס"ו מ"ד ד' קנ"ו ע"ב)			
על הענין הגיל	על		
(ס"ו מ"ה ד' קנ"ה ע"א)			
(ס"ו מ"ז ד' קס"ג ע"ב)	עוד		
שומרת יבם שתבעה כתובתה והיבם במדקדקס וא"א להל"ין	שומרת		
(ס"ו מ"ז ד' קס"ו ע"ב)			

לוח המעות והתיקו

דף	עמוד	שורה	מעות	תיקו	דף	עמוד	שורה	מעות	תיקו
קג	א	יג	ניזונין	ניזניה	קט	א	כו	דוכדיה	עובדיה
קי	א	כו	ראינו	ראינו	קט	א	לו	ולא	לא
קנ	א	לב	על כל	בכל	קט	ב	ב	ויולד	ויולד
קנ	א	מא	ואם	וגם	קט	ב	מב	הרשיק	הרשיק
קד	א	נ	ושטר	שטר	קד	א	ב	כציג	כציג
קד	ב	לו	ריו	כיו	קד	ב	ה	דהוציא	דהוציא
קד	ב	לה	דנא	דנא	קכא	ב	יה	והעיש	והעיש
קה	א	יא	כך וכן	כמה וכמה	קכא	א	ו	ישהין	ישהין
קה	א	טו	דאפולו	דאפולו	קכא	א	טו	אונד	אונד
קה	ב	ט	לפידע	לפידע	קכא	א	ב	דשמתרצה	דשמתרצה
קה	ב	נג	שאין	אין	קכא	א	כה	סבה	סבה
קה	ב	לו	בהרטה	בהרטה	קכא	א	כה	הני בנימנה	הני בנימנה
קי	ב	ו	המוצא	המוצא	קכא	ב	כב	כיא	כיא
קי	א	א	הבים	הבים	קכא	ב	ל	דלדיע	דלדיע
קי	א	יג	הריוף	הריוף	קכא	ב	לג	לדים	לדים
קי	א	כא	ואהיו	ואהיו	קכא	ב	מא	ליבות	ליבות
קכ	ב	יב	ומדות	ומדות	קכב	א	ה	כשנתצה	כשנתצה
קכ	ב	לא	מדורים	מדורים	קכב	א	ט	דהבוס	דהבוס
קי	ב	יג	נתון עיניה באיש	נתנה עיניה באיש	קכב	א	יג	אהעמיה	אהעמיה
קי	ב	כב	כעניני	כעניני	קכב	א	ב	להביא	להביא
קיב	א	נג	ושכמ"א	ושכמ"א	קכב	א	כד	דאנא	דאנא
קינ	א	טו	מוהרשד"ר	מוהרשד"ר	קכב	ב	ה	דבעבדתי	דבעבדתי
קינ	ב	ה	ידלה	ידלה	קכב	ב	לב	מטעמם	מטעמם
קינ	ב	לא	דאמוד	דאמוד	קכב	ב	לא	להמהונות	להמהונות
קיד	א	יא	והפיצו	והפיצו	קכב	א	כב	האיה	האיה
קיד	א	י	מכתובה	מכתובה	קכב	א	כה	ספס	ספס
קיד	א	י	מכתובה	מכתובה	קכב	א	כה	פשוהין	פשוהין
קיד	א	י	יכולים שבא	יכולים שבא	קכב	ב	ט	כאפשינות	כאפשינות
קיד	ב	ה	העומדת וכו'	כל השורה נוספת	קכב	ב	טו	הללא	הללא
קיד	ב	יג	הנדונת	הנדונת	קכב	ב	יה	תריי	תריי
קיד	ב	לב	שנתארמה	שנתארמה	קכב	ב	ל	כלכל	כלכל
קש	א	ה	שדרכי	שדרכי	קכב	ב	י	דינים	דינים
קש	א	ה	התהנה	התהנה	קכב	ב	מא	וגם	וגם
קש	א	יט	עמו	ועמו	קכו	א	ו	גם	גם
קש	א	ט	רצון	רצון	קכו	א	ו	כי ב"ב	שני בשני
קש	א	כב	אותי	אותי	קכו	א	ט	דין	דין
קש	א	לא	הותר	ויתן	קכו	א	כו	דבשעהיד	דבשעהיד
קש	ב	יא	כמודריקו	כמודריקו	קכו	ב	א	הבים	הבים
קש	ב	טו	ככותהא	ככותהא	קכו	ב	ו	קמ"ס	קמ"ס
קש	ב	לא	ישכתב	שכתב	קכו	ב	ה	בעוהיד	בעוהיד
קו	א	יב	ואת שונתה	ואת שונתה	קכו	ב	כה	יעו"א	יעו"א
קז	א	ט	ראותי	ואיק	קכו	ב	כו	לכויב	לכויב
קי	ב	ד	להרמיו	ההרמיו	קכו	ב	כה	כמקוט	כמקוט
קי	ב	יה	שמא	שמה	קכו	ב	לד	עיה	עיה
קי	א	יה	בם	אם	קכו	ב	לה	לשאל ונקי	לשאל ונקי
קיה	א	ל	הדהיו	הדהיו	קכו	ב	ב	והנהגים	והנהגים
קיה	א	לו	שהאש	שהאש	קכו	א	יא	דכתרא	דכתרא
קיה	ב	יג	איכ	אאיכ	קכו	א	א	עיד	שכתב עיד
קיה	ב	יט	היד	דהיד	קכו	א	ו	כתובה	כתובה
קט	א	כד	מיד	מיד	קכו	א	ו	קל	קל